1523971

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Füsun Ece FERAH
502001400

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 26 Nisan 2004
Tezin Savunulduğu Tarih : 21 Mayıs 2004

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zeynep AHUNBAY
Diğer Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Ahmet ERSEN (İ.T.Ü.)
Doç. Dr. Cengiz CAN (Y.T.Ü.)

MAYIS 2004

ÖNSÖZ

Yüksek lisans öğrenimim boyunca beni yönlendiren eğitmenlerim Prof. Dr. Zeynep Ahunbay ve Prof. Dr. Metin Ahunbay' a, ölçüm aşamasında en az benim kadar emek sarfeden arkadaşım Mimar Orkun Özüer' e, Topoğraf Turabi Ağdağlı' ya, yapının geçmişi ile ilgili değerli bilgilerini paylaşan Gülören Vlora ile Osman Vlora' ya ve her zaman bana destek olan aileme teşekkür ederim.

Haziran 2004 **Füsun Ece FERAH**

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ ..... **VII**
ÖZET ..... **XVI**
SUMMARY ..... **XVII**

1. GİRİŞ **1**
1.1. Amaç 1
1.2. Kapsam ve Yöntem 2
2. KÖŞKÜN BULUNDUĞU ÇEVRE **3**
2.1. Coğrafi Konum 3
2.2. Sosyal ve Ekonomik Yapı 3
2.3. Tarihsel Gelişim 4
2.3.1. Prehistorik dönem: Fikirtepe Kültürü 4
2.3.2. 19. yüzyıla kadar Kadıköy ve çevresi 5
2.3.3. 19. yüzyılın ikinci yarısında gelişen Kadıköy banliyöleri 6
2.3.3.1. Kızıltoprak 7
2.3.3.2. Feneryolu 7
2.3.3.3. Fenerbahçe 7
2.3.3.4. Göztepe 8
2.3.3.5. Erenköy 8
2.3.3.6. Suadiye 9
2.3.3.7. Bostancı 9
2.3.4. Cumhuriyetin ilanından günümüze Kadıköy banliyöleri 9
3. TÜRK EV GELENEĞİ VE BATILILAŞMA HAREKETLERİ **11**
3.1. Geleneksel Türk evinin bileşenleri 12
3.1.1. Oda 12
3.1.2. Sofa 13
3.1.3. Geçit ve merdivenler 13
3.1.4. Hizmet alanları 13
3.2. Türk evi plan tipleri 14
3.3. Geleneksel ev tipleri 15
3.4. Türk evinin tarihsel gelişimi 16
3.4.1. 15. ve 16. yüzyıllar 17
3.4.2. 17. yüzyıl 17
3.4.3. Batılılaşma döneminde Osmanlı konut mimarlığı 18
3.4.3.1. 18. yüzyıl 18
3.4.3.2. 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın ilk çeyreği 19
3.4.3.3. Mimari akımlar 20
3.4.3.4. Kadıköy banliyölerinde batı etkisinde inşa edilmiş konutlar 23

4. PRENSES ATİYE KÖŞKÜ 27

4.1. Konum 27
4.2. Tarihçe 27
4.3. Yasal durum 28
4.4. Vaziyet planı 29
4.5. Genel tanım 29
4.6. Plan özellikleri 30

4.6.1. Zemin kat planı 30

4.6.1.1. Z01 Mekanı 31
4.6.1.2. Z02 Mekanı 31
4.6.1.3. Z03 Mekanı 31
4.6.1.4. Z04 Mekanı 32
4.6.1.5. Z05 Mekanı 32
4.6.1.6. Z06 Mekanı 32
4.6.1.7. Z07 Mekanı 33
4.6.1.8. Z08 Mekanı 33
4.6.1.9. Z09 Mekanı 33
4.6.1.10. Z10 Mekanı 34
4.6.1.11. Z11 Mekanı 34
4.6.1.12. Z12 Mekanı 34
4.6.1.13. Z12a Mekanı 34
4.6.1.14. Z13 Mekanı 35
4.6.1.15. Z14 Mekanı 35
4.6.1.16. Z15 Mekanı 35
4.6.1.17. Z16 Mekanı 36
4.6.1.18. Z16a Mekanı 36
4.6.1.19. Z16b Mekanı 37
4.6.1.20. Z17 Mekanı 37
4.6.1.21. Z18 Mekanı 37
4.6.1.22. Z18a Mekanı 38
4.6.1.23. Z19 Mekanı 38
4.6.1.24. Z19a Mekanı 39
4.6.1.25. Z20 Mekanı 39
4.6.1.26. Z21 Mekanı 39

4.6.2. Birinci kat planı 39

4.6.2.1. 101 Mekanı 40
4.6.2.1. 102 Mekanı 40
4.6.2.1. 103 Mekanı 40
4.6.2.1. 104 Mekanı 41
4.6.2.1. 105 Mekanı 41
4.6.2.1. 106 Mekanı 41
4.6.2.1. 107 Mekanı 42
4.6.2.1. 108 Mekanı 42
4.6.2.1. 109 Mekanı 43
4.6.2.1. 110 Mekanı 43
4.6.2.1. 111 Mekanı 44
4.6.2.1. 112 Mekanı 44

4.6.3 İkinci kat planı 44

4.6.3.1. 201 Mekanı 45
4.6.3.1. 202 Mekanı 45
4.6.3.1. 203 Mekanı 45
4.6.3.1. 204 Mekanı 46

4.6.3.1. 205 Mekanı....46
4.6.3.1. 206 Mekanı....46
4.6.3.1. 207 Mekanı....46
4.6.3.1. 208 Mekanı....47
4.6.3.1. 209 Mekanı....47
4.6.3.1. 210 Mekanı....47
4.6.4. Merdiven....47
4.7. Cephe özellikleri....48
4.7.1. Ana yapı....48
4.7.2. Hamam ve giriş holü....50
4.7.3. Güneybatı cephesi....50
4.7.4. Güneydoğu cephesi....52
4.7.5. Kuzeydoğu cephesi....53
4.7.6. Kuzeybatı cephesi....54
4.8. Strüktür ve malzeme özellikleri....55
4.8.1. Temel....55
4.8.2. Duvar....55
4.8.2.1. Ana yapı....55
4.8.2.2. Hamam ve giriş holü....56
4.8.3. Döşeme....56
4.8.4. Örtü....57
4.9. Mimari öğeler....58
4.9.1. Kapılar....58
4.9.1.1 Metal kapılar....58
4.9.1.2. Ahşap kapılar....59
4.9.1.3. Mermer söveler....59
4.9.2. Pencereler....59
4.9.2.1. Giyotin pencereler....60
4.9.2.2. Tek kanatlı pencereler....60
4.9.2.3. Çift kanatlı pencereler....61
4.9.2.4. Sahanlık pencereleri....61
4.9.3. Bezemeler....61
4.9.3.1. Ahşap elemanlar....62
4.9.3.2. Metal elemanlar....63
4.9.3.3. Kabartma bezemeler....63
4.9.3.4. Kalemişi bezemeler....65
4.9.3.5. Çiniler....65
4.9.3.6. Mermer kurna ve aynataşı....66
4.10. Yapıdaki bozulmalar....66
4.10.1. Zeminden kaynaklanan bozulmalar....66
4.10.2 Malzeme bozulmaları....66
4.10.3 İnsanların neden olduğu bozulmalar....67
4.10.3.1. Kötü kullanımlar....67
4.10.3.2. Kötü onarımlar....68
4.10.3.3. Terk ve bakımsızlık....68
4.10.3.4. Kasıtlı tahrip....69

5. RESTİTÜSYON **70**

5.1. İstanbul' da Prenses Atiye Köşkü ile benzerlik gösteren yapılar 70

5.1.1. Hasköy' de Hahambaşı Konağı 71
5.1.2. Kandilli' de Kont Ostrorog Yalısı 71
5.1.3. Kanlıca' da Prenses İffet Yalısı 72
5.1.4. Üsküdar' da bir Paşa Konağı 73

5.2. Yapıdaki restitüsyon sorunları 73

5.2.1. İlk yapım: 1900-1910 73

5.2.1.1. Vaziyet planı restitüsyonu 74
5.2.1.2. Müştemilat ile kapalı çardak restitüsyonu 74
5.2.1.3. Plan restitüsyon 75
5.2.1.4. Cephe restitüsyonu 77

5.2.2. İkinci dönem: 1910-1924 79

5.2.2.1. Vaziyet planı restitüsyonu 79
5.2.2.2. Keman odası restitüsyonu 80
5.2.2.3. Plan restitüsyonu 80
5.2.2.4. Cephe restitüsyonu 83

5.2.3. Üçüncü dönem: 1924-1984 84

5.2.3.1. Vaziyet planı restitüsyonu 84
5.2.3.2. Plan ve cephe restitüsyonu 85

6. RESTORASYON **86**

6.1. Yeni işlev önerisi 86

6.1.1. Vaziyet planı 87
6.1.2. Zemin kat 87
6.1.3. Birinci kat 88
6.1.4. İkinci kat 89

6.2. Onarıma ilişkin müdahaleler 89

6.2.1. Temizleme 89

6.2.1.1. Eklerden arındırma 89
6.2.1.2. Yüzey temizliği 90

6.2.2. Sağlamlaştırma 92

6.2.2.1. Taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması 92
6.2.2.2. Malzemenin sağlamlaştırılması 93
6.2.2.3. Bezemenin sağlamlaştırılması 93

6.2.3. Bütünleme 95
6.2.4. Yeniden yapma 95
6.2.5. Çağdaş donanım ve ekler 96

SONUÇ **98**
KAYNAKLAR **99**
EKLER
EK 1: Harita ve fotoğraflar 102
EK 2: Yazılı belgeler 252
EK 3: Çizimler 265

ÖZGEÇMİŞ **416**

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil A.1 : İstanbul ili ... 103
Şekil A.2 : Kadıköy ilçesi ... 103
Şekil A.3 : Feneryolu mahallesi ... 104
Şekil A.4 : İstanbul' daki tarih öncesi yerleşim yerleri ... 104
Şekil A.5 : Halkedon kolonisi ... 105
Şekil A.6 : Bizans döneminde Konstantinopolis sayfiyeleri ... 105

Şekil B.1 : Türk Evi' nde oda düzeni ... 106
Şekil B.2 : Eyvanlı ve sekilikli sofa ... 106
Şekil B.3 : Külhan tesisatı ... 107
Şekil B.4 : Sofasız plan tipi ... 107
Şekil B.5 : Eyvanlı, sofasız plan tipi ... 108
Şekil B.6 : Dış sofalı, sıra odalı plan tipi ... 108
Şekil B.7 : Dış sofalı; L plan tipi ... 109
Şekil B.8 : Dış sofalı; U plan tipi ... 109
Şekil B.9 : İç sofalı "karnıyarık" plan tipi ... 110
Şekil B.10 : İç sofalı, eyvanlı plan tipi ... 110
Şekil B.11 : Orta sofalı, karşılıklı iki eyvanlı plan tipi ... 111
Şekil B.12 : Orta sofalı, oda köşeleri pahlı plan tipi ... 111
Şekil B.13 : Orta sofalı, oda köşeleri yuvarlatılmış plan tipi ... 111
Şekil B.14 : Defterdar kalem odası; L'Espinasse' nin gravürü ... 112
Şekil B.15 : Vezir evi duvarında manzara resimleri; Moreau' nun gravürü ... 113
Şekil B.16 : Kadıköy ilçesi planı ... 114
Şekil B.17 : Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; genel görünüş ... 115
Şekil B.18 : Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; giriş ... 115
Şekil B.19 : Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; pencere çerçevesi ... 116
Şekil B.20 : Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; balkon korkuluğu ve konsollar ... 116
Şekil B.21 : Bağdat Caddesi, No:85; genel görünüş ... 117
Şekil B.22 : Bağdat Caddesi, No:85; pencere ve köşe balkon düzeni ... 117
Şekil B.23 : Bağdat Caddesi, No:85; orta eksende yer alan balkonlar ... 118
Şekil B.24 : Ihlamur Çıkmazı, No:89; genel görünüş ... 118
Şekil B.25 : Ihlamur Çıkmazı, No:89; pencere çerçeveleri ve silmeler ... 119
Şekil B.26 : Ihlamur Çıkmazı, No:89; konsollar ... 119
Şekil B.27 : Gazi Muhtar Paşa Çıkmazı, No:1-2; genel görünüş ... 120
Şekil B.28 : Gazi Muhtar Paşa Çıkmazı, No:1-2; birinci kat balkonu ... 120
Şekil B.29 : Gazi Muhtar Paşa Çıkmazı, No:1-2; beşik çatı köşe detayı ... 121
Şekil B.30 : Çemenzar Sokak, No:2; genel görünüş ... 121
Şekil B.31 : Çemenzar Sokak, No:2; doğu kanadı ... 122
Şekil B.32 : Çemenzar Sokak, No:2; giriş düzenlemesi ... 122
Şekil B.33 : İkinci Orta Sokak, No:1; genel görünüş ... 123
Şekil B.34 : İkinci Orta Sokak, No:1; güneydoğu cephesi ... 123
Şekil B.35 : İkinci Orta Sokak, No:1; giriş düzenlemesi ... 124
Şekil B.36 : İkinci Orta Sokak, No:1; pencere çerçevesi ... 124
Şekil B.37 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:112; genel görünüş ... 125
Şekil B.38 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:112; orta eksen ... 125

Şekil B.39 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:112; pencere çerçevesi..... 126
Şekil B.40 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114a; genel görünüş..... 126
Şekil B.41 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114a; birinci kat balkonu..... 127
Şekil B.42 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114a; ikinci kat balkonu..... 127
Şekil B.43 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; genel görünüş..... 128
Şekil B.44 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; genel görünüş..... 128
Şekil B.45 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; deniz yönündeki giriş..... 129
Şekil B.46 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; birinci kat balkonu..... 129
Şekil B.47 : Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; güneydoğu kule..... 130
Şekil B.48 : Noter Sokak, No:65; genel görünüş..... 130
Şekil B.49 : Noter Sokak, No:65; pencere çerçevesi..... 131
Şekil B.50 : Noter Sokak, No:65; konsollar..... 131
Şekil B.51 : Noter Sokak, No:65; furuşlar..... 132

Şekil C.1 : Prenses Atiye Köşkü; genel görünüş..... 133
Şekil C.2 : Prenses Atiye Köşkü; genel görünüş..... 133
Şekil C.3 : Prenses Atiye Köşkü müştemilatı..... 134
Şekil C.4 : Kapalı çardak..... 134
Şekil C.5 : Küçük havuz..... 135
Şekil C.6 : Büyük havuz ve kameriye..... 135
Şekil C.7 : Prenses Atiye Sitesi blokları..... 136
Şekil C.8 : Z01 Mekanı; güneybatı duvarı..... 136
Şekil C.9 : Z01 Mekanı; terazzo döşeme..... 137
Şekil C.10 : Z01 Mekanı; kabartma tavan bezemesi..... 137
Şekil C.11 : Z01 Mekanı; güneydoğu duvarı..... 138
Şekil C.12 : Z02 Mekanı tavan bezemeleri..... 138
Şekil C.13 : Z02 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme..... 139
Şekil C.14 : Z02 Mekanı; Z03' e bakış..... 139
Şekil C.15 : Z03 Mekanı..... 140
Şekil C.16 : Z04 Mekanı; kabartma göbek..... 140
Şekil C.17 : Z04 Mekanı; tavan ve kapı üstünde kabartma bezeme..... 141
Şekil C.18 : Z04 Mekanı; güneydoğu duvarı..... 141
Şekil C.19 : Veranda (Z05) ve kaskatlı havuz..... 142
Şekil C.20 : Veranda (Z05)..... 142
Şekil C.21 : Z05 Mekanı tavanı..... 143
Şekil C.22 : Birinci kat çıkmasını taşıyan ahşap direkler ve konsollar..... 143
Şekil C.23 : Direklerin arasında yer alan ahşap çatkılar..... 144
Şekil C.24 : Z05 Mekanını sınırlayan korkuluk..... 144
Şekil C.25 : Z06 Mekanı döşemesi..... 145
Şekil C.26 : Z06 Mekanı tavanı..... 145
Şekil C.27 : Z07 Mekanı; kabartma tavan bezemesi..... 146
Şekil C.28 : Z07 Mekanı; kuzeybatı duvarı..... 146
Şekil C.29 : Z08 Mekanı..... 147
Şekil C.30 : Z08 Mekanı; kabartma göbek..... 147
Şekil C.31 : Z08 Mekanı; kuzeybatı duvarı..... 148
Şekil C.32 : Z09 Mekanı; lavabo..... 148
Şekil C.33 : Z09 Mekanı; kuzeybatı duvarı..... 149
Şekil C.34 : Z10 Mekanı; kuzeybatı duvarı..... 149
Şekil C.35 : Z11 Mekanı; kabartma tavan bezemesi..... 150
Şekil C.36 : Z11 Mekanı; kuzeydoğu duvarı..... 150
Şekil C.37 : Z12 Mekanı döşemesi..... 151
Şekil C.38 : Z12 Mekanı; kabartma tavan bezemesi..... 151
Şekil C.39 : Z12 Mekanı..... 152
Şekil C.40 : Z12a Mekanı..... 152
Şekil C.41 : Z12a Mekanı; terazzo döşeme..... 153

Şekil C.42 : Z12a Mekanı tavanı 153
Şekil C.43 : Z13 Mekanı 154
Şekil C.44 : Z13 Mekanı; kuzeybatı duvarı 154
Şekil C.45 : Z14 Mekanı 155
Şekil C.46 : Z14 Mekanı; temele bakış 155
Şekil C.47 : Z15 Mekanı; kabartma tavan bezemesi 156
Şekil C.48 : Z16 Mekanı 156
Şekil C.49 : Z16 Mekanı; zemin kaplaması 157
Şekil C.50 : Z16 Mekanı; kabartma tavan bezemesi 157
Şekil C.51 : Z16 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme 158
Şekil C.52 : Z16 Mekanı; güney köşede L profiller 158
Şekil C.53 : Z16 Mekanı; kullanılmayan demir parmaklıklar 159
Şekil C.54 : Z16a Mekanı; kabartma tavan bezemesi 159
Şekil C.55 : Z16a Mekanı; kuzeydoğu duvarı 160
Şekil C.56 : Z16b Mekanı tavanı 160
Şekil C.57 : Z17 Mekanı; güneydoğu duvarında yer alan niş 161
Şekil C.58 : Z17 Mekanı; hamama geçiş 161
Şekil C.59 : Z17 Mekanı örtüsü 162
Şekil C.60 : Z18 Mekanı örtüsü 162
Şekil C.61 : Z18 Mekanı; güney köşedeki yıkıntı eleman 163
Şekil C.62 : Z18a Mekanı; güneydoğu duvarı 163
Şekil C.63 : Z18a Mekanı; kuzeydoğu duvarında oval açıklık 164
Şekil C.64 : Z19 Mekanı;mermer söve 164
Şekil C.65 : Z19 Mekanı; güneydoğu duvarı 165
Şekil C.66 : Z19 Mekanı; kuzeydoğu duvarına ait aynataşı 165
Şekil C.67 : Z19 Mekanı; kuzeydoğu duvarına ait kırık kurna 166
Şekil C.68 : Z19 Mekanı; kuzeydoğu duvarı duvar örgüsü 166
Şekil C.69 : Z19 Mekanı örtüsü 167
Şekil C.70 : Z19a Mekanı 167
Şekil C.71 : Z19a Mekanı; çiniler 168
Şekil C.72 : Z19a Mekanı; metal elemanlar 168
Şekil C.73 : Z19a Mekanı örtüsü 169
Şekil C.74 : Z20 Mekanı; mermer söve 169
Şekil C.75 : Z20 Mekanı örtüsü 170
Şekil C.76 : Z21 Mekanı; döşemede delik 170
Şekil C.77 : Z21 Mekanı örtüsü 171
Şekil C.78 : Z21 Mekanı; güneydoğu duvarda tuğla örgü 171
Şekil C.79 : 101 Mekanı doğu köşesi 172
Şekil C.80 : 101 Mekanı kabartma tavan bezemesi 172
Şekil C.81 : 102 Mekanı; döşeme kaplaması 173
Şekil C.82 : 102 Mekanı tavanı 173
Şekil C.83 : 103 Mekanı 174
Şekil C.84 : 103 Mekanı; metal süzgeç 174
Şekil C.85 : 103 Mekanı tavanı 175
Şekil C.86 : 104 Mekanı. 175
Şekil C.87 : 104 Mekanı; kabartma göbek 176
Şekil C.88 : 105 Mekanı; kabartma tavan bezemesi 176
Şekil C.89 : 105 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme 177
Şekil C.90 : 106 Mekanı; ahşap parke deseni 177
Şekil C.91 : 106 Mekanı 178
Şekil C.92 : 106 Mekanı 179
Şekil C.93 : 106 Mekanı tavanı 180
Şekil C.94 : 106 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme 181
Şekil C.95 : 107 Mekanı; metal direkler ve korkuluk 181
Şekil C.96 : 108 Mekanı döşemesi 182

Şekil C.97 : 108 Mekanı tavanı 182
Şekil C.98 : 108 Mekanı; kuzeydoğu duvarı 183
Şekil C.99 : 109 Mekanı; kabartma tavan bezemesi 183
Şekil C.100 : 109 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme 184
Şekil C.101 : 110 Mekanı 185
Şekil C.102 : 110 Mekanı; kabartma göbek 186
Şekil C.103 : 110 Mekanı; pasalı tavan 186
Şekil C.104 : 110 Mekanı; güneybatı duvarı 187
Şekil C.105 : 110 Mekanı; küvet ve bide 187
Şekil C.106 : 111 Mekanı; kabartma tavan bezemesi 188
Şekil C.107 : 112 Mekanı döşemesi 188
Şekil C.108 : 112 Mekanı; kabartma tavan bezemesi 189
Şekil C.109 : 112 Mekanı 189
Şekil C.110 : 112 Mekanı; güneybatı duvarı 190
Şekil C.111 : 201 Mekanı 190
Şekil C.112 : 201 Mekanı tavanı 191
Şekil C.113 : 202 Mekanı 191
Şekil C.114 : 203 Mekanı 192
Şekil C.115 : 203 Mekanı; kuzeydoğu duvarı 193
Şekil C.116 : 203 Mekanı; güneybatı duvarı 194
Şekil C.117 : 203 Mekanı; güneybatı duvarı, kalem işinden detay 195
Şekil C.118 : 203 Mekanı; güneybatı duvarı, kalem işinden detay 195
Şekil C.119 : 204 Mekanı 196
Şekil C.120 : 205 Mekanı tavanı 196
Şekil C.121 : 206 Mekanı 197
Şekil C.122 : 206 Mekanı tavanı 197
Şekil C.123 : 206 Mekanı;güneydoğu duvarı 198
Şekil C.124 : 207 Mekanı 198
Şekil C.125 : 208 Mekanı; özgün mermer lavabo 199
Şekil C.126 : 208 Mekanı; bölücü pano 199
Şekil C.127 : 210 Mekanı tavanı 200
Şekil C.128 : 210 Mekanı 200
Şekil C.129 : 210 Mekanı; güneybatı duvarı 201
Şekil C.130 : Merdiven; yuvarlatılmış köşeler 201
Şekil C.131 : Merdiven; parke basamaklar 202
Şekil C.132 : PS11 202
Şekil C.133 : PS21 203
Şekil C.134 : PS22 203
Şekil C.135 : Merdiven başlangıcı ve korkuluk 204
Şekil C.136 : Merdiven; alt yüzde kabartma göbek ve bordür 204
Şekil C.137 : Merdiven 205
Şekil C.138 : Bodrum havalandırma penceresi 206
Şekil C.139 : Zemin katta taş taklidi sıva 206
Şekil C.140 : Zemin kat pencere biçimi 207
Şekil C.141 : Birinci ve ikinci kat pencere biçimi 207
Şekil C.142 : Birinci ve ikinci kat pencerelerinde kullanılan fotoz 208
Şekil C.143 : Birinci kat balkonu 208
Şekil C.144 : Ana yapı örtüsü 209
Şekil C.145 : Ana yapı alt kot saçaklarını destekleyen konsol 209
Şekil C.146 : Ana yapı üst kot saçaklarını destekleyen konsol 210
Şekil C.147 : Z16a mekanı penceresi 210
Şekil C.148 : Z16 mekanı kapısı 211
Şekil C.149 : Z16 mekanı duvarında kılıçlar 211
Şekil C.150 : Güneybatı cephesi; ana giriş 212
Şekil C.151 : Güneybatı cephesi; metal kapı 212

Şekil C.152 : Güneybatı cephesi; hamam ve giriş holü 213
Şekil C.153 : Güneybatı cephesi; Z16 mekanı 213
Şekil C.154 : Güneybatı cephesi; Z17 ve Z16b mekanları 214
Şekil C.155 : Güneybatı cephesi; Z16a mekanı 214
Şekil C.156 : Güneybatı cephesi; yalak 215
Şekil C.157 : Güneydoğu cephesi 215
Şekil C.158 : Güneydoğu cephesi; verandaya çıkan basamaklar 216
Şekil C.159 : Güneydoğu cephesi; verandaya açılan kapılar 216
Şekil C.160 : Güneydoğu cephesi; ikinci kat balkonu 217
Şekil C.161 : Güneydoğu cephesi; ikinci kat balkonunda furuş 217
Şekil C.162 : Kuzeydoğu cephesi; ana bina 218
Şekil C.163 : Kuzeydoğu cephesi; Z08 mekanı penceresi 218
Şekil C.164 : Kuzeydoğu cephesi; aydınlatma elemanı kalıntıları 219
Şekil C.165 : Kuzeydoğu cephesi; hamam ve giriş holü 219
Şekil C.166 : Kuzeydoğu cephesi; Z16a mekanı 220
Şekil C.167 : Kuzeydoğu cephesi; Z16 mekanı 220
Şekil C.168 : Kuzeydoğu cephesi; Z16b mekanı 221
Şekil C.169 : Kuzeydoğu cephesi; su haznesi 221
Şekil C.170 : Kuzeydoğu cephesi; külhan ağzı 222
Şekil C.171 : Kuzeydoğu cephesi; kontrol penceresi 222
Şekil C.172 : Kuzeybatı cephesi 223
Şekil C.173 : Kuzeybatı cephesi; metal çerçeve 223
Şekil C.174 : Kuzeybatı cephesi; Z14 mekanı penceresi 224
Şekil C.175 : Kuzeybatı cephesi; PS11 penceresi 224
Şekil C.176 : Temelde ahşap direk ve payandalar 225
Şekil C.177 : Temel-döşeme ilişkisi 225
Şekil C.178 : Z04 Mekanı; ahşap döşeme 226
Şekil C.179 : Z15 Mekanı; ahşap döşeme 226
Şekil C.180 : Ana bina örtüsü 227
Şekil C.181 : Giriş holü ve koridorların örtüsü 227
Şekil C.182 : Z17 Mekanı örtüsü 228
Şekil C.183 : KZ18 228
Şekil C.184 : K207 229
Şekil C.185 : KZ17 229
Şekil C.186 : PZ09 230
Şekil C.187 : P111 230
Şekil C.188 : PZ15 231
Şekil C.189 : Mermer kurna ve aynataşı (KTVKK) 232
Şekil C.190 : Z08 Mekanı 233
Şekil C.191 : Hamam; güneydoğu cephesinde kılıç 233
Şekil C.192 : Sarnıç kapağı 234

Şekil D.1 : Hasköy Hahambaşı Konağı; zemin kat planı 235
Şekil D.2 : Hasköy Hahambaşı Konağı; birinci kat planı 235
Şekil D.3 : Hasköy Hahambaşı Konağı; cephe 236
Şekil D.4 : Hasköy Hahambaşı Konağı; cephe 236
Şekil D.5 : Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; zemin kat planı 237
Şekil D.6 : Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; birinci kat planı 237
Şekil D.7 : Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; cephe 238
Şekil D.8 : Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; cephe 238
Şekil D.9 : Kanlıca Prenses İffet Yalısı; zemin kat planı 239
Şekil D.10 : Kanlıca Prenses İffet Yalısı; birinci kat planı 239
Şekil D.11 : Kanlıca Prenses İffet Yalısı; cephe 240
Şekil D.12 : Kanlıca Prenses İffet Yalısı; cephe 240
Şekil D.13 : Üsküdar' da bir Paşa Konağı; birinci kat planı 241

Şekil D.14 : Üsküdar' da bir Paşa Konağı; cephe 242
Şekil D.15 : İBB Atatürk Kitaplığı' ndan alınan harita(1) 243
Şekil D.16 : Müştemilat; kuzeybatı cephesi 244
Şekil D.17 : Müştemilat; güneybatı cephesi 244
Şekil D.18 : Çardak; cephe 245
Şekil D.19 : Çardak; cephe 245
Şekil D.20 : Adalar' da konut 246
Şekil D.21 : Adalar' da konut 246
Şekil D.22 : Adalar' da konut 247
Şekil D.23 : Prenses Atiye Köşkü; güney köşesi 247
Şekil D.24 : Keman odası 248
Şekil D.25 : Keman odası 248
Şekil D.26 : Dolmabahçe Sarayı mabeyin dairesi; hünkar hamamı 249
Şekil D.27 : Dolmabahçe Sarayı harem dairesi; hünkar hamamı 249
Şekil D.28 : Yıldız Sarayı kadın efendiler dairesi; camekan 250
Şekil D.29 : İBB Atatürk Kitaplığı' ndan alınan harita(2) 251

Şekil E.1 : 08.12.1978 tarihli GEYAK kararı 253
Şekil E.2 : 13.04.1984 tarihli TKTV İstanbul bölge kurulu kararı 254
Şekil E.3 : 08.12.1986 tarihli Alarko Holding yazısı 255
Şekil E.4 : 26.12.1986 tarihli TKTV Yüksek Kurulu kararı 256
Şekil E.5 : 17.04.1987 tarihli TKTV Yüksek Kurulu kararı 257
Şekil E.6 : Prenses Atiye Sitesi' nin tanıtım yazısı 258

Şekil F.1 : Kapı çizelgesi 259
Şekil F.2 : Pencere çizelgesi 260

Şekil G.1 : Z13 Mekanı; kuzeybatı duvarı sıva analizi 261
Şekil G.2 : Z14 Mekanı; güneybatı duvarı sıva analizi 262
Şekil G.3 : Z16 Mekanı; kuzeydoğu duvarı sıva analizi 263
Şekil G.4 : Kabartma bezeme analizi 264

Şekil H.1 : Vaziyet Planı; (1984) 266
Şekil H.2 : Müştemilat Planı; (1984) 267
Şekil H.3 : Müştemilat kesit ve görünüşleri; (1984) 268
Şekil H.4 : Çardak Planı; (1984) 269
Şekil H.5 : Çardak kesit ve görünüşleri; (1984) 270
Şekil H.6 : Zemin kat planı; (1984) 271
Şekil H.7 : Birinci kat planı; (1984) 272
Şekil H.8 : İkinci kat planı; (1984) 273
Şekil H.9 : A-A kesiti; (1984) 274
Şekil H.10 : B-B kesiti; (1984) 275
Şekil H.11 : C-C kesiti; (1984) 276
Şekil H.12 : Güneybatı cephesi; (1984) 277
Şekil H.13 : Güneydoğu cephesi; (1984) 278
Şekil H.14 : Kuzeybatı cephesi; (1984) 279

Şekil İ.1 : Vaziyet Planı; 1/1000 280
Şekil İ.2 : Vaziyet Planı; 1/500 281
Şekil İ.3 : Zemin kat planı; 1/100 rölöve 282
Şekil İ.4 : Zemin kat ölçülü planı; 1/100 rölöve 283
Şekil İ.5 : Zemin kat tavan planı; 1/100 rölöve 284
Şekil İ.6 : Birinci kat planı; 1/100 rölöve 285
Şekil İ.7 : Birinci kat ölçülü planı; 1/100 rölöve 286
Şekil İ.8 : Birinci kat tavan planı; 1/100 rölöve 287

Şekil İ.9 : İkinci kat planı; 1/100 rölöve 288
Şekil İ.10 : İkinci kat ölçülü planı; 1/100 rölöve 289
Şekil İ.11 : İkinci kat tavan planı; 1/100 rölöve 290
Şekil İ.12 : Çatı Planı; 1/100 rölöve 291
Şekil İ.13 : 1-1 Kesiti; 1/100 rölöve 292
Şekil İ.14 : 2-2 Kesiti; 1/100 rölöve 293
Şekil İ.15 : 3-3 Kesiti; 1/100 rölöve 294
Şekil İ.16 : 4-4, 5-5, 6-6 Kesitleri; 1/100 rölöve 295
Şekil İ.17 : 7-7 Kesiti; 1/100 rölöve 296
Şekil İ.18 : 8-8 Kesiti; 1/100 rölöve 297
Şekil İ.19 : 9-9 Kesiti; 1/100 rölöve 298
Şekil İ.20 : 10-10 Kesiti; 1/100 rölöve 299
Şekil İ.21 : Güneybatı cephesi; 1/100 rölöve 300
Şekil İ.22 : Güneydoğu cephesi; 1/100 rölöve 301
Şekil İ.23 : Kuzeydoğu cephesi; 1/100 rölöve 302
Şekil İ.24 : Kuzeybatı cephesi; 1/100 rölöve 303
Şekil İ.25 : Zemin kat planı malzeme analizi; 1/100 304
Şekil İ.26 : Birinci kat planı malzeme analizi; 1/100 305
Şekil İ.27 : İkinci kat planı malzeme analizi; 1/100 306
Şekil İ.28 : Çatı planı malzeme analizi; 1/100 307
Şekil İ.29 : 1-1 Kesiti malzeme analizi; 1/100 308
Şekil İ.30 : 2-2 Kesiti malzeme analizi; 1/100 309
Şekil İ.31 : 3-3 Kesiti malzeme analizi; 1/100 310
Şekil İ.32 : 4-4, 5-5, 6-6 Kesitleri malzeme analizi; 1/100 311
Şekil İ.33 : 7-7 Kesiti malzeme analizi; 1/100 312
Şekil İ.34 : 8-8 Kesiti malzeme analizi; 1/100 313
Şekil İ.35 : 9-9 Kesiti malzeme analizi; 1/100 314
Şekil İ.36 : 10-10 Kesiti malzeme analizi; 1/100 315
Şekil İ.37 : Güneybatı cephesi malzeme analizi; 1/100 316
Şekil İ.38 : Güneydoğu cephesi malzeme analizi; 1/100 317
Şekil İ.39 : Kuzeydoğu cephesi malzeme analizi; 1/100 318
Şekil İ.40 : Kuzeybatı cephesi malzeme analizi; 1/100 319
Şekil İ.41 : Zemin kat planı hasar analizi; 1/100 320
Şekil İ.42 : Zemin kat tavan planı hasar analizi; 1/100 321
Şekil İ.43 : Birinci kat planı hasar analizi; 1/100 322
Şekil İ.44 : Birinci kat tavan planı hasar analizi; 1/100 323
Şekil İ.45 : İkinci kat planı hasar analizi; 1/100 324
Şekil İ.46 : İkinci kat tavan planı hasar analizi; 1/100 325
Şekil İ.47 : Çatı planı hasar analizi; 1/100 326
Şekil İ.48 : 1-1 Kesiti hasar analizi; 1/100 327
Şekil İ.49 : 2-2 Kesiti hasar analizi; 1/100 328
Şekil İ.50 : 3-3 Kesiti hasar analizi; 1/100 329
Şekil İ.51 : 4-4, 5-5, 6-6 Kesitleri hasar analizi; 1/100 330
Şekil İ.52 : 7-7 Kesiti hasar analizi; 1/100 331
Şekil İ.53 : 8-8 Kesiti hasar analizi; 1/100 332
Şekil İ.54 : 9-9 Kesiti hasar analizi; 1/100 333
Şekil İ.55 : 10-10 Kesiti hasar analizi; 1/100 334
Şekil İ.56 : Güneybatı cephesi hasar analizi; 1/100 335
Şekil İ.57 : Güneydoğu cephesi hasar analizi; 1/100 336
Şekil İ.58 : Kuzeydoğu cephesi hasar analizi; 1/100 337
Şekil İ.59 : Kuzeybatı cephesi hasar analizi; 1/100 338
Şekil İ.60 : Zemin kat planı dönem analizi; 1/100 339
Şekil İ.61 : Birinci kat planı dönem analizi; 1/100 340
Şekil İ.62 : İkinci kat planı dönem analizi; 1/100 341
Şekil İ.63 : Çatı planı dönem analizi; 1/100 342

Şekil İ.64 : 1-1 Kesiti dönem analizi; 1/100 343
Şekil İ.65 : 2-2 Kesiti dönem analizi; 1/100 344
Şekil İ.66 : 3-3 Kesiti dönem analizi; 1/100 345
Şekil İ.67 : 4-4, 5-5, 6-6 Kesitleri dönem analizi; 1/100 346
Şekil İ.68 : 7-7 Kesiti dönem analizi; 1/100 347
Şekil İ.69 : 8-8 Kesiti dönem analizi; 1/100 348
Şekil İ.70 : 9-9 Kesiti dönem analizi; 1/100 349
Şekil İ.71 : 10-10 Kesiti dönem analizi; 1/100 350
Şekil İ.72 : Güneybatı cephesi dönem analizi; 1/100 351
Şekil İ.73 : Güneydoğu cephesi dönem analizi; 1/100 352
Şekil İ.74 : Kuzeydoğu cephesi dönem analizi; 1/100 353
Şekil İ.75 : Kuzeybatı cephesi dönem analizi; 1/100 354
Şekil İ.76 : KZ01; 1/20 355
Şekil İ.77 : KZ16; 1/20 356
Şekil İ.78 : KZ17 ve KZ18; 1/20 357
Şekil İ.79 : KZ21; 1/20 358
Şekil İ.80 : KZ24, KZ25; 1/20 359
Şekil İ.81 : K115; 1/20 360
Şekil İ.82 : PZ10; 1/20 361
Şekil İ.83 : PZ15; 1/20 362
Şekil İ.84 : P111; 1/20 363
Şekil İ.85 : Ahşap baba ve korkuluk detayları; 1/10 ve 1/20 364
Şekil İ.86 : Kabartma göbek, köşe ve kenar desenleri; 1/20 365
Şekil İ.87 : 106 Mekanı güneybatı duvarı; 1/20 366
Şekil İ.88 : 106 Mekanı tavanı; 1/20 367
Şekil İ.89 : Mermer kurna ve aynataşı; 1/10 368
Şekil İ.90 : Vaziyet Planı; 1/500 restitüsyon (1) 369
Şekil İ.91 : Zemin kat planı; 1/100 restitüsyon (1) 370
Şekil İ.92 : Birinci kat planı; 1/100 restitüsyon (1) 371
Şekil İ.93 : İkinci kat planı; 1/100 restitüsyon (1) 372
Şekil İ.94 : Çatı Planı; 1/100 restitüsyon (1) 373
Şekil İ.95 : 1-1 Kesiti; 1/100 restitüsyon (1) 374
Şekil İ.96 : 3-3 Kesiti; 1/100 restitüsyon (1) 375
Şekil İ.97 : 8-8 Kesiti; 1/100 restitüsyon (1) 376
Şekil İ.98 : 10-10 Kesiti; 1/100 restitüsyon (1) 377
Şekil İ.99 : Güneybatı cephesi; 1/100 restitüsyon (1) 378
Şekil İ.100 : Güneydoğu cephesi; 1/100 restitüsyon (1) 379
Şekil İ.101 : Kuzeydoğu cephesi; 1/100 restitüsyon (1) 380
Şekil İ.102 : Kuzeybatı cephesi a; 1/100 restitüsyon (1) 381
Şekil İ.103 : Kuzeybatı cephesi b; 1/100 restitüsyon (1) 382
Şekil İ.104 : Vaziyet Planı; 1/500 restitüsyon (2-3) 383
Şekil İ.105 : Zemin kat planı; 1/100 restitüsyon (2-3) 384
Şekil İ.106 : Birinci kat planı; 1/100 restitüsyon (2-3) 385
Şekil İ.107 : İkinci kat planı; 1/100 restitüsyon (2-3) 386
Şekil İ.108 : Çatı Planı; 1/100 restitüsyon (2-3) 387
Şekil İ.109 : 1-1 Kesiti; 1/100 restitüsyon (2-3) 388
Şekil İ.110 : 2-2 Kesiti; 1/100 restitüsyon (2-3) 389
Şekil İ.111 : 3-3 Kesiti; 1/100 restitüsyon (2-3) 390
Şekil İ.112 : 5-5 Kesiti; 1/100 restitüsyon (2-3) 391
Şekil İ.113 : 6-6 Kesiti; 1/100 restitüsyon (2-3) 392
Şekil İ.114 : 8-8 Kesiti; 1/100 restitüsyon (2-3) 393
Şekil İ.115 : 10-10 Kesiti; 1/100 restitüsyon (2-3) 394
Şekil İ.116 : Güneybatı cephesi; 1/100 restitüsyon (2-3) 395
Şekil İ.117 : Güneydoğu cephesi; 1/100 restitüsyon (2-3) 396
Şekil İ.118 : Kuzeydoğu cephesi; 1/100 restitüsyon (2-3) 397

Şekil İ.119 : Kuzeybatı cephesi; 1/100 restitüsyon (2-3)..... 398
Şekil İ.120 : Vaziyet Planı; 1/500 restorasyon..... 399
Şekil İ.121 : Zemin kat planı; 1/100 restorasyon..... 400
Şekil İ.122 : Birinci kat planı; 1/100 restorasyon..... 401
Şekil İ.123 : İkinci kat planı; 1/100 restorasyon..... 402
Şekil İ.124 : Çatı Planı; 1/100 restorasyon..... 403
Şekil İ.125 : 1-1 Kesiti; 1/100 restorasyon..... 404
Şekil İ.126 : 2-2 Kesiti; 1/100 restorasyon..... 405
Şekil İ.127 : 3-3 Kesiti; 1/100 restorasyon..... 406
Şekil İ.128 : 4-4, 5-5, 6-6 Kesitleri; 1/100 restorasyon..... 407
Şekil İ.129 : 7-7 Kesiti; 1/100 restorasyon..... 408
Şekil İ.130 : 8-8 Kesiti; 1/100 restorasyon..... 409
Şekil İ.131 : 9-9 Kesiti; 1/100 restorasyon..... 410
Şekil İ.132 : 10-10 Kesiti; 1/100 restorasyon..... 411
Şekil İ.133 : Güneybatı cephesi; 1/100 restorasyon..... 412
Şekil İ.134 : Güneydoğu cephesi; 1/100 restorasyon..... 413
Şekil İ.135 : Kuzeydoğu cephesi; 1/100 restorasyon..... 414
Şekil İ.136 : Kuzeybatı cephesi; 1/100 restorasyon..... 415

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

ÖZET

1900 yılında Avukat Fevzi Bey tarafından yaptırılan Prenses Atiye Köşkü, Kadıköy ilçesi Feneryolu semtinde Haydarpaşa-İzmit demiryolu hattına bitişik yedi dönümlük bir bahçe içerisinde yer almaktadır. Bir süre yazlık olarak kiraya verilen yapı 1910 yılında Sultan II.Abdülhamid' in oğlu Abdülkadir Efendi tarafından satın alınmış, 1924 yılında saltanat mensuplarının yurtdışına çıkarılmalarının ardından da son Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa' nın eşi İkbal Hanım'a satılmıştır. Prenses Atiye, Abbas Hilmi Paşa ve İkbal Hanım' ın kızlarıdır.

Özgün tasarımında bahçe içinde müştemilat, kapalı çardak, arabalıklar, Abdülkadir Efendi'ye ait müzik odası, iki adet kaskatlı havuz, metal konstrüksiyonlu kameriye ve çok sayıda ağaç olduğu bilinmektedir. Günümüzde bunların bir kısmı yok olmuş, bir kısmı yeniden yapılarak özelliklerini yitirmiştir. 1978 yılında "korunması gerekli sivil mimarlık örneği" olarak tescil edilen yapının bahçesine 1986 yılında alınan bir kararla iki adet onyedişer katlı apartman inşa edilmiş, bu sırada bahçedeki ağaçların bir kısmı kesilmiştir. Apartmanların inşa edilebilmesi için ön koşul olarak köşkün bakım ve onarımının zorunlu kılınması sonunda doğru olmayan birtakım müdahaleler yapılmış, yapının özgün detaylarına zarar verilmiştir. Bu tarihten sonra ise yapı boş bırakılarak kaderine terk edilmiştir.

Köşk, Osmanlı Devleti' nin yüzünü batıya döndüğü bir dönemde inşa edilmiştir. Yoğun arsa spekülasyonu ve rant hırsı nedeniyle yakın tarihimizin sosyal yapısını ve beğenilerini yansıtan bu döneme ait birçok yapı yıkılarak yerlerine çok katlı apartmanlar yapılmış ya da büyük değişiklikler yapılarak özgün nitelikleri yok edilmiştir. Pek çoğu ise bakımsızlık nedeniyle yok olmak üzeredir.

Prenses Atiye Köşkü, günümüze nispeten iyi durumda ulaşmış bir örnek olması sebebiyle tez konusu olarak seçilmiş ve sahip olduğu tarihi ve estetik değerleri gelecek nesillere aktarması amacıyla restorasyon projesi hazırlanması öngörülmüştür. Öncelikle yapının 1/50 ölçekli rölövesi çıkarılmış ve çizimler fotoğraflarla desteklenmiştir. Eşzamanlı olarak, yapının bulunduğu çevre ve yapıldığı döneme ilişkin yazılı ve görsel kaynaklar taranmış ve köşkün ayrıntılı tanımı yapılmıştır.

Yapının özgün durumu ve zaman içinde geçirdiği değişimler yapıdan elde edilen verilere, görsel ve yazılı dokümanlara ve benzer yapılara dayanılarak belirlenmiş ve bunlar 1/50 ölçekli restitüsyon çizimleri ile desteklenmiştir.

Son aşamada yapı için uygun bir işlev belirlenmiş ve yapının bu yeni işleve uyarlanması ve çağdaş konfor koşullarına ulaşması için gerekli müdahale tipleri ortaya konmuştur.

RESTORATION PROJECT FOR THE SUMMER RESIDENCE OF PRINCESS ATİYE

SUMMARY

Summer residence of Princess Atiye, which dates from 1900, is situated in a garden of 7000 sqm adjacent to the "Haydarpaşa-İzmit" railroad, at Feneryolu quarter of Kadıköy district. Originally it was built for Lawyer Fevzi Bey. After being rented for a couple of years, it was sold to Abdülkadir Efendi, son of Sultan Abdülhamid II, in 1910. After 1924, when the Ottoman royal family was forced to leave the country, İkbal Hanım, wife of the last Khedive of Egypt - Abbas Hilmi Paşa- bought the house. Princess Atiye was the daughter of Abbas Hilmi Paşa and İkbal Hanım.

It is known that there were originally an annex, a closed arbor, two garages, a music room built by Abdülkadir Efendi for practising the violin, two cascaded pools, a metal framed brellis and many trees in the garden. Today some of these are demolished and some are rebuilt and lost their authenticities. After 1986 two apartment blocks of 17 storeys each were built in the garden although the house had been inscribed as a historic building in 1978. Because it was necessary to restore the house before any building activity, some bad interventions were made to the house and its original details were damaged. After this, it was deserted.

The building was constructed when the Ottoman Empire turned to face the Western civilisation. Many houses, that reflects the social structure and tastes of this period were torn down and high buildings were erected on their sites; some were changed in a way that their authenticity was totally destroyed.

The Summer Residence of Princess Atiye is chosen as the thesis subject because it is relatively a better preserved example and it deserves to be handed over to the future generations with its historic and aesthetic value. The study started with documenting the extant situation of the building with drawings and photographs. Written and visual information about the district and the period the residence was built in was gathered and a detailed description of the building was made synchronously.

The original appearance of the building and the changes that occurred in the course of time is verified depending on the data the building provides, written and visual information and similar buildings from 19th and early 20th centuries.

Finally a suitable new function and interventions for the rehabilitation and modernisation of the building are determined.

1 GİRİŞ

Tarihi değeri olan sivil mimarlık örneklerinin korunması birçok açıdan zor bir uğraştır. Bu konuda yeterli bilince sahip olmayan kişilerin, başlangıçta mal sahibinin, yapısının niçin korunması gerektiği konusunda ikna edilmesi gerekir; oysa o çoğu zaman yapının "köhne", korumanın ise pahalı ve zahmetli bir süreç olduğu önyargısıyla yola çıkar. Çalışmanın bolca emek istediği doğrudur; aylarca sürebilen ölçüm, çizim ve kaynak taraması kararlılık ve sabır ister. Ancak sonunda ortaya çıkan, bir daha geri gelmeyecek bir zamanı, artık terk edilen yaşam biçimlerini ve beğenileri geleceğe taşıyabilecek yaşayan bir müze olduğu kadar, küçük müdahalelerle günümüzün "akıllı" binalarından çok daha konforlu, sağlıklı ve huzurlu bir yaşam sunabilecek bir yapıdır.

Aile yapısının değişmesi, aşçılar, uşaklar, bahçıvanlar, mürebbiyelerden oluşan bir hizmetli grubuyla yaşayan kalabalık ailelerin çözülüp, çekirdek aile kavramının benimsenmesiyle çoğunlukla terk edilen geçmişin büyük konak, köşk ve yalılarının korunmasının önünde ise maddi kaynaklı birçok engel vardır. Küçülen aileler, otuz, kırk odaya kadar çıkabilen yapının yükünü çoğu kez taşıyamaz ve zaman içinde bakımsız kalan bina giderek yok olur; üstelik, kaderine terk edilmiş tarihi bir yapının kötü niyetli kişiler tarafından yağmalanması da engellenemez. Bina kendiliğinden yıkılmadığı durumda, mal sahibi ya da "çıkar sahibi" tarafından yakılarak yok edilmeye çalışılır.

Kimi zaman el değiştiren yapı, yeni sahibinin uygunsuz isteklerine cevap verebilmek için geri dönüşü olmayan müdahalelere maruz kalır; ya da koruma konusunda uzmanlaşmamış kişilerce neredeyse tanınamayacak hale getirilir. Üstelik, çoğu kez büyük bahçeler, hatta korular içerisinde yer alan bu yapılar "yatırımcıların" ilgisini çeker ve bahçeleri parsellenip yüksek apartmanlar inşa edilerek müştemilatı, kameriyesi, limonluğu ve ağaçlarla kurulmuş çevresel bütünlükleri bozulur.

1.1 Amaç

Prenses Atiye Köşkü günümüze nispeten iyi durumda ulaşmış bir yapıdır. Sahipleri, korumanın önemine ve gereğine inanan kişilerdir ve binayı ayakta tutmaya çabalamaktadırlar. Ancak uzun süredir kullanılmayan yapıya işlev verilmediği

takdirde, korumanın temel prensibi olan sürekli bakım sağlanamayacak ve yapı er ya da geç yok olma sürecine girecektir.

Yapının tez konusu olarak seçilmesindeki amaç, kullanım olasılıklarını araştırarak yapıya uygun bir işlev belirlemek ve bunun için yapılması gerekli müdahaleleri saptamak; böylece geçmişin izlerini geleceğe aktarmaktır.

1.2 Kapsam ve Yöntem

Çalışma Prenses Atiye Köşkü' nün bugünkü durumunu belgeleyen rölöve, özgün halini ve zaman içindeki değişimleri gösteren restitüsyon ve önerilen işlev doğrultusunda yapılacak teknik müdahaleleri açıklayan restorasyon projelerinin hazırlanmasını kapsamaktadır.

Belgelemeye plan, kesit ve görünüş krokilerinin çizilmesiyle başlanmıştır. Planın ölçümünde üçgenleme ve koordinat sistemi metotlarından bir arada yararlanılmış; mekanların iç ölçüleri alındıktan sonra, köşeler teodolit ile oluşturulan dik açılı sisteme bağlanmıştır. Yapının dış köşelerini belirlemek üzere bahçede de poligon noktaları oluşturulmuş ve iç yapı ile kabuk ilişkilendirilmiştir. Yükseklikler şeffaf hortumla her katta belirlenen yatay düzlemlere göre alınmış, düzlemler arası mesafe merdiven boşluğu ve cepheden ölçülmüştür.

Vaziyet planı 1/500, plan, kesit ve görünüşler 1/50 tekniğindedir. Tavan ve duvarlardaki kabartma bezemeler için kalıp alma imkanı olmadığından, desenler dijital fotoğraf makinesi ile bilgisayar ortamına geçirilmiş ve alınan ölçülere göre rektifiye edildikten sonra 1/20 tekniğinde çizilmiştir. Farklı türde kapı ve pencereler için 1/10 tekniğinde detaylar hazırlanmıştır. Yapıda kullanılan malzemeler, farklı dönemler ve hasarlar rölöveler üzerinde lejantla gösterilmiştir.

Yapının özgün durumu ve geçirdiği değişimlerin belirlenebilmesi için benzer örnekler incelenmiş, eski harita, fotoğraf ve yazılı kaynaklar derlenmiş ve bunlar yapının kendisinden elde edilen verilerle karşılaştırılarak restitüsyon önerisi hazırlanmıştır.

Köşkün özgün işleviyle kullanılmasının mümkün olmaması nedeniyle yapının tarihi ve estetik özelliklerini maksimum düzeyde koruyacak, uyumlu yeni bir işlev belirlenmesi gerekmiş ve yapının "Sayısal Tasarım Araştırma-Geliştirme Enstitüsü" olarak kullanılması önerilmiştir. Bu doğrultuda, gerek yapıdaki hasarları en aza indirmek, gerekse de yapıyı çağdaş konfor koşullarına ulaştırmak amacıyla yapılması gereken müdahaleler belirlenmiş ve restorasyon paftalarına işlenmiştir.

2 KÖŞKÜN BULUNDUĞU ÇEVRE

2.1 Coğrafi Konum

Prenses Atiye Köşkü, İstanbul' un Anadolu yakasında yer alan Kadıköy ilçesinin 28 mahallesinden biri olan ve ilçenin batı kesiminde yer alan Feneryolu' ndadır (Şekil A.1, A.2). Kuzeydoğuda Eğitim, güneydoğuda Göztepe, güneybatıda Fenerbahçe ve kuzeybatıda Zühtüpaşa mahalleleriyle çevrili olan Feneryolu' nun kuzey ve güney sınırlarını, birbirlerine paralel olarak uzanan, Fahrettin Kerim Gökay ve Bağdat caddeleri oluşturur (Şekil A.3). Yapımı 1873 yılında tamamlanan Haydarpaşa-İzmit Demiryolu Hattı, yine Bağdat Caddesi' ne paralel olarak, yerleşimin güneyinden geçer (Şekil A.3).

2.2 Sosyal ve ekonomik yapı

İstanbul' un fethinden önce Kadıköy, bugünkü çarşı civarında toplanan ve nüfusunun çoğunluğu tarım ve balıkçılıkla uğraşan Rumlardan oluşan küçük bir yerleşimdir [1, s.332]. Fetihten sonra da, uzun bir süre Türk nüfusun rağbet etmediği bölgedeki ilk Müslüman mahalleleri bugün Osman Ağa Camii' nin bulunduğu yerde, II. Mehmet' in İstanbul' a kadı tayin ettiği Hızır Beyin bir mescit yaptırmasıyla gelişmeye başlar [1, s.332].

18. yüzyılda, o zamana kadar Türklerin ve Rumların yaşadığı Kadıköy' e, Ermeniler de yerleşmeye başlar [1, s.332]. Ancak, Kadıköy ve çevresinin, kararlı biçimde gelişmesi, ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, ulaşım olanaklarının artmasıyla gerçekleşir; yüzyıl sonunda, Moda ve Fenerbahçe' de gayrimüslim ve Levantenlerin yerleşme eğilimleri düzenli biçimde artarken, Yeldeğirmeni de Museviler, Rumlar ve liman tesisleri ile demiryolu inşaatı ve işletmesinde çalışan Almanların tercih ettiği bir bölge olur [1, s.334]. Bu dönemin bir diğer gelişmesi de, II.Abdülhamid döneminin (1876-1909) önde gelen devlet görevlilerinin, demiryolu istasyonları çevresinde geniş araziler içinde köşkler ve ayrıca cami ve kamu yapıları yaptırmaları ve bunların çevrelerinde zamanla mahalleler oluşmasıdır [1, s.334]. Bunlar, Haydarpaşa' dan doğuya doğru sırayla: Kızıltoprak, Feneryolu, Göztepe, Erenköy, Suadiye ve Bostancı' dır; devrin önemli mesire yerlerinden biri olan

Fenerbahçe de, Feneryolu istasyonundan çekilen bir yan hatla demiryolu güzergahına bağlanmaktadır[1].

I. Dünya Savaşı öncesinde, çoğunlukla gayrimüslim ve Levantenler ile orta ve üst gelir gruplarının yaşadığı Kadıköy, seçkin bir konut alanıdır [1, s.334]. Cumhuriyet' in başlarında, ilçenin yapısında Osmanlı dönemine göre büyük farklılıklar olmamasına karşın, takip eden yıllarda bölgeye kimliğini kazandıran gayrimüslim ve Levanten nüfusun ilçeyi terk etmeye başladığı görülür [1, s.338].

1950' lerden itibaren, yaşanan göç ve bunun yol açtığı gecekondulaşma ve yapılan çeşitli yasal düzenlemelerle Kadıköy' ün nüfusu düzenli olarak artar [1, s.338]. 1940 yılında 57.901 olan nüfus, 1970' te 241.593' e yükselir. 2000 yılında yapılan sayımın sonucuna göre ilçe nüfusu 663.000' dir[2] [2].

Kadıköy' deki başlıca ekonomik etkinlik ticarettir; en önemli ticari merkezler Kadıköy Çarşısı, Altıyol, Bahariye ve Bağdat Caddeleri olarak öne çıkmaktadır. Üretim faaliyetleri sınırlı olmasına karşın, nüfus büyüklüğü, ekonomik faaliyet ve yapı yoğunluğu açısından İstanbul' un önemli merkezlerinden biri olan Kadıköy, daha çok orta ve üst gelir gruplarının ikamet ettiği bir konut alanı kimliğini de korumaktadır. Her ne kadar, 1950' lere dek varlığını sürdüren burjuva yaşantısının izleri büyük ölçüde yok olmuş ise de, ilçe İstanbul' da halen kentli bir yaşam biçimine sahip yerleşmeler arasında yer almaktadır [1, s.339].

2.3 Tarihsel gelişim

2.3.1 Prehistorik dönem: Fikirtepe Kültürü

Marmara bölgesinin bilinen en eski çanak-çömlekli Neolitik (MÖ 5.500) topluluğunu, adını İstanbul kent alanı içindeki Fikirtepe mevkiinden (Şekil A.4) alan, Fikirtepe Kültürü oluşturmaktadır [3, s.40]. Fikirtepe yerleşmesi, gene aynı kültüre ait Pendik-Kaynarca yerleşmesi ile birlikte 1907' de, Bağdat demiryolu yapımı sırasında bulunmuş; 1950' lerde İçerenköy' de de bu kültüre ait bir buluntu yeri saptanmıştır. Kalıntılar, bölgede önceki dönemlerden beri var olan avcı-balıkçı toplulukların, Orta Anadolu' daki çiftçi kültürlerin etkisi ile, buraya özgü av ve balıkçılık geleneğini, sınırlı tarım ve hayvancılıkla birleştiren yeni bir kültür geliştirdiklerine işaret etmektedir [3, s.42].

---

[1] Yalnızca yaz ayları ve tatil günlerinde işleyen bu yan hat 1928 yılına kadar aralıklı olarak çalışmış; 1936 yılında istasyon binası yıkılmış, 1970 yılında ise raylar sökülerek yerine Dr. Faruk Ayanoğlu Caddesi açılmıştır.

[2] Kadıköy Belediye Başkanlığı, 2000 yılı nüfus sayımında ilçenin bir bölümünün sayılmadığını ve muhtarlıklara kayıtlı toplam nüfusun 709.923 kişi olduğunu açıklamıştır.

2.3.2 19. yüzyıla kadar Kadıköy ve çevresi

MÖ 1.000 civarında Fenikeliler tarafından Fikirtepe' de, kaynaklarda Harhadon adıyla anılan bir ticaret kolonisi oluşturulur [1, s.329]. Sonradan, bu ilk yerleşmenin karşısında, bugünkü Moda Burnu ile Yoğurtçu arasında, Halkedon (Bakır Ülkesi) olarak adlandırılan ikinci bir yerleşme kurulur (Şekil A.5) [1, s.329]. Bazı kaynaklar bu ikinci yerleşimin Harhadon' un devamı niteliğinde bir Fenike yerleşmesi olduğunu belirtse de, çoğu tarihçi buranın Dorların istilası sonucu, yurtlarından olan Megaralıların, MÖ 680' lerde kurduğu bir Grek kolonisi olduğu fikrinde birleşir [1, s.329]. Halkedon kısa sürede Gebze' ye kadar uzanan bir devletin merkezi haline gelir; ancak MÖ 660' larda Sarayburnu' nda, yine Megaralılar tarafından, Bizantion kentinin kurulmasının ardından önemini yitirmeye başlar [1, s.330].

Halkedon, MÖ 74' te, Bizantion ile beraber Roma' nın egemenliğine geçer [1, s.330]. Bu dönemde Bizantion' un önemi çevresindeki diğer yerleşmelere oranla giderek artar. İmparator Constantin' in Bizantion' u, Doğu Roma İmparatorluğu' nun başkenti yapmasının ardından Halkedon' un çöküş süreci başlar; bu dönemde, yerleşimin kentsel karakterini yitirerek, çevresiyle birlikte sayfiye niteliği ve tarımsal faaliyetle öne çıkan, mütevazı boyutlarda bir kasabaya dönüştüğü söylenebilir [1, s.331]. Ortaçağda Halkedon çevresi, Bizans İmparatorları ve yöneticilerinin rağbet ettikleri seçkin bir sayfiye (Şekil A.6); kaliteli şarap, meyve ve sebzeleriyle ünlü; bağ, bahçe ve bostanlarla kaplı bir yerleşimdir [1, s.331].

Sonraki yüzyıllarda bir dizi kuşatma ve saldırılara maruz kalan Halkedon, 1352-1353' te büyük ölçüde Osmanlı denetimine girer; ancak kentin tam olarak Osmanlı topraklarına katılması 1453' te İstanbul' un fethi ile gerçekleşir [1, s.331]. II. Mehmed' in şehri ilk İstanbul kadısı Hızır Bey' e vermesinin ardından, yerleşimin adı Kadıköy olarak anılmaya başlanır [1, s.332]. Fetihten sonra ilk Türk mahalleleri, bugün Osman Ağa Camii' nin bulunduğu mevkide, Kadı Hızır Beyin bir mescit yaptırmasıyla oluşur [1, s.332]. Ancak Kadıköy, Roma ve Bizans döneminde olduğu gibi, üst düzey yöneticilerin tercih ettiği bir sayfiye ve mesire yeri olma niteliğini korur; Bostancı' ya kadar uzanan geniş bir alanda, sultan ve üst düzey yöneticilerin köşk, sahilsaray ve bahçeleri ile, iç kısımlarda da köyler bulunmaktadır [1, s.332]. Kızıltoprak' tan Bostancı' ya kadar olan saha İstanbul' un meyve ve sebze ihtiyacının bir kısmını karşılarken, Merdivenköy ve Göztepe dolaylarında da süt, peynir ve yağ üretilmektedir [1, s.332]. 1782' de Kızıltoprak çevresinde kurulan bir tuğla atölyesinin ardından çevrede tuğlacılık başlar ve yöre uzun zaman Tuğlacıbaşı adıyla anılır [1, s.332].

19. yüzyılın ilk yarısında, Kadıköy' ün nüfus ve yerleşiminde önemli bir değişim yoktur. İskele ve çarşı çevresindeki mahalle büyüklüğünü korumakta, merkez dışında ise temel karakteri, Bizans döneminden beri süregelen, mevsimlik kullanımlar oluşturmaktadır [1, s.332].

2.3.3 19. yüzyılın ikinci yarısında gelişen Kadıköy banliyöleri

Kadıköy ve çevresi, 19. yüzyılın ortasından itibaren, ulaşım olanaklarının artmasına bağlı olarak, önemli bir gelişme gösterir. 1857' de, İstanbul ile Anadolu yakası arasında başlayan düzenli vapur seferleri ile 1873 yılında hizmete giren Haydarpaşa-İzmit demiryolu hattı, kentin bu kesiminin statüsünü değiştirerek, yüzyılın başında yazlık olarak kullanılan kent dışı mahallelerden, sürekli oturulan ve sur içini terk eden Türk aileleri için gözde yerleşim alanlarına dönüşmelerine neden olur [4]. Vapur seferleri ile, şehrin uzak banliyöleri olarak kabul edilen Boğaz köyleri gibi Kadıköy de şehir merkeziyle bütünleşirken, tek hat olarak hizmete giren demiryolu sayesinde de çevredeki bağ, bahçe ve bostanlar yavaş ancak kararlı bir biçimde iskan edilmeye başlanır [1, s.333]. Öncelikle hat boyunca ve istasyon çevrelerinde gelişmeye başlayan yerleşimler büyür; birbirleri ve merkezle ilişkileri artar.

19. yüzyılın sonlarına doğru Moda çevresinde gayrimüslim ve Levanten nüfus artarken; Göztepe, Erenköy ve Bostancı çevresinde de II. Abdülhamid döneminin (1876-1909) önde gelen devlet görevlileri geniş araziler içinde köşkler yaptırmaya başlar [1, s.334].

20. yüzyıla gelindiğinde, merkez haricinde Moda, Kalamış ve Fenerbahçe' ye de vapur işlemektedir [1, s.334]. Bu dönemde Moda' da yapılaşma oldukça yoğundur; Kalamış ve Fener çevresi ile Kızıltoprak ile Erenköy arasında da birkaç mahalle vardır. Daha ilerde, geniş bahçeler içinde köşklerin yer aldığı seyrek bir yerleşme düzeni egemendir [1, s.334].

Seyr-i Sefain İdaresi' nin 1911 güz tarifesine göre, köprüden Haydarpaşa' ya ve Kadıköy' e günde 22, Moda, Kalamış ve Fenerbahçe' ye 6 sefer yapılmaktadır [5, s.88]. Sefer sayısının fazlalığı, I. Dünya Savaşı öncesinde, Kadıköy' ün İstanbul ile konut-işyeri ilişkisine girdiğini ve yerleşimin yaz-kış oturulan önemli bir konut bölgesi haline geldiğini göstermektedir.

Cumhuriyet öncesinde, Kadıköy İstanbul' un en gelişmiş semtlerinden biridir. Bu dönemde kentin birçok yerinde bulunmayan kamu ve altyapı hizmetlerinin Kadıköy' de sağlanmış olması, buna karşılık, yangın gibi İstanbul' un büyük kısmını tahrip eden bir afetin yerleşimi oldukça az etkilemesi bunda etkilidir [1, s.335].

2.3.3.1 Kızıltoprak (Şekil B.16)

Haydarpaşa-İzmit demiryolu hattının ilk[3] istasyonunu barındıran mevki, Bizans döneminde imparator ve soyluların yazlık saray ve köşkleri ile bahçe ve av alanlarının bulunduğu bir yerleşimdir [6, s.14]. Neyzi, 19. yüzyıl başlarında, toprağının renginden dolayı Feneryolu ve Kayışdağı' na kadar uzanan bölgeye Kızıltoprak dendiğini; yörenin toprağının tuğla ve seramik yapımına elverişli olmasından dolayı burada tuğlacıların bulunduğunu belirtmektedir [6, s.14]. 1850' lerde Kadıköy' ün dört mahallesinden biri Tuğlacı veya Tuğlacıbaşı olarak anılan bu bölgedir [6, s.14]. 1882' de, Maarif Nazırı Zühtü Paşa bir cami ve okul yaptırarak kendisi de buraya yerleşince, mevki onun adıyla anılmaya başlanır [6, s.14].

2.3.3.2 Feneryolu (Şekil B.16)

Sınır komşuları olan Kızıltoprak, Göztepe ve Fenerbahçe' nin Bizans döneminde adlarının geçmesi nedeniyle, Feneryolu' nun geçmişinin de bu döneme uzandığı düşünülebilirse de, bu konuda veri yoktur. Mahallenin isminin yakın zamana dek Tuğlacıbaşı olması, Neyzi' nin bahsettiği tuğlacıların yoğun olarak Kızıltoprak' ın doğusunda kalan bu bölgede yerleştiğini düşündürmektedir. Semtin bugünkü ismini alması ise, Haydarpaşa-İzmit demiryolu yapılırken (1871-1873), o dönem İstanbul' un Anadolu yakasının en önemli mesire yerlerinden biri olan Fener Bahçesi' ne ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla buradan bir yan hat çekilmesi sonrasında gerçekleşmiş olmalıdır.

Demiryolunun hizmete açılmasıyla birlikte, dönemin birçok nüfuzlu kişisi burada köşkler inşa ettirse de, Feneryolu' nun diğer hatboyu yerleşmelerine göre ikinci planda kaldığı dikkati çekmektedir. Sermet Muhtar Alus bunu, Abdülaziz zamanında (1861-1876) göz hapsinde bulunan Veliahd Murad Efendi' nin köşk ve çiftliğinin bu mevkide[4] bulunmasına bağlamaktadır [7, s.212].

2.3.3.3 Fenerbahçe (Şekil B.16)

Bizans döneminde Hieria adıyla anılan ve yazlık sarayların bulunduğu bir sayfiye olan yerleşimin bugünkü adını alması, 1562' de burada bir deniz feneri inşa edilmesinin ardındandır [8, s.283]. Tezkiret' ül Bünyan' da, Mimar Sinan tarafından

---

[3] Demiryolu hattı ilk yapıldığında Kızıltoprak, Haydarpaşa Garı' ndan sonraki birinci istasyondur. 1930' ların sonunda Haydarpaşa ile Kızıltoprak' ın arasına Söğütlüçeşme İstasyonu ilave edilmiştir.

[4] Osmanlı Padişahı 5.Murat' ın veliahtlık yıllarında oturduğu köşk Kuyubaşı' nda yer almaktaydı. Günümüzde köşkün yerinde Marmara Üniversitesi kampusu vardır [7, s.212].

Fener Bahçesi Sarayı' nın onarıldığı ve I. Selim tarafından burada bir cami yaptırıldığı kaydedilir [8, s.283].

19. yüzyılın ortalarında Fenerbahçe, çok dar ve kötü bir yolla Kadıköy' e bağlanan, birkaç konak ve kulübe dışında yerleşimi olmayan, doğal güzellikleri açısından ise "eşsiz" olarak tarif edilen bir yerdir. 1870' lerden itibaren İstanbul' un zengin Levanten aileleri ve İstanbul' da bulunan Avrupalı zenginlerin rağbet ettikleri bir yazlık olmaya başlayan semt, tatil günleri ve yaz aylarında İstanbul halkını çeken bir mesire olmayı da sürdürür. Abdülaziz döneminde ulaşım sorununu çözmek üzere, Haydarpaşa-İzmit demiryolu hattının bugünkü Feneryolu İstasyonu' ndan Fenerbahçe' ye bir yan hat döşenir [9, s.224] ve kışın karakol olarak hizmet veren bir de istasyon binası inşa edilir [9, s.229]. 1910' da Kalamış tarafında yapılan küçük iskele sayesinde yandan çarklı şehir hatları vapurları buraya uğramaya başlayınca semte ulaşım daha da kolaylaşır [8, s.284].

2.3.3.4 Göztepe (Şekil B.16)

Bizans döneminde, o zamanki adı Rufinanes olan Göztepe' de, imparatorların savaş dönüşünde, Konstantinopolis' e girmeden önce konakladıkları bir saray ve bazı soyluların köşkleri bulunmaktadır [10, s.414]. Yerleşimin gelişmeye başlaması, Osmanlı döneminde, demiryolunun inşası ve bu mevkide bir istasyon yapılması ile gerçekleşir; İstanbul' un zenginleri ile devlet ricalinin semte rağbet etmesi, konaklar ve köşkler yaptırmalarını da beraberinde getirir [10, s.415].

Göztepe' nin gelişmesinde etkili olan bir diğer olay 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı ve 1912 Balkan Savaşı sonucunda, Trakya ve Balkanlar' dan gelen Türk kökenli göçmenlerin tren yolunun kuzeyine yerleştirilmesidir [5, s.84]. 1880' lerin başında, tütün tüccarı Mehmet Efendi' nin Göztepe çevresinde düşük bedelle 1000 dönümlük bir arazi satın alıp bunu küçük parsellere ayırarak, devlet memuru ve bürokratlara satması da semtin gelişimine katkıda bulunur [5, s.90]. Kendi yaptırdığı köşkü, ortağı Faik Beyin ve diğerlerinin köşkleri izler; öyle ki bir dönem bu çevreye 119 paşanın yerleştiği söylenir [11, s.9].

2.3.3.5 Erenköy (Şekil B.16)

Semtte ilk yerleşme 14. yüzyılda Orhan Gazi' nin komutanlarından Konuralp' in savaşçı dervişlerinden olan Geyikli Baba' nın müritlerinin öncülüğünde bölgeye gelenler tarafından kurulur [12, s.178]. 1465' ten sonra ise mevkiinin adı Eren Baba' dan gelerek Erenköy olarak değişir [12, s.178].

1872' de Haydarpaşa-İzmit demiryolu Bostancı' ya uzatılırken, yapılan yeni istasyonun çevresindeki bölgeye Erenköy adı verilir; ancak asıl Erenköy istasyona göre içeride kaldığından, İçerenköy olarak anılmaya başlanır ve istasyon çevresindeki yerleşim, II. Abdülhamid dönemi Kadıköy' ünün en seçkin konut bölgesi haline gelir [12, s.178]. Sermet Muhtar Alus, vüzera ve rical[5] sayfiyelerinin çoğunun Erenköy ve çevresinde konumlandığını söyler [7, s.214].

2.3.3.6 Suadiye (Şekil B.16)

Suadiye' nin yerleşime açılması, Haydarpaşa-İzmit demiryolunun yapılmasının ardından gerçekleşir. Aslen Erenköy' ün Tellikavak kesiminden Bostancı' ya uzanan demiryolu, 1888' de Almanlar tarafından kısaltılarak bugünkü hattan geçirilir ve burada bir istasyon yapılır [13, s.49]. 1890' dan sonra, saray çevresinden paşaların burada yaptırdıkları köşklerde yaşamaya başlamalarıyla yerleşim süreci ivme kazanır. Nitekim, semt ismini Maliye Nazırı Reşad Paşa' nın genç yaşta kaybetiği kızı Suat Hanım anısına yaptırdığı camiden alır [13, s.49].

2.3.3.7 Bostancı (Şekil B.16)

Bizans döneminde Poleatikon adıyla anılan ve kentin yoksul kesimini barındıran Bostancı, Osmanlı döneminde İstanbul' u Anadolu' ya bağlayan anayolun içinden geçmesi nedeniyle önem kazanır [14, s.302]. Ancak, şehrin sınırını oluşturan bu mevkide bir karakol kurulup, şehre giriş-çıkışlar burada bostancılar tarafından kontrol edilse de, kıyı boyunca uzanan anayol ve kenarındaki hayır tesisleri dışında bir şey yapılmaz ve yolun kuzey kısmında sebze yetiştirilen bostanlardan başka bir yerleşim olmaz [14, s.302].

Semtin canlanması, demiryolunun 19. yüzyıl sonunda hizmete sokularak burada bir istasyon inşa edilmesi ve tren hattının iki tarafında geniş bahçeli köşkler ile sahil kısmında da yalıların yapılmasıyla gerçekleşir. Ancak Bostancı' da büyük rical değil, orta halli bürokratlar ve bazı zenginler yerleşmiştir [14, s.304].

2.3.4 Cumhuriyetin ilanından günümüze Kadıköy banliyöleri

Cumhuriyet' in başlarında, Kadıköy' ün mekansal yapısında Osmanlı Dönemi' ne göre büyük farklılıklar görülmez. Osmanlı' nın son dönemlerinden itibaren köşklerin sürekli kullanılmasına karşın, banliyölerin sayfiye karakteri devam etmektedir. Bunda, mütareke yıllarında İstanbul hayatına katılan ve Beyaz Rusların tanıttığı

---

[5] Vezirler ve yüksek makamlardaki devlet adamlarından bahsedilmektedir.

plajların etkisi büyüktür; Cumhuriyet' in özgür ortamı içinde, kısa sürede deniz hamamı ve banyolarının yerini alan plajlar, Kadıköy' ün sahil şeridindeki bağ ve bostanların köşklerle dolmasına neden olur [1, s.336].

Cumhuriyet ile birlikte, Kadıköy bazı modern kentsel hizmetlerden de yararlanmaya başlar. Bunlar 1928' de gelen elektrik ile, 1927' de şirket olarak oluşturulup, 1928' de Üsküdar-Kısıklı arasında ilk seferine başlayan tramvaydır. 1929' da açılan ilk hattı, 1934 yılında Haydarpaşa-Altıyol-Kadıköy (İskele) ve Kadıköy-Altıyol-Kızıltoprak-Ihlamur-Feneryolu-Suadiye-Bostancı hatları izler [1, s.336].

1940' larda Kadıköy' de, özellikle banliyölerde, ahşap köşkler yıkılarak, yerlerine betonarme villalar yapılmaya başlanır [1, s.337]. 1950' li yıllarda ise, tüm İstanbul gibi Kadıköy' ün de yaşantısını ve çehresini etkileyen iki yıkıcı oluşum vardır. Bunların ilki, köyden kente yaşanan göç sonucu, büyük şehirlerin çevrelerinde gecekondu mahallelerinin kurulmasıdır. Kadıköy' de ilk gecekondular, yüzyıl başına kadar bir eğlence ve gezinti yeri olan Fikirtepe çevresinde ortaya çıkar. Yerleşimi olumsuz etkileyen diğer faaliyet ise Menderes operasyonlarıdır; bunlar her ne kadar, ağırlıklı olarak şehrin Avrupa yakasında etkili olursa da, Kadıköy' de de bir dizi yeni yol açılması ya da genişletmesi türünden uygulamalar yapılır [1, s.337]. Yine de 1950' li yıllar Kadıköy ve çevresinde az yoğun, müstakil ve yer yer bahçeli yapılaşmanın tamamen yok olmadığı bir dönemdir.

1965 tarihli Kat Mülkiyeti Kanunu ile, Kadıköy' de az yoğunluklu yerleşimin, yerini çok katlı apartmanlara bıraktığı bir süreç başlar. 1972 tarihli Bostancı-Erenköy Bölgeleme İmar Planı ile Kızıltoprak-Bostancı arasında yapı yoğunluklarını arttırılması ve 1973' te hizmete giren Boğaziçi Köprüsü ve çevre yolunun Kadıköy ve çevresini cazip bir konut bölgesi haline getirmesi de bu süreci hızlandırır. Böylece, Kadıköy' de günümüze uzanan bir yıkım-yapım süreci başlatılarak, Kızıltoprak-Bostancı arasındaki tarihi yerleşme dokusu, yirmi yıl gibi bir sürede hemen hemen tümüyle yok edilir ve sayfiye özelliklerini yitirir [1, s.338].

1985' te kabul edilen 3194 sayılı İmar Kanunu ile bir parselde birden fazla yapı yapılmasının mümkün hale gelmesi, Kadıköy banliyölerindeki köşklerin bahçelerinde apartmanlaşmanın başlamasına neden olur [1, s.338]. Bu sayede, ayakta kalabilmiş az sayıdaki sivil mimarlık örneği yıkılmaktan kurtarılsa da, yörenin mekansal bütünlüğü büyük ölçüde yitirilir.

3 TÜRK EV GELENEĞİ VE BATILILAŞMA HAREKETLERİ

Türk Evi konusunda önemli çalışmalar yapmış olan Sedad H. Eldem Türk evini, eski Osmanlı Devleti' nin ulaştığı sınırlar içinde, eski tabirleriyle Rumeli ve Anadolu' da yerleşmiş, gelişmiş ve 500 sene kadar tutunmuş bir ev tipi olarak gösterir [15, s.11]. Kuban da, tipolojik gelişmesi 16. yüzyıldan başlayarak dört yüzyıl kadar varlığını sürdürmüş, orta Anadolu' nun doğusundan Balkanlar' a kadar geniş bir coğrafyada görülebilen bu evi "Türk Hayat' lı Evi" olarak tanımlar [16, s.16].

Türk evi, ilk olarak Anadolu' da kendisine has karakterini bulmuş ve buradan zaman ile gelişerek, Osmanlı fetihlerini takiben Avrupa' nın çeşitli yerlerinde kökleşmiştir [15, s.11]. Reha Günay, Türk evinin Avrupa evinden farklı olduğunu; Avrupa evinin kapalı bir kutu gibi, katı ve şematik, buna karşın Türk evinin organik olduğunu ileri sürer. Kapalı, yarı-açık ve açık mekanlarıyla Türk evinin dış dünya ve manzara ile devamlı ilişkide olduğunu da ekler [17, s.32] ve çoğunluğu ahşap olan bu evlerin başka bir dünya görüşü ile yaratıldığını savunur. Doğa sevgisi ve açık havada yaşama tutkusu evi biçimlendirmiş, ahşap işlemeciliği ev öğelerini sanat eserine dönüştürmüş, halılar, örtüler ve kumaşlar evi rengarenk bezemiştir [17, s.13].

Eldem topografya, iklim, bitki örtüsü gibi nedenlerle evlerin çeşitli bölgesel tiplere ayrıldığına işaret eder ve bunları başlıca yedi grupta toplar: Karadeniz sahil ve hinterlandı, İstanbul ve Marmara bölgesi, Ege ve hinterlandı, Akdeniz bölgesi, İç Anadolu bölgesi, Doğu Anadolu bölgesi ve Güneydoğu Anadolu bölgesi. Bunların arasında, İstanbul ve Marmara bölgesi evinin ayrı ve seçkin bir yer işgal ettiğini, diğerlerini taşra ve bölgesel tipler şeklinde nitelemenin daha doğru olduğunu savunur [18, s.29]. Buna karşılık Kuban, Anadolu' daki daha az karmaşık ve daha saf örneklerin öneminin de yadsınmaması gerektiğini belirtir [16, s.23].

Türk evi 17. ve 18. yüzyıllarda büyük bir coğrafyada yayılmıştır. Eldem' e göre, Osmanlı Devleti' nin her tarafından sarsılmaya başladığı 19. yüzyılda bile bu ilerleme ve yayılma sona ermemiş; ancak 20. yüzyılda Türk evi başlangıçta ağır ağır, sonradan büyük bir hızla gerilemeye ve yok olmaya başlamıştır [15, s.11].

3.1 Geleneksel Türk evinin bileşenleri

Eldem, Türk evinin en karakteristik taraflarından birinin muhtelif bölümlerin birleşmesiyle meydana gelen plan kompozisyonu olduğunu söyler. Bütün doğu ve Akdeniz memleketlerinde olduğu gibi, Türk evi de, "selamlık" ve "haremlik" şeklinde iki bölüme ayrılır. Bu ayırma küçük binalarda belirli odaların ev ahalisinin dışındaki kişilerin de kullanımına açılmasıyla sağlanırken, daha büyük evlerde yapının iki ya da fazla evin birleşmesinden meydana geldiği görülür [15, s.23].

Kuban Anadolu evlerinde nadiren iki farklı giriş olduğunu, buna karşılık Müslüman-Arap geleneğinin hakim olduğu Güneydoğu' da harem-selamlık bölünmesinin vurgulandığını belirtir. Bu durumda, çoğu kez iki katlı olan harem, evin daha büyük bölümü olmaktadır [16, s.151].

Mantran, harem ve selamlığın çoğu kez aynı düzene sahip olduğunu söyler. Erkek konukların ağırlandığı selamlığa karşılık, haremde de kadınların gün içinde toplandıkları ve misafirlerini ağırladıkları bir esas oda bulunur. Söz konusu iki oda arasındaki asıl fark, harem pencerelerinde, yabancıların içeriyi görmesini önlemeyi amaçlayan kafeslerin bulunmasıdır [19, s.164].

Eldem, Türk evi planını oluşturan başlıca elemanları,

- Odalar,
- Sofalar ve müştemilat,
- Geçit ve merdivenler

olarak üç başlık altında inceler ve hizmet ve temizlik yerleri gibi diğer unsurların plan tipi üzerinde az veya hiç etki etmediklerini belirtir [15, s.14].

3.1.1 Oda

Günay, Türk evinde en önemli birimin, içinde evli bir çifti barındırabilecek her imkana sahip olan "oda" olduğunu söyler ve göçebelikten kalma alışkanlıklar üzerine kurulmuş olan bu birimin çadıra karşılık geldiğini savunur [17, s.46]. Kuban da çadır ve oda ilişkisini destekler [16, s.109]. Odanın ortasının boş bırakılması ve mekanın çeperlerine dizilmiş sedirler çadırda görülebilen bir yerleşim düzenidir. Birçok etkinliğin burada gerçekleşebilmesi de benzer bir ilişkiyi sergiler.

Türk evinde oda işlevsel olarak iki bölüme ayrılmıştır: seki altı denilen, dolapların ve belki bir şöminenin yer aldığı giriş ve hizmet bölümü ve seki üstü olarak adlandırılan, sabit ve alçak sedirlerle çevrili kısım (Şekil B.1) [16, s.106]. Giriş tarafında yer alan ve gündüzleri yatakların kaldırıldığı yüklük ve dolaplar odanın önemli elemanlarıdır;

bunlara ek olarak, özellikle ocakların iki yanında şamdanların, kap kacağın ve su testilerinin koyulduğu nişler de oda tasarımında etkilidir [16, s.117]. Yüklüklerin içine gusülhane adı verilen ve aptes almak üzere yapılan küçük bir ıslak hacim eklenir [16, s.118].

Odanın pencereleri iki sıra halinde düzenlenir. Kuban, üstteki küçük pencerelerin, kışın soğuk günlerinde tahta kepenkleri kapalı tutulan büyük alt pencerelerden ışık girmemesi nedeniyle işlevsel olabileceğini; ancak bu düzenlemenin saray geleneğinin devamı şeklinde de düşünülebileceğini söyler [16, s.122].

3.1.2 Sofa

Günay' a karşın Eldem sofayı, işgal ettiği alan ve önemli görevinden dolayı, planı oluşturan başlıca etken kabul eder ve Türk evini Batı Avrupa evinden en çok ayıran özelliğinin de, odaların ayrı ayrı sofaya açılmaları ve sofanın evdeki hareket yollarının meydanını teşkil etmesi olduğunu belirtir [15, s.16]. Kuban da Türk evinin kaburgası olarak, kısaca yarı-açık sofa olarak tanımlanabilecek, hayat' ı gösterir [16, s.144]. Sofa, bir dolaşım yeri olmasının yanı sıra odalardakine benzer işlevler de üstlenir; ayrıca ev halkının toplandığı, düğün ve eğlencelerin tertip edildiği bir mekandır [15, s.16]. Eyvan sofaya eklenen daha korunaklı bir oturma yeri, sekilik veya tahtlar ise iki ya da üç tarafı açık olan ve çoğu kez manzara tarafında yapılan setlerdir (Şekil B.2) [15, s.16].

3.1.3 Geçit ve merdivenler

Geçitler temelde iki odayı birbirine bağlayan kısımlardır. Ancak zamanla geçitler için planda yer ayrılmış ve koridorlar meydana gelmiştir [15, s.20].

Merdivenlerin ev planını etkilemeleri, sofanın dışında, kendilerine özel olarak ayrılmış bir yerde bulundukları zaman söz konusudur [15, s.21]. Kuban merdivenin, klasik hayatlı evde, hayat' ın parçası olduğunu; her sahanlıkta avlu ya da bahçeyi görme, böylece iç ve dış mekan arasındaki esnek sınırı hissetme isteğinin tasarımı yönlendirdiğini savunur [16, s.147].

3.1.4 Hizmet alanları

Evdeki hizmet alanları, çoğunluğu bahçede ayrı birer birim şeklinde inşa edilen, mutfak ve kiler, hela ve hamam, ahır, odunluk, samanlık ve arabalık olarak sıralanabilir.

Yığma olarak inşa edilen ve kiler, ambar ve diğer hizmet alanları ile bağlantılı olan mutfağın bahçe ya da avluda yer alması, yangın tehlikesi nedeniyle saraylardan

evlere kadar genel geçer bir kuraldır [16, s.152]. Harem ve selamlık ayrımı olan evlerde mutfak harem tarafında yer alır [16, s.154]. Helaların bina dışında yapılması ise temizlik nedeniyle olduğu kadar kanalizasyon sistemine kolayca bağlanabilmek amacını da taşır [16, s.155].

Zengin konutlarda gusülhaneler dışında, hamamlar da bulunur [16, s.154]. Bunlar, çarşı hamamlarının küçük birer örneğidir ve "camegah" ya da "camekan" denilen bir soyunma odası, hela, aralık, ılıklık ile bir veya birkaç kurnalı sıcaklıktan meydana gelir. Kagir ve üzeri kubbeli olan bu hamamların bahçe tarafında külhanları ve su depoları bulunur [20, s.16].

Vücudu sıcağa alıştırmak için düzenlenmiş olan ılıklık bölümü, aptes almak ve kışın da soyunma amacıyla kullanılır [21, s.35]. Çoğunlukla bu mekanın yan taraflarında, hela ve tıraşlık bulunur. Ilıklığın ardından, merkezi bir yıkanma mekanı ile bazen de özel yıkanma hücrelerinden oluşan sıcaklığa geçilir [21, s.35].

Binanın arkasında, ısıtma ve su dağıtma merkezi yer alır (Şekil B.3). Burada birer soğuk ve sıcak su deposu bulunur. Külhan, yani ateşin yakıldığı kısım, hamamın döşeme seviyesinin altında yer alır. Külhanın ön tarafındaki alan kısmen veya tamamen örtülüdür ve odun kırmak için kullanılır. Bir fırını andıran külhan ocağının içinde yakılan ateş, bir yandan su kazanını ve haznede bulunan suyu ısıttığı gibi, dumanı da döşemelerin altında dolaşarak döşeme taşlarını ısıtır ve duvar içinde bırakılmış tüteklik adı verilen bacalardan geçerek havaya karışır [21, s.37]. Su deposuyla hamam kısmının direkt bağlantısı olmaz; sadece tamir ve kontrol amacıyla, sıcaklık döşemesinin 2-2.5 m üstünde bir menfez bırakılır, depoya bir merdiven veya iple inilir. Menfezin ikinci bir amacı da buharı dışarı vermektir [21, s.40].

3.2 Türk evi plan tipleri

Eldem, Türk evinin başlangıçta tek katlı olduğunu, ancak zamanla kat adedinin arttığını; kat adedinin birden fazla olduğu durumlarda da esas katın genellikle en yukarıda yer aldığını savunur [15, s.12]. Bununla beraber, bahçe içinde ve ferah olan yerlerde, esas katın zemine yaklaştırılabildiğini de ekler [15, s.13]. Eldem, Türk evini oluşturan başlıca eleman olarak kabul ettiği sofanın durumuna göre, plan tiplerini başlıca dört grupta toplar:

Sofasız plan tipi

Ev planının en ilkel durumunu ifade eden bu tipte oda veya odalar, sadece yan yana dizilmek suretiyle evi oluşturur (Şekil B.4). Odaların önündeki bağlantı geçidi, bir

kaldırım veya avlu şeklindedir; odalar üst katta oldukları zaman, geçit bir balkon karakterini alır [15, s.25]. Bazen avlunun etrafına, ayrı ayrı odalardan meydana gelen evler gruplandırılır; bu durumda evler birbirine bir direklik veya eyvan ile bağlanır [15, s.28]. Eyvan serinlemek için aranan ve gölgesiyle davet eden bir mekandır (Şekil B.5) [15, s.29].

Dış sofalı plan tipi

Bu tipte oda sıraları birbirine, "hayat" adı verilen, yarı-açık bir galeri ile bağlanır; ilk örneklerde odalar galerinin yalnız bir tarafına dizilir (Şekil B.6). Zamanla L ve U tipinde plan oluşturacak şekilde, odaların dizilimi çeşitlilik kazanır (Şekil B.7, B.8) [15, s.25]; eyvan ve köşklerin de eklenmesiyle plan zenginleşir [15, s.33].

İç sofalı plan tipi

Özellikle kentlerde sık rastlanan ev tiplerinden biri olan iç sofalı, ya da "karnıyarık" tipte, sofanın iki yanı oda sıraları ile çevrilidir (Şekil B.9). Sofa ihtiyaca göre yan sofa, eyvan veya merdiven sofası ilave edilerek ferahlatılabilir (Şekil B.10) [15, s.25]. Oda köşelerinin pahlanması da sofanın orta kısmında bir genişleme isteğinin sonucudur [15, s.92]. İç sofalı evlerde, köşk-oda şeklinde ilaveler nadirdir ancak sofanın bir ya da iki ucu sekiliğe ayrılabilir; bazen sekilik bir cumba veya şahnişin ile zenginleştirilir [15, s.93].

Orta sofalı plan tipi

Türk evinin son döneminde çok kullanılan bu tipte sofa evin ortasını kaplar ve dört tarafı odalar ve diğer hizmet yerleriyle çevrili durumdadır. Dört büyük oda, çoğunlukla evin dört köşesine getirilir; aralarında da merdiven, eyvan ya da daha küçük odalar yer alır (Şekil B.11). Başlangıçta kare veya dikdörtgen biçiminde olan orta sofaya zamanla değişik formlar verilmiştir. İlk aşamada köşelerin pahlanması şeklinde başlayan bu değişim (Şekil B.12) 18. yüzyıldan itibaren batı etkisiyle yuvarlatılmış köşelere (Şekil B.13) ve son aşamada da, oval sofalara kadar uzanmıştır [15, s.127].

3.3 Geleneksel ev tipleri

Geleneksel Türk evi boyutları, önemi ya da sahibinin mevkii, bulunduğu yer gibi çeşitli kıstaslara göre farklı isimler alır. Yerine göre büyük konut anlamına da gelen "konak" kelimesi, ev ile birlikte, genel geçer konut anlamına gelen Türkçe kökenli ikinci sözcüktür ve evin Türk kültüründe "konmak"la ilişkisini vurgular [22, s.50]. Konak sosyal statüye işaret eden bir anlamda da kullanılmıştır; ayrıca, "vilayet

konağı" nda olduğu gibi, gereğinde kişilerin devlet işlerini de gördükleri büyük konutlar anlamına gelir.

Geleneksel İstanbul yaşantısında konak, kent içinde, hanım sultanlara, vezirlere veya ricale ait büyük konuttur [22, s.51]. Büyük şehirlerde semt ayrımı olmaksızın herhangi bir mahallede konak bulunabilir; fakat bazen büyük konakların belli bir bölgede toplandıkları da görülür. Eski konaklarda genellikle harem ve selamlık daireleri ayrı binalar halindedir. Hizmet yerleri de ayrı avlular etrafında olur [23, s.16].

Yalıların konaklardan tek farkı, yaz için tasarlanmış olmalarıdır [22, s.52]. Ancak yalı daha çok bir sultan konutu olarak ortaya çıkmıştır [24, s.418]. Yalılarda yazlık kullanımın özelliklerine bağlı olarak orta sofalar daha çok kullanılır ve bunlar çoğu kez manzaraya, yani denize veya bahçeye, bazen birkaç yönden açılır [22, s.52].

Abdülhak Şinasi Hisar, Boğaziçi' ndeki yalılara ilişkin gözlemlerini şöyle dile getirir:

> Ayrı birer binası yoksa, bütün yalıların yarısı harem, yarısı selamlıktır. Alt katın sofalar ve odaları mermerdir. İkinci kata yayvan ve geniş merdivenlerle çıkılır. Yukarı kattaki sofalar ve odalar ahşaptır. Bütün mimari, yapının denizle devamlı bağlantısı üzerine kuruludur. ...Daha çok ve daha yakından su sesi dinlemek için, su sesine ilave olsun diye, sofalarda ve hatta bazı odalarda ayrıca birer havuz bulunur. Eski Türk, aşığı olduğu bu sesleri daimi olarak duymak isterdi. Öyle ki bu sular sürekli akar, yalıda bu ses gece gündüz eksilmezdi [25, s.15].

Yaz aylarında kullanılmak üzere inşa edilmiş bir diğer konut tipi de köşklerdir. Bunların tipolojileri de konak ve yalılarla benzeşir; ancak köşklerin İstanbul' da ortaya çıkışı, saray yaşamında, pavyon niteliğindeki yapılar şeklinde olur. Sultan ve devlet büyükleri kendilerine yazlık bahçeler yaptırdıkları zaman, genellikle tek hacimden oluşan büyük pavyonlarla onları süslemişlerdir [22, s.53]. Giderek sayfiyenin öneminin artması ve buradaki yerleşmenin birkaç günden daha uzun bir zamana yayılması, biçimleri eski bahçe pavyonlarından farklı olan ve ikinci konut olarak kullanılan köşklerin sayısının artmasına neden olmuştur [22, s.53].

3.4 Türk evinin tarihsel gelişimi

Osmanlı Beyliği ve devletinin ilk kurulduğu tarihlerden başlayarak, 17. yüzyıla kadar geçen iki yüzyıllık süre boyunca inşa edilmiş olan yapılardan hiçbir iz kalmamıştır. Bu zamandan önce yapılmış ve yok olmuş evler hakkındaki bilgiler ancak dolaylı yollardan, ev mimarisine yakınlığı olan yapılardan analoji yoluyla, saptanmaya çalışılmıştır [18, s.3]. "Türk Hayatlı Evi", Osmanlı İmparatorluğu' nun orta bölgelerinde 15. yüzyıldan sonra şekillenir [16, s.38].

15. ve 16. yüzyıllar dışarıda tutularak, Türk evinin esas olarak üç büyük devre geçirdiği söylenebilir [18, s.40]. Bunlar, 17., 18. ve 19. yüzyıllar olarak, keskin olmayan bir biçimde sınıflandırılabilir; ancak bu ayrım daha çok İstanbul ve çevresindeki duruma yansıtmakta, taşrada ve diğer yerlerde tarihler az ya da çok sapabilmektedir [18, s.41].

3.4.1 15. ve 16. yüzyıllar

Bu dönemde ev yapıları "tahtani" denilen tipte, yani tek katlıdır; bazen bu kat zeminden bir miktar yükseltilmiş olabilir. Anadolu' nun bazı doğu bölgeleri haricinde duvarların kerpiç yığma olmaları gerekir; örtünün de kerpiç dam olduğu ve ancak zamanla kiremit örtülü çatıya dönüştüğü düşünülebilir [18, s.3].

Eldem, dış sofalı, iki odalı ve eyvanlı bir tipin, zamanın ev yapısı olarak kabul edilebileceğini; ayrıca, daha ilkel olan sofasız ev tipine de bu dönemde rastlanabileceğini söyler [18, s.3]. Duvarların masif ve kapalı, pencere ve kapıların az sayıda ve küçük olduğunu ve avlu tarafına açıldıklarını da ekler [18, s.4].

3.4.2 17. yüzyıl

Onyedinci yüzyıl evleri genellikle dış sofalıdır. Evi üç cepheden kuşatan duvar az pencereli, çoğu zaman penceresizdir; örgüsü taştan, daha ucuz evlerde kerpiçtendir ve yatay hatıllarla kat kat bağlanmıştır. Duvarın iç tarafında gereksinime göre ocak, dolap ve hücreler için yerler açılmıştır [18, s.43].

Bu dönemde ev iki katlıdır. Alt kat daha basıktır; kış ve hizmet odalarına ayrılmıştır. Direklikli sofa üst kattadır; güneye ve manzaraya açılması tercih edilir. Sofa bütün ev boyunca uzanır. Odaların sofaya bakan duvarları, asıl pencereli cepheleri teşkil eder; kapılar da sofaya açılır. Sofanın bir veya iki ucu yükseltilerek sekilik haline getirilir; oturma burada olur [18, s.43].

17. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, odaların dış cephelerindeki pencerelerin arttığı, hatta buralarda çıkmalar yapıldığı saptanmıştır [18, s.43]. Eldem, bu durumda, pencereleri taşıyan ve cumbayı oluşturan duvarların hımıştan yapılması gerektiğini savunur [18, s.43]. Yüzyılın ilerlemesiyle yeni bir ev tipi de meydana gelmiştir. Oda dizisinin iki başındaki odalar sofaya doğru taşkın yapılmaya başlanmış, böylece sofanın orta kısmı genişleyerek eski yalınlığını kaybetmiştir [18, s.76].

3.4.3 Batılılaşma döneminde Osmanlı konut mimarlığı

Osmanlı İmparatorluğu' nun çağlar boyu koruduğu siyasal ve ekonomik üstünlük, 17. yüzyılın sonlarından itibaren kaybolmaya başlar ve 18. yüzyılın başında imzalanan Karlofça (1699) ve Pasarofça (1718) anlaşmalarıyla da kesin olarak sona erer [26, s.148]. Bu dönemden itibaren yönetsel ve mali sistemin giderek köhneleşmesi ve Avrupa ülkelerinin bilinçli olarak yürüttükleri siyaset, Osmanlı yönetiminin bakışlarının Batı' ya yönelmesine neden olur [26, s.148]. Osmanlı başkentinde kurulan daimi elçilikler, Batı etkilerinin Osmanlı' ya daha çabuk ulaşmasına olanak verir; ayrıca saray mensuplarına ve ileri gelenlere verilen değerli armağanlarla, bu çevre belirli bir beğeniye koşullandırılarak, Batı mallarının Osmanlı Devleti' ne akışı sağlanır [27, s.3].

Mimari alanda batılılaşma hareketlerinin, ilk olarak Lale Devri' nde (1718-1730) başladığı, Yirmisekiz Mehmet Çelebi' nin 1720-1721 yıllarında yaptığı Fransa gezisi izlenimlerinin bu konuda bir rehber niteliği taşıdığı kabul edilmektedir [27, s.3]. Nitekim, elçinin raporlarında hayranlıkla tasvir edilen sarayların benzerleri, kısa süre sonra Kağıthane' de görülmeye başlanır [27, s.4].

3.4.3.1 18. yüzyıl

Eldem, bu devre ait evlerin, Türk evinin en gelişmiş ve olgun şekli olduğunu, yapıların daha fazla dışarıya açılma isteği sonucunda şekillendiğini söyler [18, s.135]. Ev yaşantısı daha fazla ferahlık, doğa ve şehir yaşamı ile kaynaşma eğilimi göstermeye başlar, odalar ve sofanın büyümesi de yapı tekniğinin hafifletilmesini gerektirir. Bunların neticesinde kalın duvarlar terk edilmeye, yerlerine ahşap iskeletli duvarlar yapılmaya başlanır [18, s.135].

Onsekizinci yüzyılda dış sofa ve sıra odalı evlerin yanı sıra, orta ve merkezi sofa ile bunun etrafında gruplaşmış odalardan oluşan evler de görülmeye başlanır. Sofanın içeriye alınması, evlerin iç mekanlarının zenginleşmesine yol açar ve daha serbest bir yerleşime olanak verir. Planın zenginleşmesindeki etkenlerden biri de oda köşelerinin pahlanarak kapılarının buradan açılması ve sofanın sekizgen haline getirilmesidir. Cephede ise, eski kendi içine kapalı ev yerine, her yönde dışarıya uzanan ve girinti-çıkıntılarıyla dış dünyayla kaynaşan bir ev tipi ortaya çıkar. Bu evlerin duvarları yığma veya dolgu değil, hımış çatkı üzerine sıvalıdır [18, s.135].

Mimarlık ve sanat tarihi araştırmacıları, 18. yüzyıl konutlarında batılı biçimlerin kendilerini daha çok bezemede gösterdiklerini, yapıların plan ve cephelerinde ise henüz geleneksel formların terk edilmediğini ifade eder [27, s.9; 28, s.1042; 29, s.72]. Ciner, Fransız kaynaklı bezeme öğelerinin bu dönemde saraydan başlayarak,

devlet ileri gelenlerinin ve ülkeye yerleşen yabancıların evlerinde görülmeye başladığını belirtir (Şekil B.14) [27, s.5].

18. yüzyılın ikinci çeyreğinde genelleşen rokoko bezemenin Osmanlı' daki yorumunun kendine özgü olduğu [29, s.75], yerel sanatçı ve ustaların bu yeni üslubu kısa sürede benimsediği ve yerli geleneklerle beraber yorumlayarak, yaygın olarak kullandıkları görülür [29, s.78]. Kuban Türklerin yeni motifleri ne kadar kendilerine mal ettiklerinin, 18. yüzyılda yapılan eserlerin, aynı dönemde Avrupa' da yapılanlardan tamamen farklı karakterde olmalarıyla kanıtlanabileceğini söyler [29, s.133].

18. yüzyılın bezeme programına kattığı bir yenilik de peyzaj konulu figüratif duvar resimleridir (Şekil B.15) [29, s.73]. Anadolu' da da büyük kabul gören resimlerin başlıca temaları, Kağıthane ve Sadabad gibi belirli, ya da bir su veya havuz kenarındaki yalı köşkleri gibi belirsiz veya hayali yerler ve manzaralardır [28, s.1045].

3.4.3.2 19. yüzyıl ve 20 yüzyılın ilk çeyreği

19. yüzyılda, yeni gelişen azınlık burjuvazisi ve eğitim görmüş Osmanlıların, batı modasına uyan konutları yeğlemesiyle, mimari elemanlar ve planlar da batılı bir görünüme bürünmeye başlar [16, s.93]. Hıristiyan azınlıklar, bu yeni modelleri, kültürel olarak batı uygarlığına mensup olduklarını vurgulamak, Türkler ise bir çağdaşlaşma simgesi saydıkları için tercih ederler [16, s.93]. Şehsuvaroğlu, Tanzimat' la beraber gelen Avrupalılık cereyanının kuvvetli olduğunu, devrin devlet adamlarının, fikirlerde yapmak istedikleri değişikliklerle beraber, toplumsal hayatta da esaslı bir inkılap gerçekleştirmek istediklerini söyler [31, s.199].

Geleneksel Türk evinde 19. yüzyılda gerçekleşen en önemli değişim, odaların karakterlerinin ve kullanım şekillerinin değişmesidir denebilir. Kendi kendine yetebilen ve birçok işleve yanıt veren odalar, bu yüzyılda yerlerini belirli işlevlere sahip, tefriş ve dekoruyla da bunu yansıtan tekil bölmelere bırakır. Salon, yemek odası, yatak odası gibi ayrımların yapılmasıyla, sedirler kanepe ve koltuklara, ocaklar mangal ve sobalara, yüklük ve dolaplar ise gardırop ya da büfelere dönüşür. Masa ve sandalyeler, konsollar, piyanolar ve karyolalar batılı yaşam tarzını yansıtan elemanlar olarak kullanılmaya başlanır.

Bu dönemde, İstanbul' dan başlayarak, simetrik ve merkezi tipolojiler gelişir [16, s.64]. Orta sofalarda, köşeler yuvarlatılarak sofaya dairesel, daha doğrusu ovale yakın bir form verilir. Bu tip planlar ilk olarak bazı Hünkar köşklerinde uygulanmış ve 19. yüzyılın ortalarına kadar şehir evlerinde kullanılmaya devam etmiştir [18, s.201].

19. yüzyılın geleneksel planlara dahil ettiği bir yenilik de koridorlardır. İlk olarak iki odayı bağlayan geçitler şeklinde ortaya çıkan koridorlar, bu devirde yapılmış birkaç bölümlü evlerde, bölümlerin sofaları arasında kalan odaları bağlamak üzere kullanılmışlardır [15, s.20].

Yüzyılın sonlarına doğru, merdiven sofasının değerlendiği [15, s.21]; geniş ve ferah merdiven merakı neticesinde, merdivenlerin sofanın bir ucuna doğru giderek, bu kısmı tamamen işgal eden üç kollu merdivenler şeklinde yapılmaya başlandığı görülür [15, s.25]. Bunun neticesi olarak, sofanın kullanılan kısmı, evin bir cephesine doğru kaymış olur. Merdivenin bazen camekanla sofadan ayrıldığına da rastlanır [15, s.106].

Ciner, son Osmanlı dönemi[6] İstanbul ahşap konutlarında bezemenin batılı bir anlayışı yansıtan öğelerin eşliğinde dış yüzeylerde yoğunlaştığını, önceki devirlerin yalınlık ve işlevsellik kavramlarının terk edildiğini söyler [27, s.77]. Kuban da, 19. yüzyıl bezemesinde, açığa çıkarılan bir zenginlik merakı olduğunun, bunun da bir batılılaşma gösterisi olarak yorumlanması gerektiğinin altını çizer [29, s.75]. Bu zamana dek konutlarında gösterişe önem vermeyen, en azından onu halka göstermeyen saray ve idareci sınıfın bundan böyle görkemli bir dışavurumculuk sergilediğini de ekleyen Kuban, yapıların giderek daha çok bezendiğini ve boyutların büyüdüğünü ifade eder [29, s.75].

19. yüzyıl, batılı eğilimlerin birbirleriyle ve geleneksel biçimlerle etkileşimi sonucunda melez kompozisyonların görülmeye başlandığı bir dönem olur. Ancak bu dev kompozisyonlar, anıtsallık hevesleri ve Avrupa üsluplarının güçlü etkileri, hayatlı evin çeşitli gereksinimlere karşı duyarlı, insancıl niteliklerinin kaybolmasına yol açar [16, s.93]. Sonuçta, geri dönüşü olmayan bir süreç işlemeye başlar; ödünç üslupların uygulanması, mekan ve boyuta ilişkin farklı zevkler, yeni mobilyalar ve hayatların yerine geçen iç sofalar da imparatorluğun büyük kentlerinde geleneksel evin yok oluşunu perçinler [16, s.79].

3.4.3.3 Mimari akımlar

Osmanlı mimarlığında ilk batılı etkiler Lale devrinde (1718-1730), Fransa kaynaklı bezeme öğelerinin ithaliyle görülmeye başlanır [27, s.5]. Genellikle cepheleri oldukça sade olan yapıların iç mekanlarında, başta döneme adını veren lale olmak üzere çeşitli çiçek türleri, yapraklı kıvrım dallar, çiçekli vazo, meyveli kase ve sepet motifleri yoğun olarak kullanılır. Arel, bu devirde henüz baroklaşmadan söz

---

[6] Ciner, "son Osmanlı dönemi" deyimi ile, 1890-1925 yılları arasını kastetmektedir [27, s.1].

edilemeyeceğini, ancak sonraki yıllarda baroğun benimsenmesi için gerekli zeminin oluşturulduğunu savunur [32, s.42].

Kuban, Türkiye' de bezemeye egemen olan rokokoyu, baroktan ayırmanın zor olduğunu, bunun da iki üslubun kullandığı biçimlerin birbirine benzemesinden kaynaklandığını belirtir [29, s.71]. Başlıca öğeleri "S" ve "C" eğrileri ile bunları birleştiren düz çubuklar, kartuşlar ve deniztarakları olan rokokoda, barok için de karakteristik olan gömme sütunlar, ikili-üçlü küçük sütun grupları, akant yaprakları, küçük volütlerle süslü yivli sütün başlıkları ve zengin silmeler kullanılır [29, s.78]. Kuban ayrıca Türk sivil mimarisinde ortaya çıkan oval planlı orta sofanın, ithal edilen yenilikler içinde en başta gelen barok tasarım öğesi olduğunun da altını çizer [33, s.63].

Saray mensupları, devlet ricali ve varlıklı Osmanlılar' ın, Kağıthane ve Boğaziçi' nde, iç mekanları zengin rokoko bezemeli ve bahçeleri Fransız saray bahçeleri tarzında yalı ve köşkler yaptırdıkları, bu dönemde İstanbul' da bulunmuş yabancı gezginlerin anılarından ve yapılan gravür ve resimlerden izlenebilmektedir; ancak zamanın aşındırıcı etkisi, isyanlar ve yangınlar nedeniyle bunların hiçbiri günümüze ulaşamamıştır [27, s.9].

19. yüzyılın başlarında barok ve rokokonun yanı sıra, ve kimi zaman da onlarla beraber tercih edilen diğer bir üslup da ampirdir. İtalya ve Mısır' ın fethinden sonra, Napolyon' un bir imparatorluk üslubu yaratma isteğini karşılamak üzere geliştirilmiştir [34, s.247]. Ampirde antik Yunan ve Roma biçimlerinin yalınlaştırıldığı görülür; Mısır mimarlığından devşirilen öğelere de rastlanır [34, s.248]. Osmanlı mimarlığında daha çok kılıç, bayrak demetleri, müzik aletleri, vazo içinde çiçek, uçları sivriltilmiş akantus yaprakları, tüy, perde, şemse gibi alegorik öğeler kullanılmıştır; aylama askı (girland) ise en yaygın kullanılan motiftir [34, s.248]. Bezeme öğesi olarak kullanılan yapısal elemanlar yivli ve düz gömme sütunlar ile köşe sütunları ve yuvarlak kemerlerdir; kemerlerde kilit taşı vurgulanır [34, s.248].

Kuban, 19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa' da geçerli olan akımların bir süre sonra Türkiye' de görülmeye başlandığını söyler [29, s.71]. Bu döneme kadar geleneksel mimari anlayış içinde yorumlanan ve özgün bir görünüme sahip olan barok, rokoko ve ampir, yüzyılın ikinci yarısından itibaren yerlerini, aynen kopyalanan batılı seçmeci (eklektik) üsluplara bırakırlar [27, s.v]. Yine de, bu üç üsluba özgü bezeme öğelerinden, seçmeci anlayış içinde yararlanılmaya devam edilir.

19. yüzyılın ikinci yarısı batıda, ve batı taklidinin doğal sonucu olarak Osmanlı' da, önceki devirlerin mimarisinin de yeniden canlandığı bir dönemdir. Hem arkeolojik

yayınların artması, hem de endüstri çağının getirdiği standardizasyon ve tekdüzeliğin görsel duyarlığı olan kişileri rahatsız etmesi, daha yaratıcı görülen tarihi üslupların tekrar kullanılmaya başlanmasına yol açar.

Geç barok ve rokokoya bir tepki olarak, antik Yunan ve Roma mimarlığının yalın soyluluğunu ve anıtsallığını yansıtan bir anlayış olan neo-klasik, yapay bir görkemi belirtmek üzere devlet yapıları, bankalar, müzeler gibi kurum binalarında tercih edilmiştir [35, s.]66. Konutlarda çoğunlukla üçgen alınlık ve duvara gömülü Yunan sütun ve sütun başlıkları biçiminde ortaya çıkmaktadır [35, s.66].

Kendisi de bir tepki olarak ortaya çıkan neo-klasiğe karşı gelişen neo-gotik, 19. yüzyılın romantik anlayışı içinde yararlanılan bir diğer üsluptur. Saf örneklerin sayısı sınırlı olsa da [36, s.65], sivri ve yüksek kuleler, eğimli çatılar gibi unsurlar neo-gotik üslubun sivil mimari ürünlerindeki yansımalarıdır [27, s.33].

Neo-rönesans daha çok saray ve malikane türü büyük boyutlu yapılarda uygulanan bir akımdır [27, s.34]. Konutlarda batının görkemli saray görünümünü vermeye yönelik olarak, yuvarlak kemerler ve profiller, daha sade haliyle de, alınlıklı ve sütunlu pencere çerçeveleriyle ortaya çıkmaktadır [27, s.34; 37].

Yüzyılın ikinci yarısından itibaren karşılaşılan bir diğer üslup olan oryantalizm, tasarımcılara Uzakdoğu ile Doğu ve Batı İslam ülkeleri mimarilerine ait biçimlerden yararlanma imkanı sunar [38, s.2]. At nalı kemer, dilimli kemer, soğan kubbe, bezemeli ya da mukarnaslı sütun başlıkları, sağır kolonad veya niş dizilerinin yoğun olarak kullanıldığı oryantalizm konutlarda özellikle balkon çıkmaları ve bunların üzerindeki kafeslerde kendini gösterir [39].

20. yüzyıl başında Osmanlı sivil mimarisine dahil olan ve yaklaşık otuz yıl varlığını sürdüren art-nouveau, batı kaynaklı üsluplar arasında en yaygın olanı ve en çok sevilenidir denebilir. Kuban bunu üslubun Türk duyarlılığına uygun düşmesine bağlar; Barillari ise bu sürekliliği, art-nouveau süsleme biçimlerinin, ahşap yapıların inşaat tarzına ve yerel ustaların malzemeyi işleme tekniklerine uyumlu olmasının sağladığını savunur [40, s.184].

Art-nouveau cephelerde simetrik düzenlemelerin geçerli olduğu görülür [41, s.331]. Bezemeler çoğunlukla pencere, kapı ve balkon gibi mimari öğelerde toplanır; ancak pencerelerin biçimi genellikle geleneksel dikdörtgen formunu korur [40, s.186]. Vitray da art-nouveau yapılarda en çok tercih edilen süsleme tekniklerinden biridir [41, s.331].

Art-nouveau ile aynı zaman aralığında etkili olan ve II. Meşrutiyet sonrasında onun gelişmesinde önemli bir kopukluğa yol açan[7] I. Ulusal Mimarlık Akımı[8], dönemin anlayışına uygun olarak, seçmeci bir yöntemle Selçuklu ve Osmanlı mimarisini örnek alır [41, s.331, 42, s.4115]. Kamu yapılarından başlayarak konutlara dek uzanan bu akım gösterişli girişler, kemerli pencereler, ikili pencere düzeni, destek veya payandalara dayanan geniş çatı saçakları ve cephelerde çini kullanımıyla ayırt edilebilir.

3.4.3.4 Kadıköy banliyölerinde batı etkisinde inşa edilen konutlar

19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın ilk çeyreği arasında, Kadıköy banliyölerinde batı etkisinde inşa edilen sivil mimari örneklerinin birçoğu yok olmuş; günümüze yanlış müdahaleler sonucu özgün niteliklerini kaybetmiş veya bakımsızlık sonucu yıkılmak üzere olan az sayıda yapı kalabilmiştir. Günümüze ulaşabilmiş olan yapıların saptanması amacıyla kuzeyde Kızıltoprak tren istasyonu, doğuda Fahrettin Kerim Gökay ve Şemsettin Günaltay caddeleri, güneyde Bostancı tren istasyonu ve batıda Marmara Denizi (Sahilyolu) ile sınırlı bir alan taranmış ve farklı yapısal ve üslupsal özellikler gösteren on adet yapı incelenmiştir (Şekil B.16).

İncelenen yapıların ortak özelliği, tasarımlarında tek bir üsluba sadık kalınmamış olmasıdır. Taban alanı küçük olanlardan daha büyüklerine, iki katlılardan dört katlılara, sade olanlardan yoğun bezemeli ve ihtişamlı olanlara kadar tüm yapılar, aynı dönemde Batı' da inşa edilen yapılarda olduğu gibi, birden fazla tarzın izlerini taşımaktadır.

Binalar genellikle yüksek, kagir duvarların sınırladığı, ağaçlarla çevrili geniş bir bahçe içerisindedir; bahçede ayrıca müştemilat, hamam, limonluk, çardak, kameriye gibi yapılar bulunabilmektedir. Harem-selamlık bölümlerinin tek bir bina içinde çözümlendiği, buna karşılık fazla girişle mahremiyetin bir ölçüde korunmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. İncelenen örneklerin hemen hepsinde ahşap direklerin desteklediği açık ya da kapalı bir çıkmanın altında, manzaraya hakim, birkaç basamakla zeminden yükseltilmiş bir veranda bulunmaktadır; ikinci giriş çoğunlukla veranda cephesine komşu cephelerden yol tarafında olanındadır.

---

[7] II. Meşrutiyet sonrasında, özellikle İttihat ve Terakki Fırkası' nın siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel alanlardaki girişimleri dönemin mimarisini de etkilemiş [42, s.4115], Jön Türk Hareketi mimarlıkta batılılaşmanın, Avrupalılığın ve kozmopolitizmin sorgulanmasını gündeme getirmiştir. Böylece, "milli mimari" öne çıkarken, art-nouveau hareketi bir süre için gerilemiştir [41, s.331].

[8] Neo-klasik Osmanlı üslubu olarak da anılmaktadır.

Tamamen kagir olan örnekler de bulunmasına karşın, yapıların genelde kagir bir bodrum ve zemin kat üzerinde ahşap olarak inşa edildikleri görülmüştür. Dört kata kadar yükselebilen yapıların en üst katlarında alt katların planı genellikle tekrarlanmamıştır. Bazılarında haçvari plan kullanılırken kimisi de çatı eğiminden kazanılan alanları değerlendirmiştir. Binaların her katında, özellikle en üst katta, manzaraya ya da bahçeye açılan balkonlar düzenlenmiştir. Bazı örneklerde bir veya iki kat daha yükselen kuleler bulunmaktadır. Örtü çoğunlukla kırma çatıdır ancak eğim değişkendir. Çatıların hemen hepsi Marsilya kiremidi ile kaplıdır ancak yapım tarihleri düşünüldüğünde özgün durumda alaturka kiremitle kaplı oldukları düşünülebilir. Eğrisel hatlara sahip bazı örtülerde kaplama malzemesi olarak çinko kullanılmıştır. Saçaklar oldukça geniştir ve konsollarla desteklenmiştir.

Bezemeler kapı ve pencere çevrelerinde, balkon korkuluklarında, konsol ve furuşlarda, kat ve saçak silmelerinde yoğunlaşmaktadır; bazı örneklerde alınlık ve fotoz kullanılmıştır. Bezeme malzemesi genelde ahşaptır; metal korkuluk ve pencere parmaklıkları da görülmektedir.

Kavuklu Hamdi Sokak, No: 1 (Şekil B.17)

Kızıltoprak tren istasyonuna bitişik küçük bir bahçe içerisindeki yapı kagir bir subasman üzerinde ahşap karkas taşıyıcılı üç kattan oluşur. Giriş katı sekiz basamakla zeminden yükseltilmiş ve giriş iki kagir direğin taşıdığı birinci kat çıkması ile korunmuştur (Şekil B.18). İkinci katta haçvari plan uygulanmış ve çıkmanın üzerinde bir balkon düzenlenmiştir. Örtü kırma çatıdır; balkonun üzerinde yapının batılı görünümünü pekiştiren Mansard çatı kullanılmıştır (Şekil B.17). Pencere ve kapı çerçeveleri (Şekil B.19), balkon korkuluğu ve saçağı taşıyan konsollar oldukça sade ve geometrik biçimlidir (Şekil B.20).

Bağdat Caddesi, No: 85 (Şekil B.21)

Yapı ikinci grup olarak yenilenmiş ve betonarme bir bodrum kat eklenmiştir; bu katın üzerinde giriş, iki normal kat ve haçvari planlı çatı katı bulunur. Birinci ve zemin katların planları benzerdir; ikinci katta kapalı çıkma balkona dönüşür ve köşe odalara da iki yönde balkonlar eklenir. Çatı katında, giriş ve cadde yönündeki balkonlar devam ettirilir. Örtü kırma çatıdır. Neo-barok üsluptaki pencere ve kapı çerçeveleri, balkon korkulukları ve perdeleri ile balkonları taşıyan konsollar ahşap bezemenin yoğunlaştığı kısımlardır (Şekil B.22, B.23). Zemin ile birinci kat arasında basit bir silme bulunmasına karşın, diğer katlarda neo-klasik özellikte dişli friz kullanılmıştır (Şekil B.22).

İhlamur Çıkmazı, No: 89 (Şekil B.24)

Yakın tarihte yeniden inşa edilmiş olan yapı kagir bir bodrum kat üzerinde iki kattan oluşur. Kütle oldukça masiftir; ancak girişin içeri çekilmesi ve ikinci kattaki balkonlar yapının görünümünü hafifletir. Örtü kırma çatıdır. Pencere çerçeveleri, konsollar ve kat silmesi art-nouveau tarzdadır (Şekil B.25, B.26).

Gazi Muhtar Paşa Çıkmazı, No: 2-4 (Şekil B.27)

Kagir subasman üzerinde giriş, bir normal kat ve çatı katından oluşur. Giriş sahanlığı birkaç basamakla zeminden yükselir; üzerinde neo-klasik başlıklı iki kagir sütunun taşıdığı birinci kat çıkması bulunur. Üst katta çıkma balkona dönüşür (Şekil B.28). Örtü İsviçre dağ evlerinde (chalet-şale) olduğu gibi beşik çatıdır. Yüzey, yatay ve düşey ahşap bantlarla panolara ayrılır. Oldukça sade olan yapının ön ve yan cephelerinde dişli friz ve saçak altında sade konsollar bulunur (Şekil B.28, B.29).

Çemenzar Sokak, No: 2 (Şekil B.30)

Kagir subasman üzerinde giriş, bir normal ve çatı katlı simetrik iki kanattan oluşur. Giriş üç basamakla zeminden yükseltilmiş ve içeri çekilmiş verandadandır. Birinci katta verandanın üzerinde ve yanlarda birer balkon bulunur. Kanatlardan her biri, oldukça yüksek eğimli beşik çatılarla örtülüdür (Şekil B.31). Alınlık tablaları, pencere çerçeveleri ve orta balkonun korkulukları art-nouveau tarzdadır (Şekil B.31, B.32).

İkinci Orta Sokak, No: 1 (Şekil B.33)

Yeniden inşa edilmiş olan yapı kagir bodrum kat üzerinde iki kattan oluşur; arkada bir kat daha yükselen sekizgen planlı iki kule görülür (Şekil B.34). Girişe onbir basamaklı, metal korkuluklu, görkemli bir merdivenle ulaşılır. Sahanlıktaki dört sütun birinci kattaki balkonu taşır; sütunlu düzen birinci katta da devam eder. Yapıda farklı üsluplar kullanılmıştır. Sütunlar neo-klasik düzende ve Korint başlıklıdır (Şekil B.35), giriş ile birinci katı ayıran silme neo-barok tarzdadır (Şekil B.35), pencere çerçeveleri ise ampir ve neo-gotik esintilidir (Şekil B.36).

Operatör Cemil Topuzlu Caddesi, No: 112 (Şekil B.37)

Kagir bir bodrum kat üzerinde iki kattan oluşan yapının güney köşesinde bir kat daha yükselen kare planlı bir kule vardır. Giriş cephenin gerisinde kalır; üzerinde dört ahşap direkle taşınan bir çıkma bulunur. Birinci katta, cephenin ortasında küçük bir balkon yer alır. Örtü kırma çatıdır; ancak balkonun üzerinde kalan kısımda eğrisel bir örtü kullanılmıştır. Kulenin kırma çatısı soğan kubbe ile sonlanır. Küçük bir yapı olmasına rağmen farklı tarzlara yer verilmiştir. Soğan kubbe oryantalizmi

çağrıştır, direklerin arasındaki furuşlar art-nouveau, kafesler neo-gotik izler taşır (Şekil B.38), pencere çerçeveleri neo-klasik üsluptadır (şekil B.39).

Operatör Cemil Topuzlu Caddesi, No: 114a (Şekil B.40)

Mabeyinci Ragıp Paşa' nın kızı için yaptırdığı köşkün harem bölümüdür [43, s.363]. İncelenen yapılar arasında tamamen kagir olarak inşa edilmiş tek örnektir. Bodrum, giriş ve iki kattan oluşur. Oldukça masif olan kütlenin görünüşü balkonlarla hafifletilir; çıkmaları destekleyen konsollar ve birinci kat balkonlarındaki ahşap direkler de yapıyı hareketlendirir (Şekil B.41). Örtü kırma çatıdır; saçakları geniş olmasına karşın konsol kullanılmamıştır. Yuvarlak kemerli pencereler, gömme sütunlar, köşe taşları ve direkler arasındaki furuşlar yapıya hakim olan ampir üslubu gösteren elemanlardır (Şekil B.41, B.42).

Operatör Cemil Topuzlu Caddesi, No: 114b (Şekil B.43, B.44)

Mabeyinci Ragıp Paşa' nın geniş bir koruluk içinde yer alan, oldukça büyük ve ihtişamlı olan köşküdür. Kagir bir bodrum kat üzerinde giriş ve bir normal kat yer alır. Üst yapı oldukça hareketlidir; etrafı geniş teraslarlarla çevrili olan ikinci katın üzerinde kare planlı cihannüma vardır. Güneydoğudaki sekizgen planlı iki kule dört, kuzey köşedeki kare planlı üçüncü kule altı kat yüksekliğindedir. Yapının girişi kuzeybatı yönündendir; deniz cephesinde de anıtsal, mermer bir kapı bulunur (Şekil B.45). Yapı, paşanın kızı için yaptırdığı köşkle ortak birçok elemana sahiptir (Şekil B.46); ancak küçük köşkün saf ampir karakterinin büyük köşkte bozulduğu görülür. Kulelerin oryantalist örtüleri ve neo-barok esintili bezemeleri ile neo-klasik tarzdaki dişli frizler bu farklılaşmanın yansımalarıdır (Şekil B.47).

Noter Sokak, No: 65 (Şekil B.48)

Zemin, bir normal kat ve çatı katından oluşur. Yapının doğu köşesinde bir kat daha yükselen kare planlı bir kule vardır. Giriş zeminden birkaç basamakla yükseltilmiş olan verandadandır. Verandanın üzerinde, ahşap direklerle taşınan bir balkon yer alır. Örtü Mansard çatıdır ve arduvaz kaplıdır; güneydoğu yönünde küçük bir çatı penceresi vardır. Kulenin örtüsü kırma çatı biçiminde yükselir ve yüksek, konik bir örtüye dönüşür; üzerinde alem bulunur (Şekil B.48). Pencere çerçeveleri (Şekil B.49), konsollar (Şekil B.50) ve furuşlar (Şekil B.51) art-nouveau tarzdadır.

4 PRENSES ATİYE KÖŞKÜ

4.1 Konum

İstanbul' un Kadıköy ilçesinde, Feneryolu mahallesinde bulunan Prenses Atiye Köşkü (Şekil A.3), 149 pafta, 586 ada ve 1 parselde yer almaktadır. Köşkün içinde yer aldığı parsel, güneybatıda Haydarpaşa-İzmit demiryoluna bitişik Hatboyu Sokak ile sınırlanır. Bahçe girişi güneydoğuda, demiryoluna dik olarak uzanan Feneryolu Sokak üzerindedir (Şekil İ.1, İ.2).

1940' lardan itibaren, yapının, kendisi gibi bahçeli, büyük, ahşap köşklerden oluşan, çevresi değişmeye başlamış; 1965 yılında çıkarılan "kat mülkiyeti kanunu[9]" ile de bugün etrafını saran çok katlı apartmanların yapılmasına olanak tanınmıştır.

4.2 Tarihçe

Günümüzde "Prenses Atiye Köşkü" olarak anılan yapının tarihiyle ilgili en ayrıntılı bilgi, kendisi de Feneryolu' nda yaşayan Müfid Ekdal' ın, Kadıköy' ü anlattığı kitabında yer almaktadır [44, ss.327-333]. Buna göre:

> Feneryolu ile Kızıltoprak arasında, tren yolunun üst tarafında yüksek duvarların çevirdiği yedi dönümlük bahçenin içindeki köşk, Sultan Hamid' in oğlu Abdülkadir Efendiye aittir.
>
> Köşkün ilk sahibi Avukat Fevzi Bey, 1900 yılında köşkü yaptırdıktan bir müddet sonra yazları kiraya vermeye başlamış; Sultan II.Abdülhamid' in esvapçıbaşısı İsmet Beyin oğlu Fehim Paşa köşkte birkaç yaz kiracı olarak oturmuştur. 1910 yılında köşk, sultanın oğlu Abdülkadir Efendiye satılmıştır.
>
> 1924 yılında, Osmanlı Hanedanının yurtdışına çıkarılmasıyla, aile Macaristan'a gitmiş; köşk aynı yıl içinde Abdülkadir Efendinin avukatı aracılığı ile, Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşanın ayrıldığı eşi İkbal Hanıma satılmıştır. İkbal Hanım, II. Dünya Savaşı ortalarına kadar köşkte yaşamış; oğlu Prens Münim de, yazları Mısır' dan gelerek burada kalmıştır. İkbal Hanım, 1941 yılında Kudüs' e yaptığı bir gezi sırasında vefat etmiştir.

---

[9] 23 Haziran 1965' te çıkan 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu, kentin yapısal görünümünün değişmesinde, özellikle yapıların kat sayısının artmasında önemli bir etken olmuştur. Daha önce, bir apartman üzerinde çok sayıda mülkiyet, toprak üzerinden hisse satın alma yoluyla gerçekleşiyordu. Kat Mülkiyeti Kanunu ise, küçük birikimi olan çok sayıda kişinin, yapım öncesinde proje üzerinden kat satın almalarına ve böylece büyük ölçekte çok katlı yapılar kurulmasına neden oldu. Kentin her tarafında, az katlı yapılar yerlerini çok katlı apartmanlara terk etmek üzere yıkıldı.

II.Abdülhamid' in oğlu Abdülkadir Efendinin Feneryolu' ndaki köşkünden, Adnan Giz de şöyle bahseder [45, s.114]:

> II. Abdülhamid' in yedi oğlundan ikincisi Abdülkadir Efendinin Feneryolu' ndaki köşkü bugün çok yıpranmamış olarak varlığını korumaktadır. Feneryolu Sokağı' nın, demiryolu ile kesiştiği sağ köşede, 46 numaralı büyük ve bol ağaçlı bahçe içindeki üç katlı, on odalı beyaz köşk, eski zaman köşklerine göre basit bir yapıdır.
>
> Abdülkadir Efendi 1924' te yurttan çıkarılınca, köşk Mısır Hidiv Ailesi' nden biri tarafından satın alınmıştı.

Prenses Atiye, son Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa ile ilk eşi İkbal Hanımın, 1896 yılında doğan ikinci çocuklarıdır. 1913 yılında, Kahire' de, Vezir Avlonyalı Ferit Paşanın büyük oğlu Celaleddin Bey (Vlora) ile evlenmiştir. Bu sayede Mısır Paşası yapılıp, "kapı kahyası" ünvanı verilen eşinden, Abbas ve Sinan isimli iki oğlu olan prensesin evliliği, 1922 yılında noktalanır. Prenses, ikinci evliliğini 1928 yılında, Kıbrıslı Muhammed Kamil Paşanın oğlu, Ahmet Şevket Bey ile yapmıştır. Bu evlilikten çocuğu olmayan Prenses 1971 yılında vefat etmiş, oğlu Abbas Vlora ise 1977 yılına kadar köşkte yaşamaya devam etmiştir.

1974 yılında Gülnar Erkman, Abbas Vlora ile görüşmüş ve köşkün, 1925 yılında Hidiv tarafından, kızı Prenses Atiye için satın alındığı bilgisini edinmiştir [46, s.68]. Ancak Sinan Vlora' nın eşi Gülören Vlora, yapının Hidiv' in eşi tarafından alındığını ve onun ölümünden sonra Prenses' in, diğer varislerin paylarını ödeyerek köşkü satın aldığını belirtmiştir.

4.3 Yasal durum

Prenses Atiye' nin ölümünün ardından, oğulları arasında yaşanan anlaşmazlık sonucu, parselin ifrazı için başvuruda bulunulmuş; ancak "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu" 1978 yılında bunun uygun olmadığına hükmetmiş, köşkü "korunması gerekli sivil mimarlık örneği" olarak tescil ederek "köşkün bahçesine, köşke 20 m' den fazla yaklaşmamak şartı ile, serbest irtifalı bir veya en çok iki blok inşaat yapılabileceğine karar vermiştir (Şekil E.1). Aynı yıl içinde, köşkün mülkiyeti ailede kalmak üzere, parsel bir inşaat şirketine satılmıştır. Kurulun, blokların yapımına, köşkün bakımı yapıldıktan sonra başlanabileceğini bildirmesi üzerine (Şekil E.2), 1984 yılında, parseli satın alan inşaat şirketi, yapının tarihi özelliklerine gereken özeni göstermeden, inşaat onayı alabilmek için birtakım müdahaleler yapmış; ancak İstanbul Belediyesi "bir parselde birden fazla bina yapılamaz" hükmüne dayanarak 1986 yılına kadar parsele imar durumu vermemiştir (Şekil E.3).

Problemin çözümü için, dosyanın Yüksek Kurul' da tartışılmak üzere, Ankara' ya istenmesinin ardından, "binaya 20 m' den fazla yaklaşmamak, onun çatı çizgisini aşmamak, Feneryolu sokağından görünümünü kapatmamak" koşullarıyla hazırlanacak bir projenin onaylanabileceğine karar verilmiştir (Şekil E.4). İnşaat şirketi, bunun kendileri için büyük bir mağduriyet olduğunu savunarak, konunun tekrar görüşülmesi talebinde bulunmuş ve 1987 yılında, köşkün görüş alanını kapatmamak üzere, zemin katları boş bırakılmış onsekizer katlı iki bloğun yapılması kabul edilmiştir (Şekil E.5). 1990 yılında tamamlanan iki blok, bugün Prenses Atiye Sitesi olarak anılmaktadır (Şekil C.7, E.6).

4.4 Vaziyet Planı (Şekil İ.2)

Bahçe kapısı güneydoğuda, Feneryolu sokak üzerinde yer alır; kapının yanında altıgen planlı bir bekçi kulübesi bulunur. Girişi takiben yol üzerinde, batıda betonarme olarak yeniden yapılmış ve sitenin sosyal merkezi olarak kullanılan, dikdörtgen planlı müştemilat (Şekil C.3); doğuda birinci blok yer alır. Bahçenin batı köşesinde ikinci blok, kuzey köşesinde Prenses Atiye Köşkü (Şekil C.1, C.2) bulunur. Biri köşkün güneydoğu cephesi karşısında (Şekil C.5), diğeri bahçenin güneybatı sınırı ortasında olmak üzere iki adet eğrisel hatlara sahip, kaskatlı havuz ve daha büyük olan ikinci havuzun doğu ucunda metal konstrüksiyonlu, daire planlı kameriye (Şekil C.6) de bahçe tasarımında rol oynar. Sekizgen planlı kapalı çardak (Şekil C.4), kameriyenin güneyinde ve müştemilatın batısında, betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir. Bu yapının güneyinde altıgen planlı küçük bir depo, bahçenin kuzeydoğu sınırının ortasında da kare planlı bir elektrik trafosu bulunur.

Bahçe sınırlarında ve bahçe içindeki yollar üzerinde toplam 69 arabalık otopark yeri oluşturulmuştur. Bahçede, başta fıstık çamları olmak üzere çok sayıda ve cinste ağaç bulunmaktadır (Şekil C.1).

4.5 Genel Tanım

Köşk, kuzeybatı-güneydoğu aksında uzanan üç kütleden oluşmaktadır. Güneydoğudaki üç katlı ana yapı kare planlıdır; girişi güneybatı cephesinin merkezinde olan ve yaşama mekanları ile yatak odalarını içeren bu kısımda, Türk evinin sofası yerine, batılı tasarımlardan etkilenilerek, holler ve koridorlara yer verilmiştir. Katlar arası bağlantı, üç kollu ahşap bir merdivenle sağlanır. Kuzeybatıdaki tek katlı bölümde, 1984' teki onarımda yıkılmış olan yemek odasına giriş holü ve bahçe duvarına bitişik durumdaki hamam yer alır.

Ciner, 1890-1925 yılları arasında, İstanbul' da ahşap yapı etkinliğinde yoğunluk olduğunu; kültürel değişme sonucu, bu yıllarda, geleneksel ve içe kapalı ev tipinin yerini, Batı metropollerinin kagir yapılarını anımsatır görünümde, dışa dönük ve yüzeyleri bir pano gibi bezenmiş yapıların aldığını belirtir [27, s.1]. Bu dönemde inşa edilmiş konutlar arasında, Prenses Atiye Köşkü, geleneksel ve çağdaş değerlerin uyum içinde kullanıldığı özgün bir tasarımdır. Plandaki yenilikler ve iç mekandaki zengin süslemeye karşın, bezemenin yapının önüne geçmemesi, yalınlık ve işlevselliğin ön planda tutulduğunun kanıtıdır. Cephelerin, döneme damgasını vuran seçmeci anlayışın etkisinde tasarlanmış olmasına karşın, birçok çağdaşının aksine, farklı ifadelerin uyumlu bir birliktelik sergiledikleri, oldukça mütevazı yüzeyler oldukları söylenebilir.

4.6 Plan Özellikleri

4.6.1 Zemin Kat (Şekil İ.3-İ.5)

Yapının zemin katı birbirlerine 2 m genişliğinde koridorlarla bağlanan ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan üç kütleden meydana gelir; toplam oturma alanı 310 m^2 dir. Kuzeybatıda hamam ile dikdörtgen planlı bir hol, merkezde dikdörtgen planlı bir diğer hol ve güneydoğuda 14.42 x 14.42 m boyutlarında ana kütle yer alır.

Köşkün asıl girişi güneydoğudaki kare planlı kütlenin güneybatı duvarı üzerindedir; güneydoğudaki verandadan da girilebilmektedir. Yapının dört köşesinde birer oda (Z07, Z11, Z15, Z02), odalar arasında, kuzeydoğuda kalorifer kazanının bulunduğu mekan (Z08) ile bir tuvalet (Z09, Z10) ve bunlara ulaşımı sağlayan bir koridor (Z06); güneybatıda ise antre (Z01) yer alır. İki kanat arasındaki 5.20 m genişliğindeki alanın kuzeybatı duvarı üzerinde merdiven ile altında iki küçük oda (Z13, Z14), ortada merdiven holü (Z12) ve güneydoğu duvarı üzerinde de salon (Z04) ve zeminden yükseltilmiş veranda (Z05) bulunur.

Ortada yer alan ve iki yanındaki koridorlarla (Z16a, Z16b) ana kütleyi hamama bağlayan mekanın (Z16) kuzeydoğu ve güneybatı duvarları üzerinde birer giriş vardır. Kareye yakın dikdörtgen planlı bir holün ardından ulaşılan hamam ılıklık, hela ve sıcaklık bölümlerinden oluşur. Ilıklığın bir bölümü soyunma ihtiyacını karşılayacak biçimde düşünülmüş, sıcaklıkta ise özel bir yıkanma hücresi yapılmıştır. Külhan kısmı 1984 yılı "onarımında" yıkılmıştır.

4.6.1.1 Z01 Mekanı (Antre)

Antre, 382-408.5-379-414.5 cm boyutlarında, 320 cm yüksekliğindedir. Mekana binanın güneybatı duvarı üzerindeki çift kanatlı metal bir kapıdan (KZ01) ulaşılır; kapının iki yanında birer giyotin pencere (PZ01, PZ02) bulunur (Şekil C.8). Mekanın zemini 20x20 cm' lik terazzo ile kaplıdır; kenarlarda 15x20 cm' lik bordür ve duvar eteklerinde bordürün deseninde süpürgelik yapılmıştır (Şekil C.9). Sarı zemin üzerinde bordo ve yeşil rengin kullanıldığı karolar geometrik desenlidir. Duvarlar ve tavan 1984 yılında yapılan onarımda badanalanmıştır. Tavanın tamamı kabartma bezemelidir; zemini diyagonal olarak küçük karelere ayrılmış, kesişim yerlerine çiçek motifleri yerleştirilmiştir (Şekil C.10). Tavan eteğinde, aynı motifin tekrarlandığı, profilli bir korniş; kapı üstlerinde floral motifli kabartma süslemeler bulunur (Şekil C.10). Mekanın güneydoğu duvarında, tavana yakın, 85x120 cm boyutlarında bir alanı çevreleyen ve üst katlardaki baca hizasını takip eden bir boya çatlağı vardır (Şekil C.11). Antreden, güneydoğusundaki Z02; kuzeydoğusundaki Z04, Z12 ve kuzeybatısındaki Z15 mekanlarına geçilmektedir.

4.6.1.2 Z02 Mekanı (Oda)

Z01' den KZ02 kapısı ile girilen oda 382-470-382.5-474.5 cm boyutlarında, 347.5 cm yüksekliğindedir. Mekanın güneybatı ve güneydoğu duvarlarında birer giyotin pencere (PZ03, PZ04) bulunur. Cilasız ahşap döşemenin üstü halı kaplı, duvarlar ve tavan badanalıdır; duvar eteklerinde 14 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik vardır. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.12). Kapı üstünde de kabartma süsleme vardır (Şekil C.13). Odanın kuzeydoğu kenarında radyatör bulunur. Bu duvardaki, yerden 267 cm yükseklikteki iki demir kanca muhtemelen dolap vb.nin sağlam durmasını sağlamak üzere yapılmıştır. Mekanın tavanı, üst kattan gelen sudan zarar görmüş, boyada çatlaklar oluşmuştur Şekil C.12). Uzun bir süre Mısır' dan gelen bir bayana kiraya verilen odanın batı köşesine, bu dönemde, odadan ahşap bölücü panolarla ayrılan bir banyo (Z03) ilave edilmiştir (Şekil C.14).

4.6.1.3 Z03 Mekanı (Banyo)

Z02 mekanından 4.5 cm kalınlığında ve 242 cm yüksekliğinde ahşap bölücü panolarla ayrılmak suretiyle oluşturulan 213-143-212-145 cm boyutlarındaki hacmin üzeri açıktır. Kuzeydoğudaki pano üzerinde bulunan 63 cm genişliğindeki açıklıktan (KZ03) girilir (Şekil C.14); kapı kanadı Z09 numaralı mekandaki lavabonun arkasında, üzeri kısmen fayansla örtülmüş olarak durmaktadır. Zemin, 15x15 cm boyutlarında, beyaz karo mozaikle kaplıdır; kenardan bir sıra içerde, siyah renkte

karolar bordür olarak döşenmiştir (Şekil C.15). Duvarların yerden 170 cm yüksekliğe kadar olan bölümü 15x15 cm' lik beyaz fayansla kaplıdır; 5x15 cm boyutlarında siyah renkli fayanslarla bir sıra bordür yapılmıştır (Şekil C.15). Mekanda süpürgelik yoktur. Klozeti, lavabosu ve armatürlerinin bir kısmı yerindedir.

4.6.1.4 Z04 Mekanı (Salon)

Salon, 523.5-580-521.5-579.5 cm boyutlarında, 344 cm yüksekliğindedir. Cilasız ahşap döşemenin üstü halı kaplı, duvarlar ve tavan badanalıdır; mekan ahşap süpürgelikle çevrilidir. Tavan kabartma bordür ve göbek, tavan etekleri profilli korniş ile bezelidir (Şekil C.16, C17). Kapı üstlerinde kabartma süsleme vardır (Cekil C.17). Kuzeydoğu, güneydoğu ve güneybatı kenarları üzerinde birer adet radyatör bulunur.

Z04' ün , merkezi konumu ve dışarıyla bağlantısı düşünüldüğünde, mekanın gündelik yaşama alanı, bir nevi sofa, işlevini gördüğü anlaşılmaktadır. Antreden KZ04, Z12 mekanından da KZ05 kapısı ile salona geçilebilmektedir; ancak yine Z12 ile ortak duvarı üzerindeki KZ06 ve Z06 mekanı ile ortak duvarı üzerindeki KZ07 kapıları sabittir. Salonun güneydoğu duvarında, verandaya açılan iki adet metal kepenkli kapı (KZ08, KZ09) vardır (Şekil C.18); kapılar, 18.5 cm yüksekliğinde bir eşikle salondan yükseltilmiştir.

4.6.1.5 Z05 Mekanı (Veranda)

Köşkün güneydoğu cephesinde yer alan, 582-234.5-523-240 cm boyutlarındaki veranda, önündeki kaskatlı havuzla bütünleşir (Şekil C.19, C20). Bahçeden verandaya, beş basamakla ulaşılır; ilk basamak, bahçe kotunun yükseltilmesi sonucu toprağın altında kalmıştır. Verandadan, Z04' e KZ08 ve KZ09 kapılarıyla geçilmektedir (Şekil C.20); zemini mermer kaplı, tavanı pasalı ve beyaz renkte boyalıdır (Şekil C.21). Güneydoğu kenarındaki, 21x21 cm boyutlarında kare kesitli ve profilli dört ahşap direk, zemin kattan 240 cm önde olan birinci katın duvarını taşır; eğrisel hatlara sahip metal konsollar ise, yine birinci kata ait balkonun yükünü direklere aktarır (Şekil C.22). Direkler, üst kısımlarında, 53 cm yüksekliğinde, dekoratif ahşap çatkılarla birbirine bağlanır (Şekil C.23). Korkuluk yüksekliği 97 cm' dir; 17 cm eninde, bezemeli ahşap levhaların yan yana gelmesiyle oluşmuştur (Şekil C.24).

4.6.1.6 Z06 Mekanı (Koridor)

Koridor, 121-418.5-123.5-417 cm boyutlarında, 345.5 cm yüksekliğindedir. Z12' den KZ15 kapısı ile ulaşılan mekan, güneydoğusundaki Z07' ye, kuzeydoğusundaki Z08 ile Z09' a ve kuzeybatısındaki Z11' e geçilmesini sağlar. Z04 mekanı ile ortak duvarı

üzerinde bulunan kapının (KZ07) kanatları sabittir. Koridorun döşemesi ahşap parke kaplı (Şekil C.25); pasalı tavanı (Şekil C.26) ve duvarları badanalıdır. Sade kornişi ve süpürgeliği vardır. Koridordan ısıtma sistemine ait birçok boru geçmektedir.

4.6.1.7 Z07 Mekanı (Oda)

Z06' dan KZ10 kapısı ile geçilen oda 379-472-380-472 cm boyutlarında, 346 cm yüksekliğindedir. Cilasız ahşap döşemenin üstü halı kaplı, duvarlar ve tavan badanalıdır; ahşap süpürgeliği vardır. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.27). Tavan üst kattan gelen sudan zarar görmüştür (Şekil C.27). Mekanın güneydoğu ve kuzeydoğu duvarları üzerinde birer giyotin pencere (PZ05, PZ06) bulunur. Güneybatı duvarı üzerinde, yerden 250 cm yükseklikte iki demir kanca, kuzeybatı kenarında radyatör vardır. Bacanın da yer aldığı bu duvar üzerindeki baca kapağı yok olmuş, içindeki seramik boru kırılmış ve odanın içine kurum dökülmüştür (Şekil C.28).

4.6.1.8 Z08 Mekanı (Kazan Odası)

Kazan odası 236.5-262-238.5-264 cm boyutlarında, 347 cm yüksekliğindedir; mekana, koridordan KZ11 kapısıyla ulaşılır. Döşemesi çinko kaplı, tavanı ve duvarları badanalıdır (Şekil C.29). Floral motifli bir tavan göbeği ve sade bir kornişi vardır (Şekil C.30). Güneydoğu duvarında yer alan baca, yerden 158 cm yükseklikte başlar. Kuzeybatı duvarı üzerinde, duvardan 18 cm çıkıntı yapan seramik bir boru bulunur (Şekil C.31). Mekanın kuzeydoğu duvarında, metal çerçeveli, basit bir pencere bulunmaktadır (Şekil C.29); bu pencere, mekanın ve cephenin düzenini bozmakta ve ısıtma sisteminin binanın yapımından daha ileri bir tarihte düzenlendiğini göstermektedir.

4.6.1.9 Z09 Mekanı (Lavabo)

Z06' dan KZ12 kapısıyla ulaşılan mekan 139-130-134.5-125 cm boyutlarında, 299 cm yüksekliğindedir. Lavabo mekanın kuzey köşesinde yer almaktadır ve önde iki metal ayakla desteklenmektedir; armatürleri değiştirilmiştir (Şekil C.32). Kuzeybatı ve kuzeydoğu kenarları, yerden 91 cm yükseklikten 166 cm yüksekliğe kadar 20x25 cm boyutlarında fayansla kaplıdır. Kaplamanın arkasında, Z03 ve Z10 mekanlarına ait kapıların kanatları kısmen görülebilmektedir (şekil C.33). Mekanın duvarları ve pasalı tavanı badana, yerleri marley kaplıdır. Lavabo ile hela (Z10), 6 cm kalınlığında, 228 cm yüksekliğinde ahşap bir pano ile birbirinden ayrılmıştır (Şekil C.32).

4.6.1.10 Z10 Mekanı (Hela)

Z09' dan ahşap bir panoyla ayrılan hela 94-129.5-101.5-129 cm boyutlarında, 296 cm yüksekliğindedir. Zeminde yekpare mermer hela taşı vardır (Şekil C.32); duvarlar ve pasalı tavanın üzeri badanalıdır. Mekanın kuzeydoğu duvarında bir adet çift kanatlı pencere bulunur (PZ08). Kuzeybatı duvarında, panonun duvara girdiği kısımdan başlayarak duvar ortasına kadar gelen bir çatlak vardır (Şekil C.34). 1984' deki onarım sırasında, helaya da su tesisatı düzenlenmiştir.

4.6.1.11 Z11 Mekanı (Oda)

Z06' dan KZ14 kapısıyla girilen oda 383.5-398.5-383-403 cm boyutlarında, 349 cm yüksekliğindedir. Cilasız tahta döşemenin üstü halı kaplanmıştır. Duvarlar ve tavan badanalıdır; mekan, ahşap süpürgelikle çevrilidir. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.35). Mekanın kuzeydoğu ve kuzeybatı duvarları üzerinde birer giyotin pencere (PZ09, PZ10) vardır. Kuzeydoğu duvarının doğu kısmında, zeminden yükselen neme bağlı olarak boya ve sıva dökülmüş; duvarın kagir yapı malzemesi ortaya çıkmıştır (Şekil C.36). Güneydoğu kenarı üzerinde radyatör vardır; arkasında kalan duvar parçasında şişme gözlenmiştir.

4.6.1.12 Z12 Mekanı (Merdiven holü)

Merdiven holü 522.5-260-523-258 cm boyutlarında, 341 cm yüksekliğindedir. Döşemesi ahşap parke (Şekil C.37), duvarları ve tavanı badanalıdır. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.38); kapı üstlerinde de kabartma süslemeler vardır (Şekil C.39). Mekanın güneydoğu duvarı ortasında 89 cm genişliğinde ve duvardan 8 cm çıkıntı yapan baca bulunur. Merdiven holünden Z01' e (antre), Z04' e (salon) ve Z06' ya (koridor) çift kanatlı kapılarla geçilir (Şekil C.39).

4.6.1.13 Z12a Mekanı (Hol)

Z12' nin kuzeybatı kısmında, merdiven kollarının arasında kalan 226.5-339-223-340.5 cm boyutlarındaki holdür (Şekil C.40). İki basamakla Z12' den ayrılır. Zemini 20x20 cm boyutlarında karo mozaikle kaplıdır; kenarda bir sıra floral motifli bordür bulunur (Şekil C.41). 15 cm yüksekliğindeki geometrik desenli süpürgeliği kısmen korunmuştur. Duvarları ve merdivenin ortadaki kolunun alt yüzünün oluşturduğu tavanı badanalıdır. Tavanında kabartma bordür ve göbek (Cekil C.42), merdiven yan yüzlerinde sade ahşap silme bulunur. Z12a' dan, güneybatısındaki Z13' e, kuzeydoğusundaki Z14'e ve kuzeybatısındaki Z16a' ya ulaşılmaktadır.

4.6.1.14 Z13 Mekanı (Merdiven altı odası)

Z12a' dan KZ18 kapısıyla ulaşılan oda, merdivenin kuzeybatı kolunun altında kazanılan mekanın duvarla çevrilmesi sonucu elde edilmiştir (Şekil C.43). 133-288-135.5-284 cm boyutlarındadır; yüksekliği, maksimumda 232 cm, minimumda 58 cm' dir. Zemini ortalama 70 cm kenar uzunlukta taş plaklarla kaplı olan mekan, ahşap süpürgelikle çevrilidir; plaklardan biri üzerinde büyük bir çatlak vardır (Şekil C.43). Merdivenin alt yüzünden ibaret olan eğimli tavanı ahşap kaplı ve özgün olarak taba renkte yağlıboyalıdır. Güneydoğu duvarında tavan kaplaması devam ettirilmiş, diğer duvarlar pembe renkte boyanmıştır. Odanın kuzeybatı duvarında 56 cm kenar uzunluğuna sahip eşkenar dörtgen bir pencere (PZ11) vardır; bu duvarda rutubet problemi ve sıva çatlakları gözlenmiştir (Şekil C.44).

4.6.1.15 Z14 Mekanı (Merdiven altı odası)

Merdivenin güneybatı kolunun altında yer alan Z14, boyutları haricinde Z13' ün benzeridir. Z12a' dan KZ19 kapısıyla girilen odanın kenar uzunlukları 129-201.5-132.5-206 cm; yüksekliği, maksimumda 234 cm, minimumda 119 cm' dir. 2 cm kalınlığında taş plaklarla döşeli özgün zemin kaplamasının altındaki kalın harç tabakası, plaklardan birinin kırılması sonucu tespit edilmiştir. Duvarların pembe renkli badanası ve ahşap kaplı eğimli tavanı özgündür (Şekil C.45). Z14' ün kuzeybatı duvarında 56 cm kenar uzunluğuna sahip eşkenar dörtgen bir pencere (PZ12) vardır ve bu duvarda rutubete bağlı ince çatlaklar görülebilmektedir. Güneybatı duvarının bir bölümünün yüzeyindeki boya ve sıva tabakası sökülmüş, altından bağdadi duvar konstrüksiyonu ortaya çıkmıştır (Şekil C.46). Güneydoğu duvarındaki ahşap kaplamanın bir bölümünün kaldırılması sonucunda, arkasındaki 4x4 cm boyutlarındaki ahşap dikmeler ve temel konstrüksiyonu görülebilmektedir (Şekil C.45).

4.6.1.16 Z15 Mekanı (Oda)

Z01' den KZ20 kapısıyla girilen oda 381-400.5-381-400 cm boyutlarında, 347 cm yüksekliğindedir. Mekanın kuzeybatı ve güneybatı duvarlarının ortasında birer adet giyotin pencere (PZ13, PZ14) bulunur. Cilasız ahşap döşemenin üstü halı kaplı, duvarlar ve tavan badanalıdır; mekan ahşap süpürgelikle çevrilidir. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.47). Odada radyatör bulunmamaktadır.

4.6.1.17 Z16 Mekanı (Giriş holü)

Mekan, 635-432-634-425 cm boyutlarında, 364 cm yüksekliğindedir; güneybatı ve kuzeydoğu duvarları üzerinde, dışarıya açılan demir kapılar (KZ21, KZ22); güneydoğu ve kuzeybatı duvarlarının güneybatıda kalan yarılarının üzerinde de birer çift kanatlı pencere (PZ17, PZ18) bulunur (Şekil C.48). 20x20 cm' lik, sekiz kollu yıldız desenli karo mozaikle kaplı olan hacmin kenarları, aynı boyutlarda floral motifli bordürle çevrilidir (Şekil C.49); kaplamanın yer yer çatladığı ve kırıldığı tespit edilmiştir. 15 cm yüksekliğindeki geometrik desenli süpürgelik kısmen korunabilmiştir. Duvarları ve tavanı son onarımda badanalanmış olan mekanın tavanı kabartma bordür ve göbek, kuzeydoğu duvarı haricindeki tavan etekleri profilli kornişle bezenmiştir (Şekil C.50). Çatının kiremit örtüsünün koruyucu niteliğini kaybetmesi sonucu yapı bünyesine su sızmış, tavandaki bezemeler ve kornişler büyük zarar görmüştür. Bezemenin üzerine uygulandığı kanvasın yırtıldığı yerlerden çatı konstrüksiyonunu gizleyen ahşap kaplama görülebilmektedir (Şekil C.50). Güneybatı duvarı üzerinde yer alan kapının (KZ21) üzerinde kabartma bezeme bulunmasına karşın (Şekil C.51) kuzeydoğudakinde bu tür bir süsleme elemanına rastlanmamakta, korniş de bu duvarda kesilmektedir (Şekil C.50). Her iki kapı da paslanmış, gerekli temizlik yapılmadan boyanmış ve yan kısımları çimento ile sıvanmıştır (Şekil C.51). Tüm duvarlarda rutubet problemi ve sıva çatlakları bulunmaktadır. Mekanın güney köşesinde, yerden 216 cm yükseklikte, iki komşu duvarı birleştiren 4x4 cm' lik iki adet L profil uzanmaktadır (Şekil C.52). Bahçenin artık kullanılmayan demir parmaklıkları da burada saklanmaktadır (Şekil C.53).

4.6.1.18 Z16a Mekanı (Koridor)

Ana bina ile yemek odasına giriş holünü (Z16) bağlayan Z16a 197-323-197.5-322.5 cm boyutlarında, 368 cm yüksekliğindedir. Z12a' dan KZ17 kapısıyla geçilen mekanın güneybatısında ve kuzeydoğusunda birer çift kanatlı pencere (PZ15, PZ16) vardır. Zemini karo mozaik kaplı, duvarları ve tavanı badanalıdır. Tavanda kabartma göbek ve bordür, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.54). Tavanında rutubet problemi olmakla beraber Z16 ve Z16b kadar hasar görmemiştir; güneydoğu duvarında, kapının üst kısmında sıva çatlakları bulunmaktadır.

Kuzeydoğu duvarında, pencere yan sınırlarından ortalama 20 cm açıkta düşey çatlaklar vardır, duvarın bu bölümünün önünde süpürgelik kesintiye uğramaktadır ve söz konusu pencere ile güneybatı kenarları üzerindekilerin detayları arasında birtakım farklar göze çarpmaktadır; ayrıca pencerenin altında kalan bölümde daha az olmak üzere, rutubete bağlı sıva dökülmesi ve çiçeklenme görülmektedir (Şekil

C.55). Tüm bu veriler, söz konusu açıklığın, sonradan pencereye dönüştürülen bir kapı olduğunu göstermektedir.

4.6.1.19 Z16b Mekanı (Koridor)

Giriş holü ile Z17 arasındaki bağlantıyı sağlayan 197.5-316-196-318.5 cm boyutlarında, 365 cm yüksekliğindeki koridor, Z16a' nın özdeşidir. Güneybatı ve kuzeydoğu duvarları üzerinde, birtakım detay farklılıkları olan, iki çift kanatlı pencere (PZ19, PZ20) vardır; kuzeydoğudaki pencere, Z16a' da da olduğu gibi, ilk tasarımda kapı olarak yapılmıştır. Kuzeybatıda daha az olmak üzere tüm duvarlarda çiçeklenme gözlenmektedir; sonradan yapılan çimento sıvalar da bunda etkilidir. Hacmin tavanı da örtüden sızan sudan zarar görmüş, kanvas çürümüş ve yırtılmış, altından ahşap tavan kaplaması ortaya çıkmıştır (Şekil C.56).

4.6.1.20 Z17 Mekanı (Hol)

Z16b' den KZ23 kapısı ile girilen mekan 415.5-377-425.5-378 cm boyutlarında, 362 cm yüksekliğindedir. Güneybatı duvarı üzerinde çift kanatlı bir pencere (PZ21), güneydoğu duvarı üzerinde de 117 cm genişliğinde, 37 cm derinliğinde ve 187 cm yüksekliğinde basık kemerli bir niş (Şekil C.57) vardır. Z17' den, kuzeydoğusundaki hamama profilli mermer bir açıklıktan geçilir (Şekil C.58). İki mekan arasındaki 41.5 cm' lik kot farkının 18 cm' lik ilk bölümü, 132 cm genişliğinde, 50 cm derinliğinde yekpare, taş bir basamakla aşılır; basamak duvar yüzeyinden ayrılmıştır. Mekanın zemini şap kaplı, duvarların büyük bölümü çimento sıvalıdır; kuzeybatı duvarının batı ucunda sarı ve yeşil badana kalıntıları görülmektedir. Çimentonun suda çözülebilen tuzlar içermesi nedeniyle duvar yüzeylerinde çiçeklenme olmuştur (Şekil C.57). Mekanın üzeri 1984 yılındaki onarımda gelişigüzel bir ahşap asma çatı ile örtülmüş ve strüktür açıkta bırakılmıştır (Şekil C.59). Detayların iyi yapılmaması sonucu su sızıntısı olmaktadır; ayrıca güneybatı duvarından içeriye asma dalları girmiştir. Konstrüksiyonun üzerinin kaplanmaması sayesinde, kullanılan ahşaplar arasına yerleştirilen yağlıboyalı ve desenli parçalar görülebilmektedir (Şekil C.59).

4.6.1.21 Z18 Mekanı (Ilıklık)

Hamamın ılıklık kısmı olarak adlandırılabilecek mekan 130.5-259.5-132-259.5 cm boyutlarında, 337 cm yüksekliğindedir. Mekan iki sıra filgözü ile aydınlanmaktadır; bunlar, kenarları merkeze doğru çekilerek deforme edilmiş kare biçiminde, yukarı doğru daralan, tuğladan örülmüş elemanların içine yerleştirilmiştir (Şekil C.60). Camların yok olması nedeniyle, hamam mekanları olumsuz dış etkenlere yapının diğer bölümlerinden daha fazla maruz kalmış ve oldukça harap olmuşlardır. Zemin

64 cm eninde mermer plaklarla kaplıdır; üzeri toprak tabakasıyla örtülüdür (Şekil C.61). Güneybatı duvarının tamamı çimento ile sıvanmıştır; kuzeybatı ve kuzeydoğu duvarlarında mavi ve sarı badana kalıntıları görülmektedir. Çimento kullanımı duvarlarda çiçeklenmeye yol açmıştır; gözlenen bir diğer hasar yosun oluşumudur. Mekanın batı köşesinde 44x92 cm boyutlarında, 48 cm yükseklikte, tuğladan[10] örülmüş bir elemanın kalıntıları vardır (Şekil C.61); bunun aptes almak ve tıraş olmak amacıyla yapılmış bir donatıya ait olduğu düşünülebilir. Yerde duran 47.5x94.5 cm boyutlarında ve ortasında 4.5 cm çapında bir deliği bulunan yekpare mermer parça bu olasılığı güçlendirse de kalıntı çevresinde herhangi bir su giderinin olmayışı problemin çözümünü zorlaştırmaktadır.

4.6.1.22 Z18a Mekanı (Soyunma)

Z18' in güneydoğusunda ve ondan 4 cm yüksekliğinde, 15 cm eninde mermer bir eşikle ayrılmış olan Z18a' nın, kış mevsiminde ve havanın soğuk olduğu zamanlarda, soyunma amacıyla kullanıldığı düşünülmüş ancak döşeme ya da duvarlarda herhangi bir bölücü eleman izine rastlanmamıştır. Duvarlar yerden 22 cm yüksekliğe kadar mermer, 126 cm' ye kadar çini kaplıdır; üst kısımlarda badana kalıntıları ve çimento sıva görülmektedir (Şekil C.62). Zemin ve tavan Z18 ile bütünleşiktir. Kuzeydoğu duvarı üzerinde, Z19 ile ortak kullanımlı, oval formlu, mermer çerçeveli bir açıklık bulunmaktadır (Şekil C.63); bunun, sıcaklıktaki kişinin bir ihtiyacı olduğunda içerdeki su buharı ve ısı kaybını en aza indirecek biçimde isteneni ulaştırmak üzere yapılmış bir pencere olması muhtemeldir.

4.6.1.23 Z19 Mekanı (Sıcaklık)

Mekana Z18' den profilli mermer söveli bir açıklıkla (KZ25) ile ulaşılır; kapının kanadı yok olmuştur (Şekil C.64). Sıcaklık 257.5-232-255-247.5 cm boyutlarında bir ana mekan ve bunun kuzey köşesindeki derin bir nişten (Z19a) oluşur; yüksekliği 340 cm' dir. Duvarlar, yerden 64.5 cm yüksekliğe kadar mermer, üstte çini kaplıdır (Şekil C.65). Mekanın güneydoğu duvarından sökülen kurna ve ayna taşının yeri çimentolu harçla sıvanmış, bu da çiçeklenmeye yol açmıştır (Şekil C.65). Bugüne ulaşabilen kurna ve aynataşı kuzeydoğu duvarına aittir (Şekil C.66). 2002 baharında, geriye kalan bu iki eleman da çalınmak istenmiş, ancak aynataşının kurna üzerine düşürülmesiyle söz konusu eleman kırılarak iki parçaya ayrılmıştır (Şekil C.67). Yerlerinden çıkarılan elemanların arkasından, düzensiz tuğla duvar örgüsü ve su tesisatı ortaya çıkmıştır (Şekil C.68). Mekanın zemini iki büyük mermer

[10] Tuğla boyutları 11x22x7 cm' dir.

plakla kaplıdır ve oldukça harap durumdadır. Örtüdeki, sekizgen, yıldız ve dikdörtgenler içine filgözleri yerleştirilmiştir (Şekil C.69); tavan eteğinde profilli mermer korniş, kornişle çini arasında profilli seramik silme vardır.

4.6.1.24 Z19a Mekanı (Hücre)

Sıcaklığın kuzeybatı ucunda 138-110-147.5-107 cm boyutlarında, 340 cm yüksekliğindeki yıkanma ünitesidir (Şekil C.70). Zemini beyaz fayans kaplıdır. Z19 ile arasındaki 16 cm genişlik ve 3 cm yüksekliğe sahip mermer eşiğin oldukça küçük bir bölümü korunabilmiştir. Duvarlar beyaz fayans ve çini ile kaplıdır (Şekil C.71); duvar formunda bozulma ve kaplamada çatlaklar oluşmuştur; yan duvarlar üzerinde bir bölücüye ait olabilecek metal parçalar bulunmaktadır (Şekil C.72). Tavan, merkezde bir elips ve çevresinde dört adet damla formlu filgözünden oluşur (Şekil C.73); tavan eteğinde profilli mermer korniş ve altında seramik silme vardır. Z19a' nın da donatıları yok olmuş, yerleri çimentolu harçla sıvanmıştır (Şekil C.70).

4.6.1.25 Z20 Mekanı (Hela)

Z18' den ulaşılan hela 134-106.5-131.5-107.5 cm boyutlarında, 330 cm yüksekliğindedir. Profilli mermer sövenin (KZ26) kanadı yok olmuştur (Şekil C.74). Duvarlar 57 cm yüksekliğe kadar mermer kaplı, üst kısımları çimentolu ve badanalıdır. Tavanındaki filgözleri, merkezde bir daire ve çevresinde bunun kestiği dört dikdörtgen içerisine yerleştirilmiştir (Şekil C.75). Zeminde yekpare mermer hela taşı vardır. Hamamın diğer bölümleri gibi oldukça bakımsızdır.

4.6.1.26 Z21 Mekanı (Su haznesi)

Hamamın sıcaklık kısmının arkasında, 102 cm genişliğinde, 185 cm yüksekliğindeki bütünleşik iki mekandan oluşur. Sıcak ve soğuk suyun depolandığı bölümler 140 cm yüksekliğinde bir duvarla birbirinden ayrılırlar; bu seviyenin altında duvar köşeleri dairesel biçimde pahlıdır. Sıcak su kısmının zemininde yaklaşık 50 cm çapında bir delik vardır (Şekil C.76). Mekan beşik tonozla örtülüdür (Şekil C.77); güneydoğudaki tonoz aynasının sıvası dökülmüş ve tuğla örgü ortaya çıkmıştır (Şekil C.78).

4.6.2 Birinci Kat (Şekil İ.6-İ.8)

Köşkün birinci katı güneydoğudaki kare planlı kütle üzerinde yükselir. Plan şeması büyük ölçüde zemin kata benzer. Dört köşede birer oda (111, 109, 101, 105), aralarında hizmet mekanları ve orta aks üzerinde de merdiven, merdiven holü (112) ve salon (106) bulunur. Ancak zemin kat salonunda (Z04) cepheden geri çekilme söz konusuyken, birinci katta 120 cm' lik bir çıkma yapılmış ve önüne bir balkon

ilave edilmiştir. Ayrıca antrenin üzerine gelen kısımda da bir koridor (102) ve buna açılan bir tuvalet (103) ile bir sandık odası (104) düzenlenmiştir. Kuzeydoğuda bu ikili düzen bozulmuş ve tuvalet ile sandık odası birleştirilerek büyük bir banyoya (110) dönüştürülmüştür; ancak kullanılan donatılar bu değişimin yakın bir tarihte yapılmadığını göstermektedir.

4.6.2.1 101 Mekanı (Oda)

Köşkün batı köşesinde bulunan oda 414-430.5-412-433 cm boyutlarında, 415.5 cm yüksekliğindedir. Mekana, güneydoğu duvarı üzerindeki çift kanatlı K101 kapısından girilir; kuzeybatı ve güneybatı duvarları üzerinde birer giyotin pencere (P101, P102) vardır. Cilasız tahta döşemenin üzeri halı kaplıdır. Duvarları kağıtla kaplı olan mekan, Abbas Vlora' nın evden ayrılmasına kadar kendisi tarafından yatak odası olarak kullanılmıştır (Şekil C.79). Mekan ahşap süpürgelikle çevrilidir. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.80). Güneybatı kenarında radyatör vardır. Tavanın boyası, örtüden su sızması sonucu çatlamış, kanvas yer yer yırtılmış, kornişin doğu köşesi çürümüştür (Şekil C.79). Duvar kağıdının, kapıya yakın bölümlerde kabardığı ve renk değiştirdiği ve döşemenin de sudan zarar gördüğü tespit edilmiştir (Şekil C.79).

4.6.2.2 102 Mekanı (Koridor)

Merdiven holünden K115 kapısıyla girilen koridor, güneydoğusundaki 105, güneybatısındaki 103 ile 104 ve kuzeybatısındaki 101 mekanlarına ulaşımı mümkün kılar. 106 mekanı ile arasında sabit kanatlı bir kapı (K105) vardır. 124.5-414-119.5-413 cm boyutlarında, 408 cm yüksekliğindeki mekanın döşemesi ahşap parkedir (Şekil C.81) ve 14 cm yüksekliğinde süpürgelikle çevrilidir. Duvarları badanalı olan mekanın pasalı tavanının eteğinde sade ahşap korniş vardır (Şekil C.82).

4.6.2.3 103 Mekanı (Banyo)

102 numaralı koridordan K102 kapısıyla girilen mekan 266-129.5-266-127 cm boyutlarında, 413 cm yüksekliğindedir. Güneybatı duvarı üzerinde bir giyotin pencere (P103), güneydoğu kenarında da radyatör bulunur (Şekil C.83). Kuzeybatı duvarında, yerden 181 cm yükseklikten başlayan ve duvardan 9.5 cm çıkıntı yapan baca vardır. Mekanın döşemesi karo mozaik kaplıdır; kuzeybatı duvarına yakın, 12.5x12.5 cm boyutlarındaki metal süzgeç paslanmıştır (Şekil C.84). Duvarların yerden 178 cm yüksekliğe kadar olan bölümleri 20x25 cm boyutlarında fayans kaplı, üst kısımları pembe badanalıdır; süpürgelik yoktur. Pasalı tavanı badanalanmıştır, korniş bulunmamaktadır (Şekil C.85). Donatı olarak yalnız klozeti mevcuttur.

4.6.2.4 104 Mekanı (Oda)

263-265-271-267.5 cm boyutlarında, 412 cm yüksekliğindeki mekana 102 numaralı koridordan K103 kapısıyla girilir. Güneybatı duvarı üzerinde bir giyotin penceresi (P104) olan odanın radyatörü bulunmamaktadır. Diğer odalardan oldukça küçük olan ve yeterli gün ışığı alamayan mekanın sandık odası olarak kullanıldığı düşünülebilir (Şekil C.86). Mekanın tahta döşemesi halı ile kaplanmıştır ve ahşap süpürgelikle çevrilidir. Duvarlar ve tavan badanalıdır. Tavanda kabartma göbek, tavan eteklerinde profilli korniş vardır (Şekil C.87). Güneydoğu duvarı üzerinde, duvardan 10.5 cm çıkıntı yapan baca bulunur; üzerinde 20 cm çapında, metal baca kapağı vardır. Kuzeydoğu duvarında, yerden 245 cm yükseklikte metal kancalar bulunmaktadır. Tavanın, baca üzerinde kalan bölümünden su sızıntısı olduğu anlaşılmaktadır (Şekil C.87). Pencereden içeri ağaç dalları girmiştir (Şekil C.86).

4.6.2.5 105 Mekanı (Oda)

Binanın güney köşesinde yer alan oda, 412.5-507-410.5-507 cm boyutlarında, 413 cm yüksekliğindedir; mekana, 102 numaralı koridordan K104 kapısıyla girilir. Güneybatı ve güneydoğu duvarları üzerinde birer giyotin penceresi (P105, P106) olan mekanın kuzeydoğu kenarında da radyatör bulunur. Kuzeybatı duvarı üzerinde, yerden 314 cm yükseklikte bir baca deliği vardır. Tahta döşemesi halı ile kaplanan mekan ahşap süpürgelikle çevrilidir. Duvarlar ve tavan badanalıdır. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.88); kapı üzerinde de kabartma bezeme vardır (Şekil C.89). Örtüden sızan su, tavanın boyasını çatlatmış, kanvasın yırtılmasına sebep olmuştur; açılan yerlerden, alttaki ahşap kaplama tahtaları görülebilmektedir (Şekil C.88). Çatıdaki bozukluğun uzun süre giderilmemesi suyun döşemeye de ulaşmasına yol açmıştır. P105' in kepenkleri içine ağaç dalları girmiştir.

4.6.2.6 106 Mekanı (Salon)

Salona, K106 ve K107 kapılarıyla merdiven holünden, K105 kapısıyla güneybatısındaki 102 koridorundan ve K108 kapısıyla kuzeydoğusundaki 108 numaralı koridordan geçilebilir. 519-837-520-839 cm boyutlarında, 407 cm yüksekliğinde olan salon köşkün en etkileyici mekanıdır. 62x62 cm boyutlarında kare panolar şeklinde düzenlenmiş olan ahşap parke döşemesi (Şekil C.90) halı ile kaplanmış olan mekan 14 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikle çevrilidir. Tavan ve duvarlarındaki seçkin kabartma bezemelere çok fazla müdahale edilmemiştir (Şekil C.91, C.92, 93). Duvarlarda, bordürlerle çevrili panolar içerisine yerleştirilmiş, floral motiflerle süslü olan yüzeylerde pembe, yeşil gibi pastel renkler ve altın yaldız

kullanılmıştır (Şekil C.91, C.92). Tavanda, dikdörtgen formunda bir çerçeve içine oval biçiminde ikinci bir çerçeve tasarlanmış, bunun merkezine kabartma bir göbek yerleştirilmiştir (Şekil C.93). Kapılar ve üstlerindeki, yine floral desenli ahşap bezemelerde de altın yaldız kullanılmıştır (Şekil C.94).

Salonun da rutubetten zarar gördüğü, tavan ve duvarlardaki çatlaklar ile yüzeylerdeki renk değişimlerinden anlaşılmaktadır (Şekil C.93). Çatlaklar yer yer alçı ile kapatılmaya çalışılmış, bu da mekanın estetik bütünlüğüne zarar vermiştir. Kuzeybatı duvarındaki baca üzerinde bulunan deliğin de çevresi alçı ile sıvanmıştır. Köşke modern ısıtma ve aydınlatma tertibatlarının eklenmesi sırasında boru ve kabloların uygunsuz biçimde düzenlenmiş olması salonun özgünlüğünü zedeleyen bir diğer etkendir (Şekil C.91, C.92). Mekanın güneybatı ve kuzeydoğu kenarları üzerinde birer radyatör ve yerden 248 cm yükseklikte çengeller bulunmaktadır.

Salondan, güneydoğusundaki iki kapıyla (K109, K110) balkona geçilir (Şekil C.92); zeminden 8.5 cm yükseltilmiş olan çift kanatlı ve ahşap kepenkli olan kapıların üst kısımlarında, perdeliğe ait parçalar vardır.

4.6.2.7 107 Mekanı (Balkon)

Yapının güneydoğu cephesinden 168 cm çıkma yapan 560 cm uzunluğundaki balkona, 106 mekanından iki adet çift kanatlı kapı (K109, K1110) ile geçilir. Döşemesi 1 mm' lik çinko levhalarla kaplı olan mekanın yükü, eğrisel hatlara sahip demir konsollarla, zemin kattaki kare kesitli dört direğe aktarılır (Şekil C.20). Balkon, 90 cm yüksekliğinde ve yaklaşık 12 cm aralıklarla yerleştirilmiş S formlu metal korkulukla çevrilidir (Şekil C.95). Güneydoğu kenarı boyunca dört adet 2x2 cm boyutunda, metal direk, 197 cm yükseldikten sonra bir yay çizerek, aynı doğrultuda, bina cephesine saplanırlar (Şekil C.95). Bunların, gölge sağlamak üzere yapılmış bir elemana ait olmaları mümkündür. Herhangi bir örtü izine rastlanmamış olması, bunun kumaş ya da bitkisel kökenli bir malzeme olduğunu düşündürmektedir.

4.6.2.8 108 Mekanı (Koridor)

Birinci katın kuzeydoğu bölümünde yer alan 109, 110 ve 111 mekanlarına ulaşımı sağlayan 108 numaralı koridora, 112' den K114 kapısıyla girilir. Mekan 122.5-414-125-416 cm boyutlarında, 407 cm yüksekliğindedir. Döşemesi ahşap parke (Şekil C.96) olan mekan ahşap süpürgelikle çevrilidir. Duvarları ve pasalı tavanı badana kaplıdır (Şekil C.97). Tavan eteğinde sade ahşap korniş vardır.

Koridorun kuzeydoğu duvarının kuzey köşesinde duvar formunda bozulma olduğu, yaklaşık 130 cm genişliğinde ve 305 cm yüksekliğinde bir alanı çevreleyen sıva

çatlakları bulunduğu tespit edilmiştir (Şekil C.98). Bunun özgün tasarımda burada bulunan, ancak sonradan kapatılan bir kapı açıklığının göstergesi olduğu düşünülmüş; duvara bitişik kalorifer borularının olması nedeniyle, bu düzenlemenin, ısıtma tertibatının yapılmasından önce gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

4.6.2.9 109 Mekanı (Oda)

Yapının batı köşesinde yer alan mekana 108' den K111 kapısıyla girilir. Oda, 410.5-510-413.5-508 cm boyutlarında, 415 cm yüksekliğindedir. Güneydoğu ve kuzeydoğu duvarları üzerinde birer giyotin pencere (P107, P108), kuzeybatı kenarında radyatör bulunmaktadır. Mekanın cilasız tahta olan özgün döşemesinin üzeri halı kaplanmış, duvarları ve tavanı badanalanmıştır. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.99). Kapı üstünde de floral motifli kabartma bezeme vardır (Şekil C.100). Tavandaki kanvas sudan büyük zarar görmüş, yer yer yırtılmıştır (Şekil C.99, C.100); duvar yüzeylerinde de rutubet problemi olduğu anlaşılmaktadır. Su döşemeye kadar inmiş ve burada da hasara neden olmuştur. Yerin halı kaplı olması ve buna bağlı olarak ıslanmanın ardından kuruma süresinin uzaması, döşemedeki zararı arttırmıştır.

4.6.2.10 110 Mekanı (Banyo)

108' den K112 kapısıyla girilen mekan 269.5-413-276-413 cm boyutlarındadır. Tavan yüksekliği, güneydoğu bölümünde 415 cm' dir; kuzeybatıda, üst katta bulunan lavabo ve helanın tesisatı düşük döşemeyle çözülmüş ve bunun sonucunda tavan yüksekliği 340 cm' ye inmiştir (Şekil C.101). Zemin 15x15 cm boyutlarında karo mozaikle kaplıdır; dıştan ikinci sıra siyah renkte, bordür olarak yapılmıştır; mekan çeyrek daire formunda, 3 cm yüksekliğinde seramik süpürgelikle çevrilidir. Duvarlar 140 cm yüksekliğe kadar, şaşırtılmış derzlerle 15x15 cm boyutlarında düz beyaz fayans kaplanmış, üst kısımları badanalanmıştır. Daha yüksek olan kısmın tavanında kabartma göbek vardır (Şekil C.102). Alçak olan bölümün tavanı pasalıdır (Şekil C.103); tesisatın su akıtması sonucu tavanda sehim oluşmuştur. Mekanın güneydoğu duvarı üzerinde, duvar yüzeyinden 9.5 cm çıkıntı yapan baca bulunur; üzerinde, 15x17 cm boyutlarında bir dikdörtgen kapak ve 13 cm çapında daire formunda bir delik vardır. Kuzeydoğu duvarı üzerinde bir giyotin pencere (P109) ve önünde radyatör yer alır; aynı duvarın kuzey ucunda, sonradan kapatılmış olan ve ancak cepheye bakıldığında anlaşılan bir pencere daha bulunmaktadır (P110).

Mekanın güneybatı duvarının batı ucunda, tavan yüksekliğinin değiştiği noktada, duvar boyunca düşey bir çatlak gözlenmektedir (Şekil C.104). 108' de buna karşılık gelen bir diğer çatlak olduğu tespit edilmiş ve bu verilerin, önceden burada bulunan

bir kapıya işaret ettikleri düşünülmüştür. Mekandaki yükseklik değişimi de bu savı desteklemektedir.

Küvet ve bide özgün donatılardır (Şekil C.105); klozet sonradan değiştirilmiş, lavabo ve armatürler yok olmuştur. Klozetin bulunduğu kısımda fayanslar üzerinde matkapla delikler açılmış, bazı fayanslarda çatlaklar oluşmuştur.

4.6.2.11 111 Mekanı (Oda)

Köşkün kuzey köşesinde yer alan odaya 108' den K113 kapısıyla girilir. Mekan 417.5-431.5-420-430 cm boyutlarında, 415 cm yüksekliğindedir. Kuzeydoğu ve kuzeybatı duvarları üzerinde birer giyotin pencere (P111, P112), güneydoğu kenarında radyatör bulunur. Tahta olan döşemesi halı ile kaplanmıştır. Zeminde iki bölgeye beton dökülmüştür. Mekan ahşap süpürgelikle çevrilidir. Duvarlar ve tavan badanalıdır. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.106). Mekanın tavanı ve döşemesi örtüden sızan sudan zarar görmüştür; kuzeydoğu duvarından da su aldığı anlaşılmaktadır.

4.6.2.12 112 Mekanı (Hol)

Merdiven holü 521-307.5-526-305 cm boyutlarında, 407 cm yüksekliğindedir. Döşemesi ahşap parke (Şekil C.107), duvarları ve tavanı boyalıdır. Tavanda kabartma bordür ve göbek, tavan eteklerinde profilli korniş bulunur (Şekil C.108). Kapı üstlerinde de kabartma süslemeler vardır (Şekil C.109). Mekanın güneydoğu duvarı ortasında 99 cm genişliğinde ve duvardan 10 cm çıkıntı yapan bir baca bulunur. Merdiven holünden, 102 ile 108' e ve 106' ya, çift kanatlı kapılarla geçilir. Holün kuzeybatısında merdiven yer alır. Mekanın güneybatı duvarı ile tavanında rutubet problemi olduğu anlaşılmaktadır (Şekil C.110).

4.6.3 İkinci Kat (Şekil İ.9-İ.11)

Yapının ikinci katında, köşelerde yer alan dört oda kaldırılarak haçvari plan uygulanmıştır; ancak alt katların temel tasarım anlayışının devam ettirildiği görülür. Merdiven holünün (210) kuzeydoğusundaki küçük bir mekan (205) balkonlu bir odaya (206) ve tuvalete (208, 209) geçişi sağlar; güneybatı bölümü tek bir mekan şeklinde düzenlenmiş (201) ve diğer yöndekine benzer bir balkon yapılmıştır. Holün güneydoğusunda ise büyük bir oda (203), devamında bahçeye ve havuza hakim üçüncü bir balkon vardır.

4.6.3.1 201 Mekanı (Oda)

210' dan K201 kapısıyla girilen mekan, 409-413.5-410.5-419.5 cm boyutlarında, 252.5 cm yüksekliğindedir. Kuzeybatı ve güneydoğu duvarlarında birer giyotin pencere (P201, P203); güneybatı duvarı üzerinde de, yine giyotin pencere biçiminde yapılmış, balkona açılan P202 (Şekil C.111) bulunur. Tahta olan döşemenin üzeri halı ile kaplanmış, duvarlar badanalanmıştır. Mekan ahşap süpürgelikle çevrilidir. Pasalı tavanın eteğinde alçak, profilli bir korniş vardır (Şekil C.112). Güneydoğu ve kuzeybatı duvarlarında birer baca çıkıntısı bulunur; ilki duvardan 10 cm çıkıntı yapar ve 77.5 cm genişliğindedir, ikincisi 9 cm çıkıntı yapar ve 74 cm genişliğindedir. Güneydoğu duvarındaki baca üzerinde, 13 cm çapında bir delik vardır. Tavanda ve kuzeybatı duvarının kuzey ucunda boyanın yer yer kabarıp, döküldüğü görülmektedir (Şekil C.112).

4.6.3.2 202 Mekanı (Balkon)

Güneybatı cephesinin orta ekseni üzerindeki balkona 201' den, P202 giyotin penceresi ile ulaşılır; 103-162-103-160.5 cm boyutlarındaki mekanın zemini çinko levhalarla kaplıdır. Balkonun yükü iki ahşap konsolla duvara aktarılır (Şekil C.113); konsollar 6.5x6.5 cm kesitli ahşapların birbirlerine çapraz olarak birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Korkuluk 82.5 cm yüksekliğindedir ve diyagonal olarak yerleştirilmiş 5x5 cm kesitli ahşaplarla yapılmıştır; üzerinde 8 cm genişliğinde küpeşte vardır.

4.6.3.3 203 Mekanı (Oda)

210' dan iki adet çift kanatlı kapı (K202, K203) ile girilen odanın güneybatı ve kuzeydoğu duvarları üzerinde birer giyotin pencere (P204, P206), güneydoğu duvarı üzerinde de, balkona açılan bir diğer giyotin pencere (P205) bulunur (Şekil C.114). 517-719-527-715.5 cm boyutlarında, 249 cm yüksekliğindeki odanın zemini tahta kaplıdır ve ahşap süpürgelikle çevrilidir. Güneybatı ve kuzeydoğu duvarları, köşkte kalem işleriyle bezenmiş duvarlara sahip olan yegane yüzeylerdir (Şekil C.115, C.116). Bezemede geometrik çerçeveler içinde floral motifli desenler göze çarpmaktadır (Şekil C.117, C.118); pembe, mavi, yeşil ve sarı gibi pastel renkler kullanılmıştır. Pasalı olan tavanın eteğinde sade ahşap komiş vardır (Şekil C.114). Son onarımda duvarlardaki çatlaklar yer yer alçı ile, ancak özensizce kapatılmaya çalışılmış; bu da mekanın estetik bütünlüğüne zarar vermiştir (Şekil C.115, C.116). Tavanda rutubete bağlı olarak boyanın yer yer çatladığı görülmektedir (Şekil C.114).

4.6.3.4 204 Mekanı (Balkon)

Güneydoğu cephesindeki balkona 203' ten, bir giyotin pencere (P205) ile ulaşılır. 555.5-116.5-557-116 cm boyutlarındaki mekan 106 numaralı birinci kat salonunun hizasındadır. Zemini çinko levhalarla kaplı olan balkonun güneydoğu kenarında, köşkün geniş saçağını taşıyan 12.5x12.5 cm kesitli dört ahşap direk bulunur (Şekil C.119). Direklerin arasındaki korkuluklar diyagonal olarak yerleştirilmiş ahşaplardan oluşur; üzerlerinde 8 cm eninde ahşap küpeşte vardır. Bu mekan, tüm bahçeye hakim konumu ile geleneksel cihannümanın batılı bir yorumu olarak nitelendirilebilir.

4.6.3.5 205 Mekanı (Hol)

Merdiven holünden K204 kapısıyla geçilen hol, 206 numaralı odaya ve helaya ulaşımı sağlar. 116x116 cm boyutlarındaki mekan 253 cm yüksekliğindedir. Zemini tahta kaplı olan mekan, 14 cm yüksekliğinde süpürgelikle çevrilidir. Duvarları badanalı, tavanı düzensiz biçimde ahşap kaplamalıdır (Şekil C.120).

4.6.3.6 206 Mekanı (Oda)

205' ten çift kanatlı bir kapı (K205) ile girilen mekan, 410-282.5-412.5-279 cm boyutlarında, 251 cm yüksekliğindedir. Güneydoğu duvarı üzerinde çift kanatlı P207 penceresi, kuzeydoğu duvarı üzerinde de, balkona açılan P208 giyotin penceresi vardır (Şekil C.121). Mekanın zemini tahta kaplıdır ve ahşap süpürgelikle çevrilidir. Duvarlar badanalıdır; güneydoğu duvarında, yüzeyden 13 cm çıkıntı yapan, 76 cm genişliğinde bir baca bulunur; üzerinde 20 cm çapında metal kapak vardır. Tavan pasalıdır (Şekil C.122); eteğinde sade ahşap silme vardır. Tavanın, baca üzerinde kalan bölümünden yoğun su sızıntısı olduğu, bu kısımda tavan boyasının kabarıp çatladığı ve yer yer çürüdüğü görülmektedir. P207 ile baca arasında kalan duvar parçasının da sıvası dökülmüş, arkasındaki bağdadi çıtaları ortaya çıkmıştır (Şekil C.123). Pencerenin bu yöndeki kasası yok olmuş, alttaki kanat yerinden çıkarılmıştır.

4.6.3.7 207 Mekanı (Balkon)

Güneybatı cephesindeki balkonun bir eşi olan 207' ye (Şekil C.124), 206' dan P208 giyotin penceresi ile ulaşılır; 103-162-103-160.5 cm boyutlarındaki mekanın zemini çinko levhalarla kaplıdır. Balkonun yükü iki ahşap konsolla duvara aktarılmaktadır; konsollar 6.5x6.5 cm kesitli ahşapların birbirlerine çapraz olarak birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Korkuluk 82.5 cm yüksekliğindedir ve diyagonal olarak yerleştirilmiş 5x5 cm kesitli ahşaplarla yapılmıştır; üzerinde 8 cm genişliğinde küpeşte vardır.

4.6.3.8 208 Mekanı (Lavabo)

205' ten çift kanatlı K206 kapısıyla ulaşılan mekan 163.5-116.5-167-115.5 cm boyutlarında, 254 cm yüksekliğindedir. Kuzeybatı duvarında, yüzeyden 10 cm çıkıntı yapan 64 cm genişliğinde baca vardır. Özgün, yekpare mermer bir lavabonun (Şekil C.125) bulunduğu bu mekan, 5 cm kalınlığında, 213 cm yüksekliğinde ahşap bir panoyla heladan ayrılmıştır (Şekil C.126). Lavabonun duvara ve panoya bitiştiği kenarlarına 51.5 cm yüksekliğinde mermer plaklar konulmuş; altına, kapaklı ahşap bir dolap yapılmıştır (Şekil C.126). Zemini tahta kaplı olan mekan ahşap süpürgelikle çevrili; duvarları badanalıdır. Tavan pasalıdır; tavan eteğinde sade ahşap korniş bulunur.

4.6.3.9 209 Mekanı (Hela)

208' den ahşap bir bölücü ile ayrılan hela 109.5-115.5-109.5-115 cm boyutlarında, 194.5 cm yüksekliğindedir. Ahşap panonun güneydoğu ucundaki 54 cm genişliğindeki açıklığa, tek kanatlı ahşap bir kapı (K207) yapılmıştır (Şekil C.126). Mekanın kuzeybatı duvarında bir giyotin pencere (P209) bulunur. Yekpare mermer hela taşı tüm zemini kaplar. Duvarlar badanalı, tavan pasalıdır.

4.6.3.10 210 Mekanı (Hol)

Merdiven holü 527-268-527-271.5 cm boyutlarında, 251 cm yüksekliğindedir. Zemini tahta kaplı olan mekan 14 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikle çevrili, duvarlar badanalıdır. Tavanı pasalı olan hacmin tavan eteğinde sade bir korniş vardır (Şekil C.127). Güneydoğu duvarı üzerinde, duvar yüzeyinden 9 cm çıkıntı yapan 98.5 cm genişliğinde bir baca vardır. Holden 201, 203 ve 205 mekanlarına geçilir (Şekil C.128). Mekanın güneybatı duvarında, 201' e açılan kapının yanından su sızıntısı olmuş ve sıva dökülmüş, arkasından duvarın bağdadi çıtaları açığa çıkmıştır (Şekil C.129).

4.6.4 Merdiven

Merdiven, kat hollerinin kuzeybatısında yer alır ve ana binanın bu yöndeki sınırını oluşturur. İki yanda birer kolla ara sahanlığa çıkılır; ortadaki üçüncü kol kat sahanlığına ulaşır. Merdiven boşluğunun kuzey ve batı köşeleri yuvarlatılmış, basamaklar bu kısımda dönel biçimde yapılmıştır (Şekil C.130). Kollar 150 cm genişliğindedir. Ahşap parke kaplı olan basamaklar (Şekil C.131) ortalama 28 cm genişliğinde, rıhtlar 19.7 cm yüksekliğindedir.

Birinci ara sahanlığın kuzeybatı duvarı üzerinde PS11 penceresi vardır (Şekil C.132). İkinci ara sahanlığın kuzeybatı duvarı üzerinde PS21 (Şekil C.133), kuzeydoğu ve güneybatı duvarları üzerinde de birbirine benzer PS22 ve PS23 pencereleri bulunur (Şekil C.134).

Zemin katta merdiven 130 cm yüksekliğinde bir babaya dayanır (Şekil C.135). Merdivenin dayandığı üç duvarda, merdiven eğimiyle yükselen ve sahanlıklarda sabit yükseklikte devam eden floral motifli kabartma bordür (Şekil C.135), merdivenin alt yüzlerinde de kenar süsleri ve göbekler vardır (Şekil C.136). Eski bir fotoğrafta altın yaldızlı olarak görülen bu bezemelerin tümü son onarımda badanalanmıştır (Şekil C.137).

4.7 Cephe özellikleri

Prenses Atiye Köşkü, planda görülen üçlü işlev bölünmesini, biçimsel olarak cephelere de taşır. Her ne kadar, tek katlı kısımlar üç katlı ana yapıya benzetilmeye çalışılmışsa da, tasarımda ve detaylarda farklar olduğu görülür. Örneğin, zemin katın her üç bölümde de taş görünümü verecek şekilde derzli olarak sıvanması, kütleler arasında bir uyum yaratılmak istendiğini gösterir. Ancak ana kütlenin, geniş saçaklı, yüksek eğimli ve neo-gotik eğilimli çatısıyla yarattığı düşey etkiye karşın, kuzeybatıdaki yapıların yatayda yaygın biçimlenişleri önemli bir tasarım farklılaşmasına işaret etmektedir.

Sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek, analitik ve tipolojik bağlantıları doğru kurabilmek için cepheler, "ana yapı" ile "hamam ve giriş holü" olarak iki başlık altında incelenmiştir.

4.7.1 Ana yapı

Zemin, bir normal kat ve bir çatı katından oluşan ana yapıda, plandaki simetri cephelere de güçlü bir biçimde yansır. Zemin ve birinci katlarda, yapının sağlamlığını göstermek istercesine masif bir kütle yaratılmış, ikinci kat ise bunu dengeleyecek biçimde boşaltılarak, yapıya hareketlilik kazandırılmıştır. Cephelerde yatay ve düşey formların da birbirlerini dengeledikleri görülür. Haçvari planı birebir yansıtan ve yüksek eğimi ve her yöndeki bacalarıyla düşey bir etki yaratan örtü, alt katların yatay derzlerine kontrasttır.

Cephelerin oldukça sade ve aynı dönemde banliyölerde yapılan, bu boyuttaki köşklere kıyasla bir hayli mütevazı olduğu da göze çarpar. Bezeme, işlevsel öğelerin

ince bir zevkle tasarlanması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Fotozlar[11], konsollar, çatı silmeleri ve korkuluklar böyle bir anlayışın ürünleridir.

Giriş katı, iki sıra tuğladan oluşan basit bir silmeyle subasman seviyesinden ayrılır. Bahçe düzenlemeleri sonrasında, toprak kotunun yükseltilmesi sonucu, her cephede görülemeyen, azami 70 cm yüksekliğindeki sıvalı bölümde, bodrumu havalandırmak üzere boşluklar bulunur (Şekil C.138). Bunlar, köşelerde yer alan zemin kat pencerelerinin eksenine gelecek biçimde yerleştirilmiş, kare biçiminde (~40x40cm) ve delikli metal kapakları olan açıklıklardır.

Tuğla ile yığma olarak inşa edilen zemin katın cephesi, kesme taş duvar izlenimi verecek şekilde, derzli olarak sıvanmıştır (Şekil C.139). Derzler 2 cm genişliğindedir; blok boyutları değişkendir. Köşelerde tuğlanın uzun (22 cm) ve kısa (11 cm) kenarlarının sırayla görüleceği şekilde düşey bantlar oluşturulmuştur (Şekil C.139). Zemin kat pencereleri basık kemerli ve tuğla sövelidir (Şekil C.140). Sövelerin tuğla dizilimi yanlarda pilastrlarda olduğu biçimde, üstte ışınsaldır. Pencereler ahşap kepenklidir. Zemin ve birinci katları ayıran silme, bir sıra tuğla ile üzerindeki 8.5 cm yüksekliğinde bezemesiz bir ahşaptan oluşmaktadır (Şekil C.139, C.140). 1984 yılındaki onarımda, badanalanan köşe bantları, söveler ve silmelerin özgün durumda, beyaz yüzeyle tezat oluşturacak biçimde, tuğlanın kendi renginde bırakılmış oldukları düşünülmüştür.

Birinci ve ikinci katların ahşap iskeletli bağdadi duvarları, 20 cm eninde ahşapla kaplıdır. Benzer özellikler gösteren söz konusu iki kat arasında geçiş, kat hizasındaki kaplama tahtasının önde yapılmasıyla vurgulanır. Dikdörtgen biçimindeki pencereler 16 cm eninde ahşap pervazlarla çevrilidir ve ahşap kepenkleri vardır (Şekil C.141). Pencerelerin üstlünde, yine ahşaptan, oyma tekniğiyle yapılmış fotozlar yer alır (Şekil C.142).

Üç yönde balkonların yer aldığı ikinci kat, bahçenin güzelliklerinin seyredilebileceği bir cihannüma gibidir. Güneydoğu balkonu, birinci kat duvarı hizasındadır. Güneybatı ve kuzeydoğu balkonları cepheden bir metre çıkma yaparlar ve üçgen konsollarla desteklenmişlerdir (Şekil C.143). Her üç balkonun korkulukları da benzer biçimde yapılmıştır; dışta 5 cm eninde ahşapla baklava motifi oluşturulmuş, içte ise 5.5 cm eninde iki ahşap birbirini çapraz olarak kesecek şekilde yerleştirilmiştir (Şekil C.143). Güneydoğu balkonunda bu motif tekrarlanarak kullanılmıştır. Korkuluğun altında balkonu çevreleyen ahşap bir profil vardır.

---

[11] Fotoz: Hotoz sözcüğünden türetilmiştir. Tepelik anlamına gelir. Pencere, kapı tepelerine yerleştirilen, yüksekçe, oyma veya kabartmaya verilen isimdir [27, s.195].

Kareye yakın bir plan üzerinde yükselen zemin ve birinci katların ardından, ikinci katta, köşelerden 425 ila 525 cm' lik parçalar koparılarak elde edilen haçvari planın üzerine, yüksek eğimli (45°) ve geniş saçaklı (130-150 cm) bir çatı yapılarak, Avusturya ve İsviçre dağ/sayfiye evlerine benzer bir görünüm elde edilmiştir (Şekil C.144). Köşelerdeki alçak bölümler daha düşük eğimli (22°) çatılarla örtülüdür. Saçakların geniş olması nedeniyle, çatı ahşap konsollarla desteklenmiştir. Altta eğrisel bir forma yer verilmiş (Şekil C.145), üst seviyede ise küçük balkonları destekleyen üçgen biçim tekrar edilmiştir (Şekil C.146). Saçak silmesi ahşaptan, kesme yöntemiyle elde edilmiş, eğrisel motifli ve basit bir elemandır (Şekil C.145); örtü malzemesi Marsilya kiremididir.

4.7.2 Hamam ve giriş holü

Tek katlı olan bu bölüm taş subasman üzerinde, tuğla ile yığma olarak inşa edilmiştir. Kuzeydoğuya ve güneybatıya cephe veren yapı kütlesi, yemek odasına giriş holü (Z16), ara mekanlar (Z16a, Z16b, Z17) ve hamamı içermektedir. Subasman ile kat seviyesi arasında herhangi bir silme yoktur. Özgün halinde subasmanın düz, üst kısmın taş görünümünde olacak şekilde derzli olarak sıvandığı anlaşılmaktadır.

Pencereler dikdörtgen formunda ve metal parmaklıklıdır (Şekil C.147). Z16 mekanının kuzeydoğu ve güneybatıya açılan metal kapıları (KZ22, KZ21) birbirinin benzeridir (Şekil C.148).

Yapının bu bölümünde 50 cm yüksekliğinde kılıçlar kullanılmıştır (Şekil C.149). Ana binadan farklı bir düzene sahip saçak silmesi, yay ve üçgen biçimlerinin arka arkaya dizilmesiyle oluşturulmuş ve kıvrımlı hatlara sahip köşe parçalarına yer verilmiştir (Şekil C.149). Hamamın tonoz örtüsü tuğla ile örülmüş, üzerinde yer yer ışıklandırma boşlukları bırakılmıştır; bu boşlukları örten filgözü camların hiçbiri sağlam değildir. Diğer kısımlar kırma çatı ile örtülmüştür; çatı örtü malzemesi Marsilya kiremididir.

4.7.3 Güneybatı cephesi (Şekil İ.21)

Yapının ana giriş cephesidir (Şekil C.2). Güneyde ana bina, batıda hamam ve giriş holü yer alır. Ana binanın giriş sahanlığına beş dökme mozaik basamakla ulaşılır; sahanlık zeminden 80 cm yüksekliktedir (Şekil C.150). Simetri ekseninde yer alan metal kapı (KZ01), iki yanındaki birer pencere (PZ01, PZ02) ile bütünleşerek girişi vurgular. Bunlar, diğer pencerelere oranla, genişlikleri az olan açıklıklardır. Kapı ve söz konusu iki pencerenin tuğla söveleri, aralarındaki mesafenin azlığı nedeniyle

beraber düşünülmüştür. Çift kanatlı, dökme demirden kapının üzerinde kabartmalar ve geometrik desenli süslemeler yer alır (Şekil C.151). Bu katta ayrıca Z02 ve Z15 mekanlarının güneybatıya açılan birer pencereleri (PZ03, PZ14) bulunur.

Birinci katta 101, 103, 104 ve 105 mekanlarının güneybatı cephesine açılan birer pencereleri vardır (P102, P103, P104, P105). Pencerelerin altında, cepheye hareket kazandırmak için yapılan sade ahşap süsler düzensizdir. P104' ün, cephenin önündeki ağacın dallarından zarar gördüğü, dalların mekanın içine kadar uzandığı görülür.

İkinci katta haçvari plan tipi uygulandığından, bahçeden sadece 201 mekanı duvarı algılanmaktadır. Bu mekanın, cepheden 1 m çıkma yapan balkonuna ulaşım P202 penceresi ile sağlanır. İkinci katın geride kalan yüzeylerinde, PS22 ve P204 pencereleri bulunur. Bunlar, merdiven sahanlığı ve 203 mekanlarına ait açıklıklarıdır.

Hamam ve giriş holü ana binadan geride (Şekil C.152); ortada, Z16 mekanı girişinin yer aldığı bölüm diğerlerinden daha öndedir. Bu kısım yerden 55 cm yüksekliğe kadar düz sıvalı, üst kısımları ise taş taklidi sıvalıdır (Şekil C.153). Üç basamakla, yerden 50 cm yükseklikteki, üzerine beton dökülmüş giriş sahanlığına ulaşılır. Çift kanatlı metal kapı (KZ21) (Şekil C.148) yüzeyin tam merkezinde konumlandırılmıştır. Kapının her iki yanında, zemin kat seviyesinden 270 cm yükseklikte, ikişer adet kılıç vardır (Şekil C.153).

Bahçe duvarına bitişik olan kısım düz sıvalıdır (Şekil C.154); burada, hamama geçiş mekanını (Z17) ve koridoru (Z16b) aydınlatan, demir parmaklıklı birer dikdörtgen pencere (PZ21, PZ19) bulunur. Pencerelerin ahşap çerçeveleri ve parmaklıklarında birtakım farklar göze çarpar. Cephenin bu kısmı, örtüsü de dahil olmak üzere yoğun biçimde sarmaşıkla kaplanmıştır. Cephenin gerisinde görünen su terazisinin üzerinde daire biçiminde bir açıklık vardır.

Ana bina ile giriş holü arasında kalan bölümün cephesi, yerden 60 cm yüksekliğe kadar düz, üst kısımları taş taklidi sıvalıdır (Şekil C.155). Ortada, Z16a' yı aydınlatan ve PZ19' la benzer olan PZ15 yer alır (Şekil C.155). Cephenin, köşkün yüzeyiyle kesiştiği köşede, 114 cm genişliğinde ve 55 cm yüksekliğinde bir yalak bulunur (Şekil C.155). Tuğladan örülmüş ve sıvanmış olan yalağın, 8 cm çapında bir gideri vardır; sıvaları yer yer dökülmüştür (Şekil C.156).

4.7.4 Güneydoğu cephesi (Şekil İ.22)

Yapının en dikkat çekici cephesidir (Şekil C.157). Dışarıya açılma isteği, üç katta da tasarımı yönlendirmiş; zemin katta veranda, birinci ve ikinci katlarda birer balkon yapılarak çevrenin güzelliğinin seyredilmesi hedeflenmiştir.

Subasman seviyesi sıvalıdır ve cephenin doğu bölümünde toprak kotunun yükseltilmesi sonucu görülmemektedir. Verandaya beş basamakla ulaşılır (Şekil C.158). Salonun (Z04) verandaya açılan iki kapısı (KZ08, KZ09) vardır; pencerelerle benzer olarak kapılar da basık kemerli ve tuğla sövelidir (Şekil C.159). Bu katta ayrıca, güneydoğuya cephe veren Z02 ve Z07 mekanlarına ait, PZ04 ve PZ05 pencereleri yer alır.

Verandadaki, 160 cm aralıkla yerleştirilmiş, dört ahşap direk, birinci kat salonunun (106) çıkmasını destekler (Şekil C.20, C.22). Mekanı sınırlayan, 17 cm eninde ahşaplardan oluşan korkuluğun deseni oyma tekniğiyle yapılmıştır (Şekil C.24). Üst kısımda, direklerin arasında yer alan ahşap çapraz süslerin altında, kandil asmak için kancalar vardır (Şekil C.23). Birinci kata sonradan eklenen[12] balkonu taşıyan kıvrımlı hatlara sahip metal konsollar direklere oturur (Şekil C.23).

Köşkün bütünü düşünüldüğünde, birinci kat balkonunun, özensiz tasarımı ve metal elemanlarıyla, yapıyla bütünleşemediği görülür. Korkuluk S biçiminde, metal elemanlardan meydana gelir (Şekil C.95). 2x2 cm boyutlarında dört metal direk ve bunlardan başlayarak bina cephesine uzanan dört yay, gölge sağlayan bir elemanın kalıntıları olmalıdır (Şekil C.95). Balkona açılan K109 ve K110 kapıları, pencerelerle benzer özellikler taşır; ancak ahşap kepenklerinin üst kısımları çıkarılarak, yerine cam takılmıştır. 105 mekanına ait P106 özgünlüğünü büyük ölçüde korumaktadır; fakat 109 mekanına ait P107 penceresinin de kepenkleri camla değiştirilmiştir.

İkinci kat balkonu, bahçeye hakim konumu, üzerini örten yüksek eğimli çatısı ve bunu destekleyen ahşap elemanlarla etkileyici bir görüntü oluşturur (Şekil C.160). Çatının yükü 12.5 cm yüksekliğindeki kirişler, bunlardan da 12.5x12.5 cm kesitli ahşap direklere aktarılır. Direklerle kirişin birleştiği kısımlarda, yükü daha geniş bir alana yaymak ve keskin açıları yumuşatmak amacıyla, sarmal dal motifli furuşlar[13] kullanılmıştır (Şekil C.161). Korkuluk ahşap latalarla oluşturulmuştur; altında, 17 cm yüksekliğinde bir profil balkonu çevreler. Profilin altındaki kaplama tahtası

---

[12] Ekdal, 1910 yılında Avukat Fevzi Beyin köşkünün Abdülkadir Efendiye satıldığını ve yapıya yemek odası, hamam ve balkon ilave edildiğini yazmaktadır [44, s.328].
[13] Furuş: Saçak, tavan teknesi, balkon, cumba gibi çıkıntıların altına bezeme amacıyla konulan oymalı küçük destekçe [27, s.195].

diğerlerinden daha kalındır ve yüzeyden 2 cm çıkma yaparak kat silmesi vazifesi görür. 203 mekanından balkona açılan P205, birinci kat pencereleriyle benzerdir; geride kalan 201 mekanına ait P203 ve 206 mekanına ait P207 daha sade olmakla beraber ortak özelliktedir.

4.7.5 Kuzeydoğu cephesi (Şekil İ.23)

Ana binanın görünümü, subasmanın toprak altında kalması ve zemin kat orta aksı düzenlemesi dışında, güneybatı cephesinin simetriğidir (Şekil C.162). Zemin katta Z07, Z08, Z10 ve Z11 mekanlarına ait PZ06, PZ07, PZ08 ve PZ09 yer alır; Z08 kalorifer kazanının bulunduğu odadır ve kazanın yerleştirilmesi esnasında penceresi (PZ07) ve söveleri bozularak, yerine metal ve cam malzemeyle gelişigüzel bir çerçeve yapılmıştır (Şekil C.163).

Birinci katta 109, 110 ve 111 mekanlarının kuzeydoğuya açılan birer pencereleri bulunur (P108, P109, P111); ayrıca 110 mekanının, içeriden algılanmadığı halde cepheye yansıyan, doldurulmuş bir penceresi daha (P110) vardır. P110 ve P111 ahşap kepenkleriyle, diğer cephelerdeki pencerelerle uyum gösterirken, P108 ve P109' un kepenkleri çıkarılarak yerlerine cam takılmıştır (Şekil C.162). 1984 tarihli rölövede de bugünkü halleriyle gösterilen pencerelerin kepenkleri, daha önceki bir tarihte, Abbas Vlora' nın henüz köşkte yaşadığı dönemde değiştirilmiş olmalıdır. 109 mekanı duvarında, saçağı destekleyen konsolların altında, aydınlatma elemanlarına ait kalıntılar bulunmaktadır (Şekil C.164).

İkinci katta kuzeydoğu cephesine bakan 206 ve 209 mekanları vardır. 206 mekanı, P208 penceresi ve balkonla (207) cepheye taşınır. P208' in üzerindeki fotoz yok olmuştur (Şekil C.143). Balkon korkuluğu, etrafını saran profili ve konsollarıyla, güneydoğu cephesindekinin aynısıdır. Bu katın geride kalan yüzeylerinde P206 ve PS23 pencereleri vardır; ilki 203 nolu mekanı, ikincisi ise merdiven kovasını aydınlatır.

Yemek odasına giriş holü (Z16) ile koridorlar (Z16a, Z16b) ve hamamın, oldukça düzensiz ve bakımsız haldeki arka cepheleri ana binanın kuzeybatısında yer alır. Görünüşte en önde hamam, gerisinde hol ve en arkada koridorlar şeklinde farklı düzlemlerde algılanmaktadır (Şekil C.165).

Doğuda Z16a mekanı duvarı yer alır (Şekil C.166); ortasında mekanı aydınlatan PZ16 vardır; pencere çerçevesi ve parmaklığı, güneybatı cephesindeki PZ21 ile benzerdir. Duvar yüzeyi pencerenin çevresinde ve üst kısımlarda düz sıvalıdır; yanlarda, küçük parçalar halinde taş taklidi sıvalı bölümler vardır. Pencere altında çiçeklenme ve yosunlanma gözlenmektedir.

Z16 mekanına girişin yer aldığı bölüm düz sıvalıdır (Şekil C.167). Ortada konumlanmış çift kanatlı, demir kapı (KZ22), güneybatı cephesindeki KZ21 ile benzerdir; ancak alt kısmında kabartma çiçek motifi yer almamaktadır. Bahçe ve kaldırım düzenlemeleri sonrasında, giriş toprak kotunun 50 cm kadar altında kalmıştır. Kuzeyde, cepheden 40 cm uzaklığındaki ağacın gövdesi, yağmur oluğunu iterek kırılmasına neden olmuştur.

Z16b koridoru cephesi düz sıvalıdır (Şekil C.168); ortada PZ19' la benzer PZ20 penceresi vardır. Pencerenin altında çimentolu sıva ve bunun yol açtığı çiçeklenme görülmektedir; ayrıca, demir parmaklık paslanmış ve duvar yüzeyini lekelemiştir.

Hamamın arka cephesinde düz ve derzli sıvalı bölümler düzensiz olarak görülür (Şekil C.169). Zeminde, cephenin ortasında ocak ağzı bulunmaktadır (Şekil C.170); bunun üzerinde kalan duvar yüzeyi, kabaca bir ocak formunun kalıntısını gösterecek şekilde sıvalıdır. Sıvalı bölümün kuzeyinde ve cephenin sol üst köşesinde farklı yükseklikte birer kılıç vardır. Üstte, 46x58 cm boyutlarında metal kapaklı bir kontrol penceresi bulunur (Şekil C.171). Bahçe duvarına bitişik, 202 cm genişliğinde ve hamam zemin kotuna göre 525 cm yükselen su terazisi beşik çatıyla örtülüdür. Külhan örtüsü üzerinde yoğun bitki oluşumu görülmektedir.

4.7.6 Kuzeybatı cephesi (Şekil İ.24)

Köşkün, merdiven kovasının yer aldığı, arka cephesidir ve orta aks haricinde güneydoğu cephesinin simetriğidir (Şekil C.172). Zemin kat Z16a koridoru ile kuzey ve batı köşeleri olmak üzere ikiye bölünür.

Subasman seviyesi, kuzey bölümde toprak kotunun altında kalmış olmasına karşın, batıda görülebilmektedir. Batıdaki havalandırma penceresinin özgün kapağı yok olmuş, yerine uyumsuz metal bir kapak yapılmıştır (Şekil C.173). Üzerindeki lentonun paslanması, açıklığın sağ tarafında derin bir çatlak oluşmasına neden olmuştur (Şekil C.173). Bu bölümün Z16a ile kesiştiği köşede 113.5x88x60 cm boyutlarında ve 55 cm yüksekliğinde ve 8 cm çapında bir gideri olan, tuğladan örülmüş ve sıvanmış bir yalak bulunmaktadır (Şekil C.155, C.156).

Zemin katta, kuzeyde Z11 mekanına ait PZ10 ve Z13 mekanına ait PZ11 ile batıda, Z14 mekanına ait PZ12 ve Z15 mekanına ait PZ13 pencereleri yer alır. PZ10 ve PZ13 diğer üç cephede de görülen zemin kat pencereleri tipindedir. Merdiven altındaki depolara ait olan PZ11 ve PZ12 ise eşkenar dörtgen formundadır (Şekil C.174); tuğla söveli olan pencerelerin önünde kıvrımlı motiflere sahip metal parmaklık vardır.

Zemin katla birinci katı ayıran basit silmenin üstte kalan ahşap kısmı, cephenin büyük bölümünde yok olmuştur. Birinci katta 111 ve 101 mekanlarına ait P112 ve P101 pencereleriyle beraber, merdivenin ilk sahanlığını aydınlatan PS11 yer alır. Katlar arasında yer alması nedeniyle diğer iki pencereden düşük kotta olan PS11, onlardan daha geniş olmasına karşın, benzer özellikler taşır; ancak ahşap kepenk yerine, Z16a' nın çatısından ulaşımı engellemek amacıyla, metal parmaklık yapılmıştır (Şekil C.175). Pencerenin her iki yanından 125 cm uzaklıkta, pencere yüksekliği boyunca, kaplama tahtalarının boyasının çatladığı görülmektedir.

İkinci kata ulaşan merdivenin penceresi (PS21) sahanlık seviyesinde değil, kat seviyesinde yapılmış, böylece pencereden örtüye kadar olan yüksekliğin diğer cephelerle ortak olması sağlanmıştır (Şekil C.172). Genişliği ve tasarımı da normal birinci kat pencereleri gibi düşünülmüş olan PS21' in ahşap kepenklerinin alt kısmı yok olmuştur. İkinci katın yüzeyden geride kalan kısımlarında bulunan 209, 208, 205 ve 201 mekanlarından sadece 209 ve 201 mekanlarının bu yönde penceresi vardır (P209, P201).

4.8 Strüktür ve malzeme özellikleri

4.8.1 Temel

Merdiven altında yer alan küçük odanın (Z14) güneydoğu kenarında yer alan ahşap kaplamanın 1984 yılında sökülmesi ana binanın temelinin görülebilmesini sağlamıştır (Şekil C.46). Ancak kazı ve sondaj imkanı olmadığı için hamam ve giriş holü bölümlerinin temelleri hakkında bilgi edinilememiştir.

Kaba yonu ve moloz taştan örülen temeller 60 cm genişliğindedir. Temel duvarları üzerinde ve arada kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan 10x10 cm kesitli kirişler ve bunların üzerinde diğer doğrultuda uzanan 10x10 cm kesitli ve yaklaşık 50 cm aralıkla yerleştirilmiş ikinci bir kirişleme mevcuttur (Şekil C.176, C.177). Kirişlerin sehim yapmasını önlemek üzere 10x10 cm kesitli ahşap dikmeler ile kiriş ve dikme arasında aynı kesitte payandalar kullanılmıştır.

4.8.2 Duvar

4.8.2.1 Ana yapı

Ana binada zemin kat dış duvarları yığma, diğer tüm duvarlar ise ahşap iskeletli ve bağdadi sıvalıdır. Yığma duvarların kalınlığı ortalama 52.5 cm' dir ve dışta kesme taş izlenimi verecek biçimde derzli olarak sıvanmışlardır (Şekil C.139). Zemin katta, kuzey köşede yer alan Z11 mekanının kuzeydoğu duvarında sıva kısmen dökülmüş

ve gri renkte bir taş ortaya çıkmıştır (Şekil C.36); ancak bu tüm duvar örgüsünün taş olduğunu öne sürebilmek için yeterli değildir. Yüzeyde saman kıtıklı kireç sıva kullanılmıştır (Şekil F.1).

Ahşap karkas duvarlar ortalama 20 cm kalınlığındadır. Dış yüzeyleri 25 cm eninde ahşap levhalarla kaplanan duvarların (Şekil C.172) iç yüzü sıvalıdır. Kaplamanın her iki yönde de iyi durumda olması nedeniyle ahşap taşıyıcıların boyut ve sıklığına ilişkin veri elde edilememiştir. Ancak içerde, sıvanın döküldüğü birkaç bölgede dikmeler üzerine çakılan bağdadi çıtaları ve bunları örten harç görülebilmektedir (Şekil C.46). Çıtaların kalınlıklarının 0.5 cm olduğu, genişliklerinin ise 4-9 cm arasında değiştiği saptanmıştır. Bağdadi çıtaları üzerinde kullanılan kireçli sıvada kıtık olarak saman ve inorganik lifler kullanılmıştır (Şekil F.2).

4.8.2.2 Hamam ve giriş holü

Giriş holü ve koridorların (Z16, Z16 a, Z16b) yığma duvarları ortalama 26 cm kalınlığındadır. Kalınlığın az olması bu kısmın tuğla ile inşa edildiğini düşündürmektedir. Yapılan analizlerde kireç bazlı sıvada kullanılan kumun farklı bir kaynaktan geldiği anlaşılmıştır (Şekil F.3). Tuğla kırığı ve kıtık ilavesi de ana binadakine oranla oldukça düşük miktardadır.

Giriş holünün (Z16) kuzeydoğu duvarının 1984 onarımında yeniden yapıldığı korniş, süpürgelik gibi birtakım detayların eksikliğinden anlaşılmakta ve yapımda çağdaş malzeme kullanıldığı düşünülmektedir. Nitekim bu kısmın iç ve dış yüzeyleri tamamen çimento sıvalıdır (Şekil C.167). Z17 mekanının güneybatı duvarı da bu tarihte benzer bir uygulamaya maruz kalmıştır (Şekil C.154).

Hamam kısmında dış duvarların ortalama 53 cm, iç duvarların ise 25, 30, 45 ve 60 cm gibi değişken kalınlıklarda olduğu görülmektedir. Sıcaklığın (Z19) kuzeydoğu duvarında, sökülen aynataşının arkasından düzensiz taş ve tuğla örgüsü ile aralarındaki oldukça sert harç görülebilmektedir (Şekil C.68). Dışta taş taklidi tekniğinde sıvanan duvarlar içte kısmen sıvanmış, kısmen mermer, çini ve fayansla kaplanmıştır (Şekil C.61, C.62).

4.8.3 Döşeme

Ana yapının döşeme sistemi sadece merdiven altındaki odadan (Z14) görülebilmekte, hamam ve giriş holünde ise gözlem yapılamamaktadır. İkili kirişlemenin (Şekil C.175, C.176) üzerine çakılan kaplama tahtasıyla beraber döşemenin kalınlığı ortalama 28 cm olarak ölçülmüştür. Ancak helaların bulunduğu kısımlarda düşük döşeme yapılarak döşeme kalınlığı 95 cm' e kadar çıkarılmıştır.

Kaplama malzemesi olarak çoğunlukla 3 cm kalınlığında, 25 cm eninde ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan tahta kullanılmıştır (Şekil C.178). Ancak zemin katın batı köşesinde yer alan odanın (Z15) döşemesi 2 cm kalınlığında ve 14 cm eninde ahşapla kaplıdır (Şekil C.179).

Hollerin, koridorların ve birinci kat salonunun döşemesi ahşap parkedir. Holler (Z12, 112) ve 102 ile 108 nolu koridorlarda balıksırtı olarak adlandırılan desen kullanılmış (Şekil C.81, C.96), Z06 koridorunda ise daha basit bir düzenleme yapılmıştır (Şekil C.25). Köşkün en görkemli mekanı olan salonun (106) döşemesinde ise küçük ve farklı boyuttaki parkeler çapraz geçme tekniğiyle 62x62 cm büyüklüğünde kare panolar halinde düzenlenmiştir (Şekil C.90).

Antre (Z01), Z12a holü ve giriş holü ile ona bağlı koridorlar (Z16, Z16a, Z16b) terazzo kaplıdır. Antrede sarı zemin üzerinde sekiz kollu, bordo renkte yıldız desenli karo ile aynı renkte zemin üzerinde yeşil eşkenar dörtgenler ile bordo çizgilerin yer aldığı bordür kullanılmıştır (Şekil C.9). Diğer mekanlarda kullanılan karo aynı desende ancak siyah-beyaz' dır; bordür ise bitkisel desenlidir (Şekil C.49). Karolar 20x20 cm, bordürler 15x20 cm boyutlarındadır.

4.8.4 Örtü

Köşkte hamam dışındaki mekanlar kırma tarzda çatı ile örtülü ve Marsilya kiremidi kaplıdır. Çatı arasına girilemediği için örtünün yapım sistemine ilişkin veri elde edilememiştir.

Ana yapının üst örtüsü haçvari planlı ve yüksek eğimli (45°), altta köşelerde kalan kısımların örtüleri ise daha düşük eğimlidir (22°) (Şekil C.180). Her iki örtü de geniş saçakları (130-150 cm) ve bunları destekleyen ahşap konsolları ile dikkat çekicidir. Aşıklar 7x14 cm, mertekler 3.5x14 cm boyutlarındadır ve 30-35 cm aralıkla yerleştirilmişlerdir. Biri mahyaların kesişim noktasında olmak üzere dört adet baca örtü üzerinde yükselir[14].

Giriş holü ve koridorların (Z16, Z16a, Z16b) örtüsünün eğimi ortalama 20° ve saçak genişliği de 40 cm' dir (Şekil C.181). Saçak altı kaplanmış ve önüne basit, ahşap bir silme yapılmıştır (Şekil C.155, C.167).

Giriş holü ile hamam arasında kalan holün (Z17) örtüsü 1984 yılında önündeki mekan yıkılarak gelişigüzel olarak yapılmıştır (Şekil C.59). Çatı konstrüksiyonunun görülebildiği tek mekan olan Z17' de 6x18 cm boyutundaki bağlama kirişleri

[14] Kuzeyde sonradan kapatılmış olan bir baca daha bulunmaktadır.

kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda yerleştirilmiştir. Üzerlerinde yer alan ve bunlara dik doğrultuda uzanan bir diğer kiriş aynı kesitte ahşap bir babayı taşır (Şekil C.182). Mertekler 4x10 cm kesitlidir; kiremit altı tahtaları farklı boyutlardadır.

Hamam mekanları, üzerlerinde aydınlatma amacıyla boşlukların bırakıldığı basık tonozlarla örtülmüştür. Tuğladan örülmüş ve sıvanmış olan tonozlar planda birbirinden farklı geometrik biçimlere sahiptir (Şekil C.60, C.69, C.73, C.75). Tonoz kalınlığının ortalama 38 cm (1.5 tuğla) olduğu görülmektedir.

Su haznesi (Z21a, Z21b) beşik tonozla örtülüdür (Şekil C.77). Tonoz 1.5 tuğla ile örülmüş ve içte hidrolik harçla sıvanmıştır.

4.9 Mimari öğeler

4.9.1 Kapılar (Şekil E.1)

Prenses Atiye Köşkü kapılarının çoğu ahşap olmakla birlikte zemin katta dışarı açılan metal kapılar ve hamam kısmında da kanatları yok olmuş profilli mermer söveler bulunmaktadır. Doğramalar genelde sadedir; antre, holler, salonlar ve ana binanın güneydoğu bölümünde yer alan odaların kapıları üzerinde kabartma süsleme vardır.

4.9.1.1 Metal kapılar

Yapının antreye (KZ01) (Şekil C.151) ve yemek odası giriş holüne (KZ21, KZ22) (Şekil C.148, C.167) açılan üç adet çift kanatlı metal kapısı vardır. KZ01 ve KZ21 güneybatı cephesine, KZ22 ise kuzeydoğu cephesine açılır.

Antreye açılan KZ01 basık kemerli, tuğla söveli bir açıklık içinde yer alır (Şekil C.151, İ.76). Kanatları üç tablaya bölünmüştür. Üst bölümde dışta metal parmaklık, içte açılabilir cama yer verilmiştir. Mavi ve yeşil renkli buzlu cam kullanılan bu kısım yatay bir kayıtla ikiye ayrılmıştır. Orta kısımda dışta art-nouveau tarzda kapı kolları, içte özgün kilit düzeneği bulunur. Alt kısımda ise kabartma şeklinde madalyon motifine yer verilmiştir.

KZ21 ve KZ22 de üç tablalı olmalarına karşın daha sade ve birtakım detaylar dışında birbirinin benzeridir (Şekil C.148, C.167, İ.79). Üst bölümde içte yine cam bulunur; ancak dışta kesişim yerlerinde çiçek motifi olan metal kafes kullanılmıştır. Cam, KZ21' de düşey, KZ22' de ise yatay bir kayıtla ikiye bölünmüştür. KZ21' in alt kısmında kabartma çiçek motifi bulunur.

4.9.1.2 Ahşap kapılar

Yapıda kullanılan ahşap kapılar tek ve çift kanatlı olmak üzere iki tiptir. Kapılar genişlikleri 10-12 cm arasında değişen bir pervazla çevrilidir. İçte ve dışta 5 cm eninde profilli bini yer alır. Zemin kattaki kapılar ortalama 290 cm, birinci kattakiler 310 cm, ikinci kattakiler ise 230 cm yüksekliktedir. Kapı genişlikleri 120-150 cm arasında değişmektedir.

Tek kanatlı olanlar küçük odalar (Z13, Z14) (Şekil C.183, İ.78) ve helalar (Şekil C.184) gibi ikincil mekanlara aittir. Bunlar yüksekliği az, iki tablalı ve doğramaları sade olan kapılardır. Hela kapıları lavabonun bulunduğu mekan ile helayı ayıran ahşap bölücü panolar içine yerleştirilmiştir.

Çift kanatlı kapılar sade olmakla birlikte üç tablalıdır (Şekil C.17, İ.77). Altta ve üstte birer uzun, ortada kısa bir tabla bulunur; tablaları ahşap bir profil çevreler. Birinci katta hole (112) ve salona (106) açılan kapıların camlı olan üst kısmı bir çıtayla düşeyde ikiye bölünür (Şekil C.94, İ.81). Zemin katta merdiven holünün uzantısı olan Z12a ile Z16a koridoru arasındaki KZ17 (Şekil C.185, İ.78) ve Z16b ile Z17 arasındaki KZ23' ün de üst kısımları camlıdır (Şekil C.57); ayrıca KZ17 serbest bırakıldığında kapanmasını sağlayan hidrolik bir mekanizmaya sahiptir.

4.9.1.3 Mermer söveler

Mermer söveler yapıya 1910 yılında eklenen hamam bölümünde yer alır. Kapı kanatları yok olmuştur ancak bunlara ait bazı metal parçalar bulunmaktadır. Zeminde mermer eşik kullanılmıştır. KZ24 ve KZ26 28.5 cm eninde ve tek yönde profillidir (Şekil C.58, C. 74, İ.80); KZ25 ise 44 cm eninde ve her iki yönde de profillidir (Şekil C.64, İ.80). KZ24' te açıklık 105 cm genişliğinde, 232 cm yüksekliğinde; KZ25' te 118 cm genişliğinde, 246 cm yüksekliğinde ve KZ26' da 96 cm genişliğinde, 225 cm yüksekliğindedir.

4.9.2 Pencereler (Şekil E.2)

Yapıda üç tip pencere görülmektedir. Ana binada hemen tüm mekanlarda 'giyotin' tipi düşey sürme pencereler kullanılmıştır[15]. Zemin katta yer alan küçük odalarda (Z13, Z14) tek kanatlı, eşkenar dörtgen pencerelere yer verilmiş, merdivenin yaslandığı duvarlarda ve yapının tek katlı bölümlerinde (Z16, Z16a, Z16b, Z17) ise çift kanatlı pencereler kullanılmıştır.

---

[15] Z08 mekanına ait özgün pencere kalorifer kazanının yerleştirilmesi amacıyla sökülmüş ve yerine metal doğramalı, niteliksiz bir çerçeve yapılmıştır (PZ07).

4.9.2.1 Giyotin pencereler

Ana binanın her üç katında da iki kanatlı düşey sürme pencereler kullanılmış; ikinci katta yer alan üç balkona (202, 204, 207) ulaşım da bu tip pencerelerle sağlanmıştır. Doğrama kesitleri birinci ve ikinci katlarda aynı, zemin katta bunların benzeridir. Kanadın rahat hareket etmesini sağlamak üzere makaralardan yararlanılmış ve alt kanada iki adet metal tutamaç yapılmıştır. Kanatlar düşey bir kayıtla ikiye bölünmüştür.

Zemin kat pencereleri duvar kalınlığından ötürü, derin ve dışa doğru hafifçe daralan basık kemerli bir niş içerisine yerleştirilmiştir (Şekil C.186, İ.82); birinci ve ikinci kat pencereleri duvarla hemyüzdür ve dikdörtgen bir açıklık içerisinde yer alır (Şekil C.187, İ.84). Cephede tüm katlarda, sabit ve açılır bölümleri olan, çift kanatlı, panjurlu ahşap kepenkler kullanılmıştır (Şekil C.140, C.141). Zemin katta pencere ile kepenk arasında demir parmaklık bulunur.

Zemin kat pencerelerinin yerleştirildiği nişler yaklaşık 120 cm genişliğinde, 220 cm yüksekliğindedir; kemer yüksekliği 5-8 cm arasında değişir. Pencereler dışta tuğla bantla çevrilidir; tuğlalar bina köşelerinde olduğu gibi, tam ve yarım olarak yerleştirilmiştir (Şekil C.140, İ.82). Kemerin merkezinde iki tam tuğla yan yana kullanılmış; sıvada da bu hat devam ettirilerek kilit kısmı vurgulanmıştır (Şekil C.140).

Birinci ve ikinci kat pencereleri boyutları dışında benzerdir. Birinci katta ölçüleri ortalama 135x260 cm olan pencereler ikinci katta 115x180 cm ve 135x225 cm olmak üzere iki farklı tiptedir. İkinci kattaki bu farklılaşma balkonlara ulaşımı sağlayan P202, P204 ve P208 pencerelerinin yüksek yapılmasından kaynaklanmaktadır. Zemin kat pencerelerinin sadeliğine karşın, üst kat pencerelerinde ahşap fotoz ve bant şeklinde şeritler bulunur (Şekil C.141, İ.84).

4.9.2.2 Tek kanatlı pencereler

Zemin katta, merdiven altında yer alan küçük odaların (Z13, Z14) kuzeybatı duvarları üzerinde, bir niş içerisindedirler (Şekil C.44). Eşkenar dörtgen biçimindeki pencerelerin kenar uzunluğu 57 cm, köşegen uzunluğu 80 cm' dir. Kanat, sol-alt kenar aksında eğik olarak açılmaktadır. Cephede 10 cm genişliğinde tuğla bantla çevrili olan pencerelerin önünde metal parmaklık bulunmaktadır (Şekil C.174).

4.9.2.3 Çift kanatlı pencereler

Yemek odasına giriş holü (Z16), koridorlar (Z16a, Z16b) ve Z17' de kullanılan dikdörtgen biçimindeki çift kanatlı pencereler yaklaşık 110x210 cm boyutlarındadır

(Şekil C.188, İ.83). Üstte iki sıra halinde 20x20 cm' lik karelere ayrılmış, mavi renkte buzlu camlı, sabit bir bölüm vardır. Kanatlar yatay ara kayıtlarla üçe bölünmüştür. İspanyolet kullanılarak pencerelerin sıkıca kapanması sağlanmıştır. Dışta güvenlik nedeniyle sonradan eklenen sade metal parmaklık bulunmaktadır[16] (Şekil C.147).

PZ15, PZ17, PZ18 ve PZ19 bir bütünlük gösterirken, PZ16, PZ20 ve PZ21' in bunların kalitesinde olmadığı görülür. Doğrama kesitleri, parmaklık modeli ve denizlikte kullanılan mermerin cinsinin farklı olması bunların değiştirilmiş ya da sonradan yapılmış olduklarının göstergesidir.

4.9.2.4 Sahanlık pencereleri

Merdivenin birinci ara sahanlığında PS11, ikinci kat seviyesinde PS21, PS22 ve PS23 bulunmaktadır. Pencerelerin tümü dikdörtgen biçimlidir. Yatay kayıtlarla bölünen küçük kısımlarda mavi renkte buzlu cam kullanılmıştır.

Birinci kat sahanlığındaki PS11 216x190 cm boyutlarındadır; yanlarda iki sabit, ortada iki açılabilir kanadı vardır (Şekil C.132). Dışta, pencere üzerinde ahşap fotoz bulunur (Şekil C.175). Z16a mekanı örtüsü üzerinden ulaşımı engellemek üzere sonradan sade metal parmaklık yapılmıştır (Şekil C.175).

İkinci kat seviyesindeki PS21 135x220 cm, PS22 ve PS23 113x175 cm boyutlarındadır. Benzer görünüme sahip üç pencerenin üst kısmında geniş bir vasistas, alt kısmında iki kanat bulunur (Şekil C.133, C.134). Cephede panjurlu ahşap kepenkler ve pencere üstlerinde fotozlar kullanılmıştır (Şekil C.172).

4.9.3 Bezemeler

Ciner 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında dışa dönük ve yüzeyleri bir pano gibi bezenmiş yapıların geleneksel konutun yerini aldığını belirtir [27, s.1]; Eldem de yüzyıl dönümünde çatısı alınlıklarla, duvarları sayısız galerilerle zenginleştirilmiş, cepheleri dantela gibi ahşap dekupaj işleri ile süslenmiş yapılara Göztepe, Erenköy gibi yeni sayfiyelerde sıkça rastlandığına işaret eder [18, s.203]. Prenses Atiye Köşkü, bu dönemde inşa edilmiş birçok konutun aksine oldukça sade bir yapıdır. Cephede yalnızca bezeme amaçlı bir elemana rastlanmaz; konsol, fotoz, silme gibi öğeler yüzeylerin basit ancak ağırbaşlı süsleridir.

Yapının içi cephelere oranla daha bezemelidir; fakat yine de ağır bir düzenleme yapılmamıştır. Zemin ve birinci katlarda helalar ve hamam haricinde tüm mekanların

---

[16] Prenses Atiye' nin gelini olan Gülören Vlora parmaklıkları kendisinin yaptırdığını belirtmiştir.

tavanları, birinci kat salonunun (106) duvarları ve merdiven yan duvarları kabartma bezemelidir. Antre, holler, salonlar ve güneydoğu kanadında yer alan odaların kapıları üzerinde de kabartma bezemeler vardır. İkinci katın tavanları pasalıdır; bu kattaki en büyük oda olan 203 mekanının kuzeydoğu ve güneybatı duvarları kalemişi bezemelidir.

İlk yapılışında hamamın yapının en gösterişli bölümlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Duvarlardaki çiniler ile günümüze ulaşabilmiş olan aynataşı-kurna çifti de bu savı desteklemektedir.

4.9.3.1 Ahşap elemanlar

Prenses Atiye Köşkü' nde ahşap bezeme öğeleri çoğunlukla cephelerde yer almaktadır. İç mekanlarda, önceki devir evlerinde var olan yüklük, ocak ve nişlere yer verilmemiştir.

Yapı içinde ahşap bezeme olarak yalnızca merdiven başlangıcındaki babalar ve korkuluk önem taşımaktadır. Babaların ortada yivli bir sütun biçiminde olan kısmının çapı 14.5 cm, yüksekliği 61 cm' dir. Altta ve üstte belirgin bir biçimde olmayan profilli kaide ve başlık bölümleri ile beraber yükseklik 130 cm' yi bulmaktadır. Dairesel kısımdaki bitkisel motifli girland bezeme iki yanda kurdele motifleri ile sonlanır (Şekil C.135, İ.85). Küpeşte 6 cm yüksekliğindedir ve yerden 98 cm yükseklikte babaya saplanır. Korkuluğun çapı en geniş kısmında 5 cm' dir. Altta yontma çiçek motifi bulunur (Şekil C.135, İ.85).

Cephede kullanılan ahşap elemanlar taşıma, sınırlama, gölge sağlama gibi işlevlerinin yanı sıra yapının masifliğini az da olsa yumuşatırlar. Geniş saçakların yükünü duvarlara aktaran konsollar, verandayı bahçeden ayıran korkuluk ve birinci kat çıkmasını taşıyan direkler aynı zamanda yapıya hareket katar. Alt ve üst örtüye ait konsollar, veranda ve ikinci kattaki balkonların korkulukları gibi aynı işleve sahip öğelerin farklı tiplerinin kullanılması da cepheyi zenginleştirmektedir.

Ana yapının üst bölümünde, Kadıköy banliyölerinde sıkça rastlanan, üçgen konsollardan kullanılmış (Şekil C.146); altta ise eğrisel hatlı bir biçime yer verilmiştir (Şekil C.145). Ayrıca ikinci katta güneydoğuda yer alan balkonun (204) üzerindeki örtüyü taşıyan kirişlerle direkler arasında, hem geçişi yumuşatmak hem de yükün daha geniş bir alana dağılmasını sağlamak amacıyla küçük oyma furuşlar kullanılmıştır (Şekil C.161).

Tek katlı kısımlarda saçak genişliğinin az olması nedeniyle konsola ihtiyaç duyulmamıştır. Saçak silmelerinin de iki bölümde birbirinden farklı olduğu, ana

yapıda yüksekliği daha az ve daha zarif bir formun kullanıldığı görülmektedir (Şekil C.145). Ayrıca tek katlı kısımlarda saçak altı kaplanmış, ana yapıda ise bitişleri profilli olan mertekler açıkta bırakılmıştır (Şekil C.145).

Pencereler panjurlu kepenkleri, fotozları ve şerit bezemeleriyle hem cephede belirgin bir düzen kurarlar hem de farklı düzlemlerde olmaları nedeniyle cepheye hareket katarlar (Şekil C.2). Kesme ve oyma tekniklerinin beraber kullanıldığı fotoz ve profil rendesinde çekilen küçük konsollar oldukça sadedir (Şekil C.142, İ.84). Pencereleri çevreleyen 16 cm genişliğindeki bezemesiz şeritler yüzeyden 1.5 cm öne çıkarak ışık-gölge oyunları yaratırlar (Şekil C.141).

Birinci kat salonunu (106) taşıyan dört direk geometrik bezemelidir (Şekil C.22,C.24, İ.85). 72 cm yüksekliğinde bir kaideye oturan 21x21 cm kesitli direklerin üzerinde 10 cm yüksekliğinde başlıklar bulunur. Direkler arasında yer alan korkuluk 92 cm yüksekliğindedir. 17.5 cm genişliğinde ahşap levhaların yanyana getirilmesiyle oluşturulan korkuluğun orta bölümünde geometrik bir desen, alt ve üst kısımlarında ise balık motifi vardır (Şekil C.24, İ.85). Küpeşte 5 cm yüksekliğindedir. Direkler üstte birbirlerine dekoratif çatkılarla bağlanır; bunların ortasında kandil asmaya yarayan kancalar bulunmaktadır (Şekil C.23).

4.9.3.2 Metal elemanlar

Köşkte metal elemanların sayısı sınırlıdır. Birinci kat balkonunun (106) korkuluğu (Şekil C.95), balkonun yükünü ahşap direklere aktaran konsollar (Şekil C.23, İ.85) ve merdiven altında yer alan odaların (Z13, Z14) eşkenar dörtgen pencerelerinin (PZ11, PZ12) önündeki parmaklıklar (Şekil C.174) eğrisel hatlara sahiptir ve kare kesitli 1.5 cm demirden yapılmışlardır.

Metal bezeme öğelerinin toplandığı bir diğer grup da girişlerdir. Antreye ve giriş holüne açılan demir kapılarda (KZ01, KZ21, KZ22) dökme demir süsler bulunur. Kapıların camlı olan üst kısımları KZ01' de PZ11 ve PZ12' dekine benzer bir parmaklıkla (Şekil C.151, İ.76); KZ21 ve KZ22' de ise diyagonal metal kafesle kapatılmıştır (Şekil C.148, C.167, İ.79). Kafesin kesişim yerlerinde çiçek kabartması vardır. KZ01 ve KZ21' in alt bölümlerine de kabartma madalyon (Şekil C.151) ve çiçek (Şekil C.148) desenleri ve KZ01' in orta kısmına eğrisel formlu bronz kapı kolları (Şekil C.151) yapılmıştır.

4.9.3.3 Kabartma bezemeler

Yapıda en yoğun olarak kullanılan bezeme çeşididir. Hemen tüm mekanların tavanlarında ve merdiven alt yüzlerinde göbekler, kenar ve köşe motifleri, kornişler

(Şekil İ.86); daha merkezi olan salon, hol ve güneydoğu kanadı odalarının kapıları üzerinde tepelikler vardır (Şekil İ.76, İ.78, İ.79, İ.81). Birinci kat salonunun kuzeydoğu ve güneybatı duvarları ile tavanı zengin kabartma bezemelerle süslenmiştir (Şekil C.91-C.93, İ.87, İ.88).

Bezeme programında çok sayıda farklı desene yer verilmiş, benzer nitelikteki mekanlarda aynı desenler yinelenmiştir. Göbeklerin mekanın geometrisine uygun biçimde, kareye ya da dikdörtgene yakın olmasına dikkat edilmiştir; köşe süsleri genelde göbek motifinin çeyreğidir (Şekil İ.5, İ.8, İ.11). Motifler çoğunlukla rokoko tarzdadır; vazo içinde çiçek, kıvrımdal ve yaprak gibi floral desenler bezemeye hakimdir (Şekil İ.87). Ancak birinci kat salonu (106) tavanında arma ve harp gibi ampir bezeme öğeleri ile defne dalları ve kurdeleler gibi art-nouveau öğelere de rastlanır (Şekil İ.88).

Antrenin (Z01) tavan bezemesi diğer mekanlardan oldukça farklıdır. Burada yüzey 45° açı ile küçük kareler ayrılmıştır; karelerin kesişim noktalarında çiçek deseni vardır (Şekil C.10). Ayrıca göbek, köşe ya da kenar bezemesine yer verilmemiştir.

Kornişler mekanın önemine göre farklı yükseklik ve desende yapılmış, ancak tavan bezemelerinde olduğu gibi benzer nitelikte mekanlarda çoğunlukla aynı tip korniş kullanılmıştır. Bitkisel desenler ağırlıktadır. Diğer mekanlardan farklı olarak antrede tavan bezemesine uyan bir desen tercih edilmiştir (Şekil C.10).

Merdiven holleri, salonlar ve güneydoğu kanadı odalarının daha değerli olduğu, bu mekanlarda kapı üstlerinde tepeliklere de yer verilerek vurgulanmıştır. Ancak tepelikler göbekler kadar çeşitli değildir. Antre (Şekil C.8, İ.76); koridorlar, zemin kat salonu ve güneydoğu kanadı odaları (Şekil İ.78); birinci kat salonu (Şekil İ.81); giriş holü (Şekil İ.79) olmak üzere dört farklı tepelik deseni bulunmaktadır. Bunlarda da floral motiflerin hakim olduğu görülür; giriş holünde güneybatıda yer alan kapının (KZ21) üzerindeki tepelikte çiçek desenleri ile beraber yumurta frizi ve deniz tarağı motifi kullanılmıştır.

1984 yılı "onarımında" hemen tüm mekanların tavan ve duvarları badanalanmış, kabartma bezemelerin özgün renkleri kapanmıştır. Sadece birinci kat salonunda (106) bezemenin özgün hali korunmuştur (Şekil C.91-C.93); KTVKK' dan[17] alınan eski bir fotoğrafta merdiven kenarındaki süslerin altın yaldızlı olduğu görülmektedir (Şekil C.137).

---

[17] Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, İstanbul 3 numaralı kurul.

Bezemeler tavanda kaplama tahtalarının üzerine yerleştirilen bir kanvasa, duvarlarda ise sıvanın üzerine tespit edilmiştir. Bazı sürekli öğeler yükseklik hissi vermek için önce 10 cm eninde ahşaba tutturulmuş ve ahşap da duvara çakılmıştır. Bezemenin çatladığı, koptuğu yerlerde öğelerin yüzeye ince çivilerle tutturulduğu görülmektedir.

Kızdırma kaybı analizinde[18] malzemenin tutkallı kireç olduğu ve %6.41 oranında organik katkı içerdiği tespit edilmiştir. Protein analizinde sonucun pozitif çıkması, kullanılan tutkalın organik yapıda yani hayvansal kaynaklı olduğunu göstermektedir (Şekil F.4).

4.9.3.4 Kalemişi bezemeler

Kalemişi bezemeye sadece ikinci katta, güneydoğuda yer alan odanın (203) kuzeydoğu ve güneybatı duvarlarında rastlanır (Şekil C.115, C.116). Birinci kat salonu (106) kabartma bezemelerinde olduğu gibi duvar panolara bölünmüş ve her panonun içi benzer şekilde süslenmiştir (Şekil C.117). Desenler günümüzde oldukça siliktir; ancak iki farklı dönemin izleri görülebilmektedir. Daha belirgin olan katmanda kıvrımdallar ve çiçek motifleri hakimdir (Şekil C.118).

4.9.3.5 Çiniler

Köşke Şehzade Abdülkadir Efendi tarafından eklenen hamam kısmının duvarlarını süsleyen çiniler düz beyaz ya da mavi-beyaz desenlidir. Beyaz çiniler 15x15 cm boyutundadır ve çerçeve olarak kullanılmıştır.

Mavi-beyaz çiniler 19. yüzyılda saray, konak ve köşk gibi önemli yapılarda kullanılan Hollanda çinileri tarzındadır. Hollanda' da deniz tüccarlarının 17. yüzyılda Çin' den getirdikleri porselenlerden etkilenerek yapımına başlanan ve giderek Hollanda' nın Delft kenti ile özdeşleşen bu çiniler [47, s.36] 19. yüzyıl boyunca İngiltere, Almanya, Fransa ve hatta Portekiz gibi ülkelerde de yaygın olarak kullanılmışlardır [47, s.39].

Prenses Atiye Köşkü hamamında kullanılan mavi-beyaz çinilerden 15x7.5 cm boyutlarında olanının diğer ikisine oranla oldukça kaliteli oluğu görülmektedir (Şekil C.71). Çiçek motiflerinin ağırlıkta olduğu ve mavinin farklı tonlarının kullanıldığı bordür niteliğindeki bu çini sadece özel yıkanma mekanında (Z19a) kullanılmıştır.

Sıcaklık (Z19) ve özel yıkanma hücresinde (Z19a) kullanılan 15x15 cm ve 20x10 cm boyutlu olan diğer iki tipten ilki kıvrımlı, ikincisi geometrik desenlere sahiptir (Şekil

---

[18] Yapıya ilişkin tüm analizler İTÜ Mimarlık Fakültesi Malzeme Laboratuarı 2' de Prof. Dr. Ahmet Ersen yürütücülüğünde yapılmıştır.

C.71). Desenlerin az da olsa farklılık göstermesi, fırça kalınlığının yer yer değişmesi ve kimi bölgelerde rengin düzensiz olarak koyulaşması bunların elde renklendirildiklerini düşündürmektedir.

4.9.3.6 Mermer kurna ve aynataşı (Şekil C.189, İ.89)

Elemanların her ikisi de gri damarlı Marmara mermerinden yontulmuştur. En geniş yerinde 77 cm ve en yüksek yerinde 167 cm olan aynataşı rokoko ve neo-klasik özellikleri taşır (Şekil C.66). "S" ve "C" kıvrımları, girlandlar, kurdeleler, çiçekler ve deniz tarağı motifleri ile iç içe geçmiş yuvarlak kemerler, iki yanda gömme sütunlar ve sütun başlıkları bulunmaktadır.

Ayaklı kurna oval planlıdır (Şekil C.67). Çap kuzeybatı-güneydoğu yönünde 80 cm, kuzeydoğu-güneybatı yönünde 55 cm' dir; yerden yüksekliği 53 cm' dir. Mermer altta dilimlere ayrılmış, ortada bir çiçek bandı bezemesi yapılmıştır. Üst bölüm 4 cm genişliğinde bir bant bezemeyle çevrilidir; iki yanda sabun koymak için damla şeklinde girintiler vardır.

4.10 Yapıdaki bozulmalar (Şekil İ.41-İ.59)

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Kadıköy banliyölerinde inşa edilmiş sayfiye yapıları incelendiğinde, Prenses Atiye Köşkü' nün yapısal açıdan iyi durumda olan örneklerden biri olduğu görülmektedir. Tespit edilen hasarların büyük bölümü yapının arazisinin satıldığı inşaat şirketinin, apartmanların inşasına başlamadan önce yaptığı "onarım"ın doğrudan ya da dolaylı sonuçlarıdır. Bunlar kötü kullanımlar, ihmal sonucu oluşan hasarlar ve kasıtlı tahrip ile beraber "insanların neden olduğu bozulmalar" başlığı altında toplanmış; zeminden kaynaklanan bozulmalar ve malzeme bozulmaları ayrıca ele alınmıştır.

4.10.1 Zeminden kaynaklanan bozulmalar

Ana binanın kuzey köşesinde zeminin düz olmadığı gözlenmiş; yapılan ölçümlerde, bu kısımda yer alan Z11 ve 111 mekanlarında, zemin ve tavan kotlarının kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda 6-9 cm arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ayrıca Z11 ve Z08 mekanları kuzeydoğu duvarları boyunca, duvar ile döşeme arasında 2 cm' e kadar açılma olduğu görülmüştür (Şekil C.190).

4.10.2 Malzeme bozulmaları

Köşkün yüz yılı aşkın geçmişine karşın oldukça iyi durumda olması, iyi cins malzeme kullanıldığının göstergesidir. Taşıyıcı ve süsleme elemanlarının hemen

tümünün zamanın yıpratıcı etkilerine gayet iyi dayandıkları söylenebilir. Verandadaki (Z05) ahşap direklerde görülen kısmi aşınma ve ayrışmalar ve birinci kat salonunun (106) parke döşemesinden kopan birkaç küçük parça haricinde ahşap elemanlarda ciddi bir bozulma görülmemektedir. Sıva dökülmesi ise az miktardadır ve rutubet sonucu olduğu anlaşılmaktadır (Şekil C.123, C.129).

Yapıdaki en büyük hasar, örtünün koruyuculuğunu kaybederek yapı bünyesine nem geçişini engelleyememesi sonucunda tavanlarda gerçekleşmiştir. Özellikle birinci katın köşelerinde yer alan dört oda (101, 105, 109, 111) (Şekil C.80, C.88, C.99, C.106) ile giriş holü ve koridorlarda (Z16, Z16a, Z16b) (Şekil C.50, C.54, C.56) kabartma bezemelerin üzerine uygulandığı kanvas çürümüş ve kaplama tahtaları ortaya çıkmıştır. Örtünün uzun süre onarılmaması nemin döşemeye de ulaşmasına neden olmuş, zeminin halı kaplı olması da kuruma süresini uzatarak hasarın boyutunu arttırmıştır.

Kapı-pencere doğramaları, parmaklıklar, konsollar ve kılıçların ise paslandığı ve özellikle hamamın kuzeydoğu ve güneydoğu cephelerinde yer alan kılıçların çürüdüğü ve ayrıştığı görülmektedir (Şekil C.191). Pasın akması duvar yüzeylerinde de lekelenmeye neden olmuştur .

4.10.3 İnsanların neden olduğu bozulmalar

4.10.3.1 Kötü kullanımlar

Köşke kullanımı sırasında yapılan en ciddi müdahale, yazlık olarak düşünülen yapıya ısıtma tesisatı düzenlenmesi esnasında olmuştur. Zemin kat kuzeydoğu kanadındaki küçük odaya (Z08) bu amaçla bir kalorifer kazanı yerleştirilmiş, yangın tehlikesine karşı zemin metal levhalarla kaplanmış ve mekanın penceresi (PZ07) niteliksiz metal bir çerçeveyle değiştirilmiştir (Şekil C.163). Tesisat borularının da özensizce yerleştirildiği ve birinci kat salonunda (106) duvarlardaki kabartma bezemenin zedelendiği görülmektedir (Şekil C.91).

Antreye bitişik odalardan, güneyde yer alana (Z02) ahşap bir paravanla odadan ayrılan bir banyo (Z03) eklenmiştir (Şekil C.14). Girişin hemen yanında olması nedeniyle kullanım açısından uygun olmayan bu düzenlemenin ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Birinci katta da kuzeydoğu kanattaki lavabo-hela ile küçük oda birleştirilerek büyük bir banyo (110) elde edilmiştir. 110 mekanında önceden var olan birer kapı ve pencere (P110) de kapatılmıştır (Şekil C.98).

Yapı terk edilmeden önce tüm mobilyaları, hamamın kuzeybatı ve güneydoğu duvarlarındaki kurna ile aynataşları ve yine hamam mekanlarının kapıları sökülerek

satılmıştır. Dekorasyonu ile de dönemin beğenilerine ışık tutabilecek olan yapı, bu şekilde kendisiyle bütünleşen tefrişinden ve birtakım sabit elemanlarından yoksun bırakılmıştır.

4.10.3.2 Kötü onarımlar

1978 yılında arazinin bir inşaat şirketine satılması, yapının hem kendisinin hem de bahçesinde onunla bütünleşen ek yapıların kısmen ya da tamamen bozulmalarına, hatta yok olmalarına neden olmuştur. Apartmanların yapılabilmesi amacıyla çok sayıda ağaç kesilmiş, müştemilat ve kapalı çardak betonarme olarak ve ilk konumlarından farklı yerlerde yeniden inşa edilmiş, özgün arabalıklar ve Abdülkadir Efendinin yaptırdığı müzik odası yıkılarak yapının çevresiyle oluşturduğu sayfiye karakteri yok edilmiştir. Ayrıca, yine Abdülkadir Efendi tarafından yaptırılan yemek odası ve mutfak bölümleri "ek yapı" olarak nitelendirilerek[19] yıkılmış, geride kalan mekanları sınırlamak üzere inşa edilen duvarlar çimentolu harçla sıvanarak uyumsuz bir görünüm yaratılmıştır (Şekil C.167).

Köşkün cephesi ve iç yüzeyleri kalitesiz ve uyumsuz malzemeyle özensizce badanalanmıştır. Cephede, özgün tasarımda kendi renginde bırakılmış olan tuğla köşe bantları ve söveler ile, içeride altın yaldızlı olduğu bilinen kabartma bezemelerin de üzerlerinin boyandığı görülmektedir. Ayrıca sökülen kurna ve aynataşlarının arkasında kalan duvarlar ile Z18 mekanı kuzeydoğu ve güneybatı duvarları çimentolu harçla sıvanmıştır (Şekil C.65, C.70). Z17 mekanına gelişigüzel bir ahşap asma çatı yapılmış (Şekil C.59), duvarları çimentolu harçla sıvanmış ve zemini şap kaplanmıştır. Çimentolu harçla sıvalı duvar yüzeylerinde yer yer çiçeklenme gözenmektedir (Şekil C.57).

Bahçe düzenlemesi kapsamında toprak seviyesi yükseltilmiş ve yapının çevresinde toprak bir bant bırakılmıştır. Zemin suyu seviyesinin yükselmesine yol açan bu düzenleme, özellikle kuzeydoğu cephesinde yosunlanmaya neden olmuştur.

4.10.3.3 Terk ve bakımsızlık

1978 yılından beri kullanılmayan yapı, sürekli bakımdan mahrum kalmış ve problemlerin zamanında fark edilmemesi yapıda daha çok hasara yol açmıştır. Hamam mekanları (Z18, Z18a, Z19, Z19a, Z20) yapının en kötü durumdaki bölümleridir. Örtüdeki filgözlerinin zamanla kırılması ve yenilenmemesi mermer zeminde yoğun kirlenmeye neden olmuş, ayrıca haşaratın içeri girmesine olanak

---

[19] 1984 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' na sunulan rölöveden bahsedilmektedir.

sağlamıştır. Kırılan camlardan kedilerin yapıya girdiği, bunların etrafı kirlettikleri ve pirelerin barınmasına uygun ortam hazırladıkları görülmüştür.

4.10.3.4 Kasıtlı tahrip

2002 yılı baharında, Z19 mekanı kuzeydoğu duvarında bulunan kurna ve aynataşı çalınmak istenmiş ancak sökülen aynataşının kurnanın üzerine düşürülmesi sonucu kurna kırılmış ve hırsızlar paniğe kapılarak yapıyı terk etmişlerdir (Şekil C.67, C.68). Ayrıca küçük çocukların sürekli olarak yapının camlarını taş atarak kırdıklarından şikayet edilmiştir.

5 RESTİTÜSYON

Prenses Atiye Köşkü İstanbul' da günümüze ulaşabilmiş sivil mimarlık yapıları arasında nispeten iyi korunmuş bir örnek olarak kabul edilebilir. Çoğunlukla rant hırsı nedeniyle arsalarında başka bir konuma "taşınarak" yerlerine çok katlı apartman(lar) inşa edilen; strüktürel hasarlardan ötürü yıkılıp betonarme sistemle "yeniden inşa edildikten" sonra ahşap kaplanan veya uyumsuz tekniklerle "sağlamlaştırılan"; "yeni işlevine uysun" diye plan şeması değiştirilen, kat(lar) ilave edilen; çağdaş konfor koşullarına uyması için "rehabilite edilen"; gerekli ve yeterli bilimsel araştırma yapılmadan "bütünlenen" kısacası neredeyse "katledilen" örneklerle karşılaştırıldığında köşkteki değişim ve bozulmaların oldukça az olduğu söylenebilir.

Köşk 1900 yılından 1910 yılına kadar mevsimlik (yazlık), bu tarihten 1977' ye kadar da sürekli konut olarak kullanılmıştır. Köşkü yaptıran Avukat Fevzi Bey, yazlık kiracılar, Şehzade Abdülkadir Efendi, İkbal Hanım ve Prenses Atiye kullanımları boyunca, ihtiyaçlarına göre çeşitli değişiklikler ve eklemeler yapmış, fakat bunlar ciddi hasara yol açmamıştır.

Asıl kayıplar parseli satın alan inşaat şirketinin 1984 yılında bahçedeki birtakım yapıları ve köşkün kendisini geri döndürülemeyecek biçimde değiştirmesi, hatta kimi kısımları "ek yapı" olarak tanımlayarak yok etmesiyle gerçekleşmiştir (Şekil H.6). Böylece kimi önemli dönem ekleri ile beraber yapının önceki devirlerine ilişkin veriler de yok edilmiş ve organizasyon şemasında kopukluklar oluşmuştur.

Restitüsyon çalışmasına, İstanbul' un çeşitli bölgelerinden seçilen ve plan bakımından Prenses Atiye Köşkü ile benzerlik gösteren yapıların incelenmesiyle başlanmıştır. Köşkün zaman içinde değişen kısımlarını belirlemek ve bunların özgün biçimlerini saptamak üzere yazılı ve görsel kaynaklar derlenmiş, yapının kendisinden elde edilen veriler de göz önünde tutularak restitüsyon önerisi hazırlanmıştır.

5.1 İstanbul' da Prenses Atiye Köşkü ile benzerlik gösteren yapılar

Prenses Atiye Köşkü' nün planı Eldem' in iç sofalı olarak sınıflandırdığı, halk arasında ise "karnıyarık" olarak adlandırılan plan tipine benzemektedir [15, s.25].

Ancak 19. yüzyılın Batılılaşma hevesi içinde inşa edilmiş olan yapıda Türk Evi' nin geleneksel sofa düzeni bir ölçüde değiştirilmiş, yaşama, yatma ve servis mekanları birbirinden holler ve koridorlarla ayrılmıştır. Bu şekilde, sofa kapalı bir salon haline getirilmiş ve merkezi mekan olarak, diğer mekanların kendisine açıldığı ve bir kenarında da görkemli merdivenin yer aldığı hol önem kazanmıştır. Yine de orta mekanın (salon) merkeziliği tamamen yok edilmemiş, koridorlardan bu mekana direkt geçiş verilerek salon ve hol arasında bir denge kurulmaya çalışılmıştır. Birinci kat salonu (106) tavan bezemesinin beyzi (oval) planlı sofayı çağrıştıracak biçimde düzenlenmiş olması da ilginçtir. Bu kat esas alındığında, karnıyarık plan tipinin temelini oluşturan, sofanın iki yanında oda sıraları düzeninin; merdiven, hol ve salondan oluşan orta aksın iki yanında yer alan odalar ve servis mekanları haline dönüştüğü görülmektedir.

5.1.1 Hasköy' de Hahambaşı Konağı

Eldem' in 18. yüzyıl sonlarına tarihlendirdiği bu konağın karnıyarık plan tipinin ilk aşaması olduğu düşünülebilir. Batılı yaşam tarzının ağırlığının henüz hissedilmediği, odalardaki geniş dolap ve yüklüklerden anlaşılmaktadır. Yapı bodrum ile beraber üç katlıdır. Zemin ve birinci katların planı büyük ölçüde benzerdir; ancak giriş düzenlemesi nedeniyle anlatımda birinci kat planı esas alınmıştır (Şekil D.1, D.2).

Sofanın iki uzun kenarında simetriğe yakın yerleştirilmiş odalar , kısa kenarlarında pencere dizileri bulunur. Tek kollu merdiven sofanın bütünlüğünü bozmayacak biçimde, odalar arasında yer alır ve çift kanatlı bir kapı ile sofadan ayrılır; lavabo ve hela merdivenin yanındadır. Diğer yönde bitişik iki oda bulunur. Tüm mekanlar direk olarak sofaya açılır.

Planda ulaşılan güçlü simetri cephelere yansımaz (Şekil D.3, D.4). Özellikle giriş yapının rasgele bir bölümünde tasarlanmış gibidir. Pencereler de sofa haricinde belli bir düzene sahip değildir; bazılarının üzerinde tepe pencereleri vardır. Eldem önceki dönemde alçıdan yapılan bu üstlüklerin de bir süre sonra terk edildiğini belirtmektedir [18, s.262]. Terk edilen bir diğer eleman da, yerini daha narin ve bezemeli türlerine bırakmış olan kalın kesitli ve yüksek ahşap payandalardır.

Örtü yapının tamamını birleştiren, oldukça büyük bir kırma çatıdır ve alaturka kiremit kaplıdır. Saçak genişliği fazla olmadığı için konsol kullanılmamıştır.

5.1.2 Kandilli' de Kont Ostrorog Yalısı

Göksu Caddesi üzerinde yer alan yapı 1904 yılında, Osmanlı İmparatorluğu' nda Adalet Bakanlığı müfettişi olarak görev yapan Leon Ostrorog tarafından satın

alınmıştır. Yalının ilk sahibine ilişkin çelişkili ifadeler olsa da, Eldem yapının 19. yüzyıl ortasında inşa edildiğini belirtmektedir [18, s.266]. İki katlı olan yapı da bir de kısmi çatı katı bulunur. Zemin ve birinci katların planı, alt katta deniz cephesinde yer alan terasın haricinde birbirinin aynıdır (Şekil D.5, D.6).

Plan Hasköy' deki konakla büyük ölçüde benzerdir. Ancak burada merdiven oda sıraları arasında değil, sofanın bir ucunda ve bu kenarı tamamen işgal edecek biçimde yapılmıştır. Oldukça gösterişli olan üç kollu merdivenin kenarları yuvarlatılarak daha yumuşak bir dönüş elde edilmiştir. Dört büyük oda yapının dört köşesinde yer alır; aralarda daha küçük odalar ve servis mekanları bulunur. Odalardan bazılarında yüklük ve dolapların olmayışı mobilyanın Batılılaştığının ilk işaretidir [18, s.266].

Yalının yan cephelerinden biri bitişik nizamda, diğeri ise dar bir geçit üzerinde olduğu için pencerelerin çoğunlukla bahçe ve deniz tarafında toplandığı görülür [18, s.266]. Hasköy' deki konağın aksine, daha özgürce tasarlanan bu cephelerde, pencere dizileriyle simetri güçlü bir biçimde vurgulanmıştır (Şekil D.7, D.8). Örtü alaturka kiremit kaplı kırma çatıdır.

5.1.3 Kanlıca' da Prenses İffet Yalısı

Kanlıca Körfezi' nin kuzey yönünde Vecihi Paşa Yalıları olarak bilinen üçlü yapı grubunun doğudaki bölümüdür [48, s.59]. Eldem ilk olarak ortadaki yapının yıkıldığını; Prenses İffet' in satın alıp bütünüyle onardığı kısmın ise 1950' lerde yeni sahibi tarafından yıktırıldığını belirtir [48, s.59]. Vecihi Paşa Yalıları' ndan günümüze yalnızca batıda yer alan ve Prenses Rukiye Yalısı olarak tanınan yapı ulaşabilmiştir [48, s.59].

Prenses İffet Yalısı tonozlu kayıkhane bölümü üzerinde iki katlıdır. İki katın planı benzerdir ancak birinci katta, sofanın bir ucunda bulunan merdivenin bir camekanla ondan ayrıldığı ve böylece bir hol meydana geldiği görülür (Şekil D.9, D.10). Yapının köşelerinde büyük odalar yer alır. Yan kolların birinde odalar arasında daha küçük bir sofa; diğerinde ise servis mekanları bulunur. Servis mekanları, hem sofaya hem de merdiven holüne açılan dar bir koridor üzerinde sıralanır.

Eldem sofayı ikiye ayıran camekanın bina ile beraber yapıldığını belirtir ve bu şekilde ayrı bir salon oluşmuş gibi görünse de, oda kapılarının çoğunluğunun bu mekana açılması nedeniyle, bu ayrılan kısmın sofa niteliğini koruduğunu söyler [15, s.106]. Ancak gerek yüklüklerin tamamen terk edilmesi gerek servis mekanlarının koridora açılması giderek Batılı tasarımlara daha çok itibar edileceğinin habercisidir.

Eldem yapının önceden iki bölümlü olduğunu ancak batıdaki ikinci bölümün önceden yıkıldığını belirtmektedir [48, s.63]; yapının batı cephesinde az sayıa açıklık olması da bunun kanıtıdır. Diğer üç cephenin büyük ölçüde simetrik olduğu görülür (Şekil D.11, D.12). Sofada basık kemerli, odalarda ise dikdörtgen biçimli pencereler kullanılmıştır. Örtü kırma çatıdır ve alaturka kiremitle kaplıdır.

5.1.4 Üsküdar' da bir Paşa Konağı' nın Selamlık Bölümü

Doğancılar Parkı' nı sınırlayan Hakkı Örmeci Sokak üzerinde bulunan ve 19. yüzyıla tarihlendirilen konak birbirine bitişik harem ve selamlık bölümlerinden oluşur [49, s.87]. Harem bölümü iki, selamlık bölümü cihannüma ile beraber dört katlıdır. Haremin belirli bir plan şeması yoktur; ancak selamlık kısmı uzunlamasına sofanın iki yanına sıralanmış mekanlar ile karnıyarık tipindedir. Üç katın planı birbirine benzerdir; ancak birinci katta karnıyarık planın daha okunabilir olması nedeniyle bu kat esas alınmıştır (Şekil D.13).

Plan şeması Prenses İffet Yalısı ile hemen hemen aynıdır; ancak burada her iki yönde de koridorlar bulunur. Böylece orta aks üzerinde salon, hol ve heybetli merdiven; iki yanda köşelerde büyük odalar ve aralarında servis mekanları ile karnıyarık plan tipinin Prenses Atiye Köşkü planına dönüşüm süreci tamamlanmış olmaktadır. Ancak, yanındaki büyük odalardan salona direk geçiş olması sofa geleneğinin az da olsa sürdüğünü gösterir.

Giriş cephesinde sofanın merkezi teşkil ettiği güçlü bir simetri hakimdir (Şekil D.14). Pencere dizileri, pilastrlar, büyük beşik çatı ve bacalar da simetriyi vurgular. Saçaklar çok geniş olmadığı için konsol kullanılmamıştır; ancak ikinci kat silmesinde bezeme amaçlı küçük ahşap furuşlar vardır.

5.2 Yapıdaki restitüsyon sorunları

Yazılı ve görsel kaynaklar, benzer yapılarla karşılaştırma ve yapının kendisinden elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda köşkte belli başlı dört dönemin izleri olduğu belirlenmiş ve bunların yapının el değiştirme tarihleriyle eşleştirilmesi uygun bulunmuştur. Son dönem 1984 yılındaki onarım sonrasında yapının günümüzde aldığı biçimdir ve rölövede belgelenmiştir (bkz.bl.4).

5.2.1 İlk yapım: 1900-1910

Ekdal köşkün yapım tarihi olarak 1900 yılını göstermekte ve Abdülkadir Efendinin 1910 yılında köşkü satın aldıktan sonra birtakım eklemeler yaptığını söylemektedir [44, s.328]. Bu nedenle ilk restitüsyon önerisi 1900-1910 aralığını kapsamaktadır.

5.2.1.1 Vaziyet planı restitüsyonu (Şekil İ.90)

Yapının 1984 yılı öncesindeki durumunu saptamak üzere "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu" ndan edinilen rölövesinde vaziyet planının günümüzden farklı olduğu (Şekil H.1); yeni inşa edilecek apartmanlara ve otoparka yer açmak amacıyla müştemilat, kapalı çardak gibi elemanların bahçe içindeki konumlarının değiştirildiği anlaşılmaktadır. Özgün durumda müştemilat Feneryolu Sokağı' na bitişik ve bahçe kapısının hemen yanındadır; çardak ise bahçenin orta bölümlerinde yer almaktadır. İBB Atatürk Kitaplığı' ndan alınan ancak tarihi belirlenemeyen bir haritada da müştemilat ve çardak aynı konumdadır (Şekil D.15).

Köşkün ilk inşa edildiği dönemde, tren yolunun tek hat olması nedeniyle bahçe güneybatı yönünde daha geniştir. Ekdal tren yolu tarafına açılan fakat seyrek kullanılan metal bir bahçe kapısından söz etmektedir [44, s.332]. Bu nedenle günümüzde giriş holüne yığılmış olan metal parmaklıkların (Şekil C.53), bahçenin bu yöndeki sınırını oluşturdukları ve apartmanların inşasından sonra sökülerek yerlerine beton duvar yapıldığı düşünülmüştür.

5.2.1.2 Müştemilat ile kapalı çardak restitüsyonu

Günümüzde betonarme olarak yeniden inşa edilmiş olan bu iki yapının restitüsyonları 1984 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' na sunulan rölöve ile oldukça silik fotoğraflara dayanılarak yapılmıştır.

Müştemilat dikdörtgen planlı ve 855x615 cm boyutlarında tek katlı bir yapıdır (Şekil H.2, H.3). KTVKK' dan alınan fotoğraflardan ahşap iskeletli olduğu ve ahşapla kaplandığı anlaşılmaktadır (Şekil D.16, D.17). Kırma çatısı Marsilya kiremidi ile örtülüdür. Özgün durumda müştemilatın birbirinden bağımsız iki girişi olduğu; bunlardan birinin gelenleri gözleyen ve ev sahibine bildiren bekçi odasına, diğerinin de bu kişinin ailesiyle beraber kaldığı, mutfak nişi ve helası olan, iki odalı dairesine açıldığı görülür.

Yapının özellikle bahçe girişi yönündeki cephesi oldukça özenlidir (Şekil D.17, H.3). Ortadaki geniş pencere küçük karelere ayrılmış ve merkezdeki kısmı öne çıkarılmıştır. Ekdal bu kısmın camlarının renkli olduğunu belirtir [44, s.328]. İki yandaki daha dar pencerelerin çevresinin de oyma bezemeli olduğu anlaşılmaktadır. Kapıların bulunduğu cephe daha sade olmakla beraber kapı ve pencere çevrelerinin benzer şekilde süslendiği görülür.

Sekizgen biçimli tek bir mekandan oluşan kapalı çardak yerden 140 cm yükseltilmiş ve kenarlardan biri üzerinde tek kollu merdiven yapılmıştır; kenar uzunluğu 215 cm'

dir (Şekil H.4, H.5). Çardağın, subasman üzerindeki bölümünün ahşap karkas olduğu görülmektedir (Şekil D.18). Yapıya kapalı bir giriş ve hela eklenmesi, sonradan barınma amaçlı kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir (Şekil D.19, H.4, H.5).

Ardışık cephelerin birinde pencere varken, diğerinde açıklığın aynı şekilde tanımlandığı ancak pencere yapılmadığı görülür (Şekil D.18, H.5). Ancak yapının yaşama amaçlı kullanılması nedeniyle pencerelerin kapatılmış olabileceği de düşünülmelidir. Pencere çevresi, köşeler ve saçak altında ahşap oyma bezeme olduğu anlaşılmaktadır.

5.2.1.3 Plan restitüsyonu (Şekil İ.91-İ.94)

Yapıya dair en ayrıntılı bilgileri veren Ekdal, Abdülkadir Efendinin, 1910 yılında satın aldıktan sonra "üç katlı, ondört odalı, iki büyük salonlu köşke yemek odası, hamam ve balkon ilave ettiğini" belirtmektedir [44, s.328]. Bu durumda giriş holü ve koridorların da (Z16, Z16a, Z16b) ana yapı ile hamamı bağlamak amacıyla sonradan yapılmış olmaları güçlü bir ihtimaldir. Köşkün ilk yıllarına ilişkin harita, fotoğraf vb. malzemeye ulaşılamamış olsa da, iki bölümün yapım tekniği ve duvarda kullanılan sıvaların niteliklerinin birbirinden farklı olması da bu savı desteklemektedir (Şekil G.1, G.3).

Ana yapıda dış duvar kalınlığının 52.5 cm, giriş holü ve koridorlarda ise bunun yarısı kadar olması önemli bir ipucudur. Ayrıca yapılan analizlerde, iki bölümden alınan dış duvar sıva örneklerinin farklı karışımlara sahip olduğu ve kullanılan dere kumunun da iki değişik kaynaktan geldiği saptanmıştır. Pencere biçimi, saçak silmesi deseni gibi ayrımlar da yapının üç katlı kısmının önce ve tek başına yapıldığının göstergeleridir.

Prenses Atiye Köşkü' nün planı ile benzerlik gösteren örneklerde genelde iki giriş bulunduğu; yapının esas, bir anlamda selamlık girişinin zemin kat sofa veya salonunun açıldığı veranda/teras gibi bir mekanın gerisinde, diğerinin ise buna tam ters cephede ve merdiven altında olduğu görülmüştür. Oysa burada güneybatıdaki KZ01 kapısı, iki yanındaki dar pencerelerle özel olarak düzenlenmiştir ve ana giriş vazifesindedir (Şekil C.8, C.150). Ancak gerek bu kapının açıldığı antrede (Z01), gerekse güneybatı cephesinde, özgün durumun böyle olmadığına dair işaretler bulunmaktadır.

Antrenin güneydoğu duvarındaki düzgün sıva çatlağı üst kattan gelen bacanın kesildiğini (Şekil C.11, İ.19), aynı mekanın tavanında kuzeybatı duvarından yaklaşık 150 cm uzaklıktaki pürüzlü yüzey de bu mekanın önceden daha küçük mekanlardan

oluştuğunu düşündürmektedir. Yapının planı göz önünde bulundurulduğunda, neredeyse kusursuz bir simetrinin hakim olduğu görülmekte ve önceden bu kısmın da kuzeydoğu kanadındaki gibi koridor-lavabo ve hela-küçük oda şeklinde düzenlenmiş olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Günümüzdeki antrenin bu şekilde restitüe edilmesi, köşkün ikinci girişinin, incelenen birçok örnekte olduğu gibi merdiven altında ve günümüzde Z12a holü ile Z16a koridorunu bağlayan KZ17 kapısının yerinde bulunduğu fikrini de desteklemektedir. Geç dönem konutlarında önceki güçlü ayrım kalmamış olsa da, salondaki misafirlere görünmeden eve girme olanağı sağlayan bu kapı, ev halkı ve hizmetlilerin kullandığı harem girişi vazifesindedir.

Zemin katta ilk yapıma ait olamayacak bir mekan da güney köşedeki odada (Z02), ahşap paravanla ayrılmış durumdaki banyodur (Z03) (Şekil C.14). Antrenin özgün biçiminin anlatıldığı gibi olması durumunda, koridora açılan bir lavabo-hela olacağından bu mekanda böyle bir işleve ihtiyaç duyulmayacaktır. Üstelik oda içinde ve üzeri açık olan bu mekan hem hijyenik olmayacak hem de havalandırma açısından problem yaratacaktır.

Birinci katta bulunan lavabo ve helaların da ihtiyaçlar doğrultusunda değiştirildiği görülmektedir. Güneybatıdakinde (103) ortadaki ahşap bölücü kaldırılarak tek bir mekan elde edilmiştir (Şekil C.83). Kuzeydoğu kanatta yer alan büyük banyo ise (110) lavabo ve helanın yanlarındaki küçük oda ile birleştirilmesi sonucu elde edilmiş olmalıdır (Şekil C.101). İki mekanın ara duvarı hizasında tavanda kademelenme olması, döşemenin tesisatı gizleyecek şekilde kuzey bölümde daha kalın yapılması ve yine kuzey bölümde kapatılmış birer kapı ve pencere açıklığı bulunması mekanların birleştirildiği fikrini onaylamaktadır.

Planın restitüsyonunda sorun teşkil eden bir konu mutfak için ana binada yer ayrılmamış olmasıdır. Eldem mutfağın çoğunlukla bahçede ayrı bir bina şeklinde ve yangın tehlikesine karşı yığma olarak inşa edildiğini [16, s.152] ve kiler, ambar gibi diğer hizmet alanlarıyla beraber yapının harem tarafında yer aldığını belirtir [16, s.154]. Neyzi de çocukluğunun geçtiği Kızıltoprak' taki köşkte mutfağın bahçede olduğunu onaylar ve böylece yemek kokusunun eve yayılmadığını vurgular [50, s.4]. Ayrıca yemeklerin sahanlarla köşke taşındığını ve bulaşıkların da mutfağa götürülerek burada yıkandığını ekler [50, s.143].

Bahçe girişine yakın olan müştemilatın söz konusu işlevleri içermesi mümkün olsa da uzak bir ihtimaldir. Gerek mesafenin fazlalığı, gerek mekanın boyutları, gerekse

de buradan yiyecek taşınması sırasında büyük ihtimalle konukların oturmakta olacağı verandanın önünden geçilmesi zorunluluğu bu olasılığı zayıflatmaktadır.

Bu doğrultuda, 1984 tarihli rölövede bahçenin kuzey köşesinde yer alan ve "yıkık müştemilat" şeklinde tanımlanan yapının mutfak olarak inşa edildiği düşünülmüştür (Şekil H.6). Duvar kalınlığından yığma olduğu anlaşılan yapı üç bölümlüdür ve girişi güneydoğudadır. İşleyiş açısından, güneydeki mekanın kiler, ortadaki dar bölümün bulaşık ve kuzeydeki büyükçe mekanın da yemek hazırlamak için kullanılmış olması uygun bulunmuştur. Böylece hazırlanan yiyeceklerin salonda ya da verandada oturan konuklara görünmeden, arka kapıdan köşke taşınması ve aynı yolla bulaşıkların alınması mümkün olmaktadır.

5.2.1.4 Cephe restitüsyonu (Şekil İ.99-İ.103)

Köşke tüm sahipleri tarafından iyi bakılmış, zaman içinde doğan ihtiyaçlar doğrultusunda yapılan ekler ve küçük değişimler dışında yapı kötü müdahalelere maruz kalmamıştır. Zorunlu değişimlerin dahi genel olarak yapının özgünlüğünü fazla zedelemediği ve büyük restitüsyon sorunları yaratmadığı söylenebilir. Ekdal' ın sonradan ilave edildiklerini belirttiği hamam, bugün var olmayan yemek odası, bu odaya giriş holü ile koridorlar ve birinci kattaki balkonun kaldırılmasıyla köşkün ilk inşa edildiği zamandaki görünümü büyük ölçüde ortaya çıkmaktadır. Ancak plan restitüsyonunda bahsedilen dönüşümlerin bir kısmı cephelerde de değişimlere neden olmuştur.

Özgün durumda ikinci girişin kuzeybatı cephesinde bulunduğunun kabulü ve bu doğrultuda antrenin bölünmesiyle, bugün güneybatı cephesinde olan ana giriş ve yanındaki iki dar pencere, arkalarındaki mekanlarla uyumsuz hale gelmektedir. Bu nedenle, aynı şekilde bölünmüş ve arkasında aynı işlevleri barındıran birinci katın, her mekanda tek ve geniş açıklıklı pencere düzeninin zemin katta da tekrarlanmış olduğu düşünülmüştür. Ayrıca köşelerdeki pencerelerin altında, temeli havalandırmak üzere yapılmış olan küçük açıklıkların, tüm pencerelerin altında tekrarlanması uygun bulunmuştur.

Güneydoğu cephesine Abdülkadir Efendi tarafından eklendiği bilinen birinci kattaki balkon [44, s.328] ile bunun yükünü direklere aktaran metal konsollar restitüsyon önerisinde kaldırılmıştır. Balkonun kaldırılması bu mekana açılan kapıları gereksiz kılmış ve bunlar yerine odalarda kullanılan tipte pencereler önerilmiştir.

Kuzeydoğu cephesinde, ısıtma tesisatının yerleştirilmesi sırasında değiştirilen Z08 mekanına ait PZ07 penceresinin doğuya, üst kattaki pencerenin aksına kaydırılarak zemin kat pencereleriyle uyumlu hale getirilmesi uygun görülmüştür. Bu cephede de,

bahçe kotunun yükseltilmesi sonucu toprak altında kalmış oldukları düşünülen temeli havalandıran açıklıkların üst pencerelerin aksında bulunduğu düşünülmüştür.

Kuzeybatı cephesinde yer aldığı düşünülen arka giriş için pencerelerle uyumlu, basık kemerli ve tuğla söveli bir açıklık ve incelenen örneklerin birçoğunda olduğu gibi ahşap, çift kanatlı ve üç tablalı bir kapı önerilmiştir. +2.75 ve +2.94 kotları arasında merdiven sahanlığı bulunduğundan kapı üst kotu için pencerelerdeki +3.31 yerine bugünkü açıklığın en üst noktası olan +2.68 kotu kilit alt hizası olarak kabul edilmiştir. Toprak kotu zemin kat döşeme kotunun altında kaldığı için bugünküne benzer bir düzenleme yapılarak dört basamakla çıkılan bir giriş sahanlığı düzenlenmiştir. Bu cephede temeli havalandıran açıklıklardan kuzeydeki toprağın altında kalmış, batıdaki ise zaman içinde yok olarak yerine metal bir kapı yapılmıştır (KB01) (Şekil C.173). Bunlar da diğer cephelerde var olan benzerlerine uygun olarak tamamlanmıştır.

Merdiven sahanlığındaki pencerenin (PS11) genel cephe tasarımına uymadığı, diğer pencerelerden oldukça geniş ve basık olduğu ve tüm pencereler ahşap kepenkli olmalarına karşın PS11' in önünde metal parmaklık bulunduğu görülmektedir. Ayrıca pencerenin her iki yanında ve ondan yaklaşık 125 cm uzaklıkta düzgün, düşey boya çatlakları vardır (Şekil C.175). Tüm bunlar, koridorun (Z16a) eklenmesinden sonra sahanlıkta pencere düzeninin değiştiğine işaret etse de, özgün durumun nasıl olduğu belirli değildir. Sahanlıkta, genelde olduğu gibi çift pencere bulunduğu kabul edildiğinde, bunların arkasında basamaklar olacağı ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar merdiven kovası yuvarlatılmış ve arada kalan bölüm doldurulmamışsa da, bu bölüme yerleştirilecek pencerelerin yeterli ışık sağlamayacağı açıktır. Yine de cephe düzenini bozmamak amacıyla bu yönde bir tercih yapıldığı düşünülebilir. Ancak yeterli veri olmadığından kuzeybatı cephesinin özgün durumuna ilişkin iki restitüsyon önerisi hazırlanmış; birinde tek ve günümüzdekinden daha dar bir pencere kullanılmış, diğerinde ikili pencere düzeni getirilmiştir.

Birinci kat pencerelerine ilişkin bir sorun da, altlarındaki sade ahşap şeritlerin hemen her pencerede birbirinden farklı olmasıdır. P107' de bantlar tek parça, P102, P103, P108, P109, P110 ve P111' de iki parça halinde kat silmesine kadar uzanmakta; P104, P105 ve P106' da yarım kalmakta; P101 ve P112' de ise kat silmesine yakın ikinci bir yatay parça ile sonlanmaktadır (Şekil İ.21-İ.24). Banliyölerde ve İstanbul adalarında incelenen örneklerde, kimi zaman bezemeli olan bu tip ahşap şeritlerin genelde kat silmesine uzandığı ve bazen de pencere alt hizasında yapıyı çepeçevre dolaşan yatay bir bant daha olduğu görülmüştür (Şekil D.20-D.22). 1974 yılında Erkman tarafından çekilen ve yapının güney köşesini gösteren fotoğrafta, düşey

bantların silmeye kadar ve tek parça olduğu görülmekte, ayrıca belirgin olmamakla birlikte ikinci bir bandın varlığı hissedilebilmektedir (Şekil D.23).

Bahçenin kuzey köşesindeki mutfak olduğu düşünülen yapının cephelerine ait yeterli bilgi bulunmamaktadır. 1984 tarihli rölövede güneydoğu yönündeki kapı ve pencere açıklıklarının basık kemerli olduğu ancak doğramalarının yok olduğu görülmektedir (Şekil H.13). Giriş için köşkün arka kapısıyla uyumlu çift kanatlı ve üç tablalı ahşap bir kapı; pencere için de yine köşkteki zemin kat pencerelerine benzer giyotin biçiminde doğrama önerilmiştir. Güneybatı cephesinde de güneydoğudakine benzer bir adet basık kemerli pencere olması uygun bulunmuştur.

5.2.2 2. Dönem: 1910-1924

Köşkü yaptıran Fevzi Bey bir süre burada yaşadıktan sonra yazları kiraya vermeye başlamış, 1910 yılında da Şehzade Abdülkadir Efendiye satmıştır [44, s.328]. Ekdal, Abdülkadir Efendinin beşinci evliliğini bu köşkte yaptığını ve ailenin 1924 yılına kadar köşkte yaz-kış oturduğunu belirtir [44, s.328]. Şehzade ve ailesi bu tarihte kabul edilen bir yasa ile yurt dışına çıkarılmış; köşk aynı yıl içinde Prenses Atiye' nin annesi olan İkbal Hanıma satılmıştır [44, s.331]. Bu nedenle ikinci dönem restitüsyonu Abdülkadir Efendinin köşkü satın aldığı 1910 yılından, elden çıkarmak zorunda kaldığı 1924 yılına kadar geçen 14 senelik dönemi kapsamaktadır.

İkinci döneme ışık tutan başlıca belge yapının 1984 yılında hazırlanan rölövesidir. İBB Atatürk Kitaplığı' ndan alınan harita ve Ekdal' ın kitabında aktardığı bilgiler de köşkün bu dönemi hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Ancak yapının sonradan yıkılan bölümlerine ilişkin fotoğraf olmaması, özellikle cephe restitüsyonunu zorlaştırmaktadır.

5.2.2.1 Vaziyet planı restitüsyonu (Şekil İ.104)

Ekdal Şehzadenin iyi bir kemancı olduğunu ve müzik çalışmaları için bahçeye tek katlı ahşap bir oda ile bir de arabalık yaptırdığını belirtir [44, s.328]. Giz de bahçede bir arabalığı olduğunu doğrular ve II. Abdülhamid' in kendisine hediye edilen aracı kullanmamasına karşın, oğlunun bir otomobili ve şoförü olduğunu vurgular [45, s.114]. İBB Atatürk Kitaplığı' ndan edinilen haritada, bahçenin neredeyse tam olarak merkezinde ve iki havuz arasında kare planlı, küçük bir yapı ile güneydoğu duvarına bitişik dikdörtgen planlı ikinci bir yapı görülmektedir (Şekil D.15). Bu iki yapıdan ilkinin Şehzadenin keman odası, ikincisinin de duvar kenarında olması nedeniyle arabalık olduğu düşünülmüştür. Giz' in "zamanı bakımından dikkat çekici" olduğunu

belirttiği arabalığın, 1984 yılında hiç belgeleme yapılmadan yıkılmış olması nedeniyle restitüsyon önerisi geliştirilememiştir.

5.2.2.2 Keman odası restitüsyonu

Atatürk Kitaplığı' ndan alınan haritada yapı kareye yakın dikdörtgen planlı gibi görünse de (Şekil D.15), Ekdal ve Erkman' ın fotoğraflarında planın, köşelerden parçalar koparılarak, zenginleştirildiği anlaşılmaktadır (Şekil D.24, D.25). Haritadan örtünün kenar uzunlukları yaklaşık 310x280 cm olarak ölçülmektedir. Saçak genişliğinin 40 cm civarında olduğu düşünülürse, dişler de dahil edilerek kenarlar 230x200 cm boyutlarına inmekte; fotoğraf üzerindeki ölçülerin oranlanmasıyla da dişlerin 40 cm, zeminden silme üstüne kadar yüksekliğin de yaklaşık olarak 300 cm kadar olduğu ortaya çıkmaktadır.

Fotoğrafların aynı yönden çekilmiş olması yapının sadece iki cephesi hakkında fikir yürütülebilmesine olanak sağlamaktadır; ancak bu ölçekte bir yapıda diğer cephelerin de benzer biçimde düzenlenmiş olduğu kabul edilebilir. Fotoğraflarda yapının dar cephesinde tek bir pencere ile buna komşu dişlerde birer pencere; geniş cephesinde ise yan yana iki pencere bulunduğu görülmektedir. Ekdal' ın fotoğrafında yapının geniş cephesinin karşılığında da pencereler bulunduğu anlaşılmaktadır (Şekil D.24); bu durumda girişin diğer dar cephe üzerinde olduğu öne sürülebilir. Tüm pencereler giyotin tipinde olmasına karşın dar cephe üzerindeki pencere diğerlerinden farklı görünümdedir. Daha geniş olan bu pencerenin çıtalarla küçük parçalara bölündüğü ve yüksekliğinin de diğerlerinden fazla olduğu görülür.

Yapı küçük olmasına karşın cephelerinin bezeme yönünden köşkten daha zengin olduğu söylenebilir. Pencere çevrelerindeki oyma süsler ile küçük furuşlarla taşınan kafesli fotoz, köşelerdeki yivli bantlar ile kaide görünümü veren profiller ve floral motifli sarkıtlı saçak silmesi ahşap işçiliğinin güzel örnekleridir.

5.2.2.3 Plan restitüsyonu (Şekil İ.105-İ.108)

Şehzade Abdülkadir Efendinin köşkü satın aldıktan sonra yapıya hamam (Z18, Z18a, Z19, Z19a, Z20, Z21a, Z21b) ve yemek odası ilave ettiği bilinmektedir [44, s.328]. Birinci dönem restitüsyonunda da hol (Z16) ve buna bağlı koridorların (Z16a, Z16b) ana yapıyla aynı dönemde inşa edilmedikleri belirlenmiş (bkz. 5.2.1.3) ve bu doğrultuda bu kısımların da iki bölümü ilişkilendirmek üzere Şehzade tarafından yaptırıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda holün güneybatı duvarı üzerindeki kapının yeni harem girişi olduğu ortaya çıkmaktadır.

1984 yılında hazırlanan rölövede hamamın güneyinde iki mekan daha olduğu görülmektedir (Şekil H.6). Atatürk Kitaplığı' ndan alınan haritada da plan aynı şekildedir (Şekil D.15). Hamamın inşa edilmesiyle, bu yapının kuzeyinde kalan mutfağın işlevini kaybettiği ve hamamın güneyine yeni bir mutfak yapısı inşa edildiği düşünülmüştür. Mekanın güneydoğu duvarı üzerindeki baca bu fikri desteklemektedir. Nitekim kendisiyle yapılan görüşmede Ekdal da mutfağın hamamın güneyinde olduğunu belirtmiştir.

Duvar kalınlığı ve cephe düzeninden ahşap karkas olduğu anlaşılan yemek odası holün kuzeyinde yer almaktadır (Şekil H.6). 450 x 670 cm boyutlarında ve 463 cm yüksekliğindeki mekana holden çift kanatlı bir kapı ile ulaşılır. Hol ile yemek odası arasındaki duvarın kalınlığı günümüzdekinden daha azdır. Bu da bugünkü duvarın sonradan inşa edildiğini göstermekte ve bu kısımda korniş ve süpürgelik bulunmamasını açıklamaktadır.

Giriş holünden hamam ve mutfağa geçiş 390 x 480 cm boyutlarında ikinci bir hol aracılığıyla olmakta ve bu iki mekana su sağlayan sarnıcın ağzı holün güney duvarı yakınında bulunmaktadır. Günümüzde bahçe içinde kalmış olan mermer söveli sarnıcın özgün metal kapağı oldukça paslanmış durumda olmakla beraber yerinde durmaktadır (Şekil C.192).

Holün kuzeyindeki 240 x 390 cm boyutlarındaki mekanın hamamın soyunmalığı olduğu düşünülmüştür (Şekil H.6). Z18a soyunma amaçlı olsa dahi, üç kurnalı bir hamamın ihtiyacını karşılayamayacağı açıktır. Bu nedenle Z18a' nın havanın soğuk olduğu günlerde kullanıldığı ya da yıkanırken ıslanmamaları için havluların bırakıldığı bir mekan olduğu fikri öne çıkmaktadır.

Koridorun (Z18) batısında, helanın karşısında yer alan tuğladan örülmüş yıkıntının aptes almak üzere yapılmış bir elemana ait olduğu düşünülmüştür. Daha büyük yapılarda hela ile bağlantılı ikinci bir mekan olarak düzenlenen apteslik kısmı (Şekil D.26, D.27) burada helanın karşısında konumlanmış bir tezgah şeklinde çözülmüştür.

Hamamın sıcaklık kısmı merkezi bir mekan (Z19) ile bir hücreden (Z19a) oluşmaktadır. Sıcaklığın güneydoğu duvarında ve hücredeki kurna ve aynataşları 1984 yılından önce sökülmüş ve bu tarihte boş kalan duvar yüzeyleri çimentolu harçla sıvanmıştır. Kuzeydoğudaki aynataşı ise 2000 yılında çalınmak amacıyla yerinden çıkarılmış ancak panik ile düşürülerek kurnanın kırılmasına neden olmuştur. Restitüsyonda kurna ve aynataşı ait oldukları konumlara getirilmiş, güneydoğu duvarına da aynı tip elemanlar önerilmiştir. Ancak hücrenin (Z19a)

küçük bir mekan olması ve bir bölücü ile merkezi hacimden ayrılması nedeniyle bu kısımda daha mütevazı bir kurna ve aynataşı çifti bulunduğu düşünülmüştür.

Hamamda Z18, Z19 ve Z20 mekanlarına açılan kapılar ile Z18a ve Z19a mekanlarını ayıran bölücüler yok olmuş ancak bunların varlığını kanıtlayan metal parçalar günümüze ulaşabilmiştir. Yoğun rutubet olacağı düşünüldüğünde kapıların sağlam ve masif olmalarının gerektiği açıktır. Yakın tarihli hamamlarda ahşap, metal ve bazen de kadife kaplamalı kapılara rastlanmaktadır. Sıcaklığa açılan KZ25' in mermer sövesi üzerindeki yoğun pas lekesi kanatların metal olabileceğini düşündürmekte ancak hiçbirinin günümüze ulaşamamış olması restitüsyonu imkansız hale getirmektedir.

Külhan, ilk müştemilatın kilerinin yerini almıştır. Bu değişiklik sonrasında, mutfağın da yakacak deposu olarak kullanılmaya başlanmış olması güçlü bir ihtimaldir. Böylece hamamın güneyine yeni bir mutfak inşa edilmesinin gerekçesi de ortaya çıkmaktadır.

Köşkün güneybatı kanadındaki servis mekanlarının birleştirilerek antreye dönüştürülmesinin de Abdülkadir Efendi zamanında gerçekleştiği düşünülmüştür. Her ne kadar "bağımsız ve gönlünce yaşamak isteyen biri [45, s.114]" olsa da saray geleneklerinde yetişmiş olan Şehzadenin, selamlık girişi olarak kullanılan ancak aile bireylerinin oturuyor olabilecekleri salona açılan veranda yerine, iki yanında bekleme ve görüşme odaları bulunan bir düzeni tercih ettiği öne sürülebilir. 1984 yılında hazırlanan rölövede görülen camlı rüzgarlık kısmı da restitüsyonda aynen kullanılmıştır (Şekil H.6).

Şehzade tarafından yaptırıldığı düşünülen ancak sonradan yok olan bir diğer eleman da, muhtemelen hizmetlilere ayrılmış olan ikinci katı merdivenden koparan "camekan" dır. Tavanda ve duvarlarda 5 cm' lik düzgün bir boya çatlağı ile varlığı anlaşılan camekan (Şekil C.127, C.128), korkuluğun arkasında ve ondan bağımsız olarak yapılmıştır. Benzer özellikler göstermesi nedeniyle, Yıldız Sarayı "Kadın Efendiler Dairesi" üst katındaki bölücü (Şekil D.28) örnek alınarak köşkteki camekan restitüe edilmiş ancak ikinci katın yüksekliğinin az olması nedeniyle üst kısımda yer alan küçük camlar kaldırılmıştır.

Abdülkadir Efendi ve ailesinin köşkte devamlı olarak oturmaları kalorifer tesisatının da bu dönemde yapıldığını düşündürmektedir. Kalorifer kazanı zemin kat kuzeydoğu kanadındaki sandık odasına yerleştirilmiştir. İkinci katın hizmetlilere ayrılmış olması nedeniyle bu kata radyatör koyulmadığı, odaların mangallarla ısıtıldığı düşünülmektedir.

Birinci kat, kuzeydoğu kanadındaki sandık odası ile lavabo ve helanın birleştirilerek büyük bir banyoya dönüştürülmesi de bu dönemde gerçekleşmiş olmalıdır. Lavabo kısmına açılan kapının kapatılarak önünden kalorifer borularının geçirilmesi, bu uygulamanın ısıtma tesisatından önce ya da onunla eş zamanlı olduğunu göstermektedir.

5.2.2.4 Cephe restitüsyonu (Şekil İ.116-İ.119)

Abdülkadir Efendi zamanında ana binada antre ve balkon eklemeleri dışında ciddi bir dönüşüm olmadığı ve bu kısımların günümüze de değişmeden geldikleri görülmektedir. Sadece güneybatı cephesine açılan selamlık girişinde yer alan camlı rüzgarlık kısmı 1984 yılında yıkılmıştır. Bu tarihte hazırlanan rölöveye göre rüzgarlık 300 cm yüksekliğindedir ve üzerinde tek eğimli bir örtü bulunmaktadır (Şekil H.12, H.13).

Yapıya bu dönemde eklenen ve 1984 yılında yıkılan yemek odası ile mutfağın cephe restitüsyonları, başka bir görsel ya da yazılı kaynak bulunmaması nedeniyle, 1984' te hazırlanan rölöveye dayanılarak hazırlanmıştır. Rölövede mutfağın güneybatı cephesindeki kapının sonradan açıldığı öne sürülmekte; kapı çevresindeki sövenin, yanındaki pencere hizasında kesilmesi de bu fikri desteklemektedir (Şekil H.12). Bu veriler ışığında restitüsyonda kapı yerine, yan yana iki pencere önerilmiştir. Giriş holü ve koridorların (Z16, Z16a, Z16b) güneybatı cephelerinde örtü haricinde bir değişim gözlenmemektedir.

Güneydoğu cephesinde, birinci kat salonu (106) önüne eklenen balkonun, günümüze görünümünü değiştirmeden ulaştığı düşünülmüştür. Balkona gölge sağlayan metal taşıyıcılı ve yay biçimindeki elemanın örtüsü tekstil ya da hasır malzemeden yapılmış olmalıdır. Özgün tasarımda pencere olan açıklıklar bu dönemde balkona açılan ahşap kepenkli kapılara dönüşmüştür.

Kuzeydoğu cephesinde kalorifer kazanının bulunduğu mekanın (Z08) penceresi kazanın yerleştirilmesi sırasında çıkarılmış ve yerine günümüze ulaşan niteliksiz metal çerçeve yapılmıştır. 1984 tarihli rölövede pencerenin önünde 100 cm genişliğinde ve 160 cm yüksekliğinde bir baca daha bulunmaktadır (Şekil H.14). Yanma sonucu oluşan gazları çektiği düşünülen bu baca da restitüsyona eklenmiştir. Birinci kattaki servis mekanlarını birleştirerek elde edilen büyük banyonun kuzey penceresi (P110) bu düzenleme sırasında kapatılmış; ancak pencere dış görünümü bozulmamıştır.

Yemek odasının cepheleri de ana yapı gibi oldukça mütevazıdır; ancak ahşap kaplamanın üzerine çakılan çapraz tahtalar ve sade kepenkler kır yapısı görünümü

katmıştır (Şekil H.14). Kapı çevresinde ve köşelerde sarkıt biçimli olduğu anlaşılan ahşap süsler bulunmaktadır.

Köşkün kuzeybatısına eklenen kısımlar yapının bu cephesinde de değişimlere neden olmuştur. Arka kapı giriş olma özelliğini yitirerek bağlayıcı nitelik kazanmış; birinci kat sahanlığındaki pencere de, yeterince ışık sağlamaması nedeniyle genişletilmiş ya da ortada tek bir pencereye dönüştürülmüştür[20]. Koridorun çatısından girişi engellemek üzere pencere önüne metal parmaklık yapıldığı anlaşılmaktadır.

5.2.3 3. Dönem: 1924-1984

Osmanlı Hanedanına mensup kişilerin yurtdışına çıkarılmalarından sonra, köşk Şehzadenin avukatı aracılığıyla Prenses Atiye' nin annesi İkbal Hanıma satılmıştır [44, s.331]. İkbal Hanımın 1940' ta vefat etmesinin ardından Prenses Atiye diğer varislerin paylarını satın alarak köşkün yeni sahibi olmuştur. Prensesin vefatından sonra oğlu Abbas Bey bir süre daha köşkte oturmuş, 1977 yılında Feneryolu' nda daha küçük bir köşke taşınmıştır. Bu tarihten günümüze kadar köşk kullanılmamıştır; ancak 1984 yılındaki "onarım" ve apartmanların inşaatı sırasında işçilerin burada kaldıkları ve bu sırada çeşitli müdahalelerde bulundukları anlaşılmaktadır. Yapının bu tarihten sonraki durumu rölöve olarak belgelenmiştir. Bu nedenle son restitüsyon önerisi İkbal Hanımın yapıyı satın aldığı 1924 yılı ile inşaat şirketinin köşkü "onardığı" 1984 yılı arasındaki döneme ilişkindir.

İkbal Hanım köşkü satın aldıktan sonra yapıda büyük ölçekli değişimler olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Ekdal da yeni sahiplerinin yapıyı boyattıklarını ve tefrişini beklediklerini belirtmekte, herhangi bir yenilikten söz etmemektedir [44, s.331]. Bu nedenle ikinci ve üçüncü dönemin restitüsyon çizimleri birlikte ele alınmış ve üçüncü döneme ilişkin değişimler tarama ile gösterilmiştir.

5.2.3.1 Vaziyet planı restitüsyonu (Şekil İ.104)

Ekdal, İkbal Hanımın oğlu olan Kral Naibi Prens Münim' in yazları Mısır' dan gelerek köşkte kaldığını ve arabalarını koymak için Abdülkadir Efendinin arabalığının yanına bir arabalık daha yaptırdığını belirtmektedir [44, s.331]. Atatürk Kitaplığı' ndan alınan ilk haritada bu ikinci yapının görünmemesi haritanın 1924' ten önce hazırlandığını düşündürmektedir (Şekil D.15). 1932 tarihli ikinci bir harita ise, bahçenin güneydoğu

---

[20] İlk yapım cephe restitüsyonunda, bu kısımda cephe ortasında tek veya yanlarda birer pencereli olmak üzere iki öneri sunulmuştur (bkz. 5.2.1.4).

sınırını teşkil eden Hacı Mustafa Efendi Camii Sokağı' nın genişletilmesine ilişkindir ve bu yöndeki yapılar kontur olarak çizilmiştir (Şekil D.29). Mutfak olarak gösterilen binanın müştemilat olduğunun anlaşılmasına karşın, ahır ve selamlık şeklinde adlandırılan yapılar önceki ve sonraki dönemlerle eşleştirilememiş ve çizimin hatalı olduğu düşünülmüştür. 1984 tarihli rölövede ve ilk haritada aynı konumda bulunan arabalık yapısının açık alan olarak gösterilmesi de bu fikri desteklemektedir. Buna göre ahır olarak adlandırılan ve Prens Münim' in yaptırdığı arabalık olduğu tahmin edilen yapının güney sınırını oluşturan çizginin eksik olduğu ve bunun da takip eden yapı-açık alan sıralamasını değiştirdiği görülmektedir. Böylece bahçenin kuytu bir bölümünde ve oldukça küçük olan selamlık yapısının da var olmadığı ortaya çıkmaktadır.

5.2.3.2 Plan ve cephe restitüsyonu (Şekil İ.105-İ.119)

Zemin katta, antre yanındaki odada (Z02) yer alan banyonun (Z03) bu dönemde eklendiği öngörülmektedir (Şekil C.14). Mısırlı bir aile dostunun kaldığı bu odanın yakınında bir banyo bulunmaması böyle bir düzenlemeyi gerekli kılmıştır. Birinci katta güneybatı kanadındaki lavabo ve helanın birleştirilerek banyoya dönüştürülmesi ise kullanılan donatılar ve kaplama malzemelerine dayanılarak daha yakın bir döneme tarihlenmiştir (Şekil C.83). Abbas Beyin köşkten ayrılana kadar bu mekana bitişik odada kalması sebebiyle bu değişimin kullanımın son dönemlerinde, yani 1970' lerde, gerçekleşmiş olduğu düşünülmüştür. Söz konusu iki banyo düzenlemesi de cephelerde değişime neden olmamıştır.

1984 yılında hazırlanan rölövede, yemek odasının iki yanında birer küçük oda bulunmaktadır (Şekil H.6). Kuzeybatıdaki oda bir kapı ile dışarı açılmaktadır; güneydoğudaki odanın ise niteliksiz bir penceresi vardır. Cephe düzenlemelerinin yemek odasıyla uyumsuz ve oldukça özensiz olması nedeniyle bu iki mekanın sonradan eklendikleri düşünülmüştür. Mutfağın kuzeybatıdaki penceresinin kapıya dönüştürülmesinin de aynı döneme ait olması güçlü bir ihtimaldir.

6 RESTORASYON

Prenses Atiye Köşkü 1900 yılında inşa edilmiş ve 1977 yılına kadar tek aile konutu olarak kullanılmıştır. Ancak değişen aile yapısı ve yaşam tarzı ile ekonomik nedenler yapının özgün işlevini sürdürmesine olanak tanımamakta ve terk edilen yapı günbegün harap olmaktadır. Oysa, 20. yüzyılın dönümüne şahit olan ve bu dönemin sosyal yapısını, mimari beğenilerini yansıtan köşkün korunması ve gelecek nesillere aktarılması kültürel süreklilik açısından bir zorunluluktur. Üstelik "toprağın altındaki kömür ya da denizin altındaki petrol gibi [51, s.59]" değerlendirilmeyi bekleyen yapı, inşası için "büyük miktarda insan gücü ve zamanı, enerji, malzeme ve araç" harcanmış olan ekonomik bir kaynaktır [51, s.59].

Venedik Tüzüğü' nün beşinci maddesi "anıtların korunması, onlara toplumsal açıdan yararlı bir işlev verilerek kolaylaştırılabilir; bu yüzden böyle bir kullanım tercih edilir" demektedir. Ancak köşkün bahçesinde inşa edilmiş olan sitenin yönetim planında, yapının mesken olarak kullanılma zorunluluğu bulunmakta, "işyeri olarak kullanılamaz" ifadesi yer almaktadır. Bu nedenle öncelikle site yönetiminin, köşkün korunmasının tek yolunun yapıya, maddi getirisi olabilecek; ancak sitenin huzurunu ve bütünlüğünü bozmayacak, yeni bir işlev verilmesi olduğu konusunda ikna edilmesi gerekmektedir.

6.1 Yeni işlev önerisi

Köşkün sahipleri yapının kültürel değerinin farkında olan ve ekonomik yararlılığı ikinci plana atabilen bilinçli kişilerdir; ailenin değerli bir bireyinin hatırasını sürdürmesi açısından da yapının yaşatılması gerektiğini düşünmektedirler. Bu amaçla, yapının bütünlüğünü, tipolojik özelliklerini ve mekansal ilişkilerini zedelemeyecek [52, s.97] uygun bir işlevle canlandırılmasını ve böylece sürekli bakımının sağlanmasını istemektedirler.

Prenses Atiye' nin torunu olan Mimar Osman Vlora gelişmekte olan "bilgisayar destekli tasarım" alanında çalışmalar yapmaktadır ve köşkün bu konuyla ilgilenen kişiler için bir merkez olarak kullanılmasını önermiştir. Türkiye' deki bazı Mimarlık Fakülteleri' nde yüksek lisans eğitimi verilmesine karşın, yeni sayılabilecek bu alana ilgi duyan kişilerin bir araya gelecekleri bir kurumun henüz bulunmadığı görülmekte

ve "Prenses Atiye Köşkü - Sayısal Tasarım Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü" nün bu kişileri aynı çatı altında toplayarak bu bilimi daha ileri götürecekleri tahmin edilmektedir.

Kurumun çekirdeğini toplantı/seminer salonu, referans kütüphanesi ve bilgisayar eğitimi verilen derslikler oluşturmaktadır. Ayrıca bir mimarlık bürosu ile yarışmalar ve workshoplar için deneysel olarak bir araya gelen kişilerin çalışabileceği mekanlar bulunmaktadır. Ancak amaçlanan, kullanıcıların desteği ve ihtiyaçları doğrultusunda yapının zaman içinde gelişmesi ve şekillenmesidir.

Yeni işlevin yerleşmesi sürecinde, işletim masraflarının bir kısmını karşılamak üzere, yapının bir bölümünün reklamcılık, animasyon, endüstriyel tasarım gibi benzer alanlarda faaliyet gösteren ofislere ayrılması önerilmektedir. Böylece enstitünün tanınması ve katılımcılar tarafından benimsenmesine kadar geçecek sürede yapının maddi sorunlar yaşamaması sağlanmış olacaktır. Ayrıca benzer konularda faaliyet gösteren farklı disiplinlerin bir arada bulunmasının, yapılan çalışmaların düzeyini yükselteceği açıktır.

6.1.1 Vaziyet planı (Şekil İ.120)

Yapı için önerilen yeni işlev gereği, kimi zamanlarda yoğun ziyaretçi giriş-çıkışı olacağı ve bunun site yaşantısını olumsuz etkileyeceği düşünülmüştür. Bu nedenle enstitü bahçesine girişin parselin kuzey köşesinde son bulan Hüseyin Paşa Çıkmazı' na açılacak şekilde, bu yöndeki bahçe duvarı üzerinde düzenlenmesi ve buradaki hidroforun trafo yanına taşınması önerilmektedir. Bahçe duvarının özgün olması nedeniyle, giriş sadece insan ve eşya geçişini sağlayacak genişlikte olacaktır.

Enstitünün ve sitenin güvenliğini korumak amacıyla girişin yanında bir bekçi odası tasarlanmıştır. Ayrıca, enstitüye gelen kişilerin bahçenin diğer bölümlerine kontrolsüz geçişini engellemek üzere, günümüzde giriş holünde saklanan metal bahçe parmaklıklarının bir kısmı sınırlayıcı olarak burada değerlendirilmiştir. Peyzaj düzenlemesi ile de görsel sınır oluşturulması ve enstitü girişinin küçük bir avlu haline getirilmesi planlanmaktadır. Yükseltilmiş zemin kotunun indirilmesi ve kilitli beton parke olan kaplama malzemesinin bitki örtüsü ve taş olarak yeniden düzenlenmesi avlunun daha yaşanılabilir bir ortam olmasını sağlayacaktır.

6.1.2 Zemin kat (Şekil İ.121)

Yapının ana girişinin, kuzeydoğu cephesi üzerinde, günümüzde giriş holünün arka kapısı olan açıklıktan olması önerilmektedir; kapının yanına danışma bankosu yapılacaktır. Giriş holü (Z16), koridorlar (Z16a, Z16b) ve kuzeybatıdaki holün

yarışma projeleri ve sayısal tasarıma ilişkin çalışmalar için geçici sergi mekanı; hamam kısmının ise (Z18, Z18a, Z19, Z19a) "Prenses Atiye Köşkü Daimi Sergisi" olarak düzenlenmesi düşünülmüştür.

Yapıya ikinci girişin, günümüzdeki antre (Z01) kısmından olması planlanmıştır. Antrenin kuzeybatısındaki mekan (Z15) yönetici odası olarak düşünülmüş, buraya bir merdiven eklenerek aşağıda depo olarak düzenlenen B01 mekanına ulaşım sağlanmıştır. Antrenin güneydoğusundaki mekan ise mutfak ve personelin dinlenme odası olarak düşünülmüştür (Z02). Çevrede personelin yemek ihtiyacını karşılayabilecek bir işletme olmadığı için, bir "catering" firmasıyla anlaşılarak öğlen yemeği için tabldot mönü getirilmesi söz konusudur. Salonun (Z04), hem mutfağın yanında olması hem de dış mekanla bağlantısının bulunması nedeniyle yemek odası ve kafe olarak kullanılması uygun bulunmuştur. Sergi ve seminerlerin kokteyli de bu mekanda düzenlenebilir ve gerektiğinde masalar birleştirilerek toplantı düzenine geçilebilir.

Kuzeydoğudaki mekanlar birlikte ya da bağımsız olarak kiraya verilebilecek ofis bölümleridir (Z07, Z08, Z11). Bunların, enstitünün gelişimi sürecinde toplantı odaları ya da dersliklere dönüşmeleri öngörülmektedir.

6.1.3 Birinci kat (Şekil İ.122)

Referans kitaplığı, toplantı/seminer salonu ve dersliklerin bir arada bulunmasının enstitünün işleyişi açısından gerekli olduğu düşünülmüş ve birinci kat enstitünün çekirdeği olarak planlanmıştır.

Kuzeydoğu kanattaki üç mekan referans kitaplığına ayrılmıştır (109, 110, 111). Ortadaki mekan (110) nadir eserler bölümüdür; burada internet taraması da yapılabilecektir.

Yapının en büyük ve görkemli mekanı olan salonun (106) toplantı/seminer odası olmaı önerilmektedir. Toplantının niteliğine göre mekanın tefrişi değiştirilebilecek ve gerektiğinde salon da sergi holü olarak kullanılabilecektir.

Güneybatı kanattaki iki odada (101, 105) bilgisayar destekli tasarım programlarının eğitimi verilecektir. Yapıya maddi açıdan da yarar sağlayacak olan kursların, eğitim dönemi boyunca hafta içi akşam saatleri ile hafta sonları düzenlenmesi öngörülmektedir. Ders olmadığı zamanlarda bilgisayarlar araştırmacıların kullanımına açık olacaktır.

6.1.4 İkinci kat (Şekil İ.123)

Seminer vermek amacıyla şehir/ülke dışından uzmanların davet edilmesinin, enstitünün belirli bir düzeyi yakalaması açısından önemli olduğu düşünülmüş; bu kişilerin konaklaması için, kuzeydoğu kanadındaki oda (206) misafir odası olarak düzenlenmiştir. Odanın gürültüden uzak ve ıslak hacme yakın olmasına dikkat edilmiştir.

Mimari ofisin, çoğunlukla beyin fırtınası gerektirecek yarışma projelerine hazırlanacağı öngörüldüğünden, tek ve büyük bir hacimde yer alması uygun bulunmuştur. Bu amaçla 203 mekanının çalışma, 201 mekanının ise maket atölyesi ve toplantı odası olarak kullanılması önerilmektedir.

6.2 Onarıma ilişkin müdahaleler

Köşk strüktürel açıdan oldukça iyi durumda olmasına karşın, 1984 yılında birtakım kötü müdahalelere maruz kalmış ve özgün görünümü zedelenmiştir. Müdahalelerin bir kısmı geri döndürülebilir olsa da, müştemilat, yemek odası ve mutfak bölümlerinin yıkılması büyük bir kayıptır. Ancak belgelemenin gerektiği biçimde yapılmamış olması nedeniyle, bunlara ilişkin öneri geliştirilememiştir.

Günümüze ulaşabilen kısımlarda ise, hem kötü uygulamaların izlerinin silinmesi hem de yapıya önerilen yeni işlevin başarılı olması adına bazı onarım çalışmaları yapılması gerekmektedir. Bunların belirlenmesindeki temel yaklaşım yapının karakterini bozmamak ve onun tarihi ve estetik değerlerini azami derecede korumak olmuştur. Bu doğrultuda yapılacak müdahaleler:

- Temizleme
- Sağlamlaştırma
- Bütünleme
- Yeniden yapma
- Çağdaş donanımla destekleme

olarak sıralanabilir.

6.2.1 Temizleme

6.2.1.1 Eklerden arındırma

Köşke tarihi ve estetik değerini bozan büyük ölçekli ekler yapılmamıştır. Ancak zemin katta, antre yanındaki odaya (Z02) sonradan, ahşap bir bölücü ile ayrılan bir

banyo ilave edilmiştir (Z03). Restorasyon önerisinde bu mekanın personel dinlenme odası ve mutfak olarak kullanılması düşünülmektedir. Bu nedenle, estetik açıdan uyumlu olan bölücünün korunması, ancak içindeki banyo tefrişinin kaldırılarak mutfağın burada çözülmesi önerilmektedir.

Kalorifer kazanının yerleştirildiği odanın (Z08) niteliksiz metal çerçevesi ve pencere yüksekliğini azaltmak için örülen duvar parçası kaldırılmalıdır. Kazanın temizlenerek sergi bölümüne yerleştirilmesi ya da bir sanayi müzesine bağışlanması söz konusu olabilir. Kalorifer sistemine ait borular özensizce yerleştirildikleri için bunların da tamamının sökülmesi önerilmektedir.

Kuzeydoğu kanatta yer alan lavabo kısmının (Z09) kuzeybatı duvarına sabitlenen Z03 ve Z10 mekanlarına ait ahşap kapıların çıkarılarak ait oldukları yerlere iade edilmeleri uygun olacaktır. Lavabonun kenarlarına, duvarların sıçrayan sudan zarar görmemesi için kaplanan kalitesiz fayanslar da sökülmelidir.

Birinci katta, kuzeydoğu kanadında yer alan banyo ise (110), lavabo-hela ile sandık odasının birleştirilmesiyle elde edilmiş ve bu esnada lavaboya açılan kapı ile helanın penceresi kapatılmıştır. Kapı ve pencerenin dolgularının temizlenmesi ve küvet, bide gibi donatıların kaldırılması önerilmektedir.

6.2.1.2 Yüzey temizliği

Yapının karşı karşıya olduğu en büyük problem iç ve dış yüzeylerinin özensiz biçimde kaplanmış olmasıdır. İç mekanlarda birinci kat salonu haricindeki (106) duvarlar ve tavanlar ile bunların altın yaldızlı oldukları bilinen kabartma bezemeleri, merdiven korkuluk ve küpeştesi, doğramaların bir bölümü; cephede ise sıvalı ya da ahşap kaplamalı olan hemen tüm yüzeyler ile doğramalar kalitesiz plastik boya ile örtülmüştür. Ayrıca giriş holünün (Z16, Z16a, Z16b) kuzeydoğu duvarı ile hamama giriş holünün (Z17) tüm iç ve dış duvarları çimentolu harçla sıvanmış ve bu da çiçeklenmeye neden olmuştur. Döşemelerde ise hem bakımsızlığa bağlı olarak kirlenme ve aşınma; hem de hatalı onarımların izleri olan şap kaplamaya rastlanmaktadır.

Cephe temizliği

Zemin katın taş taklidi sıvasının birçok kez yenilendiği anlaşılmaktadır. Yatay derzler belli bir düzen içinde olmasına karşın düşey derzlerin şaştığı ve pencere üzerindeki kilit taşı görünümü verilmiş kısımların da tutarsız olduğu görülmektedir. Bu nedenle sıvanın bir bölümünde sondaj yapılarak katmanlar hakkında bilgi edinilmesi ve gerektiği takdirde raspa edilmesi önerilmektedir. Böylece strüktürün durumu

anlaşılabilecek ve sıva nedeniyle görülemeyen problemler giderilebilecektir. Raspa işlemi sonrasında, özgün malzemeye ilişkin yapılan analizler doğrultusunda hazırlanan harçla yüzeyin yeniden sıvanması gerekmektedir.

Tuğla köşe bantları ve sövelerin, özgün durumda sıvasız oldukları ve yüzeyden bir miktar çıkıntı yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle raspa işlemi sırasında bunların hasar görmemesi sağlanmalı ve üzerlerine dış etkenlere karşı koruyucu ve renksiz bir astar sürülmelidir.

Cephenin ahşap kaplı birinci ve ikinci katları ile diğer ahşap malzeme üzerindeki badananın temizlenmesi, yeni uygulanacak boyanın sağlamlığı açısından gereklidir. Bu işlem için termal güçle çalışan aletler önerilmektedir. Cephede ısı levhası; fotoz, furuş, korkuluk, küpeşte ve doğramalar gibi kıvrımlı yüzeylerde ise daha rahat hareket ettirilebilmesi nedeniyle ısı tabancasından yararlanılabilir. İnce işçilik isteyen bezemeli yüzeylerde ise metilen klorür esaslı boya sökücü önerilmektedir. Söküm işlemi sırasında elemanların özgün renkleri de belirlenmeli ve buna uygun, koruyucu nitelikte astar ve boya ile kaplanmalıdır.

Giriş holü ile hamamın çimento bazlı malzeme ile sıvanan kısımlarında da sıvanın sökülmesi ve duvar içindeki tuzların kimyasal yöntemlerle çıkarılması gerekmektedir. Bunun için emici kil ve kağıt hamurlarından yararlanılabilir.

Bezemesiz iç duvarların temizliği

Örtünün koruyuculuğunu kaybetmesi ve zemin suyunun yükselmesi nemin yapı bünyesine girmesine neden olmuş ve duvarların badanaları kısmen dökülmüş ya da çatlamıştır. Yeni uygulanacak boyanın yüzeye tutunabilmesi için zayıf bölgelerin temizlenmesi gerekmektedir. Bunlar mümkün olduğunca elle kazınarak ve basınçlı hava verilerek sökülmelidir. Boyanın su bazlı olması nedeniyle yardımcı olarak deterjanlı sıcak su da kullanılabilir. Tel fırça kullanılması özgün sıva üzerindeki izleri de yok edebileceğinden tercih edilmemelidir.

Hamamda filgözlerinin yok olması nedeniyle bu kısımlar doğal etkenlere yapının diğer bölümlerinden daha çok maruz kalmış; bitkilerin gelişmesi ve hayvanların barınması için de uygun bir ortam oluşmuştur. Rutubet nedeniyle örtüde ve duvarlarda sıvanın kat kat döküldüğü görülmektedir. Bunların mekanik olarak sökülmesi ve duvar bünyesindeki tuzların çıkarılması gerekmektedir.

Döşemelerin temizliği

Ahşap parkelerde çizikler oluştuğu ve döşemenin matlaştığı görülmektedir. Halı kaplamanın yapıştırma izleri de gerek parke gerekse de tahta kaplama üzerinde

koyu lekeler şeklinde belirginleşmiştir. Bu nedenle döşemelerin sistire edilmesi ve cilalanması söz konusudur. Ancak öncelikle birinci kat salonunun (106) küçük parçalardan oluşan döşemesinde yerinden çıkan elemanların tekrar monte edilmeleri ve sistireye dayanıklılıklarının test edilmesi gerekmektedir.

Giriş holü ile koridorların (Z16, Z16a, Z16b) terazzo kaplaması üzerinde bir toz tabakası ile beraber yer yer çimentolu harç kalıntıları olduğu gözlenmektedir. Bu mekanın güneybatı yönündeki girişe çıkan basamakları ile sahanlığında da benzer bir durum söz konusudur. Harç kalıntılarının mekanik olarak, kirin ise deterjanlı su ile temizlenmesi önerilmektedir.

Hamama giriş holünün (Z17) zemini şap kaplıdır. Restorasyonda bu mekanın giriş ile beraber sergi holü olarak kullanılması önerildiği için şap döşemenin sökülmesi ve giriş holünde (Z16) kullanılan desende terazzo kaplama yapılması önerilmiştir.

Hamamın mermer zemini, hava koşulları ve organik oluşumlardan oldukça etkilenmiş ve döşemede yoğun bir kir tabakası meydana gelmiştir. Bitki ve hayvanların uzaklaştırılmalarının ardından zeminin AB57[21] gibi bazik emici jellerle temizlenmesi ve saf suyla yıkanması gerekmektedir.

Metal elemanların temizliği

Metal kapılar (KZ01, KZ21, KZ22) ile parmaklık, konsol ve korkuluklarda oluşan pasın zımpara ile temizlenmesinin yeterli olacağı düşünülmüştür. Temizliğin ardından elemanların üzerine astar ve iki kat boya sürülmesi önerilmektedir.

6.2.2 Sağlamlaştırma

6.2.2.1 Taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması

Prenses Atiye Köşkü taşıyıcı sisteminin oldukça iyi durumda olduğu düşünülmektedir. Ancak kaplamanın gizlediği zayıf bölgelerin raspa işlemi sırasında ortaya çıkabileceği ve sağlamlaştırmaya ilişkin kararların uygulama esnasında gelişeceği göz ardı edilmemelidir.

Belirlenebilen en ciddi strüktürel problem ana yapının kuzey köşesindeki mekanların güneydoğu yönüne eğilmesidir. Zemin kat mekanlarında duvar-döşeme ayrılması ile hela (Z10) duvarındaki çatlak da göz önünde bulundurulduğunda problemin zemine bağlı oturmadan kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak oturmanın nedenini

---

[21] AB57: 10 litre suyun içinde 300 gr $NH_4(HCO_3)$, 250 gr etilen diamin tetra asidik asidin (EDTA) disodyum tuzu, 25 gr nötr deterjan ve 600-900 gr korboksimetilselüloz (CMC) çözünmesiyle elde edilen yüzey temizleyici jel.

anlayabilmek ve yetkin bir çözüm üretebilmek için toprak kotunun temel seviyesine kadar indirilmesi gerekmektedir. Oturmanın nedeni belirlendikten sonra toprağın geçirgenliğini azaltmak için sıkıştırılması veya harç enjekte edilmesi ya da zemin suyunun düşürülmesi söz konusu olabilir [53, s.131-133].

Giriş holünün (Z16) güneybatı duvarı üzerindeki çatlak geniş olmamasına karşın içeriden ve dışarıdan görülebildiği için önlem alınmalıdır. Sıvanın her iki yönden raspa edilmesi sorunun boyutu ve yapılması gereken müdahale hakkında bilgi verecektir. Buna göre duvar malzemesinin (tuğla/taş) kısmen yenilenmesine ya da harç enjeksiyonuna karar verilebilir.

Giriş holünde kullanılan kılıçların iyi durumda olmasına karşın, hamamın kuzeydoğu ve güneydoğu cephelerindeki kılıçlarda yoğun paslanma ve çürüme görülmektedir. Paslanma sırasında hacmi büyüyen elemanlar çevrelerindeki duvar parçalarında da çatlaklar oluşmasına neden olmuştur. Paslanmanın ve çatlakların derinliğinin anlaşılabilmesi için sıva sökülmeli, çürümüş kısımlar çıkarılarak onarım harcı ile dolgu yapılmalıdır.

6.2.2.2 Malzemenin sağlamlaştırılması

Rutubete bağlı olarak bazı bölgelerde boya ile beraber sıva da dökülmüştür. Boyanın temizlenmesi sırasında, sıvanın zayıf olduğu kısımlarda da kayıplar olacağı düşünülmeli ve bu kısımlar yapılan analizlere uygun olarak üretilen onarım harcıyla sağlamlaştırılmalıdır.

Verandanın (Z05) ve merdiven altındaki odaların (Z13, Z14) mermer döşemelerindeki çatlakların mermer tozu, cam tozu ve etil silikat ile hazırlanacak bir karışımla sağlamlaştırılması gerekmektedir. Çatlakların çok yoğun ya da derin olduğu blokların yenilenmesi gerektiği düşünülmelidir.

6.2.2.3 Bezemenin sağlamlaştırılması

Kabartma bezemeler

Örtünün uzun süre onarılmaması özellikle birinci kat köşe odaları (101, 105, 109, 111) ile giriş holü ve koridorların (Z16, Z16a, Z16b) tavan bezemelerinin zarar görmesine neden olmuştur. Bazı mekanlarda, bezemeler için düzgün bir zemin oluşturan kanvas çürümüş, kaplama tahtaları ortaya çıkmıştır. Suyun taşıdığı kirler kanvas üzerinde leke bırakmıştır.

Fazla zarar görmüş olması nedeniyle kanvasın yenilenmesi gerekmektedir. Bu işlemden önce kanvas üzerindeki kabartma bezemeler dikkatlice sökülmelidir.

Kaplama tahtalarının nemden ne oranda etkilendikleri araştırılmalı; gerektiği takdirde onarım ya da yenileme yoluna gidilmelidir.

Eksik kısımların tamamlanmasından önce bezeme üzerindeki badananın neşter ve elektrikle çalışan dişçi çarkı gibi cihazlarla mekanik olarak temizlenmesi gerekmektedir. Metilen klorür gibi organik çözücüler de yardımcı olarak kullanılabilir. Ancak öncelikle bezemenin küçük bir bölümünde deneme yapılmalı ve reaksiyon gözlenmelidir. Ayrıca metilen klorürün zehirli olması nedeniyle temizleme işlemini yapan kişi bir maske kullanmalıdır.

Bezemelerdeki kayıp kısımlar için motifin eksiksiz olduğu bölümlerden sertleşmeyen kil ya da silikon-kauçuk esaslı malzemeden kalıp çıkarılmalıdır. Eski ve yeni kısımların birbirine tutunması ve ortak çalışabilmeleri için yeni bölümler özgün bezemeninkine benzer bir karışımla hazırlanmalıdır. Kanvas gerildikten sonra kabartma bezemeler bunun üzerine küçük çivilerle sabitlenmeli; eski fotoğraflara dayanılarak bezemeler altın varakla renklendirilmelidir.

Birinci kat salonu duvarlarındaki bezemelerin yerinde sağlamlaştırılması mümkün gözükmektedir. Bunlar üzerindeki, yer yer derin çatlaklara harç enjekte edilmeli ve uygun renklerle canlandırılmalıdır.

Kalemişi bezemeler

İkinci katta güneydoğuda yer alan büyük odanın (203) kuzeydoğu ve güneybatı duvarlarında, oldukça silik olmakla beraber, iki farklı döneme ait oldukları anlaşılan kalemişi bezemeler bulunmaktadır. 1984 yılı onarımında alçı ile kapatılan çatlakların neşter ile temizlenmesinin ardından, motiflerin belirginleşmesini sağlamak üzere yüzeyde biriken toz yumuşak fırçalarla alınmalı ve nemli bir süngerle silinmelidir. İki desenden daha belirgin olanının sağlamlaştırılarak bütünlenmesi; diğerinin ise belgelenmesi düşünülmektedir. Sıva arkasına akrilik enjeksiyonu ve sırayla %2 ve %5' lik paraloid B70 tolmenle yüzey konsolidasyonu yapılması önerilmektedir.

Mermer kurna ve aynataşı

Hırsızlık girişimi sonucunda sökülen aynataşı ile kırılan kurnanın sağlamlaştırılarak yerlerine iade edilmesi gerekmektedir. Öncelikle her iki elemanın yüzeyindeki kir tabakası emici jel ile temizlenmelidir. Aynataşının sökülmesi sırasında eksilen kısımlar mermer tozu, cam tozu ve etil silikatla hazırlanacak karışımla bütünlenmeli ve bir kazaya neden olmaması için ilk olarak aynataşı sabitlenmelidir.

Kurna parçalarının ara kesitinde karşılıklı delikler açılmalı, düşen parçanın içine metal çubuklar epoksi ile yerleştirilmelidir. Duvar yüzeyine bitişik bölümde açılan deliklere de epoksi sıkılarak iki bölüm birleştirilmelidir.

6.2.3 Bütünleme

Köşkte bütünlenmesi gereken fazla eleman bulunmamakta; eksik kısımlar hakkında ise yapının kendisinden yeterli bilgi elde edilebilmektedir. Bunlar pencere doğramalarındaki kopmuş çıta, pervaz ya da denizlik gibi elemanlar; camlı kapılardaki desenli buzlu camlar; giriş holü ve sahanlık pencerelerindeki mavi renkte buzlu camlar; terazzo süpürgelikler ve ikinci kat kuzeydoğu kanatta yer alan odanın (206) bu yöndeki penceresi (P208) üzerindeki ahşap fotoz olarak sıralanabilir. Ancak günümüzde yıkıntı durumunda olan apteslik hakkında yeterli veri bulunmamaktadır. Bu nedenle tuğla kısmın örülerek tamamlanması ve sıvanması; üzerine hareketli bir tekne yerleştirilmesi önerilmektedir.

6.2.4 Yeniden yapma

Merdiven altındaki odalardan güneybatıda yer alanın (Z14) güneydoğu yönündeki kaplaması parçalanmış ve temellerin arasında kalan boşluğa (B01) buradan malzeme taşınmıştır. Aynı mekanda duvarda izleri bulunan raflar da yok olmuştur. Gerek kaplama gerekse de raflar uygun ahşapla yeniden yapılmalıdır.

Zemin katta kazanın yerleştirildiği odanın (Z08) uygun olmayan metal çerçevesi kaldırılmalı ve yerine köşkün diğer pencereleri örnek alınarak giyotin doğrama ve panjurlu ahşap kepenkler yapılmalıdır. Birinci katta da doğu köşede yer alan odanın (109) kepenkleri tamamen; salon (106) kepenklerinin ise üst bölümü yok olmuş, yerlerine cam takılmıştır. Bunların da yeniden yapılması gerekmektedir.

Birinci kattaki balkona (107) gölge sağlayan örtünün varlığı metal direkler ve bunlardan çıkarak yapıya saplanan yay biçiminde çubuklardan anlaşılmaktadır. Günümüze hiçbir iz kalmamış olmasına rağmen, taşıyıcıların işlevsiz kalmamaları açısından, bu örtünün kanvas türü bir malzeme ile canlandırılması düşünülmüştür.

Ana yapıda pencere altlarında bulunan ahşap şeritler tamamen yok olmuştur. Cephe tasarımında etkili olan bu öğelerin de restitüsyon projesinde belirlendiği şekliyle yeniden yapılmaları önerilmektedir.

Giriş holü ile koridorlar (Z16, Z16a, Z16b) ve hamama geçiş holünün (Z17) örtüsü oldukça yıpranmıştır ve yapı bünyesine rutubet girmesini engelleyememektedir. Üstelik Z17 mekanı 1984 yılında gelişigüzel bir çatıyla örtülmüştür. Bu nedenle

çatının tamamen sökülmesi ve çıkarılan malzemelerden mümkün olduğunca yararlanılarak yeniden yapılması önerilmektedir.

Hamamda filgözü camlarının yok olması, bu kısımların yapının diğer bölümlerine oranla daha fazla yıpranmasına neden olmuştur. Bunların hiçbiri günümüze ulaşamamıştır; ancak çapları belli olduğu ve zemini kaplayan kir tabakasının arasında kırık parçalar bulunduğu için özgüne yakın biçimde yeniden üretimleri mümkün olabilecektir.

6.2.5 Çağdaş donanımla destekleme

Köşke yeni bir işlev verilerek yeniden kullanılması öngörüldüğü için, günümüz konfor koşullarına uyması sağlanmalıdır. Bu amaçla birtakım donanımın iyileştirilmesi ya da yeniden düzenlenmesi ve bazı ekler yapılması gerekmektedir. Bunların yapının bütünlüğünü ve karakterini bozmayacak nitelikte olmalarına dikkat edilmelidir.

Yapıya elektrik tesisatı 1928 yılından sonra döşenmiştir. Bu nedenle kablolar açıktadır ve tavan bezemelerinin görünümünü bozmaktadır. Bunlar temizlenmeli ve aydınlatmanın mümkün olduğunca duvar yüzeylerinden yapılması yoluna gidilmelidir. Duvarları da bezemeli olan 106 ve 203 mekanlarında yardımcı olarak köşelere yerleştirilecek portatif cihazlardan yararlanılabilir. Elektrik tesisatı bulunmayan giriş holü ve hamama ise tesisat kurulmalı ve bu bölümlerin sergi amaçlı kullanılacak olmaları nedeniyle noktasal aydınlatma düşünülmelidir.

Temiz ve pis su tesisatları şebekeye bağlantı noktaları ile birlikte kontrol edilmeli, gerekli temizlik ve yenileme yapılmalıdır. Yeni işlev önerisinde ıslak hacimler çoğunlukla mevcut konumlarında düzenlendikleri için, yenilemeden öte tesisat döşenmesi gerekmeyecektir.

Isıtma için iki seçenek önerilmektedir. Tesisatın, bezemeleri ve görsel bütünlüğü bozmayacak şekilde bakır borularla yenilenmesi ve radyatörlerin gerekli bakımlarının yapılması, özgün mekanik tertibatın doğalgazla çalışacak şekilde değerlendirilebilmesi açısından tercih edilebilir. Elektrikle çalışan konvektörler ise sıcak su tesisatı kurulmasına gereksinmemeleri, kolay taşınabilir olmaları ve farklı programlanabilme özellikleri nedeniyle düşünülebilir.

Islak hacimler ile depo olarak düzenlenecek B01 mekanının tefrişi çağdaş ancak uyumlu malzeme ile yapılmalıdır. Bu mekandaki havalandırma pencerelerine, dışardan görülmeyecek şekilde açılabilir doğrama eklenmelidir. Yönetici odasından (Z15) B01' e ulaşımı sağlayacak olan merdivenin basit ve yapıyı zorlamayan karakterde olmasına dikkat edilmelidir.

Hamamın kuzeybatı ve güneydoğu duvarlarına ait günümüze ulaşamamış olan kurna ve aynataşları hakkında hiçbir görsel ya da yazılı belge bulunmadığı için bunların yeniden yapılması tercih edilmemelidir. Bunun yerine yarı-saydam pleksiglas panolar üzerine bunları temsilen resimler yerleştirilebilir. Bu aynı zamanda yapının kötü niyetli kişiler tarafından harap edildiği gerçeğini de vurgulayacaktır.

Enstitünün güvenliğini sağlamak üzere girişin yanına bir bekçi kulübesi yapılması önerilmektedir. Bunun yok olmuş mutfak kısmını çağrıştıracak görünümde inşa edilmesi düşünülmüştür.

SONUÇ

Yüzyıl dönümünde inşa edilmiş olan Prenses Atiye Köşkü, aynı döneme ait yapılar arasında strüktür ve korunmuşluk açısından iyi durumda olan bir örnektir. Yapının taşıyıcı sistemi ile malzemelerinde neredeyse hiçbir hasar yoktur. Ancak "restorasyon" adı altında birtakım yanlış müdahalelere maruz kalmış ve özgün bölümleri ile birlikte bazı önemli dönem ekleri de yok edilmiştir. Bununla beraber yapının karşı karşıya olduğu en büyük problem uzun zamandır kullanılmıyor olmasıdır.

Günümüzde, küçülen aile yapısı ve ekonomik nedenler köşkün özgün işleviyle korunmasına olanak tanımamaktadır. Kullanılmayan bir yapının ise korumanın temeli olan "sürekli bakım" dan mahrum kalacağı ve yok olacağı kaçınılmazdır. Bu nedenle yapının onu zorlamayacak, genel karakterini bozmayacak ve "köşkün anısını sürdürecek [52, s.98]" yeni bir işlevle canlandırılması gerekmektedir.

Prenses Atiye' nin torunu olan Mimar Osman Vlora' nın "Sayısal Tasarım Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü" önerisi gerek bu kriterleri sağladığı, gerekse de ülkemizde gelişmekte olan bu alandaki önemli bir açığı kapatacağı düşüncesiyle uygun görülmüştür.

Geçmişin kötü uygulamalarının mümkün olduğunca geri döndürülmesi ve köşkün önerilen yeni işleve uyarlanması amacıyla temizleme, sağlamlaştırma, bütünleme , yeniden yapım gibi birtakım müdahaleler ile çağdaş donanım ve ekler yapılması gerekmektedir. Bunların uygun tekniklerle ve bu konularda çalışmakta olan uzmanlarca gerçekleştirilmesine özen gösterilmelidir.

Prenses Atiye Köşkü yakın tarihimizin sosyal yapısına ayna tutan, mimari beğenilerine örnek teşkil eden bir yapıdır; üstelik yetmiş yıllık kullanımında bir Şehzade ile bir Prenses' e ev sahipliği yapmıştır. Köşkün korunması bugünün insanları için elzem olduğu kadar, yarınınkiler için de gurur kaynağı olacaktır.

KAYNAKLAR

[1] **Akbulut, R.,** 1993-94. "Kadıköy", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.4, ss.329-339, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[2] *www.ibb.gov.tr*

[3] **Özdoğan, M.,** 1993-94. "Fikirtepe Kültürü", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.3, ss.315-317, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[4] **Kuban, D.,** 1996. *İstanbul, Bir Kent Tarihi*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[5] **Akbulut, R.,** 1992. Tanzimat' tan Cumhuriyet' e İstanbul ve Kadıköy, *Yüksek Lisans Tezi*, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[6] **Neyzi, N.,** 1993-94. "Kızıltoprak", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.5, ss.14-15, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[7] **Alus, S. M.,** 1995. *İstanbul Kazan Ben Kepçe*, İletişim Yayınları, İstanbul.

[8] **Hür, A.,** 1993-94. "Fenerbahçe", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.3, ss.283-285, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[9] **Ekdal, M.,** 1987. *Bir Fenerbahçe Vardı*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.

[10] **Anonim,** 1993-94. "Göztepe", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.3, ss.414-415, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[11] **Şehsuvaroğlu, B. N.,** 1969. *Göztepe*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.

[12] **Hür, A.,** 1993-94. "Erenköy", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.3, ss.177-179, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[13] **Dölen, Ş.S.,** 1993-94. "Suadiye", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.7, ss.49-50, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[14] **Eyice, S.,** 1993-94. "Bostancı", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.2, ss.301-304, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[15] **Eldem, S. H.,** 1954. *Türk Evi Plan Tipleri*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

[16] **Kuban, D.,** 1995. *Türk "Hayat"lı Evi*, Eren Yayıncılık, İstanbul.

[17] **Günay, R.,** 1999. *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri*, YEM Yayınları, İstanbul.

[18] **Eldem, S. H.,** 1984. *Türk Evi Osmanlı Dönemi 1*, TAÇ Vakfı Yayınları, İstanbul.

[19] **Mantran, R.,** 1991. *XVI. ve XVII. Yüzyılda İstanbul' da Gündelik Hayat*, Eren Yayıncılık, İstanbul.

[20] **Seçkin, N.,** 1980. 19. Yüzyıl İstanbul saray hamamları, *Lisansüstü Tezi*, İDMMA Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Kürsüsü, İstanbul.

[21] **Aru, K. A.,** 1949. Türk Hamamları Etüdü, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

[22] **Kuban, D.,** 1993-94. "Konaklar", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.5, ss.50-55, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[23] **Eldem, S. H.,** 1986. *Türk Evi Osmanlı Dönemi 2*, TAÇ Vakfı Yayınları, İstanbul.

[24] **Kuban, D.,** 1993-94. "Yalılar", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.7, ss.417-422, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[25] **Hisar, A. Ş.,** 1997. *Boğaziçi Yalıları, Geçmiş Zaman Köşkleri*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

[26] **Kılıçbay, M. A.,** 1985. "Osmanlı batılılaşması", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, ss.147-152, İletişim Yayınları, İstanbul.

[27] **Ciner, S.,** 1982. Son Osmanlı dönemi İstanbul ahşap konutlarında cephe bezemeleri, *Doktora Tezi*, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

[28] **Batur, A.** 1985. "Batılılaşma döneminde Osmanlı mimarlığı", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, ss.1038-1067, İletişim Yayınları, İstanbul.

[29] **Kuban, D.,** 1998. *Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları*, YEM Yayınları, İstanbul.

[30] **Kuban, D.,** 1954. *Türk Barok Mimarisi Hakkında Bir Deneme*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

[31] **Şehsuvaroğlu, H.,** 1986. *Boğaziçi' ne Dair*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.

[32] **Arel, A.,** 1975. *Onsekizinci yüzyıl İstanbul mimarisinde batılılaşma süreci*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

[33] **Kuban, D.,** 1993-94. "Barok mimari", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.2, ss.61-65, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[34] **Ödekan, A.,** 1993-94. "Ampir üslubu", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.1, ss.247-249, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[35] **Ödekan, A.,** 1993-94. "Neoklasik mimari", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.6, ss.65-66, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[36] **Mazlum, D. ve Saner, T.,** 1993-94. "Neogotik mimari", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.6, s.65, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[37] **Ödekan, A.,** 1993-94. "Neorönesans mimari", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.6, s.66, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[38] **Saner, T.,** 1998. *19. Yüzyıl Mimarlığında Oryantalizm*, Pera Yayınları, İstanbul.

[39] **Saner, T.,** 1988. İstanbul 19. yüzyıl Osmanlı mimarlığında orientalist akım, *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[40] **Barillari, D. ve Godoli, E.,** 1996. *İstanbul 1900 : Art nouveau mimarisi ve iç mekanlar*, YEM Yayınları, İstanbul.

[41] **Batur, A.,** 1993-94. "Art nouveau", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c.1, ss.327-333, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

[42] **Anonim,** 1982. "İstanbul", *Yurt Ansiklopedisi*, c.5, ss.4112-4116, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.

[43] **Demiriz, Y.,** 1992. "Caddebostan' da Mabeyinci Ragıp Paşa' nın kızı için yaptırdığı köşk hakkında bazı notlar", *Semavi Eyice armağanı : İstanbul yazıları*, ss.363-373, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.

[44] **Ekdal, M.,** 1996. *Bizans Metropolünde İlk Türk Köyü Kadıköy*, Kadıköy Belediye Başkanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.

[45] **Giz, A.,** 1990. *Bir Zamanlar Kadıköy*, İletişim Yayınları, İstanbul.

[46] **Erkman, G.,** 1975. Kadıköy-Göztepe arasında günümüze gelen ahşap konutlar, *Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi ve Estetik Kürsüsü, İstanbul.

[47] **Herbert, T., Huggins, K.,** 1995. *The Decorative Tile, in Architecture and Interiors*, Phaidon, London.

[48] **Eldem, S. H.,** 1994. *Boğaziçi Yalıları 2, Anadolu Yakası*, Vehbi Koç Vakfı Yayınları, İstanbul.

[49] **Aras, L.,** 1991. Üsküdar Doğancılar' da bir Paşa Konağı Restorasyon Projesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[50] **Neyzi, N.,** 1993. *Kızıltoprak Hatıraları*, İletişim Yayınları, İstanbul.

[51] **Farrell T.,** 1979. A Designer' s Approach to Rehabilitation in *Building Conversion and Rehabilitation*, pp.59-82, Ed. Markus T. A., Newnes-Butterworths, London.

[52] **Ahunbay, Z.,** 2004. *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, YEM Yayınları, İstanbul.

[53] **Croci, G.,** 1998. *The Conservation and Structural Restoration of Architectural Heritage*, Computational Mechanics Publications/WIT Press, Boston.

EK 1: HARİTA VE FOTOĞRAFLAR

Şekil A.1. İstanbul ili

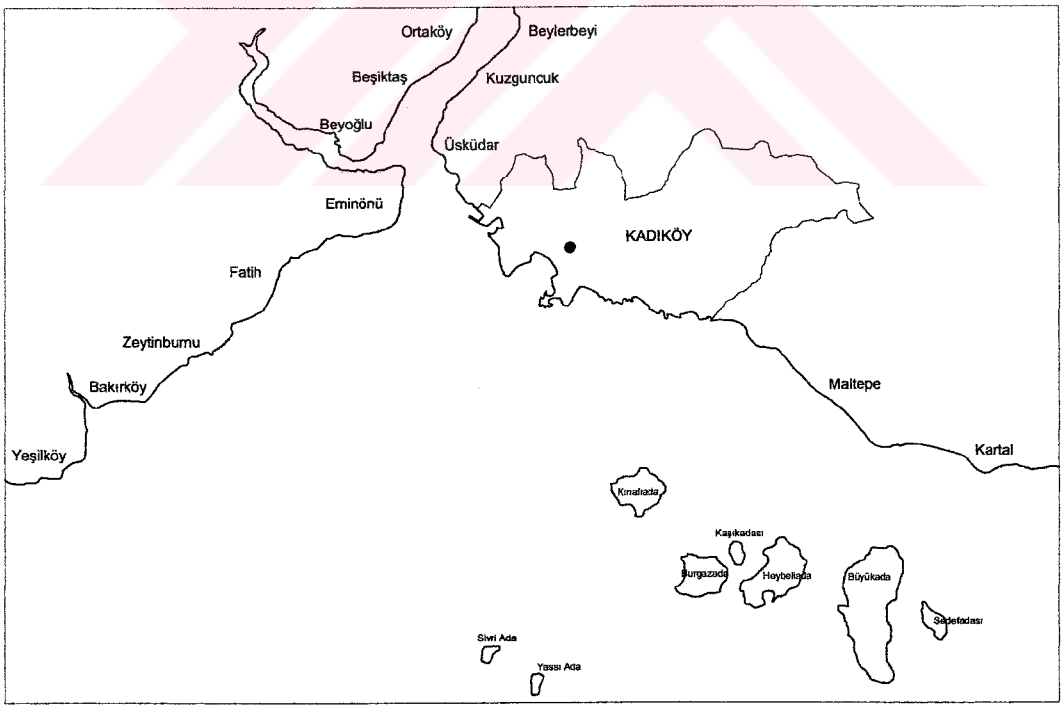

Şekil A.2. Kadıköy ilçesi

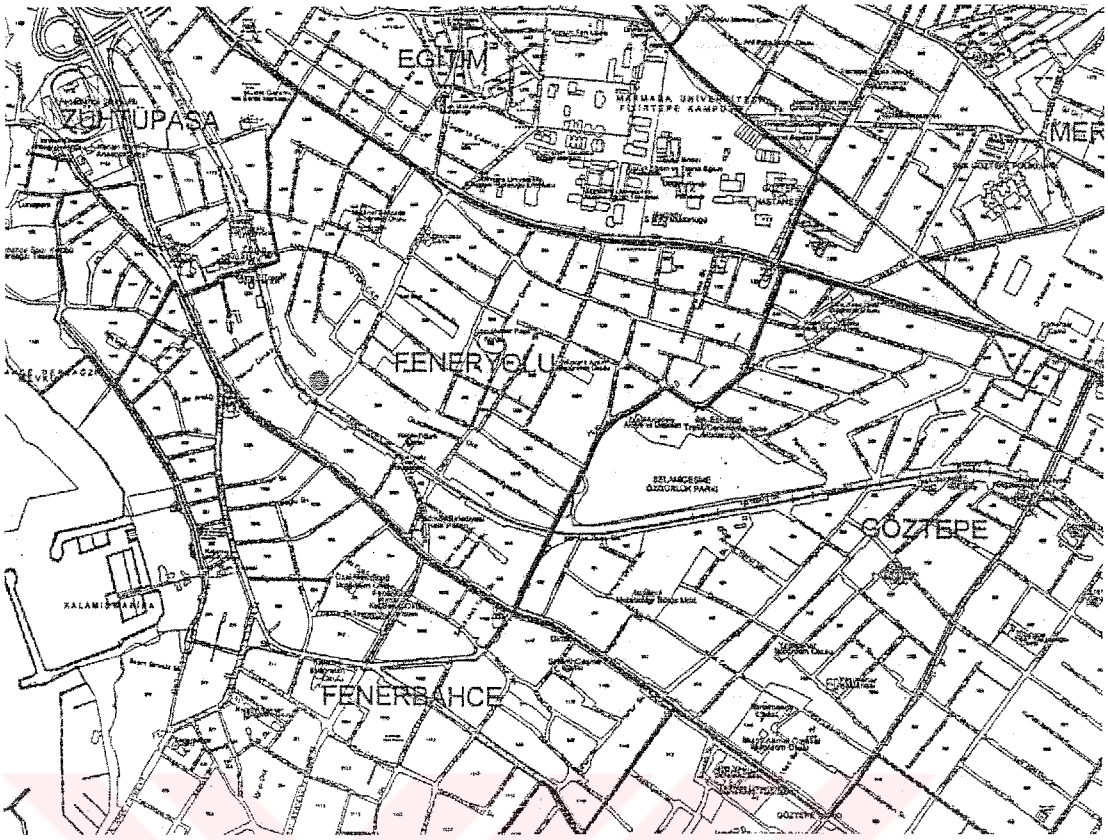

Şekil A.3. Feneryolu mahallesi

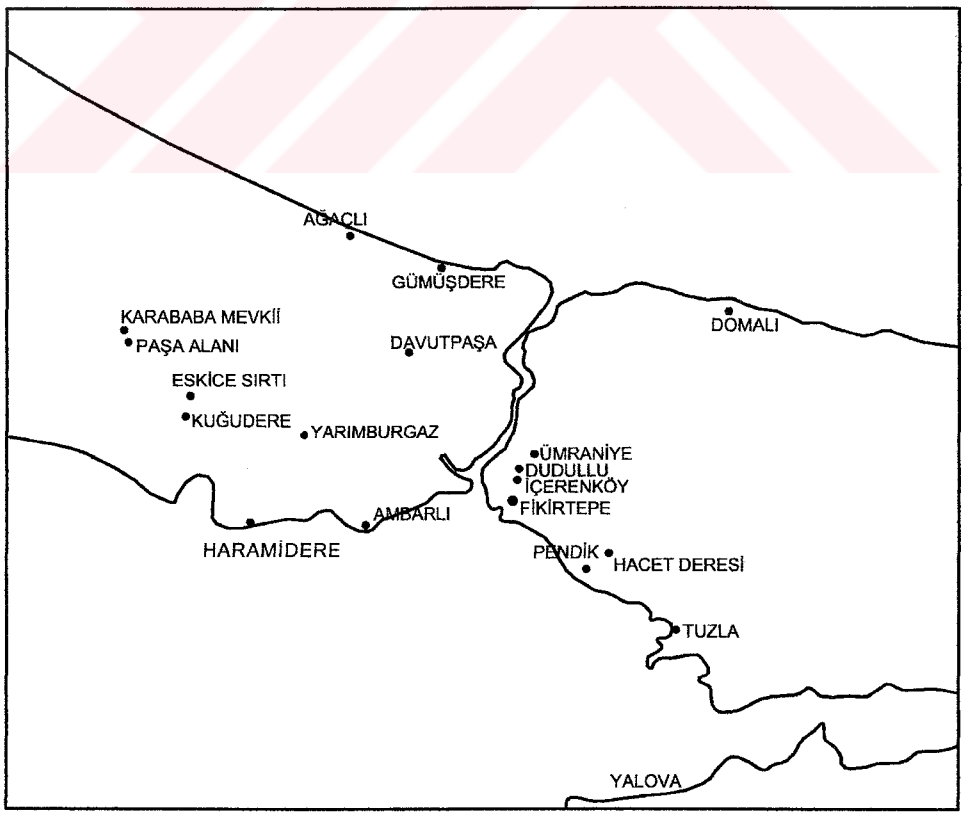

Şekil A.4. İstanbul' daki tarih öncesi yerleşim yerleri

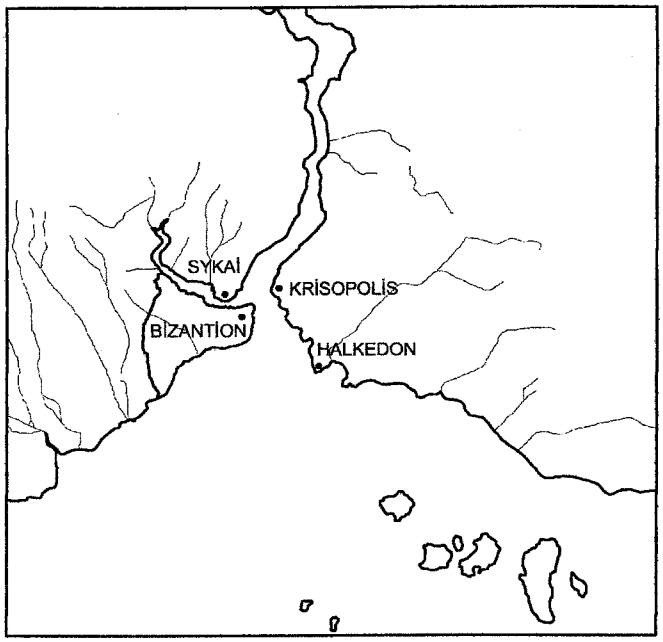

Şekil A.5. Halkedon kolonisi

Şekil A.6. Bizans döneminde Konstantinopolis sayfiyeleri

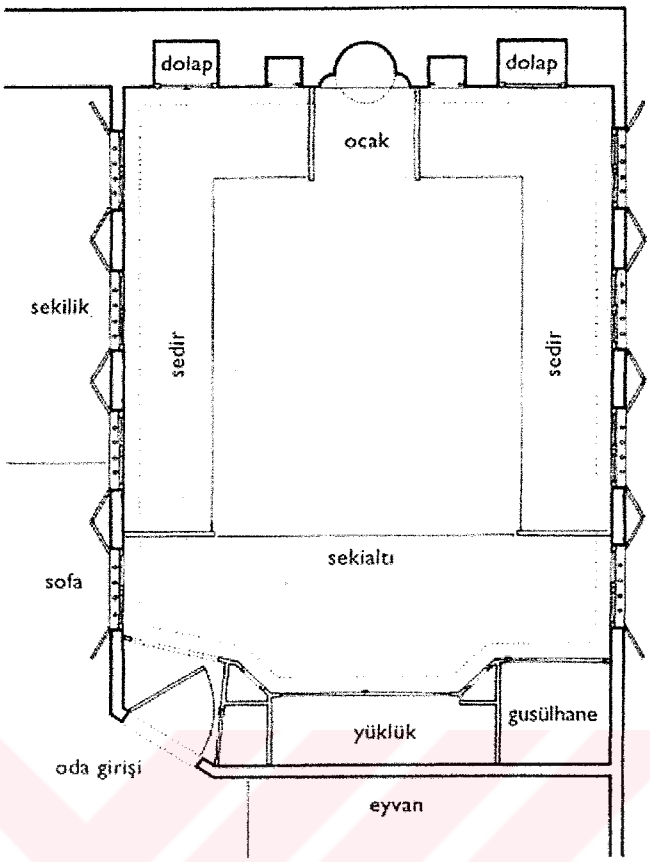

Şekil B.1. Türk Evi' nde oda düzeni

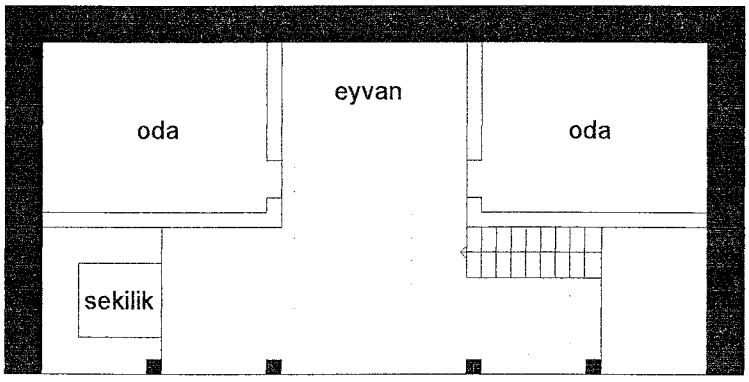

Şekil B.2. Eyvanlı ve sekilikli sofa

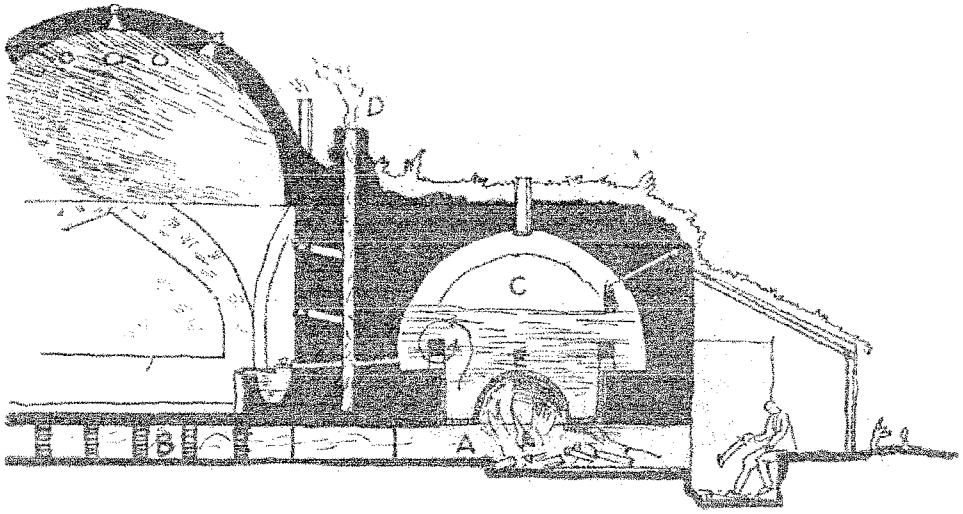

A ATEŞLİK
B CEHENNEM
C SU HAZNESİ
D TÜTEKLİK
E BAKIR KAZAN

Şekil B.3. Külhan tesisatı

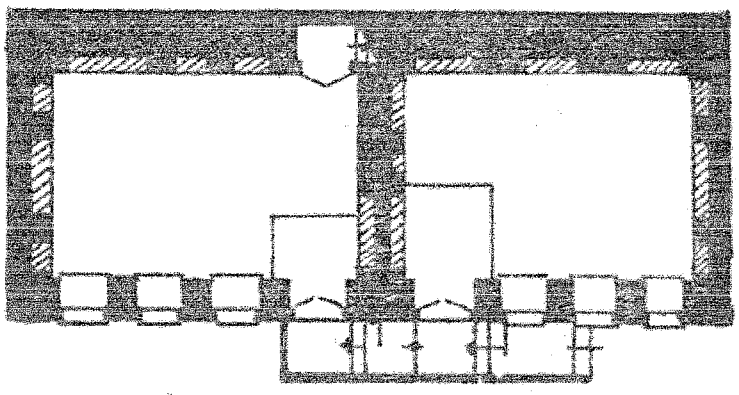

Şekil B.4. Sofasız plan tipi

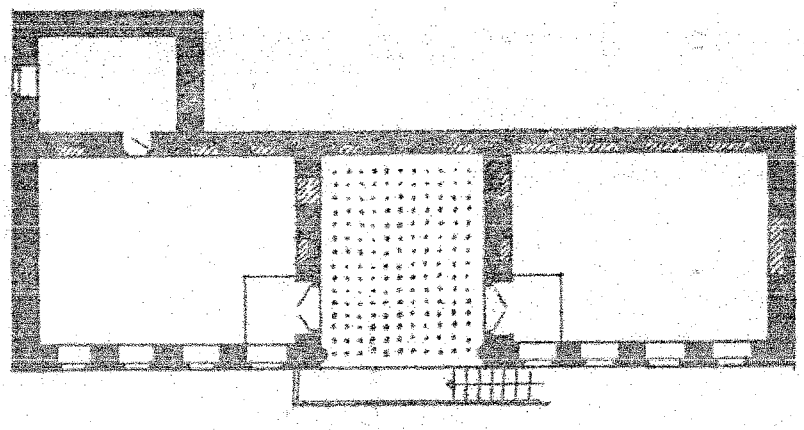

Şekil B.5. Eyvanlı, sofasız plan tipi

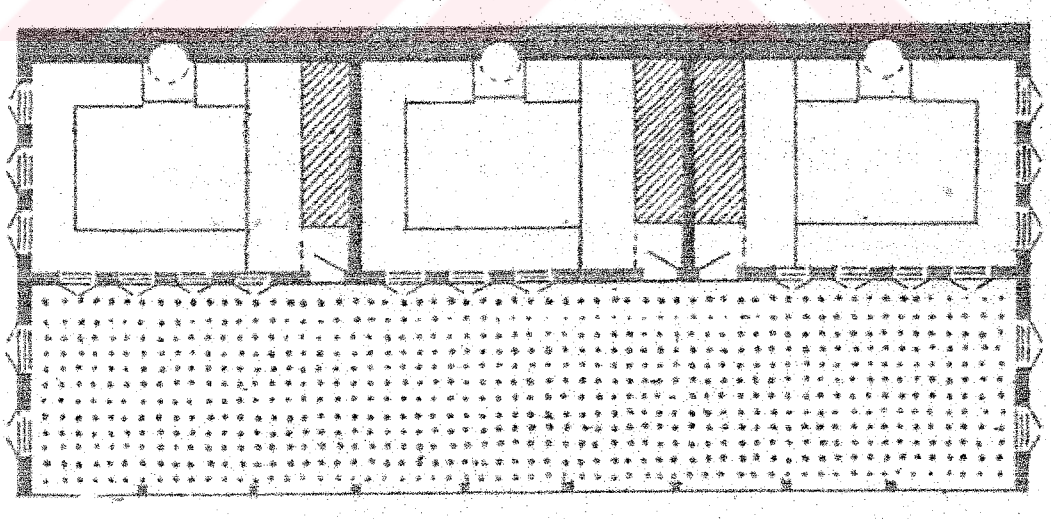

Şekil B.6. Dış sofalı – sıra odalı plan tipi

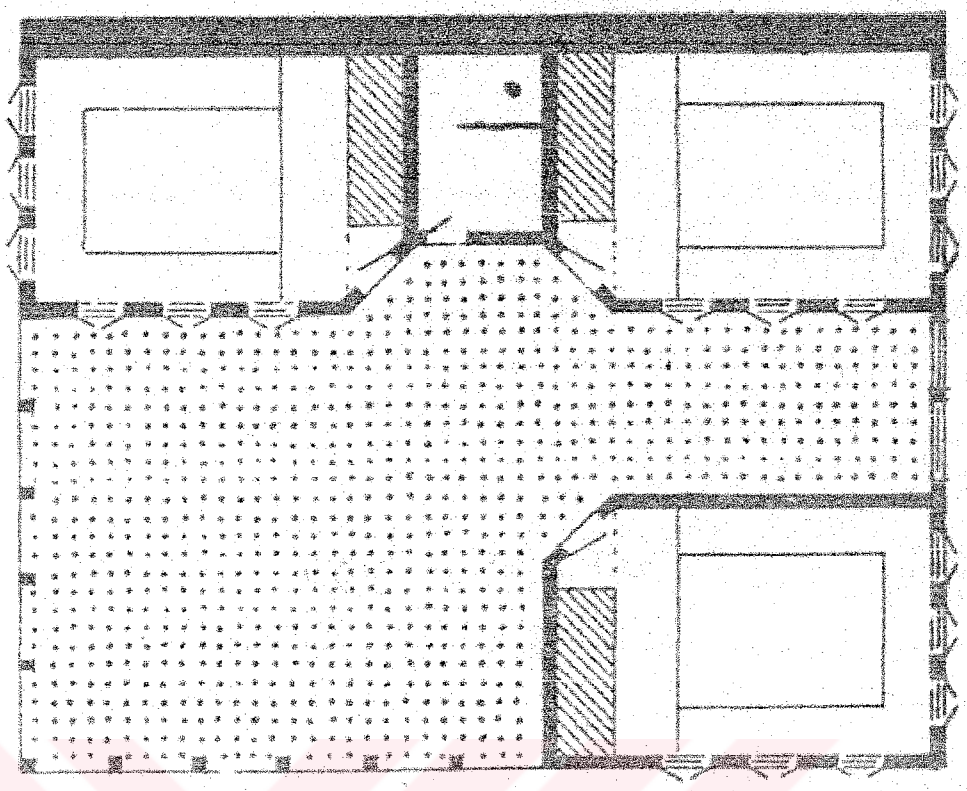

Şekil B.7. Dış sofalı – L plan tipi

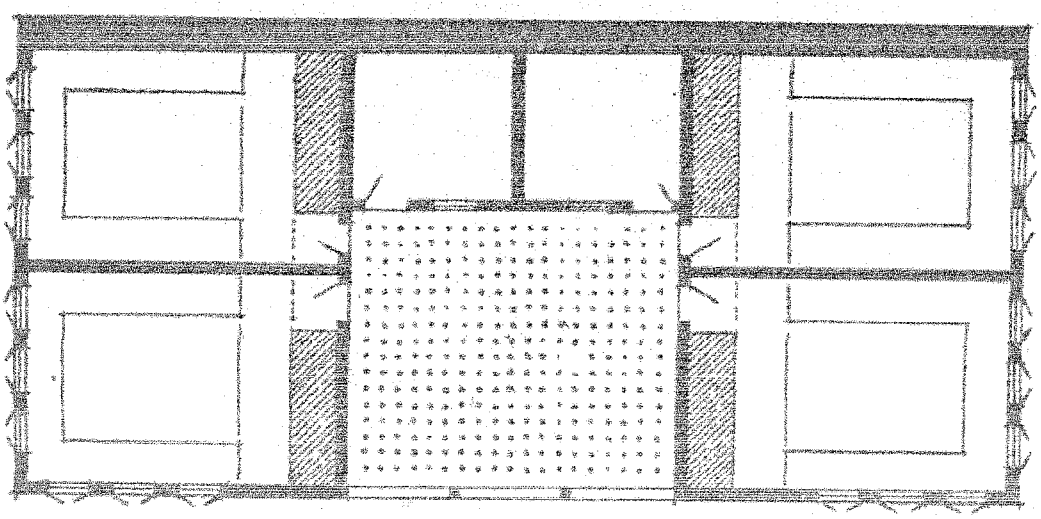

Şekil B.8. Dış sofalı – U plan tipi

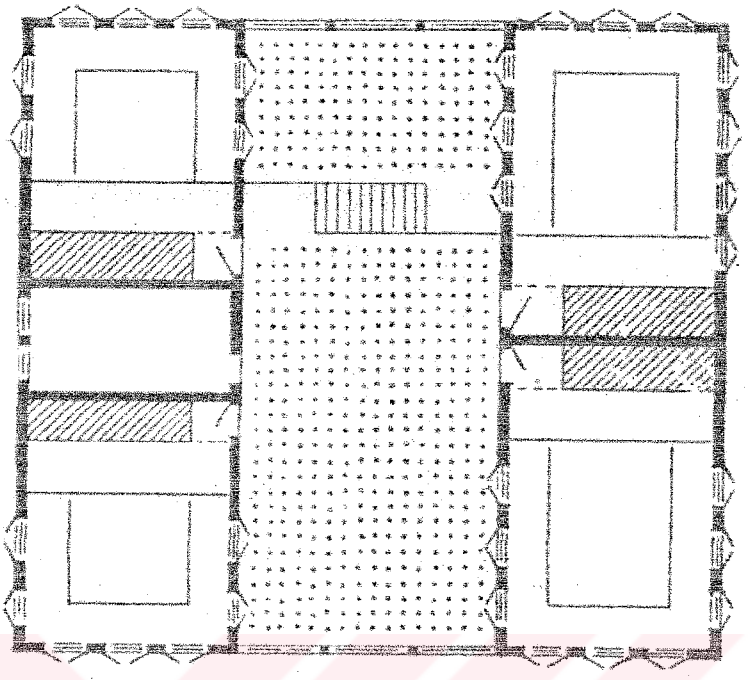

Şekil B.9. İç sofalı "karnıyarık" plan tipi

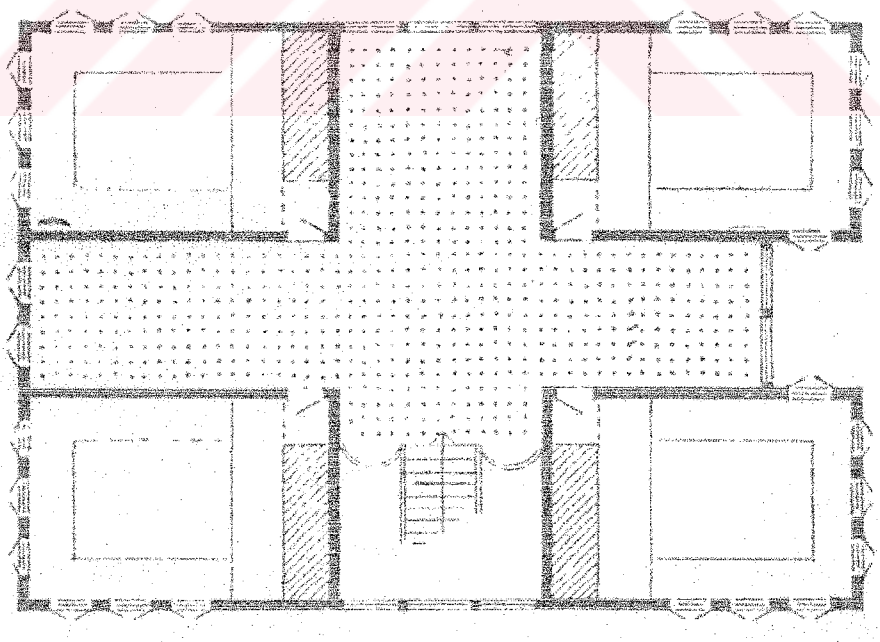

Şekil B.10. İç sofalı, eyvanlı plan tipi

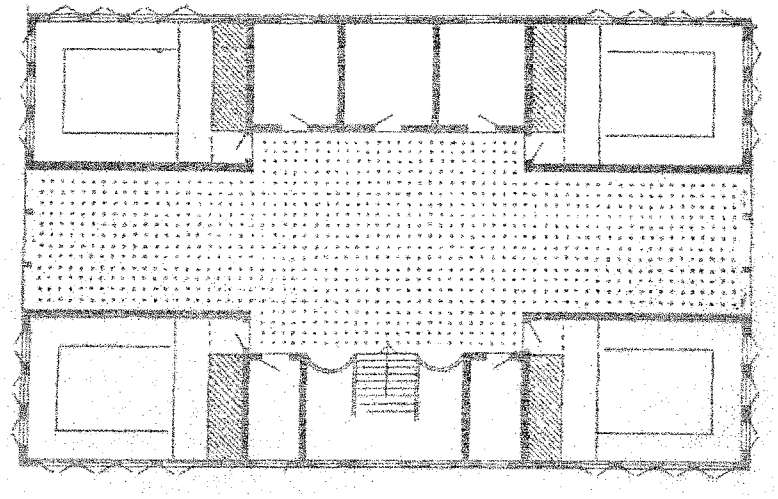

Şekil B.11. Orta sofalı, karşılıklı iki eyvanlı plan tipi

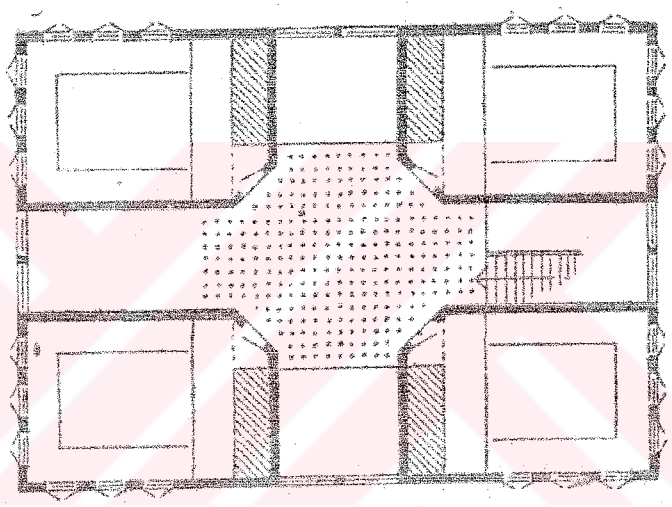

Şekil B.12. Orta sofalı, oda köşeleri pahlı plan tipi

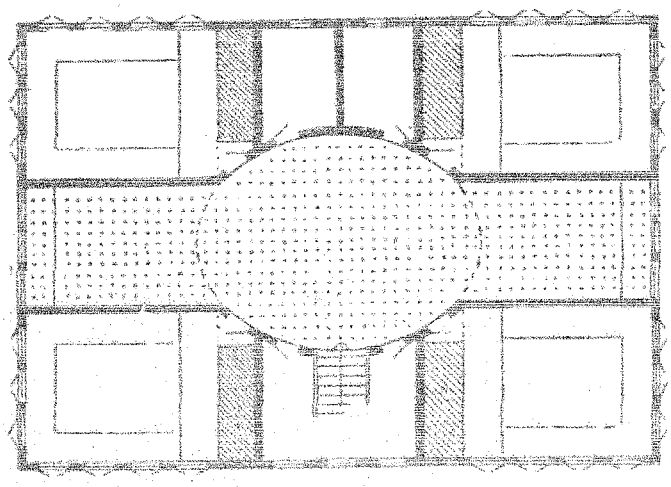

Şekil B.13. *Orta sofalı, oda köşeleri yuvarlatılmış plan tipi*

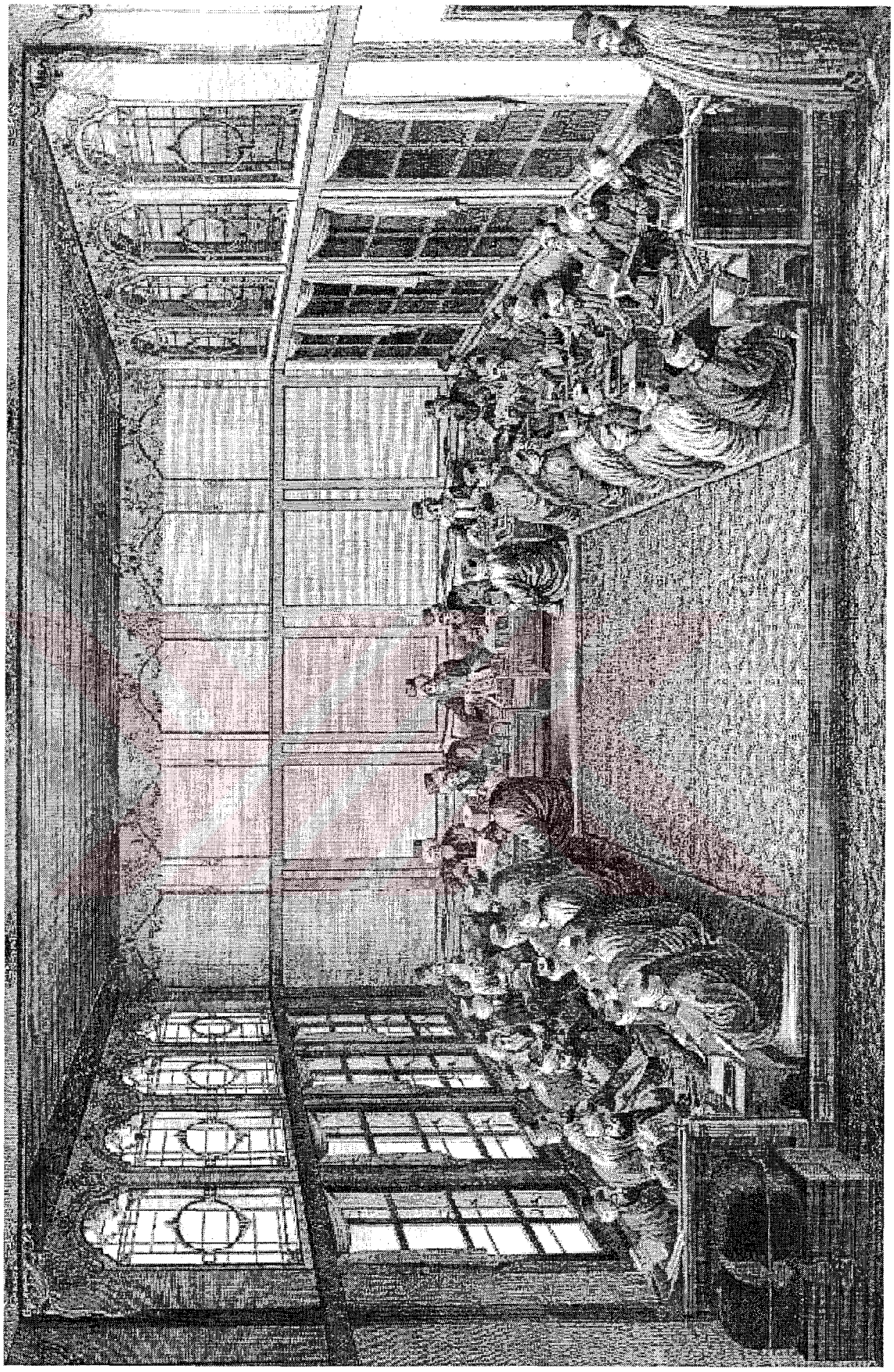

Şekil B.14. Defterdar kalem odası; L'Espinasse

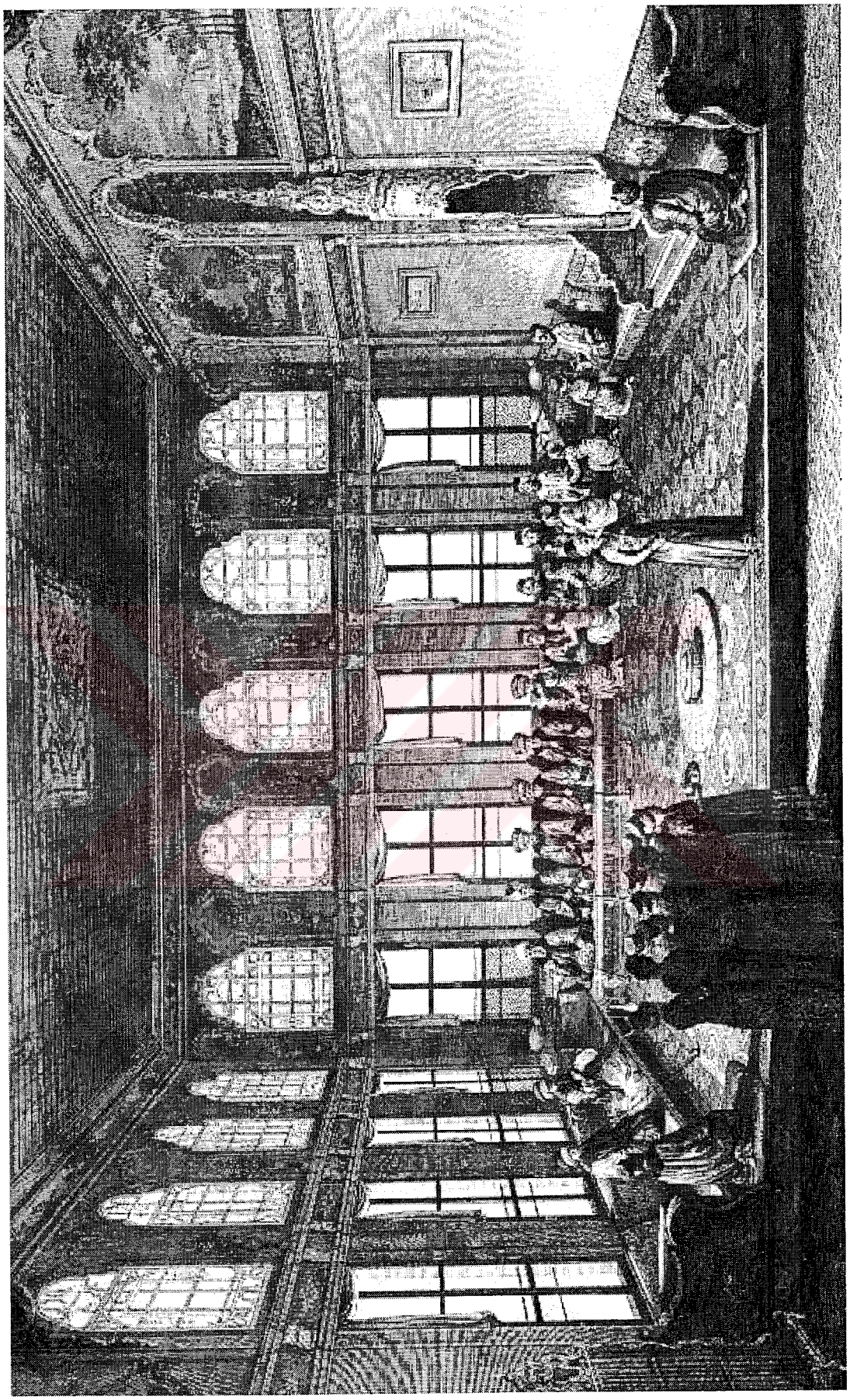

Şekil B.15. Vezir evi duvarında manzara resimleri; Moreau

Şekil B.16. Kadıköy ilçesi planı

Şekil B.17. Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; genel görünüş

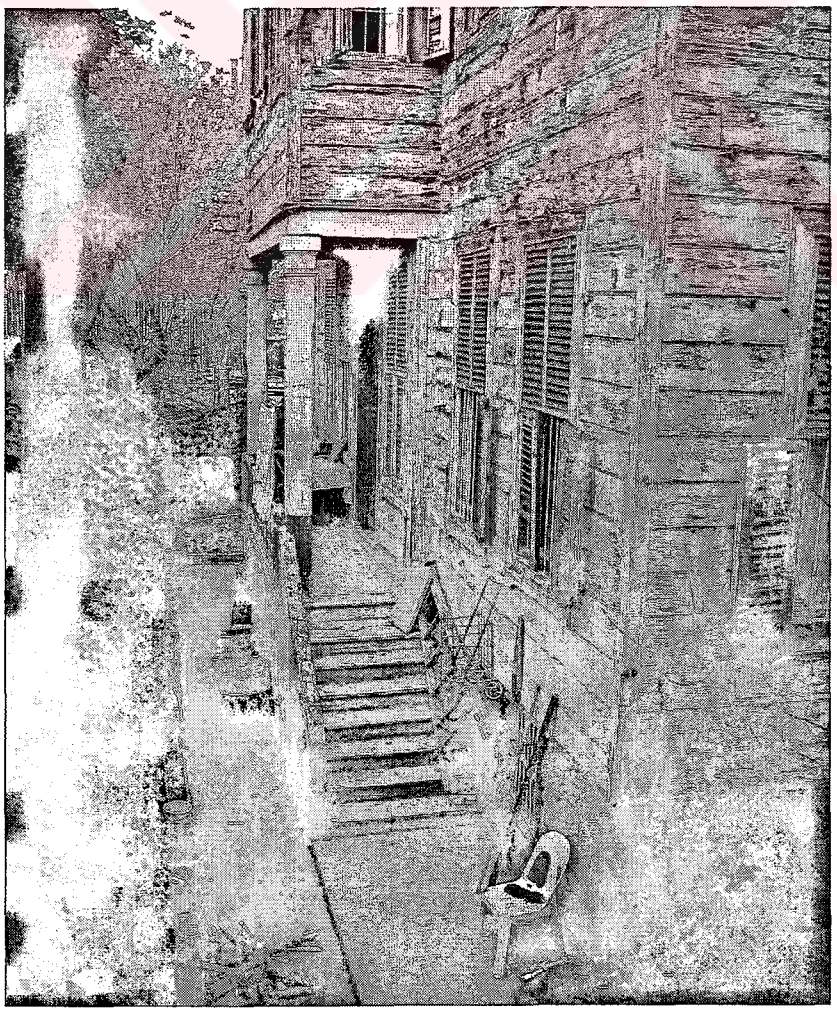

Şekil B.18. Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; giriş

Şekil B.19. Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; pencere çerçevesi

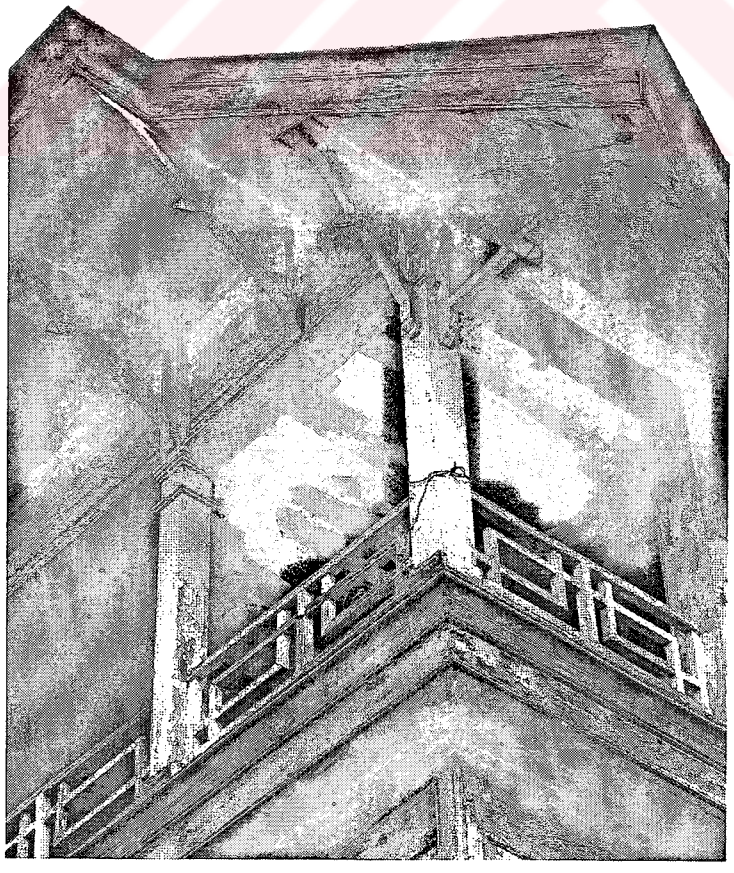

Şekil B.20. Kavuklu Hamdi Sokak, No:1; balkon korkuluğu ve konsollar

Şekil B.21. Bağdat Caddesi, No:85; genel görünüş

Şekil B.22. Bağdat Caddesi, No:85; pencere ve köşe balkon düzeni

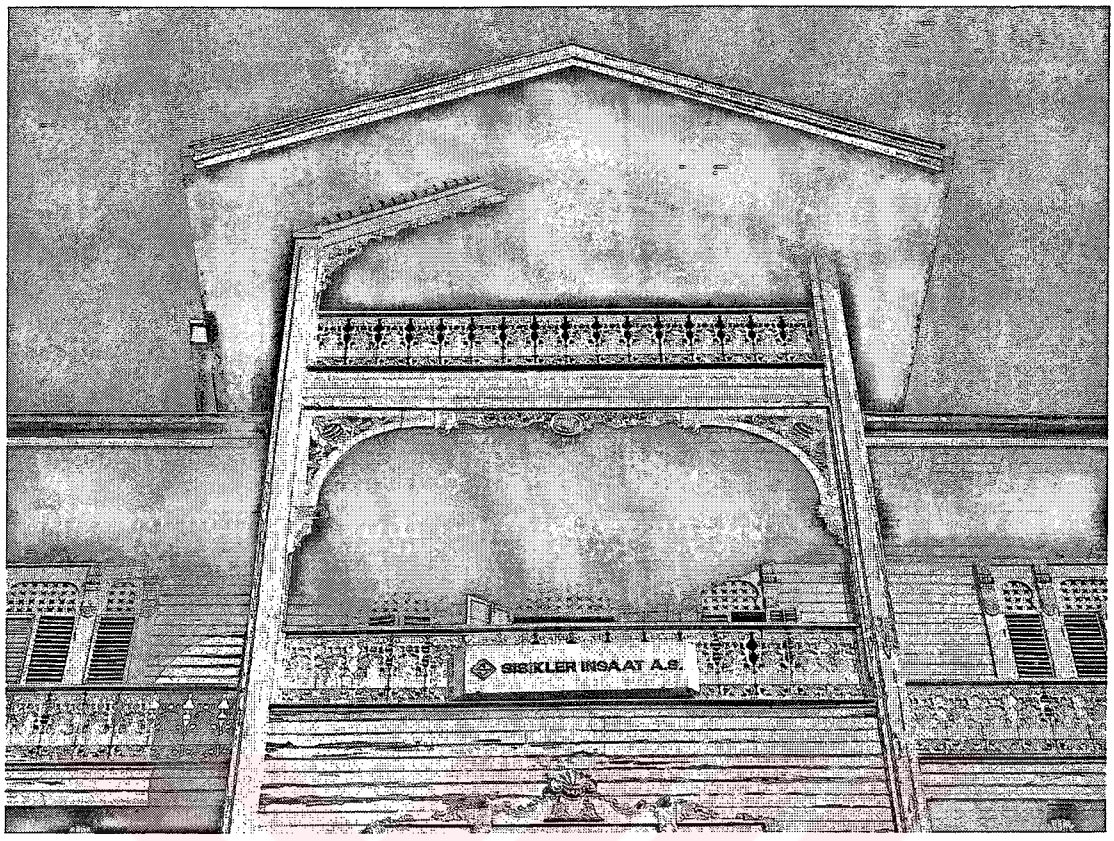

Şekil B.23. Bağdat Caddesi, No:85; orta eksende yer alan balkonlar

Şekil B.24. Ihlamur Çıkmazı, No:89; genel görünüş

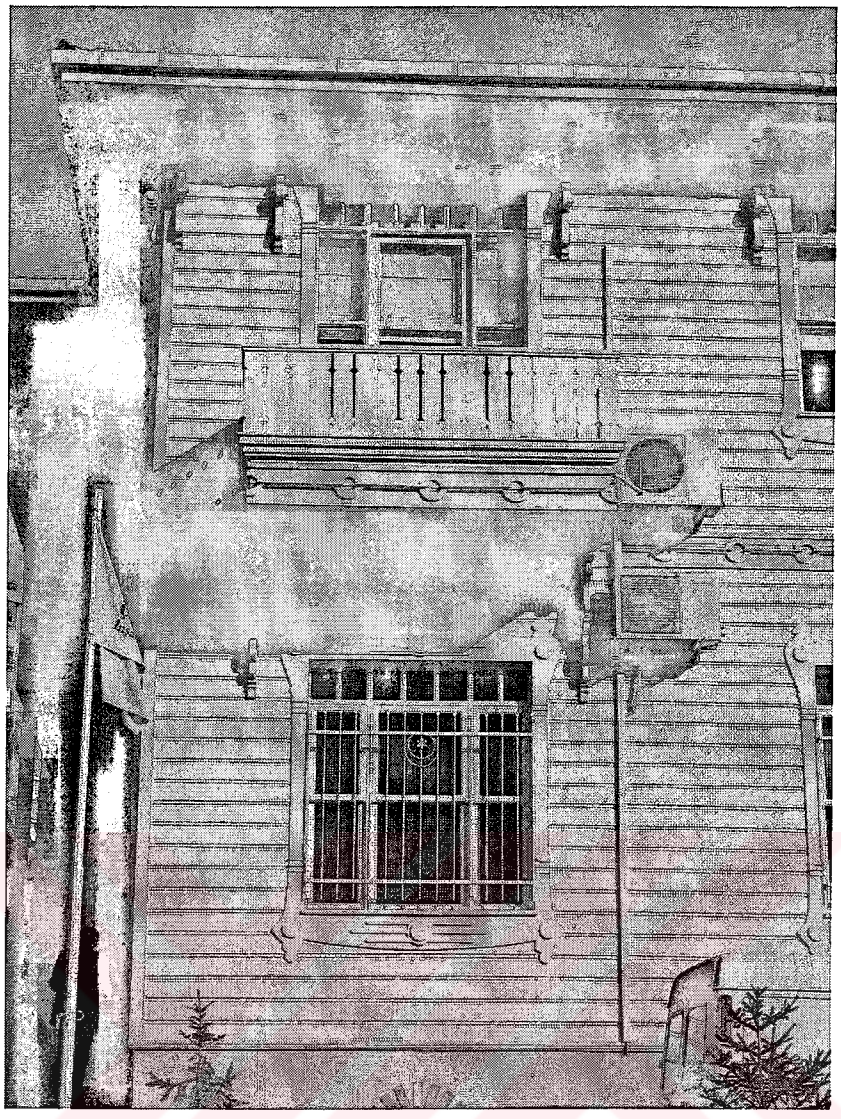

Şekil B.25. Ihlamur Çıkmazı, No:89; pencere çerçeveleri ve silmeler

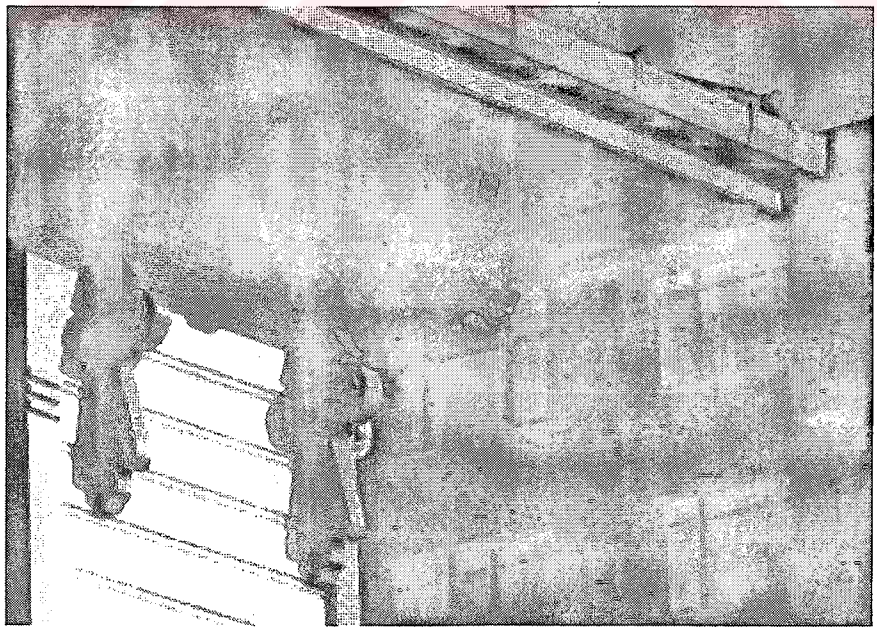

Şekil B.26. Ihlamur Çıkmazı, No:89; konsollar

Şekil B.27. Gazi Muhtar Paşa Çıkmazı, No:2-4; genel görünüş

Şekil B.28. Gazi Muhtar Paşa Çıkmazı, No:2-4; birinci kat balkonu

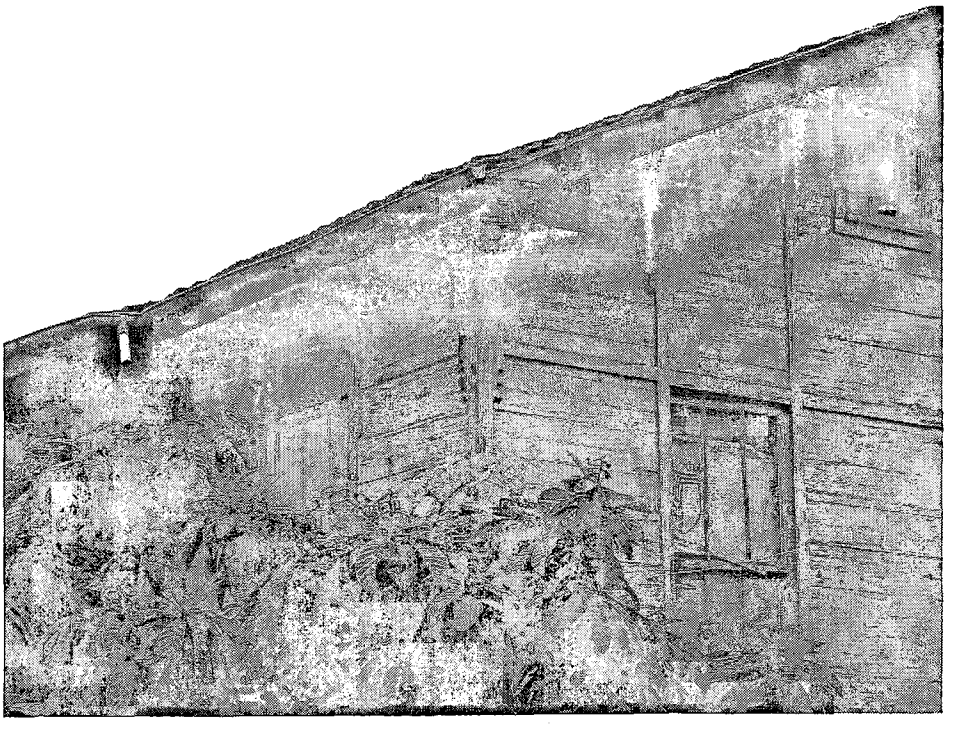

Şekil B.29. Gazi Muhtar Paşa Çıkmazı, No:2-4; beşik çatı köşe detayı

Şekil B.30. Çemenzar Sokak, No:2; genel görünüş

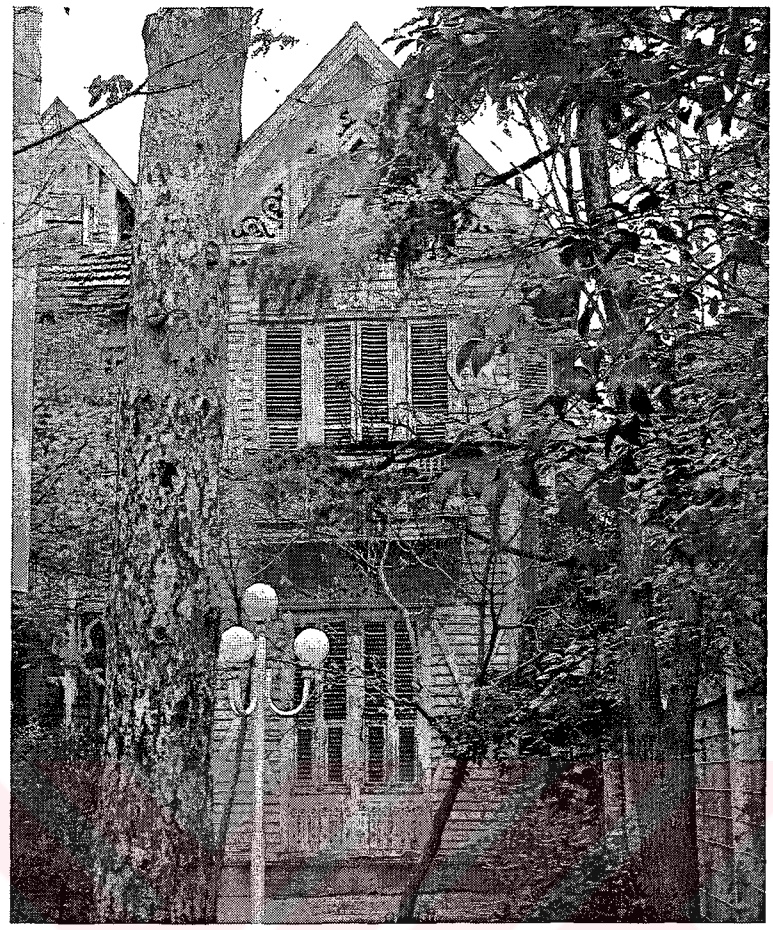

Şekil B.31. Çemenzar Sokak, No:2; doğu kanadı

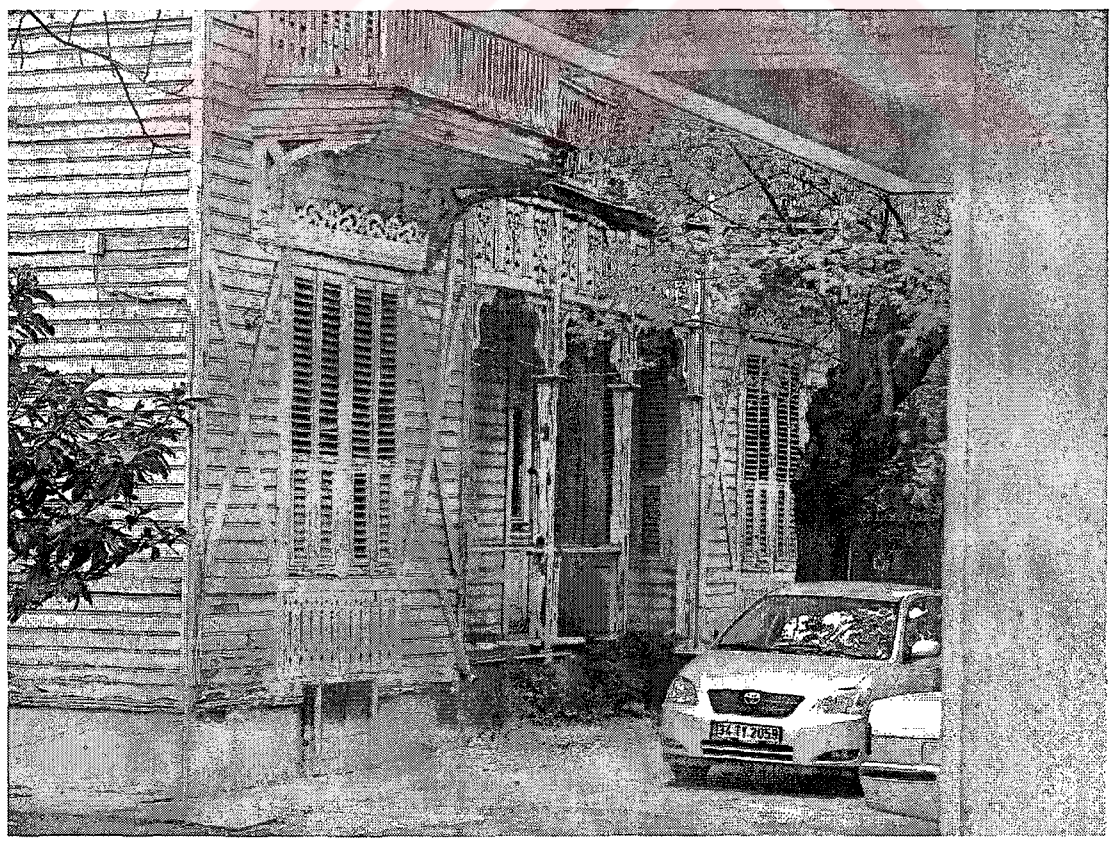

Şekil B.32. Çemenzar Sokak, No:2; giriş düzenlemesi

Şekil B.33. İkinci Orta Sokak, No:1; genel görünüş

Şekil B.34. İkinci Orta Sokak, No:1; güneydoğu cephesi

Şekil B.35. İkinci Orta Sokak, No:1; giriş düzenlemesi

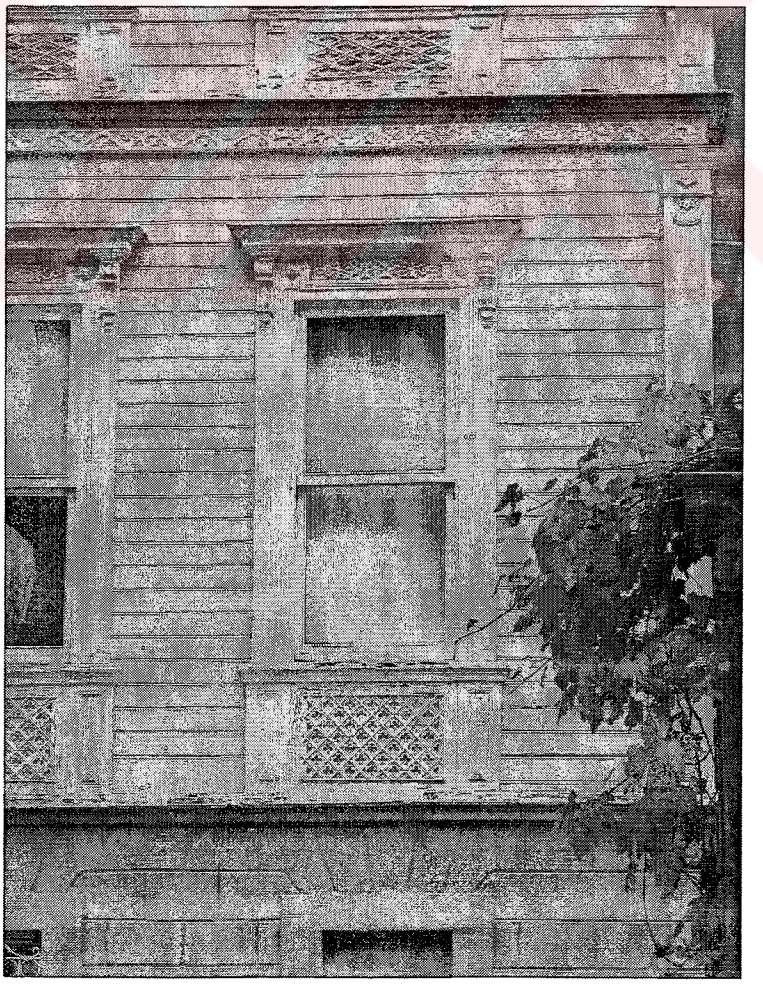

Şekil B.36. İkinci Orta Sokak, No:1; pencere çerçevesi

Şekil B.37. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:112; genel görünüş

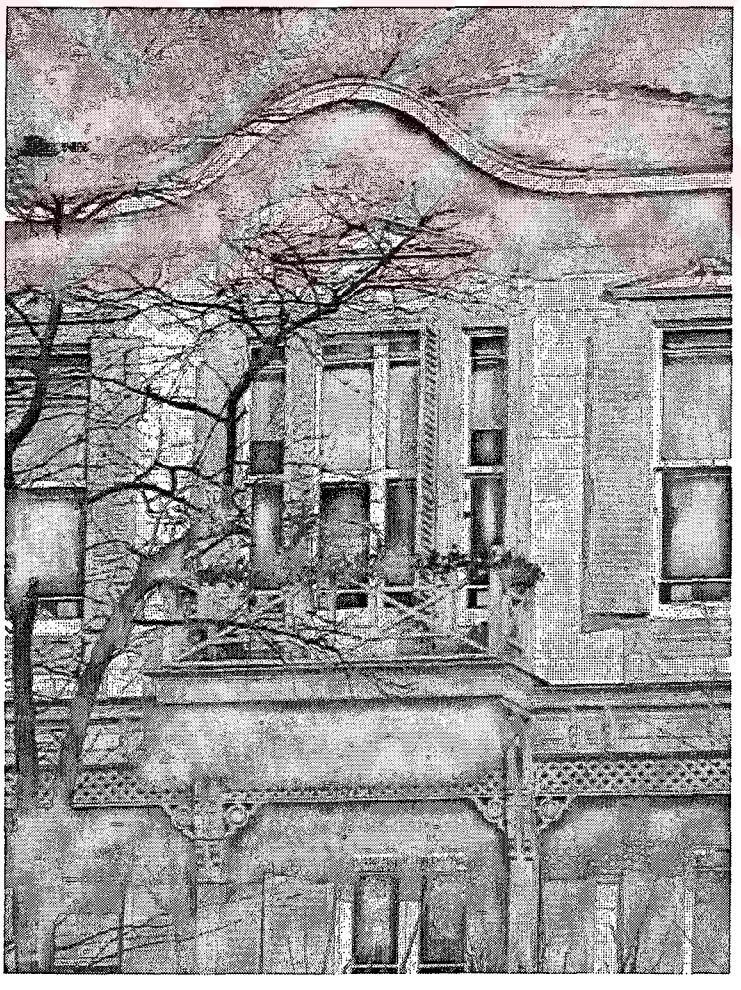

Şekil B.38. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:112; orta eksen

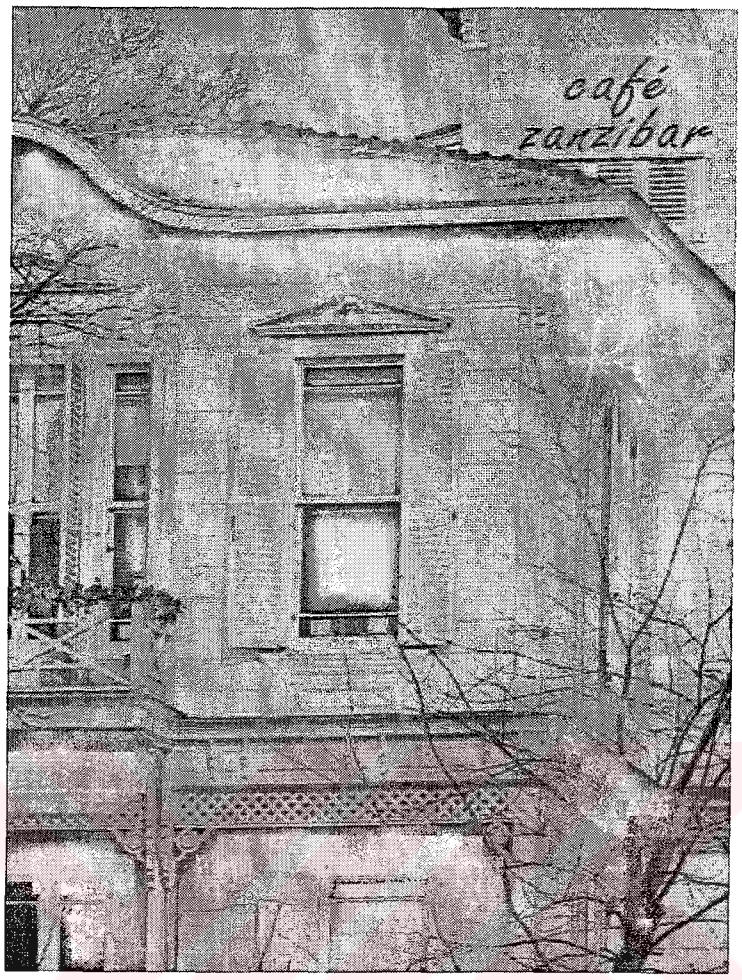

Şekil B.39. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:112; pencere çerçevesi

Şekil B.40. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114a; genel görünüş

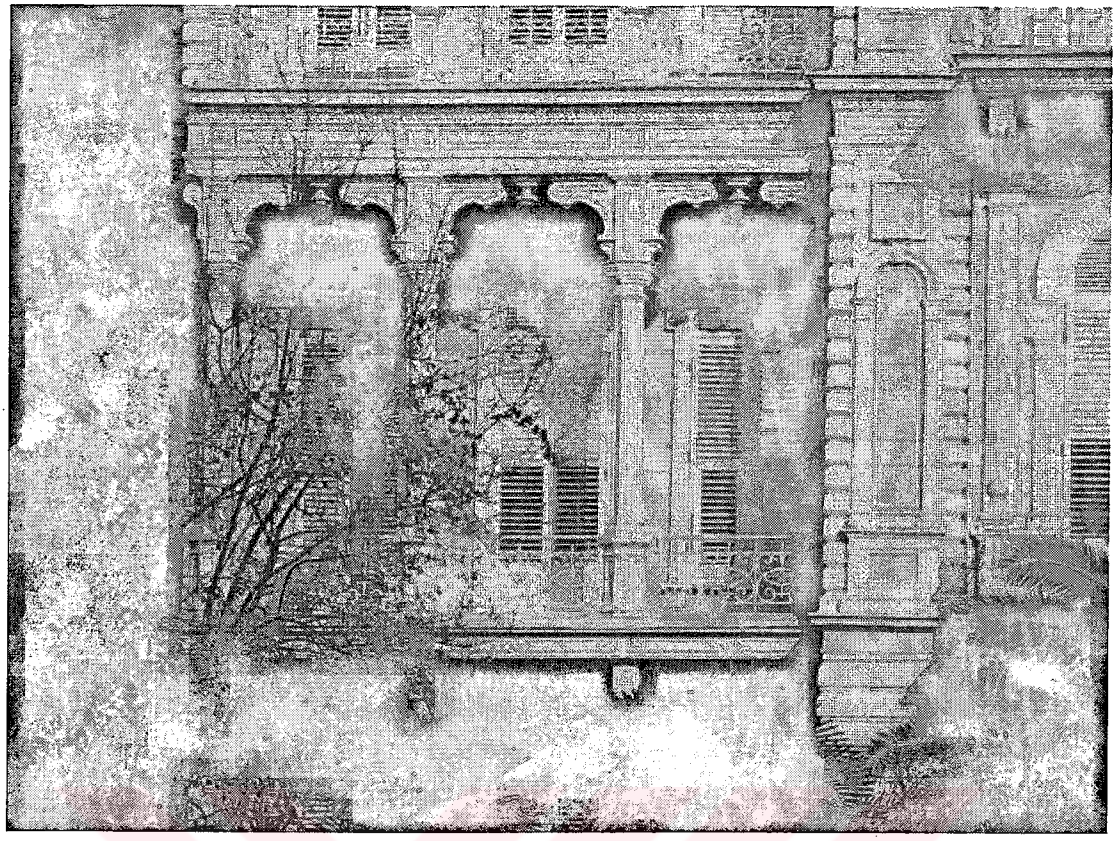

Şekil B.41. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114a; birinci kat balkonu

Şekil B.42. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114a; ikinci kat balkonu

Şekil B.43. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; genel görünüş

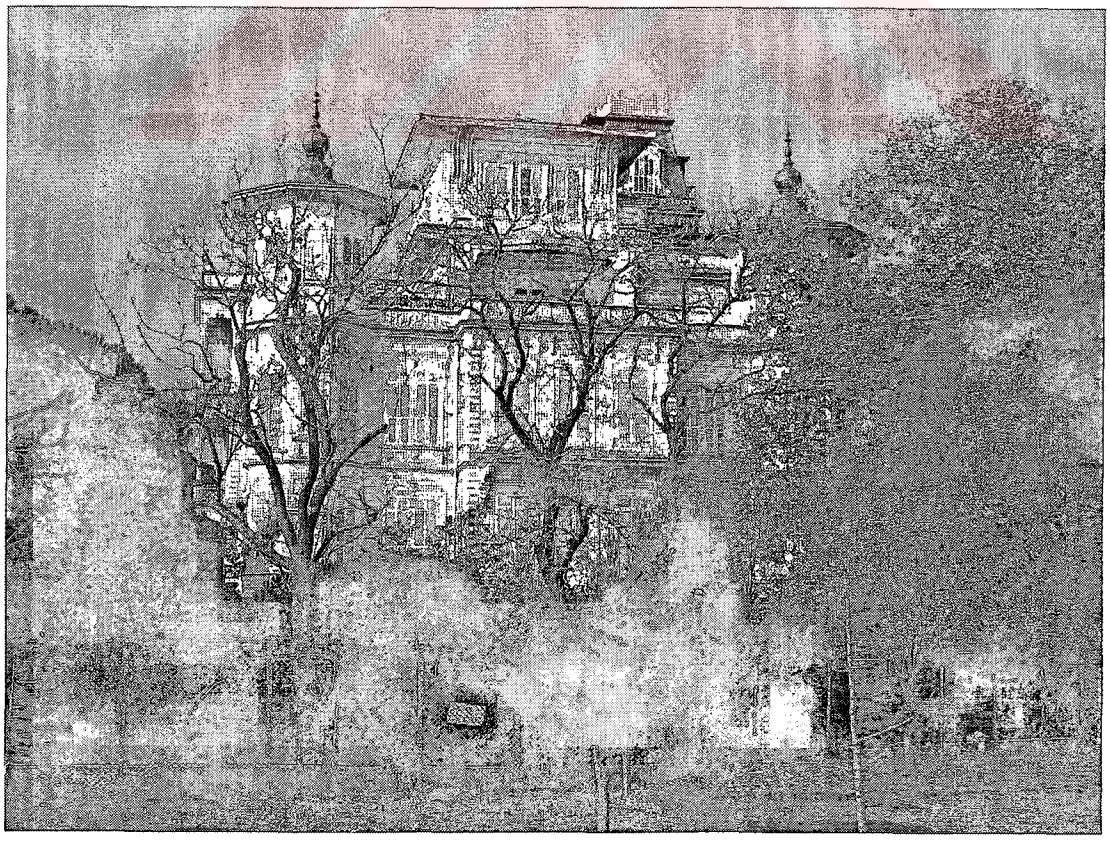

Şekil B.44. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; genel görünüş

Şekil B.45. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; deniz yönündeki giriş

Şekil B.46. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; birinci kat balkonu

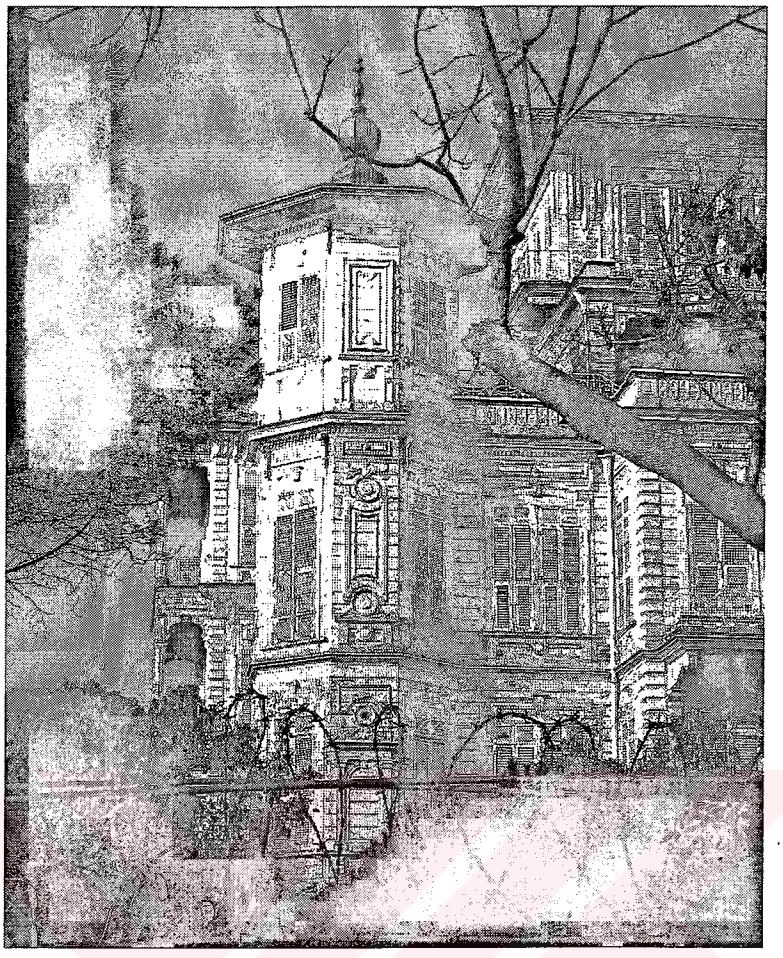

Şekil B.47. Operatör Cemil Topuzlu Cd., No:114b; güneydoğu kule

Şekil B.48. Noter Sokak, No:65; genel görünüş

Şekil B.49. Noter Sokak, No:65; pencere çerçevesi

Şekil B.50. Noter Sokak, No:65; konsollar

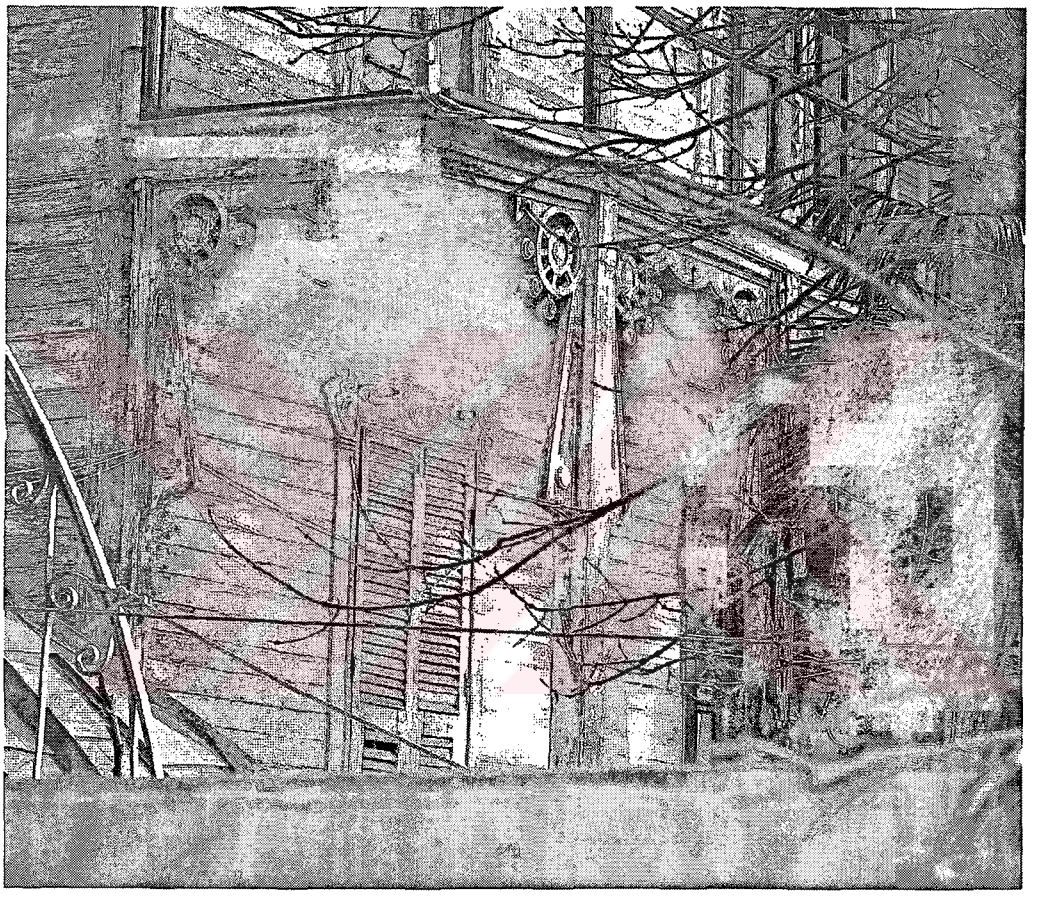

Şekil B.51. Noter Sokak, No:65; furuşlar

Şekil C.1. Prenses Atiye Köşkü; genel görünüş

Şekil C.2. Prenses Atiye Köşkü; genel görünüş

Şekil C.3. Prenses Atiye Köşkü müştemilatı

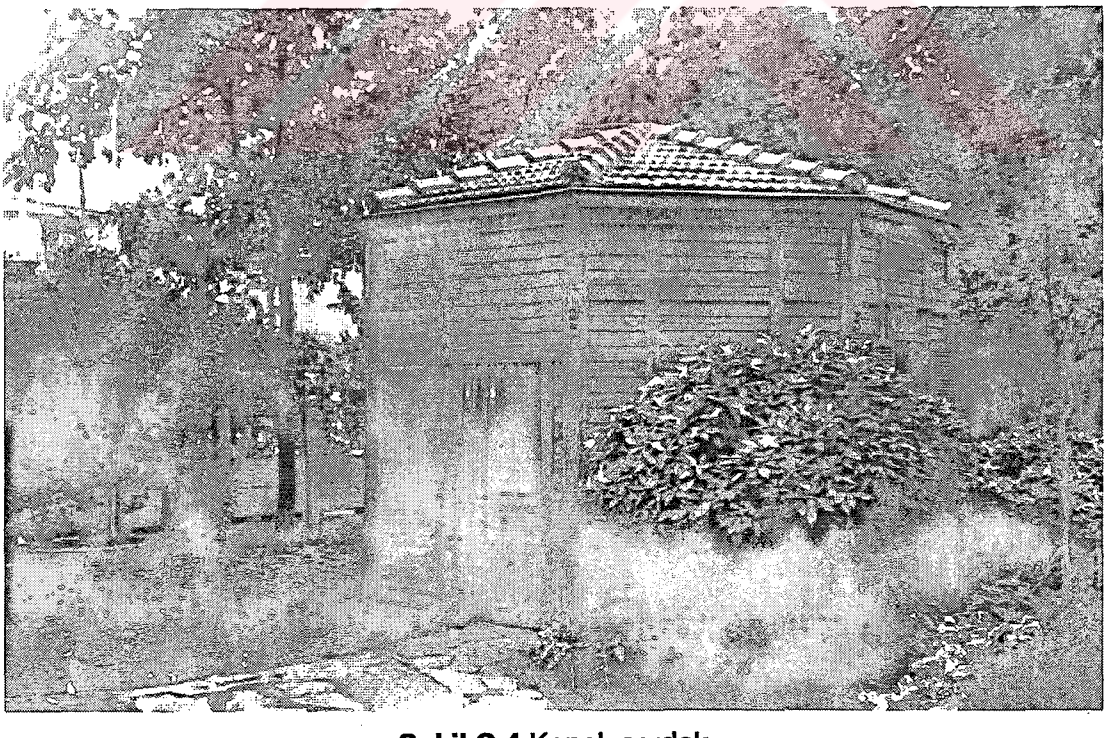

Şekil C.4. Kapalı çardak

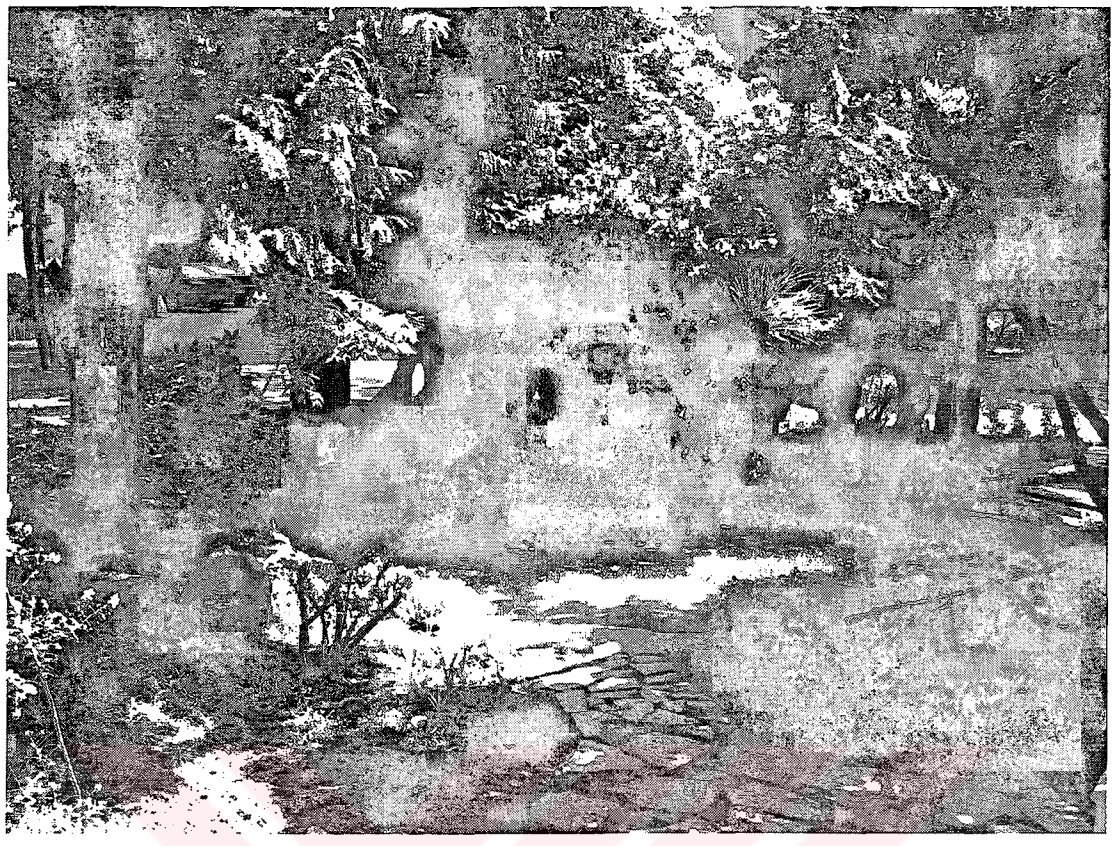

Şekil C.5. Küçük havuz

Şekil C.6. Büyük havuz ve kameriye

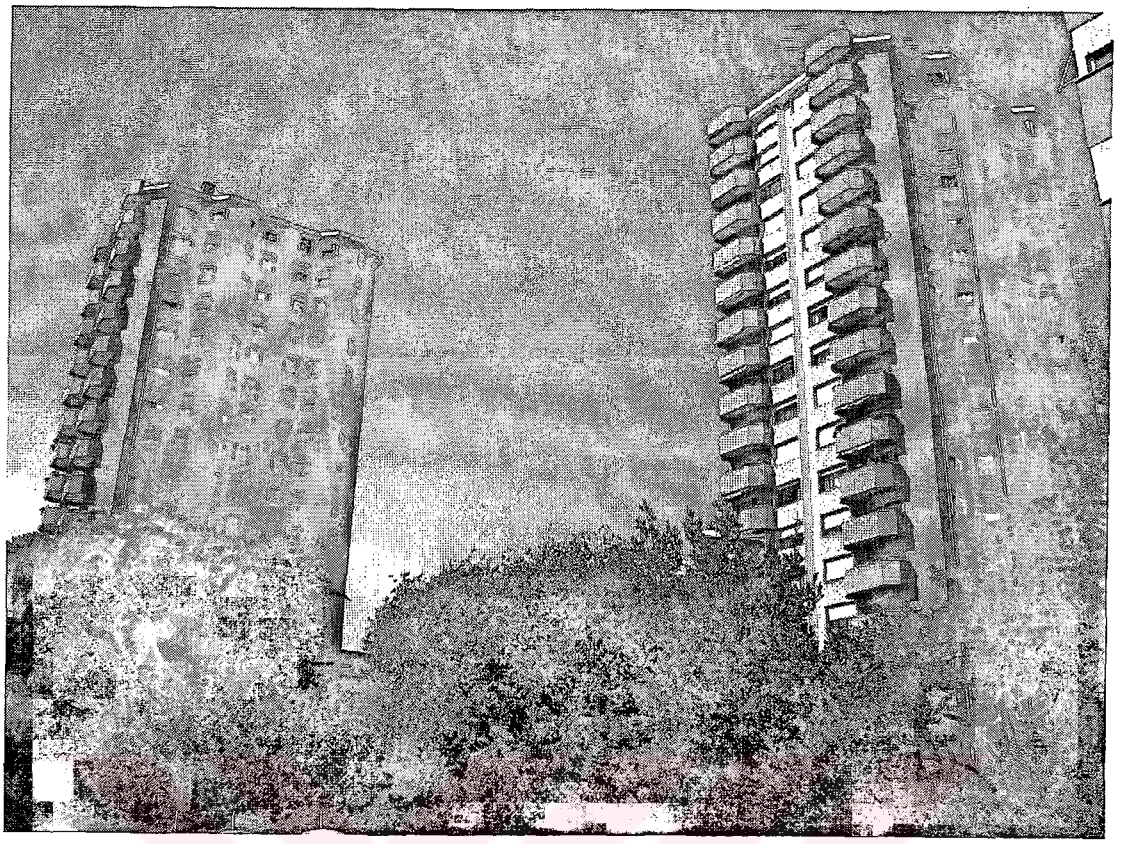

Şekil C.7. Prenses Atiye Sitesi blokları

Şekil C.8. Z01 Mekanı; güneybatı duvarı

Şekil C.9. Z01 Mekanı; terrazzo döşeme

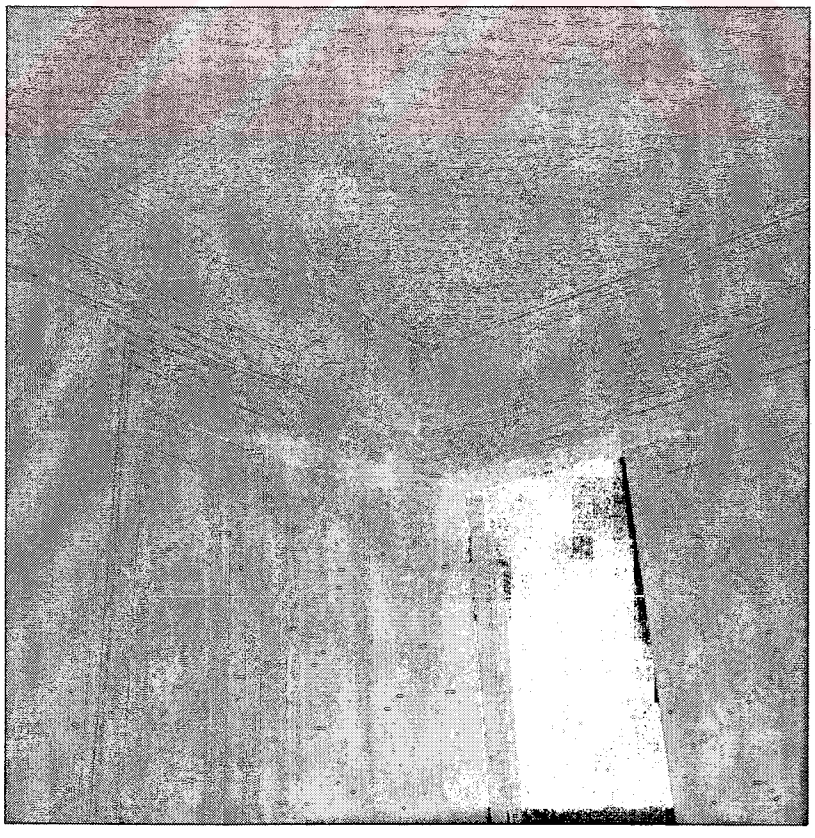

Şekil C.10. Z01 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

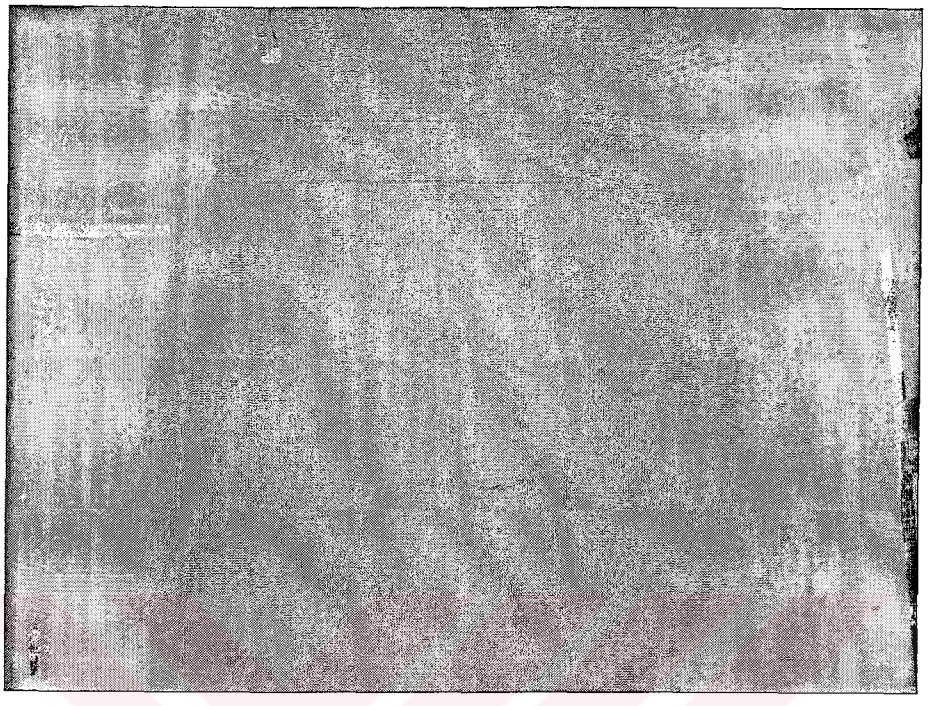

Şekil C.11. Z01 Mekanı; güneydoğu duvarı

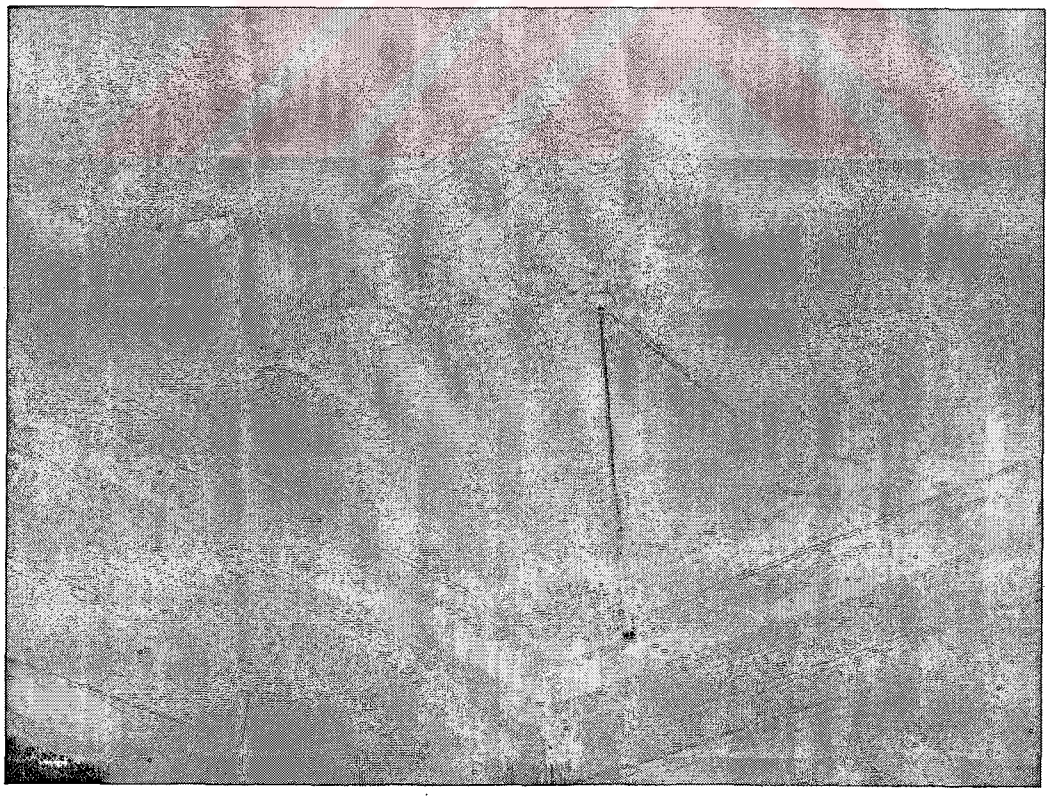

Şekil C.12. Z02 Mekanı tavan bezemeleri

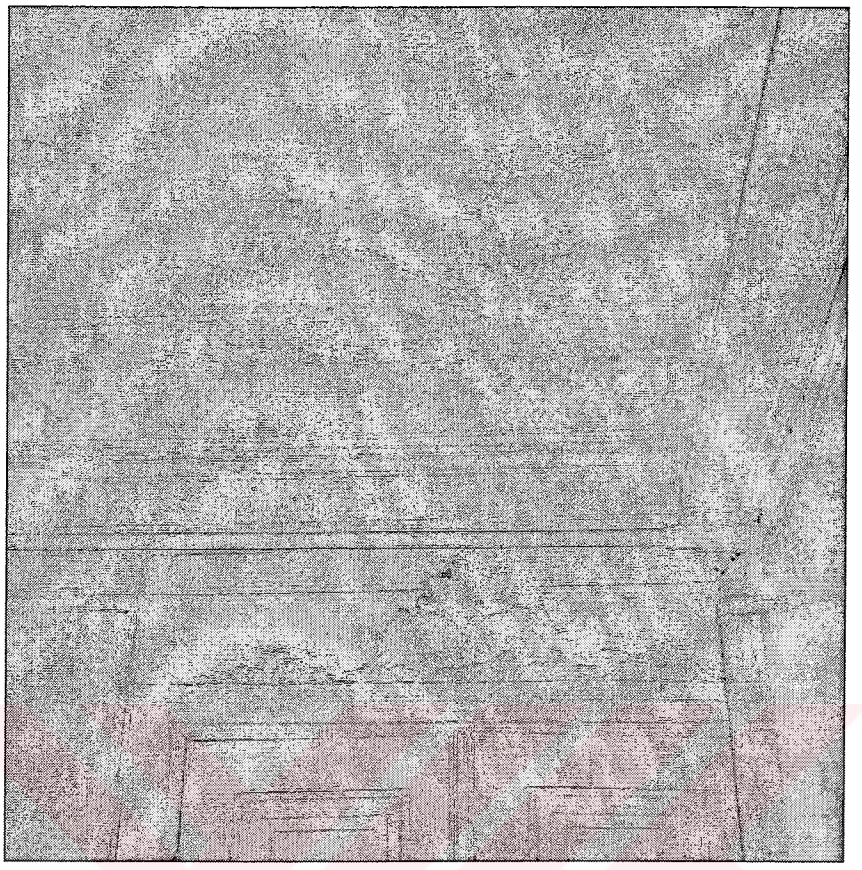

Şekil C.13. Z02 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme

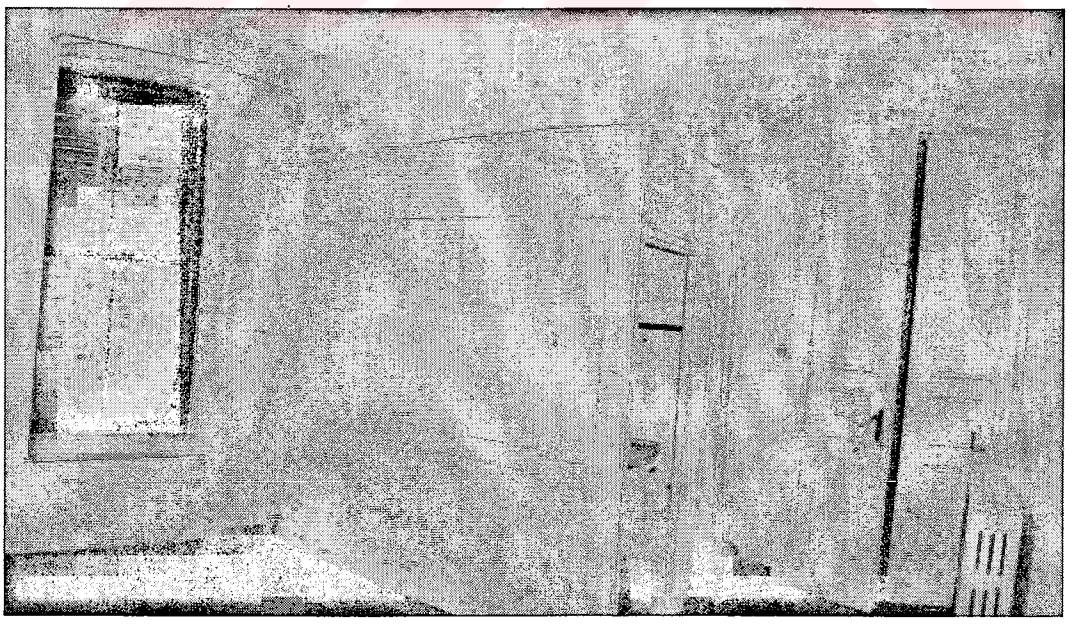

Şekil C.14. Z02 Mekanı; Z03' e bakış

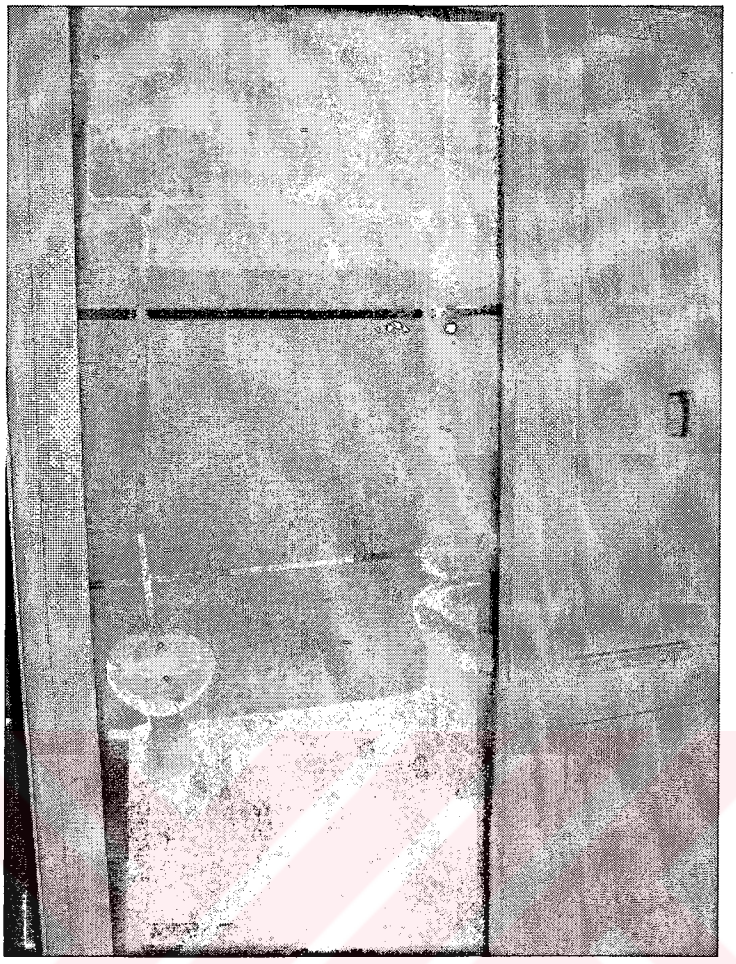

Şekil C.15. Z03 Mekanı

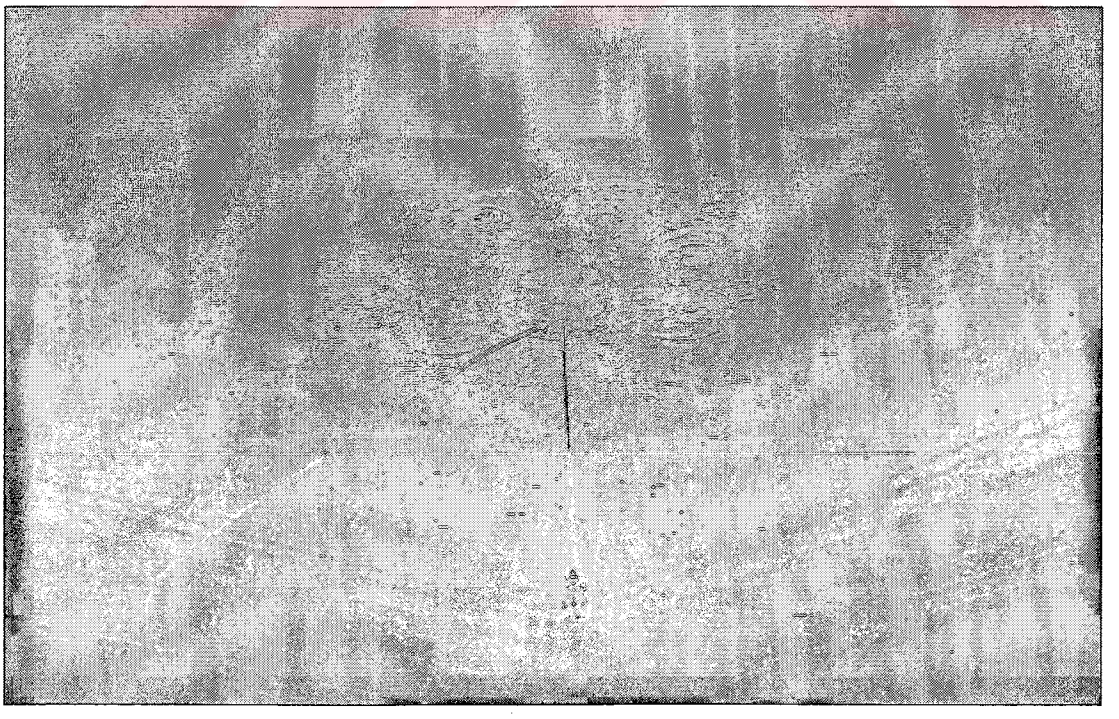

Şekil C.16. Z04 Mekanı; kabartma göbek

Şekil C.17. Z04 Mekanı; tavan ve kapı üstünde kabartma bezeme

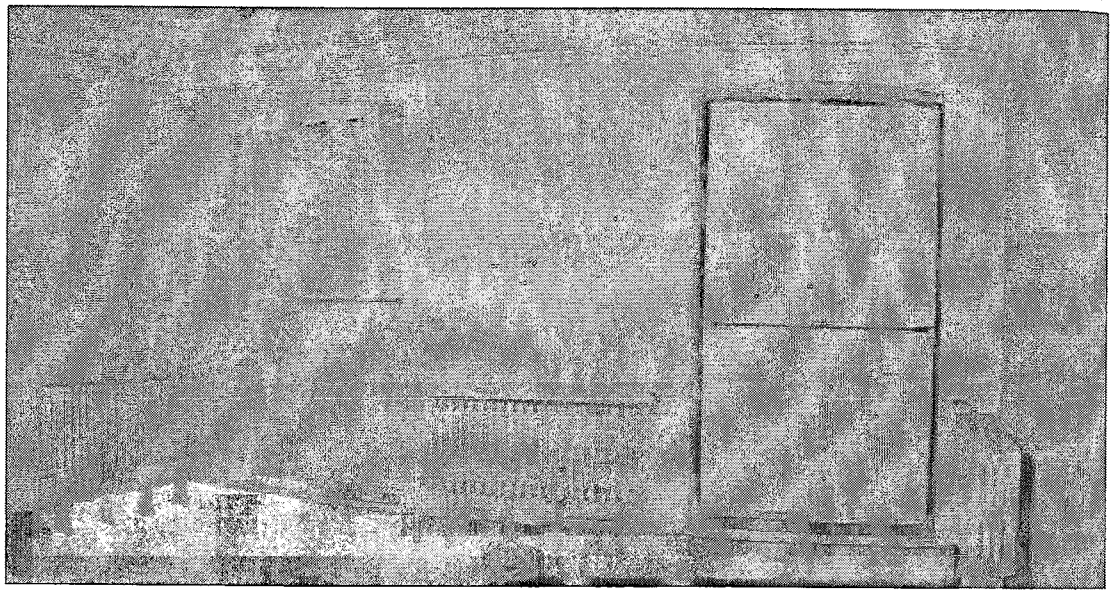

Şekil C.18. Z04 Mekanı; güneydoğu duvarı

Şekil C.19. Veranda (Z05) ve kaskatlı havuz

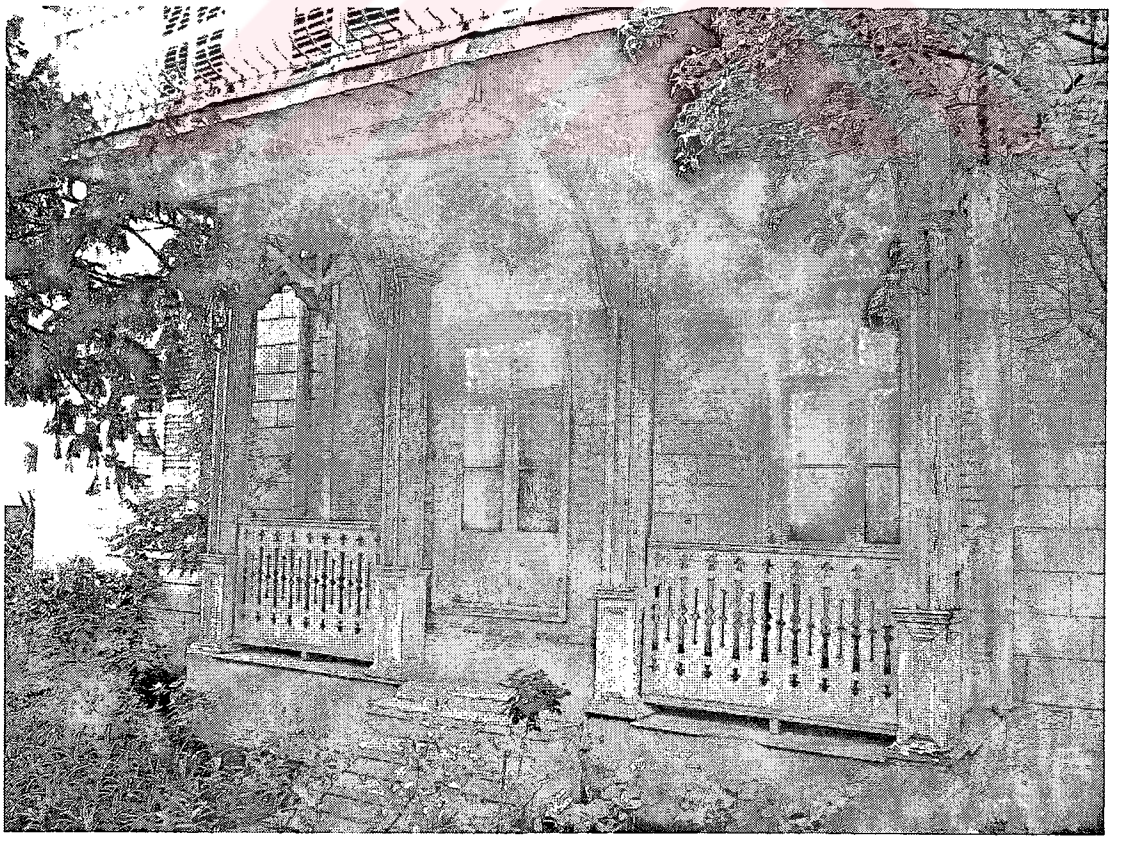

Şekil C.20. Veranda (Z05)

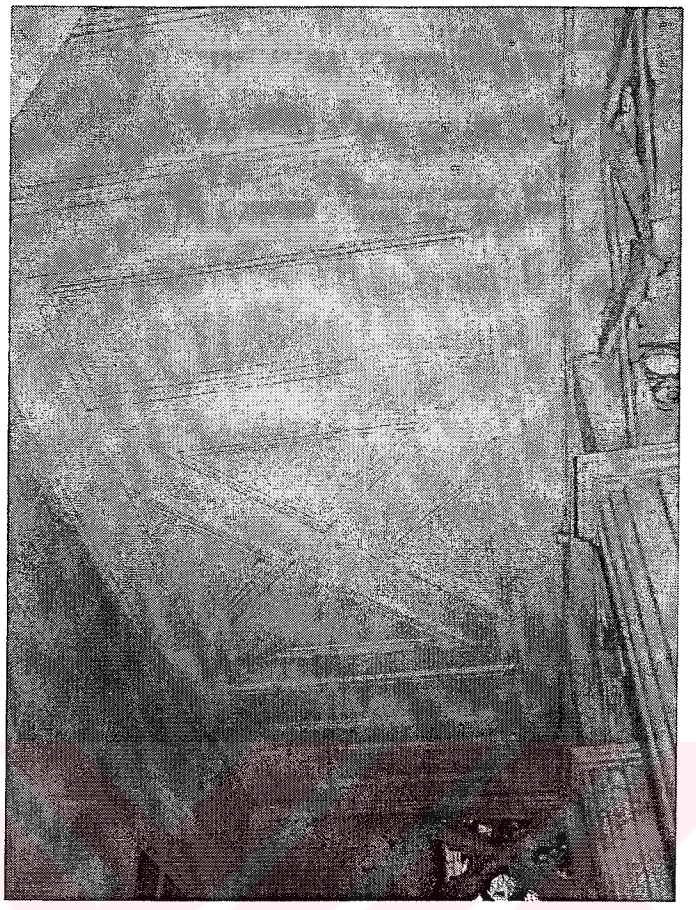

Şekil C.21. Z05 Mekanı tavanı

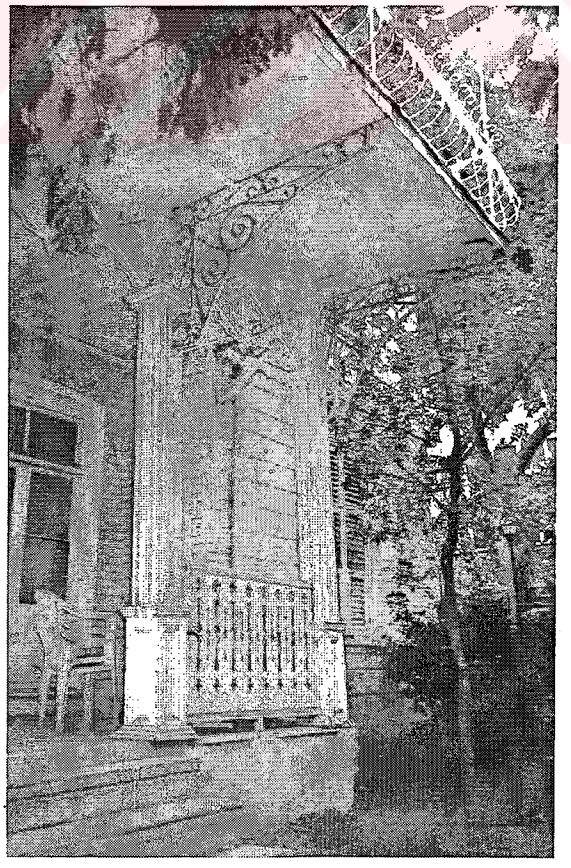

Şekil C.22. Birinci kat çıkmasını taşıyan ahşap direkler ve konsollar

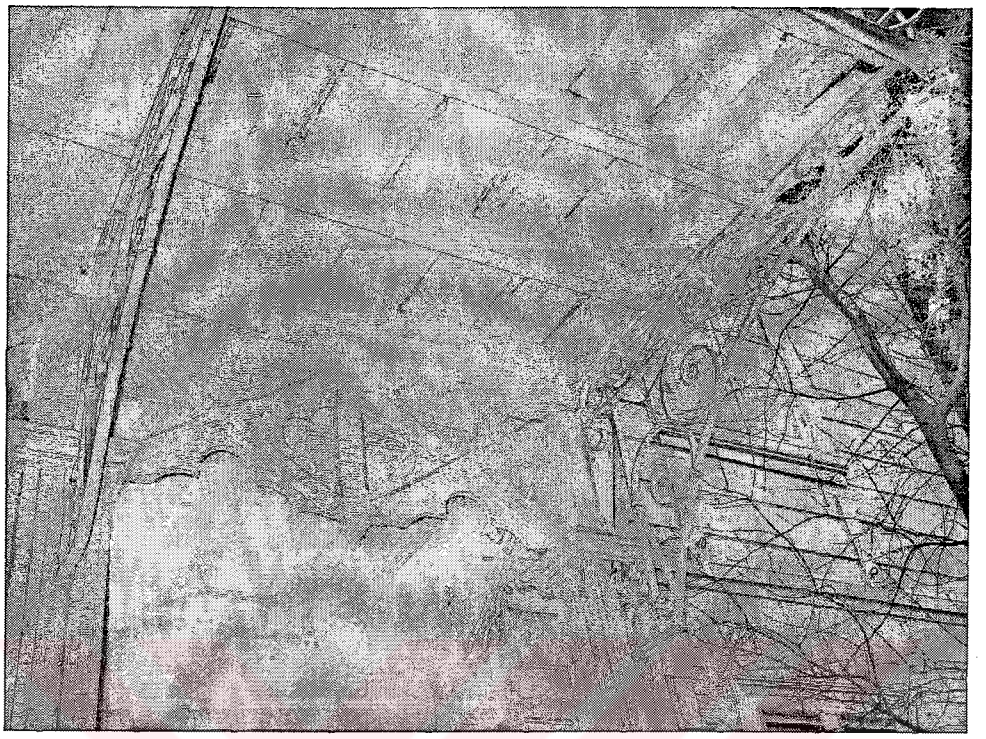

Şekil C.23. Direklerin arasında yer alan ahşap çatkılar

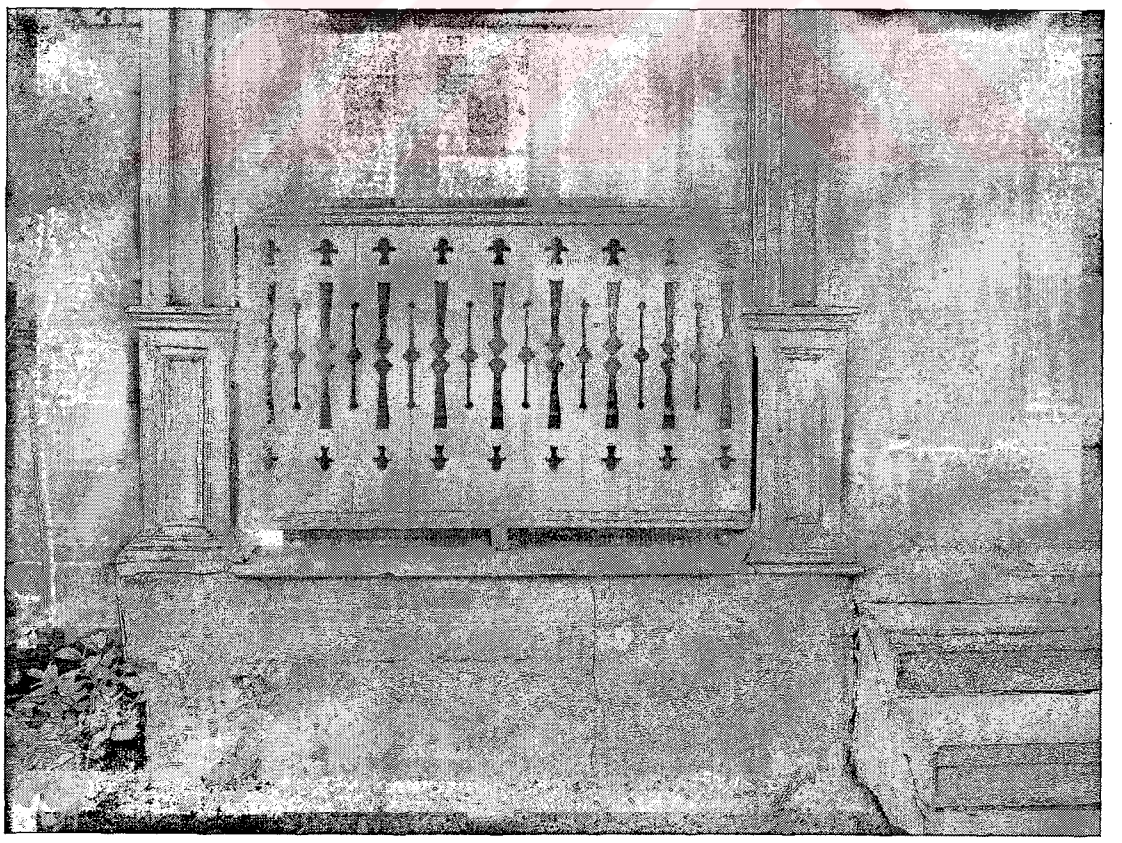

Şekil C.24. Z05 Mekanını sınırlayan korkuluk

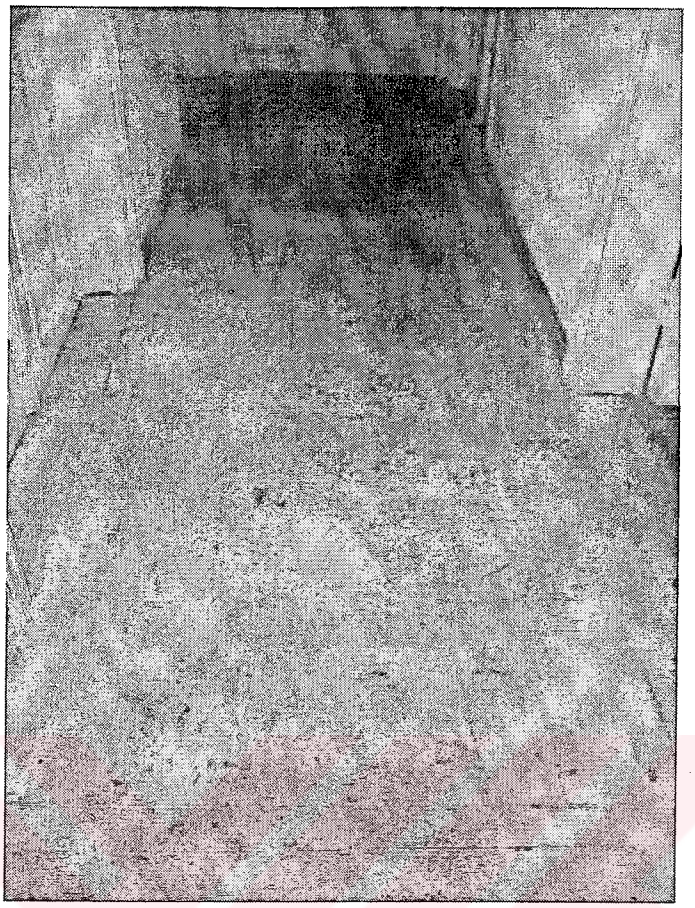

Şekil C.25. Z06 Mekanı döşemesi

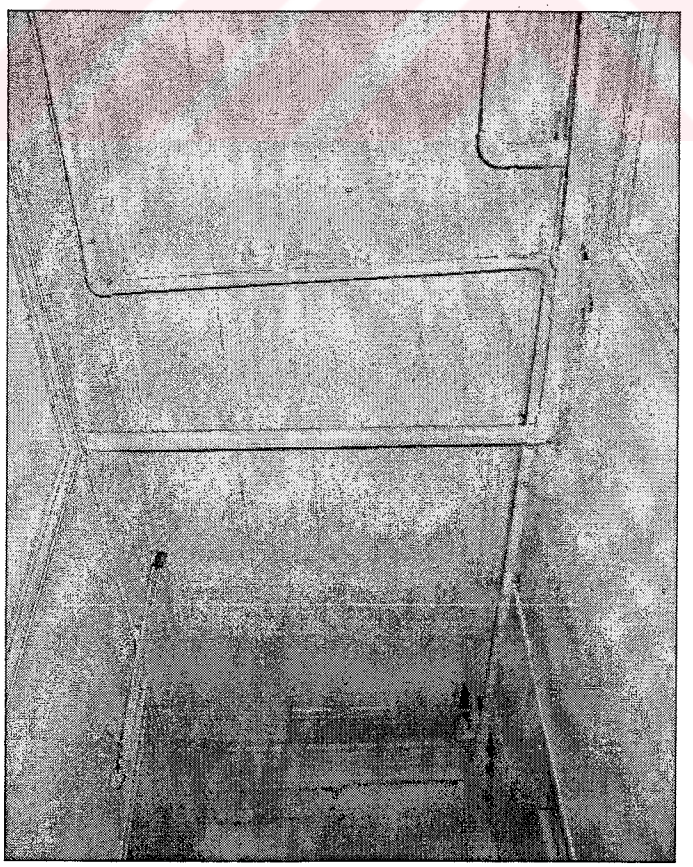

Şekil C.26. Z06 Mekanı tavanı

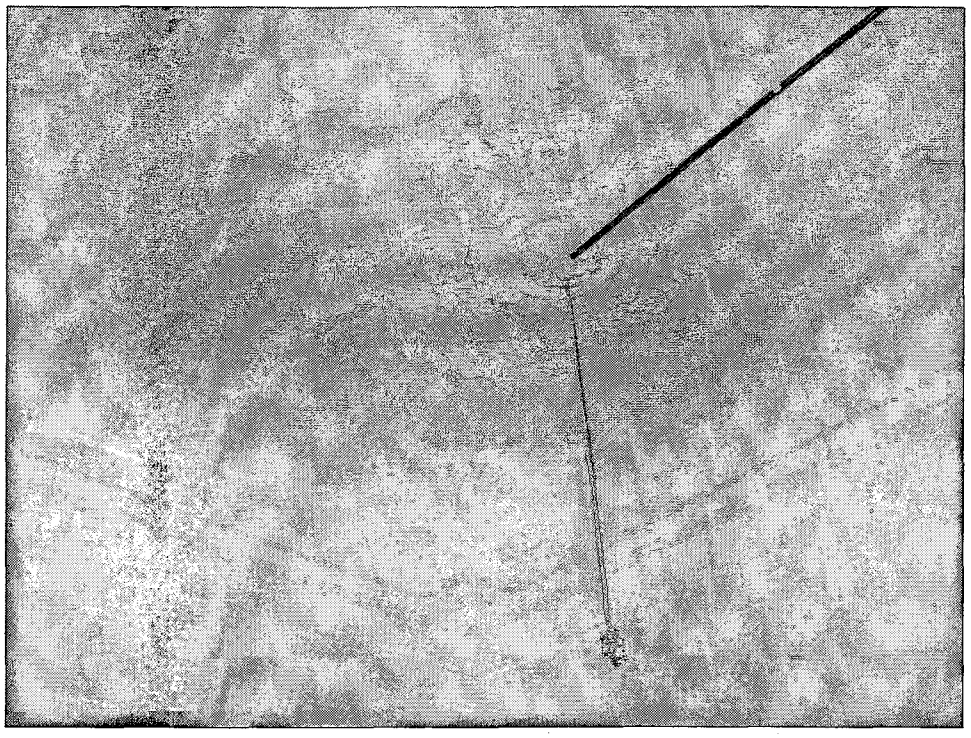

Şekil C.27. Z07 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

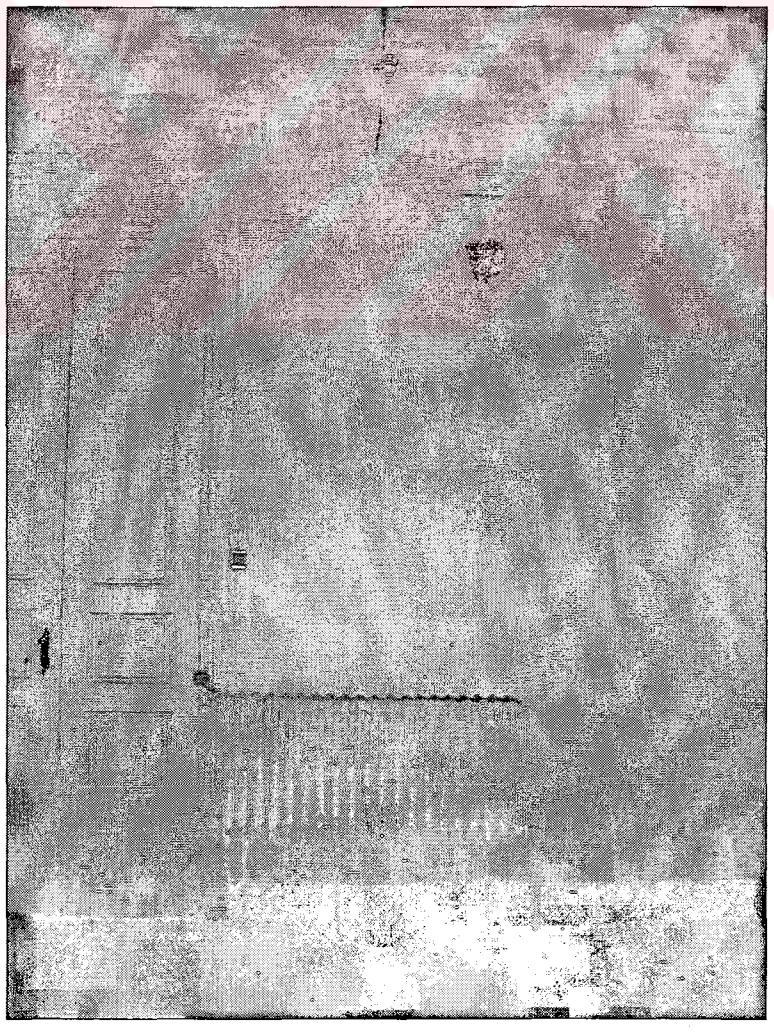

Şekil C.28. Z07 Mekanı; kuzeybatı duvarı

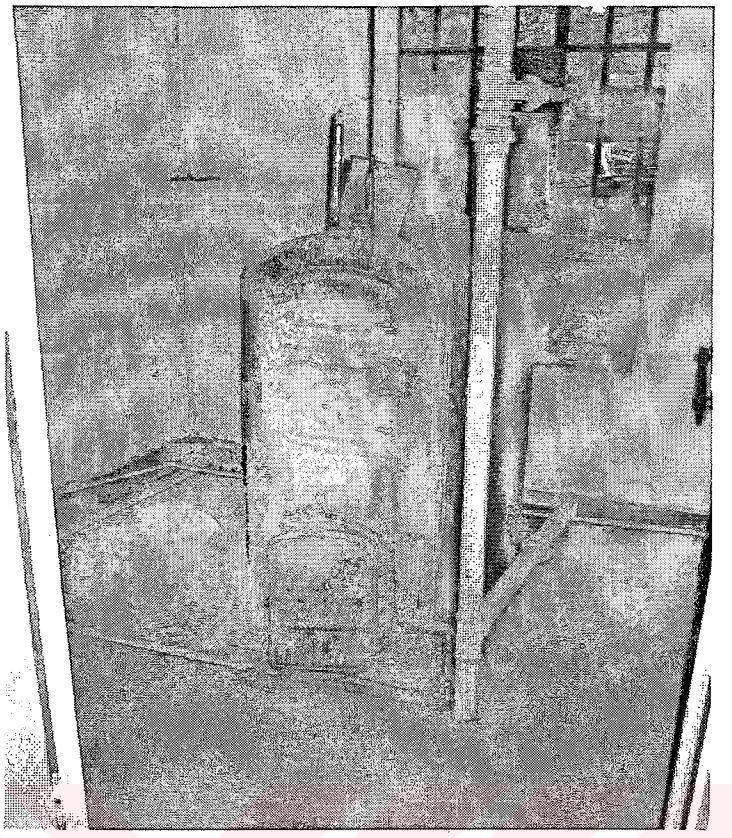

Şekil C.29. Z08 Mekanı

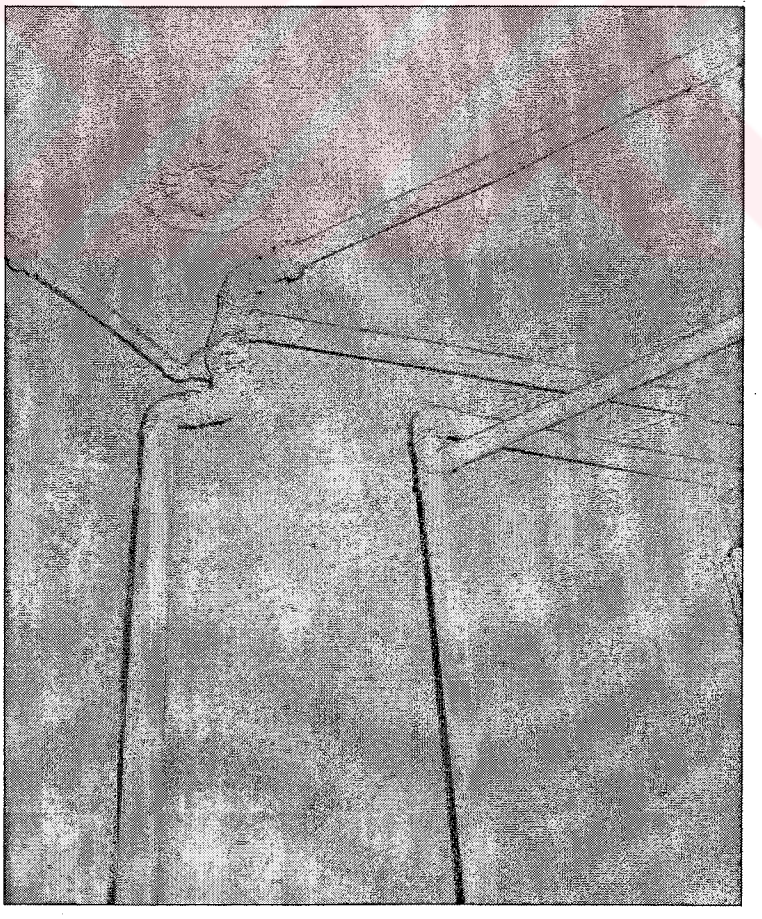

Şekil C.30. Z08 Mekanı; kabartma göbek

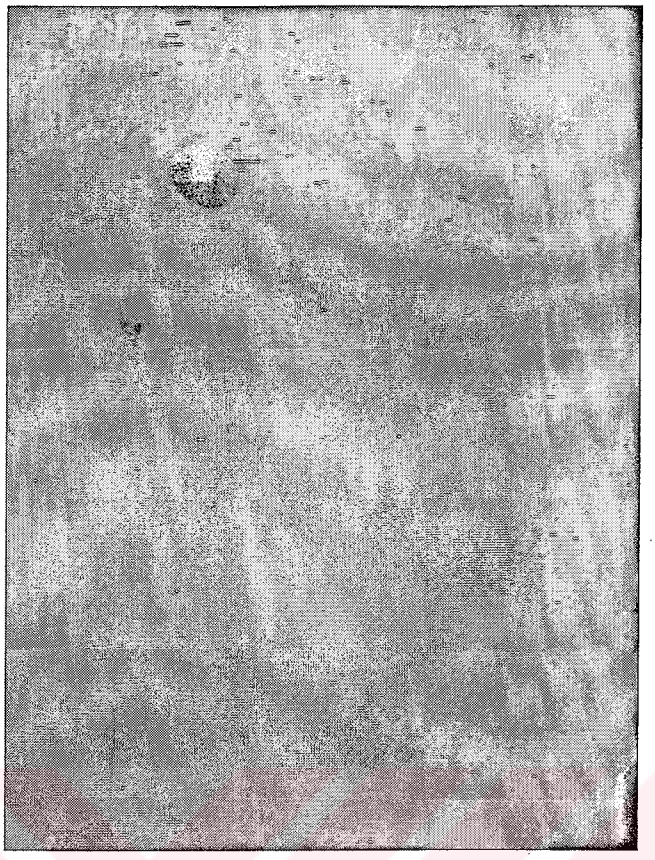

Şekil C.31. Z08 Mekanı; kuzeybatı duvarı

Şekil C.32. Z09 Mekanı; lavabo

Şekil C.33. Z09 Mekanı; kuzeybatı duvarı

Şekil C.34. Z10 Mekanı; kuzeybatı duvarı

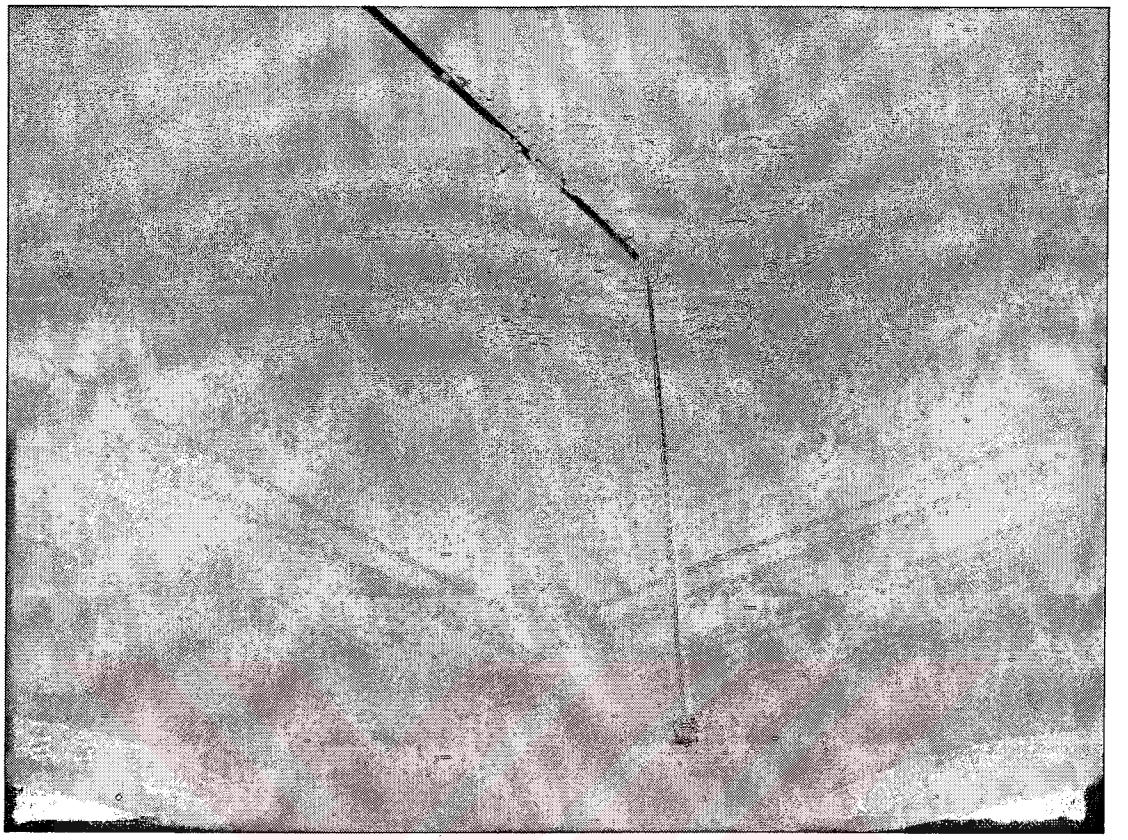

Şekil C.35. Z11 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

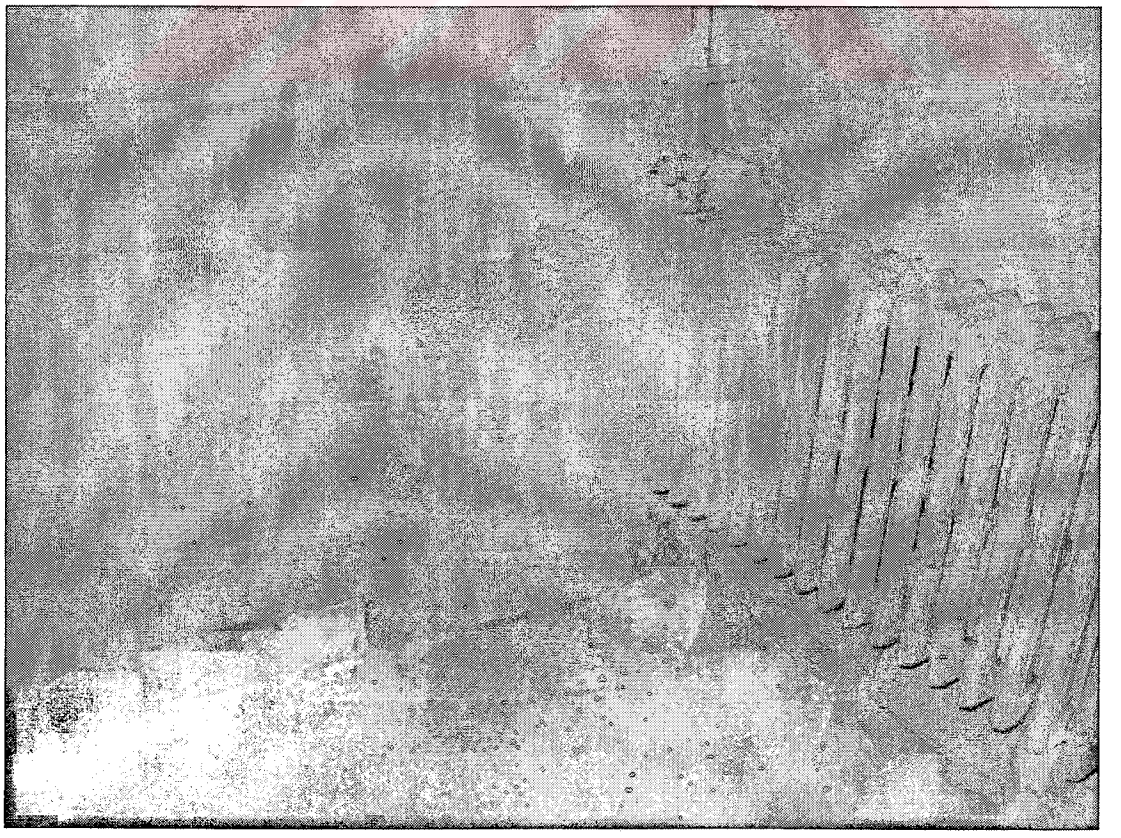

Şekil C.36. Z11 Mekanı; kuzeydoğu duvarı

Şekil C.37. Z12 Mekanı döşemesi

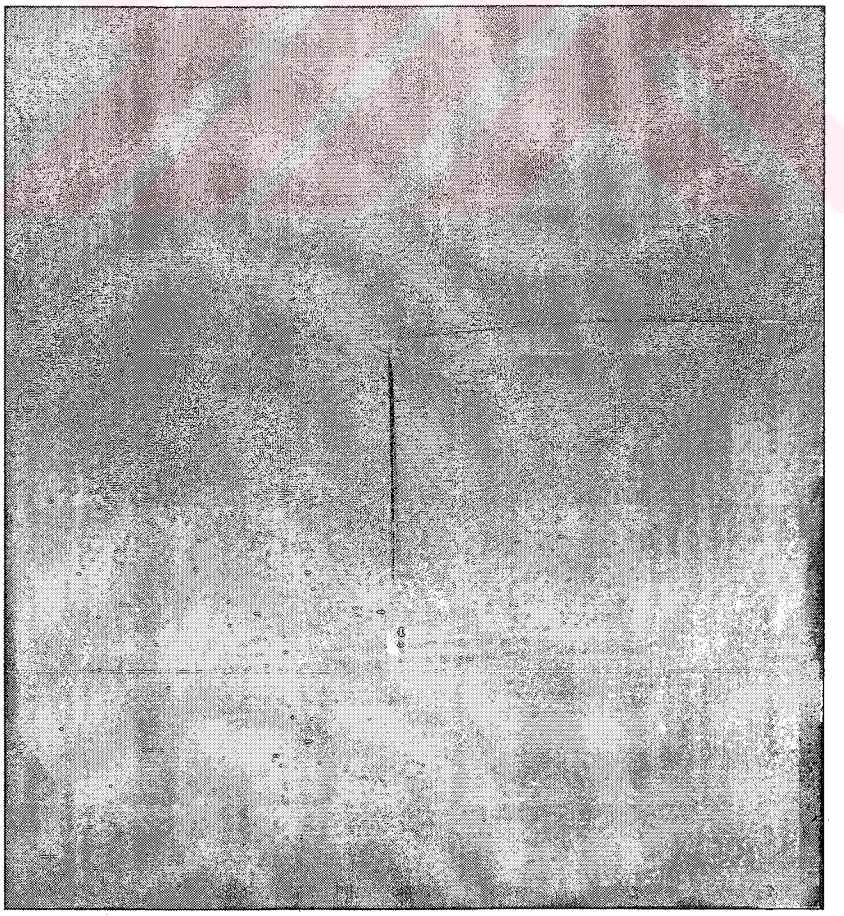

Şekil C.38. Z12 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

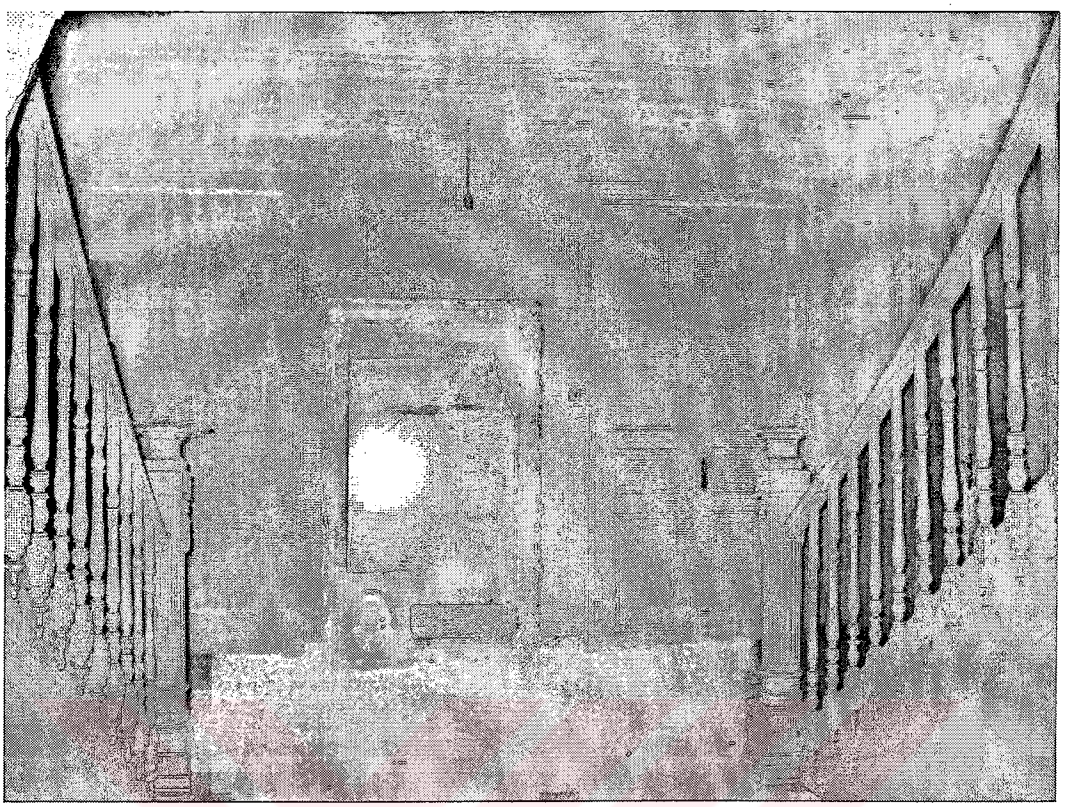

Şekil C.39. Z12 Mekanı

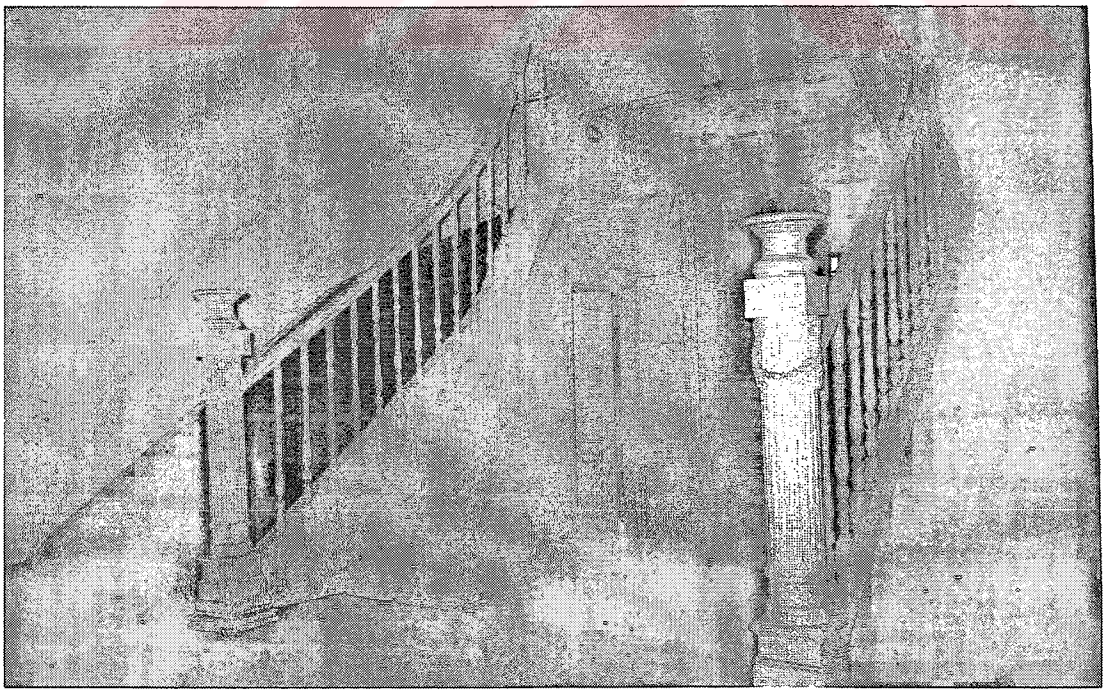

Şekil C.40. Z12a Mekanı

Şekil C.41. Z12a Mekanı; terrazzo döşeme

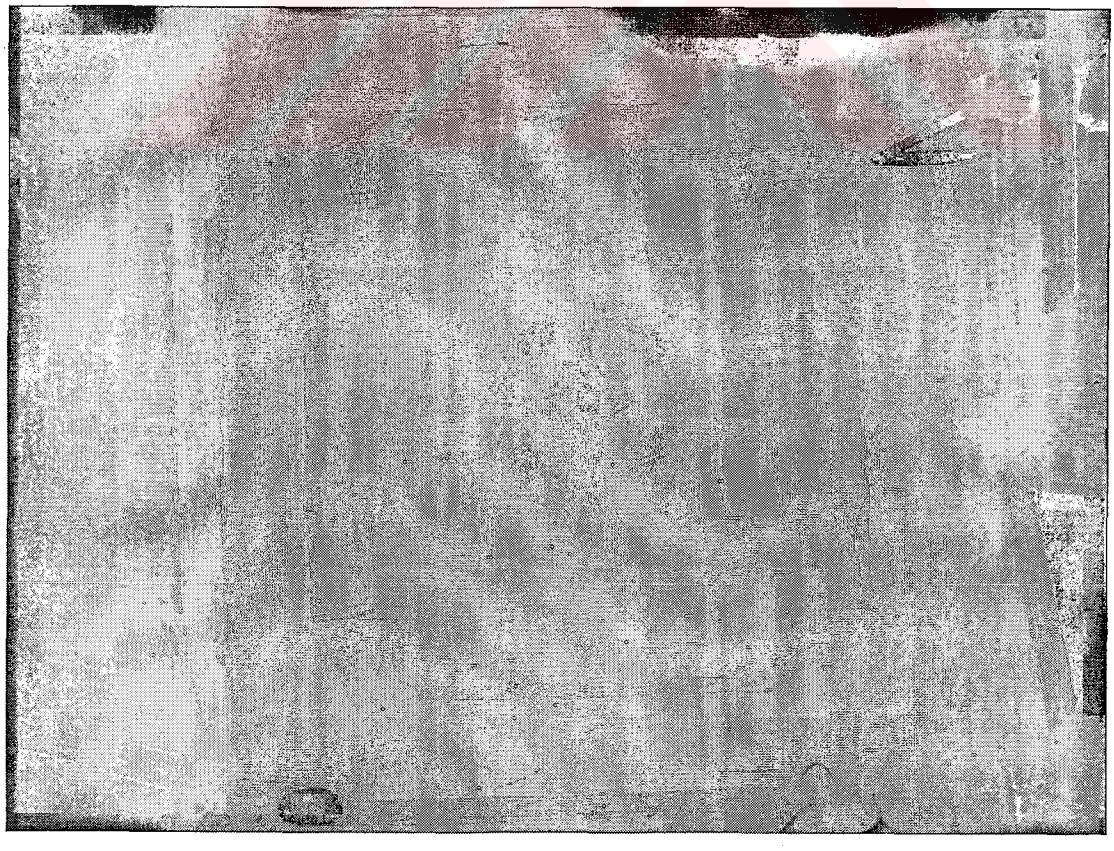

Şekil C.42. Z12a Mekanı tavanı

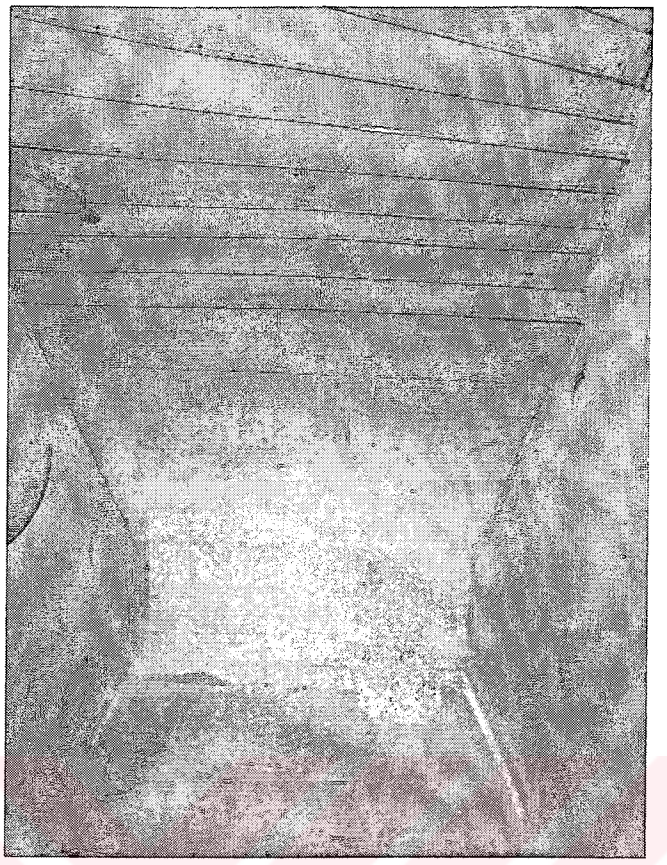

Şekil C.43. Z13 Mekanı

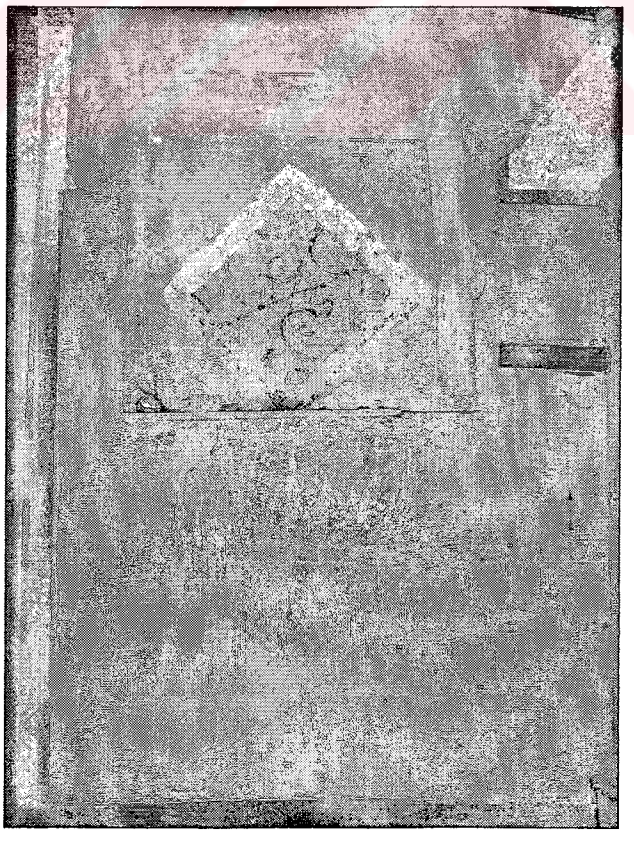

Şekil C.44. Z13 Mekanı; kuzeybatı duvarı

Şekil C.45. Z14 Mekanı

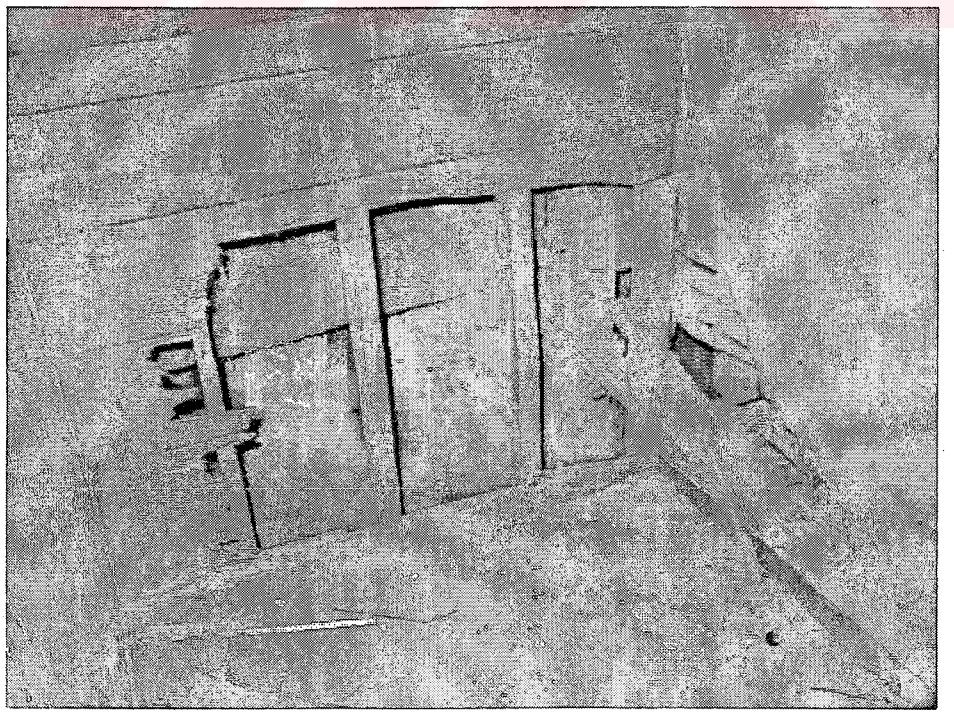

Şekil C.46. Z14 Mekanı; temele bakış

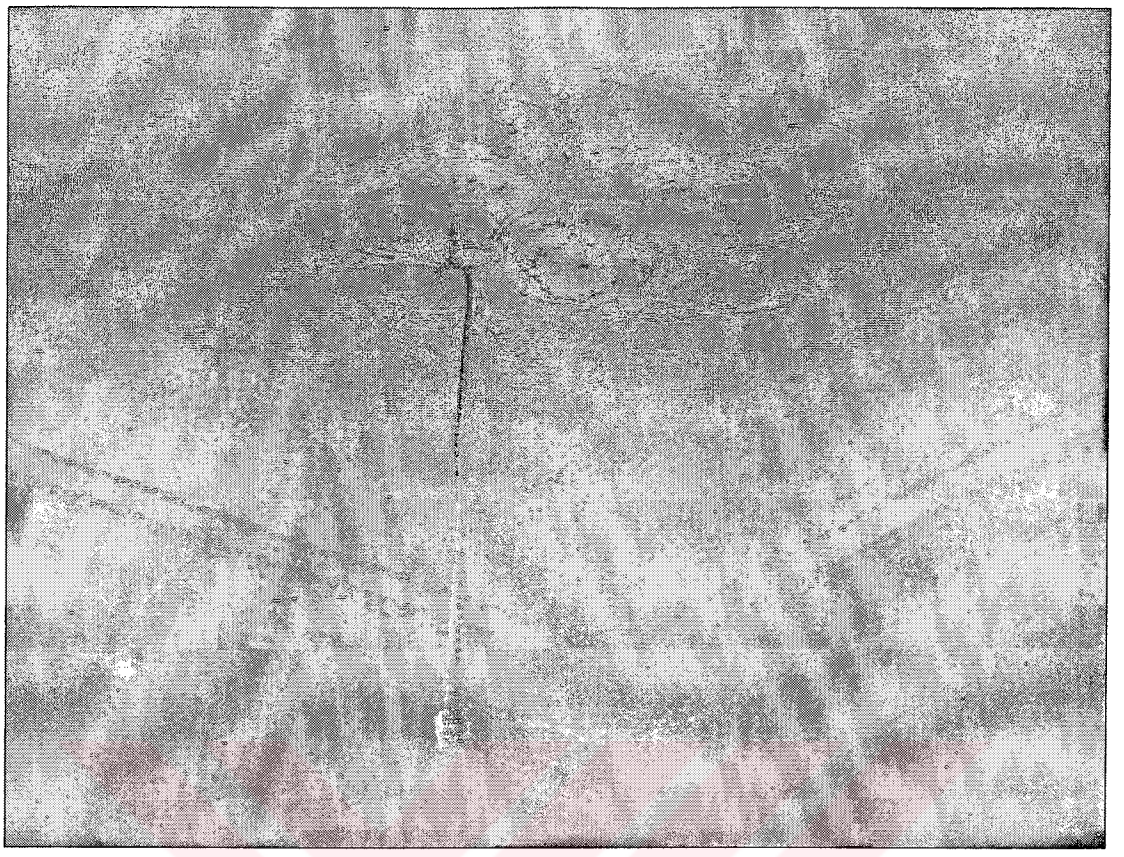

Şekil C.47. Z15 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

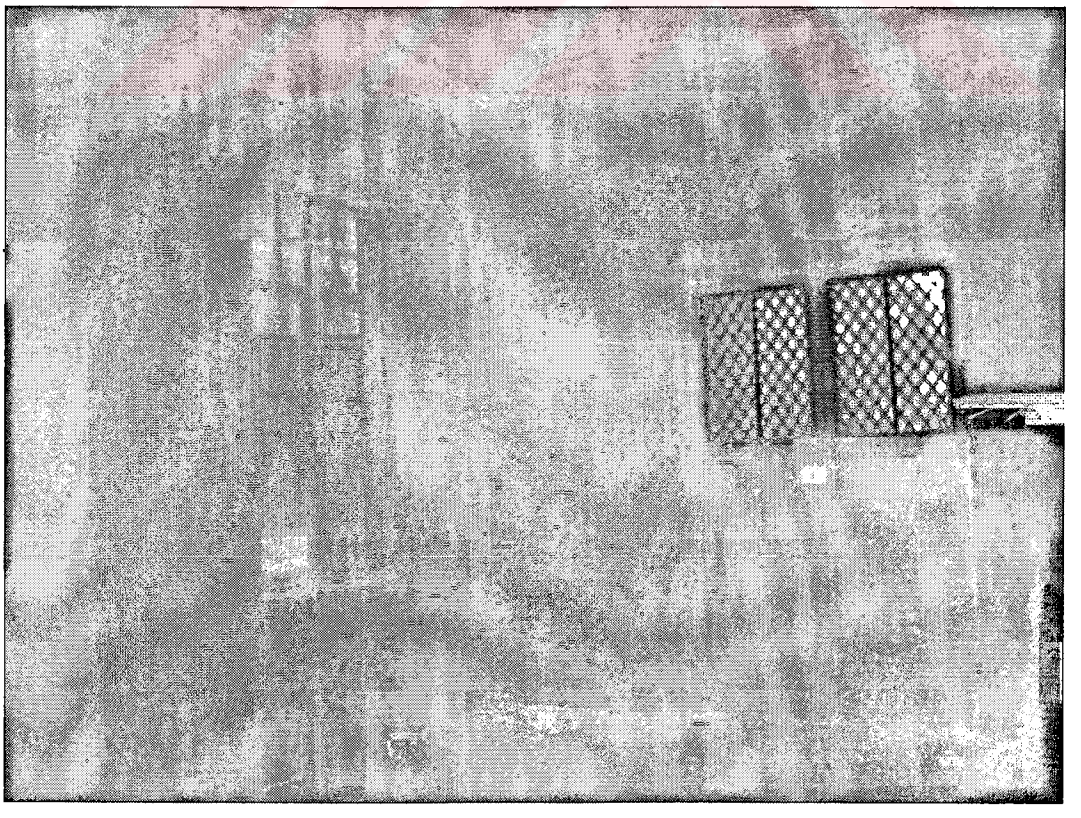

Şekil c.48. Z16 Mekanı

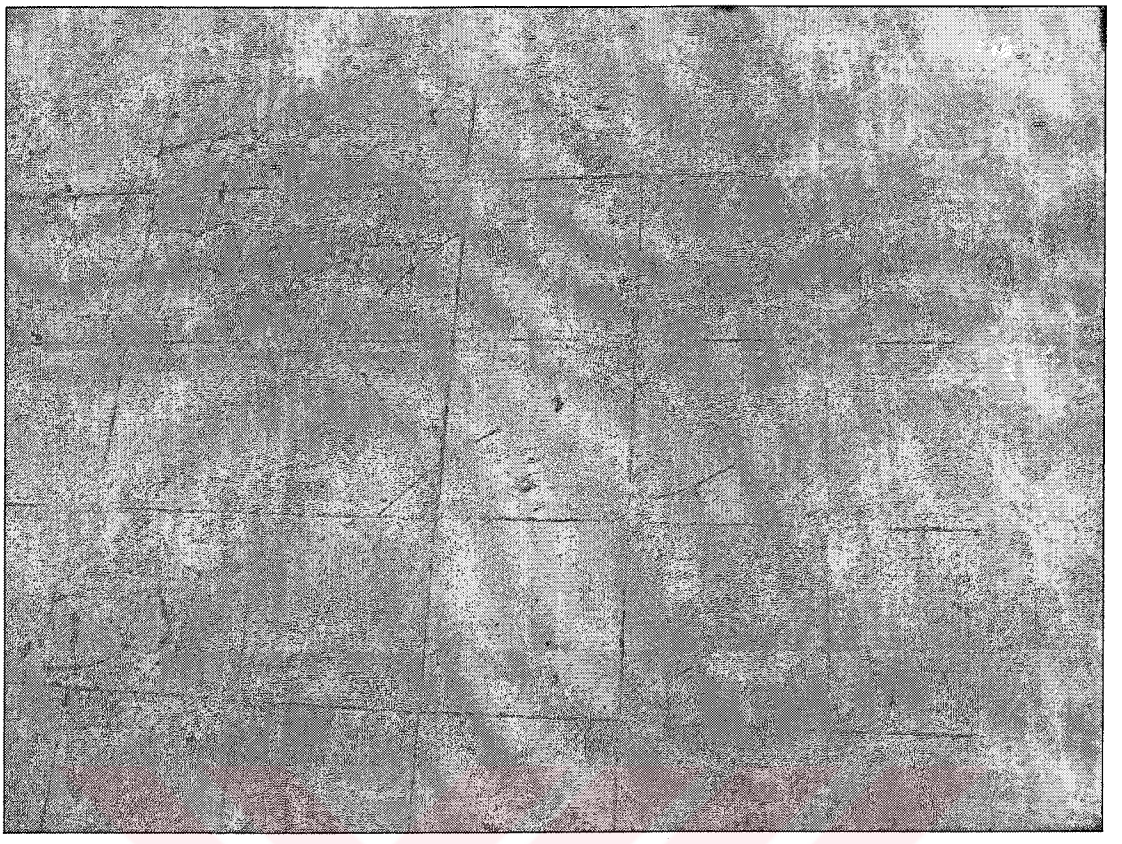

Şekil C.49. Z16 Mekanı; zemin kaplaması

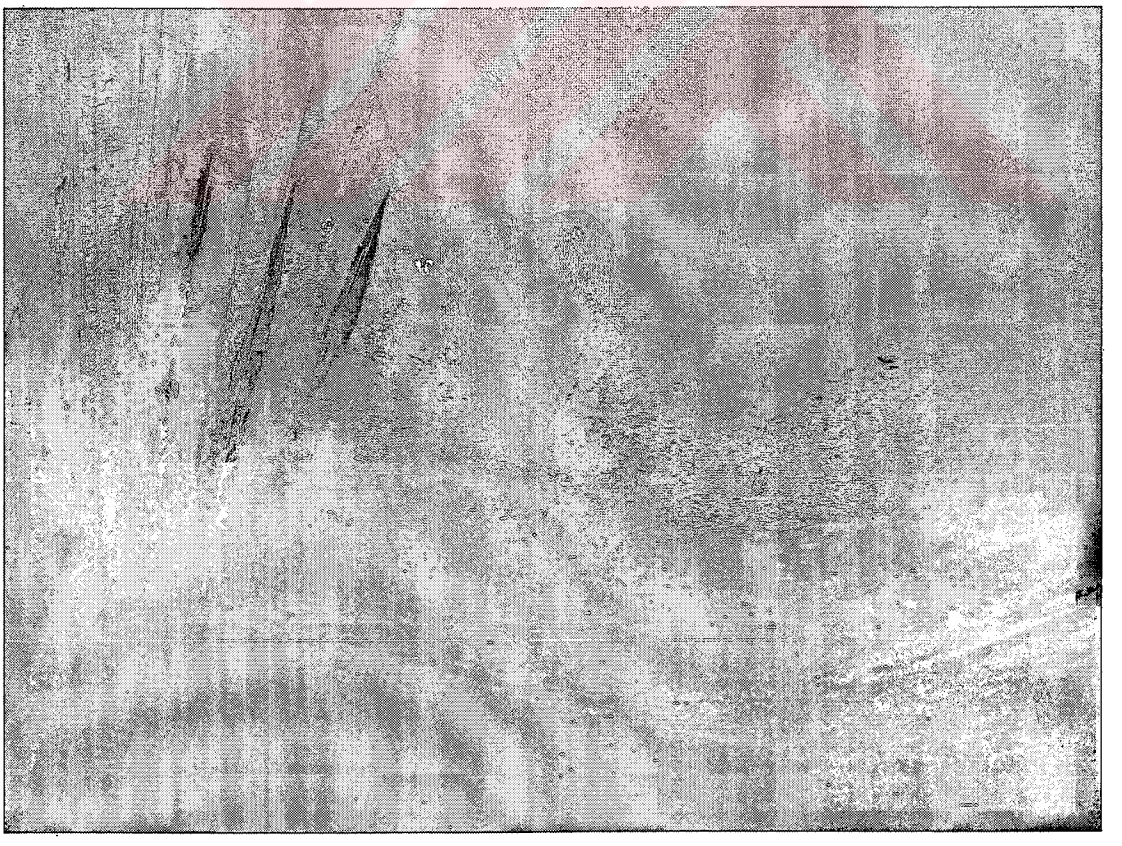

Şekil C.50. Z16 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

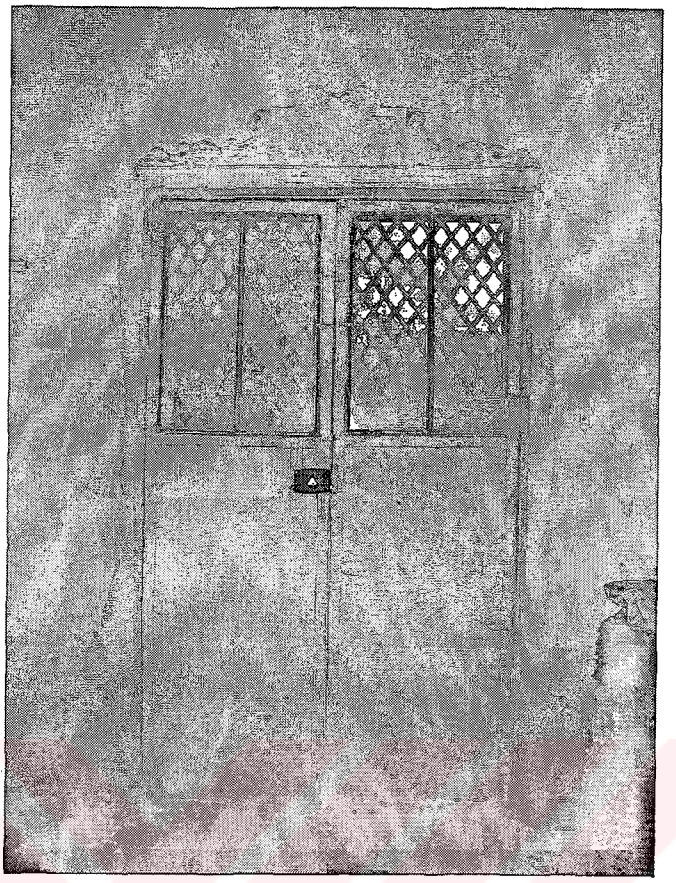

Şekil C.51. Z16 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme

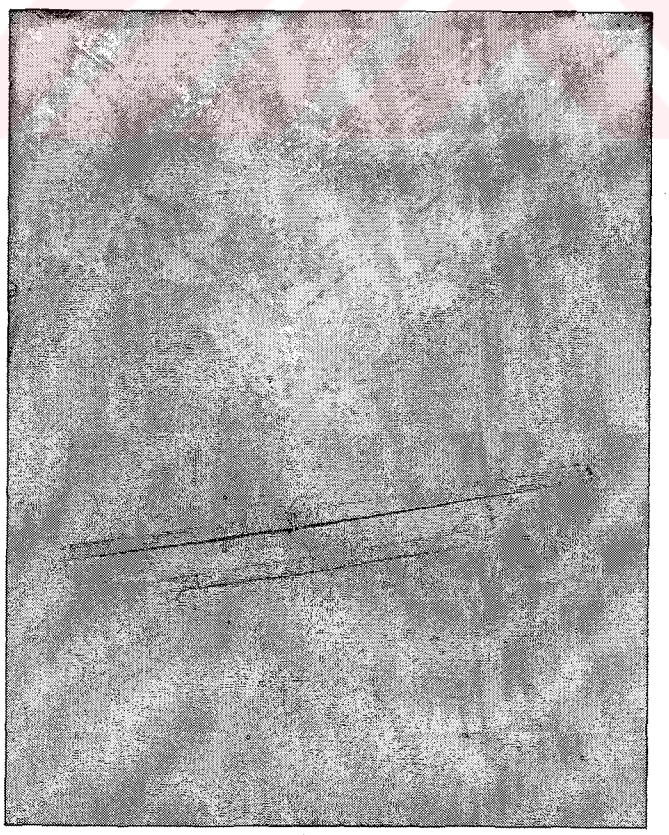

Şekil C.52. Z16 Mekanı; güney köşede L profiller

Şekil C.53. Z16 Mekanı; kullanılmayan demir parmaklıklar

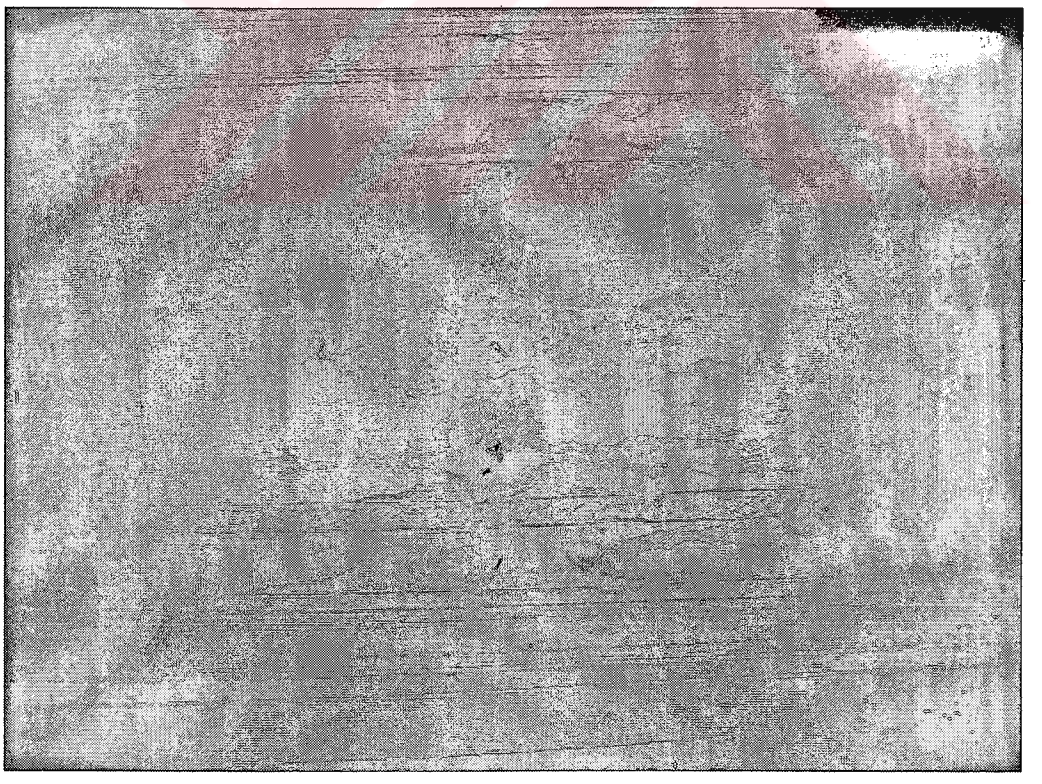

Şekil C.54. Z16a Mekanı; kabartma tavan bezemesi

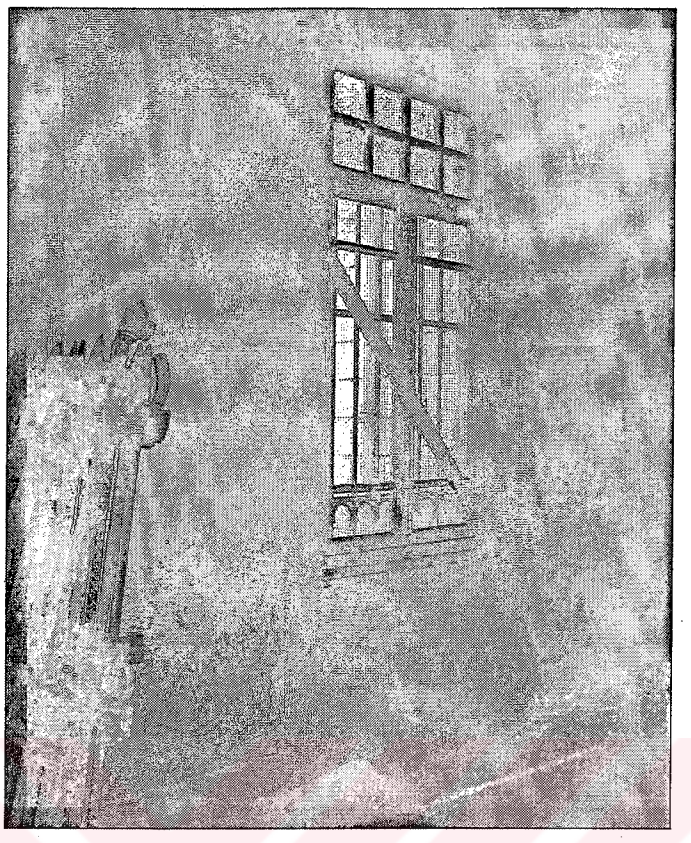

Şekil C.55. Z16a Mekanı; kuzeydoğu duvarı

Şekil C.56. Z16b Mekanı tavanı

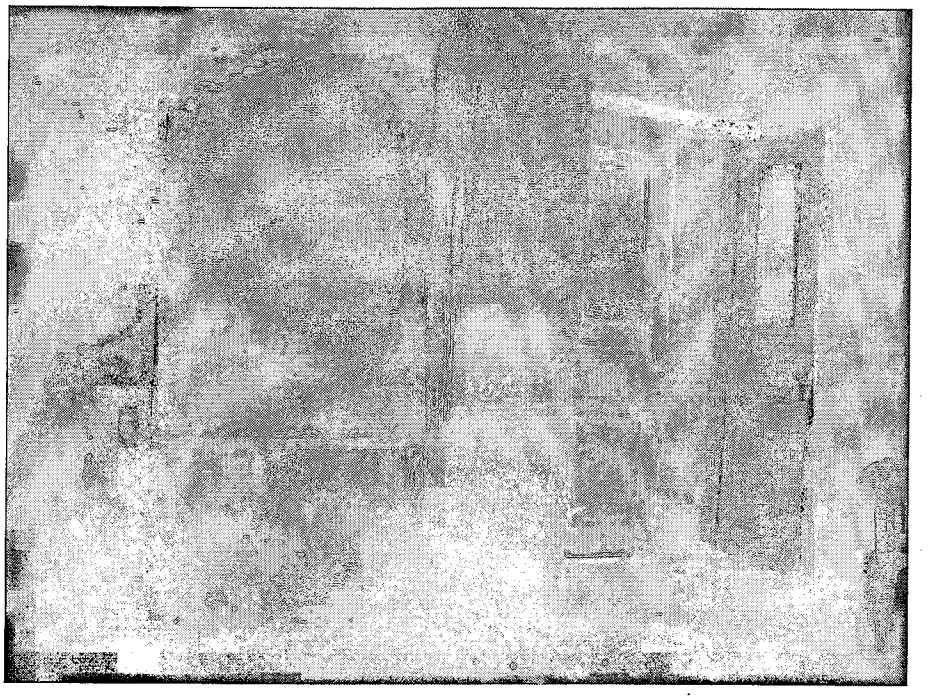

Şekil C.57. Z17 Mekanı; güneydoğu duvarında yer alan niş

Şekil C.58. Z17 Mekanı; hamama geçiş

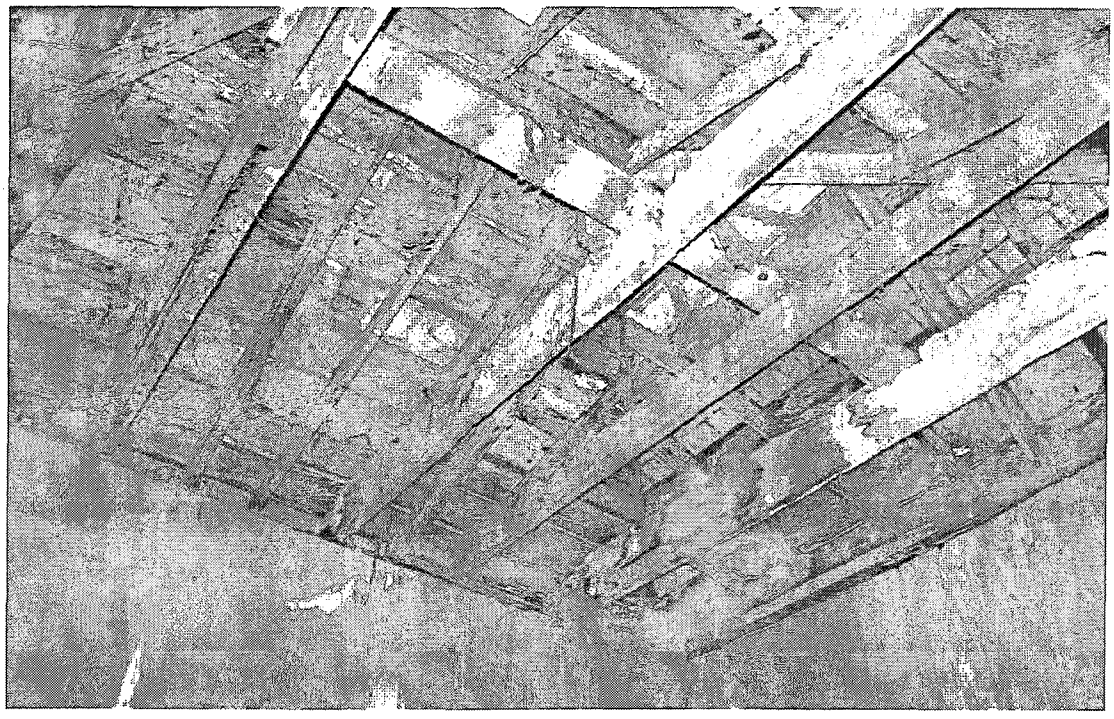

Şekil C.59. Z17 Mekanı örtüsü

Şekil C.60. Z18 Mekanı örtüsü

Şekil C.61. Z18 Mekanı; batı köşedeki yıkıntı eleman

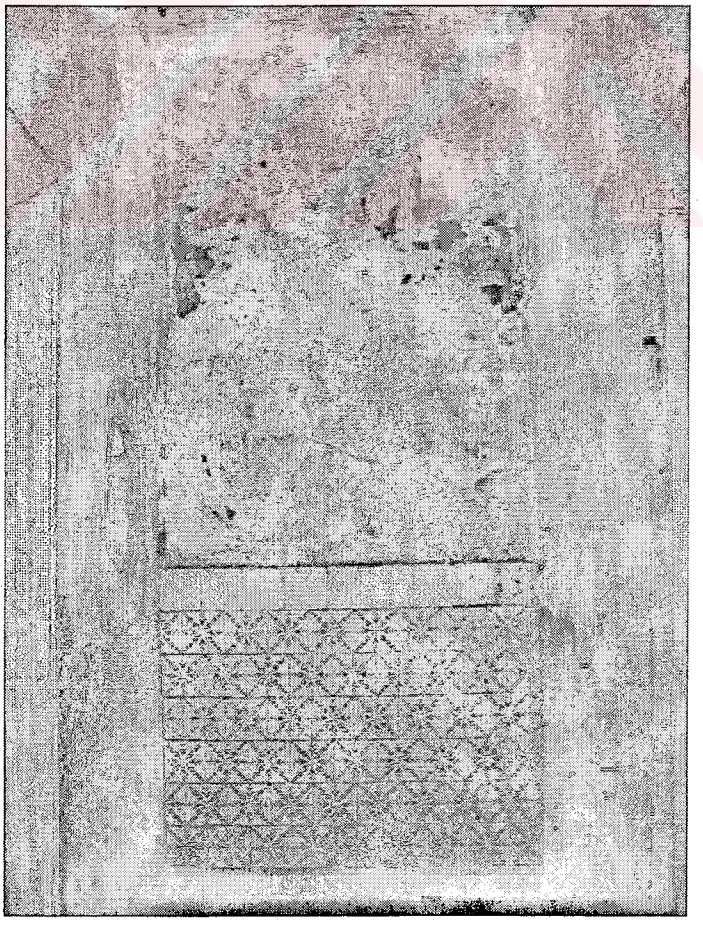

Şekil C.62. Z18a Mekanı; güneydoğu duvarı

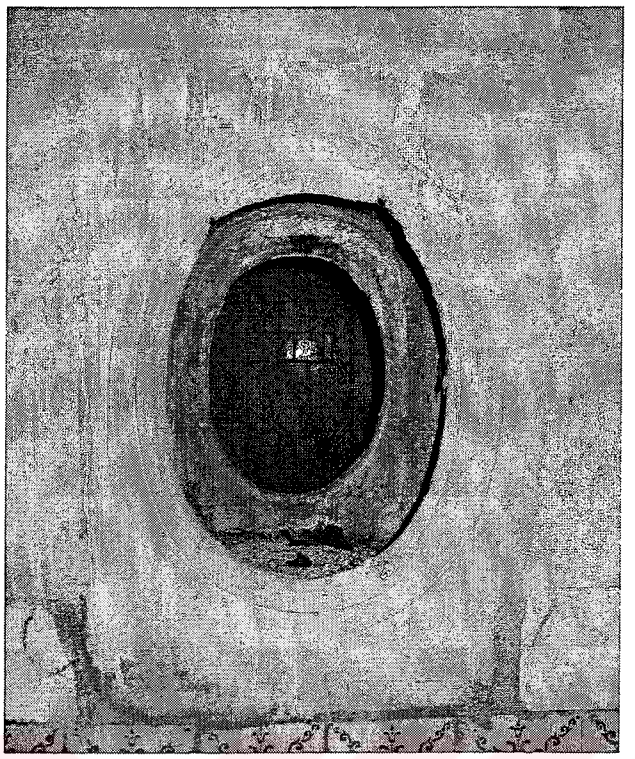

Şekil C.63. Z18a Mekanı; kuzeydoğu duvarında oval açıklık

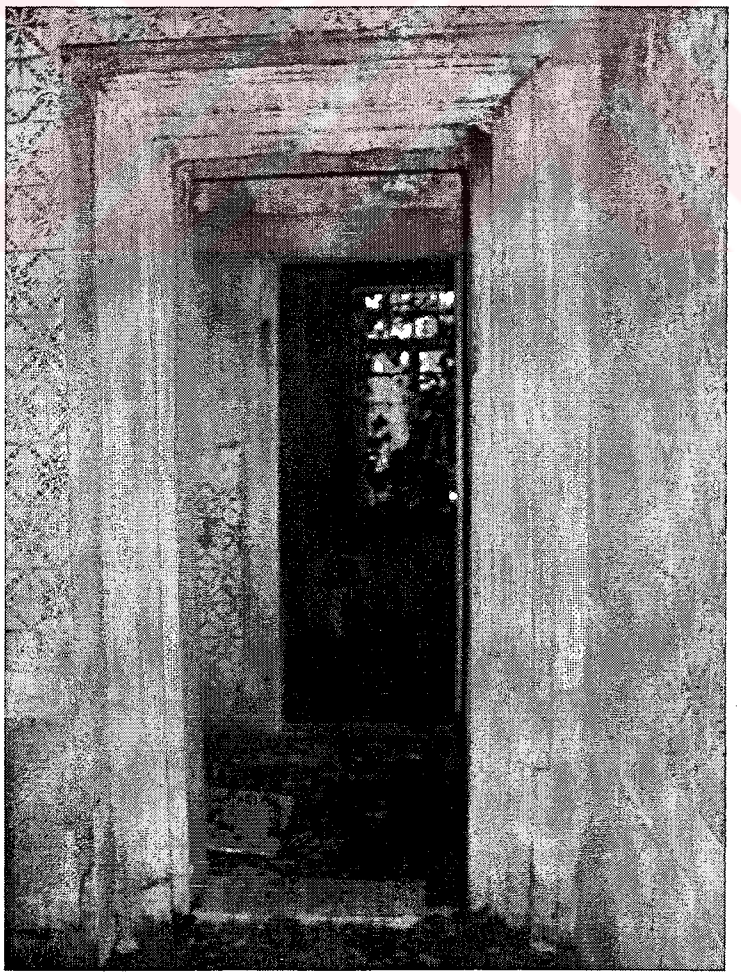

Şekil C.64. Z19 Mekanı; mermer söve

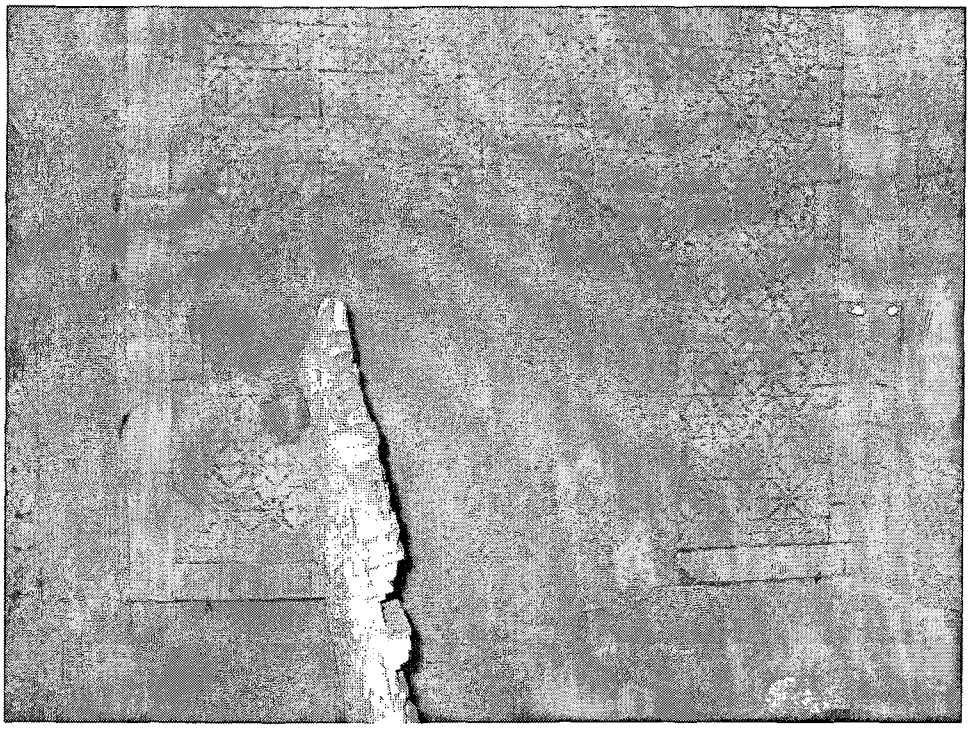

Şekil C.65. Z19 Mekanı; güneydoğu duvarı

Şekil C.66. Z19 Mekanı; kuzeydoğu duvarına ait aynataşı

Şekil C.67. Z19 Mekanı; kuzeydoğu duvarına ait kırık kurna

Şekil C.68. Z19 Mekanı; kuzeydoğu duvarı duvar örgüsü

Şekil C.69. Z19 Mekanı örtüsü

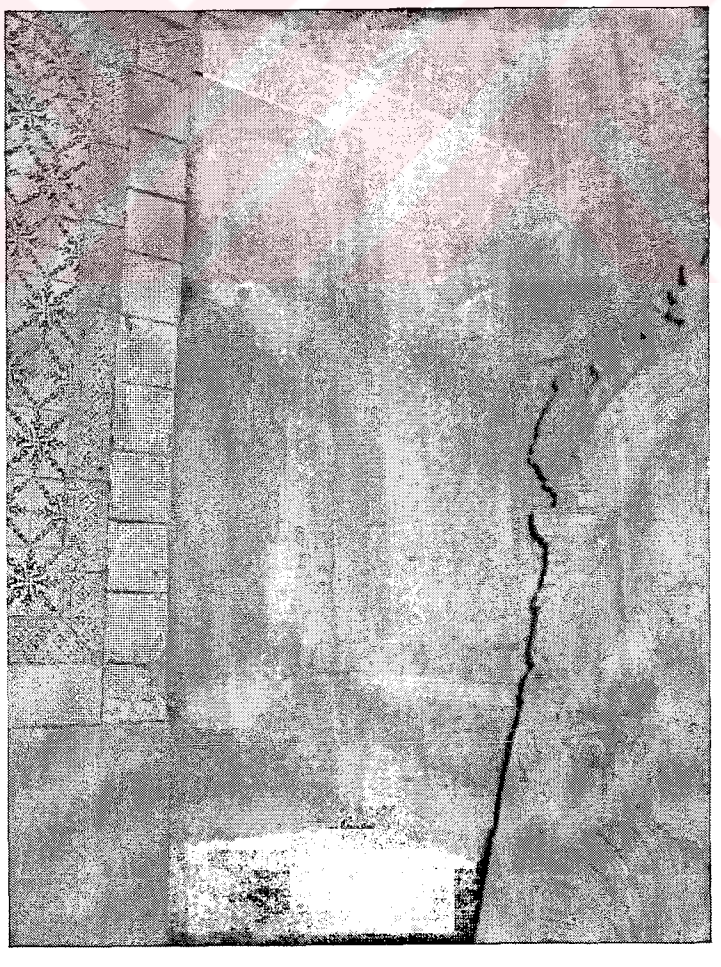

Şekil C.70. Z19a Mekanı

Şekil C.71. Z19a Mekanı; çiniler

Şekil C.72. Z19a Mekanı; metal elemanlar

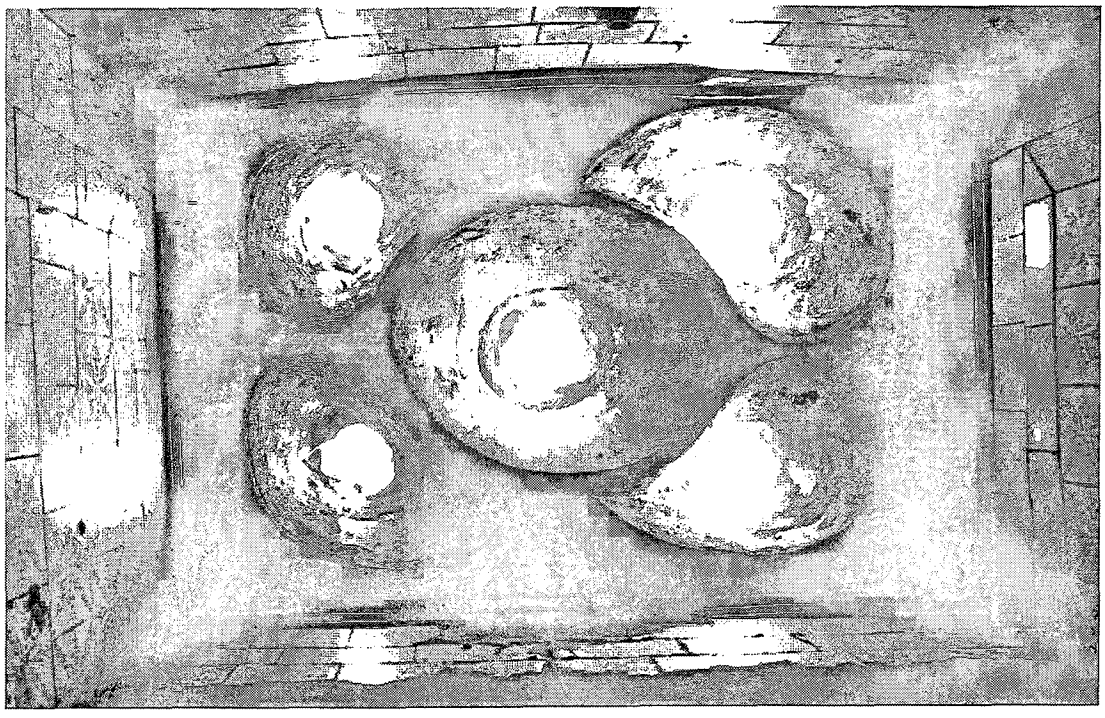

Şekil C.73. Z19a Mekanı örtüsü

Şekil C.74. Z20 Mekanı; mermer söve

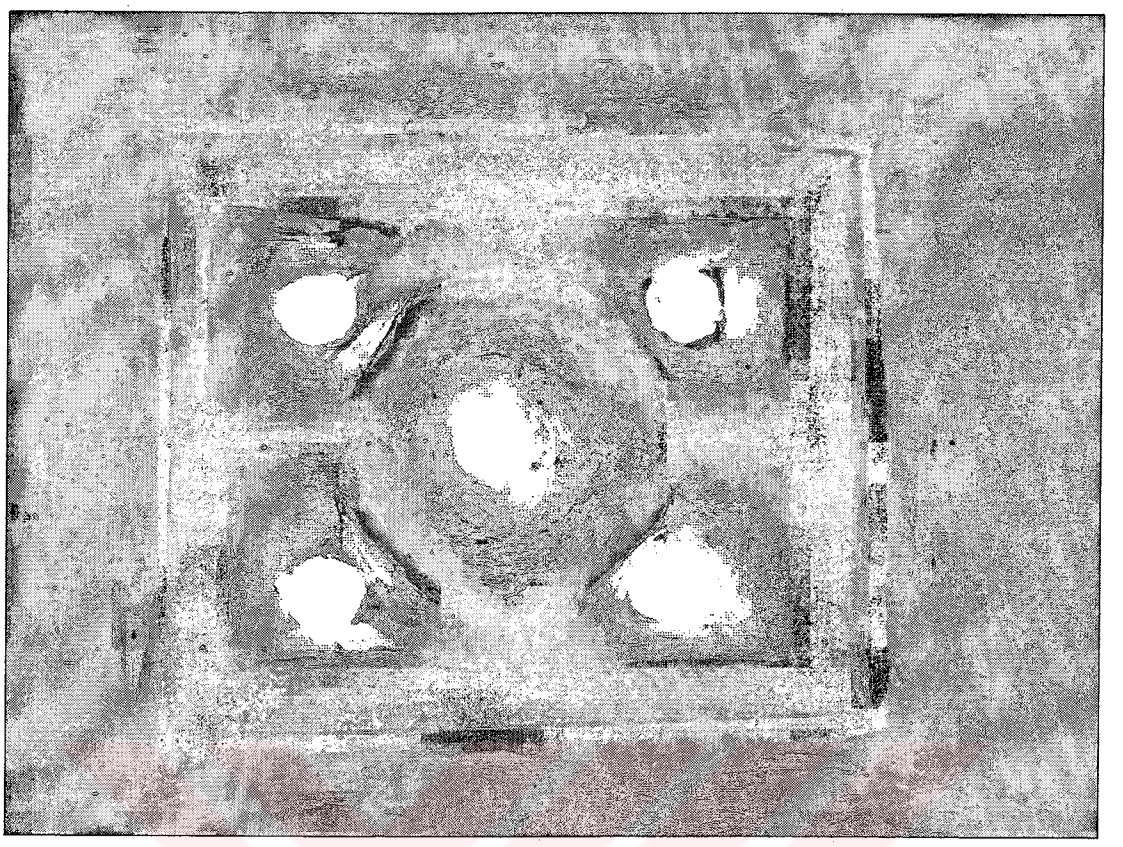

Şekil C.75. Z20 Mekanı örtüsü

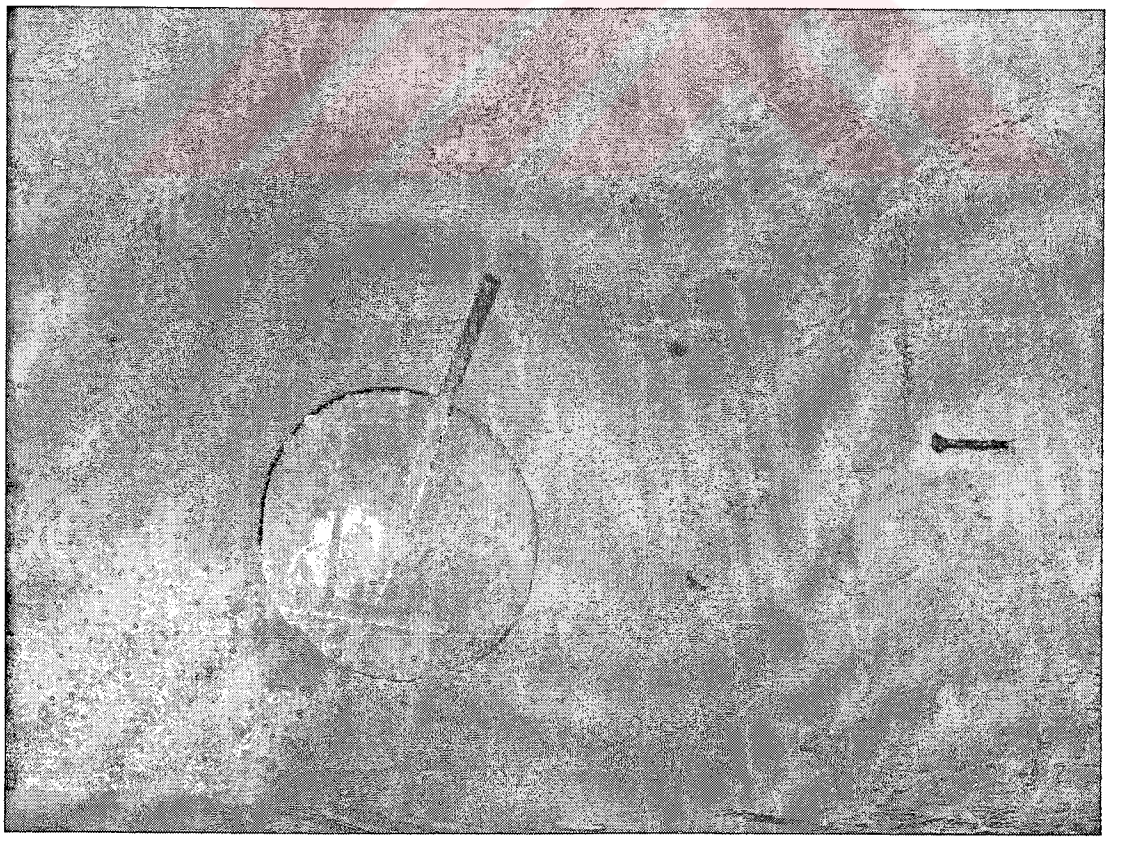

Şekil C.76. Z21 Mekanı; döşemede delik

Şekil C.77. Z21 Mekanı örtüsü

Şekil C.78. Z21 Mekanı; güneydoğu duvarda tuğla örgü

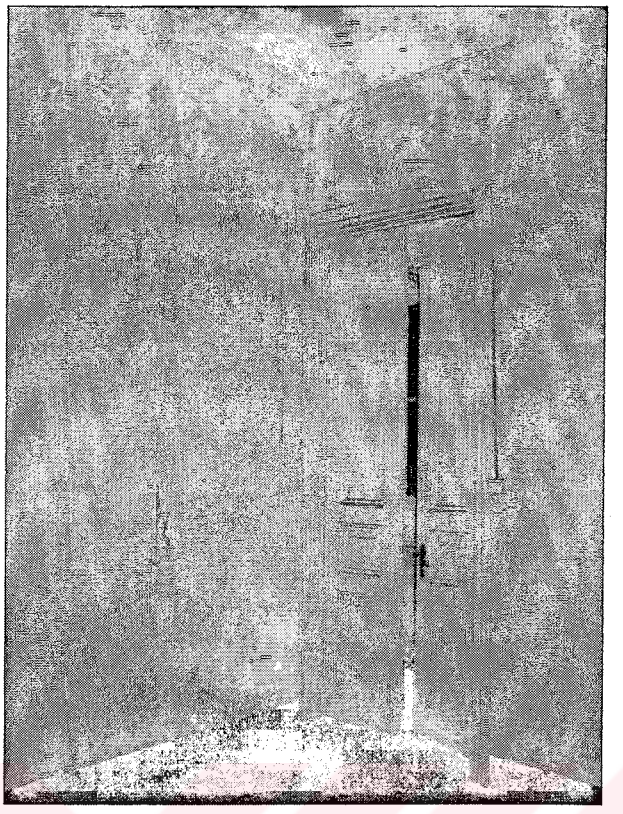

Şekil C.79. 101 Mekanı doğu köşesi

Şekil C.80. 101 Mekanı kabartma tavan bezemesi

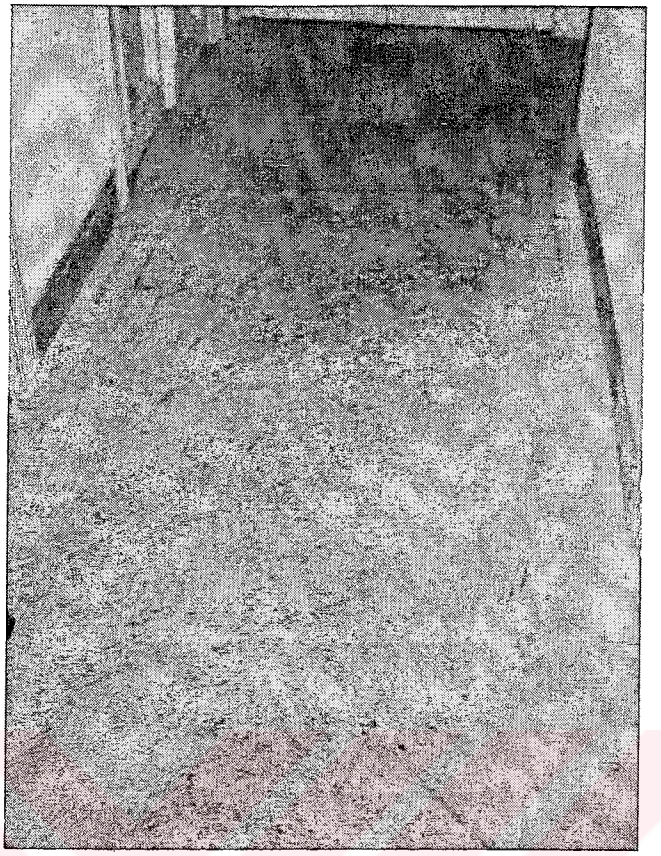

Şekil C.81. 102 Mekanı; döşeme kaplaması

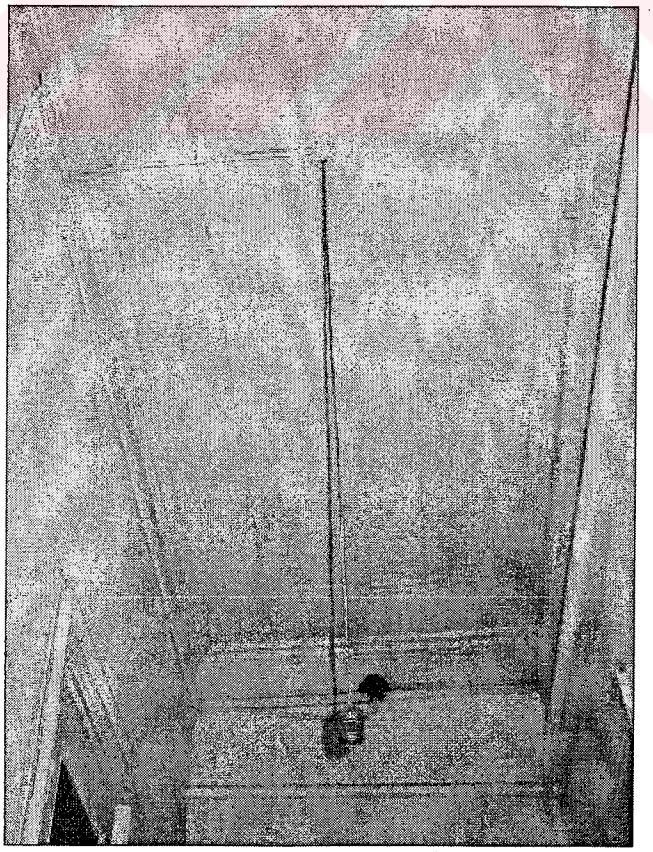

Şekil C.82. 102 Mekanı tavanı

Şekil C.83. 103 Mekanı

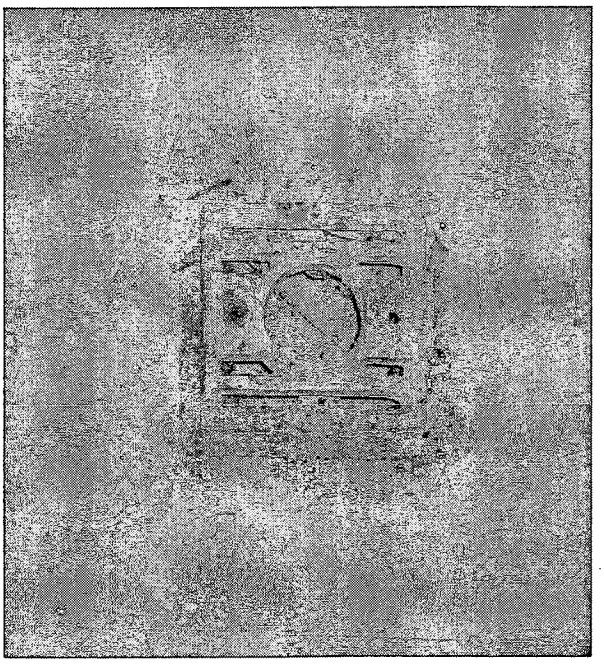

Şekil C.84. 103 Mekanı; metal süzgeç

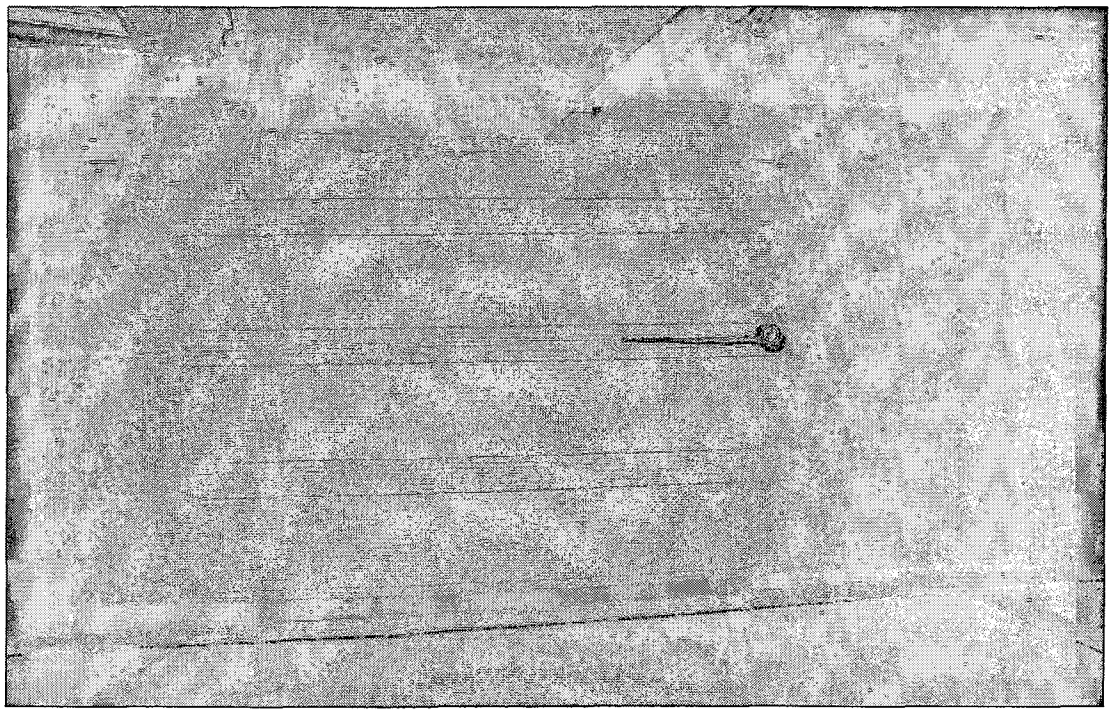

Şekil C.85. 103 Mekanı tavanı

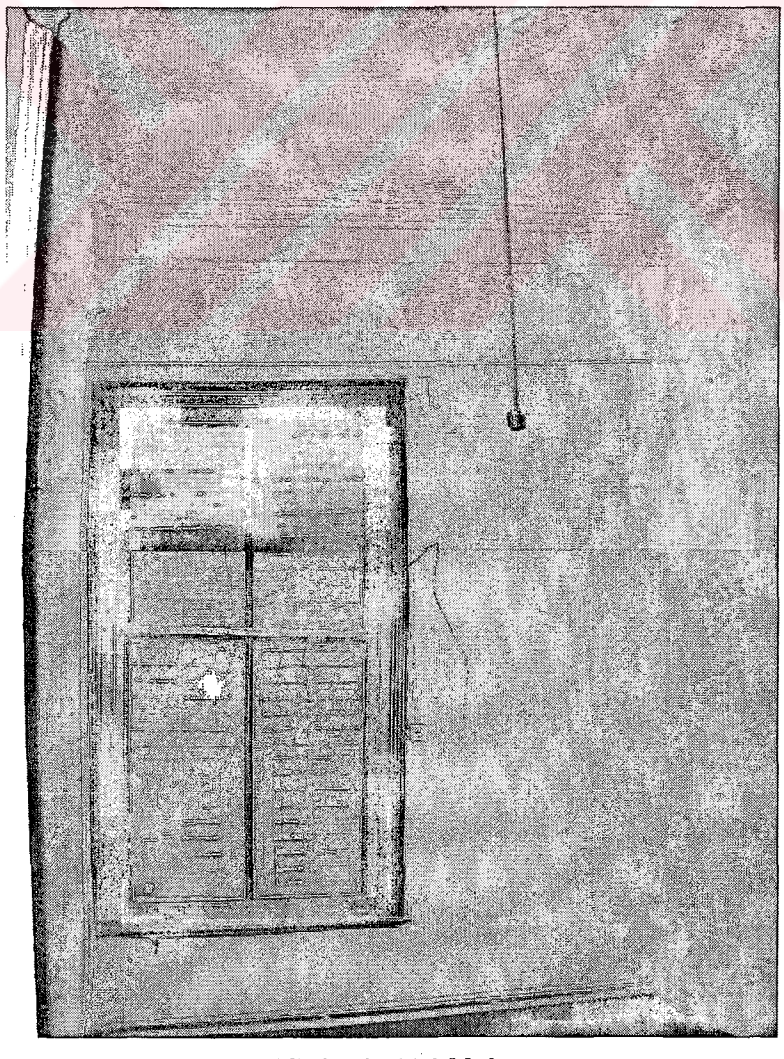

Şekil C.86. 104 Mekanı

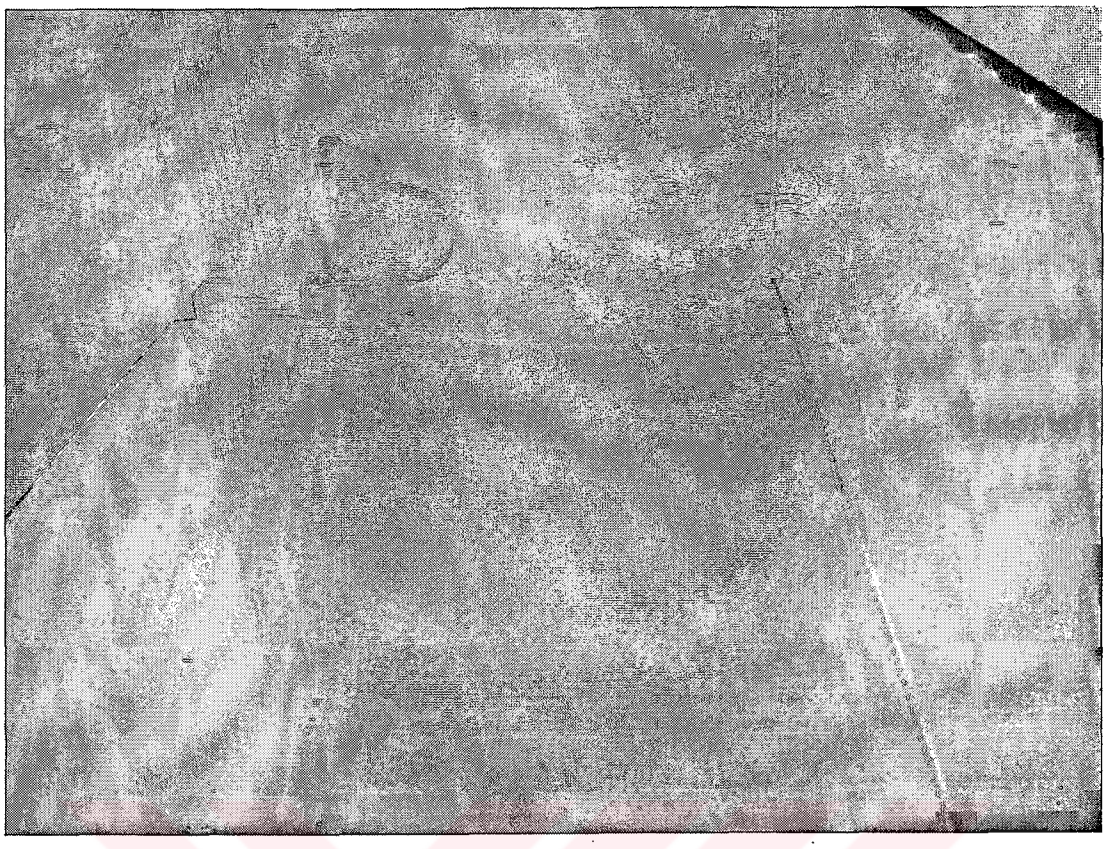

Şekil C.87. 104 Mekanı; kabartma göbek

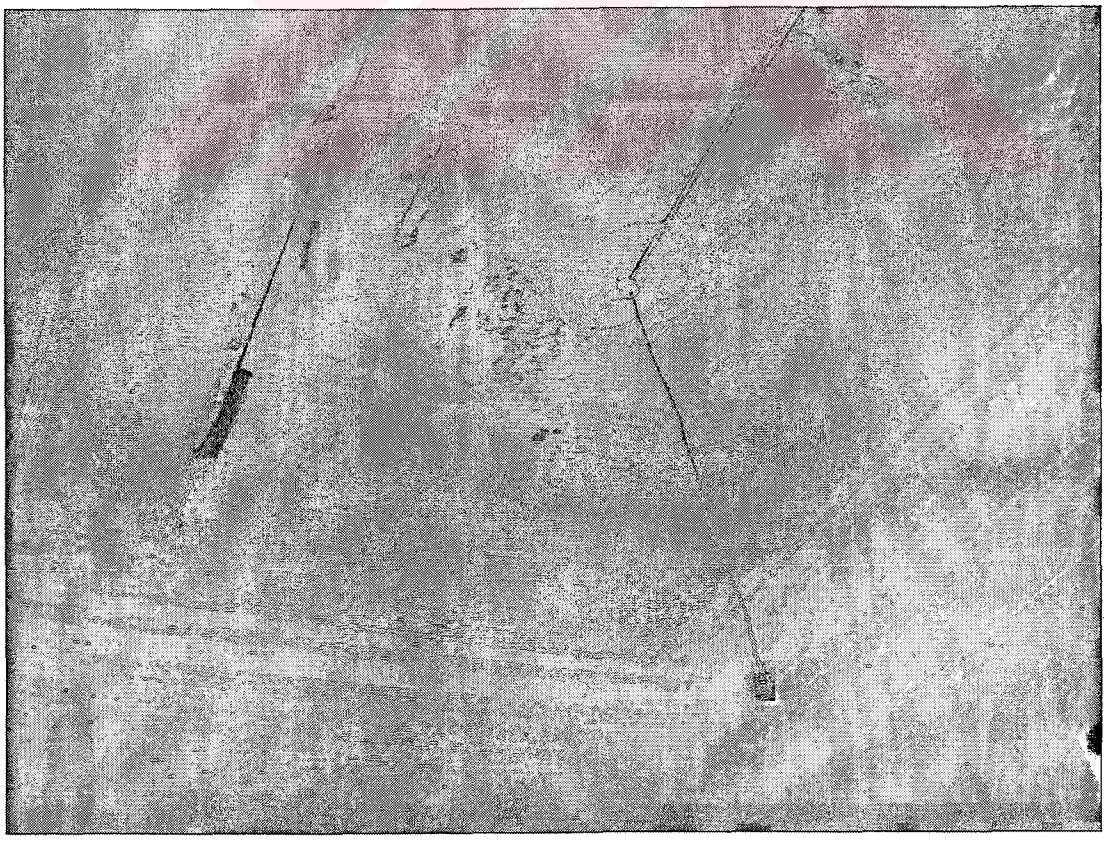

Şekil C.88. 105 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

Şekil C.89. 105 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme

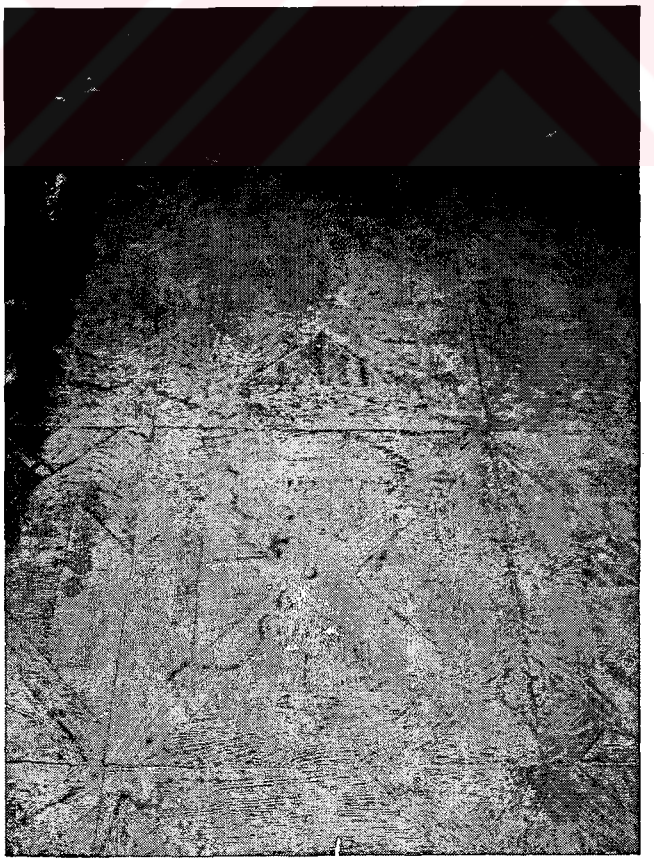

Şekil C.90. 106 Mekanı; ahşap parke deseni

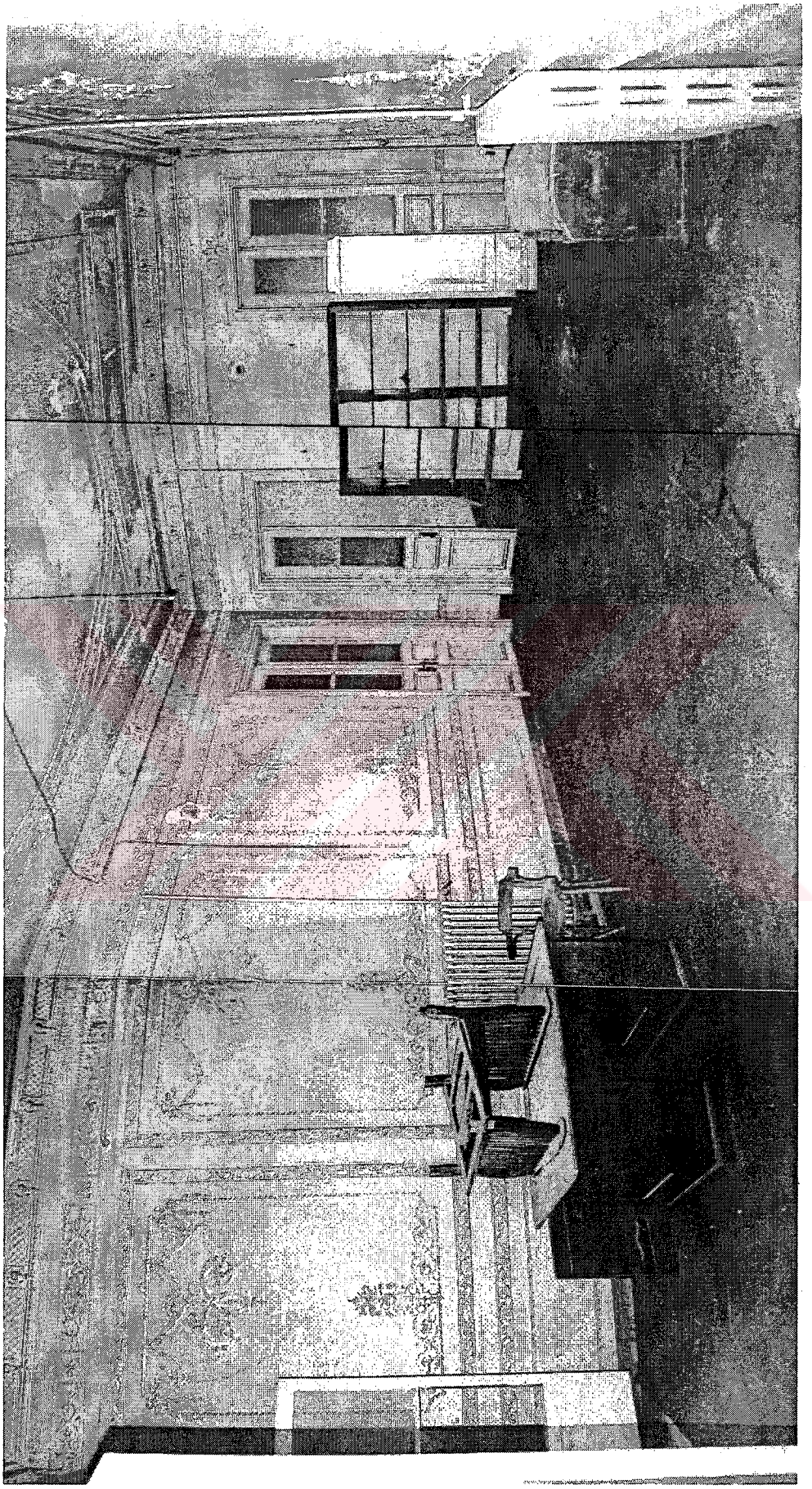

Şekil C.91. 106 Mekanı

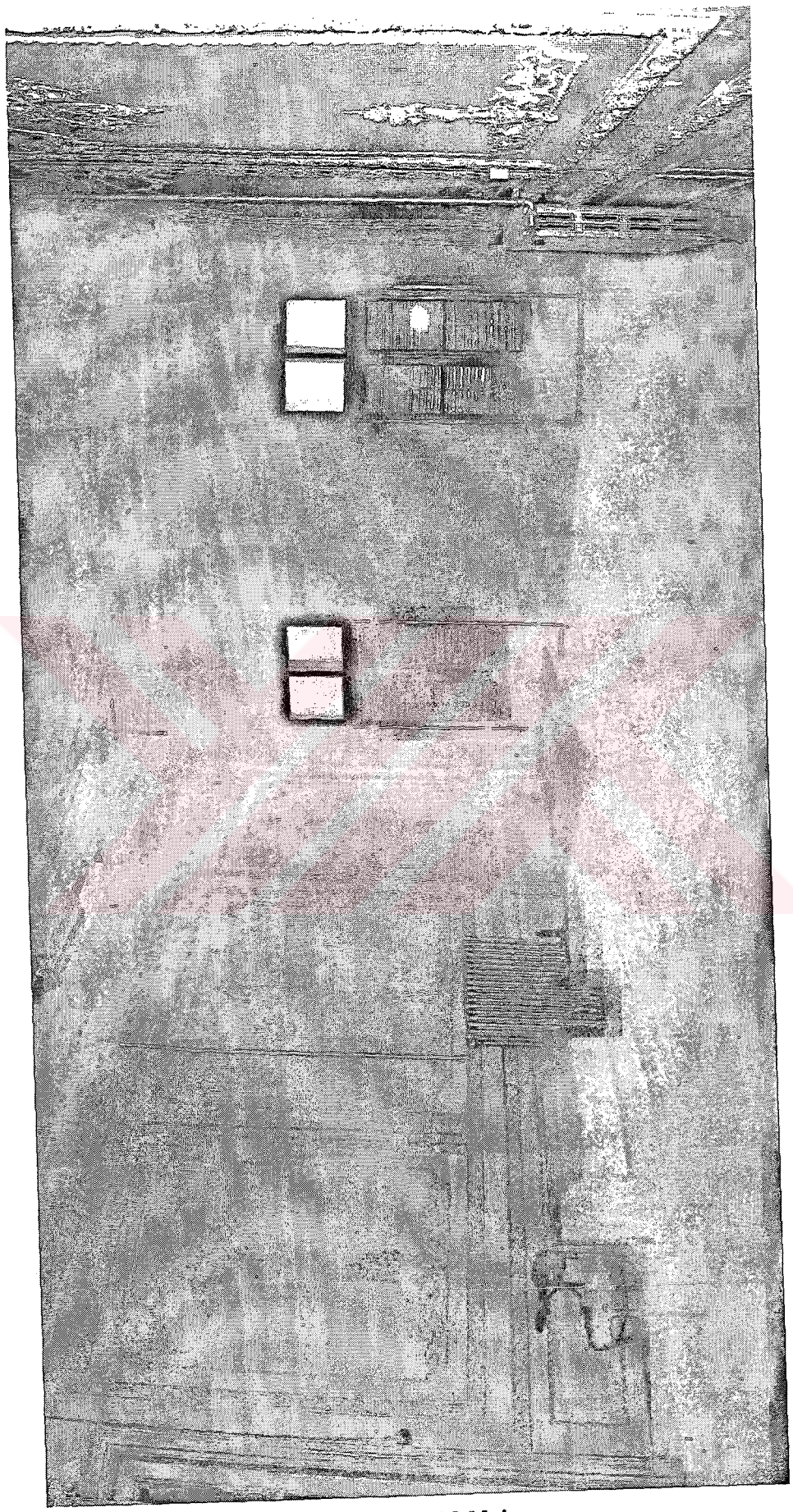

Şekil C.92. 106 Mekanı;

Şekil C.93. 106 Mekanı tavanı

Şekil C.94. 106 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme

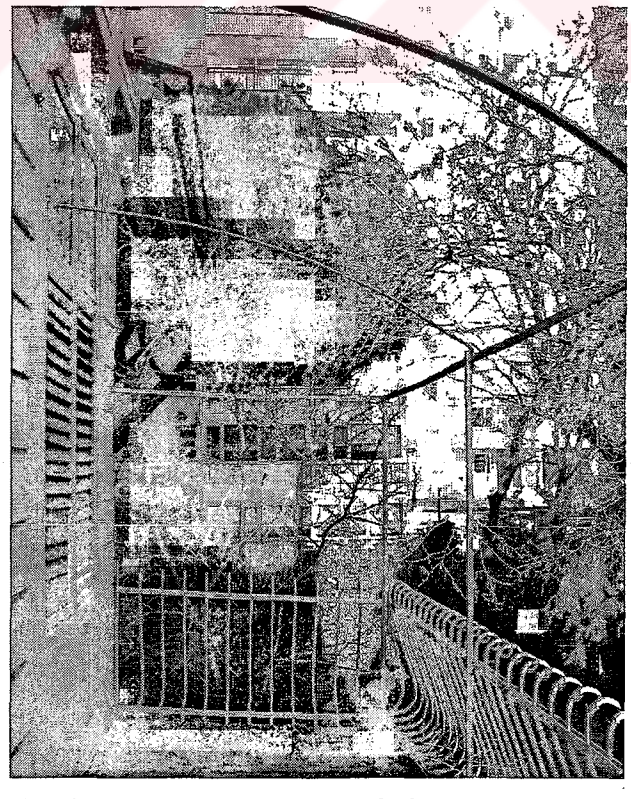

Şekil C.95. 107 Mekanı; metal direkler ve korkuluk

Şekil C.96. 108 Mekanı döşemesi

Şekil C.97. 108 Mekanı tavanı

Şekil C.98. 108 Mekanı; kuzeydoğu duvarı

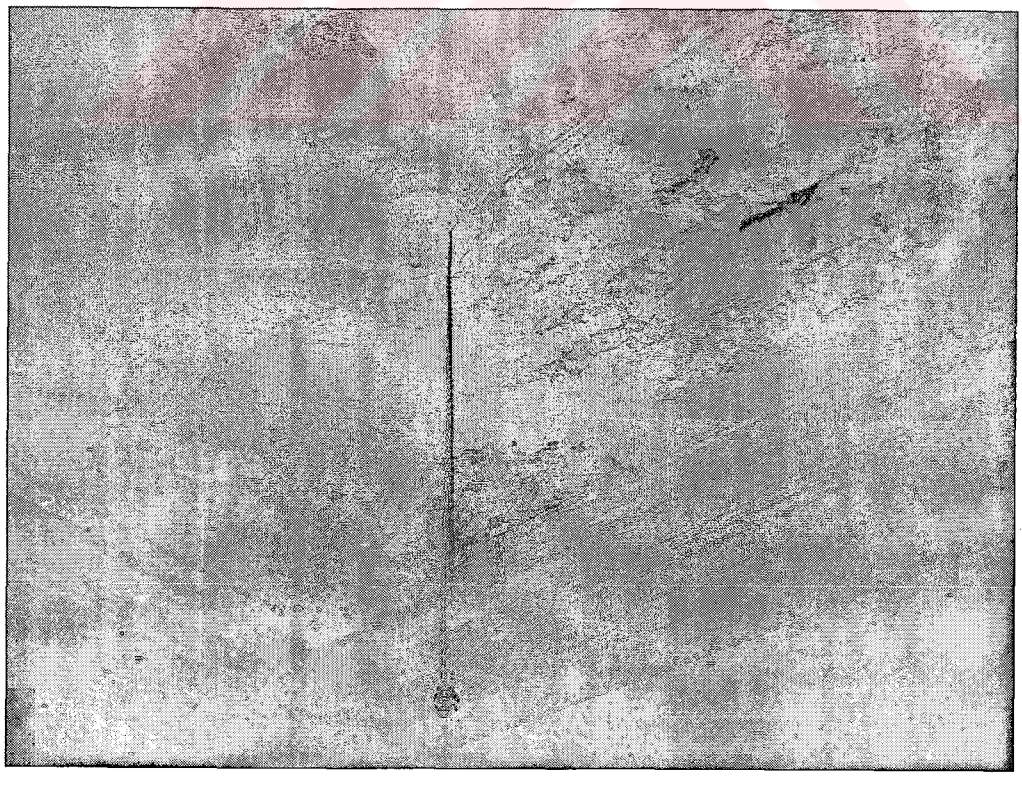

Şekil C.99. 109 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

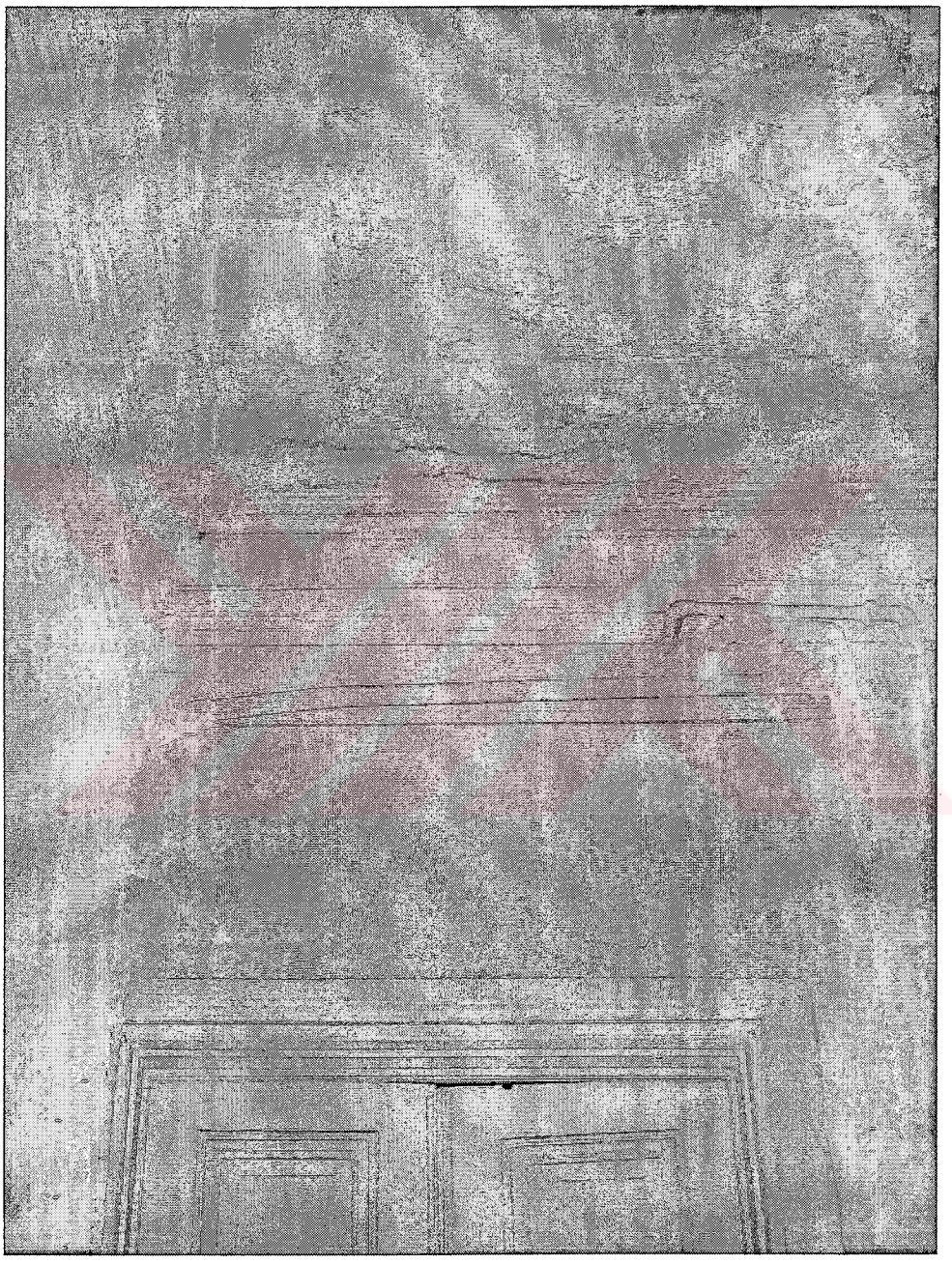

Şekil C.100. 109 Mekanı; kapı üstünde kabartma bezeme

Şekil C.101. 110 Mekanı

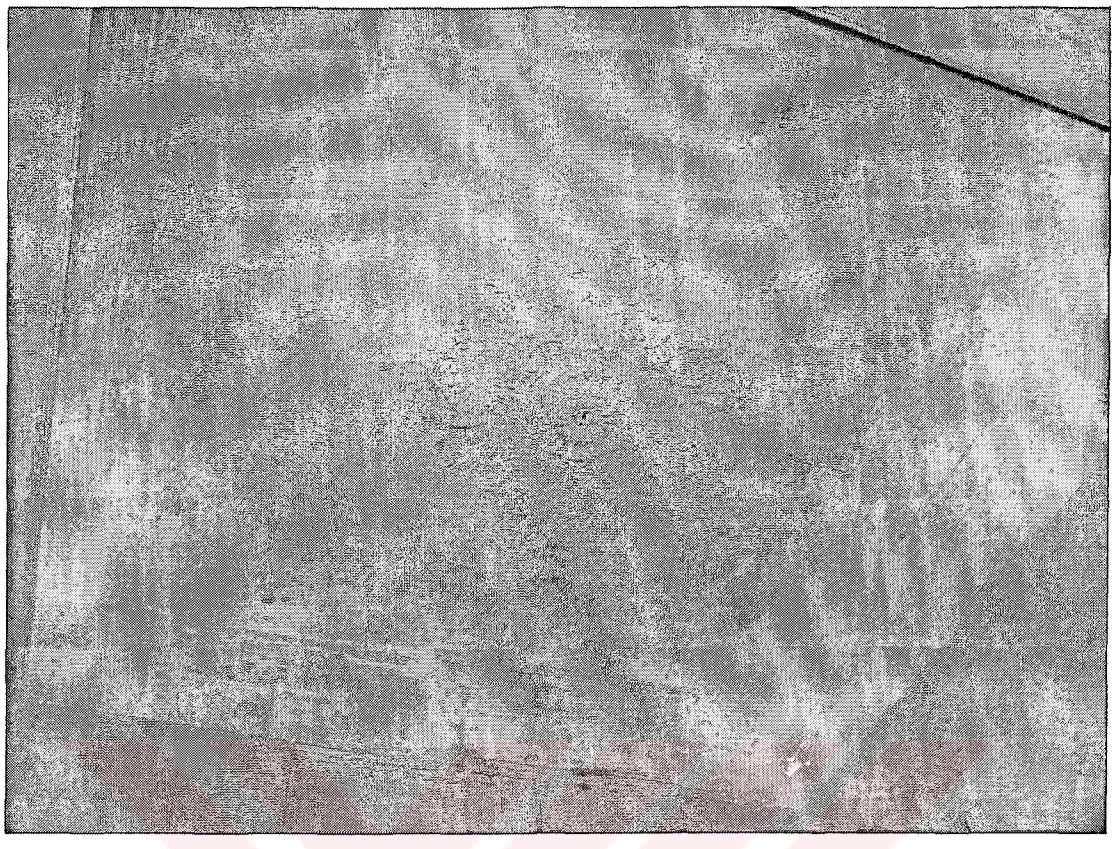

Şekil C.102. 110 Mekanı; kabartma göbek

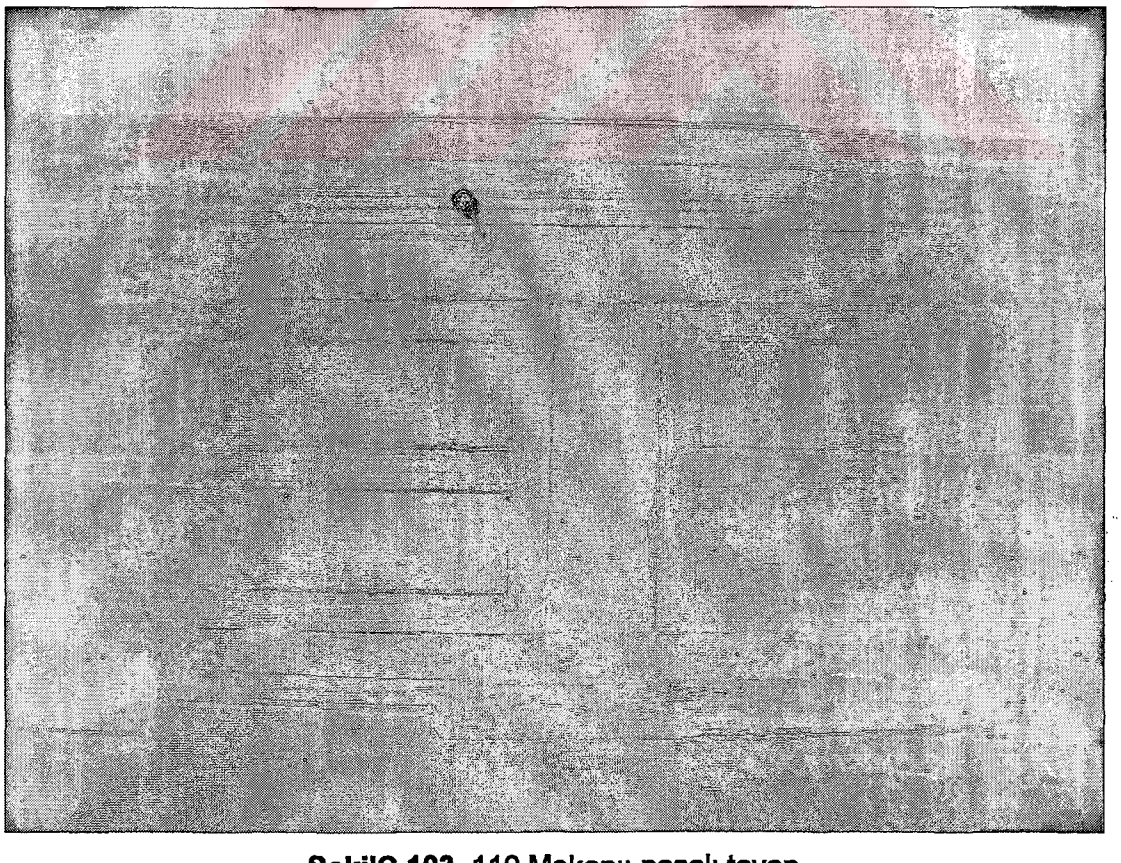

ŞekilC.103. 110 Mekanı; pasalı tavan

Şekil C.104. 110 Mekanı; güneybatı duvarı

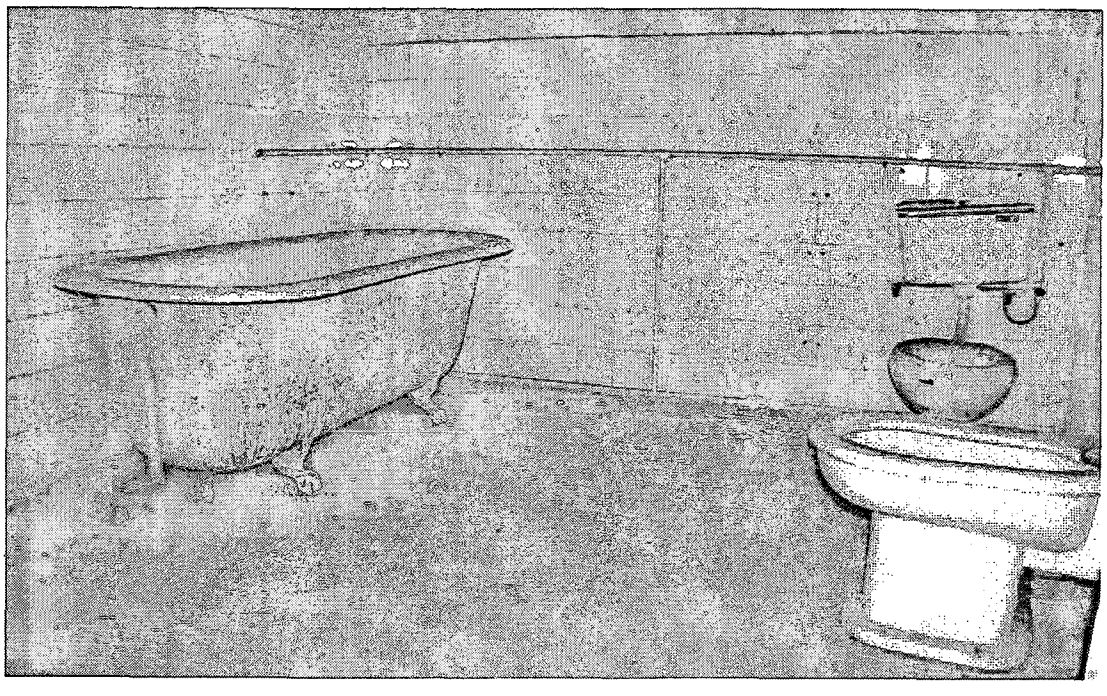

Şekil C.105. 110 Mekanı; küvet ve bide

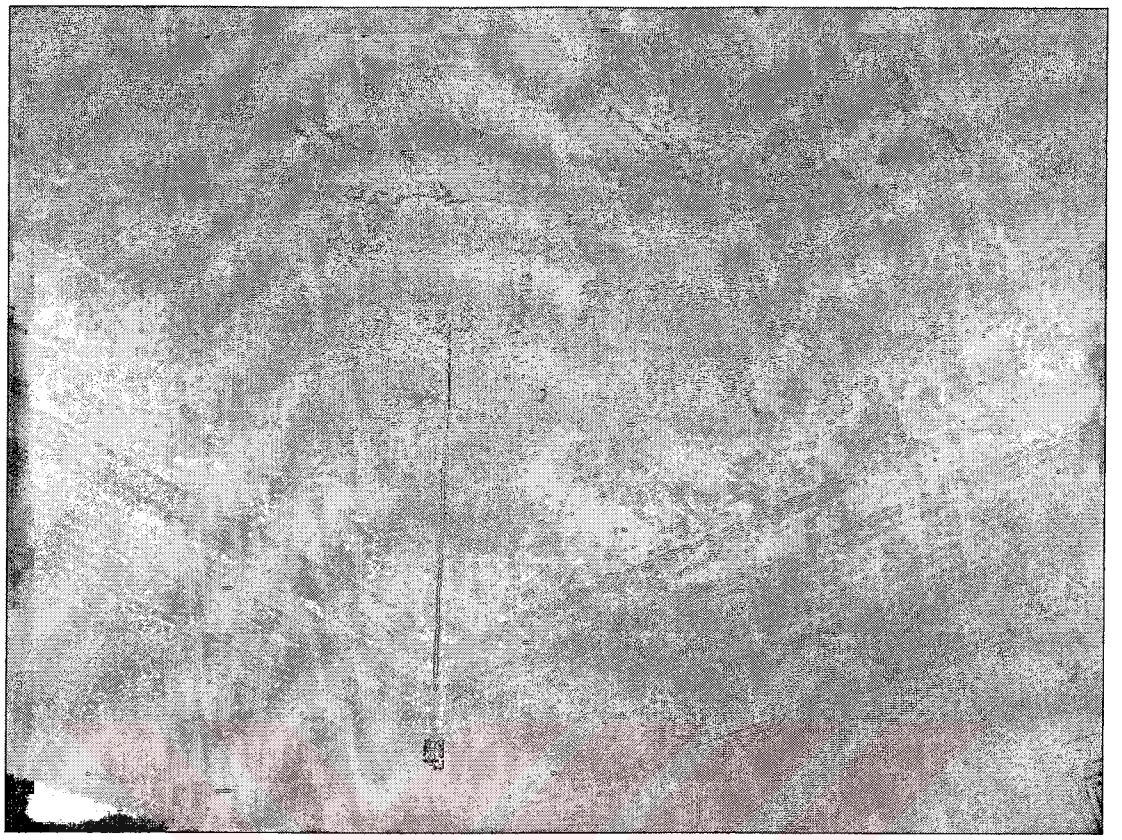

Şekil C.106. 111 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

Şekil C.107. 112 Mekanı döşemesi

Şekil C.108. 112 Mekanı; kabartma tavan bezemesi

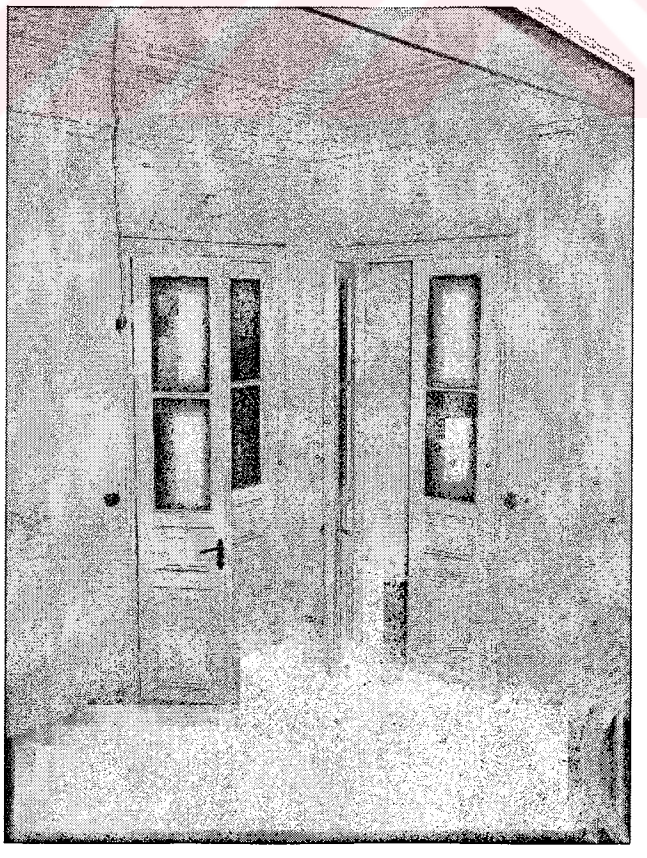

Şekil c.109. 112 Mekanı

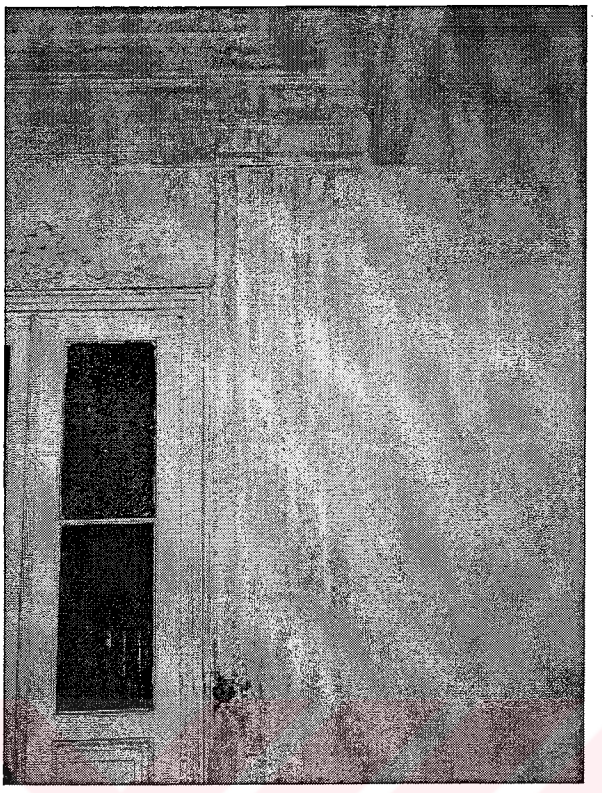

Şekil C.110. 112 Mekanı; güneybatı duvarı

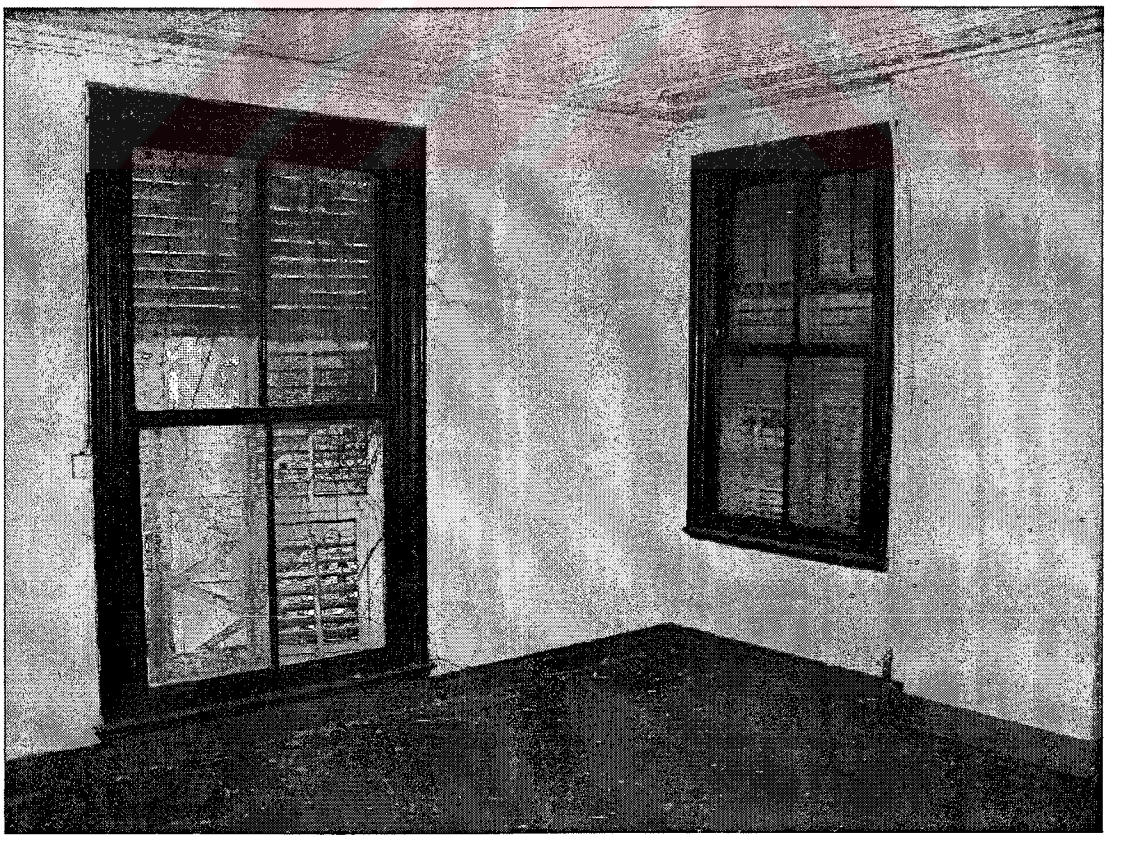

Şekil C.111. 201 Mekanı

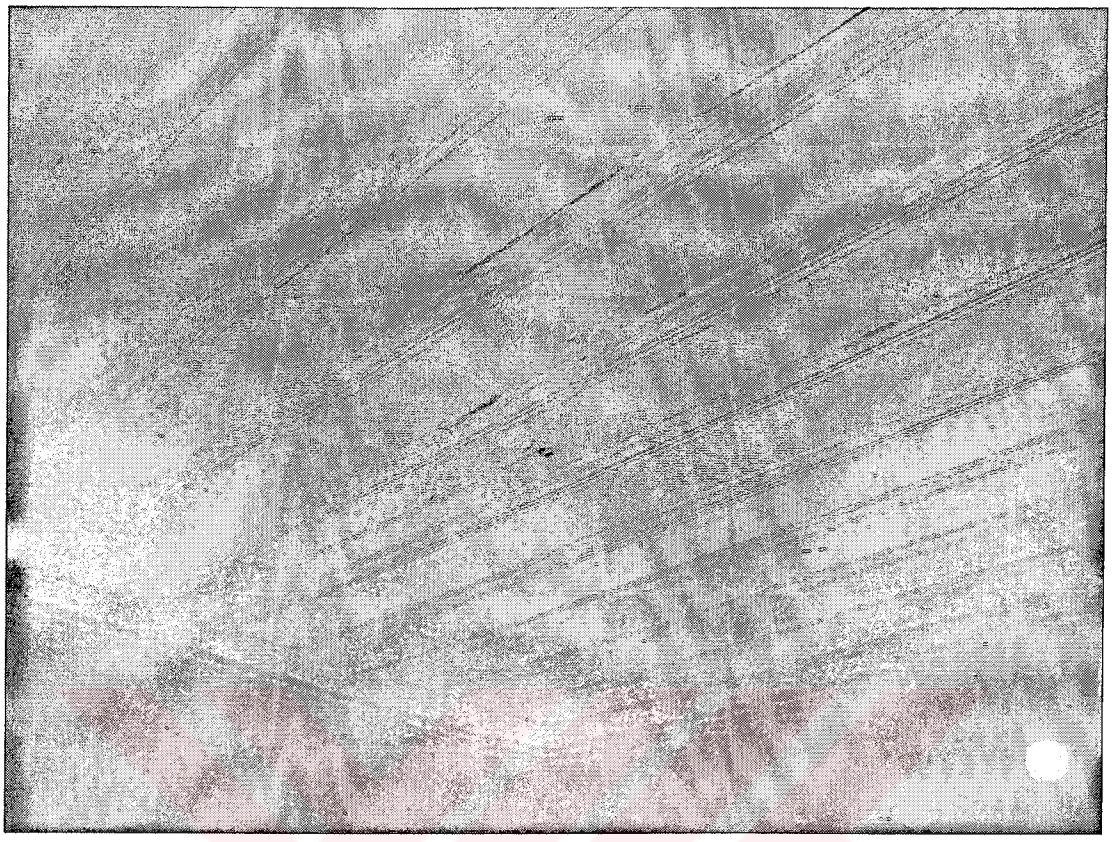

Şekil C.112. 201 Mekanı tavanı

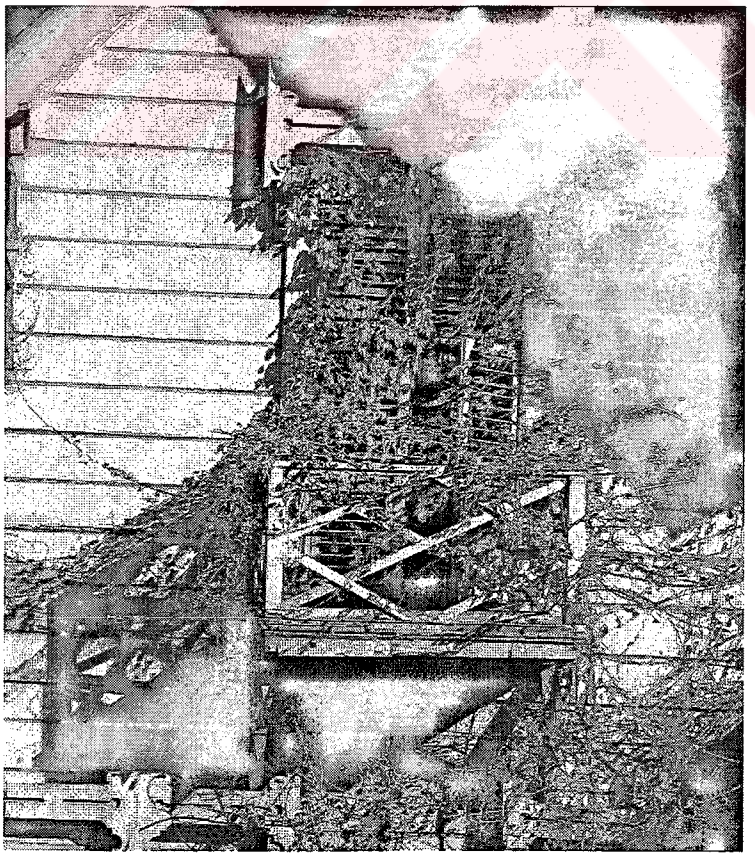

Şekil C.113. 202 Mekanı

Şekil C.114. 203 Mekanı

Şekil C.115. 203 Mekanı; kuzeydoğu duvarı

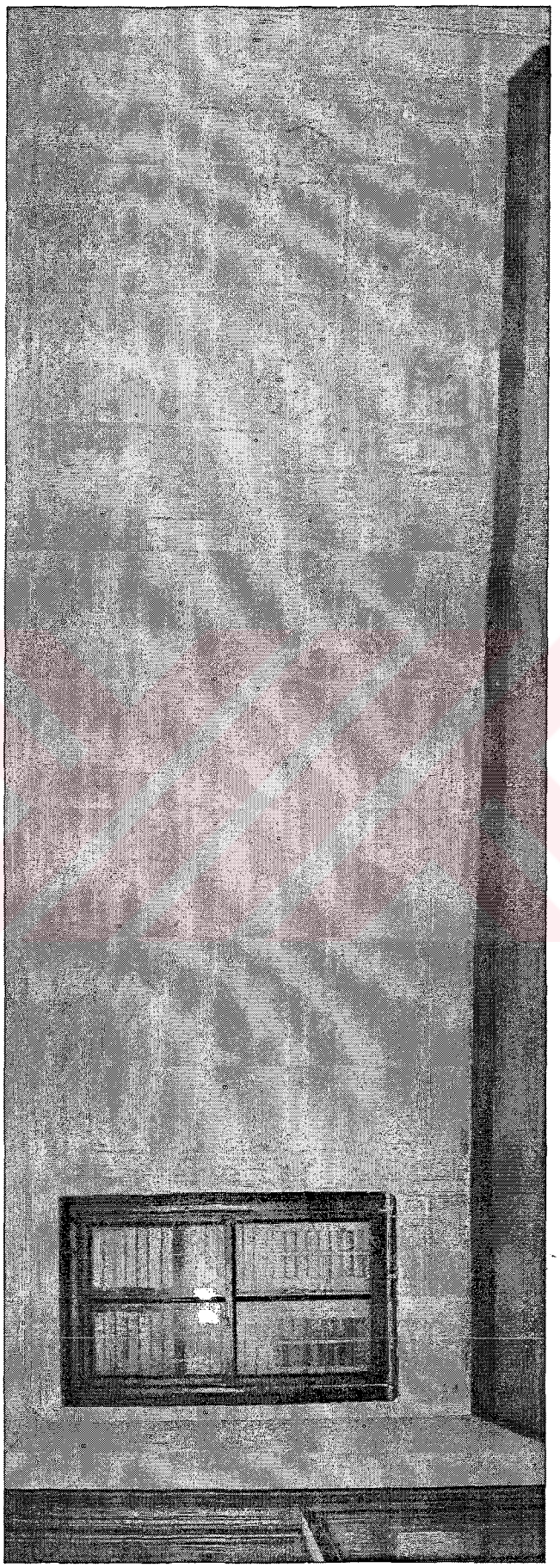

Şekil C.116. 203 Mekanı; güneybatı duvarı

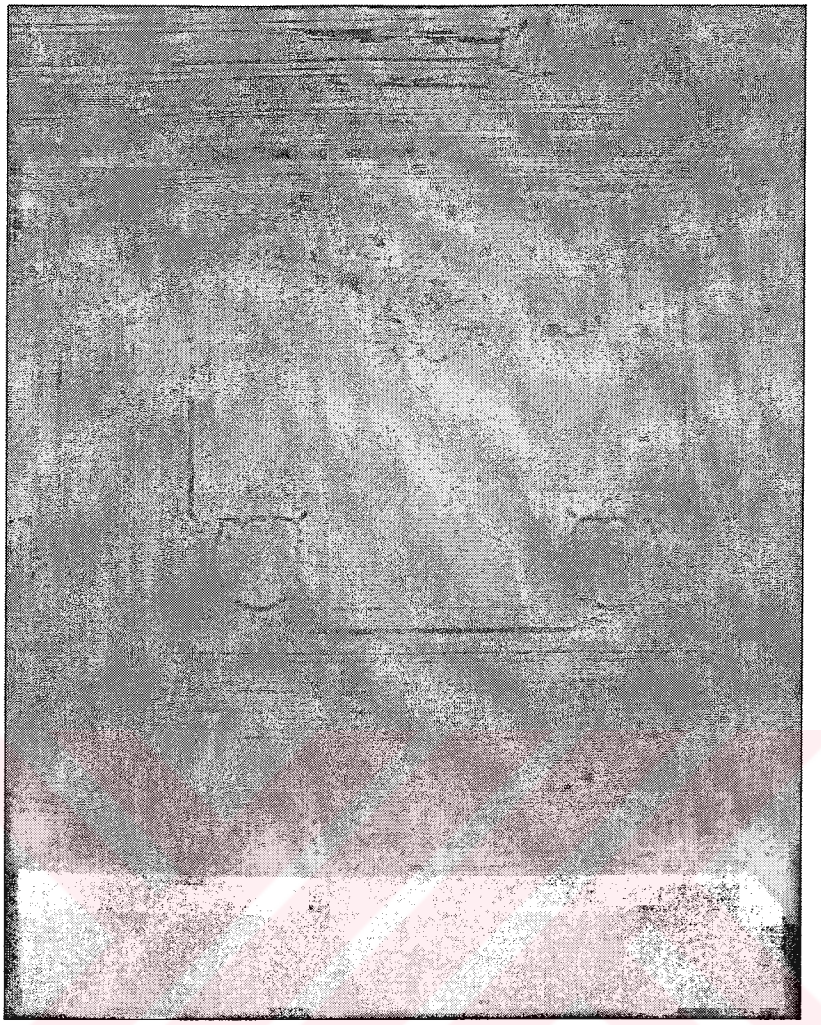

Şekil C.117. 203 Mekanı; güneybatı duvarı, kalem işinden detay

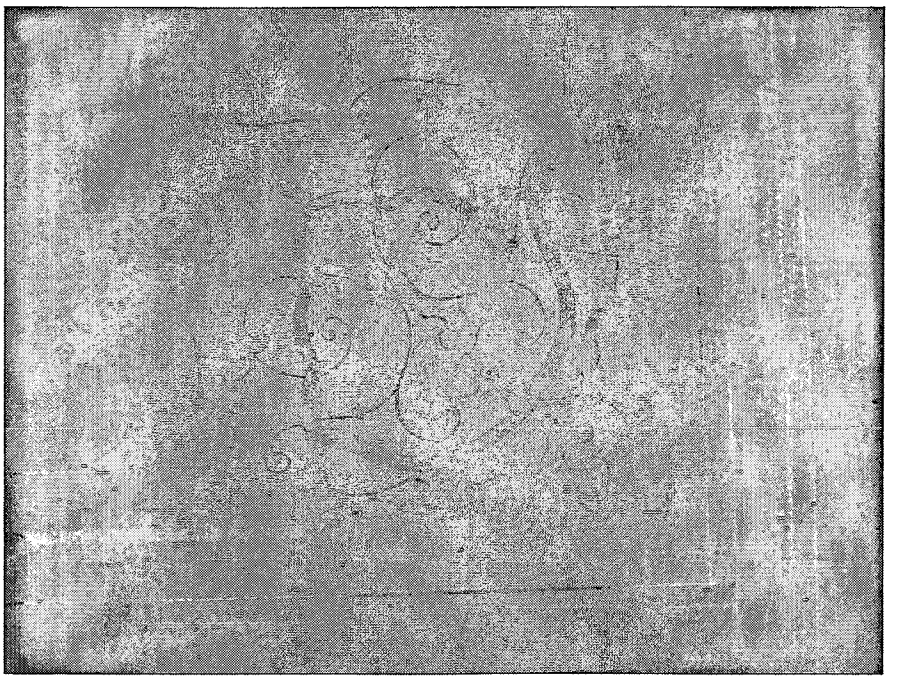

Şekil C.118. 203 Mekanı; güneybatı duvarı, kalem işinden detay

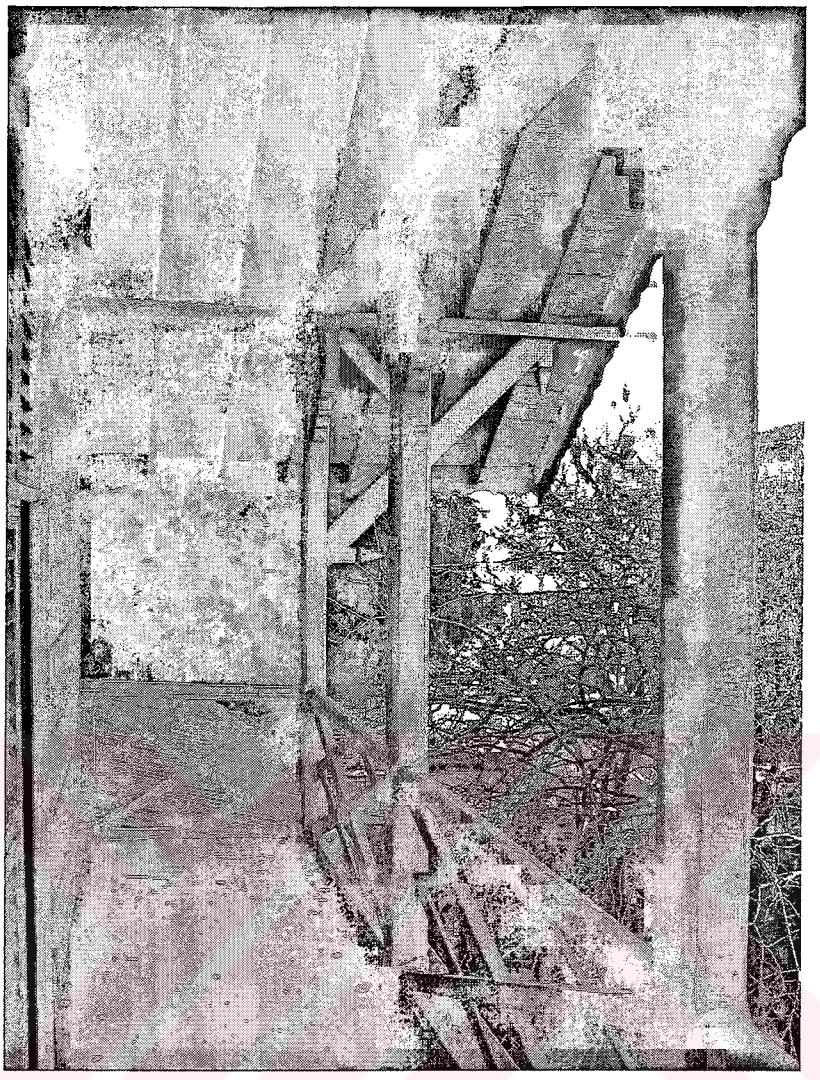

Şekil C.119. 204 Mekanı

Şekil C.120. 205 Mekanı tavanı

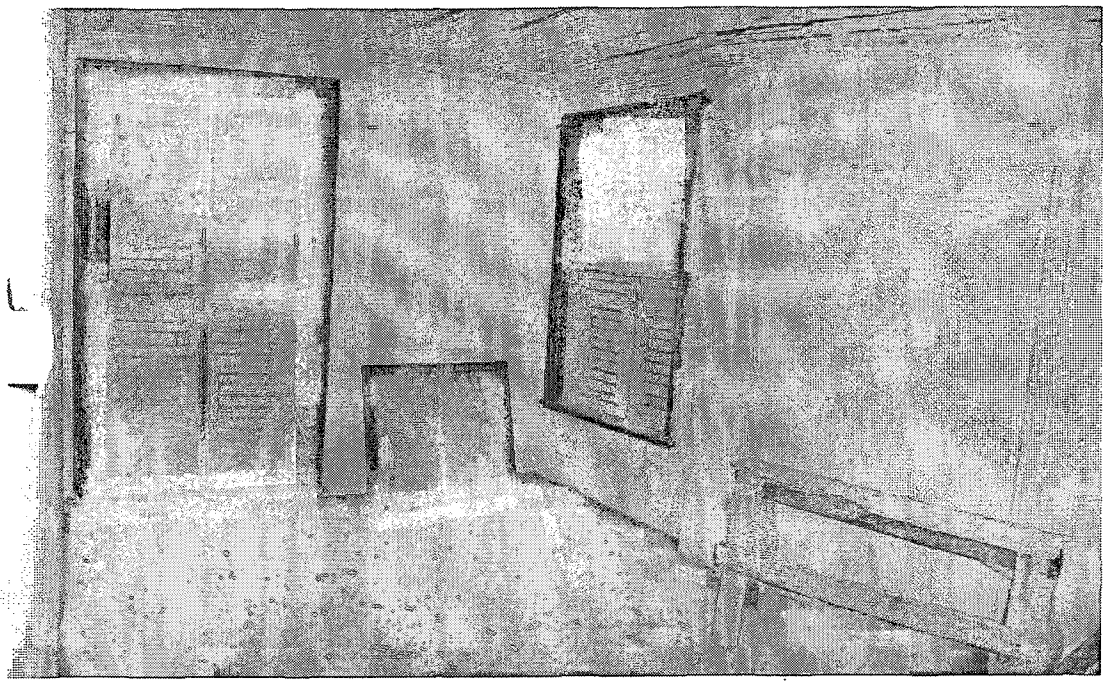

Şekil C.121. 206 Mekanı

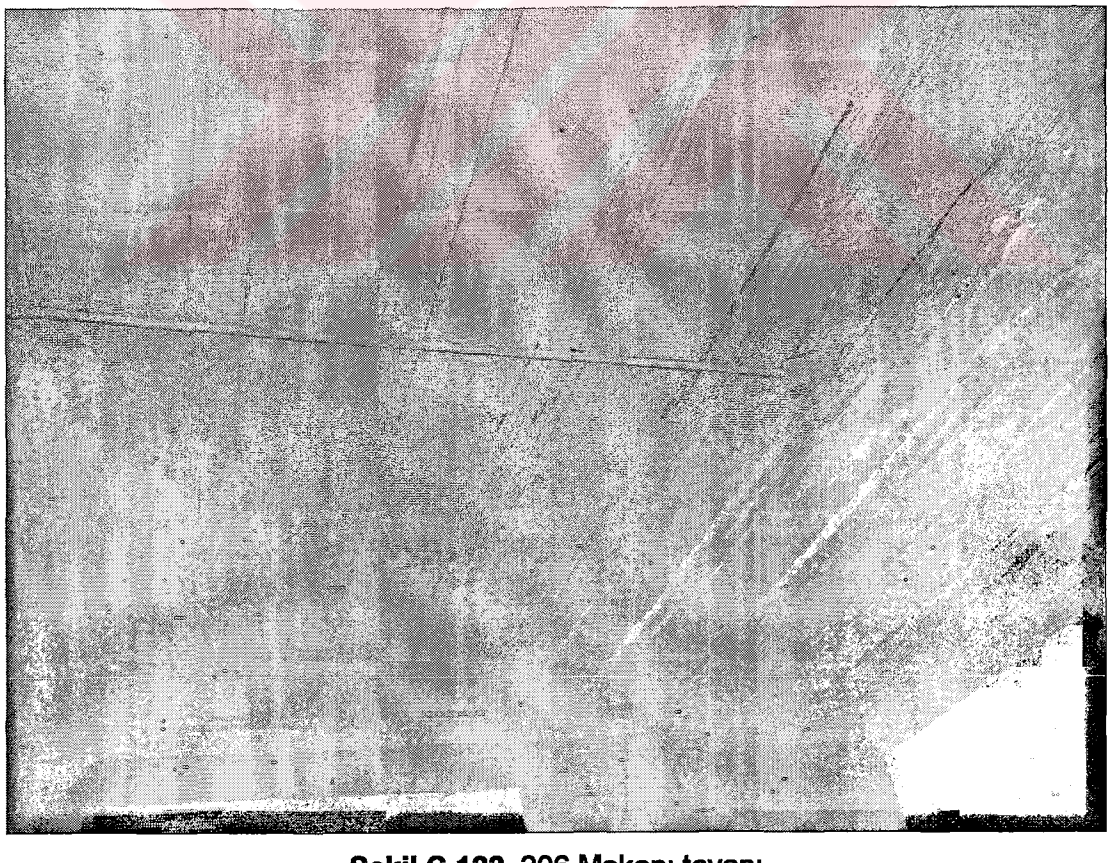

Şekil C.122. 206 Mekanı tavanı

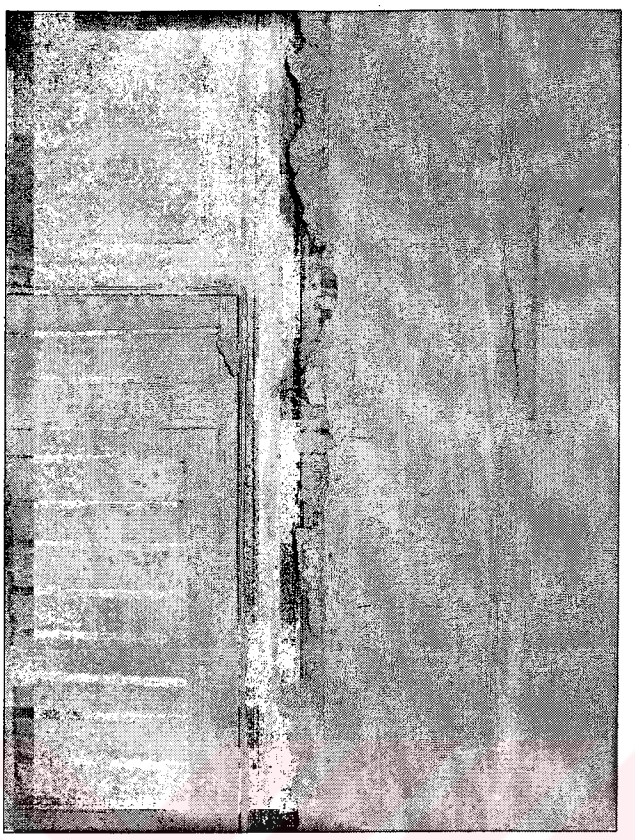

Şekil C.123. 206 Mekanı;güneydoğu duvarı

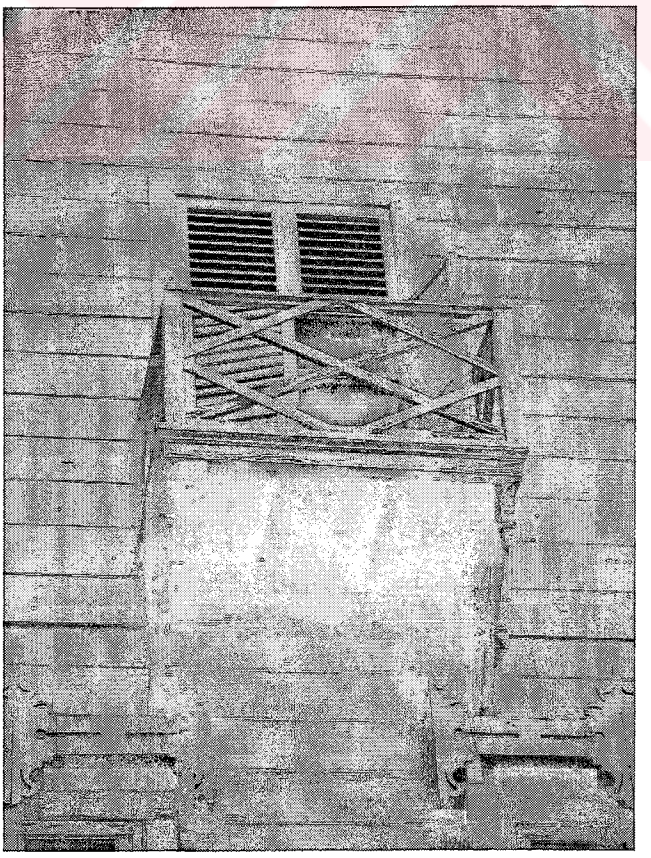

Şekil C.124. 207 Mekanı

Şekil C.125. 208 Mekanı; özgün mermer lavabo

Şekil C.126. 208 Mekanı; bölücü pano

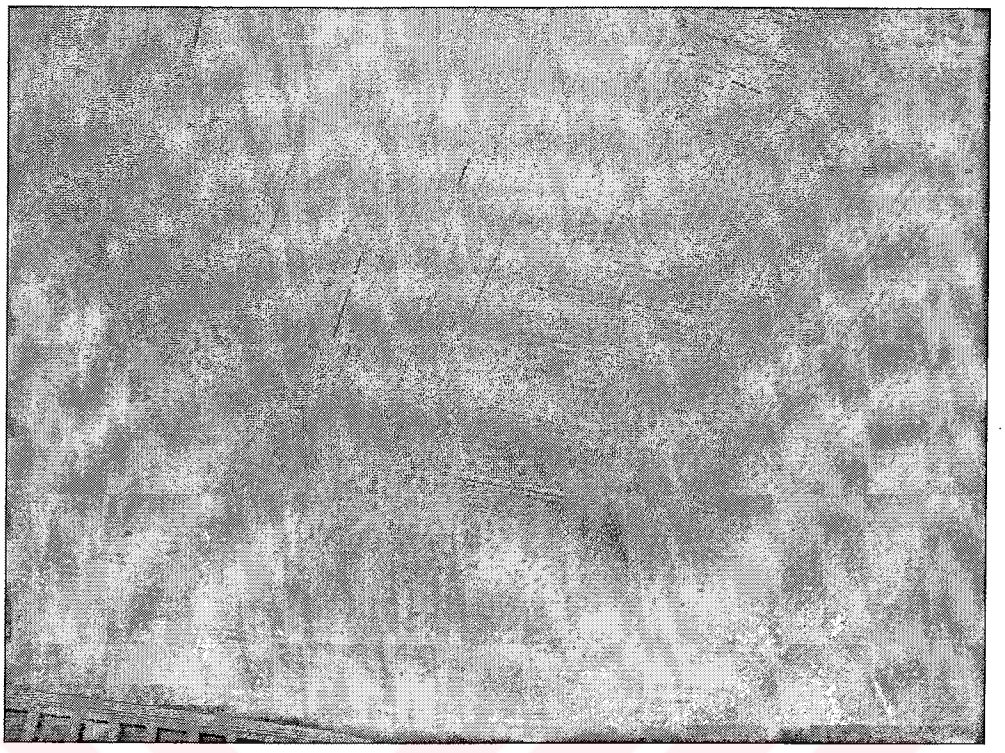

Şekil C.127. 210 Mekanı tavanı

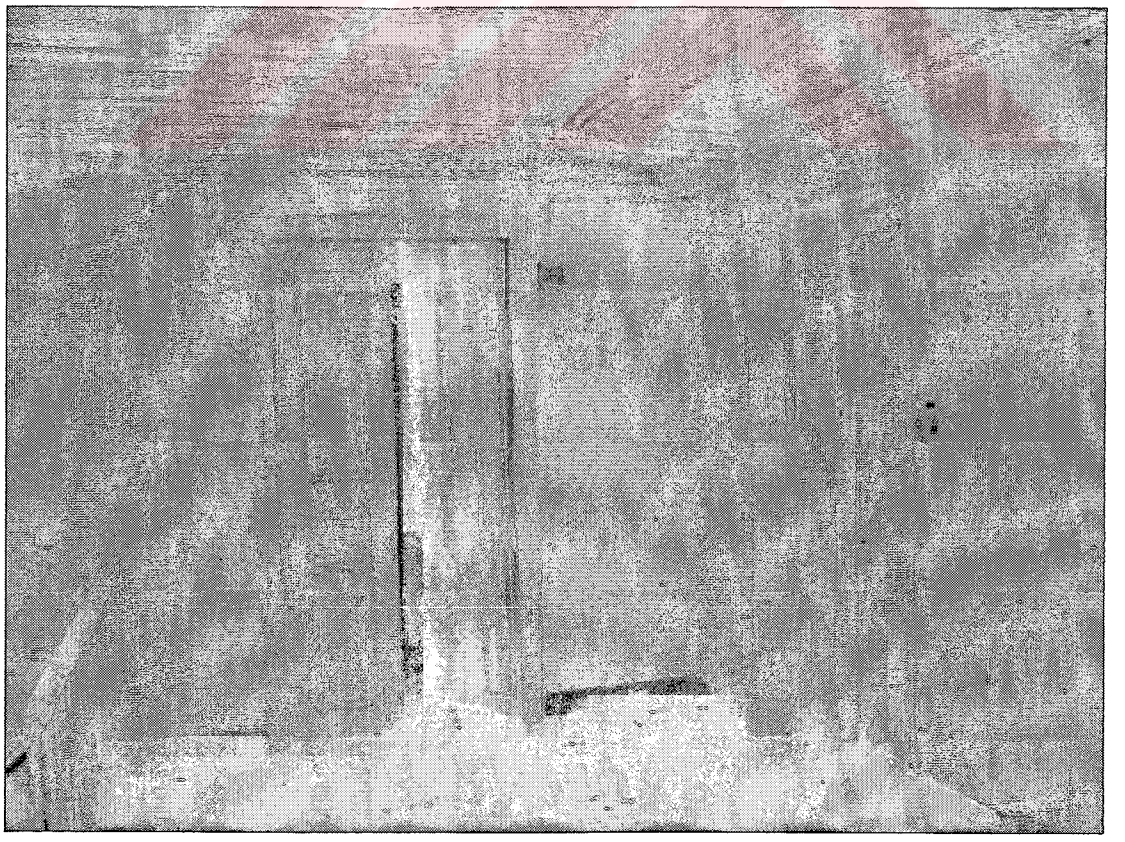

Şekil C.128. 210 Mekanı

Şekil C.129. 210 Mekanı; güneybatı duvarı

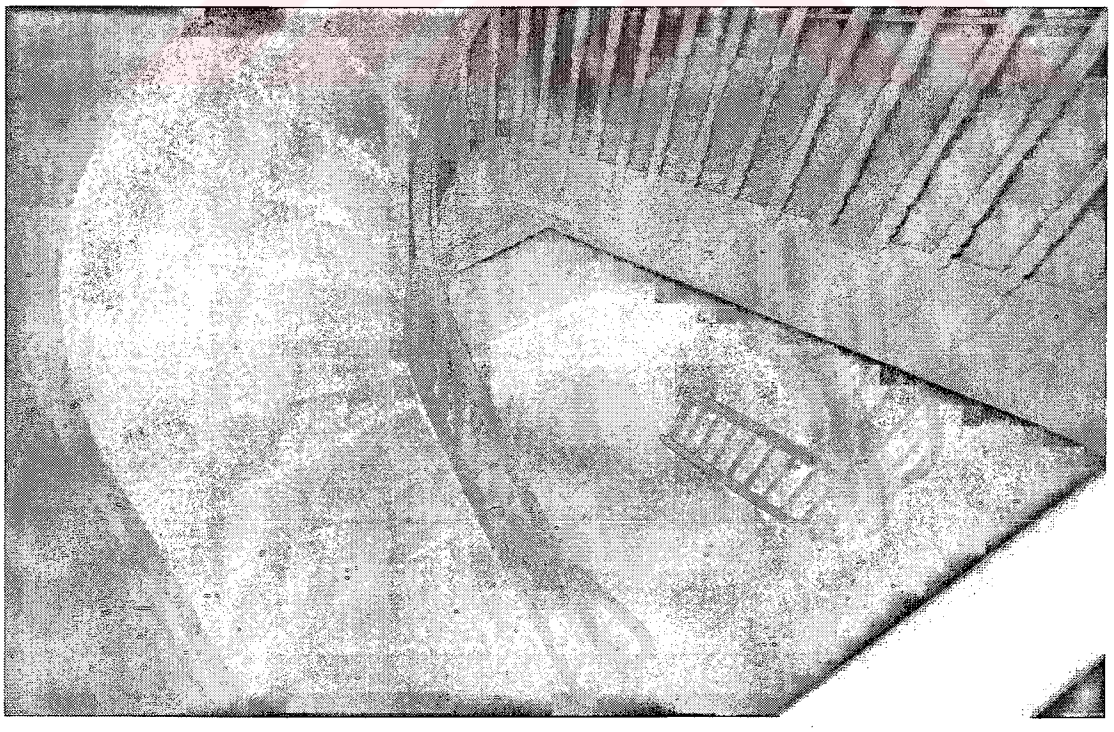

Şekil C.130. Merdiven; yuvarlatılmış köşeler

Şekil C.131. Merdiven; parke basamaklar

Şekil C.132. PS11

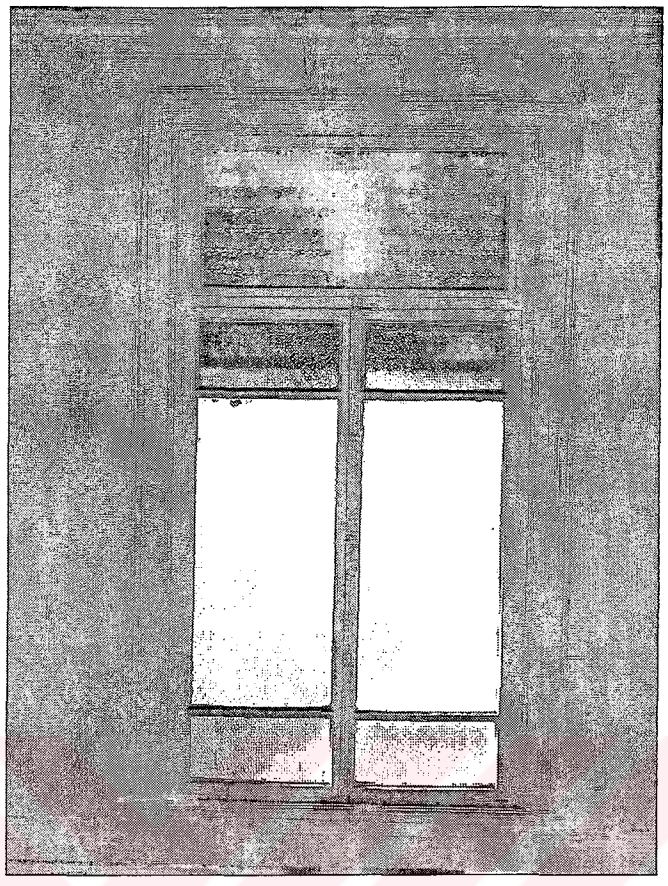

Şekil C.133. PS21

Şekil C.134. PS22

Şekil C.135. Merdiven başlangıcı ve korkuluk

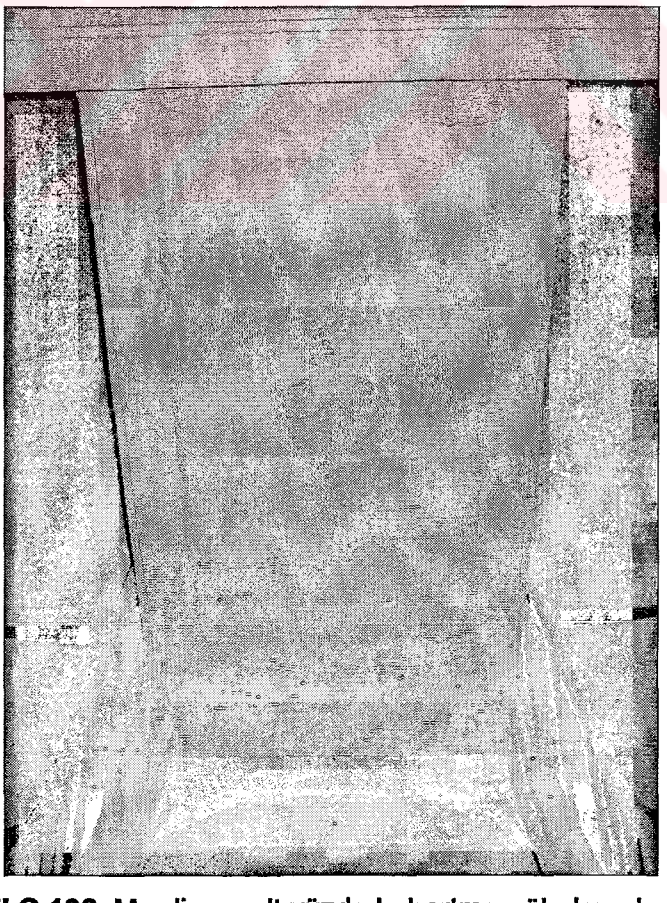

Şekil C.136. Merdiven; alt yüzde kabartma göbek ve bordür

Şekil C.137. Merdiven

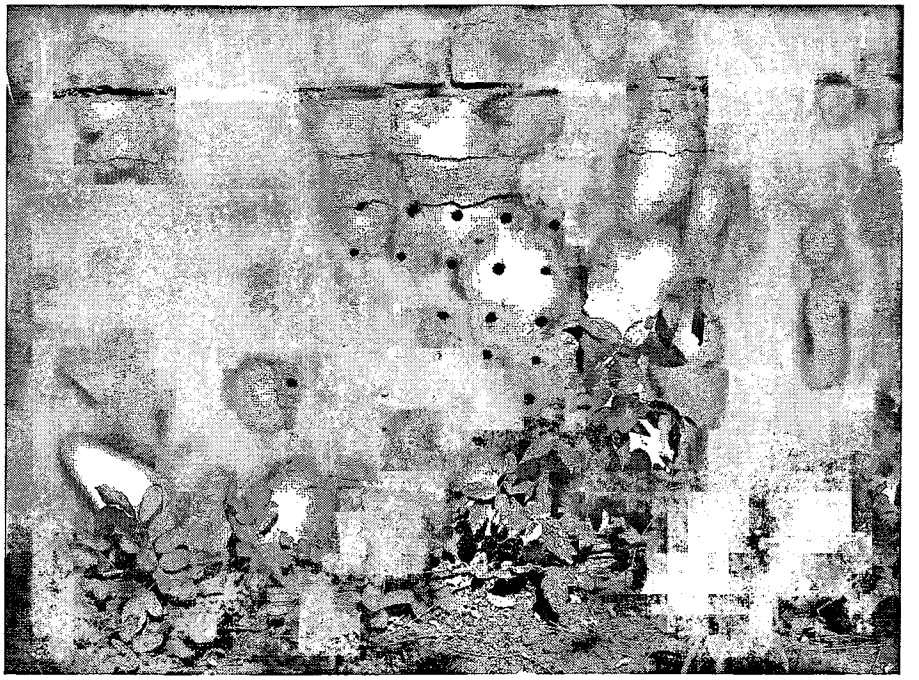

Şekil C.138. Bodrum havalandırma penceresi

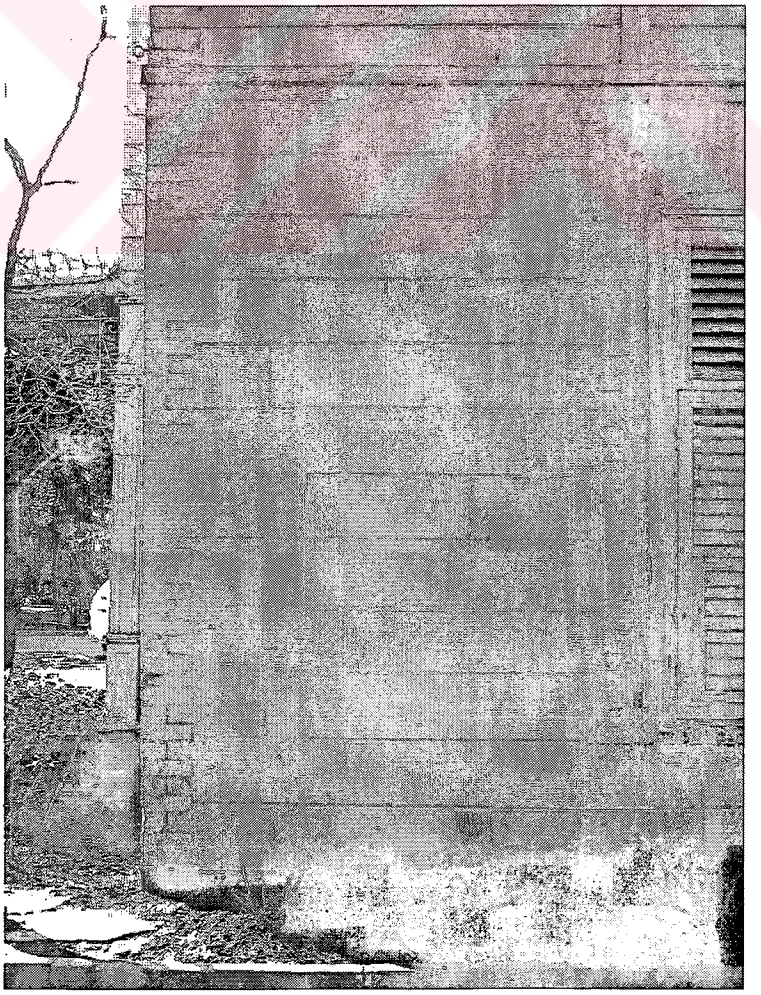

Şekil C.139. Zemin katta taş taklidi sıva

Şekil C.140. Zemin kat pencere biçimi

Şekil C.141. Birinci ve ikinci kat pencere biçimi

Şekil C.142. Birinci ve ikinci kat pencerelerinde kullanılan fotoz

Şekil C.143. Birinci kat balkonu

Şekil C.144. Ana yapı örtüsü

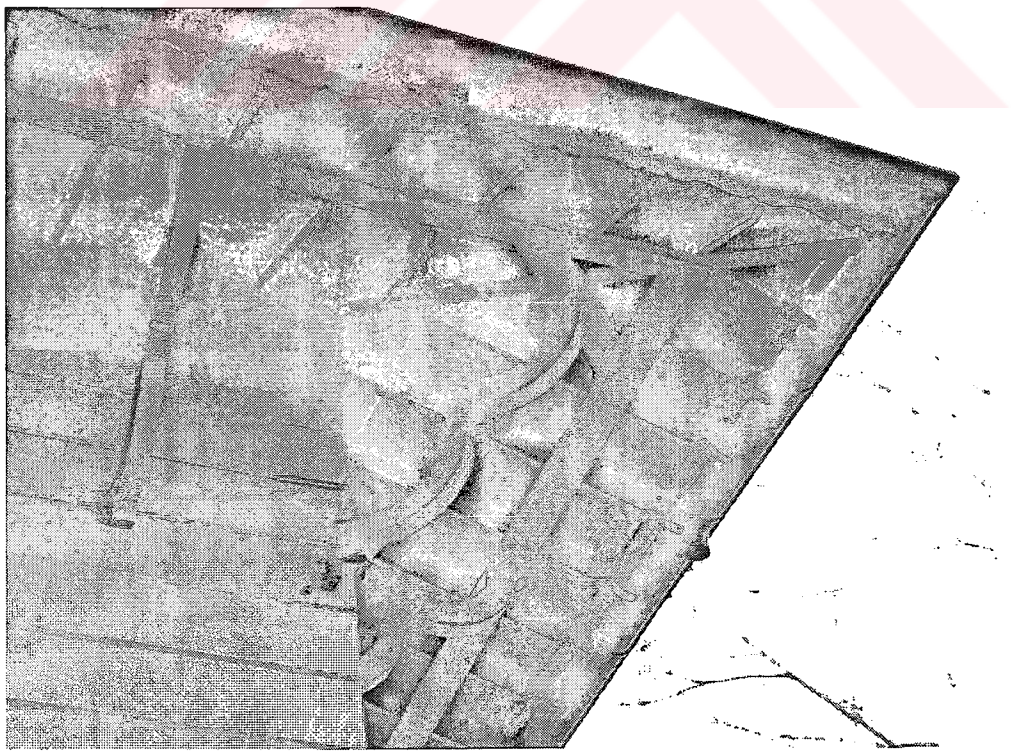

Şekil C.145. Ana yapı alt kot saçaklarını destekleyen konsol

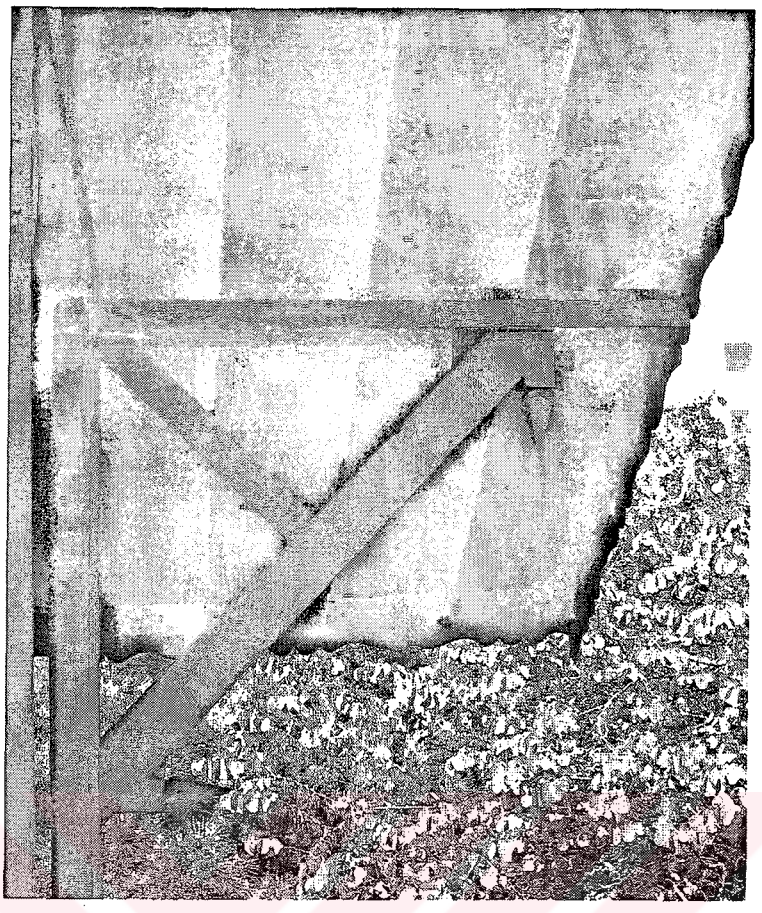

Şekil C.146. Ana yapı üst kot saçaklarını destekleyen konsol

Şekil C.147. Z16a mekanı penceresi

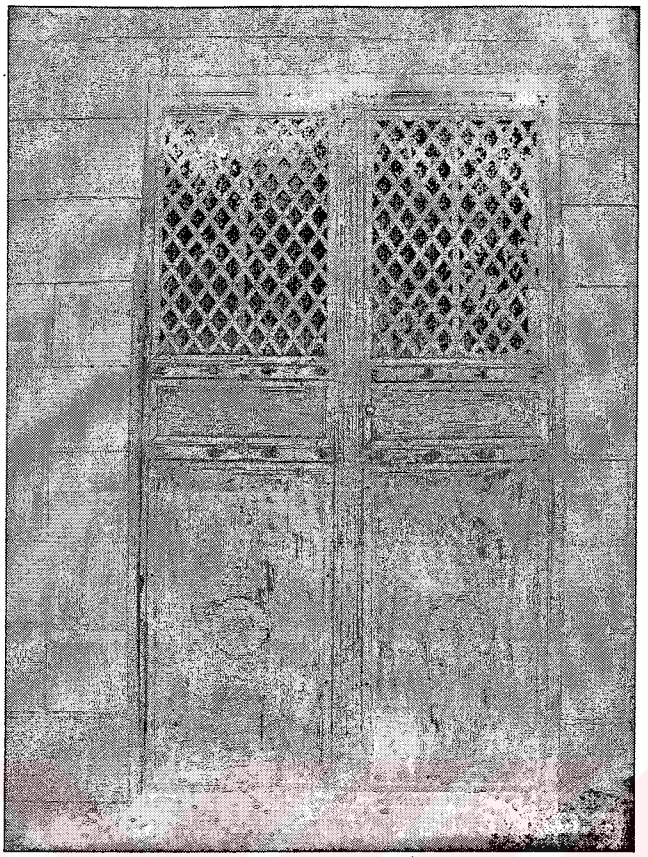

Şekil C.148. Z16 mekanı kapısı

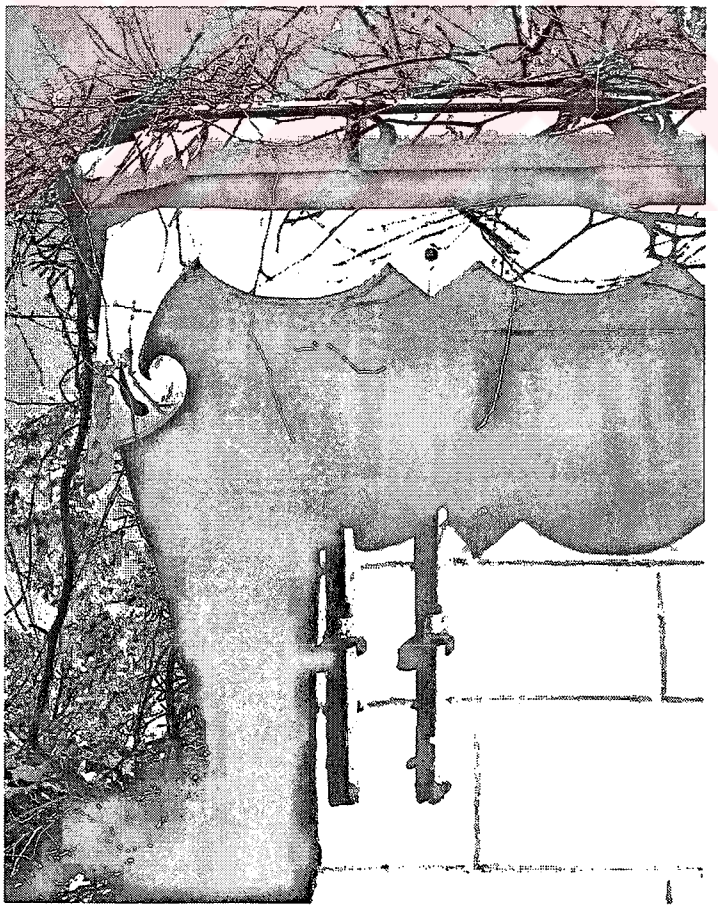

Şekil C.149. Z16 mekanı duvarında kılıçlar

Şekil C.150. Güneybatı cephesi; ana giriş

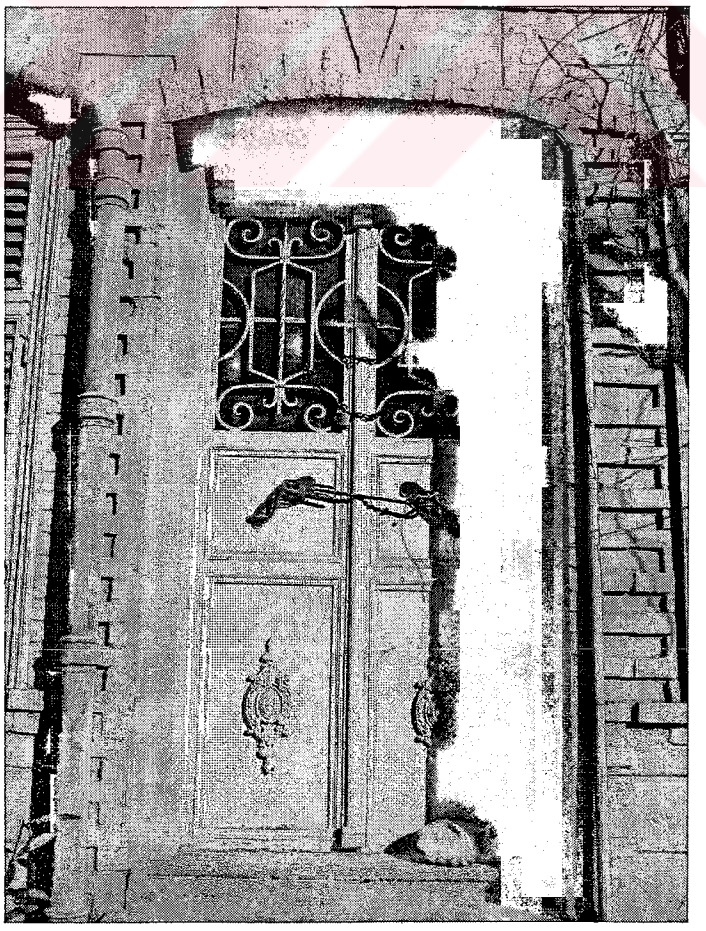

Şekil c.151. Güneybatı cephesi; metal kapı

Şekil C.152. Güneybatı cephesi; hamam ve giriş holü

Şekil C.153. Güneybatı cephesi; Z16 mekanı

Şekil C.154. Güneybatı cephesi; Z17 ve Z16b mekanları

Şekil C.155. Güneybatı cephesi; Z16a mekanı

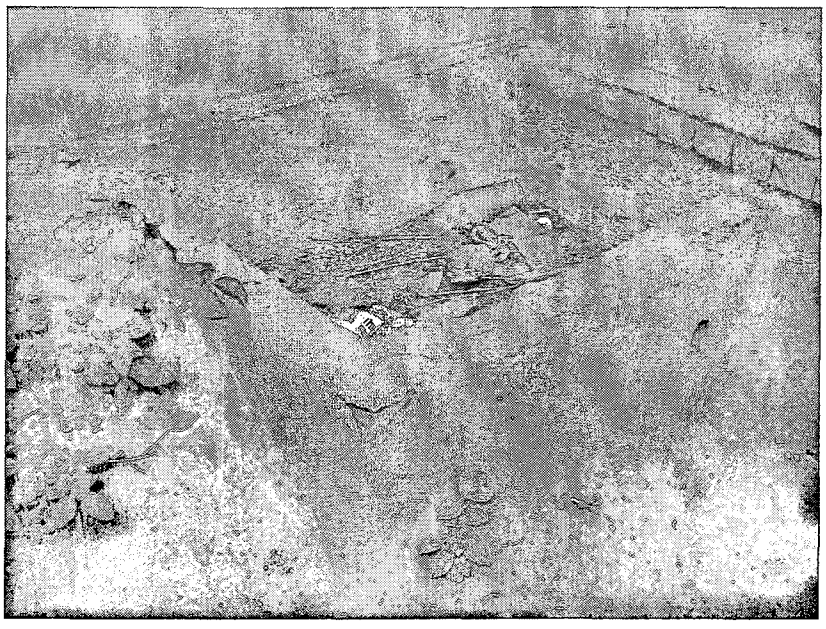

Şekil C.156. Güneybatı cephesi; yalak

Şekil C.157. Güneydoğu cephesi

Şekil C.158. Güneydoğu cephesi; verandaya çıkan basamaklar

Şekil C.159. Güneydoğu cephesi; verandaya açılan kapı

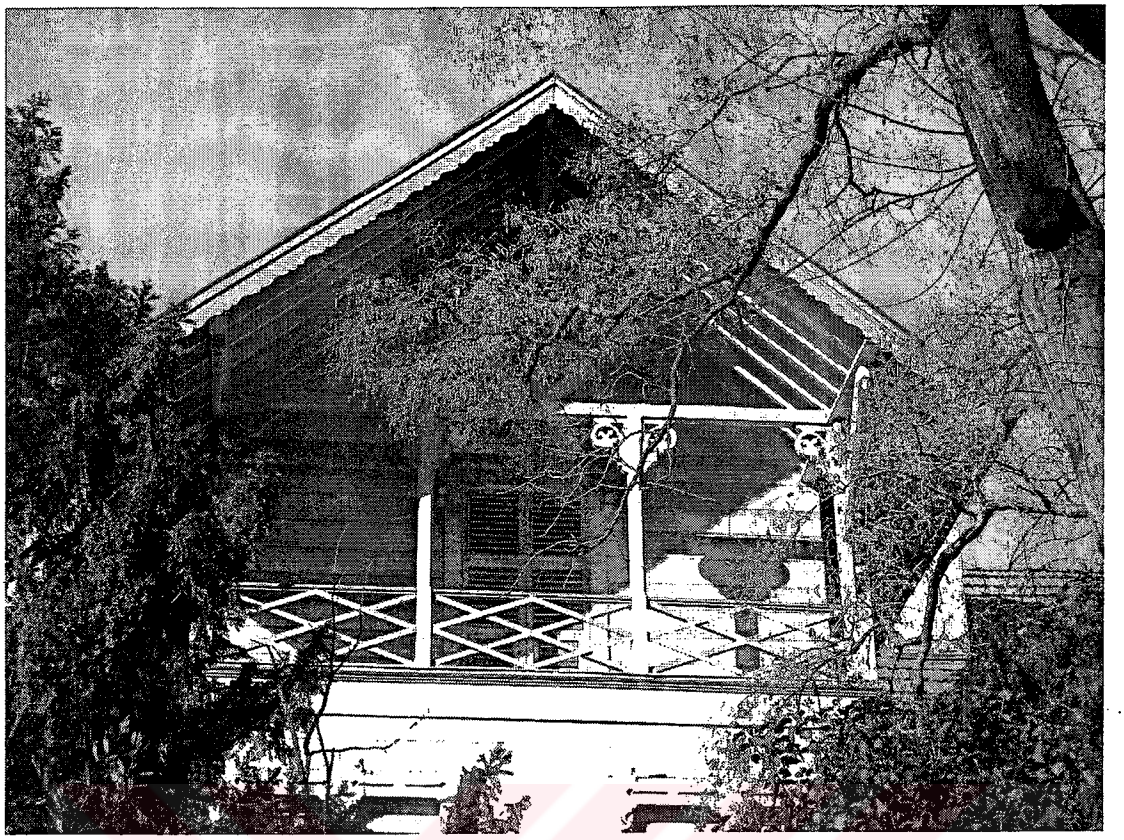

Şekil C.160. Güneydoğu cephesi; ikinci kat balkonu

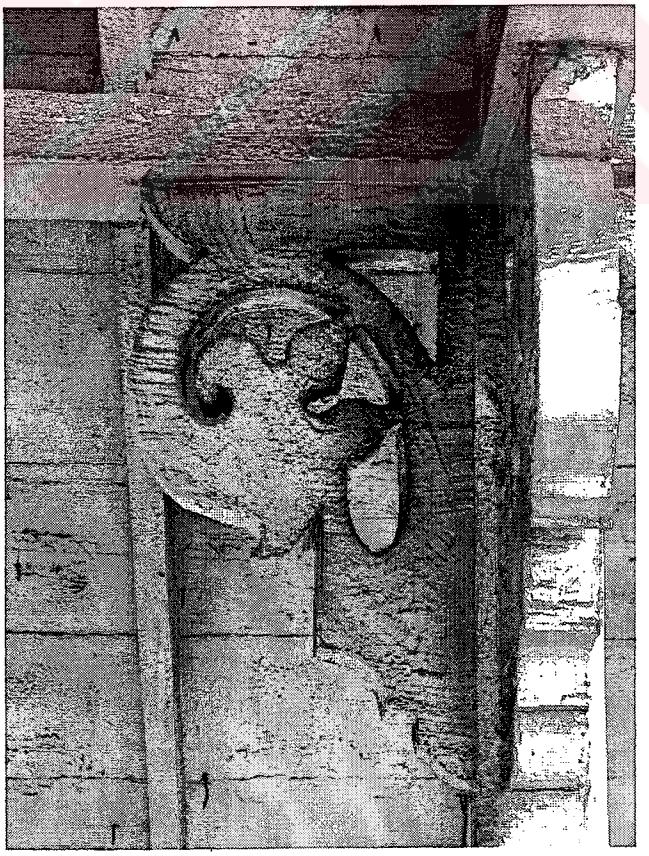

Şekil C.161. Güneydoğu cephesi; ikinci kat balkonunda furuş

Şekil C.162. Kuzeydoğu cephesi; ana bina

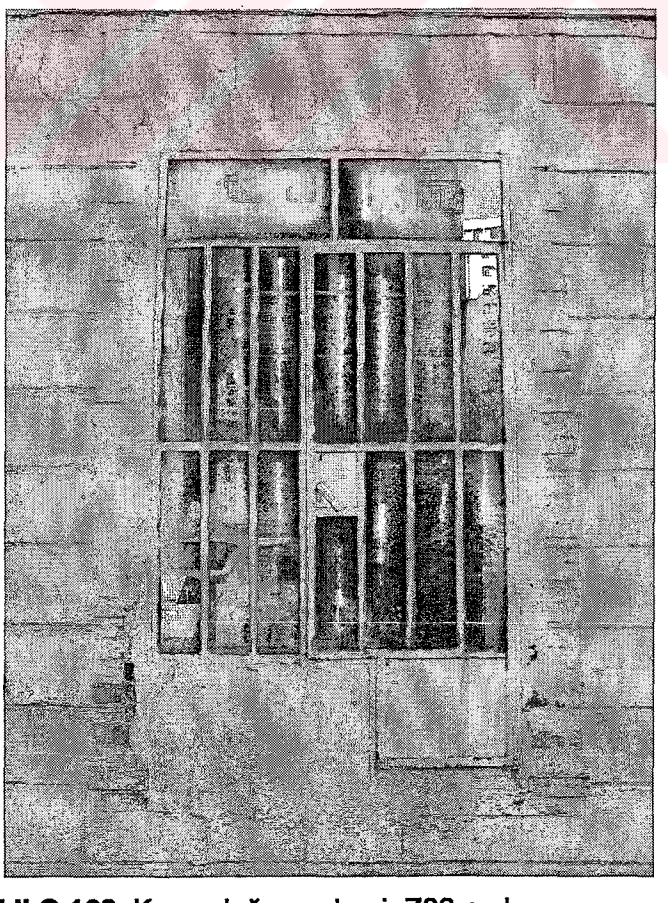

Şekil C.163. Kuzeydoğu cephesi; Z08 mekanı penceresi

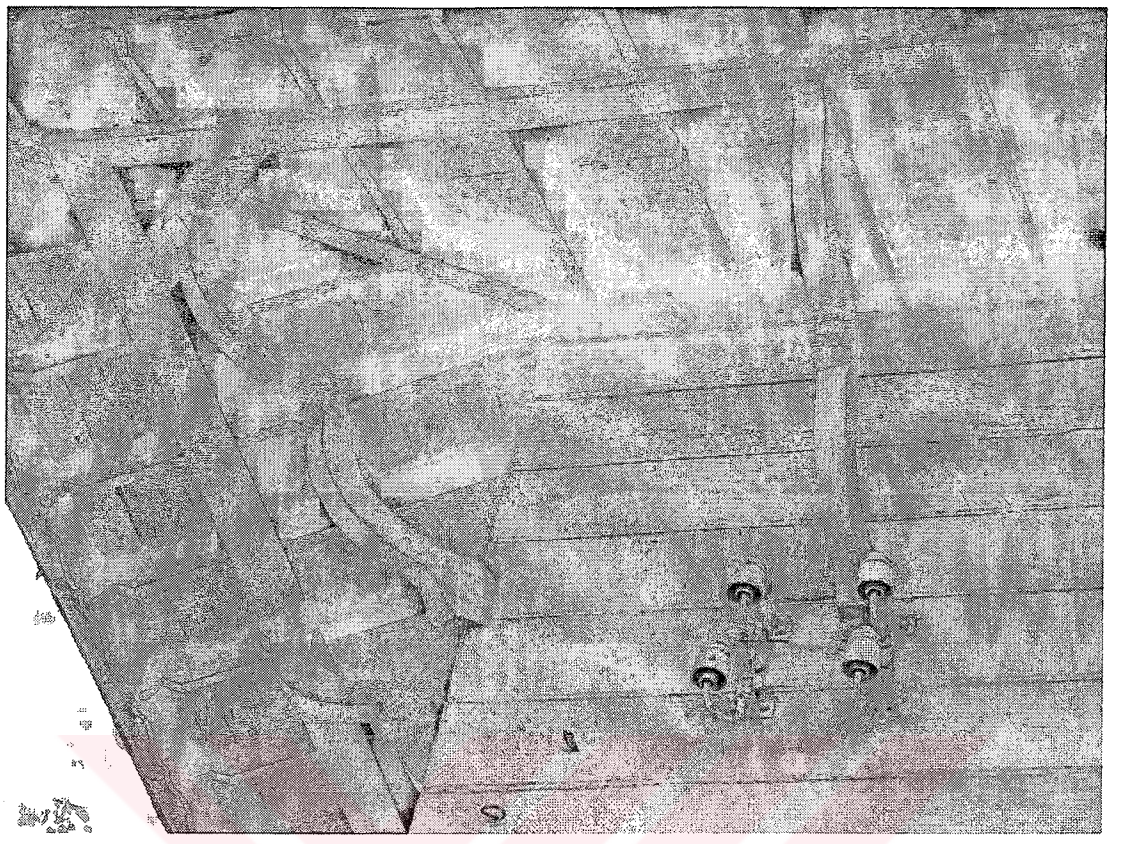

Şekil C.164. Kuzeydoğu cephesi; aydınlatma elemanı kalıntıları

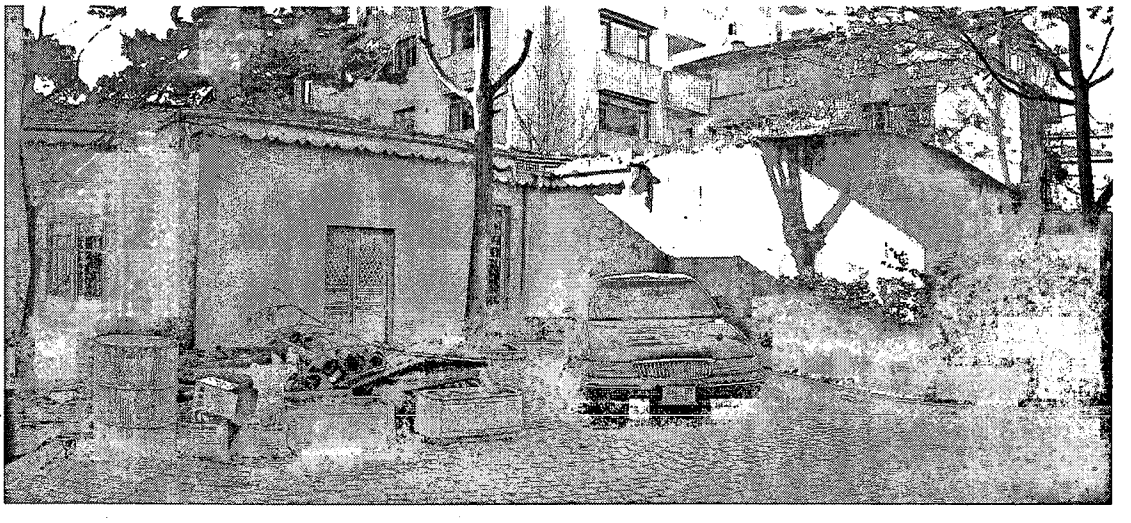

Şekil C.165. Kuzeydoğu cephesi; hamam ve giriş holü

Şekil C.166. Kuzeydoğu cephesi; Z16a mekanı

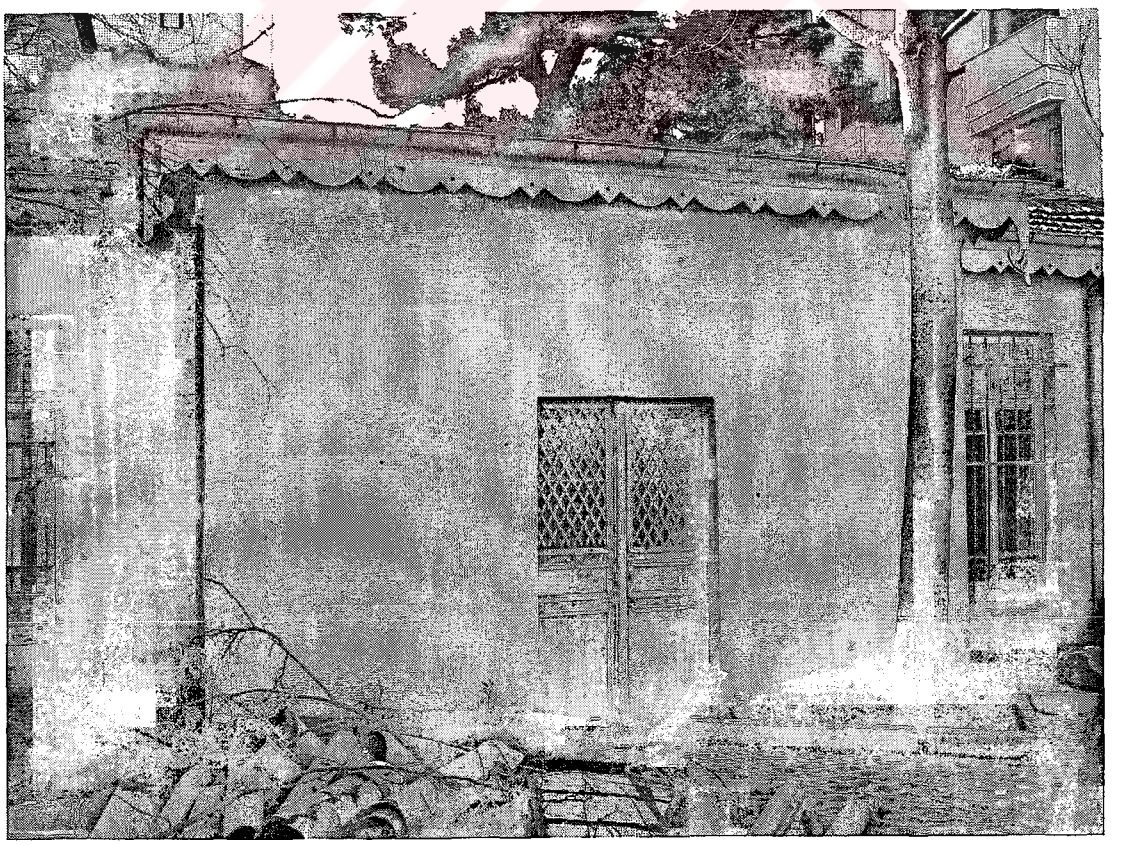

Şekil C.167. Kuzeydoğu cephesi; Z16 mekanı

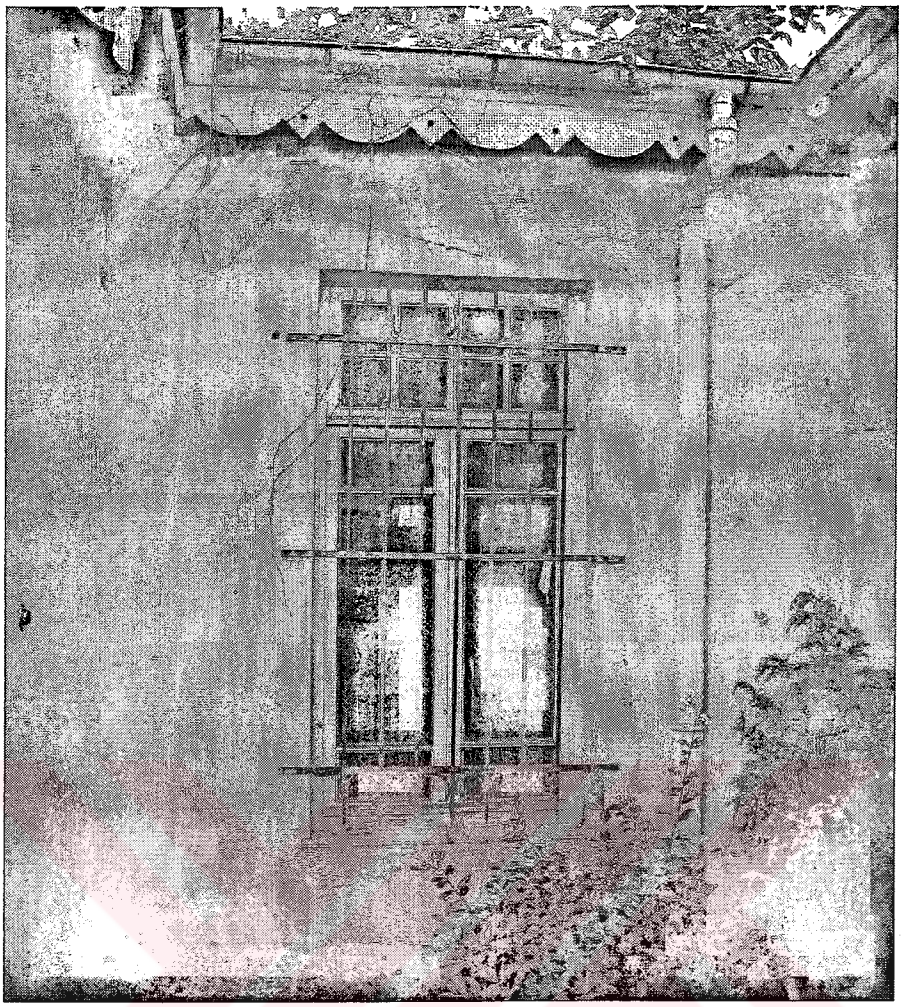

Şekil C.168. Kuzeydoğu cephesi; Z16b mekanı

Şekil C.169. Kuzeydoğu cephesi; su haznesi

Şekil C.170. Kuzeydoğu cephesi; külhan ağzı

Şekil C.171. Kuzeydoğu cephesi; kontrol penceresi

Şekil C.172. Kuzeybatı cephesi

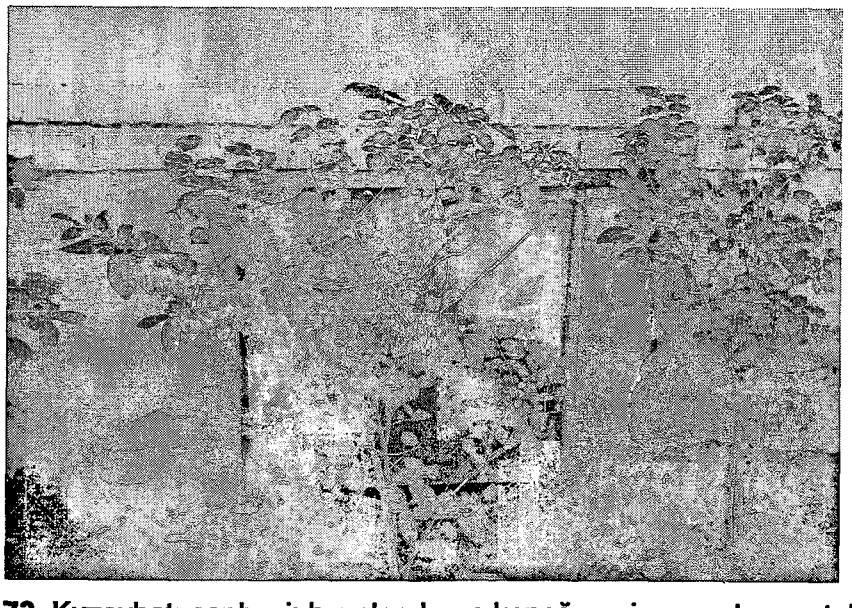

Şekil C.173. Kuzeybatı cephesi; havalandırma kapağı yerine yapılan metal çerçeve

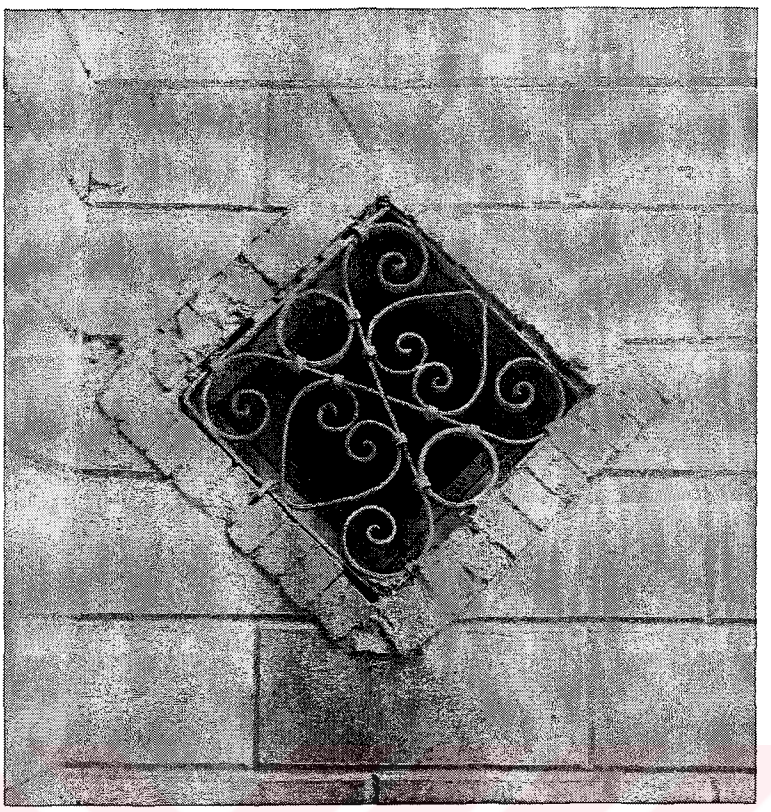

Şekil C.174. Kuzeybatı cephesi; Z14 mekanı penceresi

Şekil C.175. Kuzeybatı cephesi; PS11 penceresi

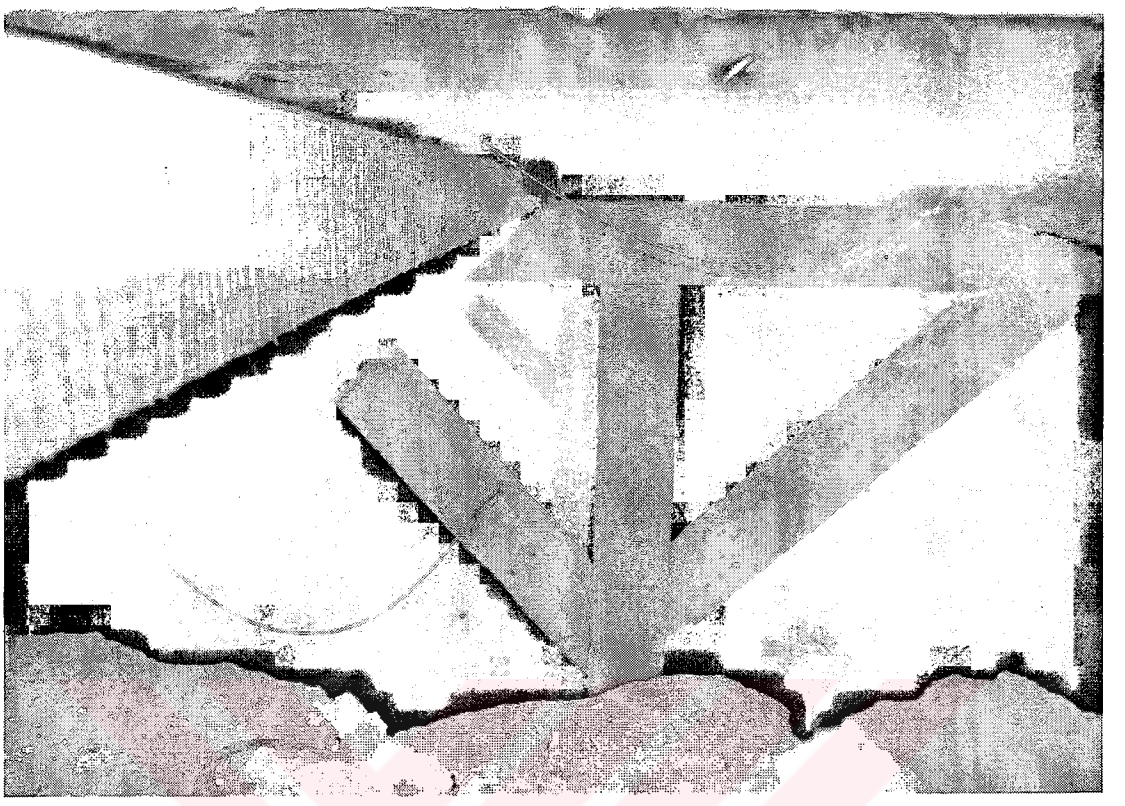

Şekil C.176. Temelde ahşap direk ve payandalar

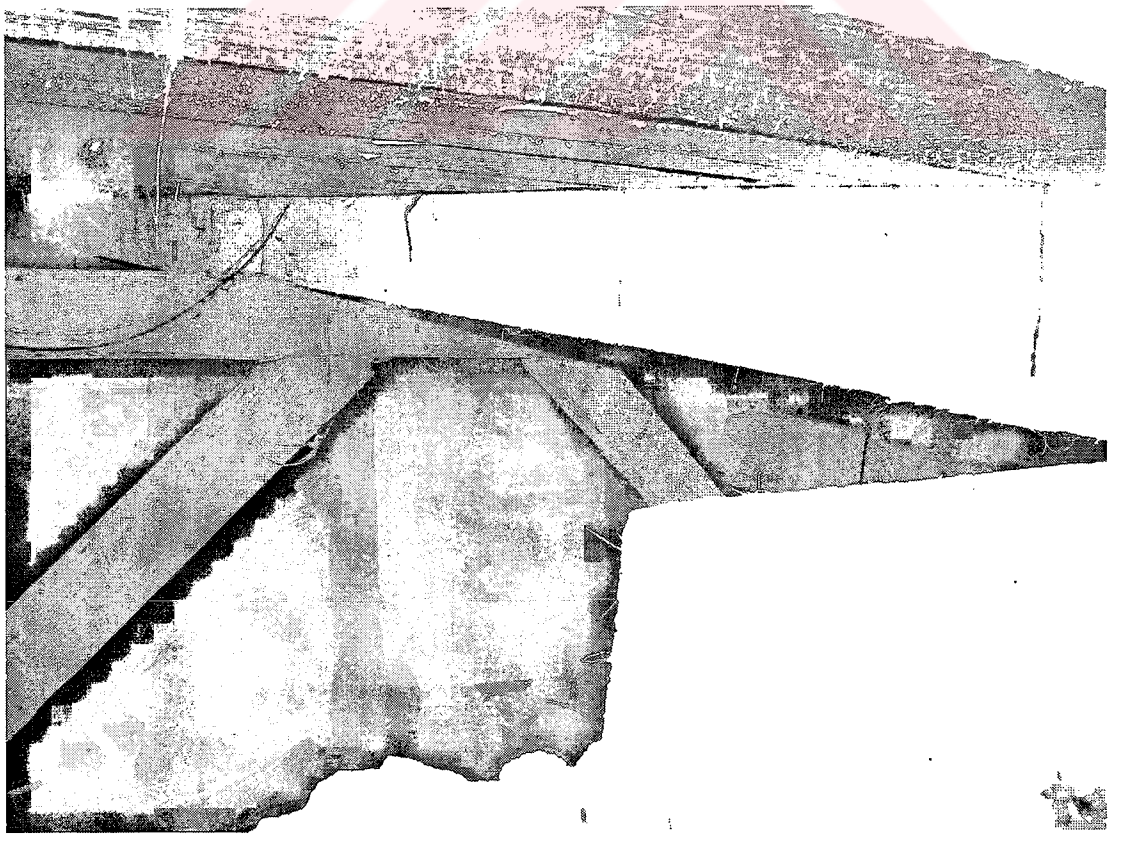

Şekil C.177. Temel-döşeme ilişkisi

Şekil C.178. Z04 Mekanı; ahşap döşeme

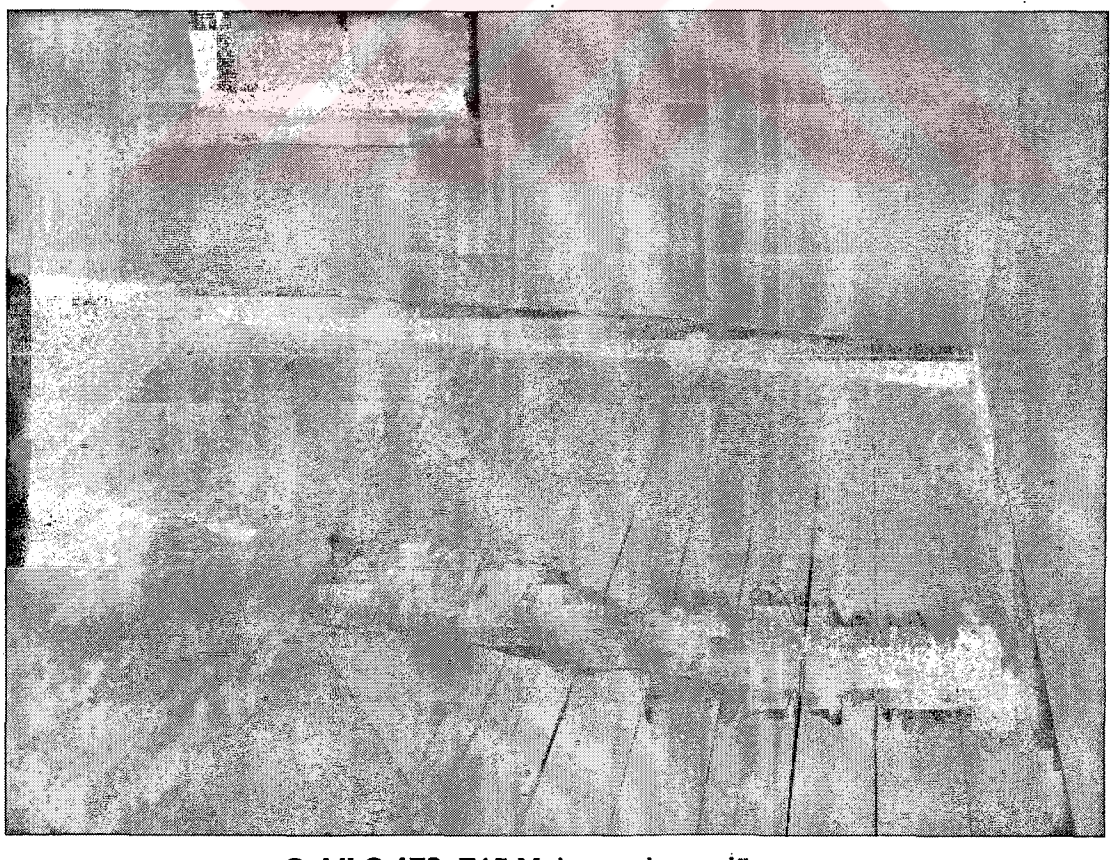

Şekil C.179. Z15 Mekanı; ahşap döşeme

Şekil C.180. Ana bina örtüsü

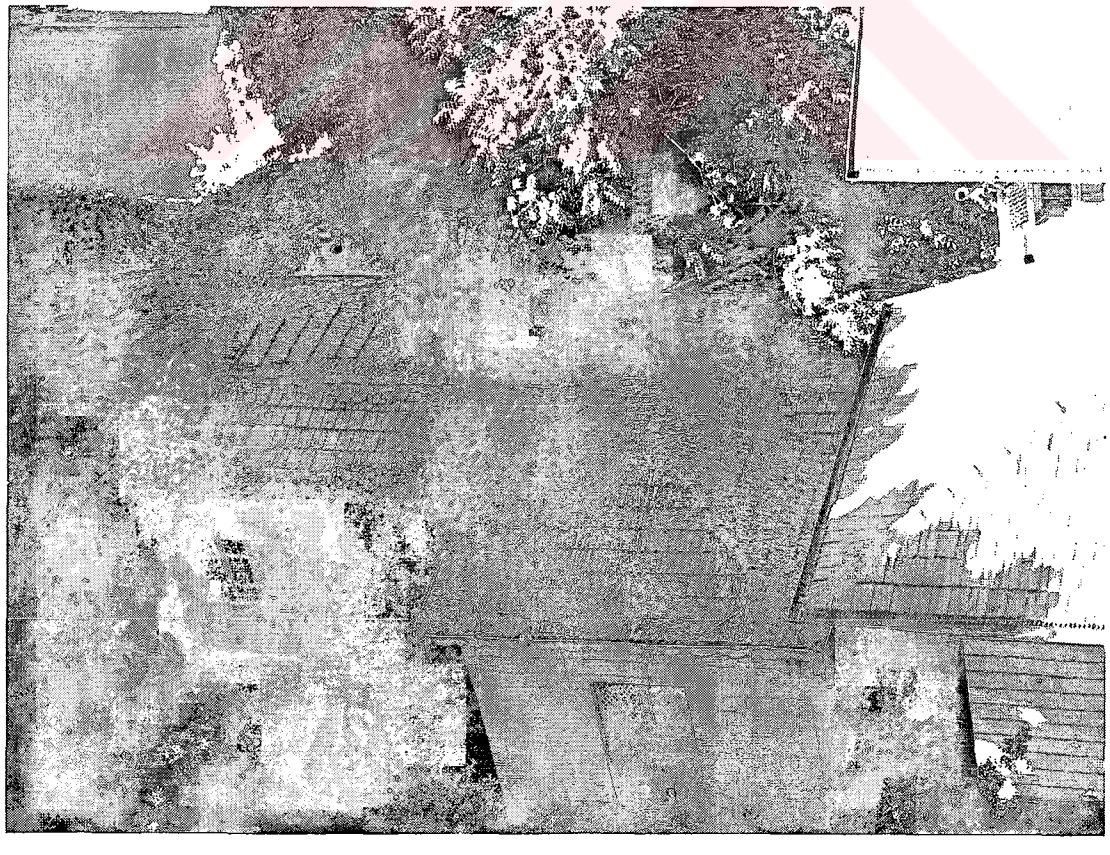

Şekil C.181. Giriş holü ve koridorların örtüsü

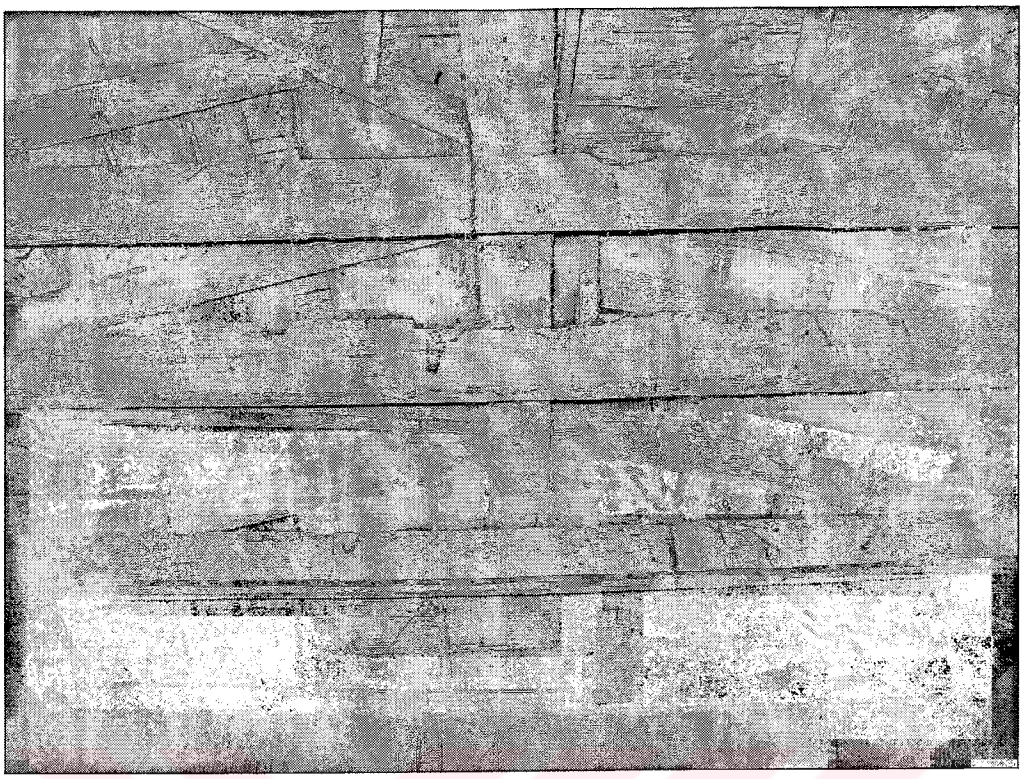

Şekil C.182. Z17 Mekanı örtüsü

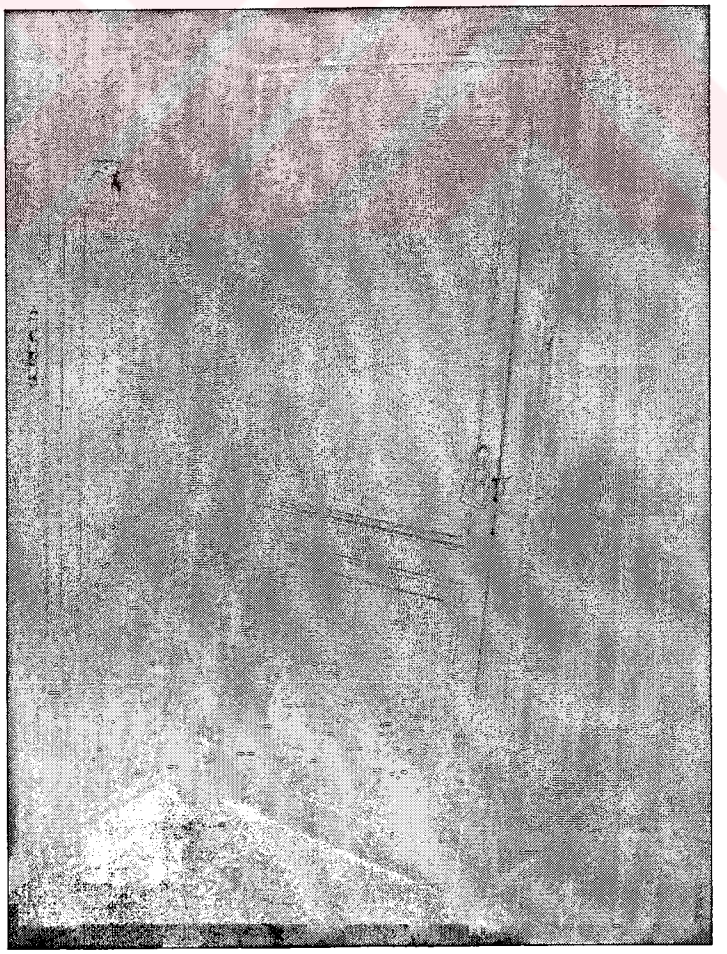

Şekil C.183. KZ18

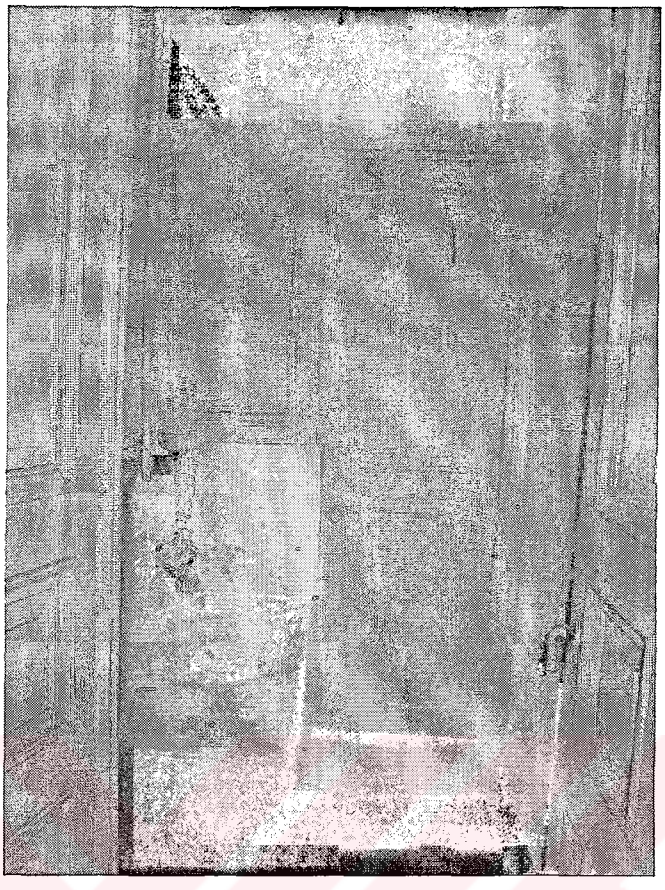

Şekil C.184. K207

Şekil C.185. KZ17

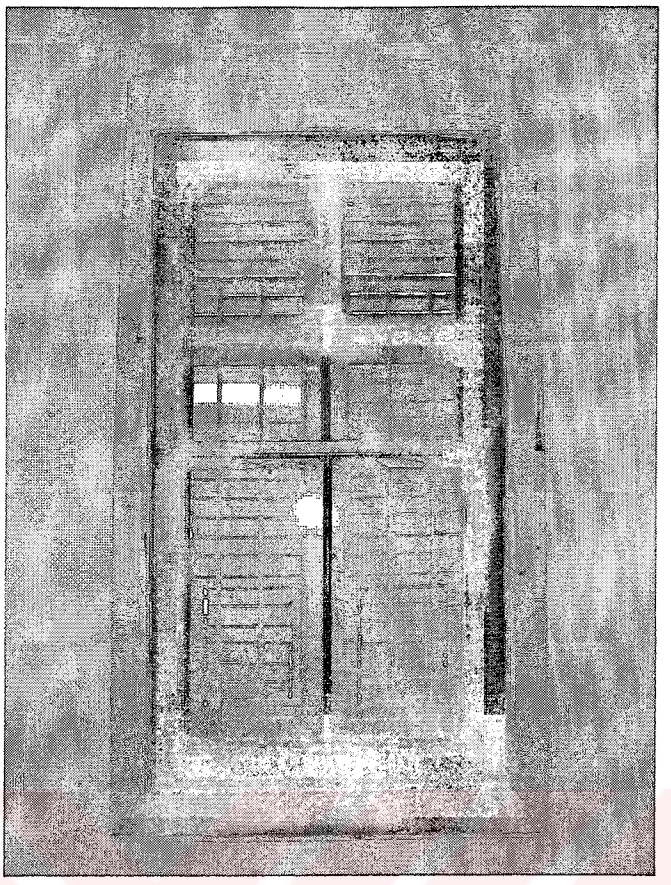

Şekil C.186. PZ09

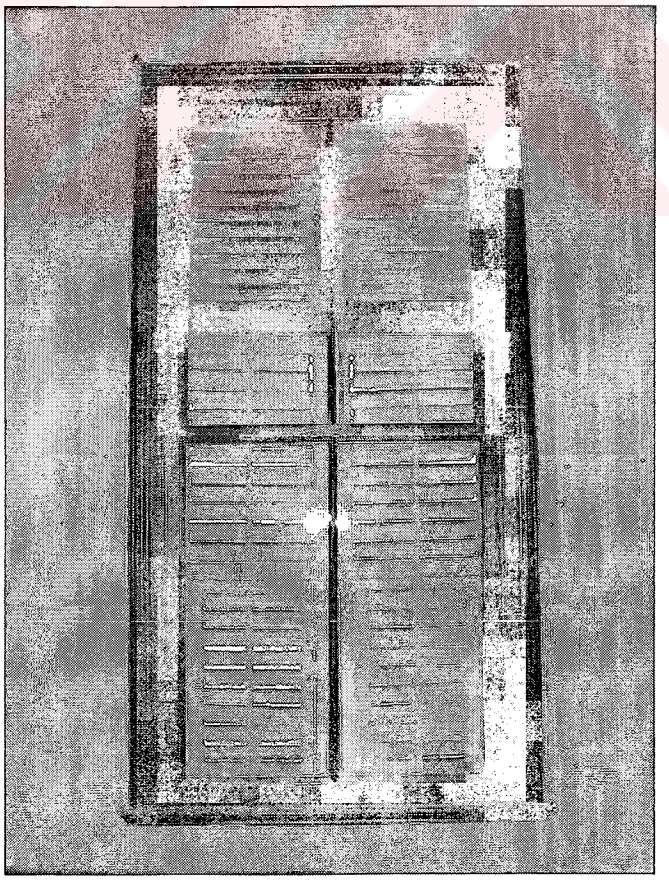

Şekil C.187. P111

Şekil C.188. PZ15

Şekil C.189. Mermer kurna ve aynataşı

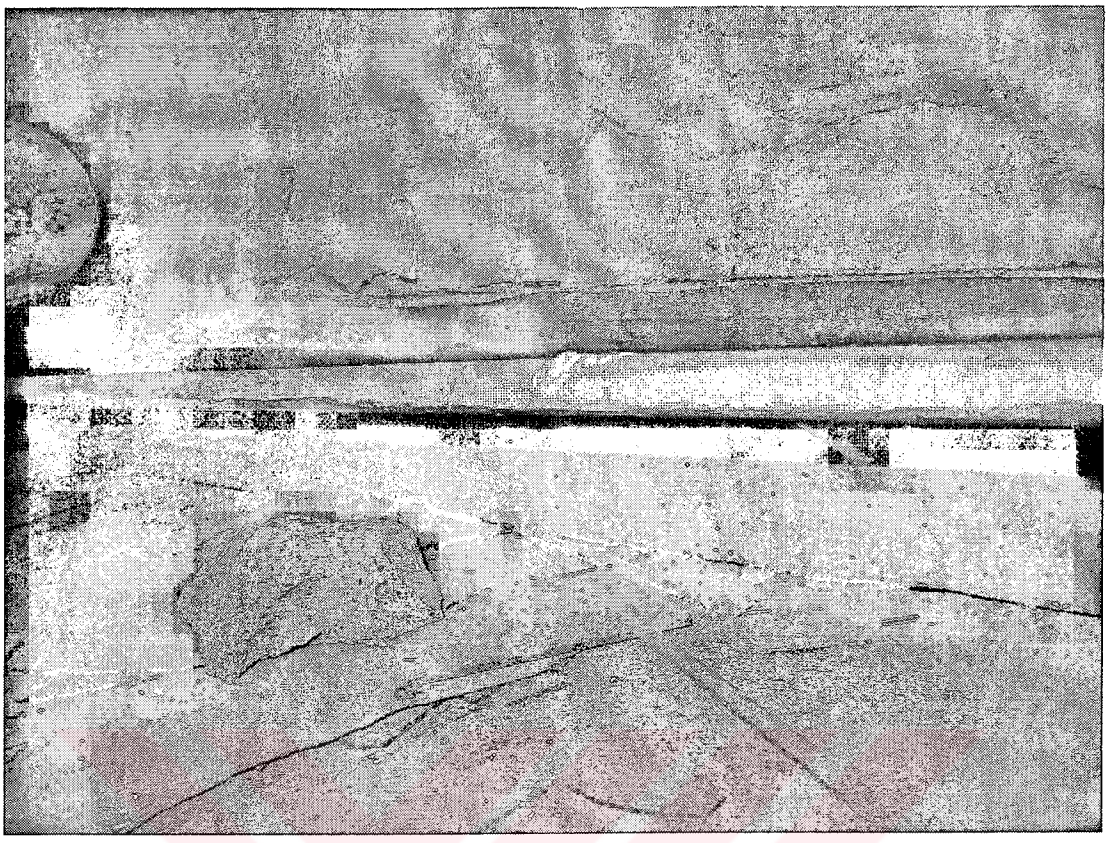

Şekil C.190. Z08 Mekanı

Şekil C.191. Hamam; güneydoğu cephesinde kılıç

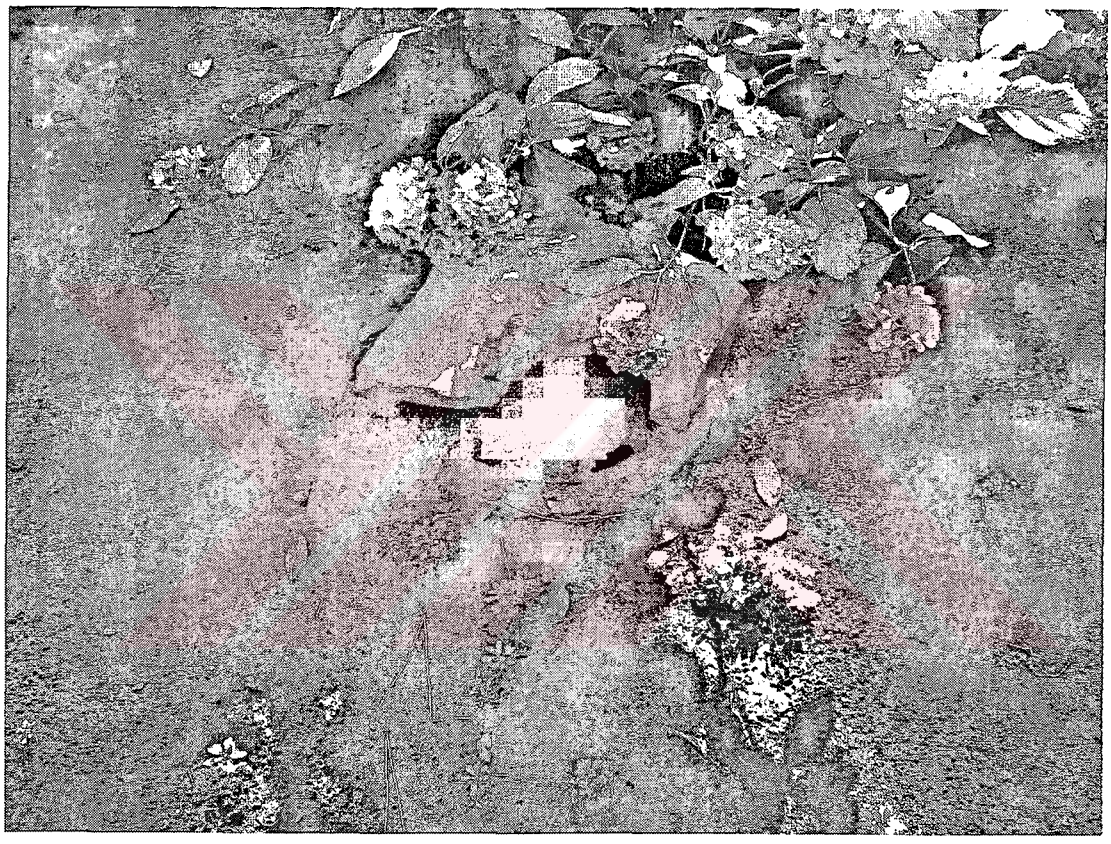

Şekil C.192. Sarnıç kapağı

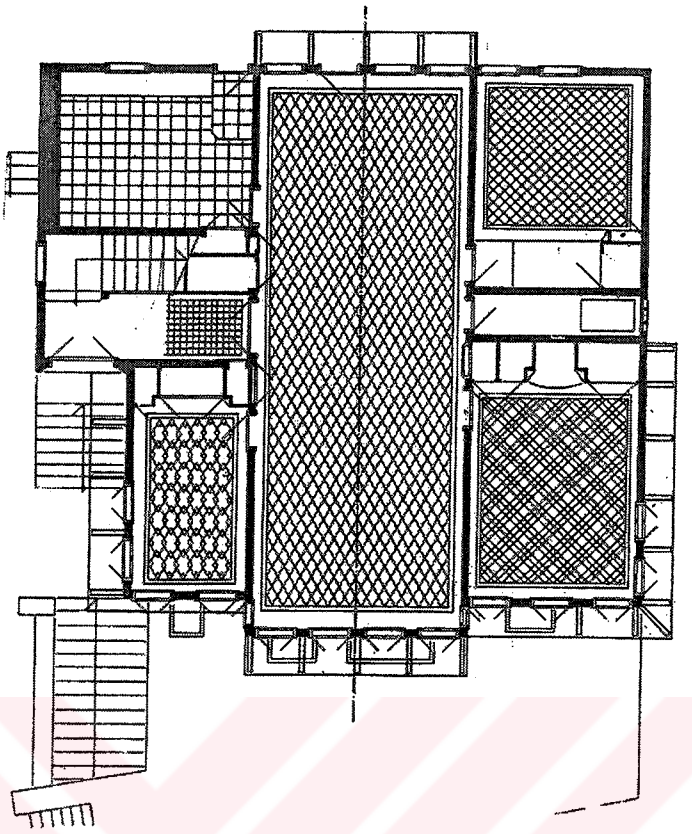

Şekil D.1. Hasköy Hahambaşı Konağı; zemin kat planı

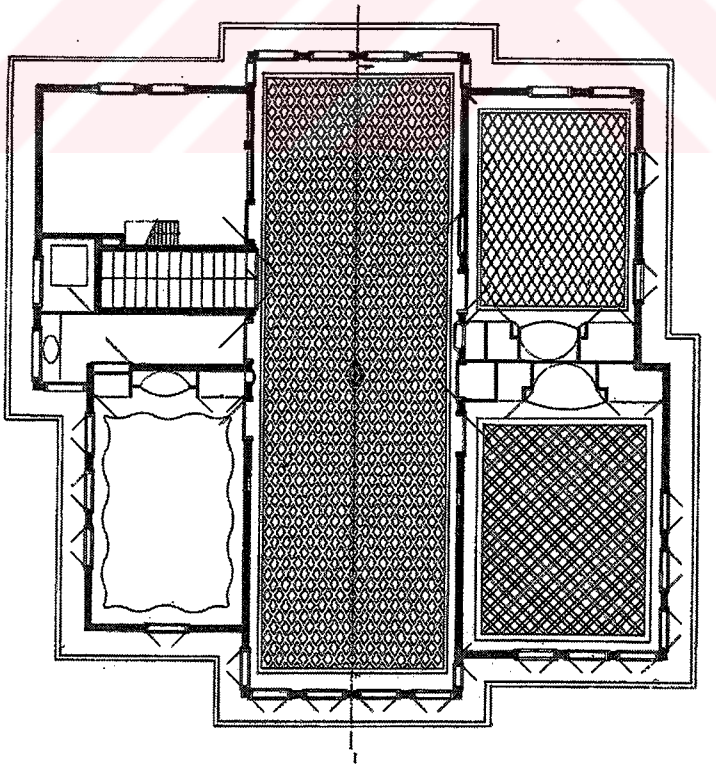

Şekil D.2. Hasköy Hahambaşı Konağı; birinci kat planı

Şekil D.3. Hasköy Hahambaşı Konağı; cephe

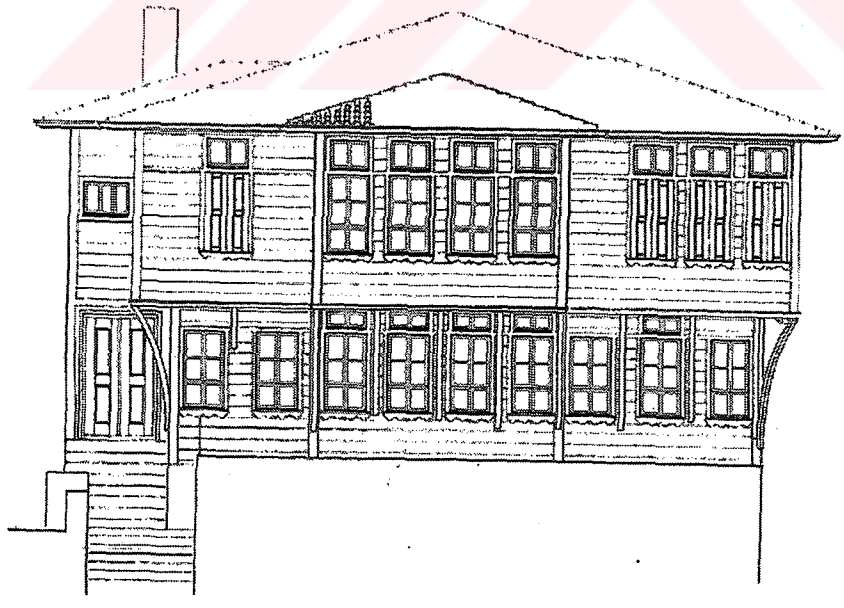

Şekil D.4. Hasköy Hahambaşı Konağı; cephe

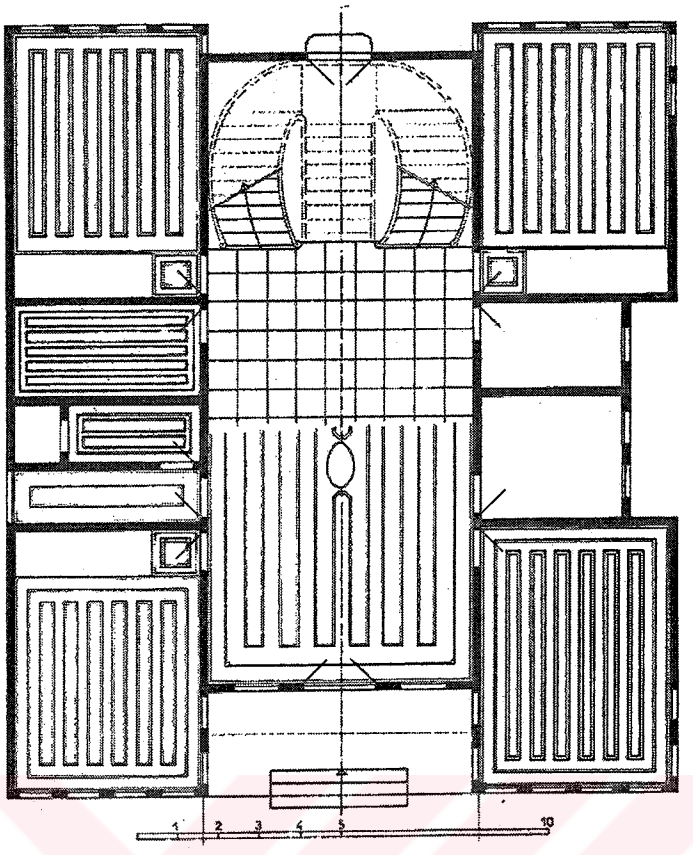

Şekil D.5. Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; zemin kat planı

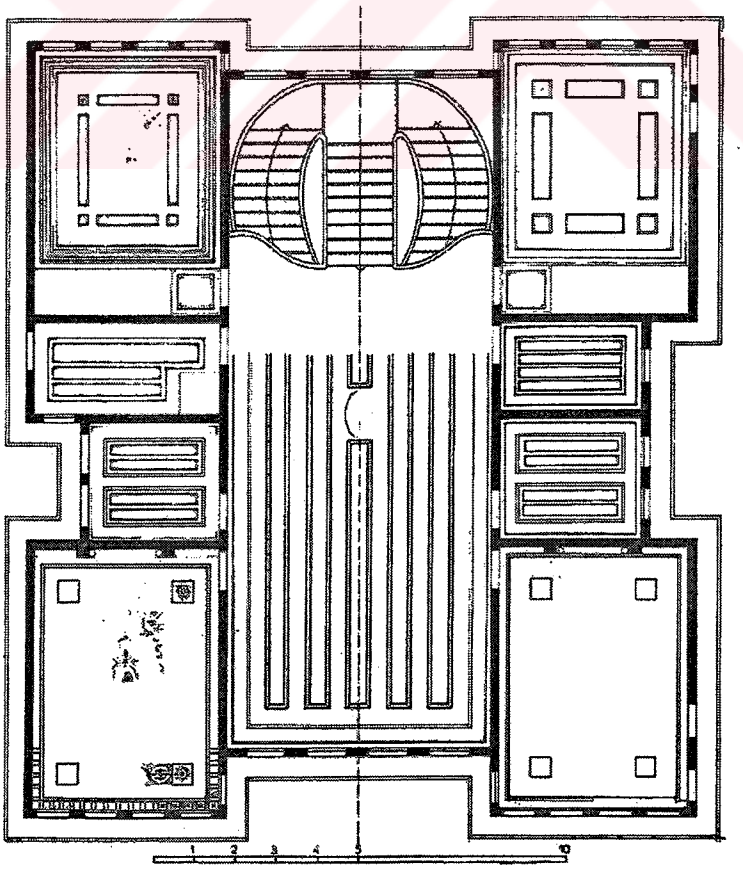

Şekil D.6. Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; birinci kat planı

Şekil D.7. Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; cephe

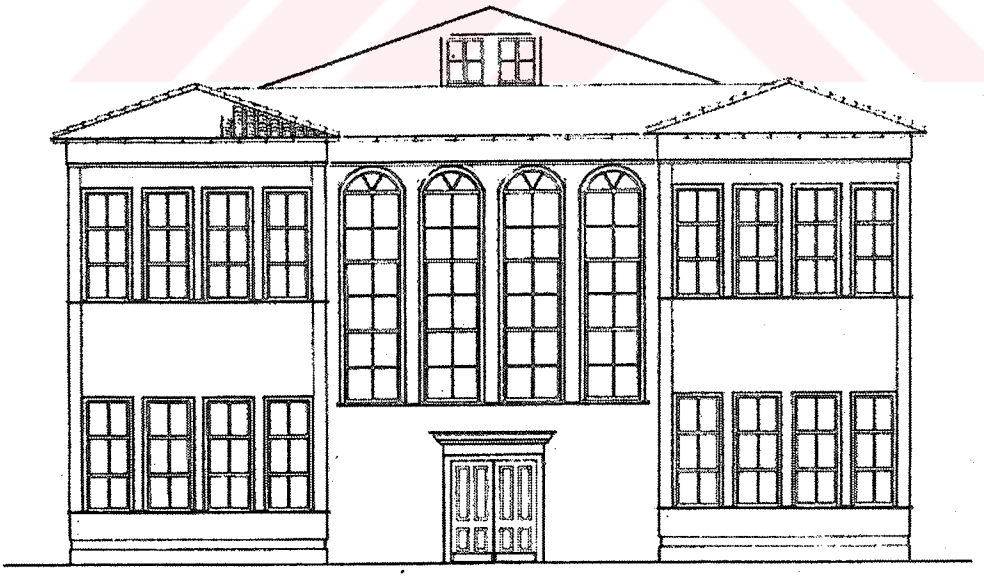

Şekil D.8. Kandilli Kont Ostrorog Yalısı; cephe

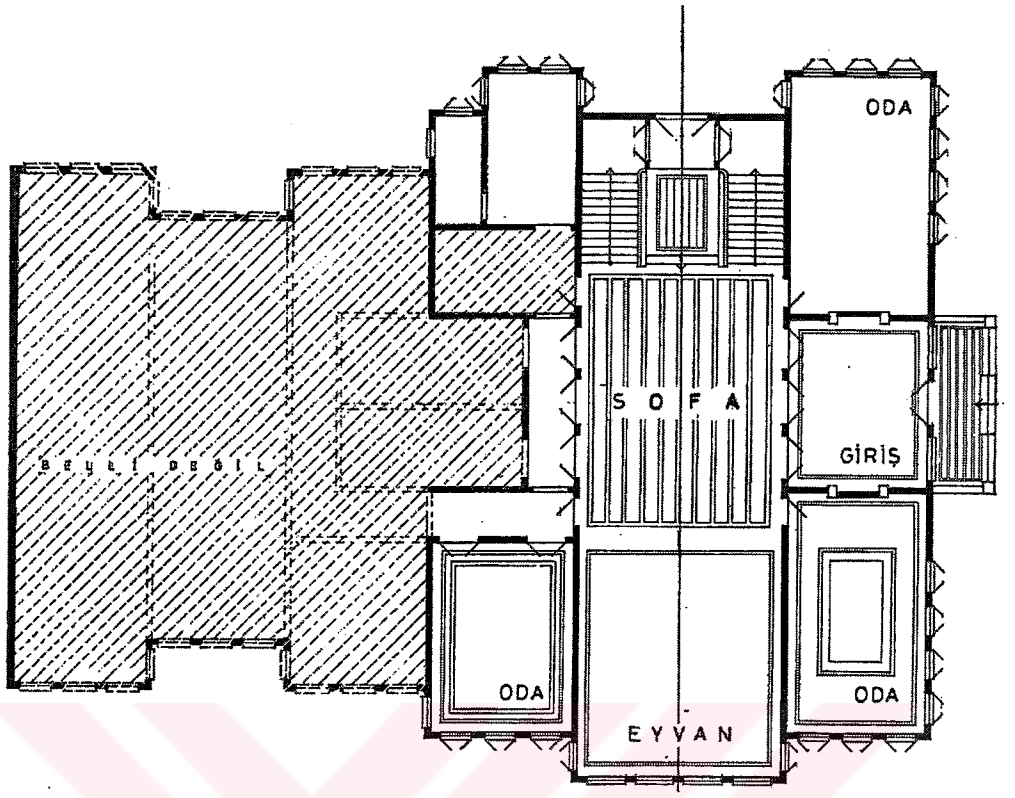

Şekil D.9. Kanlıca Prenses İffet Yalısı; zemin kat planı

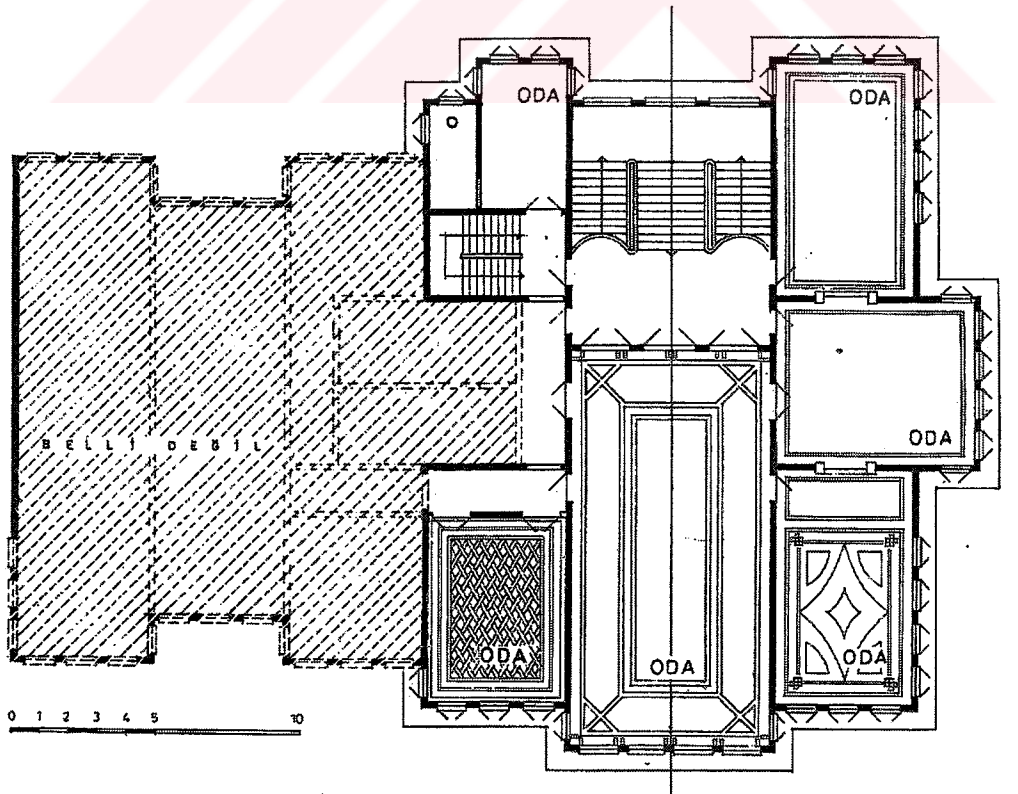

Şekil D.10. Kanlıca Prenses İffet Yalısı; birinci kat planı

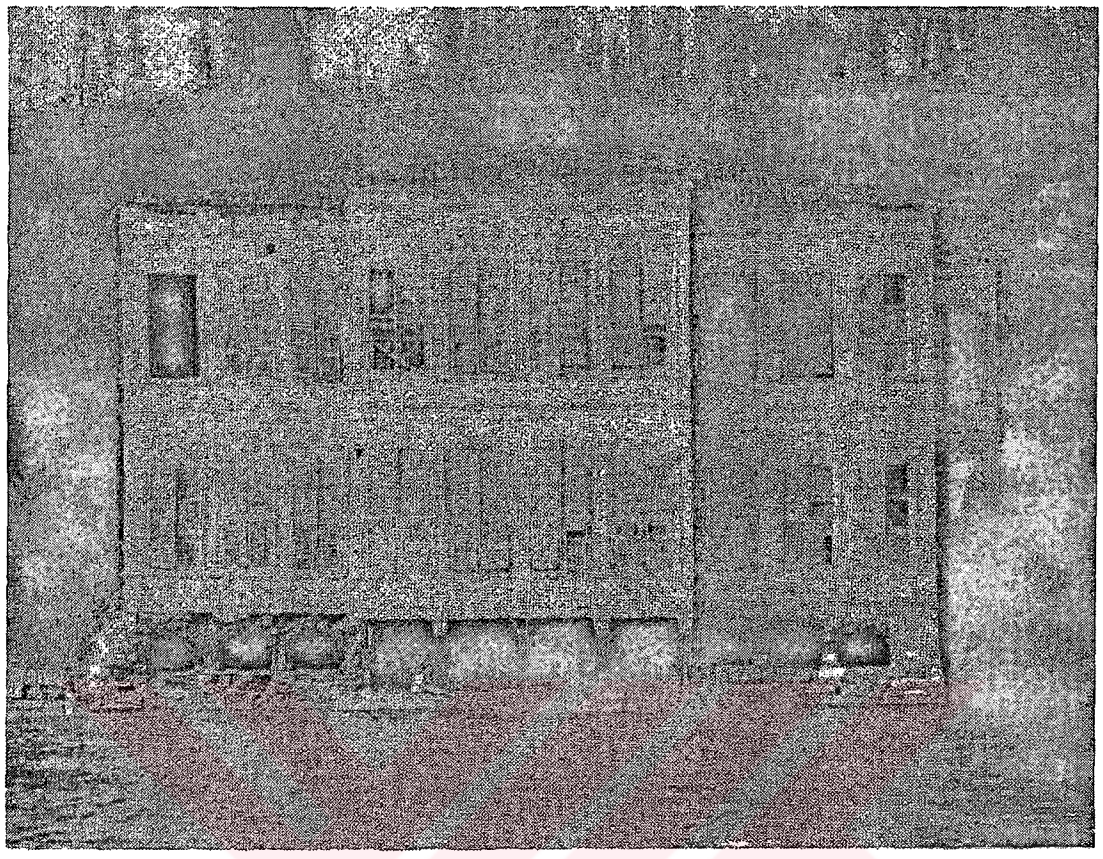

Şekil D.11. Kanlıca Prenses İffet Yalısı; cephe

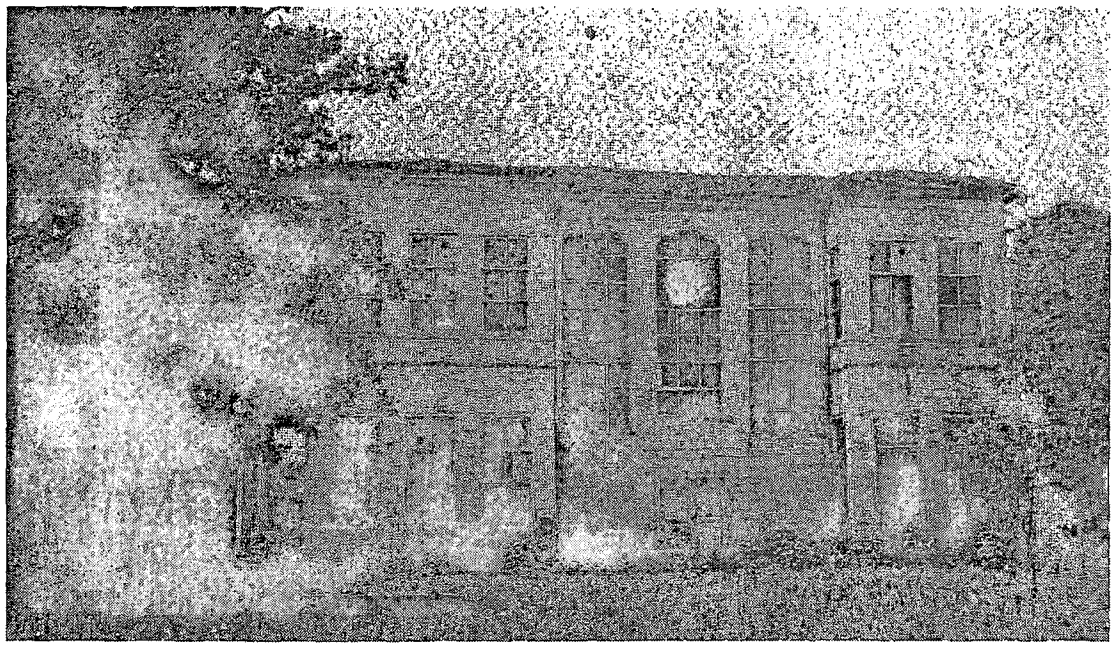

Şekil D.12. Kanlıca Prenses İffet Yalısı; cephe

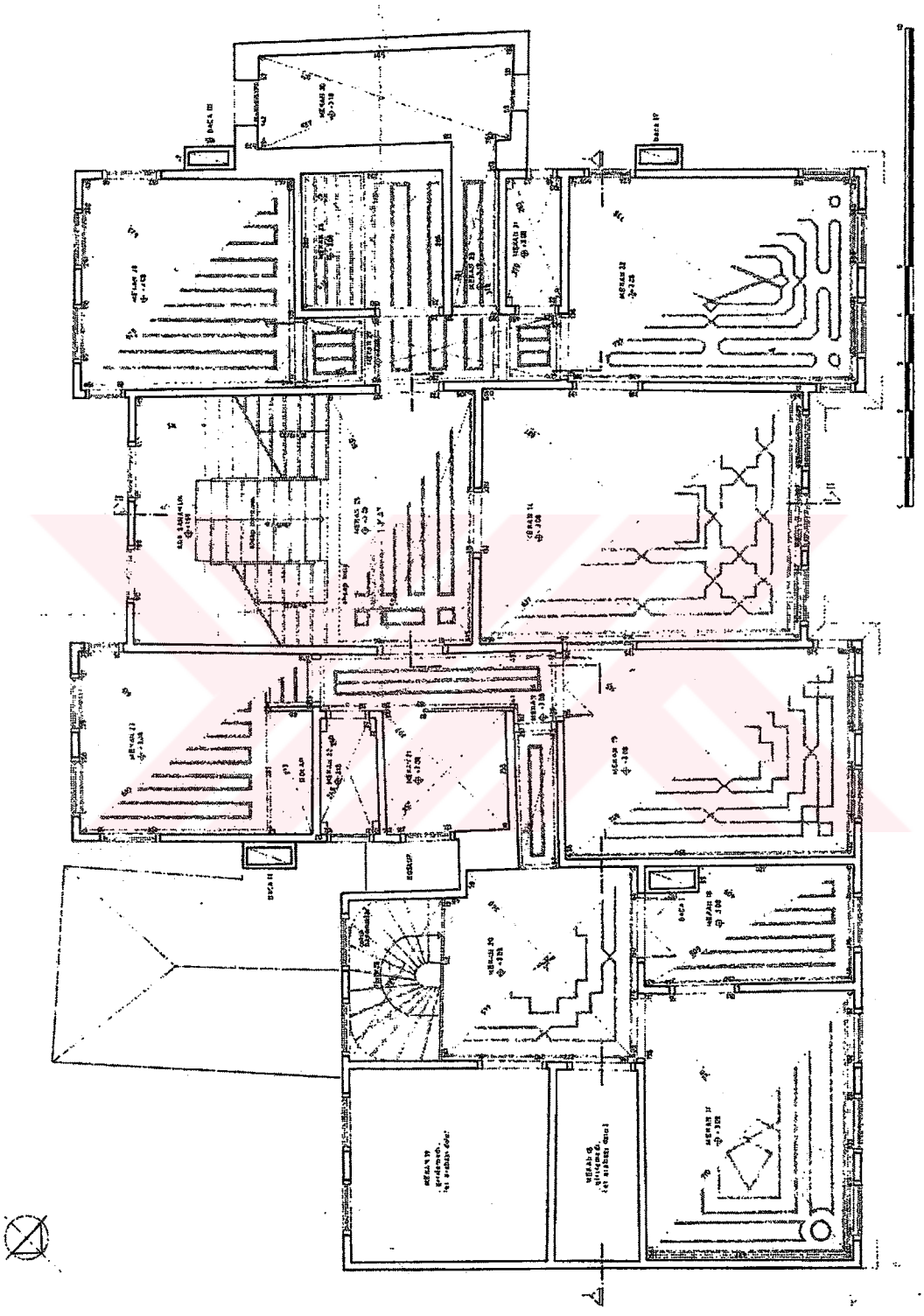

Şekil D.13. Üsküdar' da bir Paşa Konağı; birinci kat planı

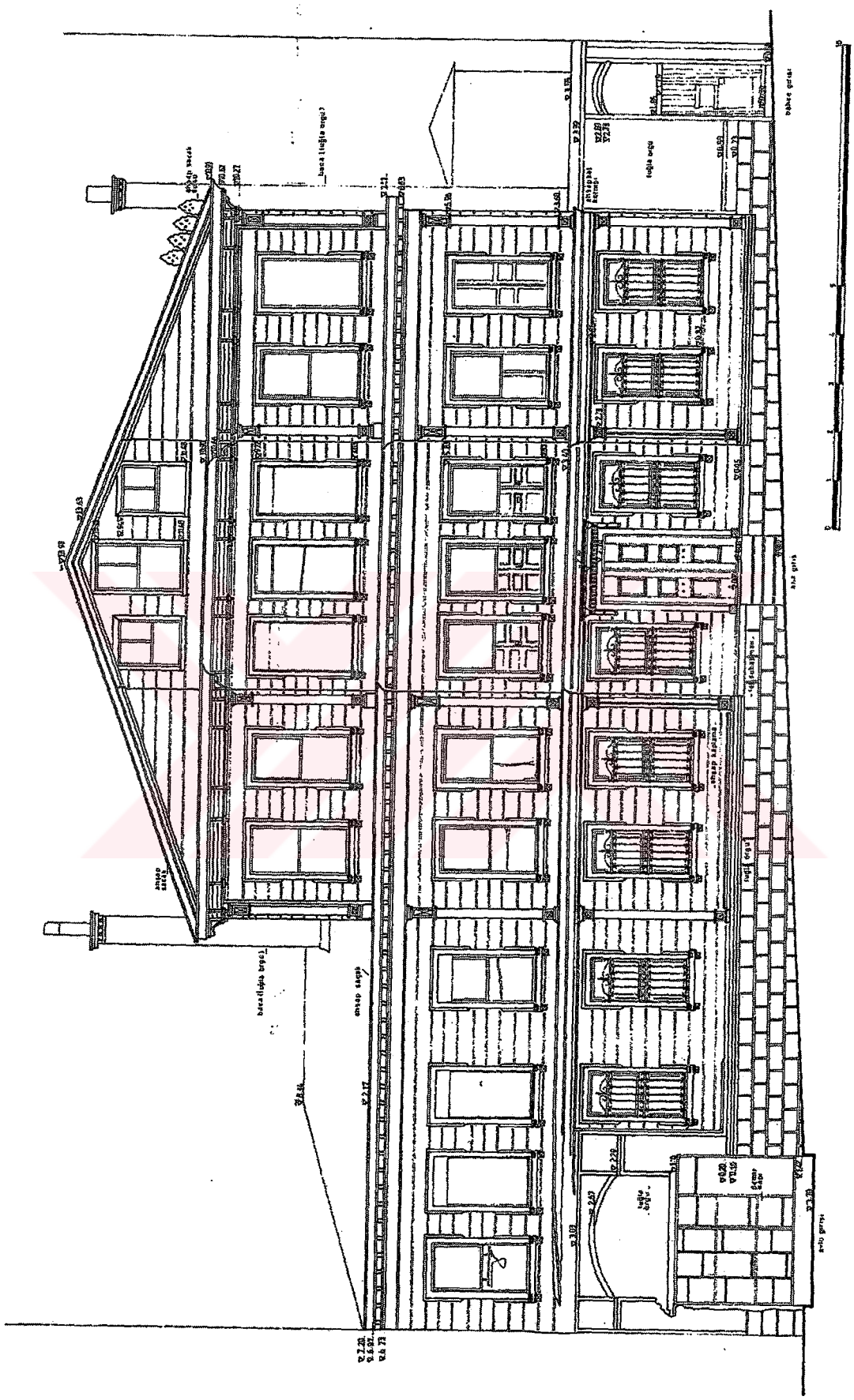

Şekil D.14. Üsküdar' da bir Paşa Konağı; cephe

Şekil D.15. İBB Atatürk Kitaplığı' ndan alınan harita(1)

Şekil D.16. Müştemilat; kuzeybatı cephesi

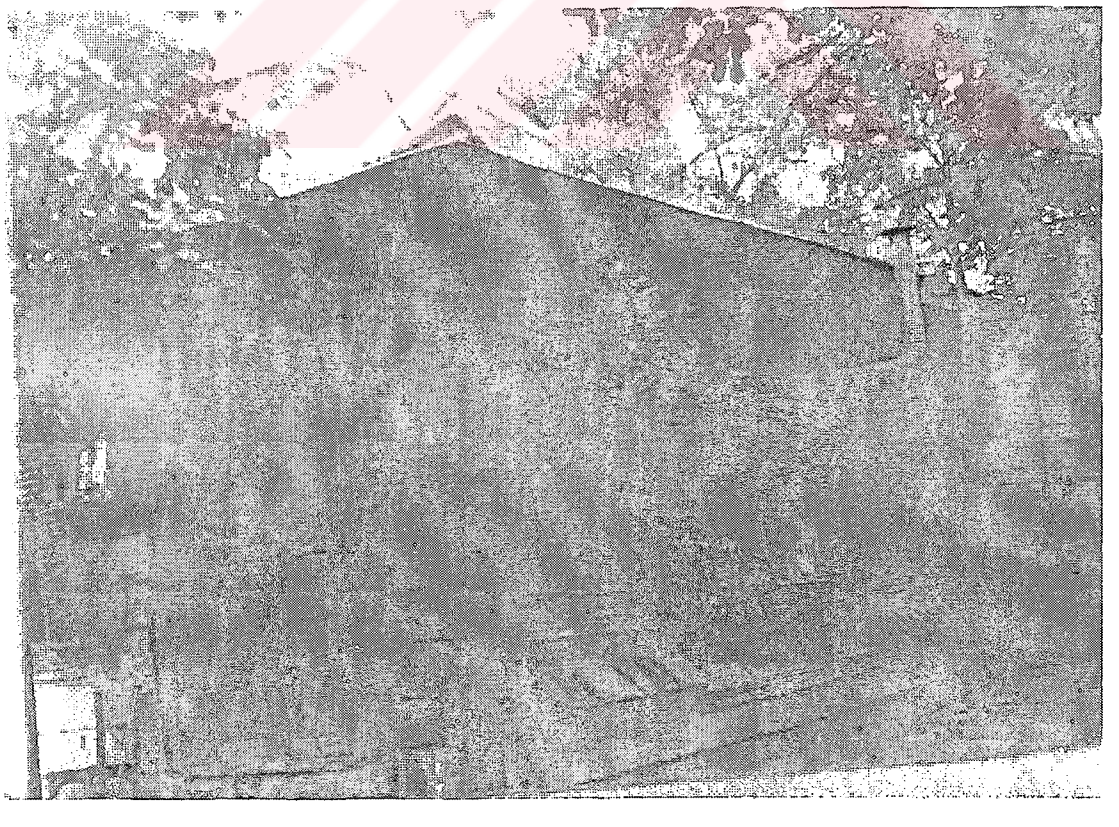

Şekil D.17. Müştemilat; güneybatı cephesi

Şekil D.18. Çardak; cephe

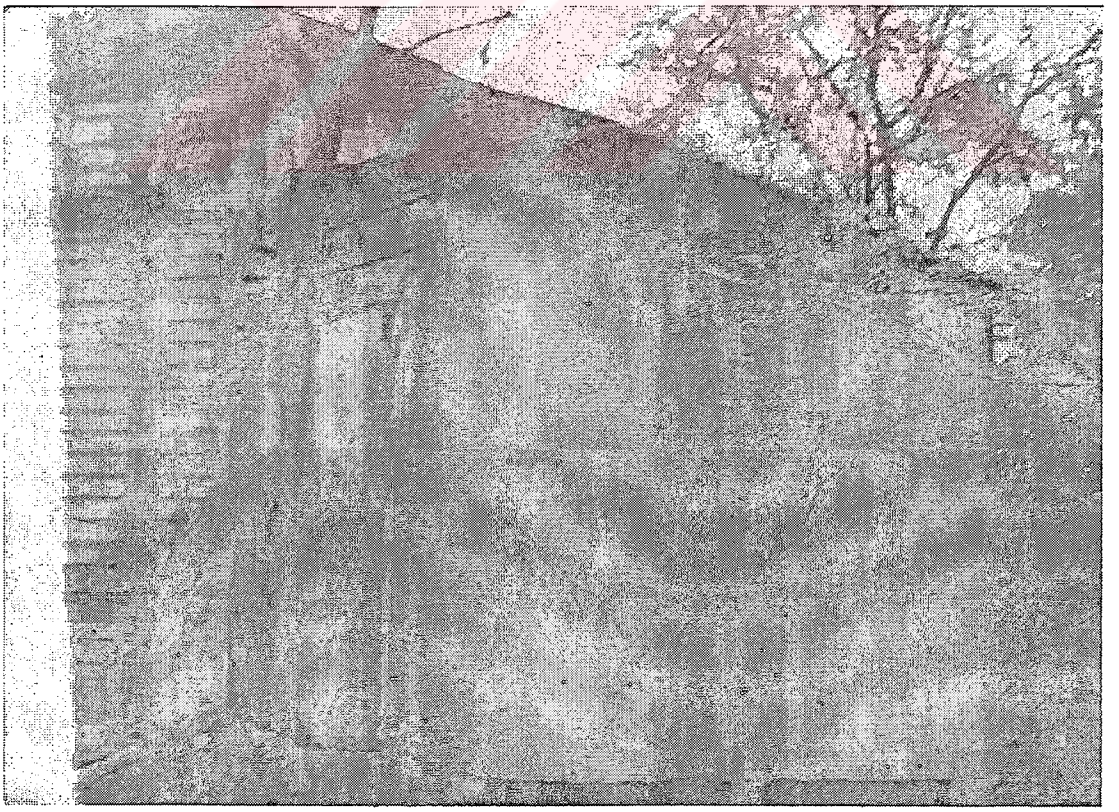

Şekil D.19. Çardak; cephe

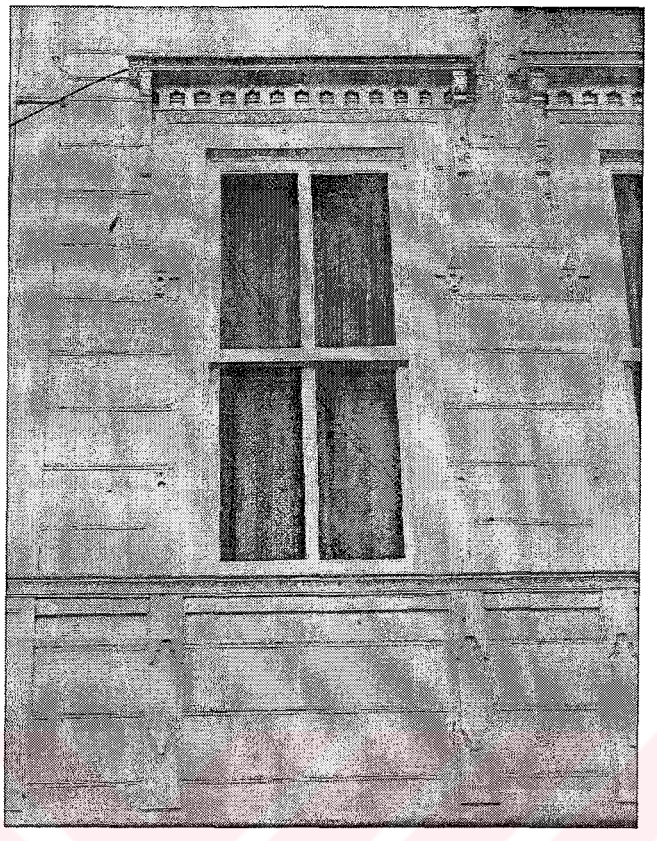

Şekil D.20. Adalar' da konut

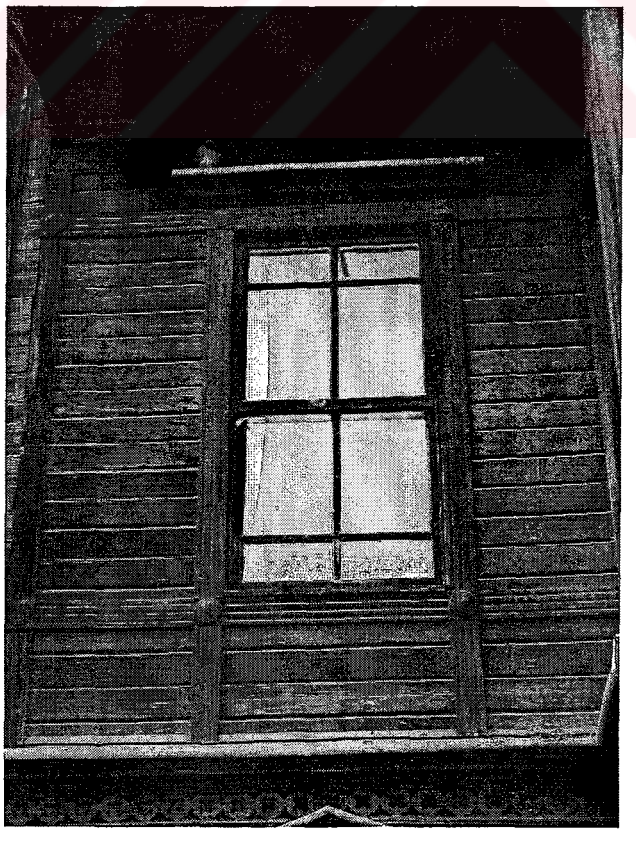

Şekil D.21. Adalar' da konut

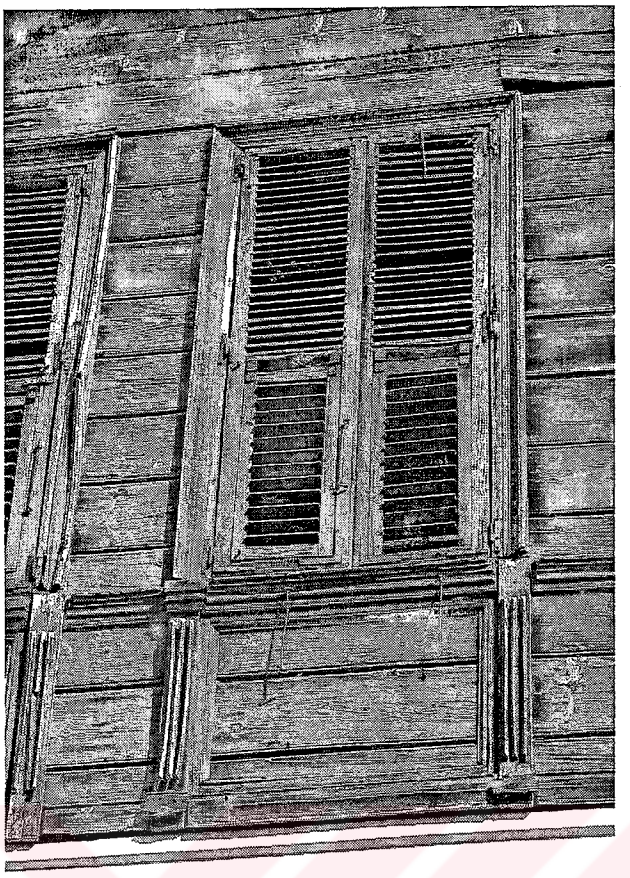

Şekil D.22. Adalar' da konut

Şekil D.23. Prenses Atiye Köşkü; güney köşesi

Şekil D.24. Keman odası

Şekil D.25. Keman odası

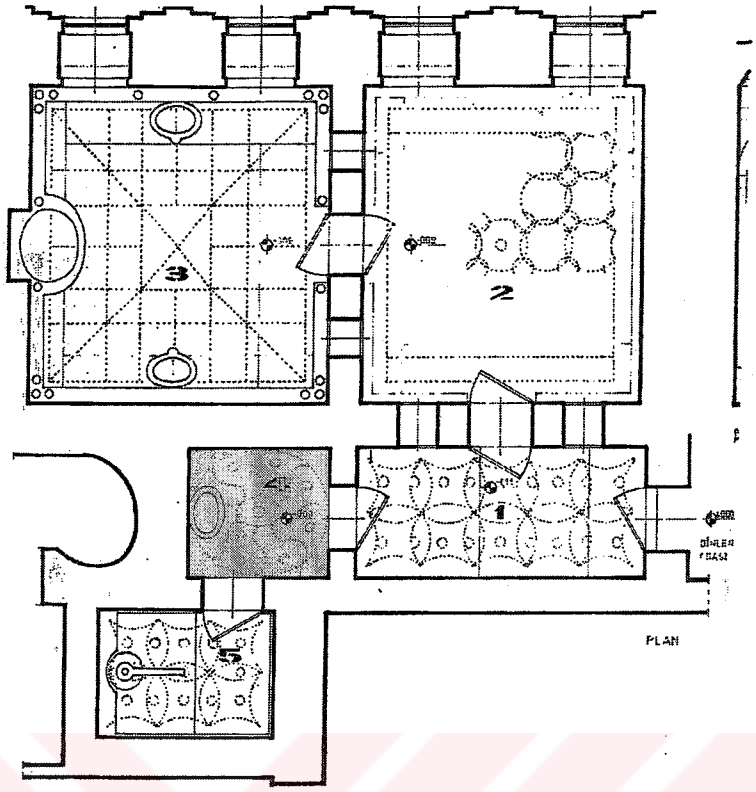

Şekil D.26. Dolmabahçe Sarayı mabeyin dairesi; hünkar hamamı

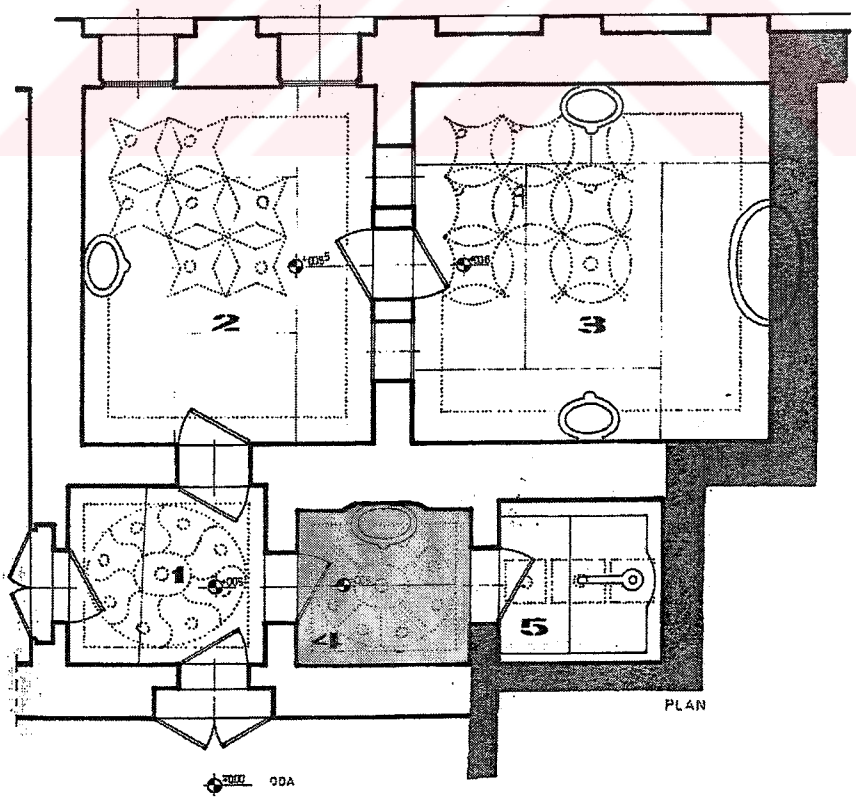

Şekil D.27. Dolmabahçe Sarayı harem dairesi; hünkar hamamı

Şekil D.28. Yıldız Sarayı kadın efendiler dairesi; camekan

Şekil D.29. İBB Atatürk Kitaplığı' ndan alınan harita(2)

EK 2: YAZILI BELGELER

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER ve ANITLAR
YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞI

K A R A R

Toplantı No. ve Tarihi : 299 - 8.XII.1978
Karar No. ve Tarihi : 10849 - 8.XII.1978
Toplantı yeri : İSTANBUL

İstaubul,Kadıköy,149 pafta,586 ada,1 parselle ilgili İstanbul Belediye Başkanlığının 28.6.1978 gün ve 1244-MTS/3378 sayılı yazısı okundu,ekleri incelendi,yapılan müzakeresi sonunda:

Kadıköy,Tuğlacıbaşı,149 pafta,586 ada,1 parselde bulunan ahşap köşkün korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinden olduğuna,bu bi nada yapılacak her türlü inşai faaliyetten evvel,tekniğine uygun 1/5 ölçekli tam rölövesi eklenmek suretiyle Kurulumuzdan karar alınmasının zorunlu olduğuna,parsel içinde bulunan 2 bahçe köşkün ile gene parselin ortasında mevcut havuzun ve bununla bütünleşen kemeriyenin ve ayrıca korunması gerekli havuzdan itibaren bahçenin güney köşesine kadar uzanan bölümde mevcut tüm ağaçların topluca korunmasının zorunlu olduğuna,

Parselden geçeceği anlaşılan iki imar planı yolundan,tren hattına paralel olanının açılmasında sakınca bulunmadığına,ancak parselin güney-doğu cihetinden geçirilecek (104 ve 106 parsellere parale geçirilecek) imar yolunun açılmasının,korunması gerekli köşk nedeni ile uygun bulunmadığına,

Parselin doğu ve batı kesimlerinde,korunması gerekli köşke 20.00 metreden fazla yaklaşmamak şartı ile 1,8 emsala uygun,serbest irtifalı bir veya en çok iki blok inşaat yapılabileceğine,parselin ifrazının uygun bulunmadığına karar verildi.

BAŞKAN
Aisaç (Orhan)

BAŞKANVEKİLİ
H.Kemali Söylemezoğlu

Üye Akozan (Faridun)	Üye Aktepe (Münir) Bulunmadı	Üye Akurgal (Ekrem) Bulunmadı	Üye Alkım (Bahadır)	Üye Biler (Remin)
Üye Erder (Cevat) Bulunmadı	Üye Eyice (Semavi)	Üye Kırzıoğlu (Fahrettin)	Üye Kuban (Doğan) Bulunmadı	Üye Kuran (Aptullah) Bulunmadı
Üye Ögel (Semra) Bulunmadı	Üye Serdaroğlu (Ümit)	Üye Söylemezoğlu (H. Kemali)	Üye Tandoğan (Rıfat)	Üye Tayla (Hüsrev)
Üye Kültür Müsteşarı Turan (Şerafettin)	Üye Vakıflar Genel Müdürü ~~Yüksek Seçen~~ Bulunmadı	Üye Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Özet (Aykut)	Üye Turizm Genel Müdürü Sever (Ö. Faruk)	Üye Planlama ve İmar Genel Müdürü Eronat (Orhan)

BŞ.MA.

Şekil E.1. 08.12.1978 tarihli GEYAK kararı

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları

İstanbul Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 19 - 12.4.1984 Yeri:

Karar No. ve Tarihi : 439 - 13.4.1984

İstanbul, Kadıköy, 149 pafta, 586 ada, 1 parselde bulunan yapı ile aynı parselde yeni yapılaşma için İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğünün 8.2.1984 gün 469 sayılı yazısı okundu, eki projeler incelendi, yapılan görüşme sonucunda;

Kadıköy, 586 ada, 1 parselde bulunan ahşap yapının rölövesinin uygun bulunduğuna, Yüksek Kurulun 61 sayılı prensip kararına göre hamamı ile birlikte aynen korunması gerekli I.b grubu yapılardan olduğuna, parselin güney-doğu tarafında bulunan tek katlı ahşap müştemilatın III.grup yapılardan olduğuna, bahçe içinde bulunan kameriyenin korunması gerektiğine, rölövesine uygun olarak bahçenin uygun bir yerinde yeniden yapılmasına, 8.12.1978 gün 10849 sayılı kararda belirtilen hususlara uygun bulunan iki yeni blokun önerildiği şekilde yapılabileceğine, parselde öncelikle korunması gerekli yapıların restorasyonunun yapılmasından sonra yeni inşaata başlanabileceğine, bu amaçla hazırlanacak, restorasyon projesinin kurulumuza gönderilmesine karar verildi.

BAŞKAN
EYİCE (Semavi)

BAŞKAN YARDIMCISI
ÇİRAY (Muhteşem)

ÜYE	ÜYE	ÜYE	ÜYE	ÜYE
EYİCE (Semavi)	ÇİRAY (Muhteşem)	SİNEMOĞLU (Nermin)	TONER (Süha)	YALTIRIK (Faik)
			Bulunmadı	
ÜYE	ÜYE	ÜYE	ÜYE	
Ast.Rölöve ve Anıtlar Müdürü	İst.Arkeoloji Müzeleri Müdürü	Bay. ve İskan Bak. I.(İst.) Bölge Müd.	İst.Vakıflar Başmüd	
Hüseyin BAŞÇETİNÇELİK	Nuşin ASGARİ	Kutlu GÜZELSU	M.Ababacıoğlu Bulunmadığı	

N.E./S.T. 19.4.1984

Şekil E.2. 13.04.1984 tarihli TKTV İstanbul bölge kurulu kararı

ALSİM ALARKO
SANAYİ TESİSLERİ ve TİCARET A.Ş.

BÜYÜKDERE CAD. MASLAK MEYDANI, NO. 41
AYAZAGA - İSTANBUL
Telefon : (1) 176 23 60 (15 Hat)
Telgraf : ALARKO - İSTANBUL
Teleks : 26 402 alar tr - 26 242 alko tr
Ticaret Sicil No. : 124976/72164

TKTUYK.
18/12

İLGİ YAZININDA AŞAĞIDAKİ İŞARETİNİZİ BELİRTİNİZ.

TARİH : 8.12.1986
İŞARETİMİZ : 50.204.03
İŞARETİNİZ :

Sn. [illegible]
23.12.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARI YÜKSEK KURULU
ANKARA.

özö :

Kadıköy, Tuğlacıbaşı, Feneryolu, 149 pafta, 586 ada, 1 parselde kayıtlı gayrımenkulumuz için :

- Anıtlar Yüksek Kurulu 8.12.1978 gün ve 10849 sayılı kararı ile eski eserden başka iki blok daha yapılabileceği kararını vermiştir.
- Ancak İstanbul Belediyesi İmar Kanunu'nun "Bir parselde birden fazla bina yapılamaz" hükmüne dayanarak 12.2.1986 tarihine kadar imar durumu vermedi.
- Bu arada gayrımenkulde mevcut eski eserlerin rölövesinin 24.1.1984 tarih ve Tör.Re.34.1/239 sayılı İstanbul Röl öve ve Anıtlar Müdürlüğü' nün yazıları ile tasdik edildiği öğrenilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulu'nun 19-13.4.1984 gün ve 439 kararı ile rölövelerin uygun bulunduğuna, ahşap yapının hamamı ile birlikte aynen korunması gerekli I.b. Grubu yapılardan olduğuna, tek katlı ahşap müştemilâtın III.Grup yapılardan olduğuna, bahçe içinde bulunan kameriye'nin korunması gerektiğine, rölövesine uygun olarak bahçenin uygun bir yerinde yapılmasına, 8.12.1978 gün ve 10849 sayılı kararda belirtilen hususlara uygun bulunan iki yeni blokun önerildiği şekilde yapılabileceğine ..... kararı alınmıştır.
- İstanbul Bölge Kurulu'nun 45-21.12.1984 gün ve 1062 sayılı kararı ile restorasyon projesi uygun bulunmuştur.
- Restorasyon tamamlanmıştır.
- İstanbul Röl öve ve Anıtlar Müdürlüğü 15.8.1985 gün ve Tör.RA.34.1/5055 sayılı yazıları ile restorasyonun uygun olduğunu ve iskân verilebileceğini Kadıköy Belediyesi'ne bildirmiştir.
- Bu arada İstanbul Belediyesi'nin 12.2.1986, 1/5000 ölçekli plân notlarına uygun yeni bir mimari proje hazırlanıp tasdiki için 2.9.1986 günü İstanbul Röl öve ve Anıtlar Müdürlüğü'ne verilmiştir.

Tarih 12.12.86 239[illegible]

6175 19.12.86 ./..

ANKARA BÜROSU
Atatürk Bulvarı, No. 165
Kızılay, Ankara.
Tel. : (41) 17 22 03 (10 Hat)
elg. : ALARKO - ANKARA
Teleks : 42383 ato tr

İZMİR BÜROSU
Cumhuriyet Bulvarı, No. 38/A
Konak, İzmir.
Tel. : (51) 13 29 97 - 14 57 41
Telg. : ALARKO - İZMİR
Teleks : 53111 ari tr

ADANA BÜROSU
Genlpaşa Bulvarı No. 9/1
Adana.
Tel. : (711) 31 342 - 41 581-82
Telg. : ALARKO - ADANA
Teleks : 45705 alad tr

ALARKO HOLDİNG A.Ş.'NİN KURULUŞUDUR.

Form Kodu : 41.02.07.10

ALSİM ALARKO
SANAYİ TESİSLERİ ve TİCARET A. Ş.

MUHATAP KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARI YÜKSEK KURULU
ANKARA.

TARİH 8.12.1986
İŞARETİMİZ 50.204.03
SAYFA 2

- Ancak dosyamızın Yüksek Kurul tarafından Ankara'ya istenmesi dolayısıyla projelerimiz tetkik edilememiştir.
- Bu arada çıkarılan Yeni İmar Kanunu gereğince bir parsele birden fazla bina yapma imkânı da yasallaşmıştır.

1978'den beri gayrımenkul üzerinde inşaat yapmak için çaba harcamaktayız. Daha fazla mağdur olmamamız için dosyamızın tetkiki ile İstanbul Bölge Kurulu'na iadesine emirlerinizi arzederiz.

Saygılarımızla,

ALSİM ALARKO SANAYİ TESİSLERİ ve TİCARET A.Ş.

MB/ss.

Eski Eserler
10.12.986

11-12-86
92848

Şekil E.3. 08.12.1986 tarihli Alarko Holding yazısı

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TAŞINMAZ KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI
YÜKSEK KURULU
KARAR

No. ve Tarihi : 2909, 26/12/1986
No. ve Tarihi : 51 25-26/12/1986

Toplantı yeri : ANKARA

İstanbul İli, Kadıköy İlçesi, 149 pafta, 586 ada, 1 parselde bulunan yapı ile aynı parseldeki yeni yapılaşmaya ilişkin Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulu Büro Müdürlüğü'nün 27.4.1984 gün ve 2157 sayılı yazısı, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulu Büro Müdürlüğü'nün 29.5.1986 gün ve 4635 sayılı yazısı, İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 17.9.1986 gün ve 6626 sayılı yazısı, Alsim Alarko Sanayi Tesisleri ve Ticaret A.Ş. nin 8.11.1986 gün ve 50.204.03 sayılı başvurusu okundu, ekleri incelendi, yapılan müzakeresi sonunda;

İstanbul İli, Kadıköy İlçesi, 149 pafta, 586 ada, 1 parselin imar planı ile verilmiş olan toplam inşaat alanından, bu parseldeki mevcut tescilli binanın toplan inşaat alanının düşülmesi suretiyle elde edilen toplam inşaat alanının parselin boş alanında kullanılması prensipte uygun olduğuna; ancak, bu yeni yapılaşmanın mevcut tescilli binaya 20.00 metreden çok yaklaşmamak, tescilli binanın çatı çizgisini aşmamak, Fener Yolu Sokağından görünümünü kapatmamak ve havuz gibi mevcut bahçe elemanlarınıda bozmamak koşullarına uygun hazırlanacak uygulama projesinin Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunda onaylanmasından sonra uygulama yapılabileceğine karar verildi.

ASLI GİBİDİR.

Prof.Dr.M.Oluş ARIK
BAŞKAN
Müsteşar

Seyhan KIVANÇ
Şube Müdürü

Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Akozan (Feridun) Bulunmadı	Aktan (Tahir)	Çubuk (Mehmet) Bulunmadı	Emre (Kutlu)	Karamağaralı (Halük) Bulunmadı
Üye	Üye	Üye	Üye	
Öney (Gönül)	Boysal (Yusuf) Bulunmadı	Tankut (Gönül)	Müsteşar Yardımcısı Özkan(Gültekin)	
Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Eser. ve Müzeler Genel Müdürü	Turizm Genel Müdürü	Yapı İşleri Genel Müdürü	Orman Genel Müdürü	Vakıflar Genel Müdürü

Ülmez(Nurettin) Ataman(Oktay) Ünal(Tankut) Karadeniz(M.Ali) Elbruz(Leyla) Bulunmadı
Bulunmadı

Şekil E.4. 26.12.1986 tarihli TKTV Yüksek Kurulu kararı

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TAŞINMAZ KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI
YÜKSEK KURULU
K A R A R

Toplantı No. ve Tarihi : 56, 16-17/4/1987
Karar No. ve Tarihi : 3128, 17/4/1987

Toplantı yeri :
ANKARA

İstanbul İli, Kadıköy İlçesi, Tuğlacıbaşı Mahallesi, 149 pafta, 586 ada, 1 parsele ilişkin ilgilisinin 24.2.1987 günlü başvurusu okundu, verilen izahat dinlendi, yapılan küzakeresi sonunda;

İstanbul İli, Kadıköy İlçesi, Tuğlacıbaşı Mahallesi, 149 pafta, 586 ada, 1 parseldeki yapılarmaya ilişkin ekli projenin uygun olduğun karar verildi.

Prof.Dr.M.Oluş ARIK
BAŞKAN
Müsteşar

Üye Akozan (Feridun)	Üye Aktan (Tahir)	Üye Çubuk (Mehmet)	Üye Emre (Kutlu)	Üye Karamağaralı (Halûk)
Üye Öney (Gönül)	Üye Boysal (Yusuf		Üye Tankut (Gönül)	Üye Müsteşar Yardımcısı Özkan(Gültekin)
Üye Es. Eser. ve Müzeler Genel Müdürü	Üye Turizm Genel Müdürü	Üye Yapı İşleri Genel Müdürü	Üye Orman Genel Müdürü	Üye Vakıflar Genel Müdürü
Semerci(Orhan)	Önder(Nihat)	Ünal(Tankut)	Karadeniz(M.Ali)	Tal(Erdal)

Bulunmadı

Şekil E.5. 17.04.1987 tarihli TKTV Yüksek Kurulu kararı

Prenses Atiye Konutları'nda yaşam başladı

Feneryolu'nda Mısır Hidivi'ne ait tarihi ahşap köşkün 6.000 m2'lik bahçesinde yapılan, 68 dairelik Prenses Atiye Konutları'nın inşaatı, planlanandan çok daha kısa sürede, 18 ayda bitirildi ve kat maliklerine teslim edildi.

Alarko kalite ve garantisi ile bitirilen Prenses Atiye Konutları; kat maliklerinin beğeni ve takdirini kazandı. Bunu gazetelerde teşekkür ilanı ile duyurdular.

Zemin katları, oturma ve oyun alanlarına tahsis edilen ve bahçe ile bütünleşen bloklar, 18 katlı olarak yapıldı. Köşke ait müştemilat binası, kapalı kameriye ve tarihi havuzlar; bahçe ile birlikte kat maliklerine teslim edildi.

Mısır Hidivi'nin hanımı Prenses Atiye'nin yaşadığı bu tarihi köşkün bahçesindeki asırlık çam ağaçları, nadide süs ağaçları ve tarihi havuzlara yeni ağaç ve çiçekler, oturma ve oyun alanları eklendi; köşk ile yeni binalar bütünleştirildi. Bahçenin peyzaj proje tatbikatını Prof. Günel Akdoğan yaptı.

Prenses Atiye Sitesi, Adalar'dan Fenerbahçe ve Kalamış Koyu'na, Sultanahmet Camii'nden Çamlıca Tepesi'ne kadar geniş bir panoramik manzaraya sahip.

155 m2 net alanlı dairelerde, 50 m2'lik balkonlu bir salon, oturma köşeli komple mutfak, dört yatak odası, iki banyo, bir WC ve çamaşır nişi mevcut.

Dış cepheleri mineral sıvalı, özel prekast pencere söveli, panjurlu plastik doğrama ve ısıcamlı, ısı pay ölçerli döşemeden ısıtma sistemli, duvarlar alçıpan, kapı doğramaları cilalı meşe, salonu parke, odaları halı, koridor ve banyoları İtalyan seramik kaplı dairelerde, uydu anten ve görüntülü kapı telefonu var. Her blokta iki asansör, 100 tonluk depo, hidrofor ve jeneratör bulunuyor.

Dairelere konulan ısı payölçer, kullanılan enerji kadar bedel ödenmesini sağlıyor.

Şekil E.6. Prenses Atiye Sitesi' nin tanıtım yazısı

Kod	Genişlik	Yükseklik	Tip	Malzeme
KZ01	135	267.5	Çift kanatlı	Metal
KZ02	132.5	293.5	Çift kanatlı	Ahşap
KZ03	63	188.5	Tek kanatlı	Ahşap
KZ04	151.5	294	Çift kanatlı	Ahşap
KZ05	153.5	290	Çift kanatlı	Ahşap
KZ06	153.5	292.5	Çift kanatlı	Ahşap
KZ07	152	292.5	Çift kanatlı	Ahşap
KZ08	135.5	261	Çift kanatlı	Ahşap
KZ09	136.5	259	Çift kanatlı	Ahşap
KZ10	132.5	294	Çift kanatlı	Ahşap
KZ11	137	294	Çift kanatlı	Ahşap
KZ12	133.5	294	Çift kanatlı	Ahşap
KZ13	73.5	209.5	Tek kanatlı	Ahşap
KZ14	132	290	Çift kanatlı	Ahşap
KZ15	153.5	294	Çift kanatlı	Ahşap
KZ16	152.5	290	Çift kanatlı	Ahşap
KZ17	159.5	263	Çift kanatlı	Ahşap
KZ18	93.5	199	Tek kanatlı	Ahşap
KZ19	95	196.5	Tek kanatlı	Ahşap
KZ20	129.5	294	Çift kanatlı	Ahşap
KZ21	151	246	Çift kanatlı	Metal
KZ22	134	241	Çift kanatlı	Metal
KZ23	140	242.5	Çift kanatlı	Ahşap
KZ24	112.5	221	Tek kanatlı	(Mermer söve)
KZ25	108	221	Tek kanatlı	(Mermer söve)
KZ26	112	214	Tek kanatlı	(Mermer söve)
K101	128.5	312	Çift kanatlı	Ahşap
K102	127	312	Çift kanatlı	Ahşap
K103	134	311	Çift kanatlı	Ahşap
K104	129	311	Çift kanatlı	Ahşap
K105	150.5	314	Çift kanatlı	Ahşap
K106	157	312	Çift kanatlı	Ahşap
K107	155	312.5	Çift kanatlı	Ahşap
K108	151	312	Çift kanatlı	Ahşap
K109	151	291	Çift kanatlı	Ahşap
K110	150.5	292.5	Çift kanatlı	Ahşap
K111	131	312	Çift kanatlı	Ahşap
K112	130.5	311	Çift kanatlı	Ahşap
K113	130	312	Çift kanatlı	Ahşap
K114	155.5	313.5	Çift kanatlı	Ahşap
K115	153	315	Çift kanatlı	Ahşap
K201	124.5	239	Çift kanatlı	Ahşap
K202	126	233	Çift kanatlı	Ahşap
K203	125.5	233	Çift kanatlı	Ahşap
K204	125.5	237	Çift kanatlı	Ahşap
K205	123	236	Çift kanatlı	Ahşap
K206	116	236.5	Çift kanatlı	Ahşap
K207	54	182.5	Tek kanatlı	Ahşap

Şekil F.1. Kapı çizelgesi

Kod	Genişlik	Yükseklik	Tip	Malzeme
PZ01	71	217.5	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ02	69.5	217	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ03	117.5	221	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ04	121	222	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ05	121.5	221.5	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ06	119	223	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ07	124	217	Tek kanatlı (basık kemerli)	Metal
PZ08	106	218	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ09	120.5	223	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ10	118	225	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ11	85	88	Eşkenar dörtgen	Ahşap
PZ12	80	86	Eşkenar dörtgen	Ahşap
PZ13	119	222	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ14	119	223	Giyotin (basık kemerli)	Ahşap
PZ15	108.5	211	Çift kanatlı	Ahşap
PZ16	109.5	210	Çift kanatlı	Ahşap
PZ17	108.5	210	Çift kanatlı	Ahşap
PZ18	108.5	210	Çift kanatlı	Ahşap
PZ19	109	210	Çift kanatlı	Ahşap
PZ20	109	211	Çift kanatlı	Ahşap
PZ21	109	212	Çift kanatlı	Ahşap
P101	136.5	259	Giyotin	Ahşap
P102	135.5	258	Giyotin	Ahşap
P103	129.5	256.5	Giyotin	Ahşap
P104	135.5	257	Giyotin	Ahşap
P105	135.5	258	Giyotin	Ahşap
P106	135	259	Giyotin	Ahşap
P107	136.5	258.5	Giyotin	Ahşap
P108	136.5	258.5	Giyotin	Ahşap
P109	135	259.5	Giyotin	Ahşap
P110			Kapatılmış pencere	
P111	138	261	Giyotin	Ahşap
P112	137	258	Giyotin	Ahşap
P201	113	182	Giyotin	Ahşap
P202	135	224*	Giyotin	Ahşap
P203	113	183	Giyotin	Ahşap
P204	113	182*	Giyotin	Ahşap
P205	134.5	223.5	Giyotin	Ahşap
P206	112	178.5**	Giyotin	Ahşap
P207	111	181	Giyotin	Ahşap
P208	134.5	225*	Giyotin	Ahşap
P209	117	179	Giyotin	Ahşap
PS11	216	200.5	Çift kanatlı	Ahşap
PS21	135	222	Çift kanatlı	Ahşap
PS22	113	176	Çift kanatlı	Ahşap
PS23	113	176	Çift kanatlı	Ahşap

* Balkona ulaşım sağlıyor

** Denizliği yok olmuş

Şekil F.2. Pencere çizelgesi

NUMUNE 1

Yer: Z13 Mekanı kuzeybatı duvarı pencere altı

Gözlemler: Pembe-krem renkli, orta sertlikte, kıtıklı kireç harcı

Protein: + **Yağ:** +

Asit kaybı analizi:

M_0 = 24.28 gr

M_{agrega} = 16.18 gr

$M_{kireç}$ = 8.1 gr

Bağlayıcı / agrega = 1 / 1.99

Elek analizi:

> 8 mm	0.00 gr	% 0.00	
≥ 4 mm	0.65 gr	% 4.02	Dere kumu → Kuvars
≥ 2 mm	3.15 gr	% 19.47	Feldspar
≥ 1 mm	3.02 gr	% 18.67	Volkanik kayaçlar
≥ 500 µ	2.40 gr	% 14.83	Grovak
≥ 211 µ	2.50 gr	% 15.45	Tuğla kırığı
< 211 µ	1.47 (+ 3.0) gr	% 27.63	

Kızdırma kaybı analizi:

M_0 = 2.72135 gr

M_{105} = 2.69649 gr

M_{550} = 2.61866 gr

M_{1050} = 2.28109 gr

Nem = $100 \times [(M_0 - M_{105}) / M_0]$ = % 0.91

Organik katkılar = $100 \times [(M_{105} - M_{550}) / M_{105})]$ = % 2.89

$CaCO_3$ = $100 \times [(M_{550} - M_{1050}) / M_{105})]$ = % 12.5

Şekil G.1. Z13 Mekanı; kuzeybatı duvarı sıva analizi

NUMUNE 2

Yer: Z14 Mekanı güneybatı duvarı bağdadi sıvası

Gözlemler: Krem renkli, sert, bol kıtıklı kireç harcı

Protein: + **Yağ:** + +

Asit kaybı analizi:

M_0 = 24.49 gr

M_{agrega} = 18.1 gr

$M_{kireç}$ = 6.39 gr

→ Bağlayıcı / agrega = 1 / 2.83

Elek analizi:

> 8 mm	0.00 gr	% 0.00
≥ 4 mm	0.86 gr	% 4.75
≥ 2 mm	2.96 gr	% 16.35
≥ 1 mm	4.58 gr	% 25.30
≥ 500 µ	4.72 gr	% 26.08
≥ 211 µ	2.98 gr	% 16.46
< 211 µ	0.50 (+ 1.5) gr	% 11.05

Dere kumu → Kuvars, Feldspar, Volkanik kayaçlar, Grovak

Tuğla kırığı

Kızdırma kaybı analizi:

M_0 = 3.36801 gr

M_{105} = 3.35045 gr

M_{550} = 3.28205 gr

M_{1050} = 2.91492 gr

Nem = $100 \times [(M_0 - M_{105}) / M_0] = \%\ 0.52$

Organik katkılar = $100 \times [(M_{105} - M_{550}) / M_{105})] = \%\ 2.04$

$CaCO_3 = 100 \times [(M_{550} - M_{1050}) / M_{105})] = \%\ 10.96$

Şekil G.2. Z14 Mekanı; güneybatı duvarı sıva analizi

NUMUNE 3

Yer: Z16-Z16a Mekanları kesişimi, kuzey köşe

Gözlemler: Bej-krem renkli, sert, az kıtıklı kireç harcı

Protein: + **Yağ:** +

Asit kaybı analizi:

M_0 = 24.15 gr

M_{agrega} = 15.75 gr

$M_{kireç}$ = 8.4 gr

Bağlayıcı / agrega = 1 / 1.88

Elek analizi:

> 8 mm	0.00 gr	% 0.00
≥ 4 mm	0.00 gr	% 0.00
≥ 2 mm	1.11 gr	% 7.05
≥ 1 mm	2.56 gr	% 16.25
≥ 500 µ	3.18 gr	% 20.19
≥ 211 µ	4.10 gr	% 26.03
< 211 µ	2.70 (+ 2.1) gr	% 30.48

Dere kumu → Kuvars
Feldspar
Volkanik kayaçlar
Tuğla kırığı

Kızdırma kaybı analizi:

M_0 = 2.29374 gr

M_{105} = 2.27113 gr

M_{550} = 2.19393 gr

M_{1050} = 1.94320 gr

Nem = $100 \times [(M_0 - M_{105}) / M_0]$ = % 0.99

Organik katkılar = $100 \times [(M_{105} - M_{550}) / M_{105})]$ = % 3.40

$CaCO_3 = 100 \times [(M_{550} - M_{1050}) / M_{105})]$ = % 11.04

Şekil G.3. Z16 Mekanı; kuzeydoğu duvarı sıva analizi

NUMUNE 4

Yer: 112 Mekanı güneybatı duvarı

Gözlemler: Krem-beyaz renkli, oldukça sert bezeme

Protein: + + **Yağ:** -

Kızdırma kaybı analizi:

M_0 = 1.28078 gr

M_{105} = 1.26291 gr

M_{550} = 1.18200 gr

M_{1050} = 1050° de ölçüm yapılamamıştır.

Nem = 100 x $[(M_0 - M_{105}) / M_0]$ = % 1.39

Organik katkılar = 100 x $[(M_{105} - M_{550}) / M_{105})]$ = % 6.41

Şekil G.4. Kabartma bezeme analizi

EK 3: ÇİZİMLER

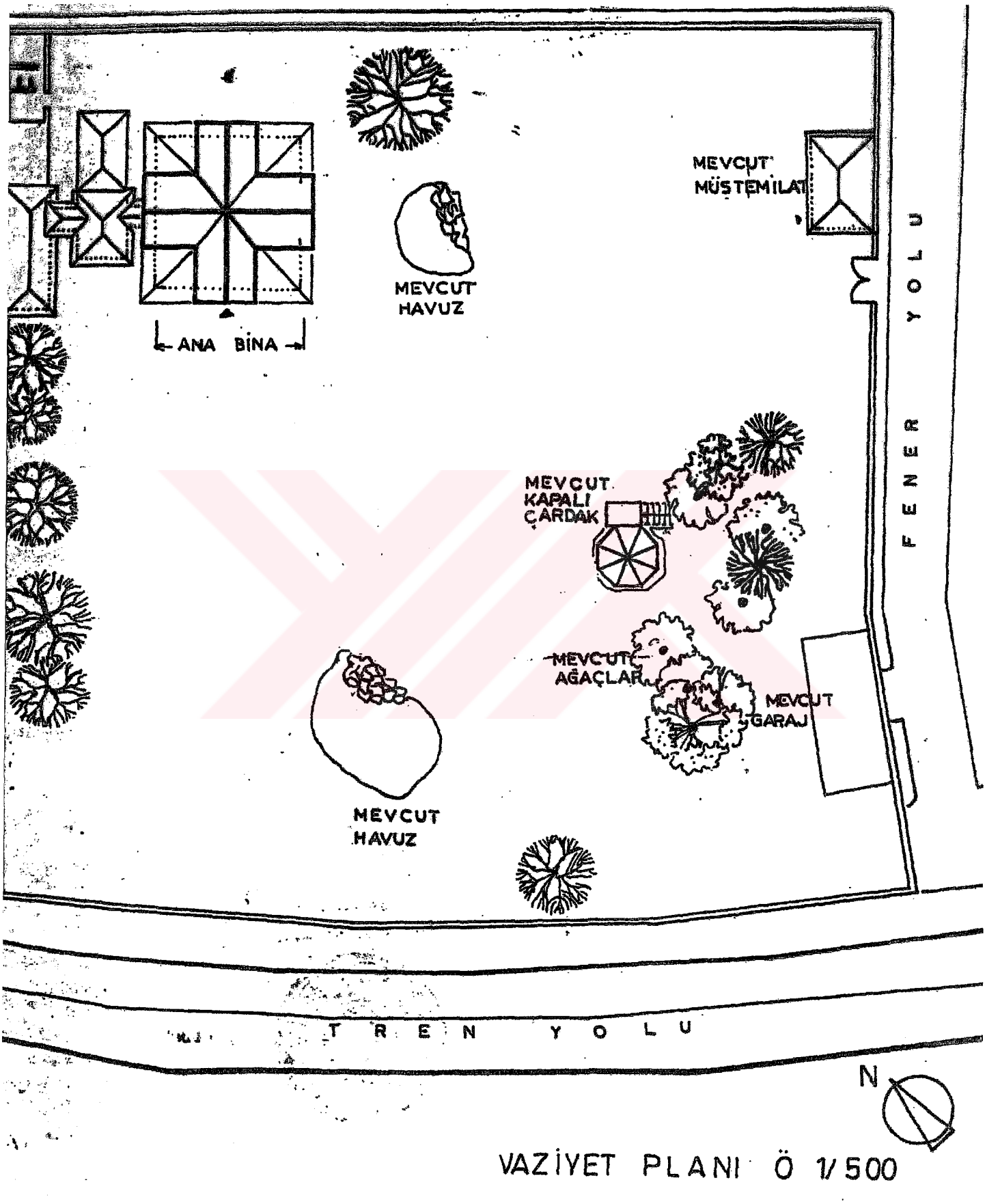

Şekil H.1. Vaziyet planı; (1984)

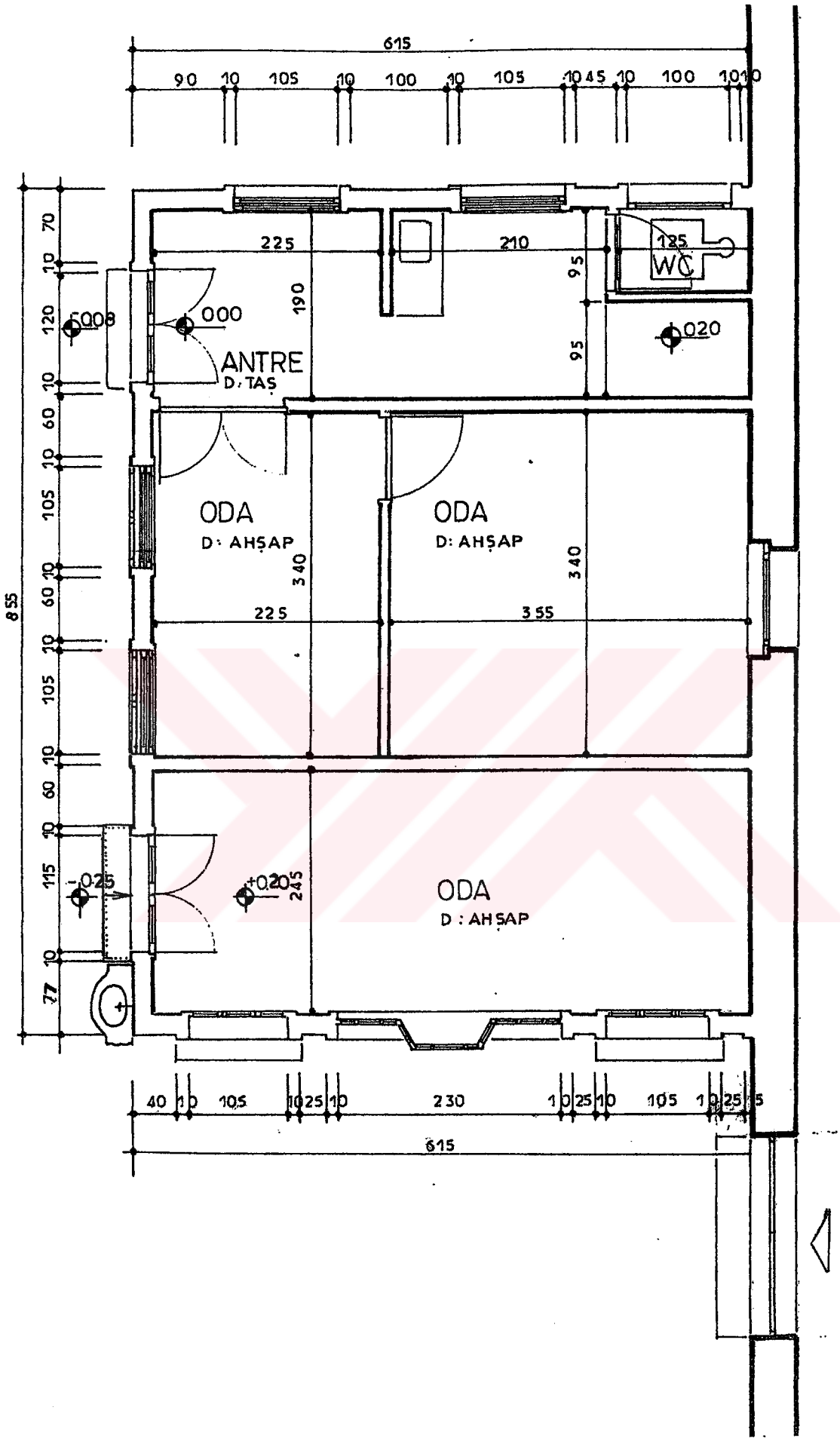

Şekil H.2. Müştemilat Planı; (1984)

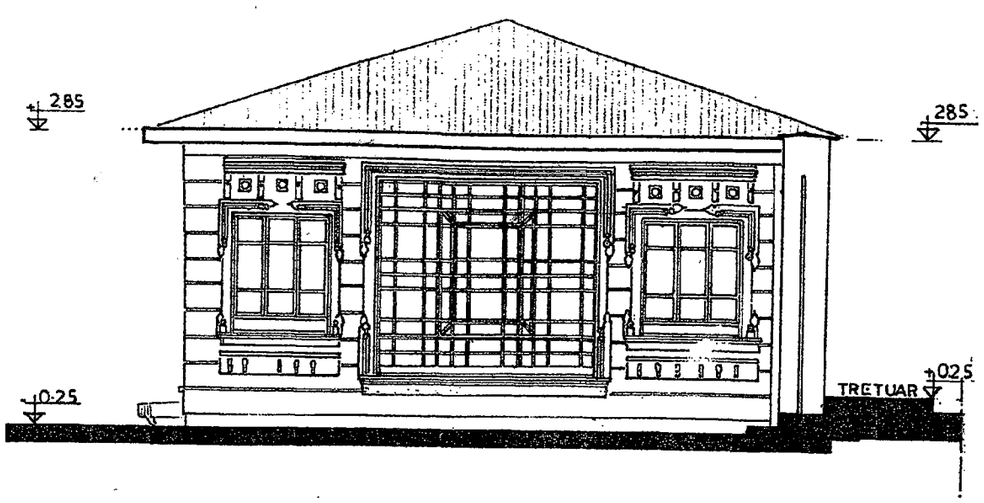

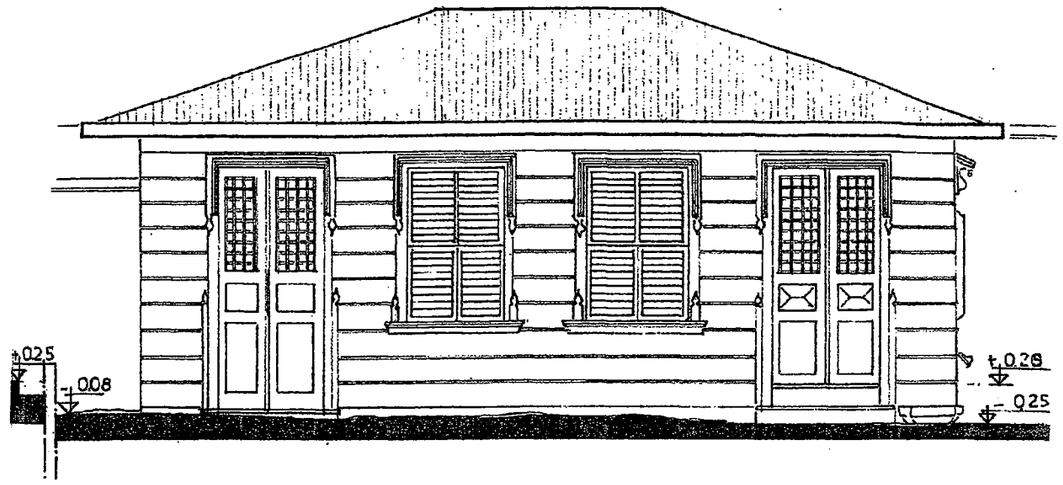

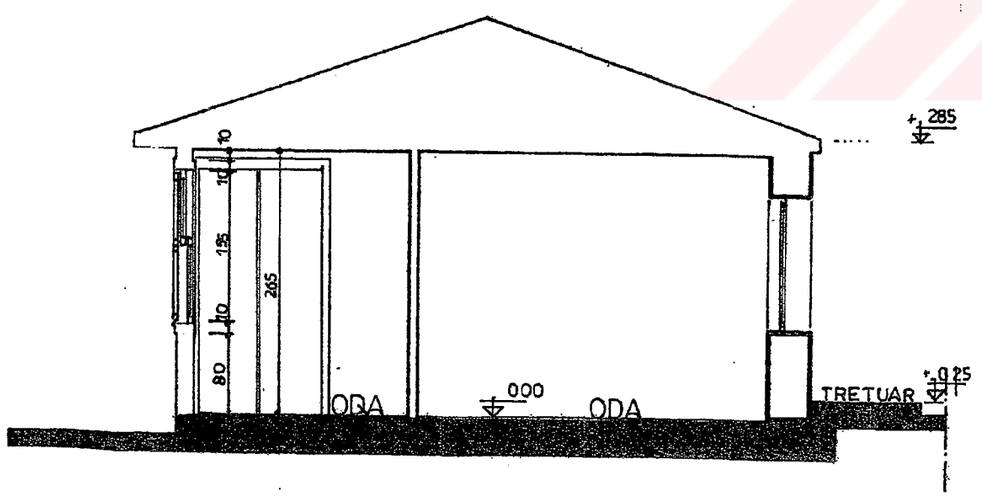

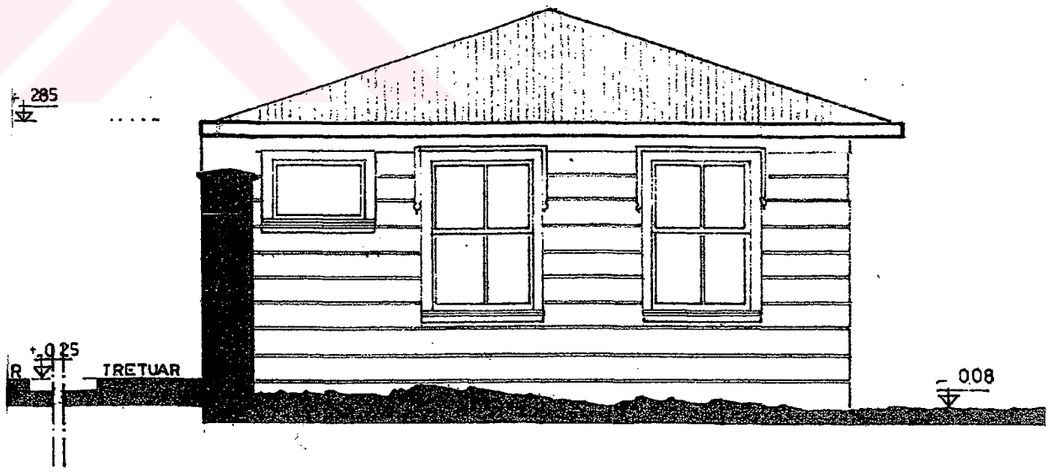

Şekil H.3. Müştemilat kesit ve görünüşleri; (1984)

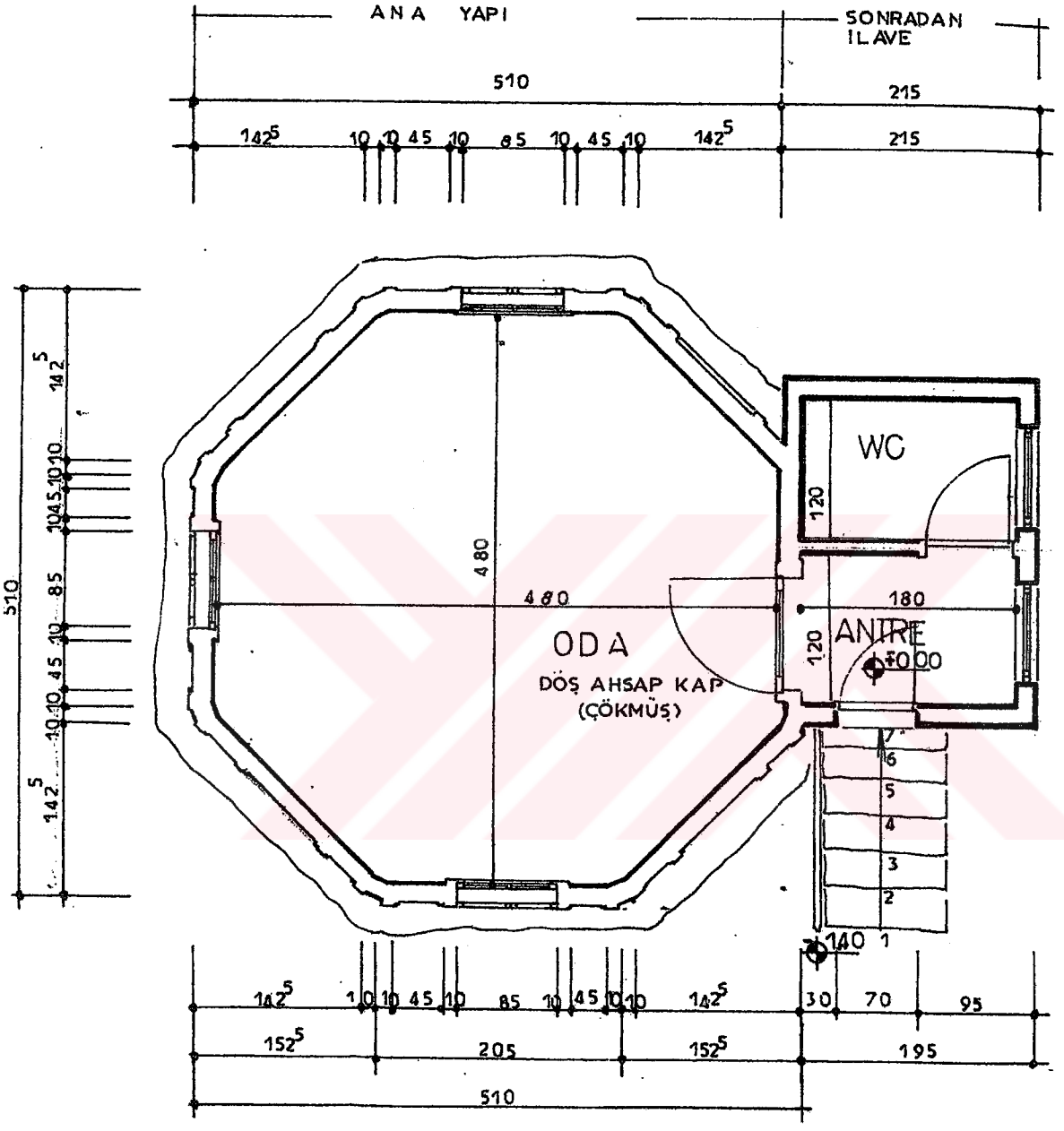

Şekil H.4. Çardak Planı; (1984)

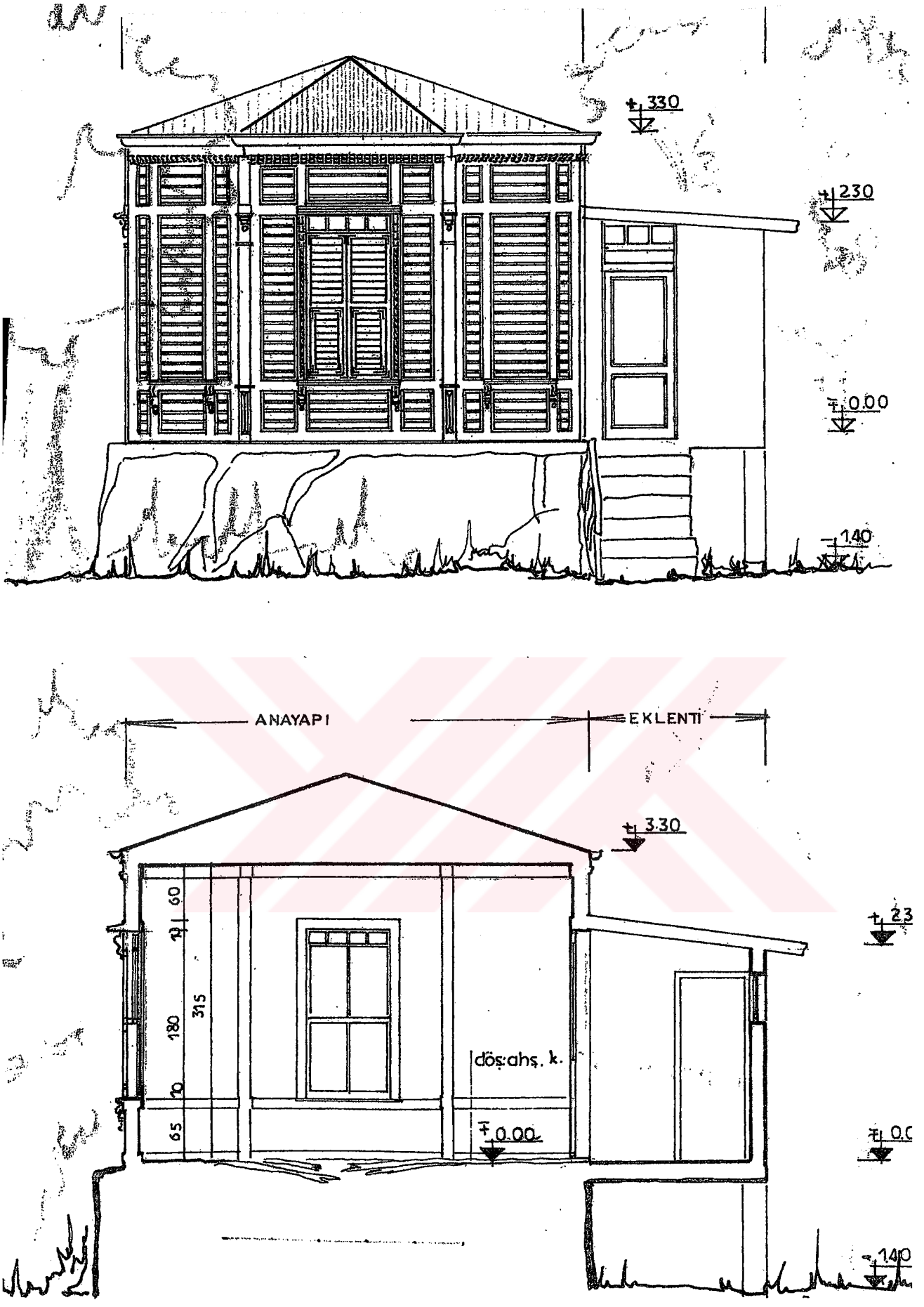

Şekil H.5. Çardak kesit ve görünüşleri; (1984)

MEVCUT MÜSTEMİLAT (YIKIK)

SONRADAN İLAVE EDİLEN KISIM

ANA BİNA

AVLU

SÖKÜLMÜŞ KURNA İZİ

HAMAM döş: mer.

WC

ODA döş: ahş: kap

DEPO

DEPO

ODA d: ahş

ODA d: taş

ODA d: beton zemin

ODA

TERAS

ODA döş: ahş. par.

WC/L

ODA d: ahş. par.

ODA döş: ahş par.

SOFA d: ahş. par.

ODA d: ahş. par.

ANTRE d: karo maz.

BANYO

ODA d: ahş. parke

ODA d: ahş parke

TERAS d: karo m.

ORİJİNAL YAPI

SONRADAN İLAVE BÖLÜMLER

Şekil H.6. Zemin kat planı; (1984)

ZEMİN KAT PLANI

SONRADAN İLAVE MÜŞTEMİLAT

SONRADAN ILAVE EDİLEN KISIM

ANA BİNA

Yıkık Eklenti

Hamam

MEVCUT HAMAM

SONRADAN İLAVE KISIM

ODA
döş:ahşap parke

BANYO

kör pencere

ODA
döş:ahşap parke

ODA
döş:ahşap parke

BALKON
döş:çinko

ODA
döş:ahşap parke

ODA
döş:ahşap parke

W.C

ODA
döş:ahşap parke

Şekil H.7. Birinci kat planı; (1984)

1. KAT PLANI 1

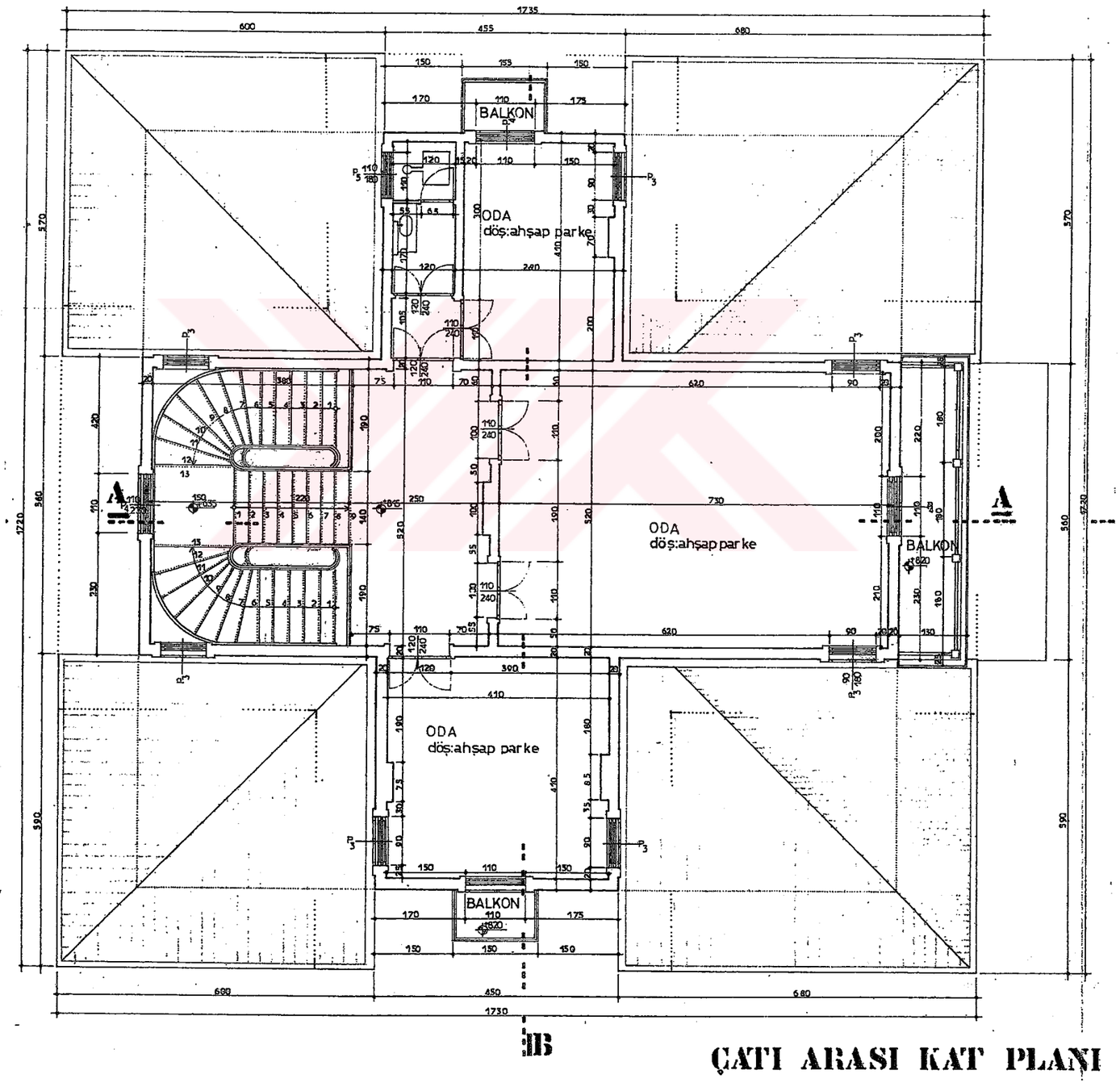

Şekil H.8. İkinci kat planı; (1984)

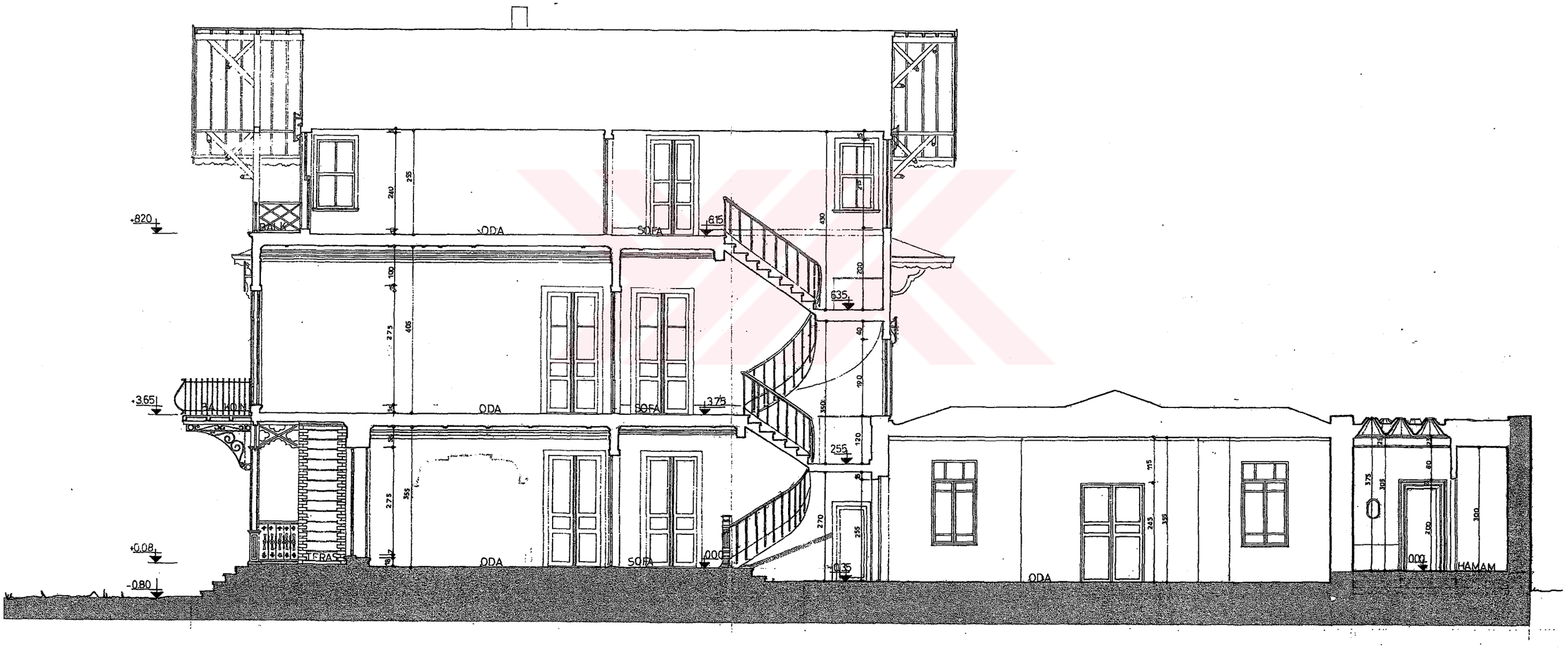

Şekil H.9. A-A kesiti; (1984)

A-A KESİTİ 1/50

Şekil H.10. B-B kesiti; (1984)

Şekil H.11. C-C kesiti; (1984)

C-C KESİTİ 1/50

Şekil H.12. Güneybatı cephesi; (1984)

YAN CEPHE

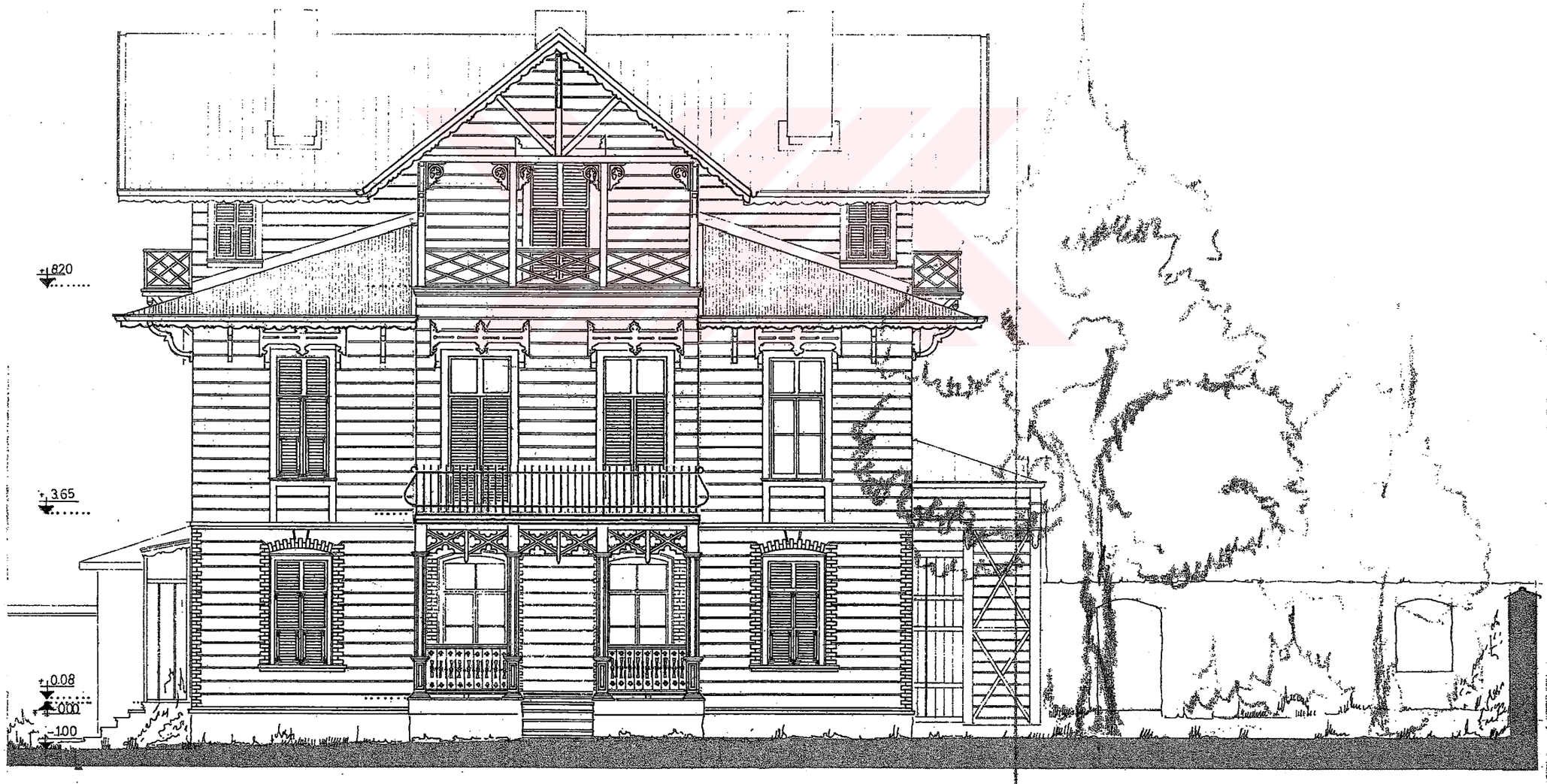

Şekil H.13. Güneydoğu cephesi; (1984)

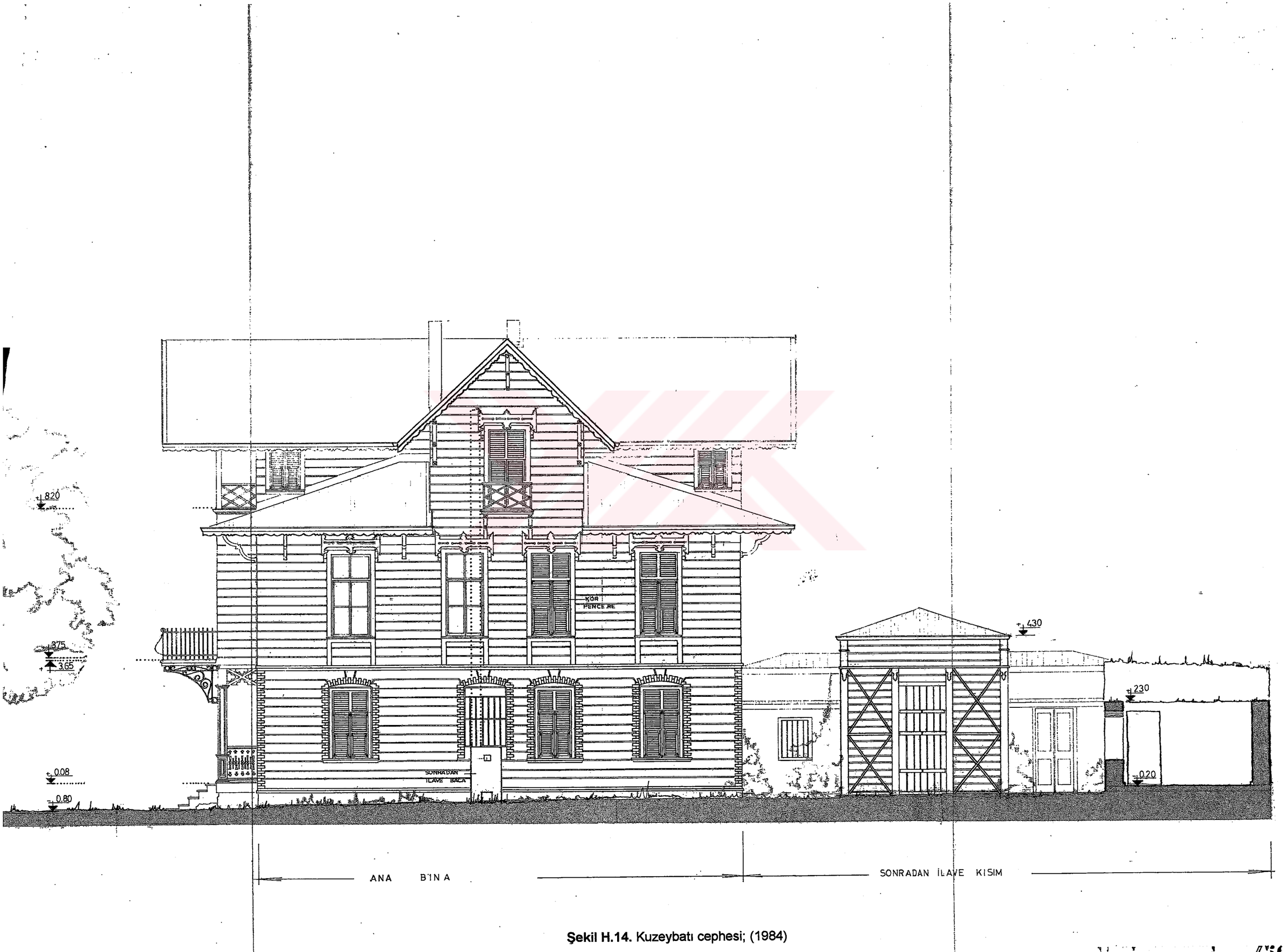

Şekil H.14. Kuzeybatı cephesi; (1984)

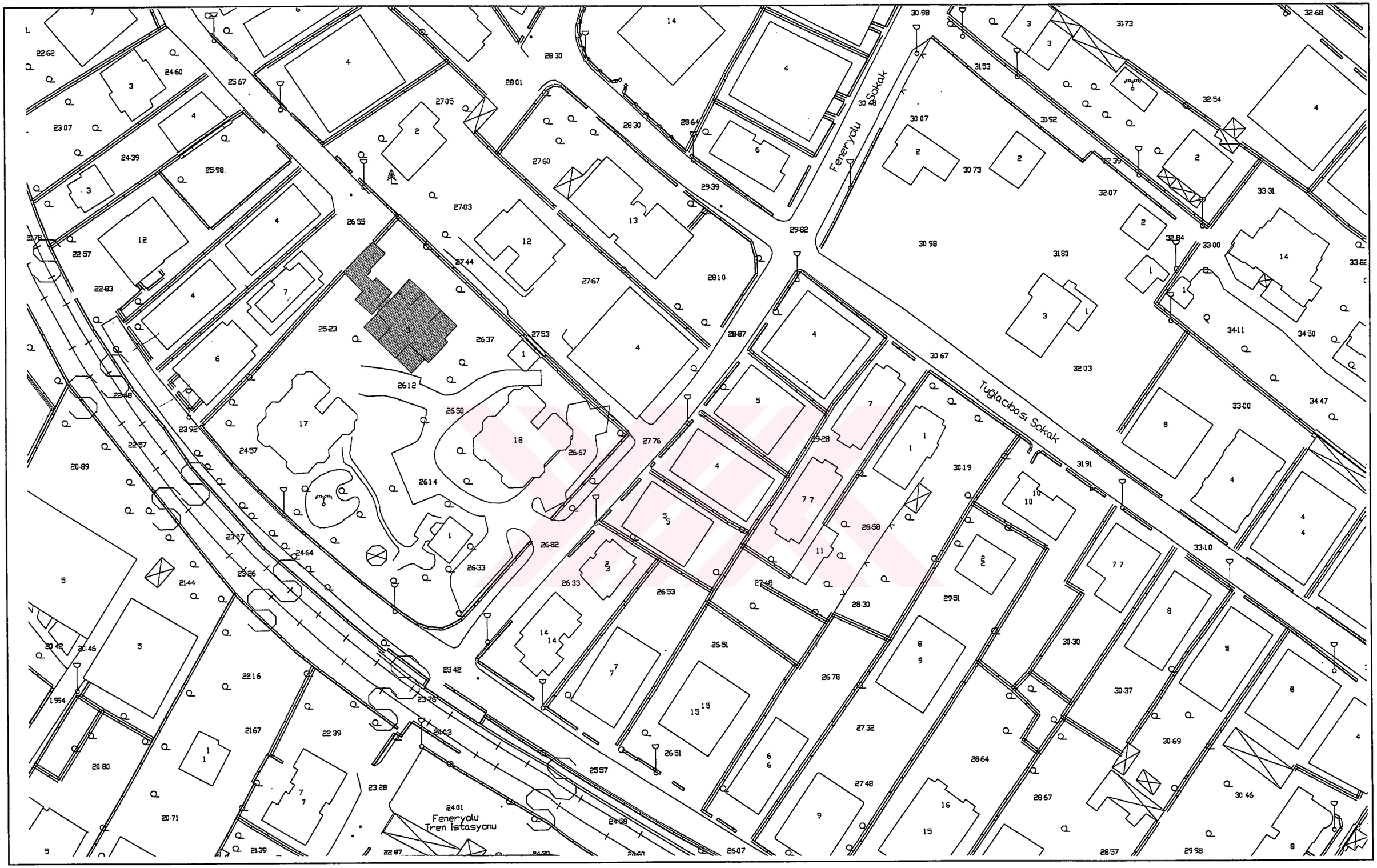

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: VAZİYET PLANI

PAFTA NO: 01 | ÖLÇEK: 1/1000

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 10 20 40 60m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: VAZİYET PLANI PAFTA NO: 02 — ÖLÇEK: 1/500 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 5 10 20 30m

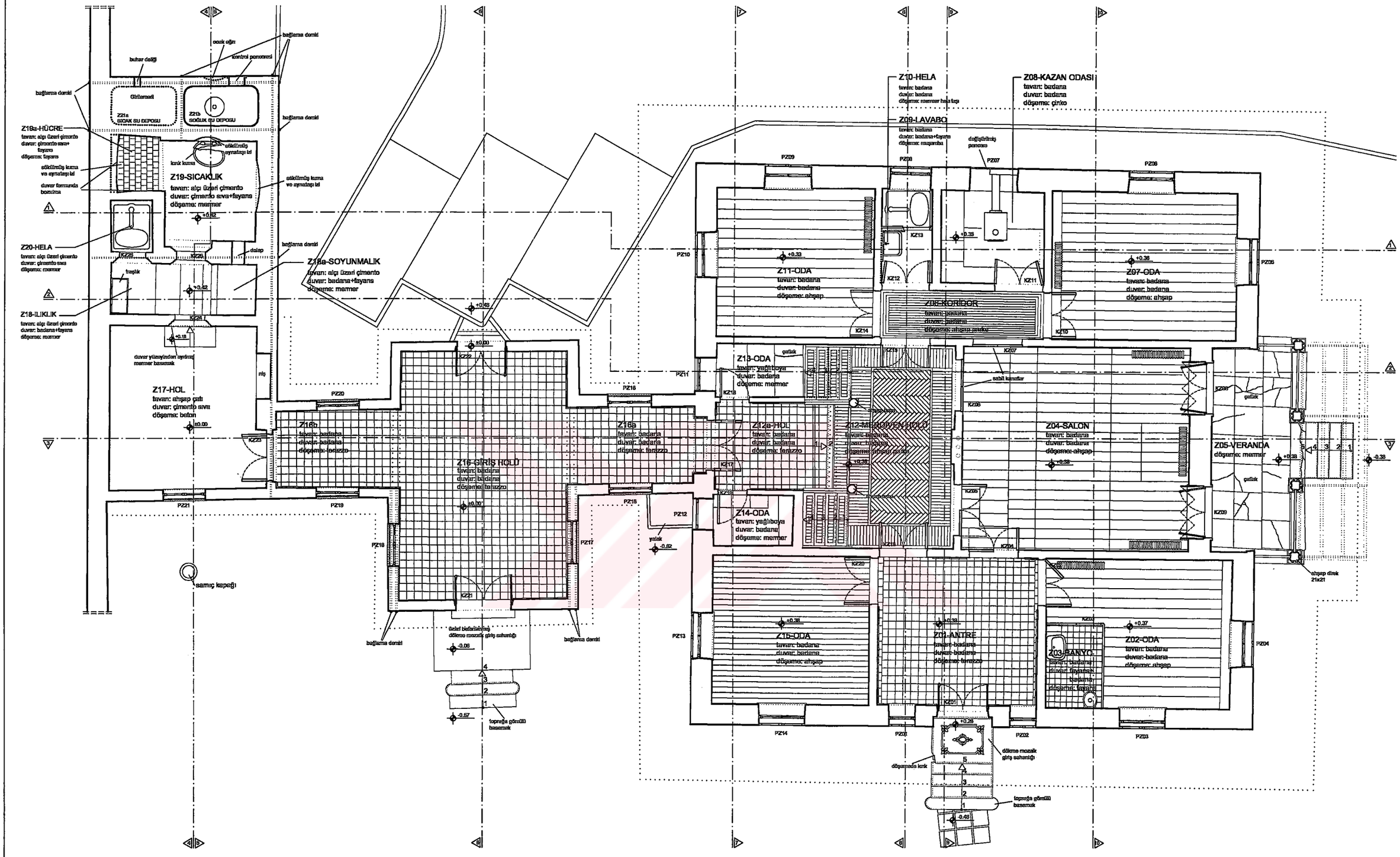

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI PAFTA NO: 03 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.3. Zemin kat planı; rölöve

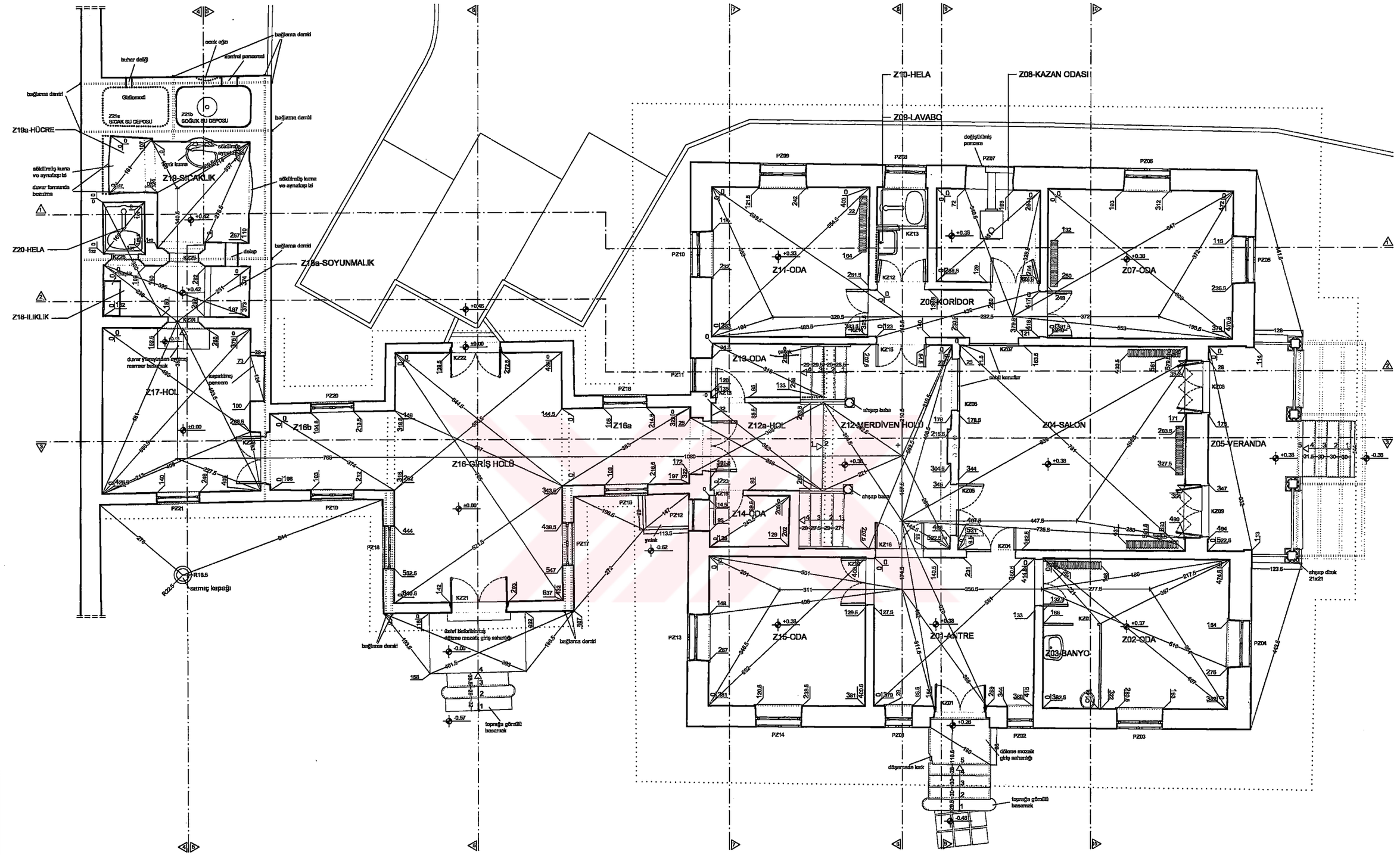

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI - ÖLÇÜLÜ

PAFTA NO: 04 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.4. Zemin kat ölçülü planı; rölöve

Z21a
SICAK SU DEPOSU

Z21b
SOĞUK SU DEPOSU

Z18a-HÜCRE

Z19-SICAKLIK

çimentolu sıva

Z20-HELA

Z18a-SOYUNMALIK

Z18-ILIKLIK

Z17-HOL

galeğibisel
cdurbsa çıkı

naylonda yırtık

Z16b

naylonda yırtık

naylonda yırtık

Z16a

Z16-GİRİŞ HOLÜ

Z11-ODA

Z10-HELA

Z09-LAVABO

Z08-KAZAN ODASI

Z07-ODA

Z06-ODA

Z13-ODA

Z12a-HOL

Z12
MERDİVEN HOLÜ

Z14-ODA

merdiven
altı

Z04-SALON

metal konsol

Z05-VERANDA

ahşap direk
21x21

ahşap kiriş
7x14

Z15-ODA

sıva çatlağı

Z01-ANTRE

Z02-ODA

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: ZEMİN KAT TAVAN PLANI PAFTA NO: 05 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 1 2 4 6m

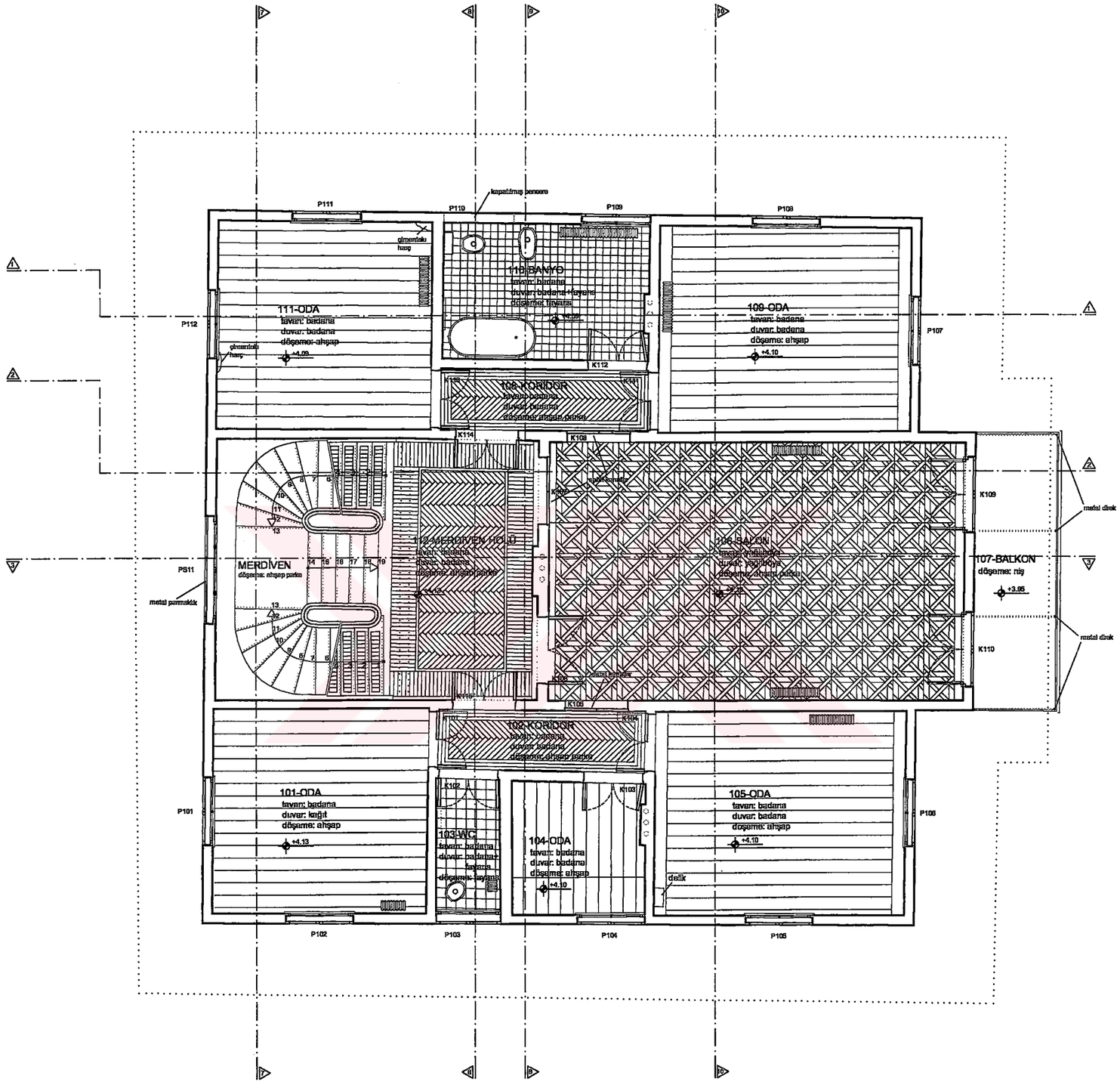

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI

PAFTA NO: 06 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

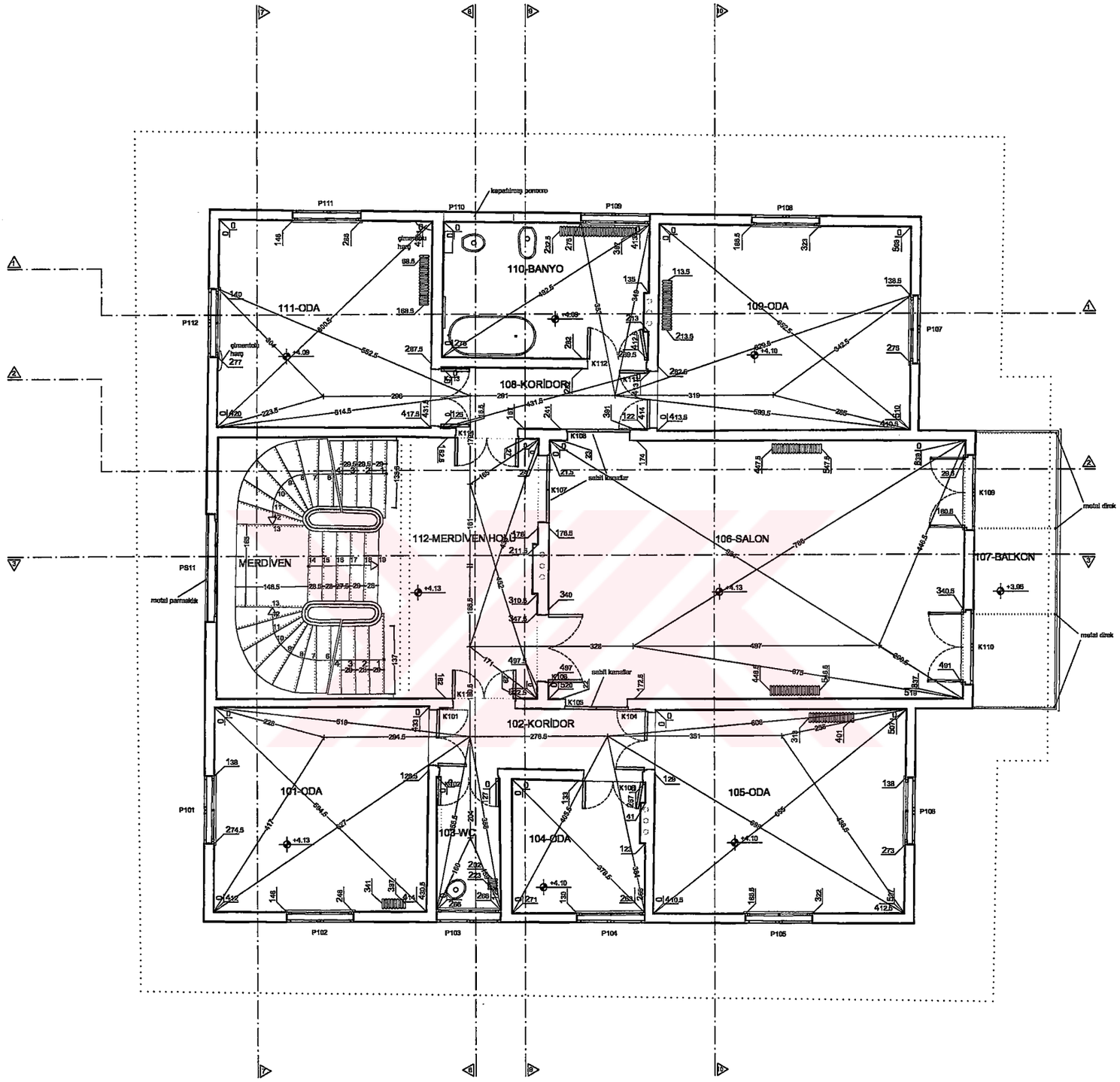

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI - ÖLÇÜLÜ

PAFTA NO: 07 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

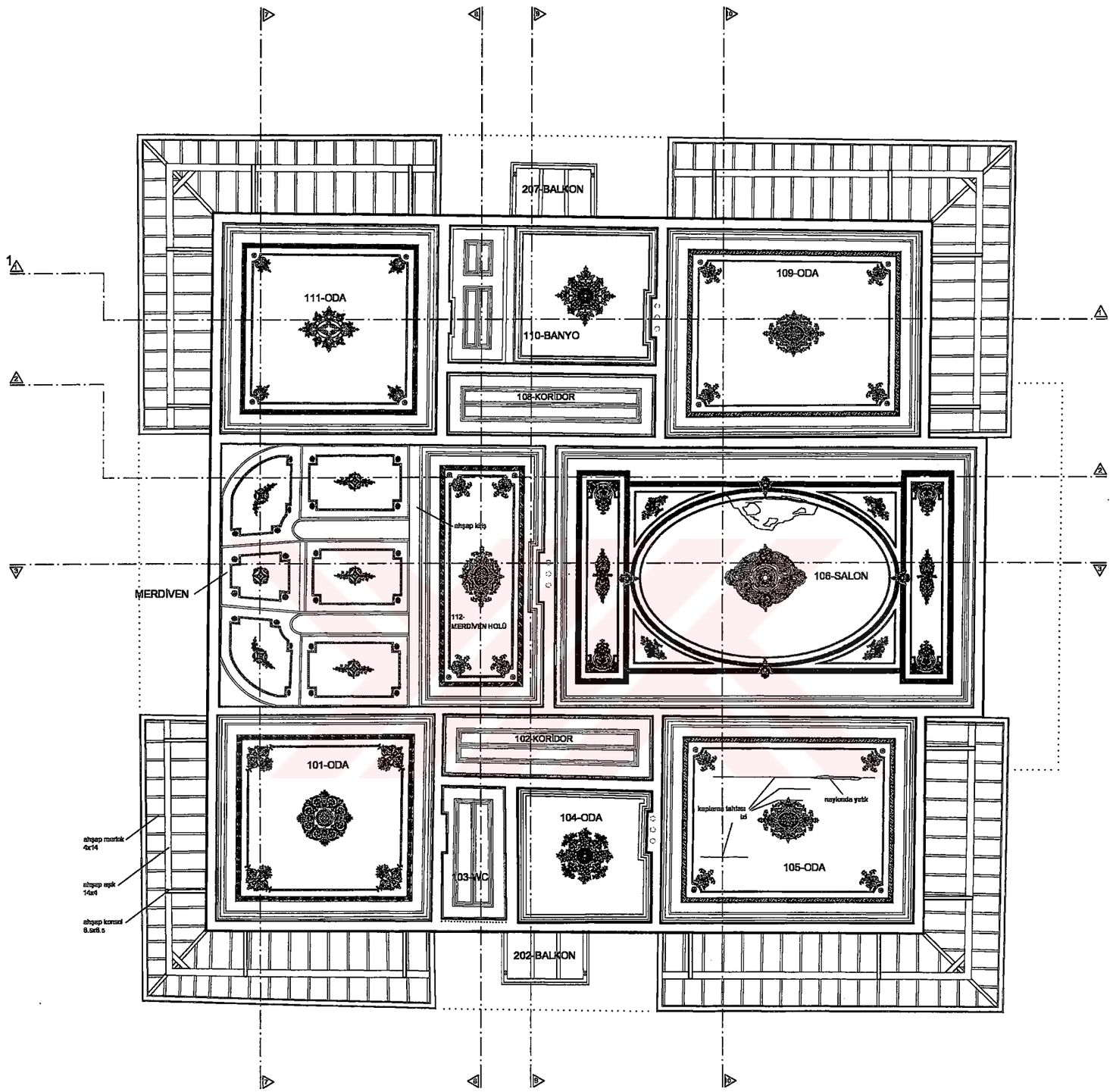

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT TAVAN PLANI

PAFTA NO: 08 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.8. Birinci kat tavan planı; rölöve

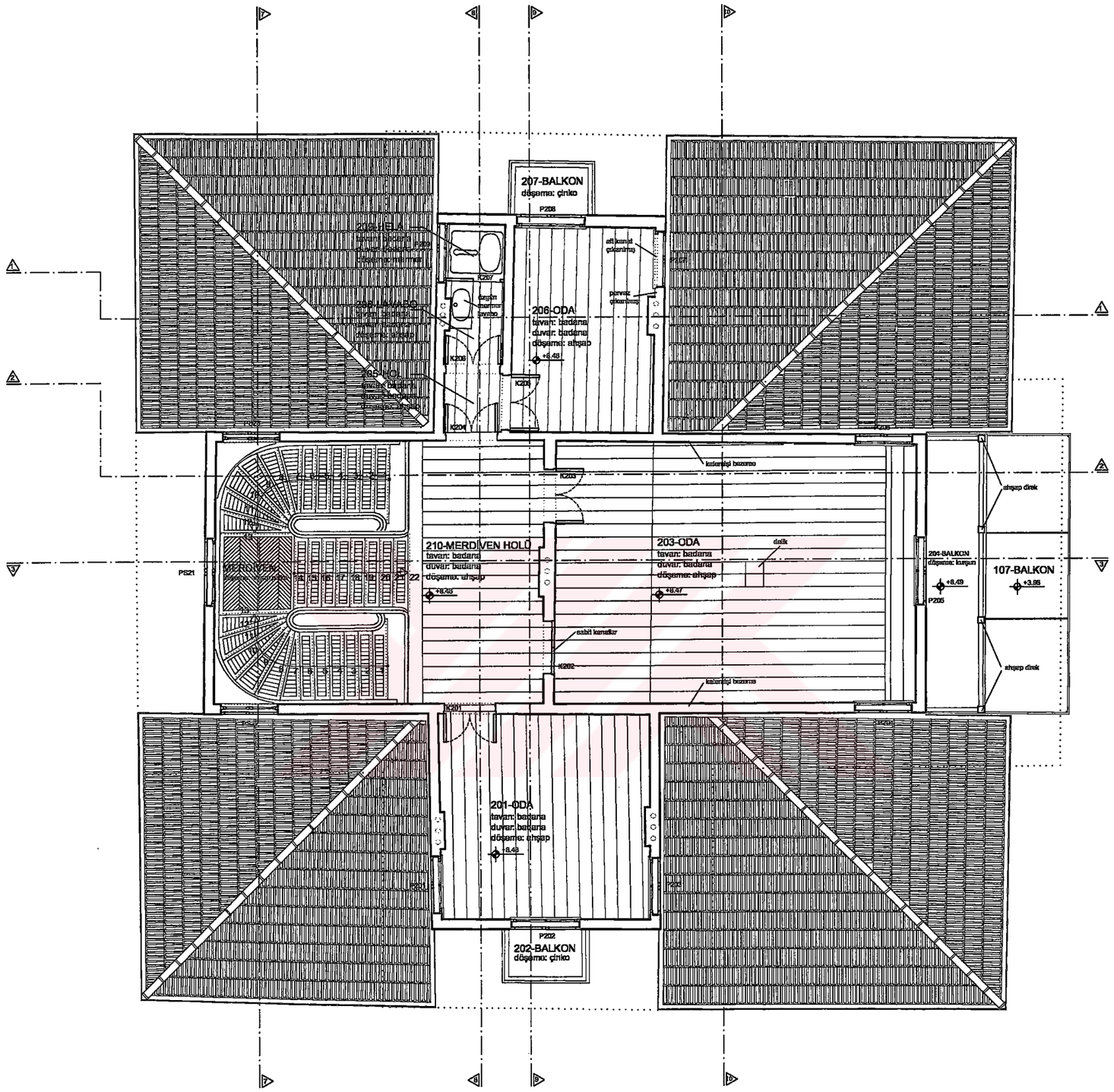

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI PAFTA NO: 09 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.9. İkinci kat planı; rölöve

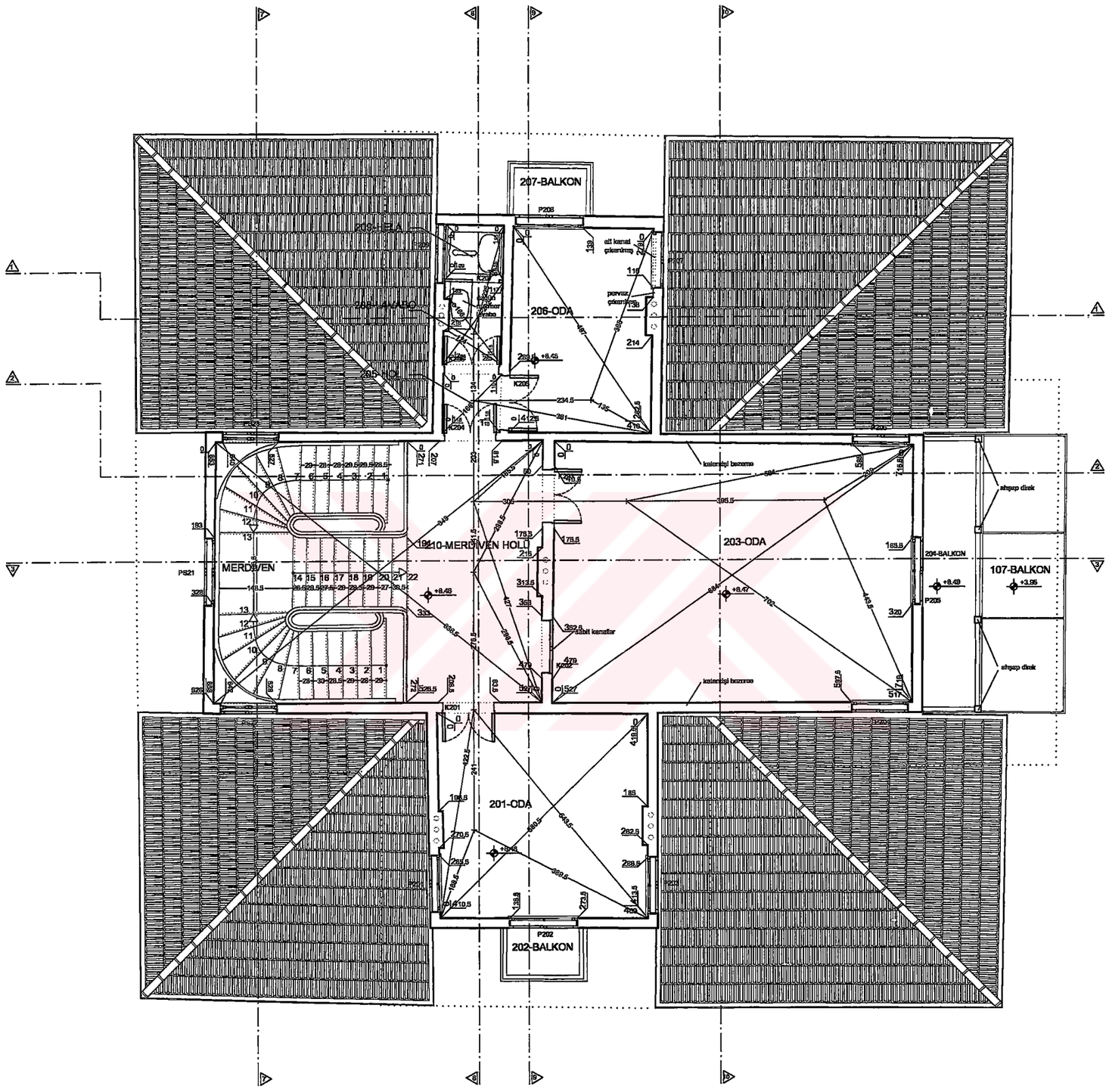

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI - ÖLÇÜLÜ

PAFTA NO: 10 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

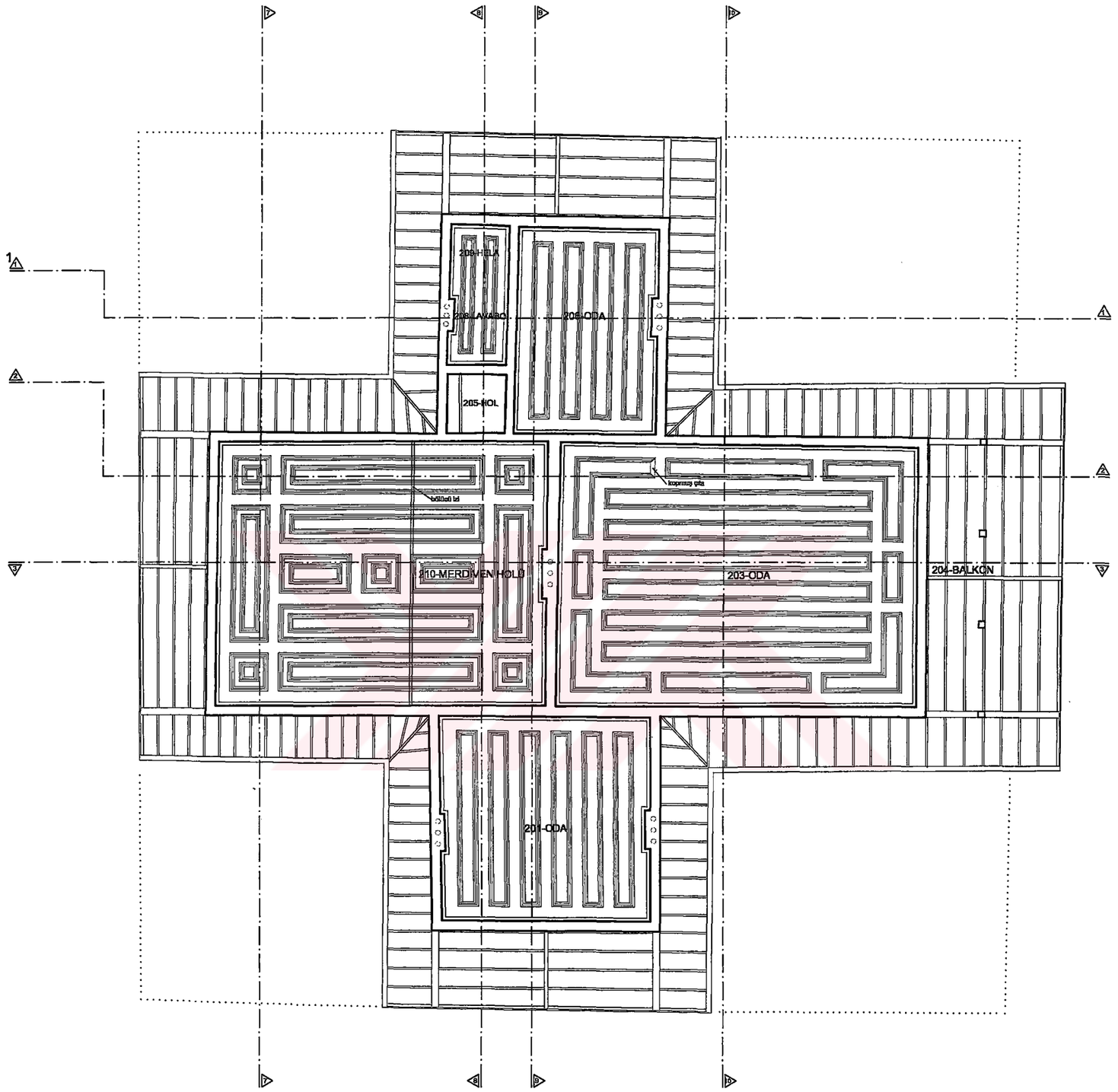

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: İKİNCİ KAT TAVAN PLANI PAFTA NO: 11 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.11. [illegible] kat [illegible]

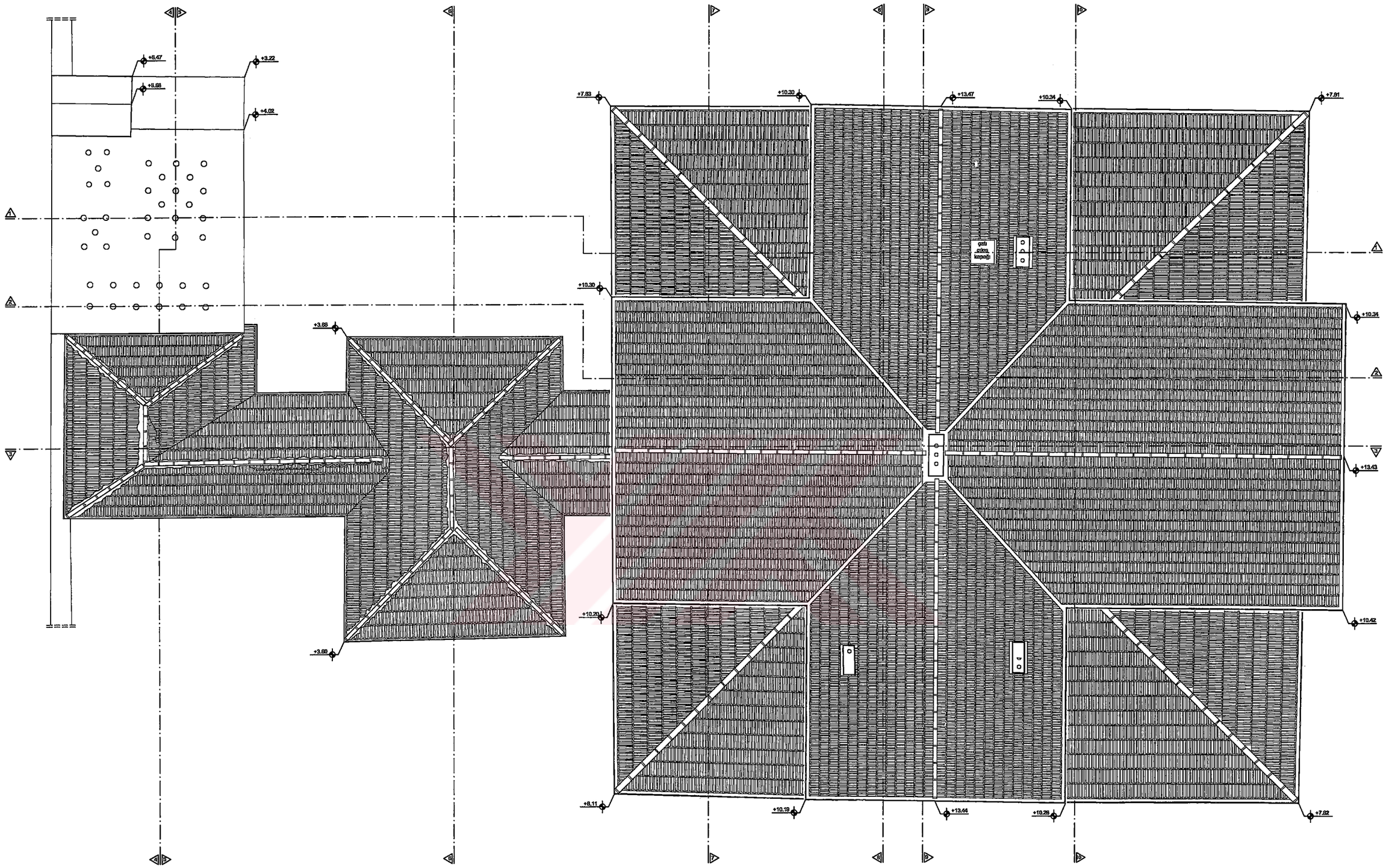

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: ÇATI PLANI PAFTA NO: 12 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.12. Çatı planı; rölöve

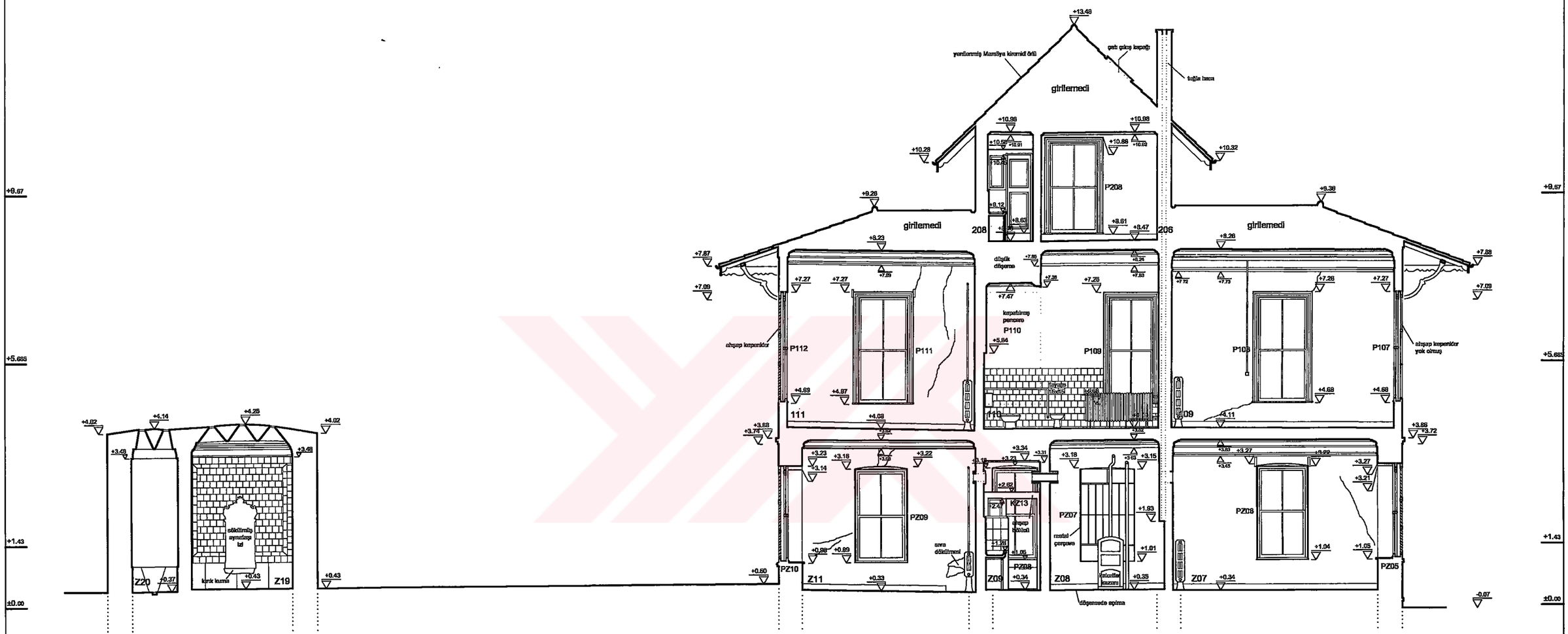

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

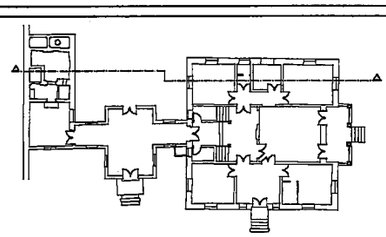

PAFTA ADI: 1-1 KESİTİ

PAFTA NO: 13 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

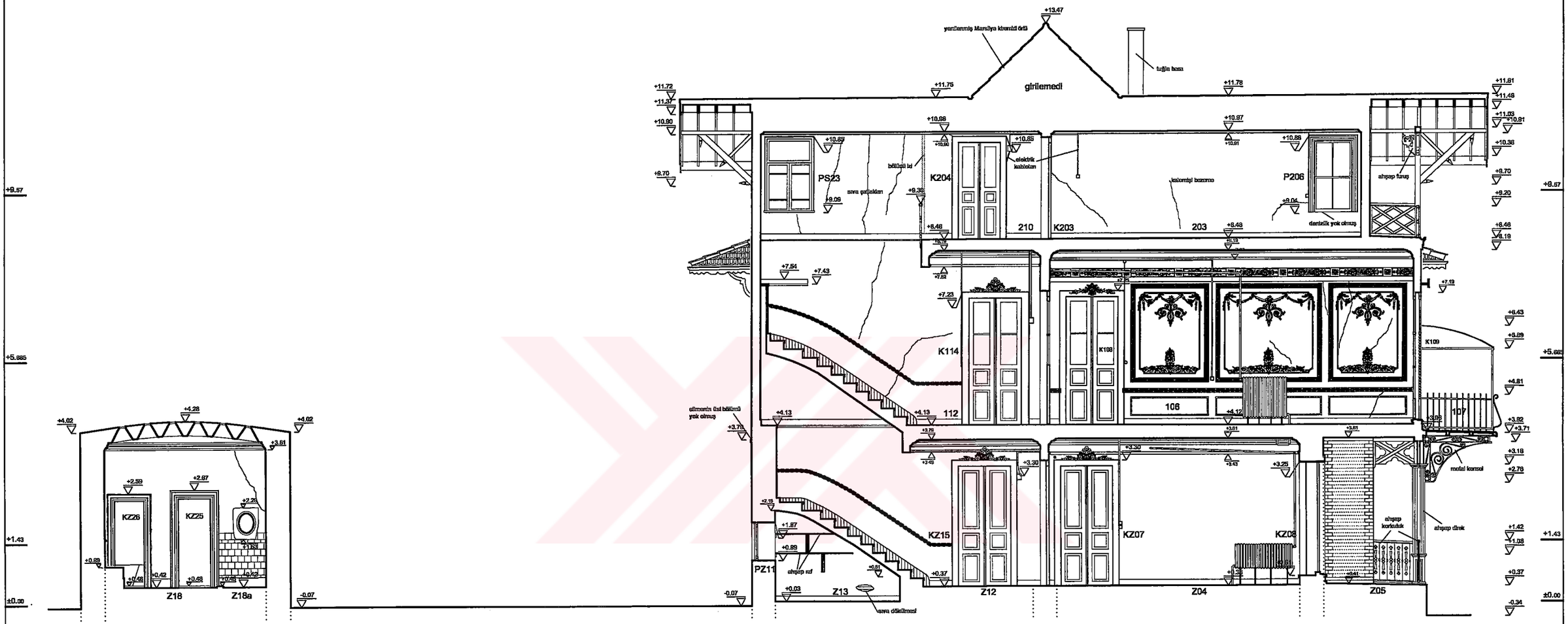

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: 2-2 KESİTİ PAFTA NO: 14 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.14. 2-2 Kesiti; rölöve

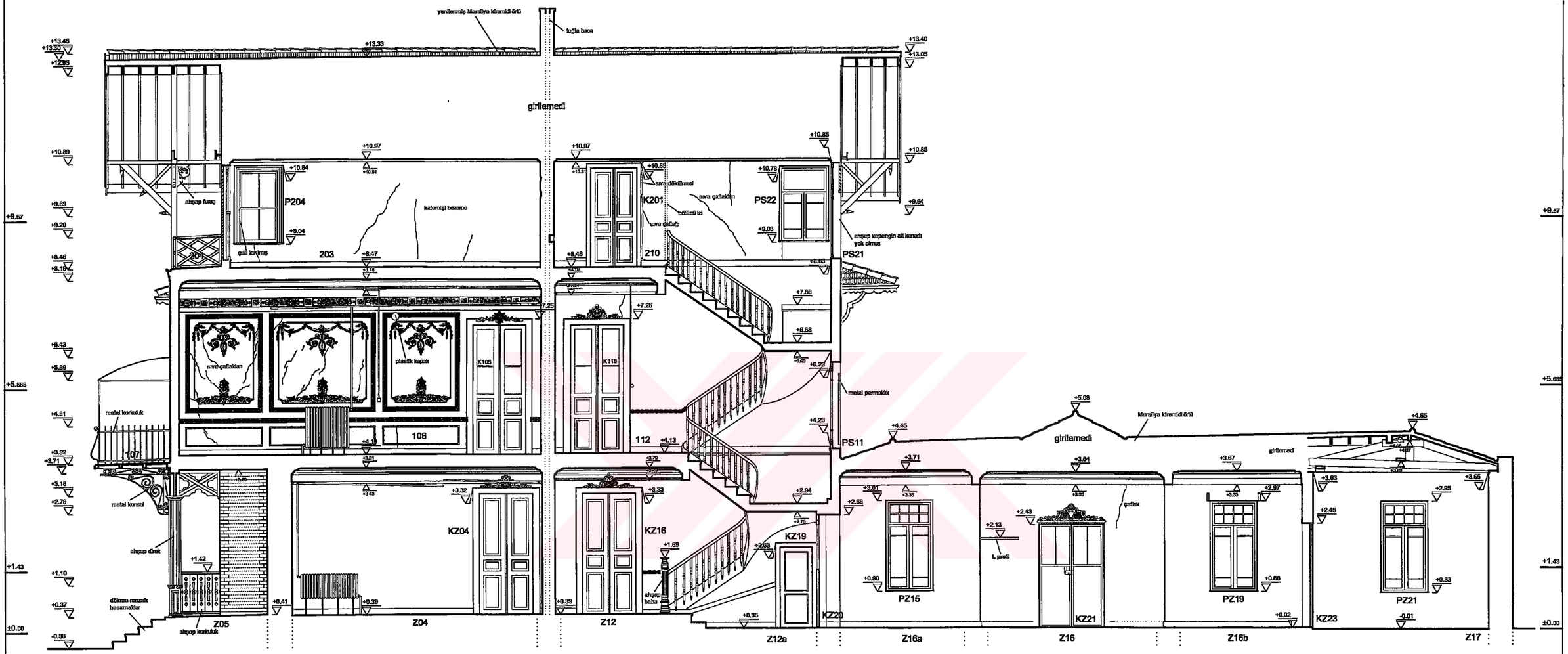

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: 3-3 KESİTİ PAFTA NO: 15 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.15. 3-3 Kesiti; rölöve

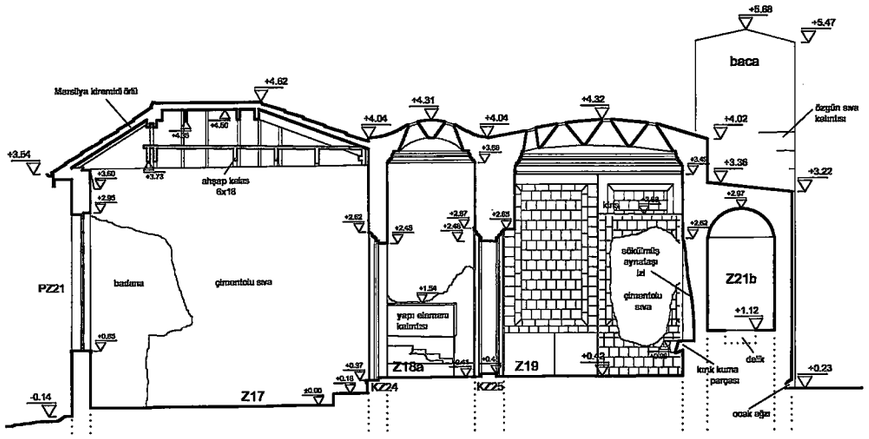

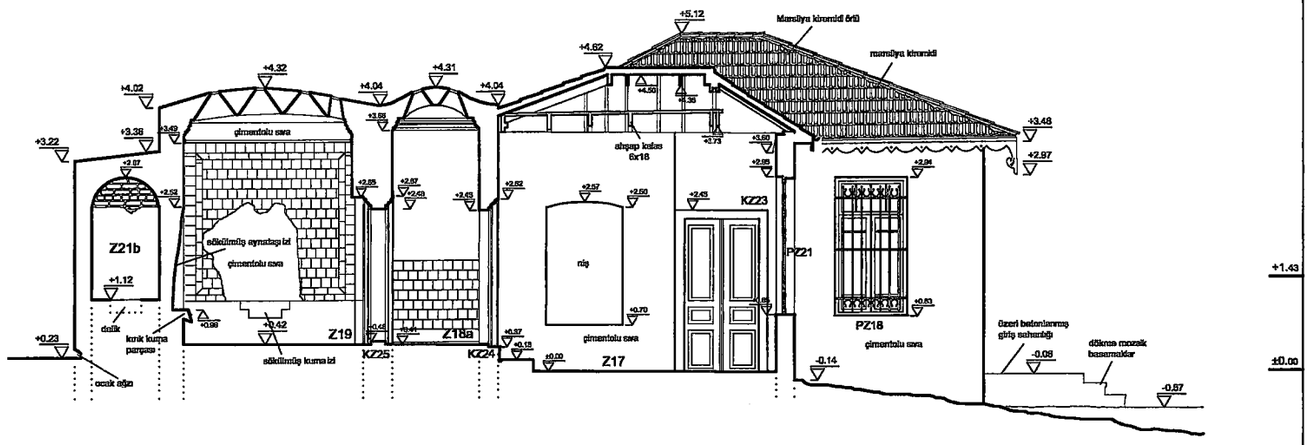

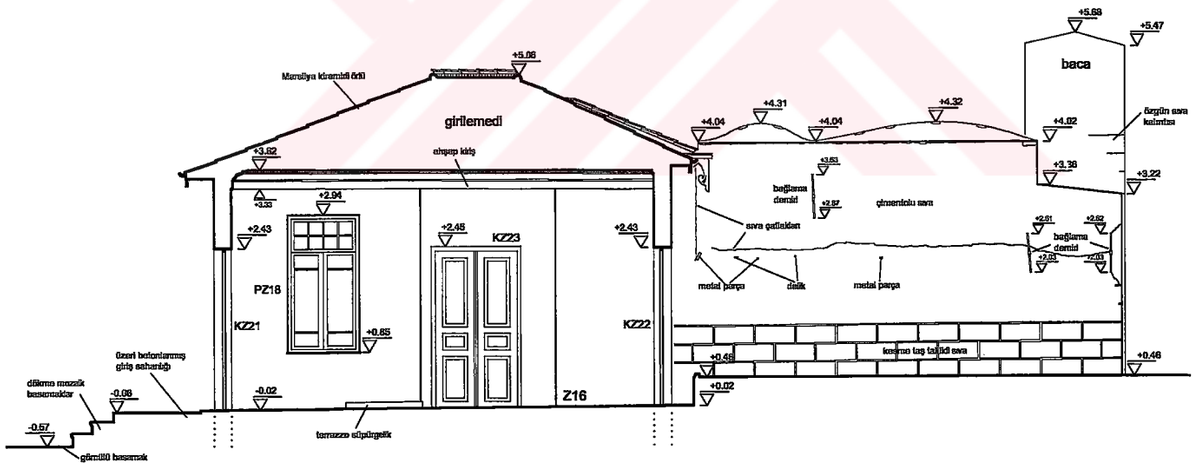

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

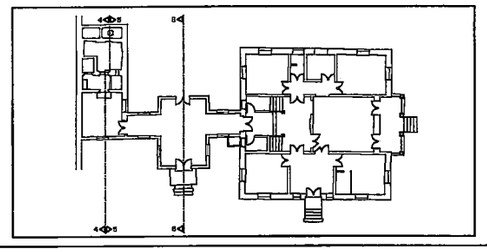

PAFTA ADI: 4-4, 5-5, 6-6 KESİTLERİ

PAFTA NO: 16 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

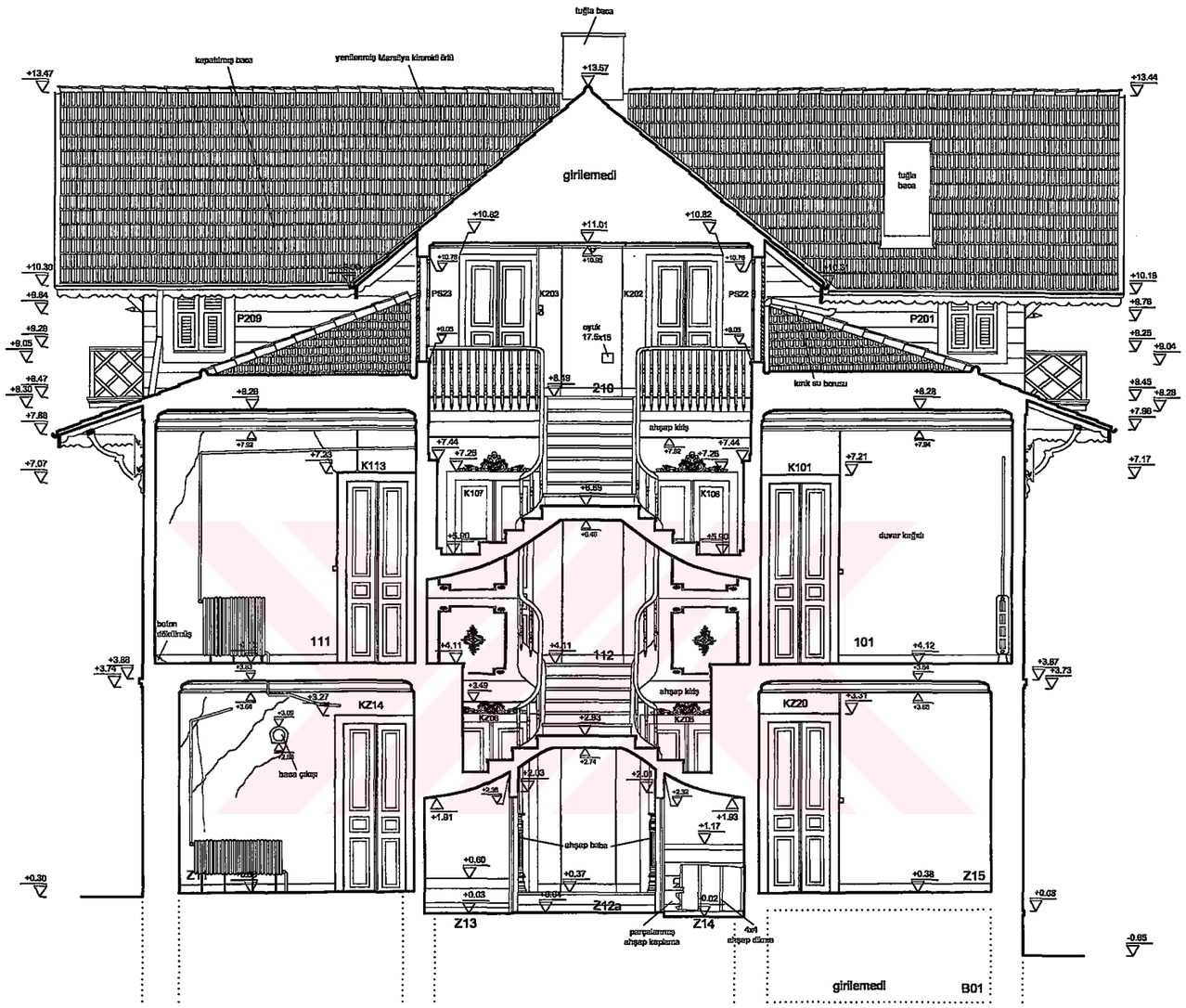

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: 7-7 KESİTİ PAFTA NO: 17 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.17. 7-7 Kesiti; rölöve

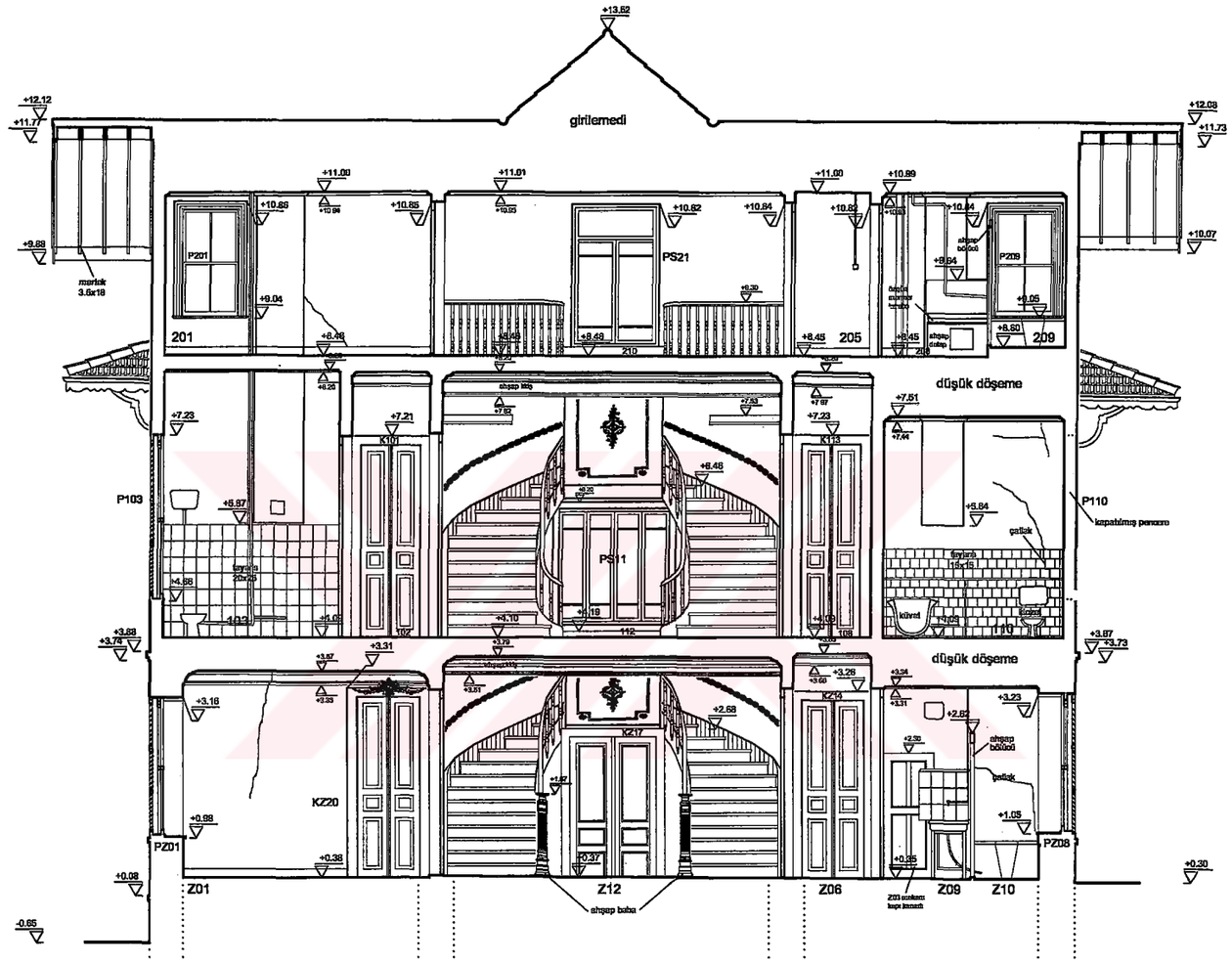

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

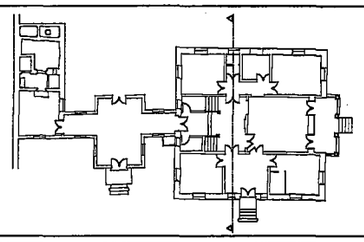

PAFTA ADI: 8-8 KESİTİ

PAFTA NO: 18 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

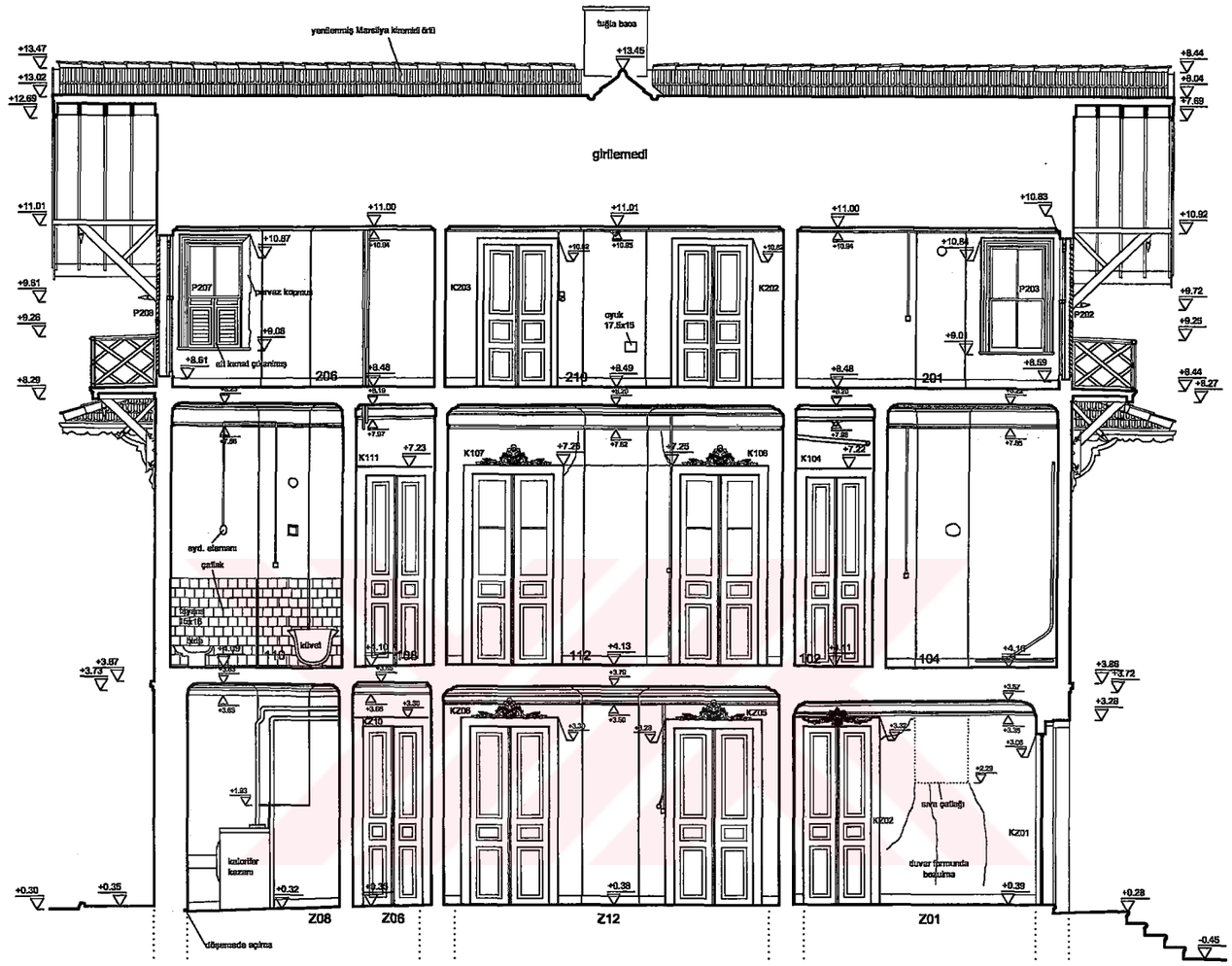

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	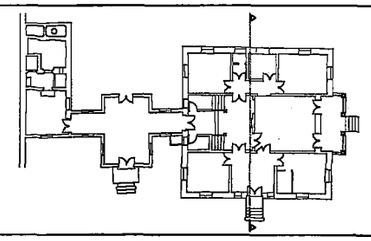	PAFTA ADI: 9-9 KESİTİ PAFTA NO: 19 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON . RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.19. 9-9 Kesiti; rölöve

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

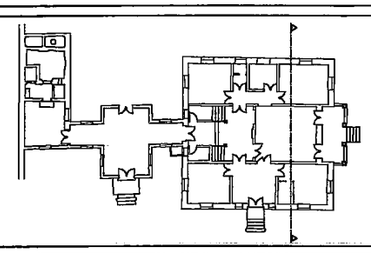

PAFTA ADI: 10-10 KESİTİ

PAFTA NO: 20 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

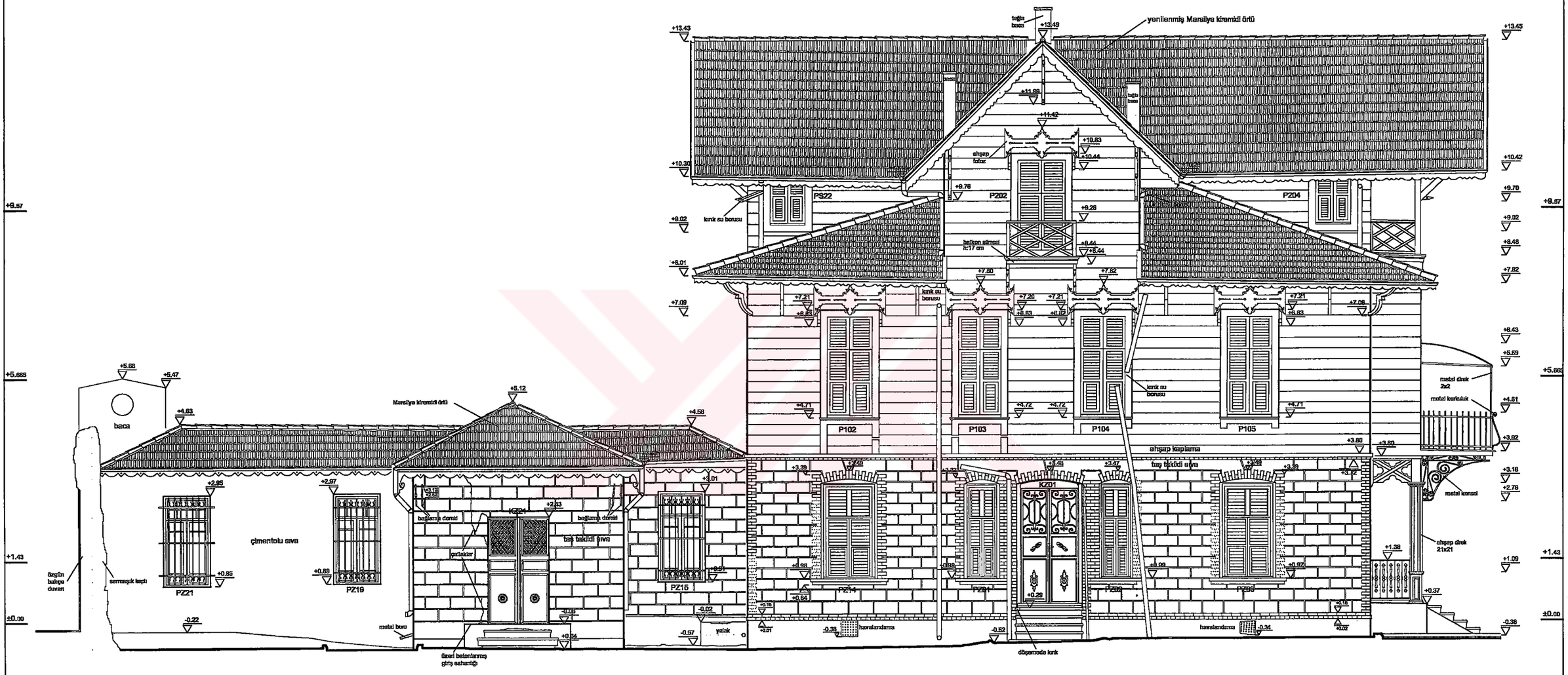

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

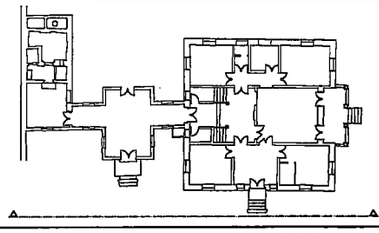

PAFTA ADI: GÜNEYBATI CEPHESİ

PAFTA NO: 21 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

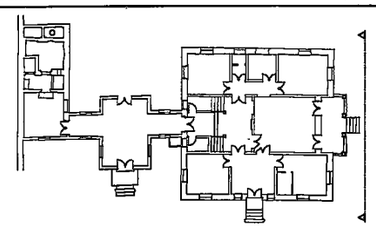

PAFTA ADI: GÜNEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 22

ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

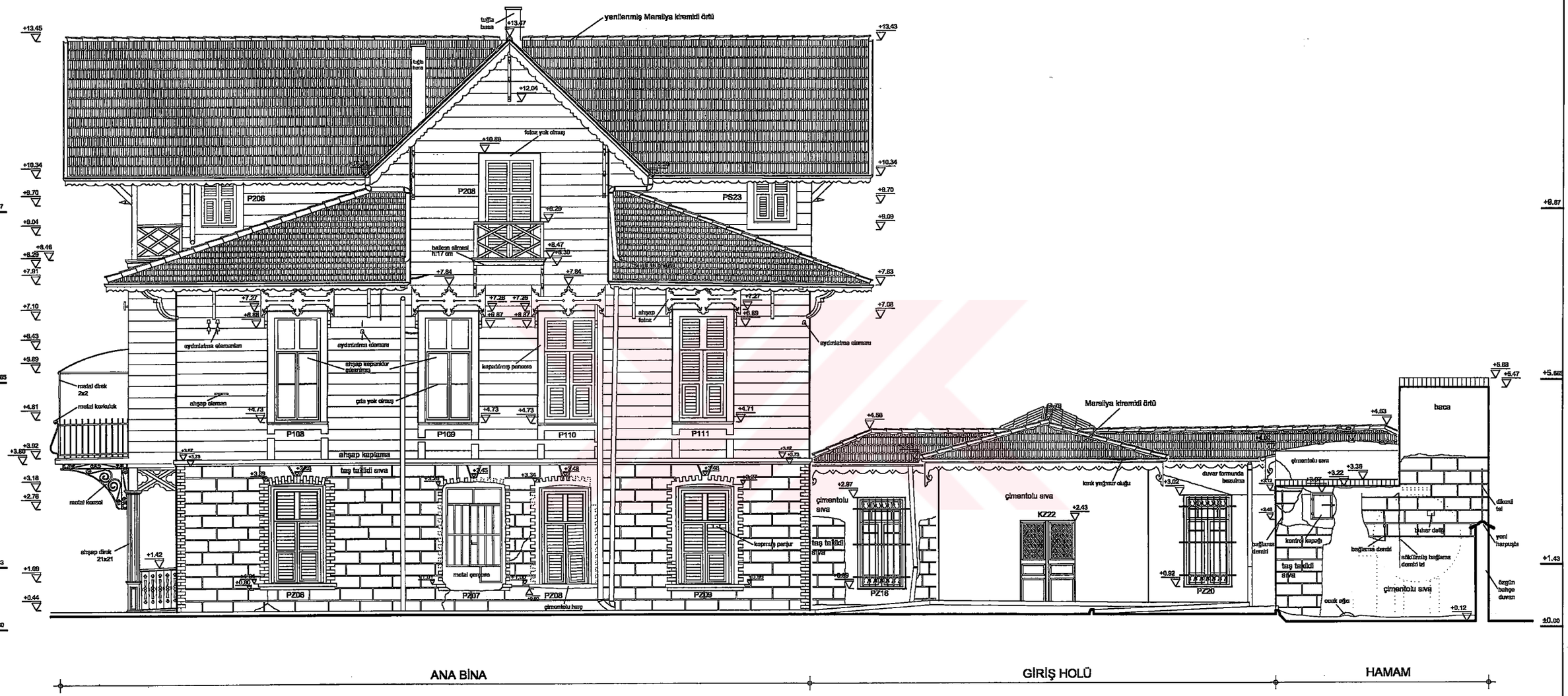

ANA BİNA | GİRİŞ HOLÜ | HAMAM

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

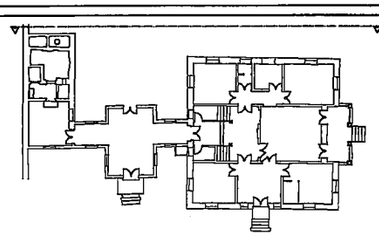

PAFTA ADI: KUZEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 23 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

+9.57 +5.665 +1.43 ±0.00

+9.57 +5.665 +1.43 ±0.00

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	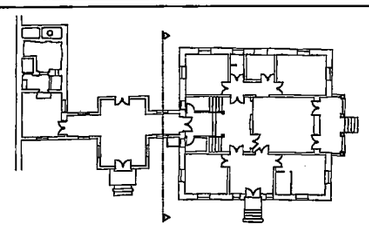	PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ PAFTA NO: 24 | ÖLÇEK: 1 /100 RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.24. Kuzeybatı cephesi; rölöve

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 25 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

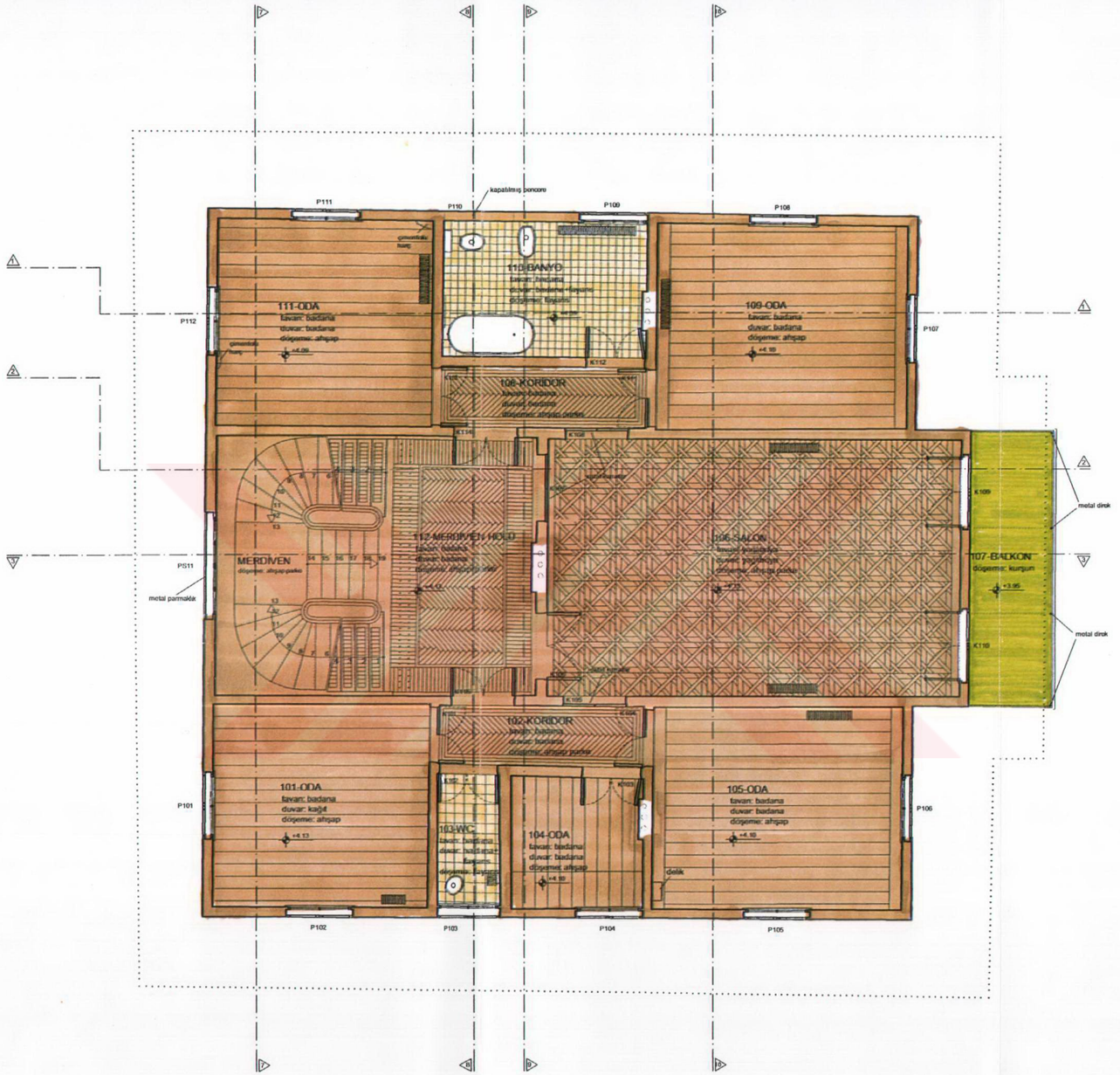

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 26

ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

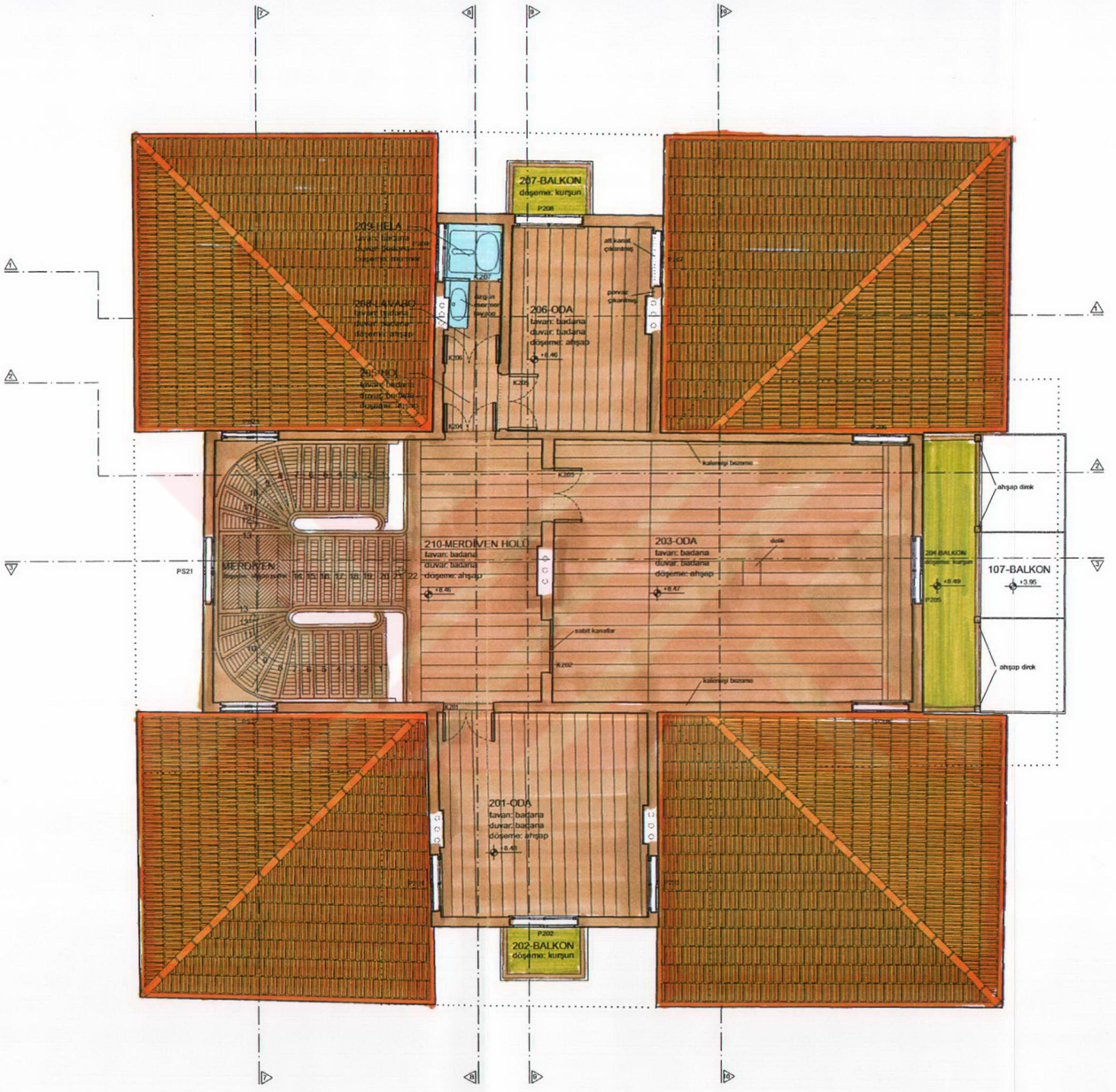

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 27 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

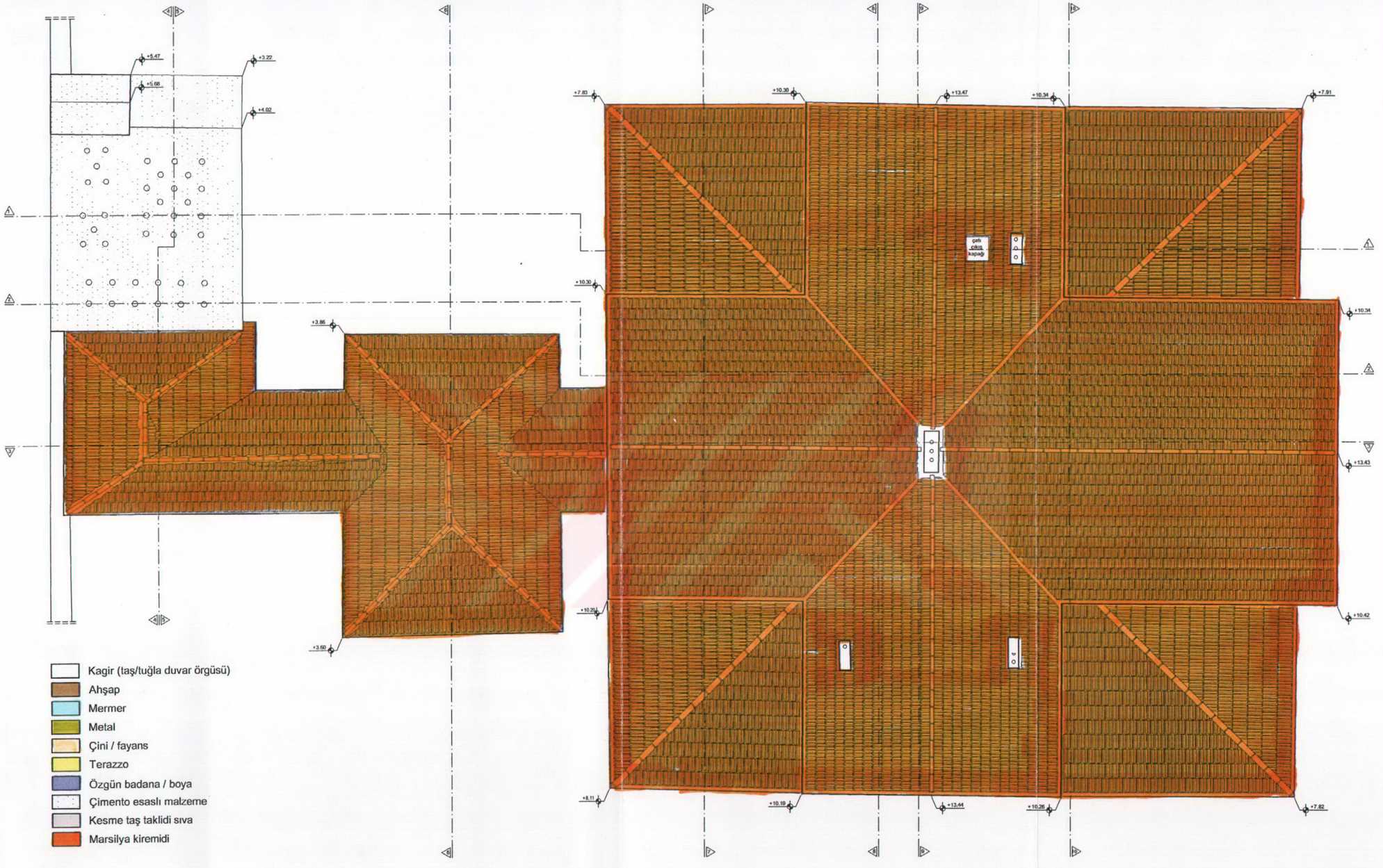

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ÇATI PLANI - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 28 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

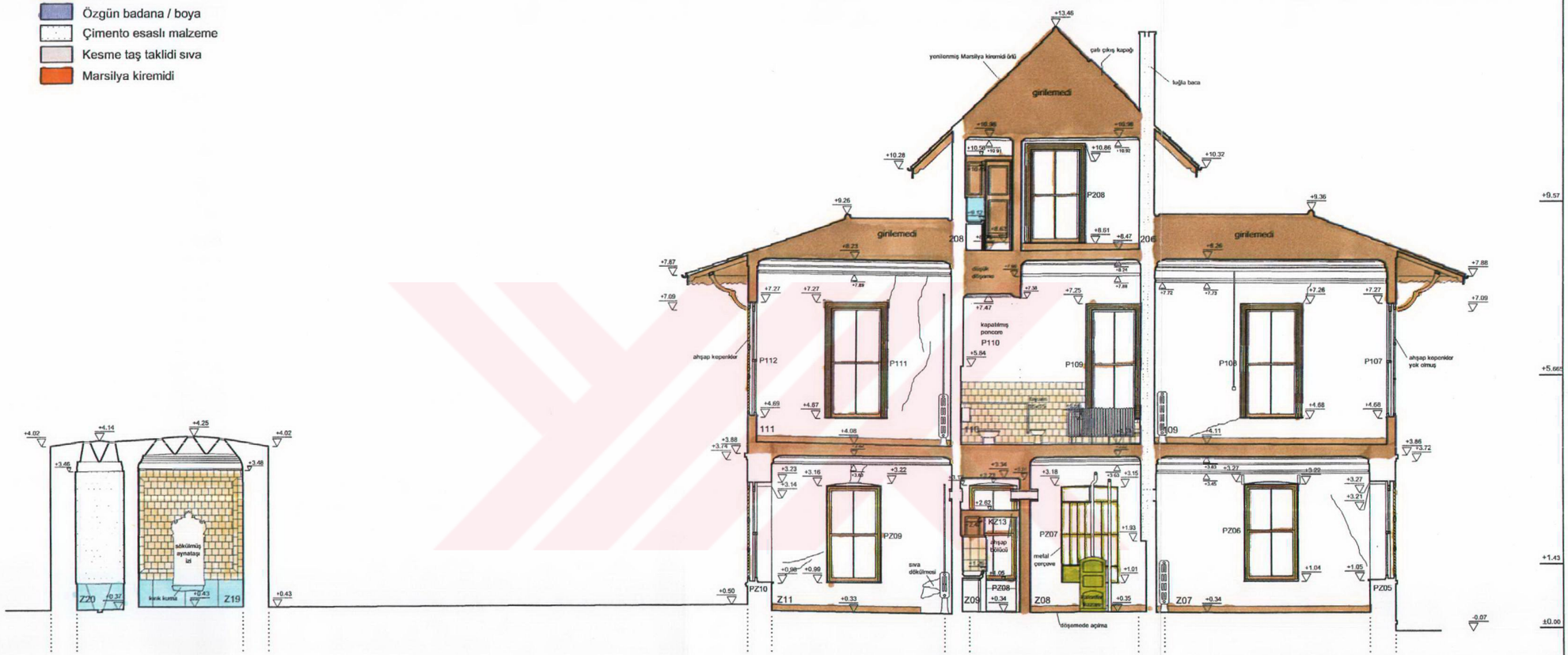

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	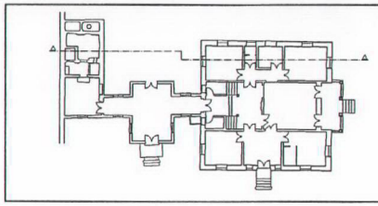	PAFTA ADI: 1-1 KESİTİ - MALZEME ANALİZİ PAFTA NO: 29 ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 1 2 4 6m

- Kagir (taş/tuğla)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

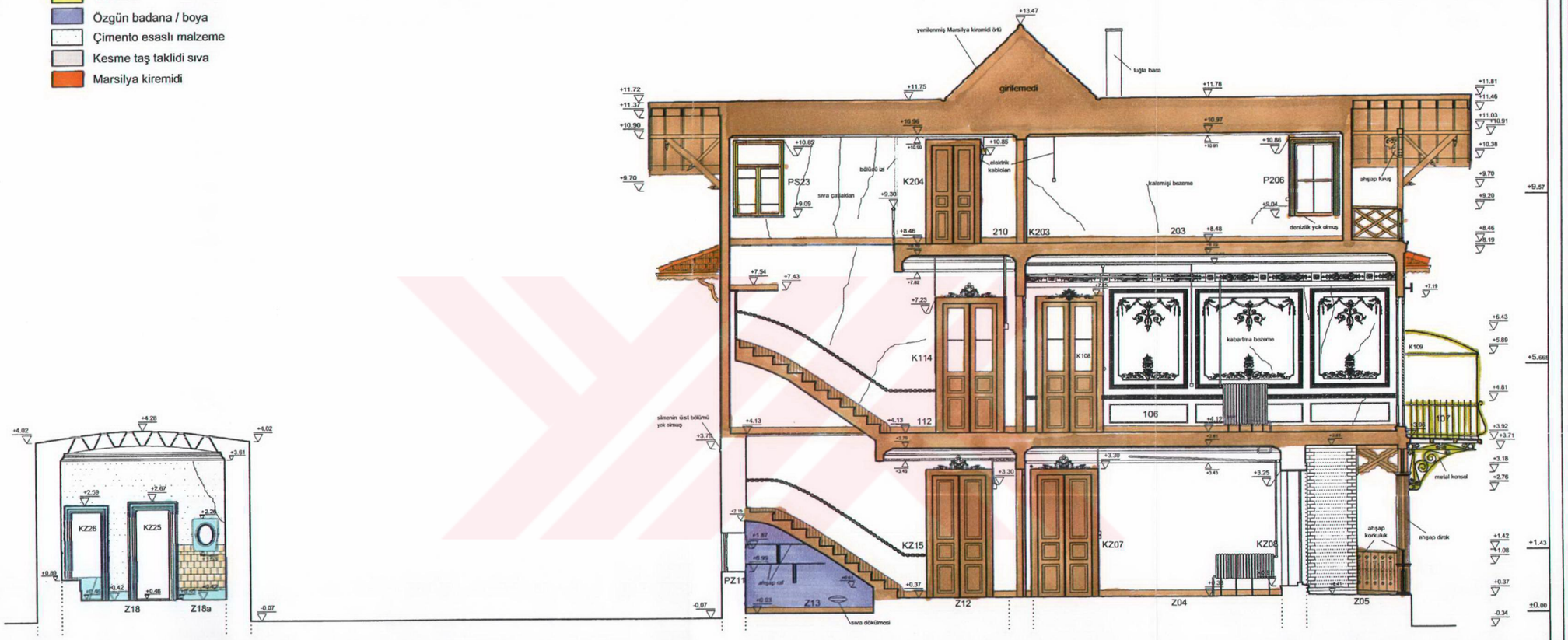

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

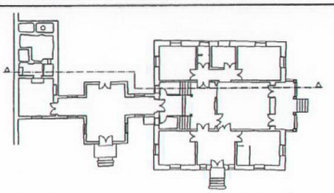

PAFTA ADI: 2-2 KESİTİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 30 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

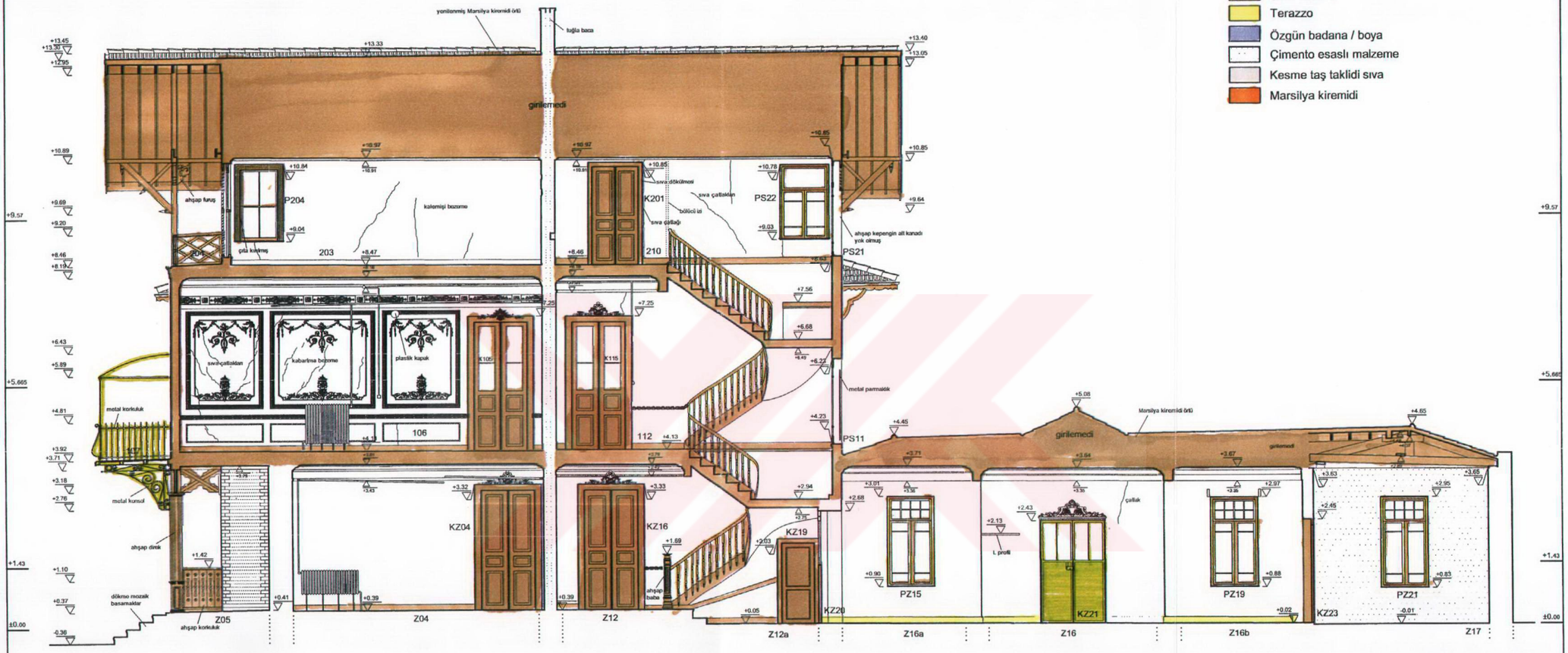

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

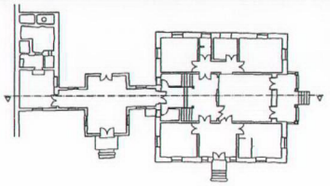

PAFTA ADI: 3-3 KESİTİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 31 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

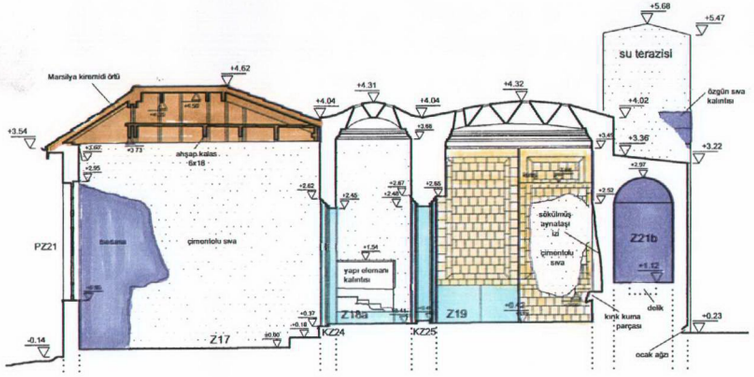

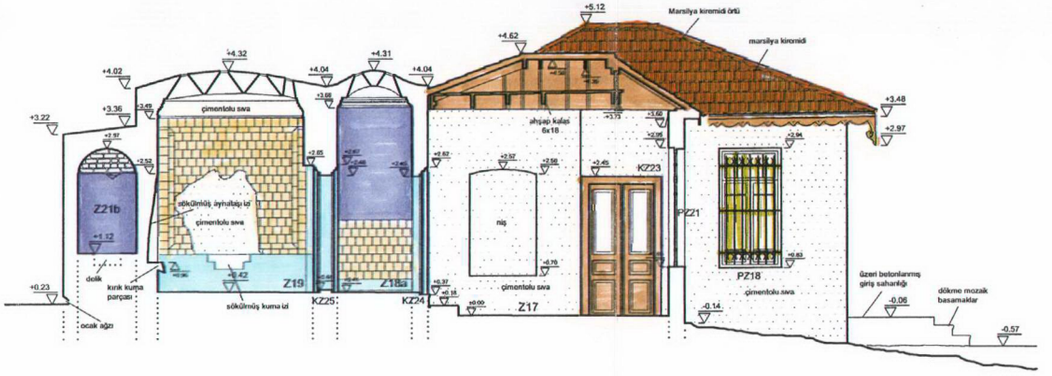

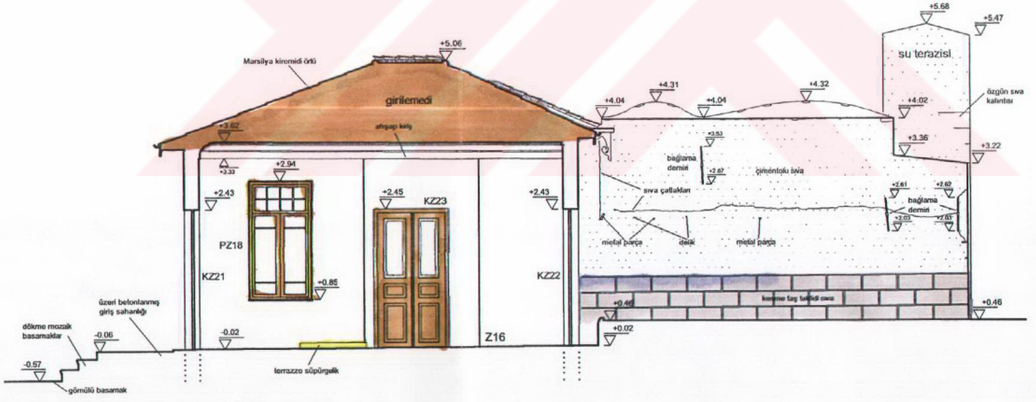

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

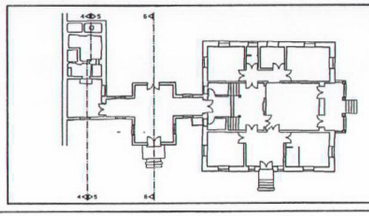

PAFTA ADI: 4-4, 5-5, 6-6 KESİTLERİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 32 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

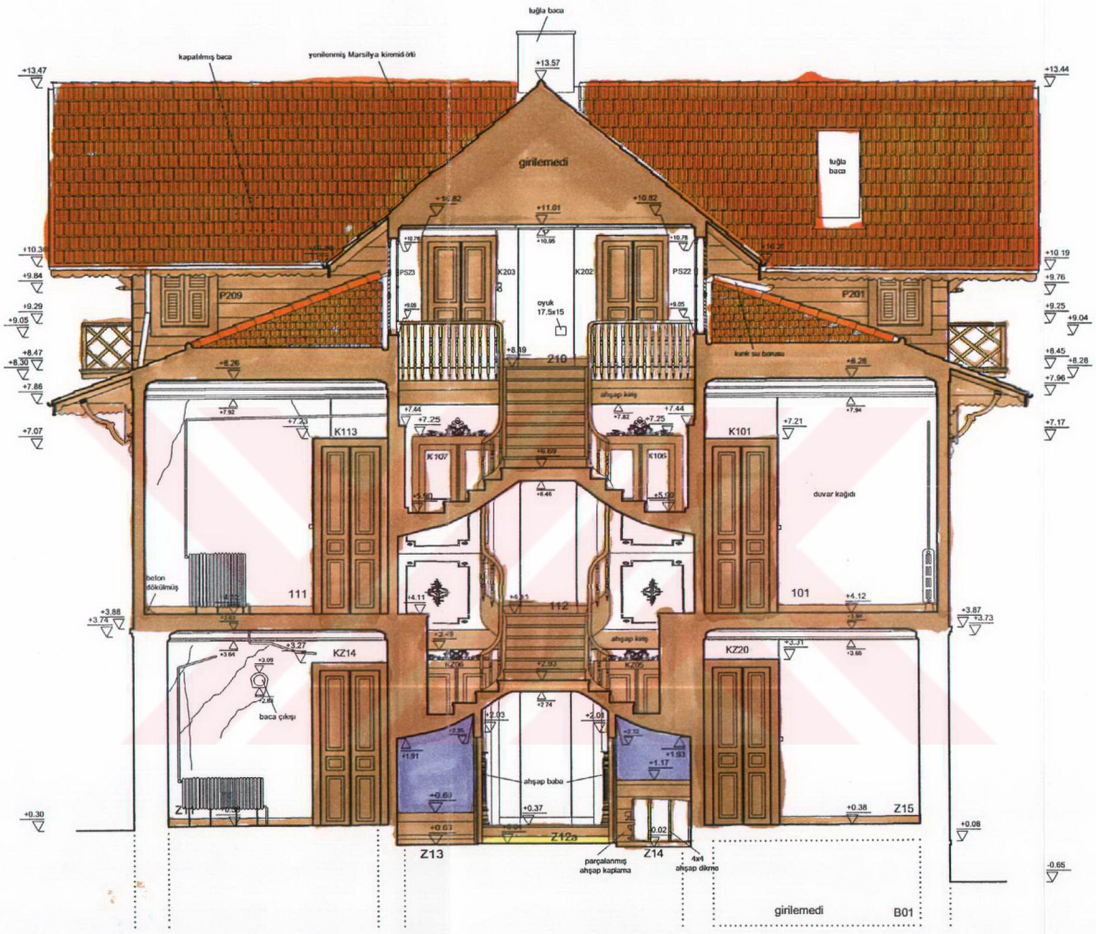

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

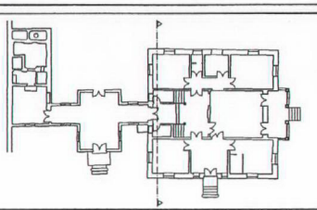

PAFTA ADI: 7-7 KESİTİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 33 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

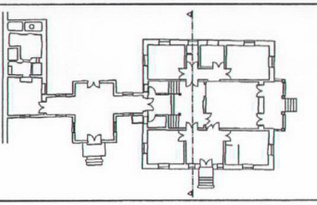

PAFTA ADI: 8-8 KESİTİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 34 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

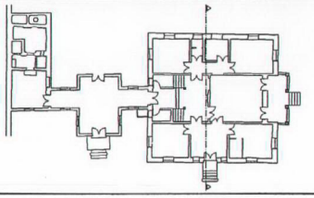

PAFTA ADI: 9-9 KESİTİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 35 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

* Lejand ya da yazı ile malzemesi belirtilmeyen duvar yüzeyleri badanalıdır.

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

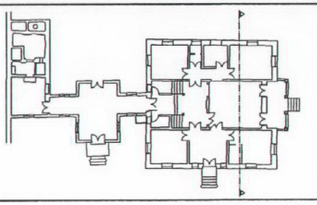

PAFTA ADI: 10-10 KESİTİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 36 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

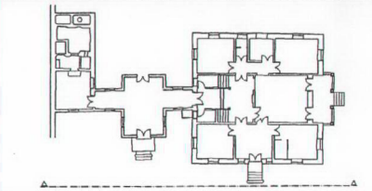

PAFTA ADI: GÜNEYBATI CEPHESİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 37

ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

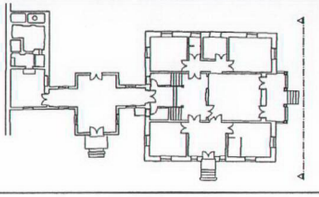

PAFTA ADI: GÜNEYDOĞU CEPHESİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 38 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 38. Güneydoğu cephesi malzeme analizi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KUZEYDOĞU CEPHESİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 39 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 39. Kuzeydoğu cephesi malzeme analizi

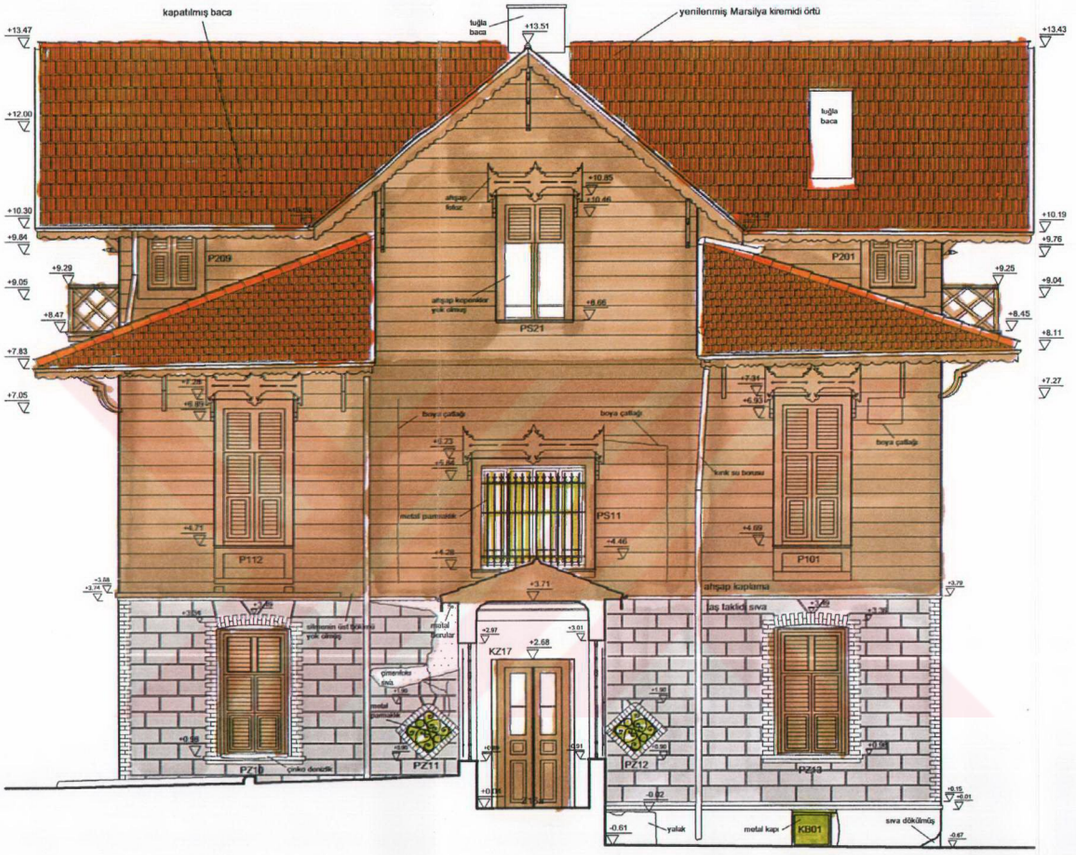

- Kagir (taş/tuğla duvar örgüsü)
- Ahşap
- Mermer
- Metal
- Çini / fayans
- Terazzo
- Özgün badana / boya
- Çimento esaslı malzeme
- Kesme taş taklidi sıva
- Marsilya kiremidi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

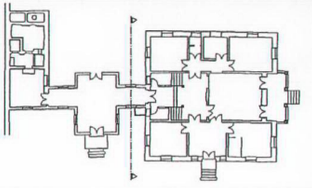

PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ - MALZEME ANALİZİ

PAFTA NO: 40 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

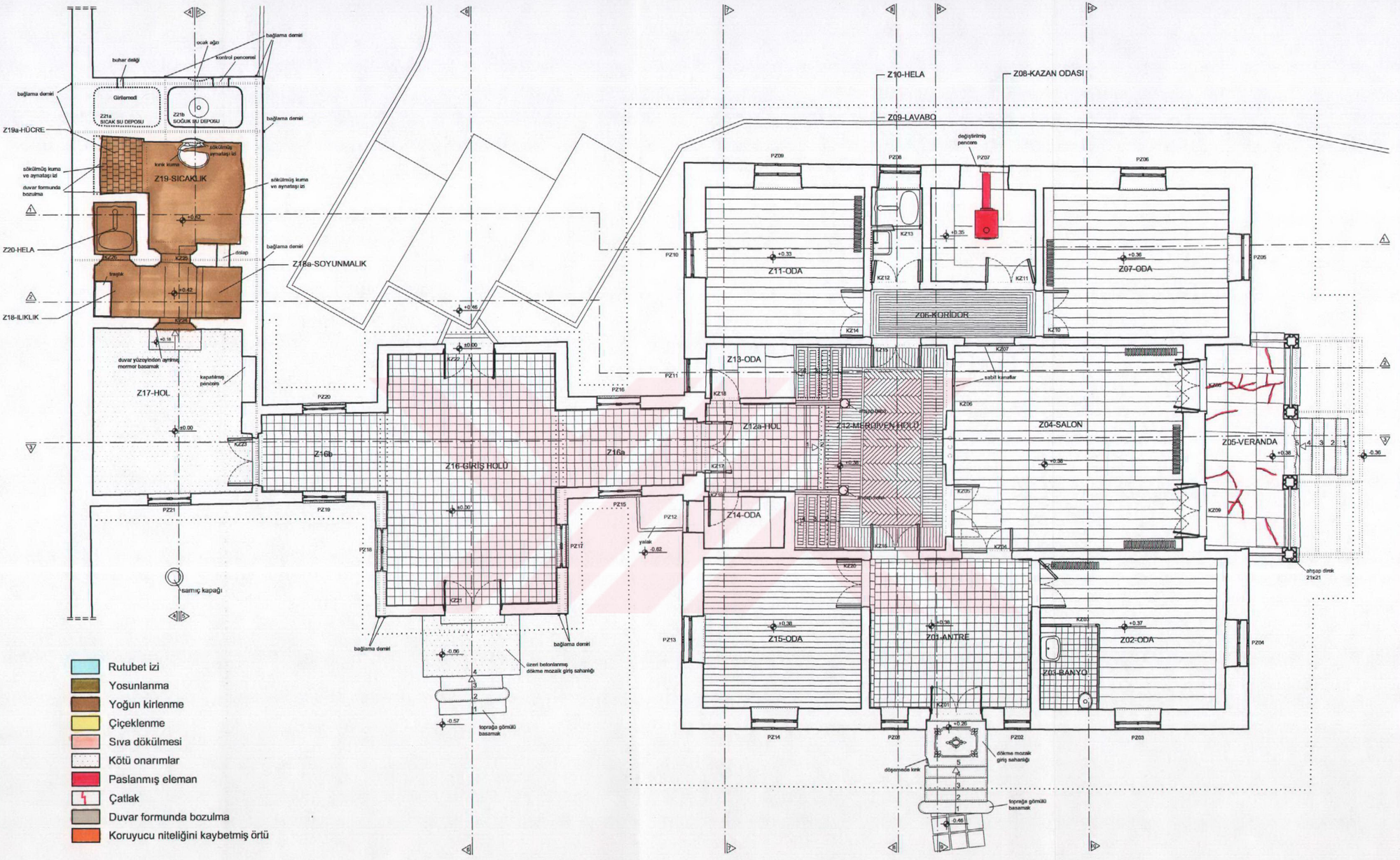

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 41 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.41 Zemin kat planı hasar analizi

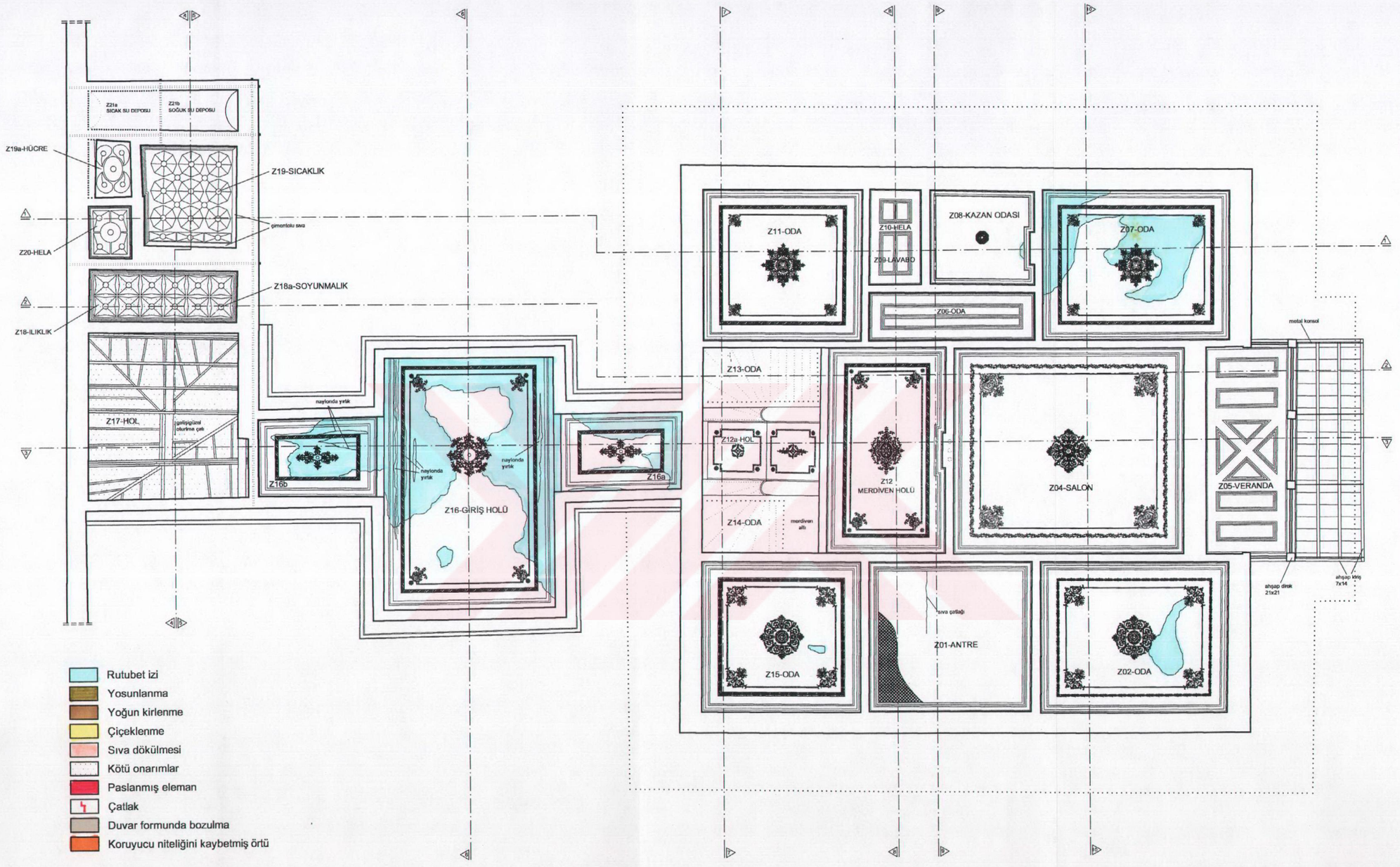

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ZEMİN KAT TAVAN PLANI - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 42 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.42 Zemin kat tavan planı hasar analizi

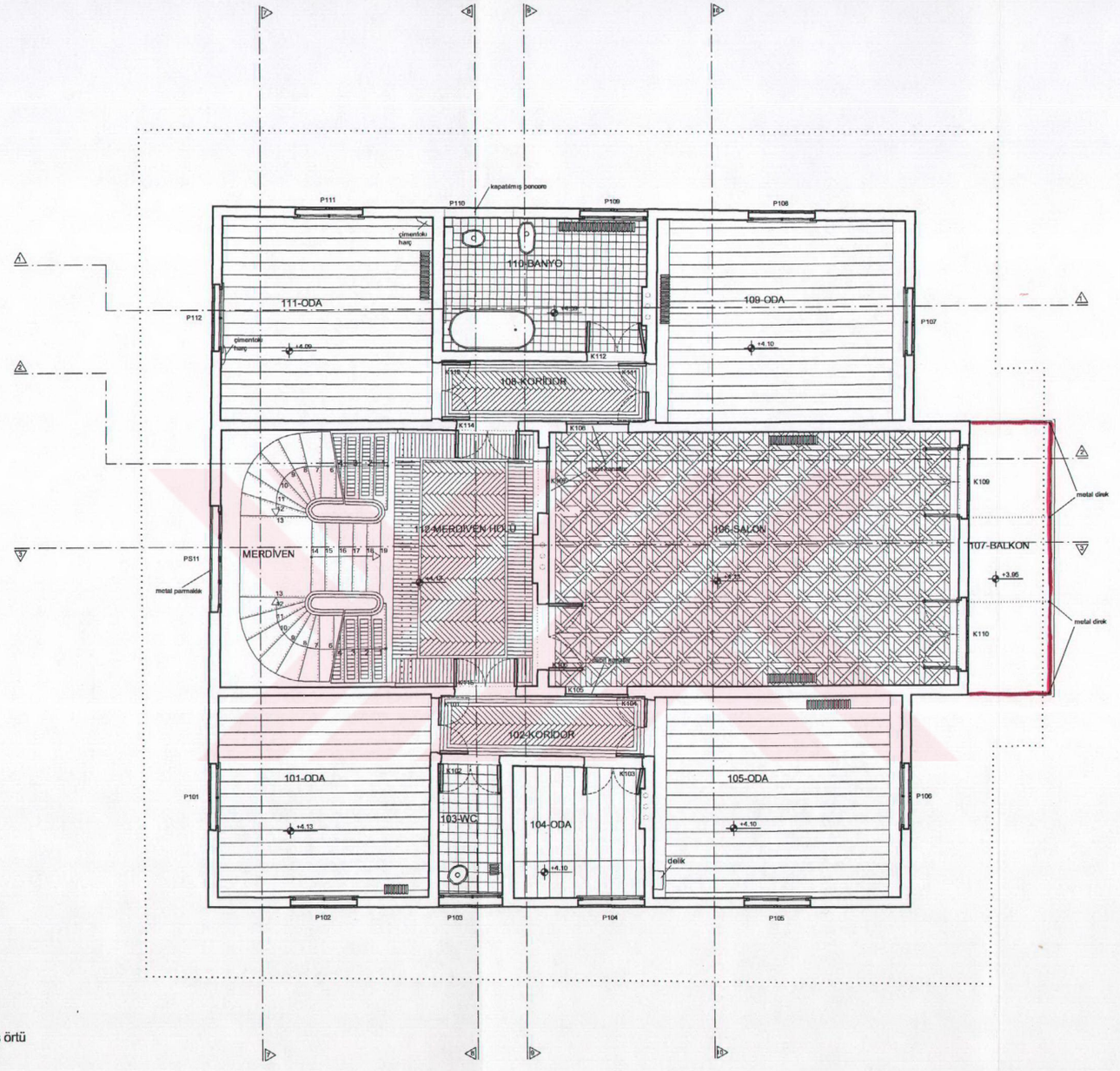

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 43 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.43. Birinci kat planı hasar analizi

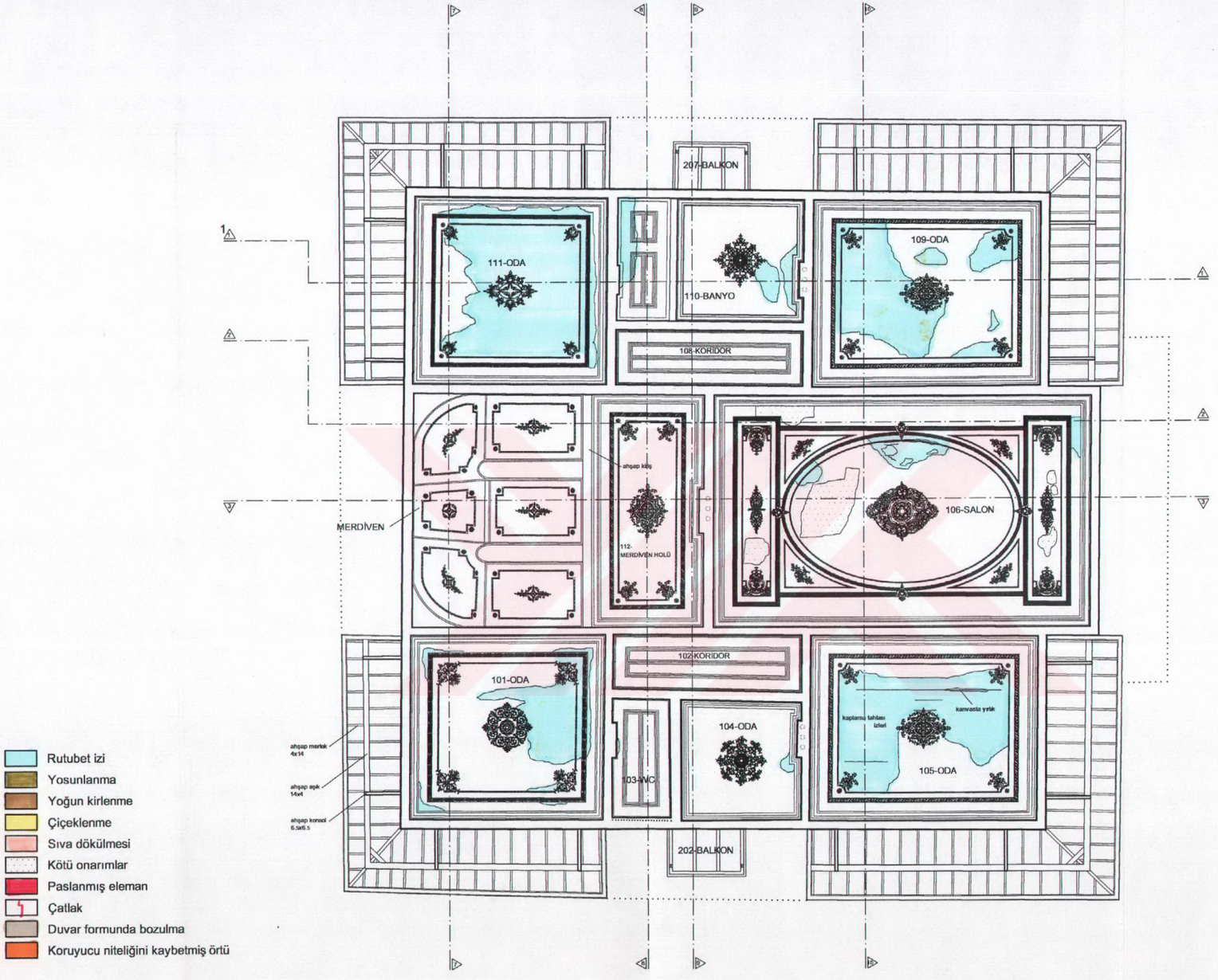

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT TAVAN PLANI - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 44 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 44. Birinci kat tavan planı hasar analizi

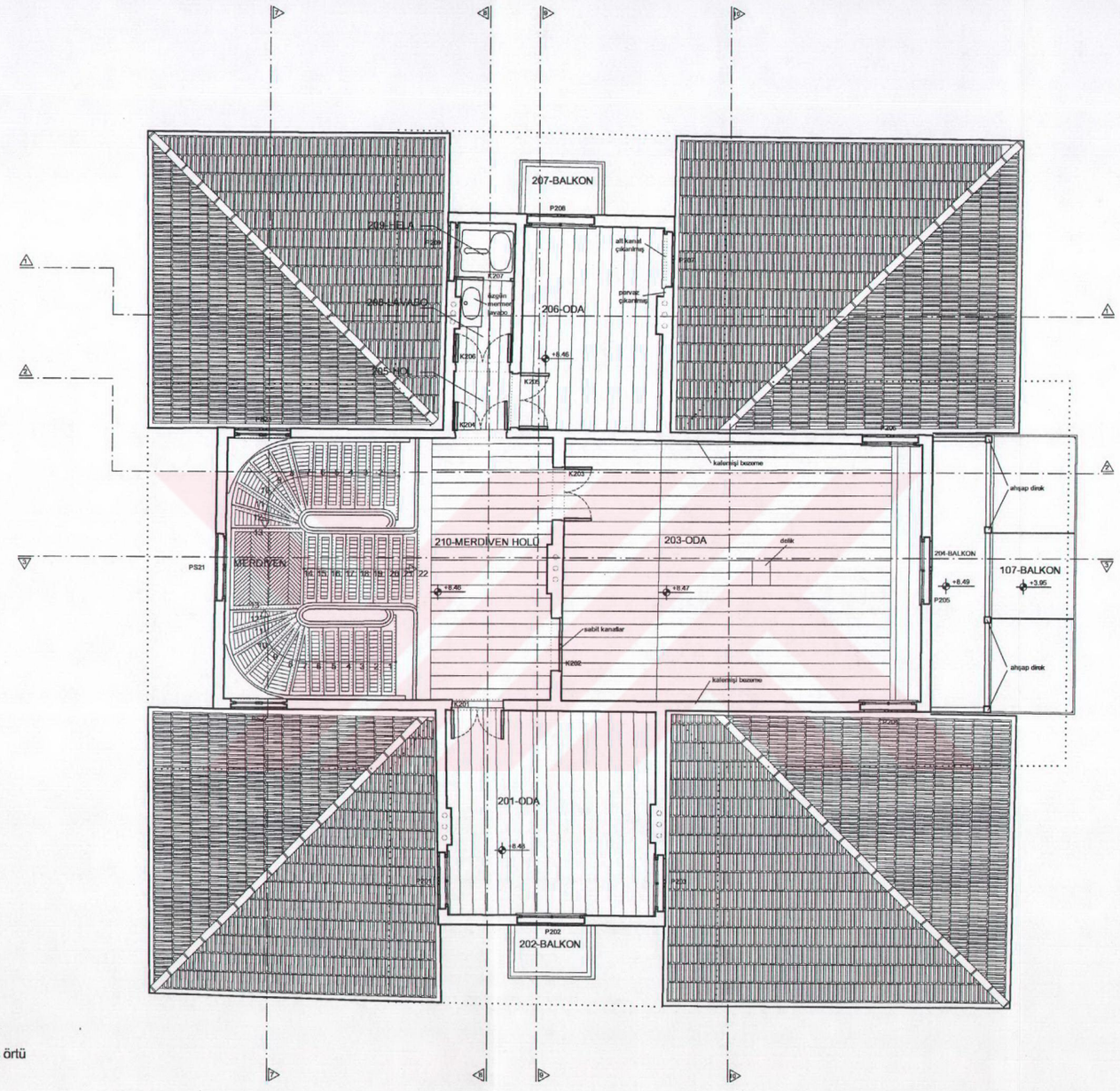

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 45 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

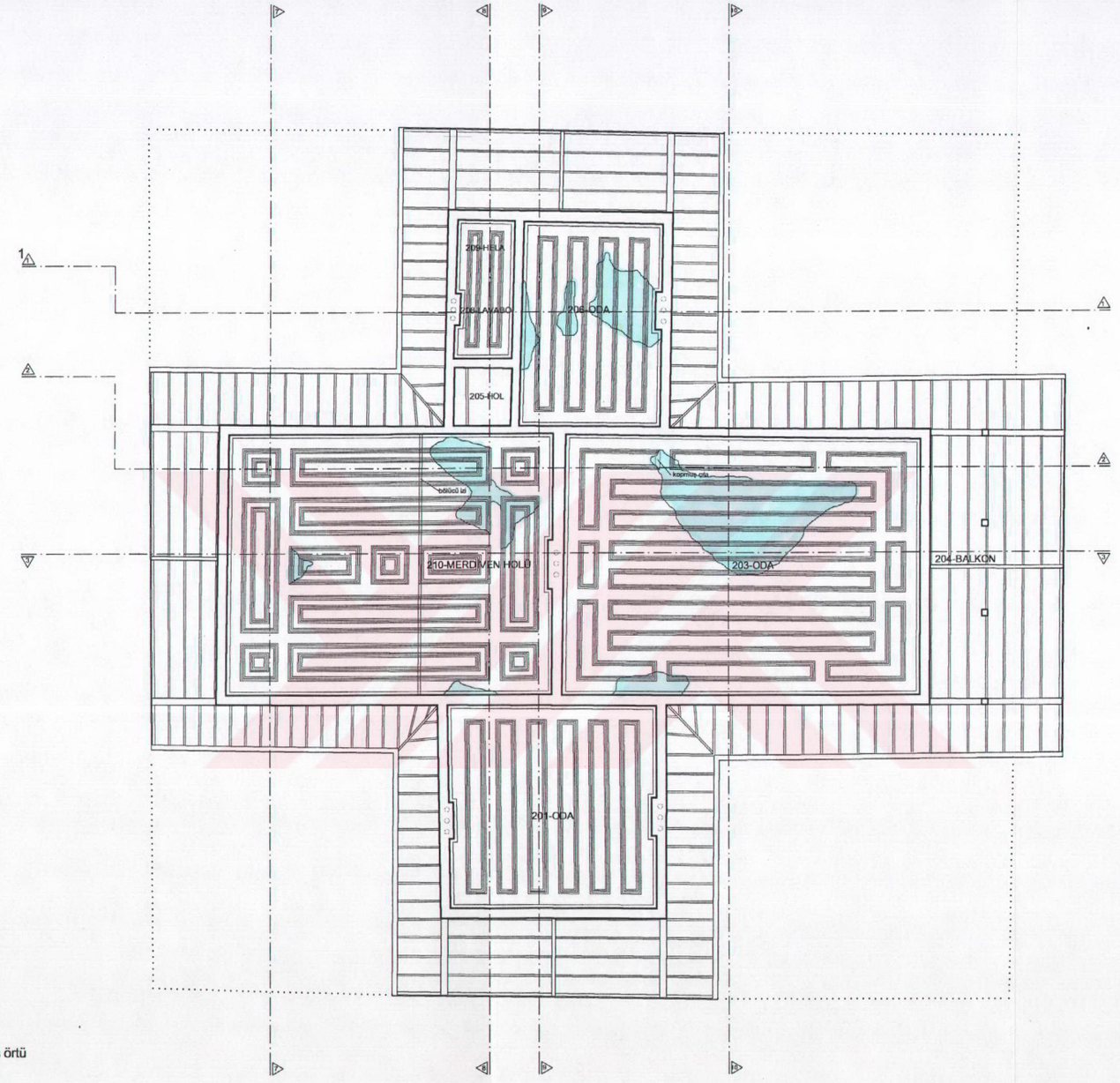

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT TAVAN PLANI - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 46 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

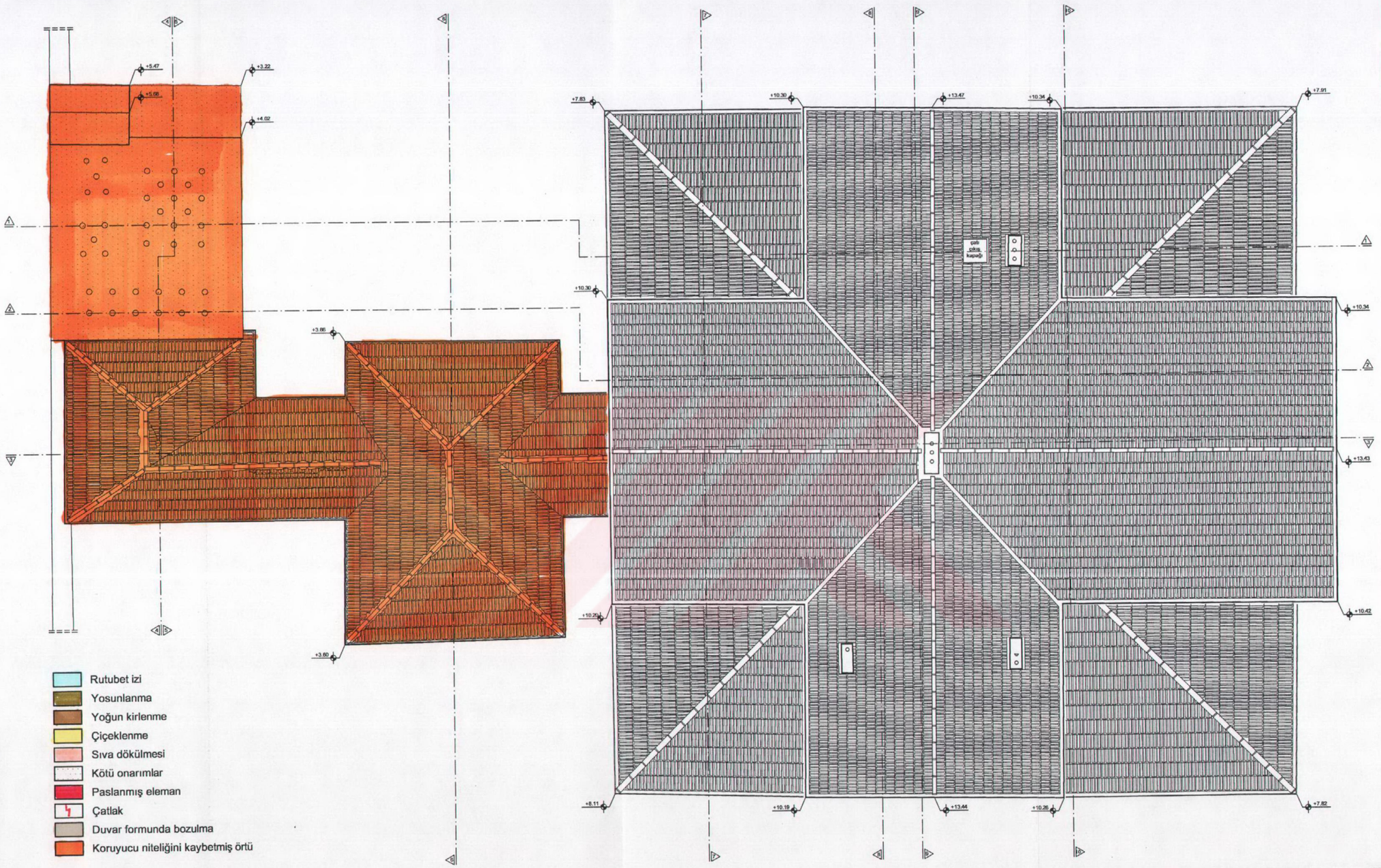

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ÇATI PLANI - HASAR TESPİTİ

PAFTA NO: 47

ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

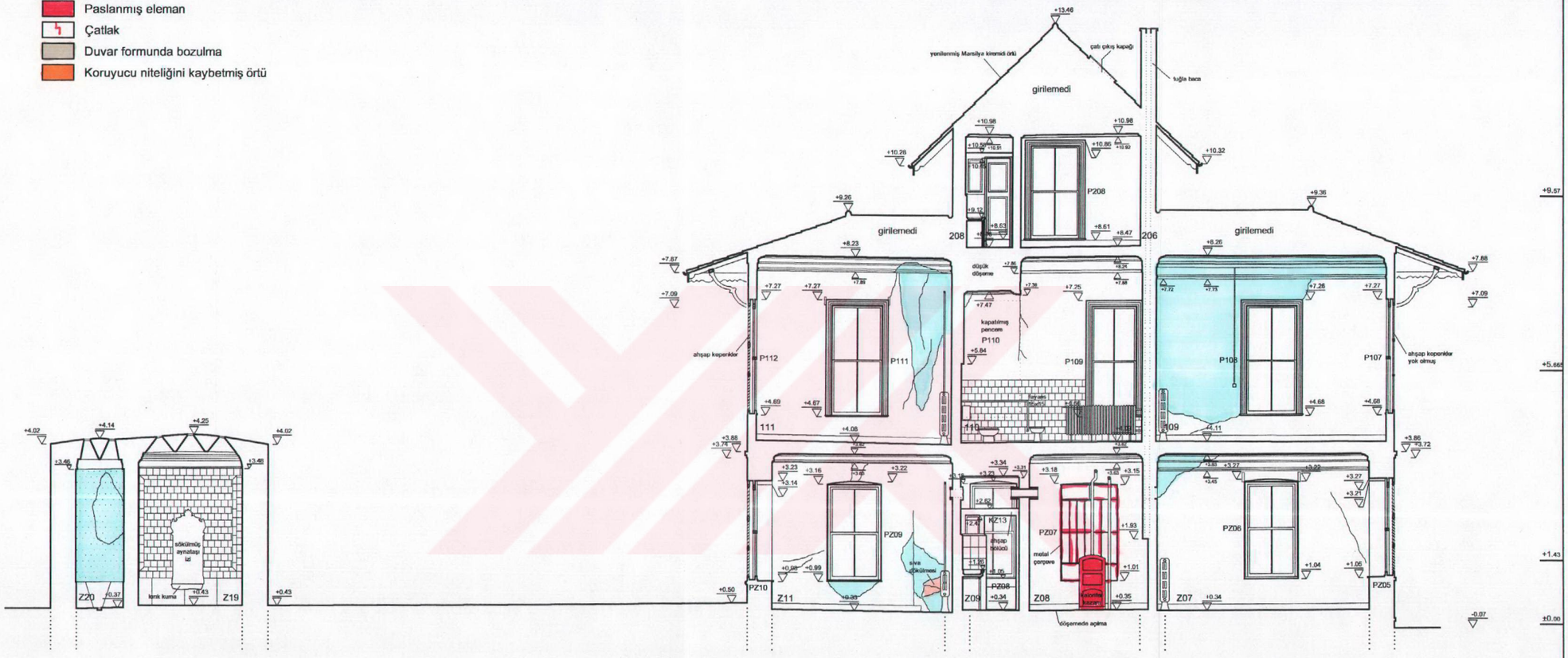

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

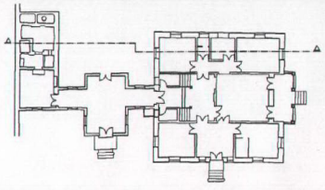

PAFTA ADI: 1-1 KESİTİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 48 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

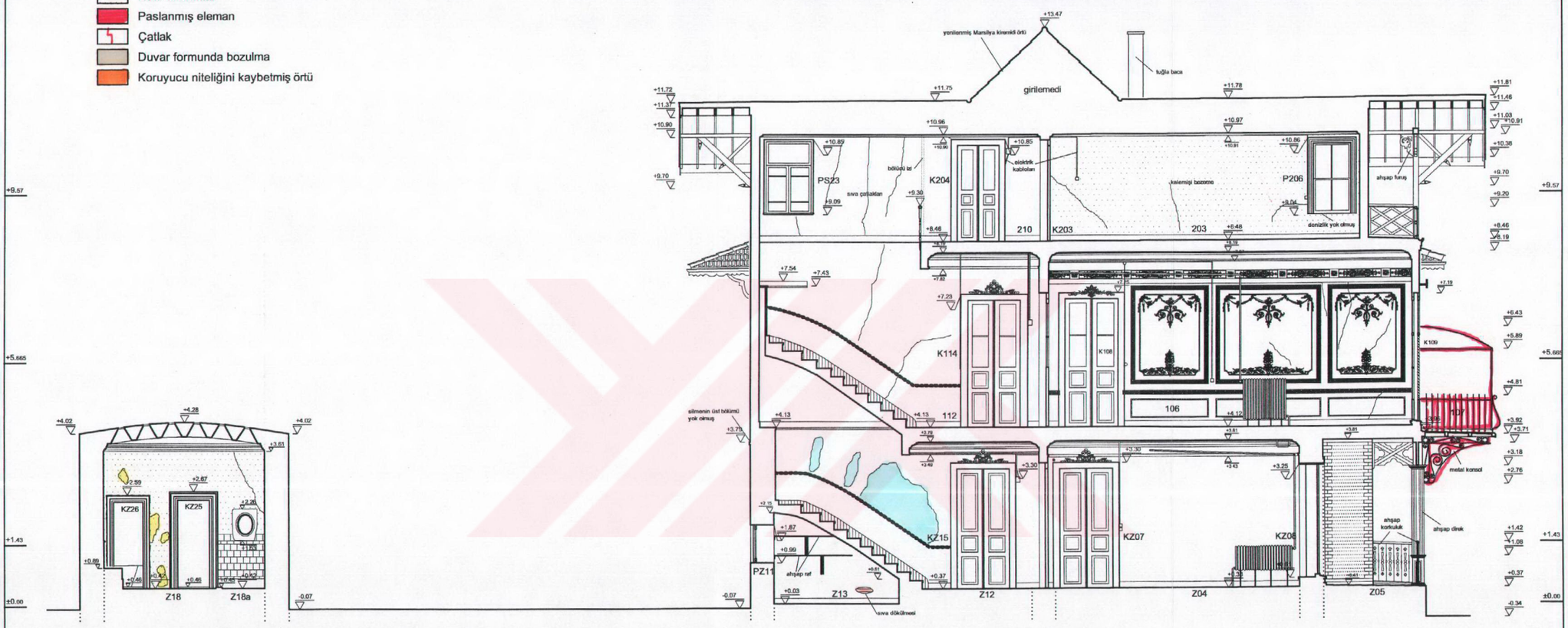

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: 2-2 KESİTİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 49 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 49. 2-2 Kesiti hasar analizi

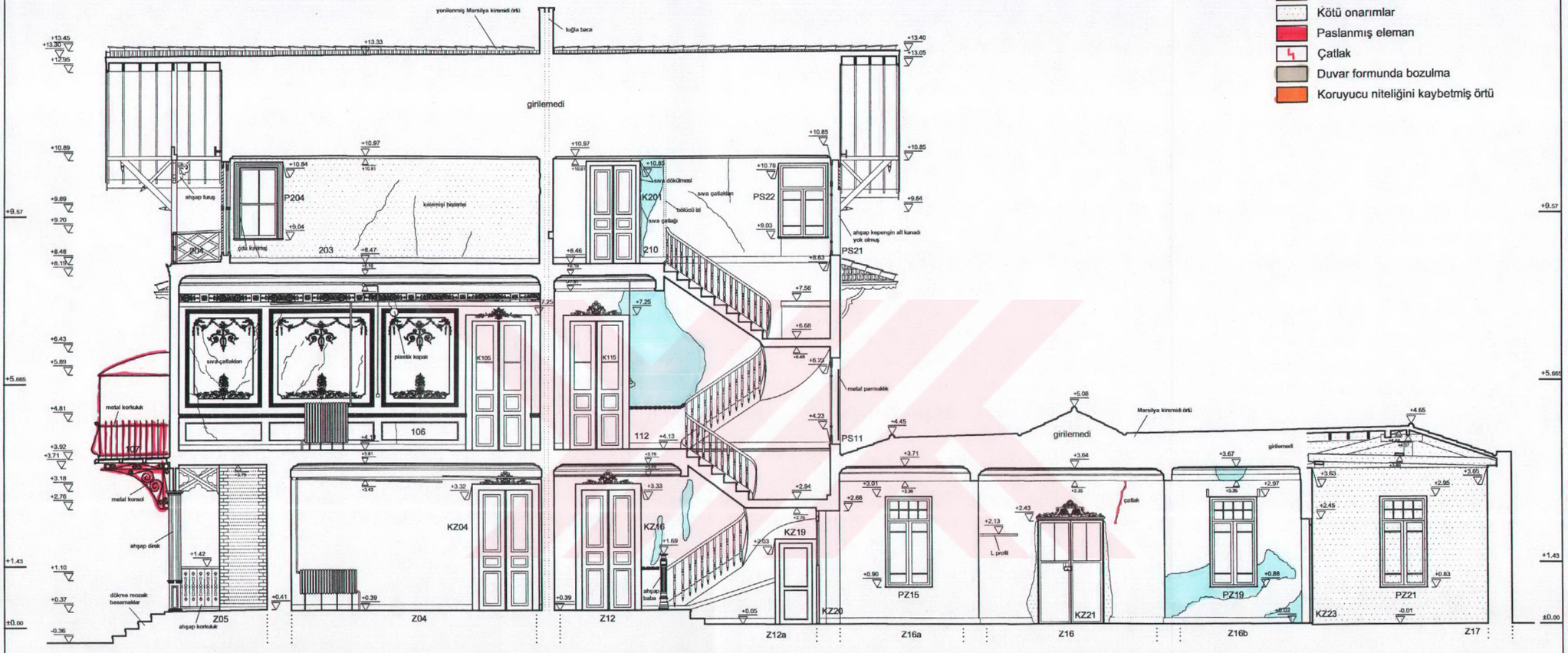

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

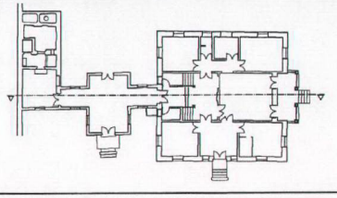

PAFTA ADI: 3-3 KESİTİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 50 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 4.50. 3-3 Kesiti hasar analizi

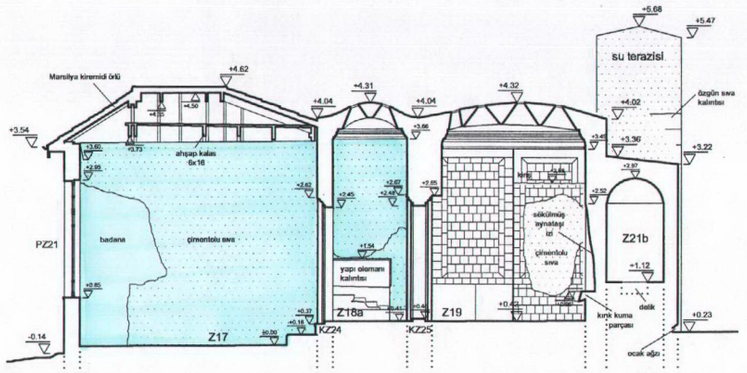

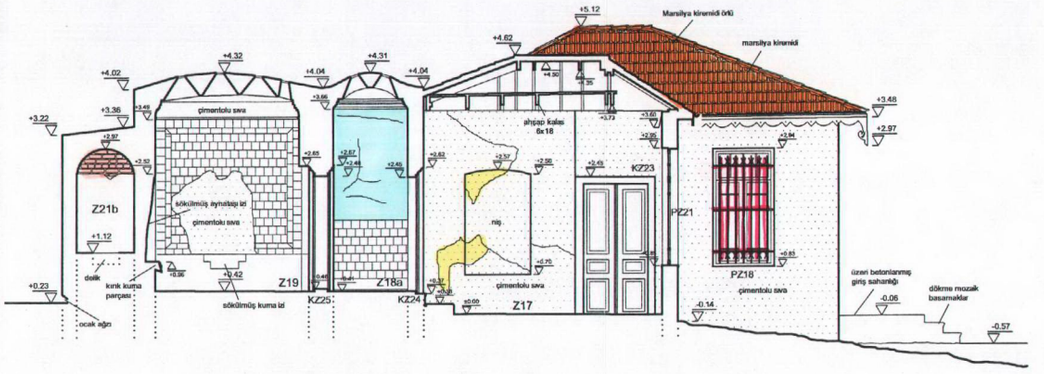

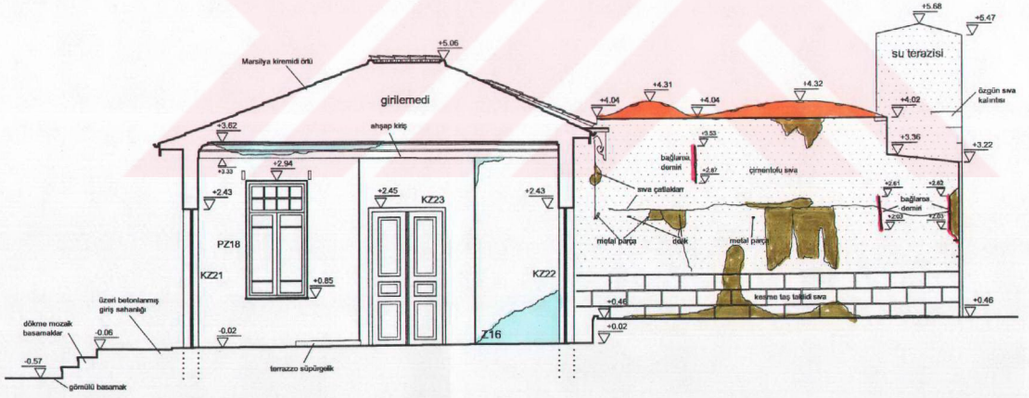

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

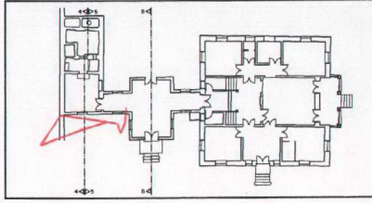

PAFTA ADI: 4-4, 5-5, 6-6 KESİTLERİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 51 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

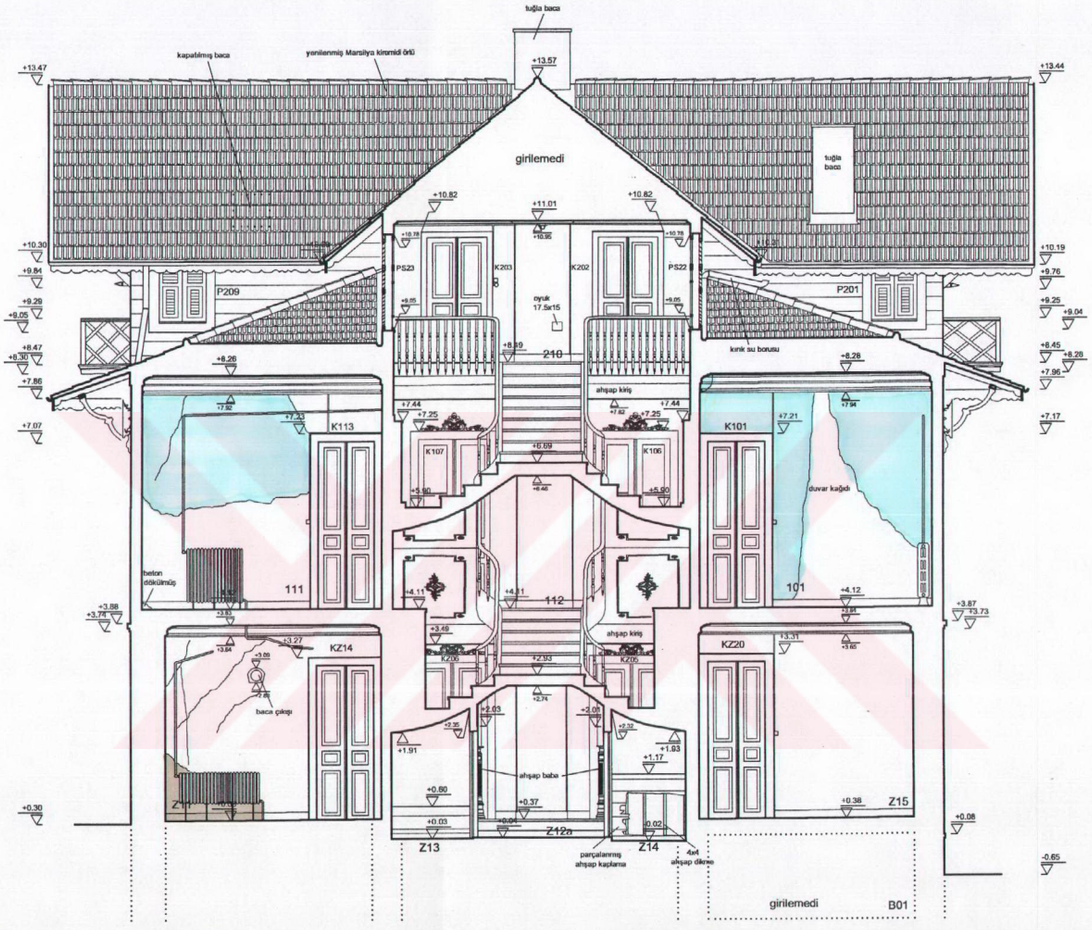

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

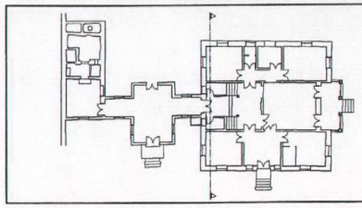

PAFTA ADI: 7-7 KESİTİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 52 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

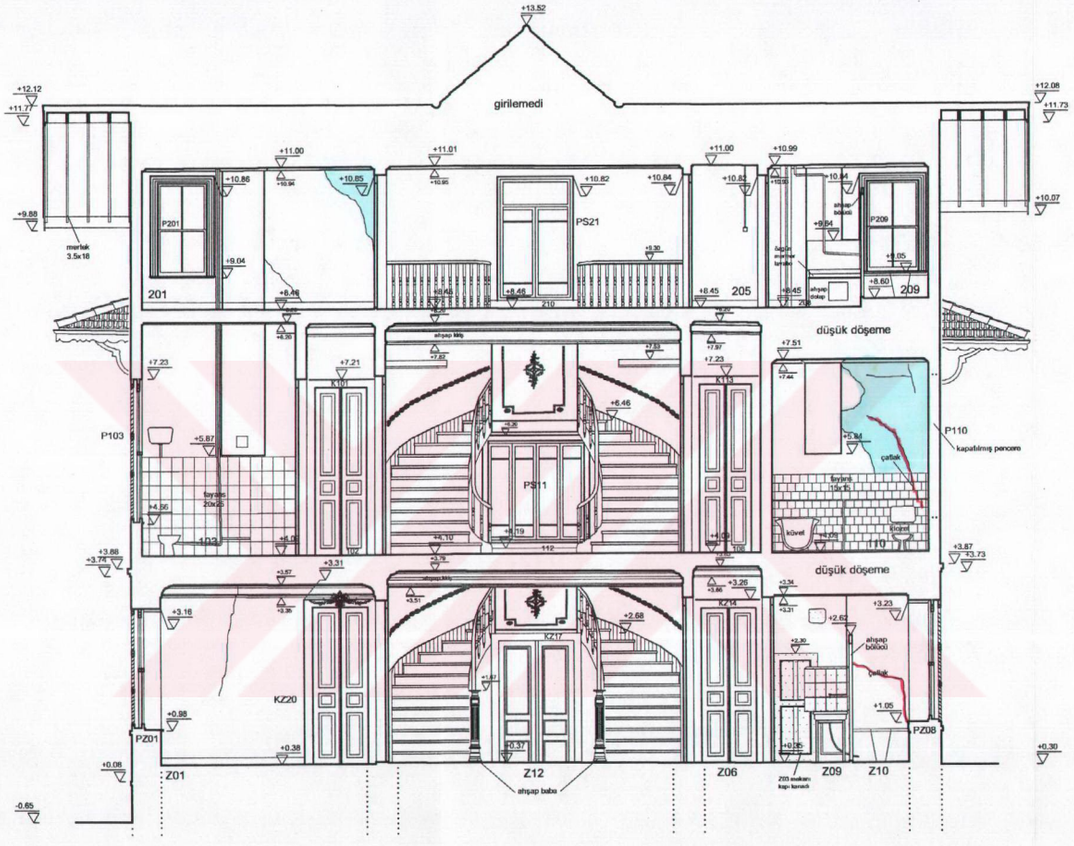

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

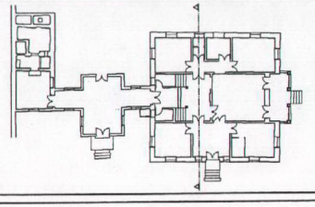

PAFTA ADI: 8-8 KESİTİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 53 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.53. 8-8 Kesiti hasar analizi

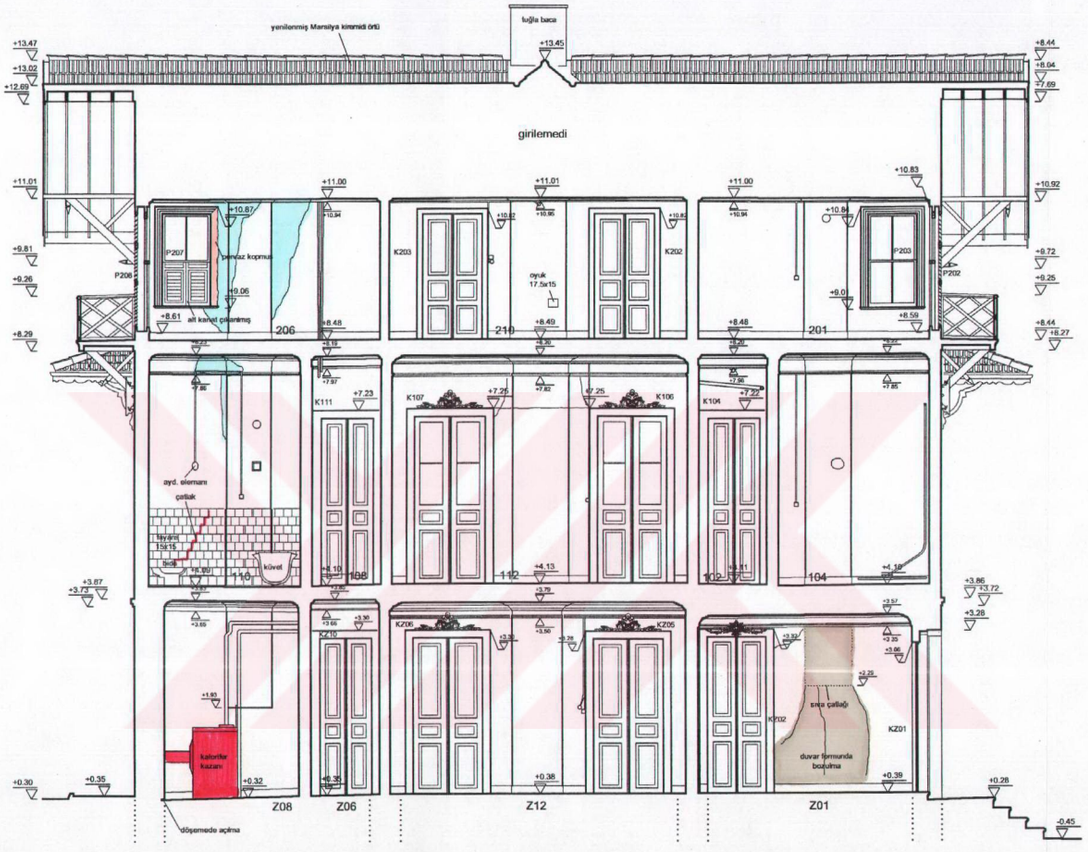

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

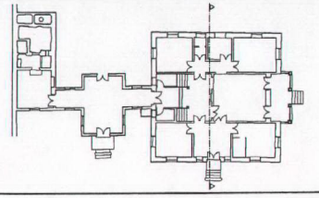

PAFTA ADI: 9-9 KESİTİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 54 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 54. 9-9 Kesiti hasar analizi

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

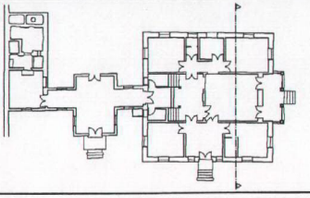

PAFTA ADI: 10-10 KESİTİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 55 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 55. 10-10 Kesiti hasar analizi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: GÜNEYBATI CEPHESİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 56

ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.56 Güneybatı cephesi hasar analizi

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: GÜNEYDOĞU CEPHESİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 57 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 57. Güneydoğu cephesi hasar analizi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KUZEYDOĞU CEPHESİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 58

ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.58. Kuzeydoğu cephesi hasar analizi

- Rutubet izi
- Yosunlanma
- Yoğun kirlenme
- Çiçeklenme
- Sıva dökülmesi
- Kötü onarımlar
- Paslanmış eleman
- Çatlak
- Duvar formunda bozulma
- Koruyucu niteliğini kaybetmiş örtü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ - HASAR ANALİZİ

PAFTA NO: 59 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.59. Kuzeybatı cephesi hasar analizi

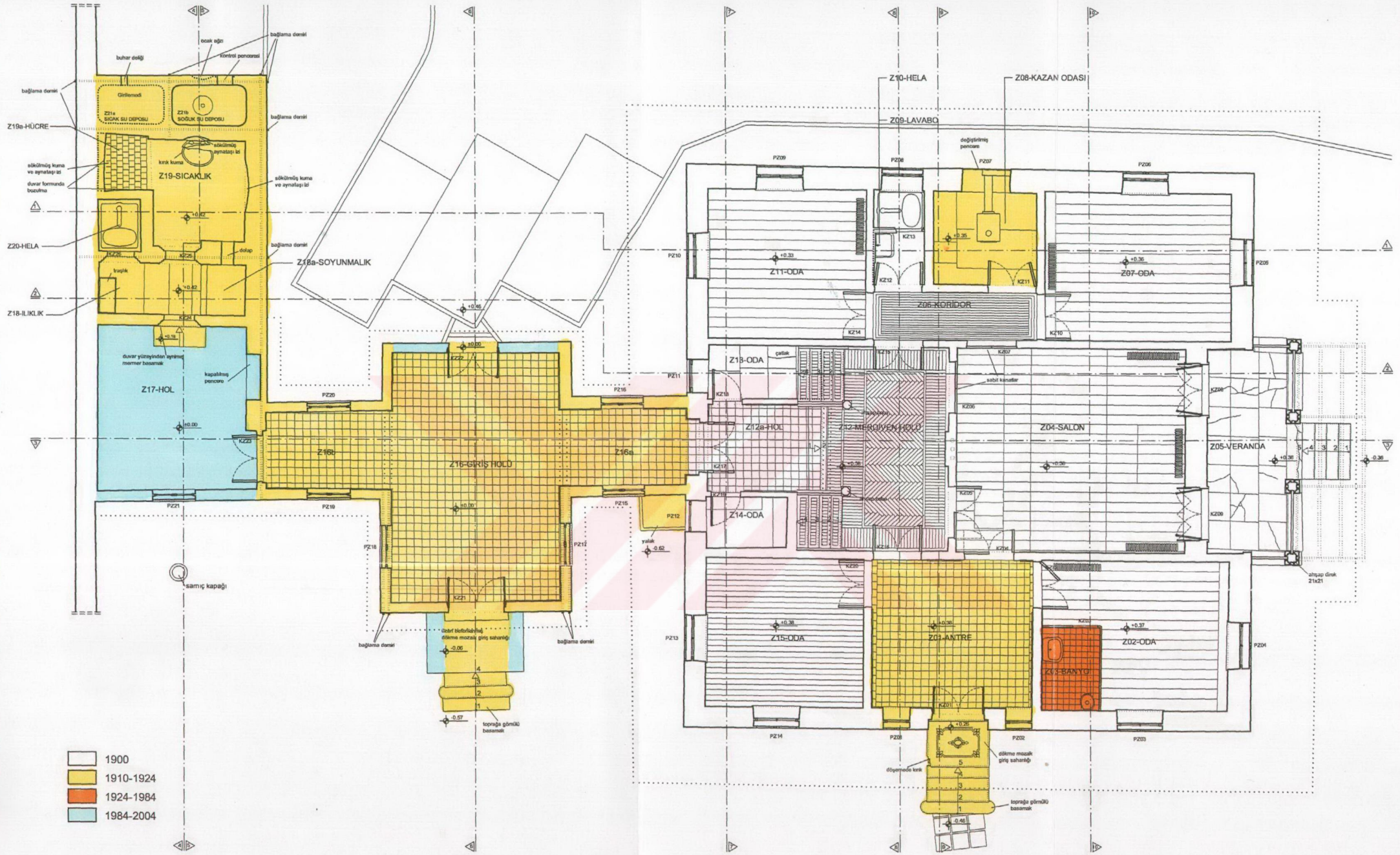

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI - DÖNEM ANALİZİ PAFTA NO: 60 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.60. Zemin kat planı dönem analizi

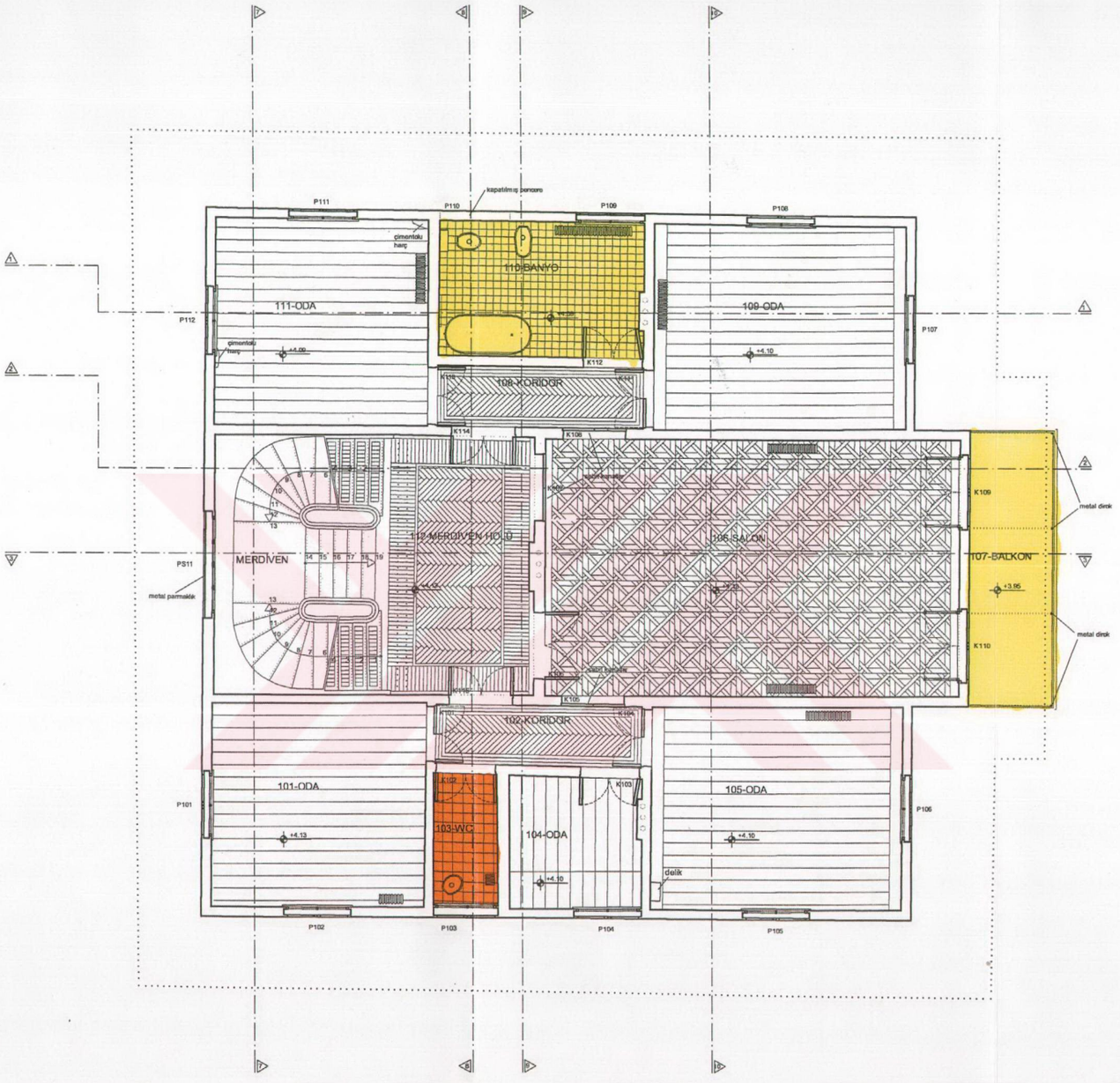

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 61 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

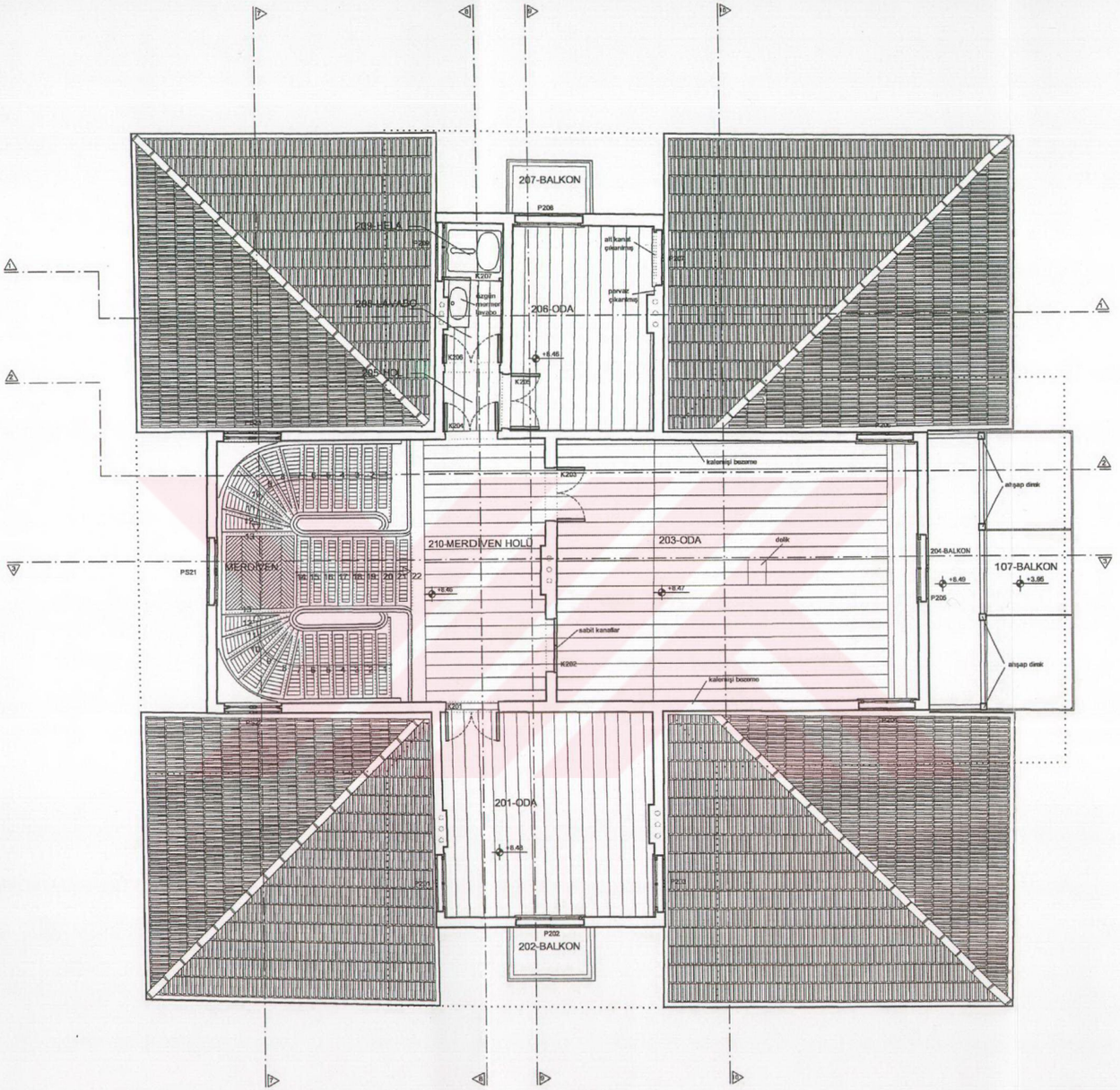

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 62 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.62. İkinci kat planı dönem analizi

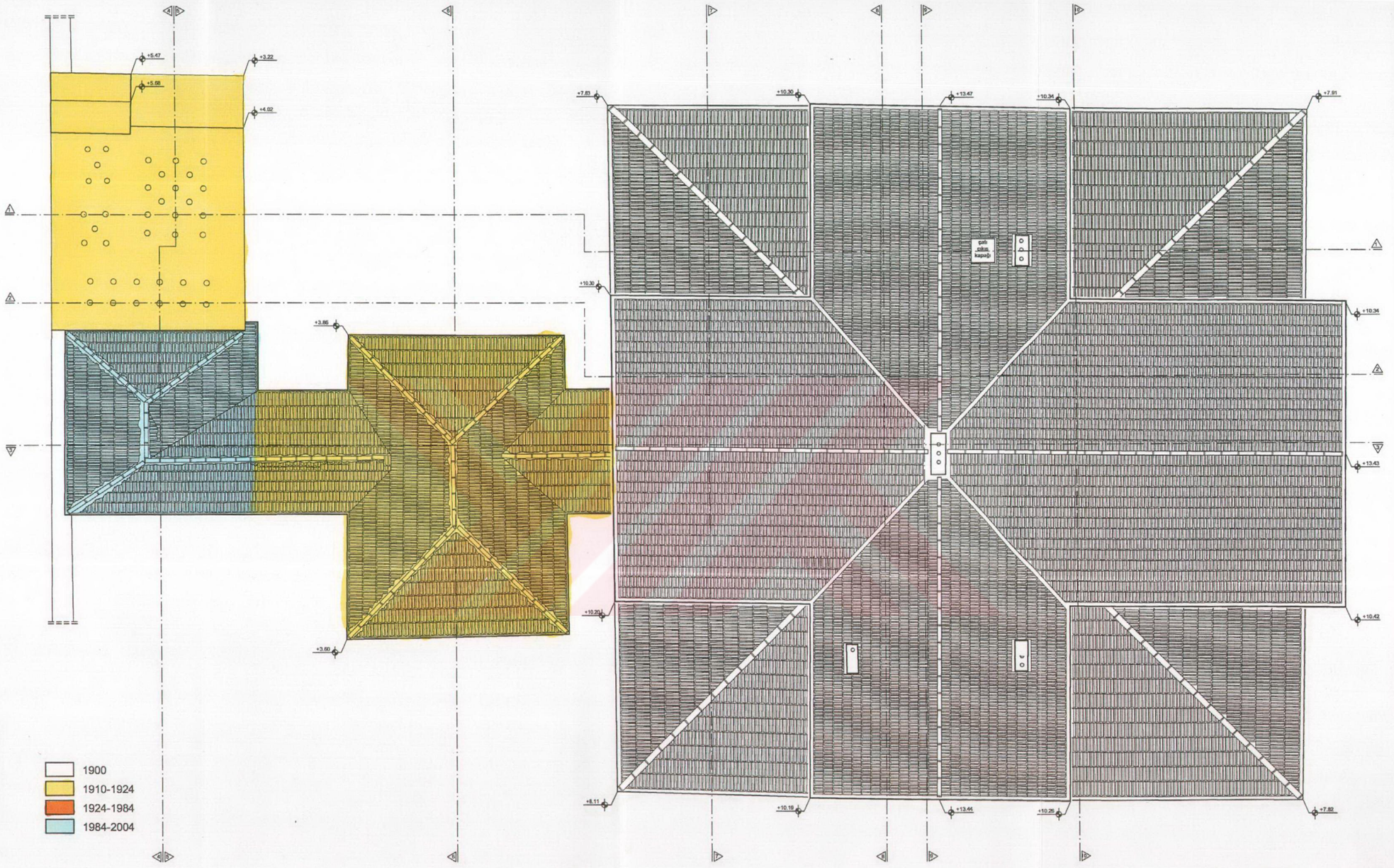

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ÇATI PLANI - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 63 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: 1-1 KESİTİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 64 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.64. 1-1 Kesiti dönem analizi

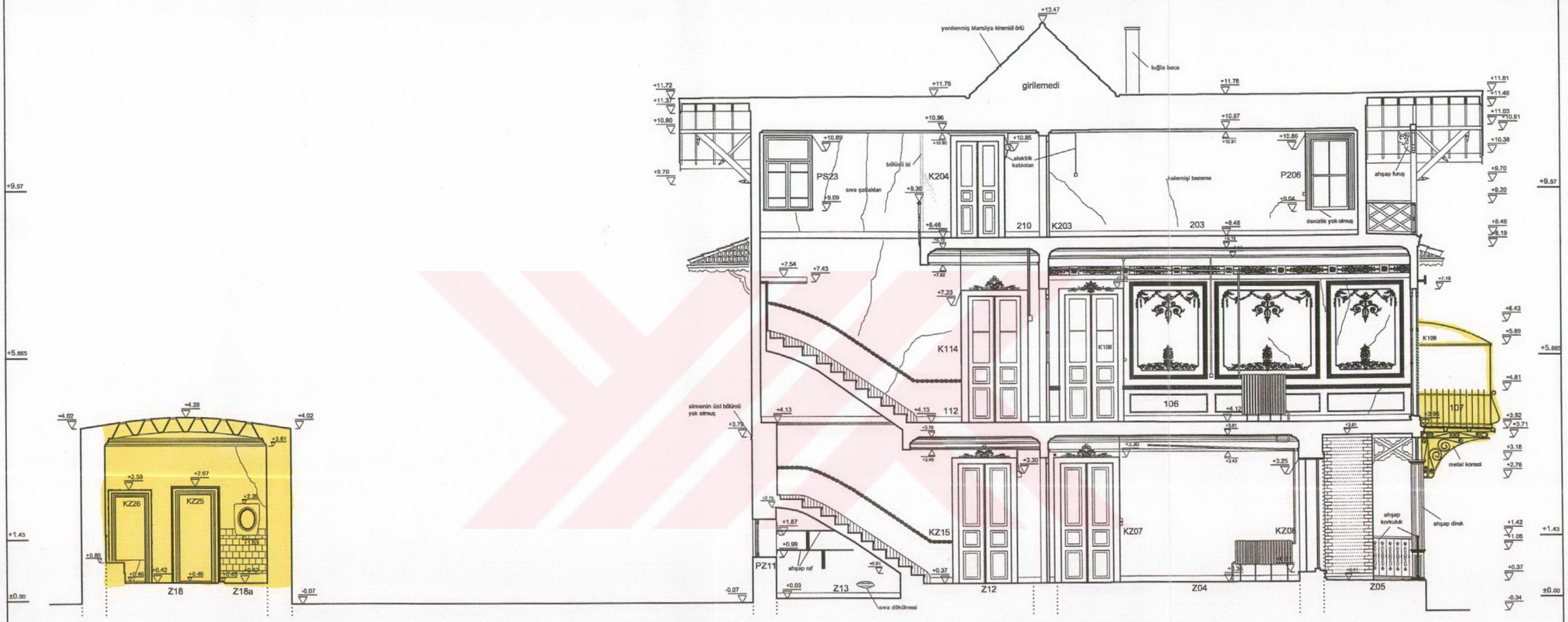

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

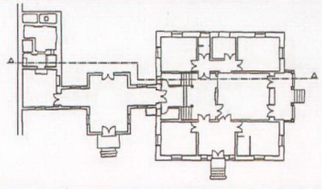

PAFTA ADI: 2-2 KESİTİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 65

ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

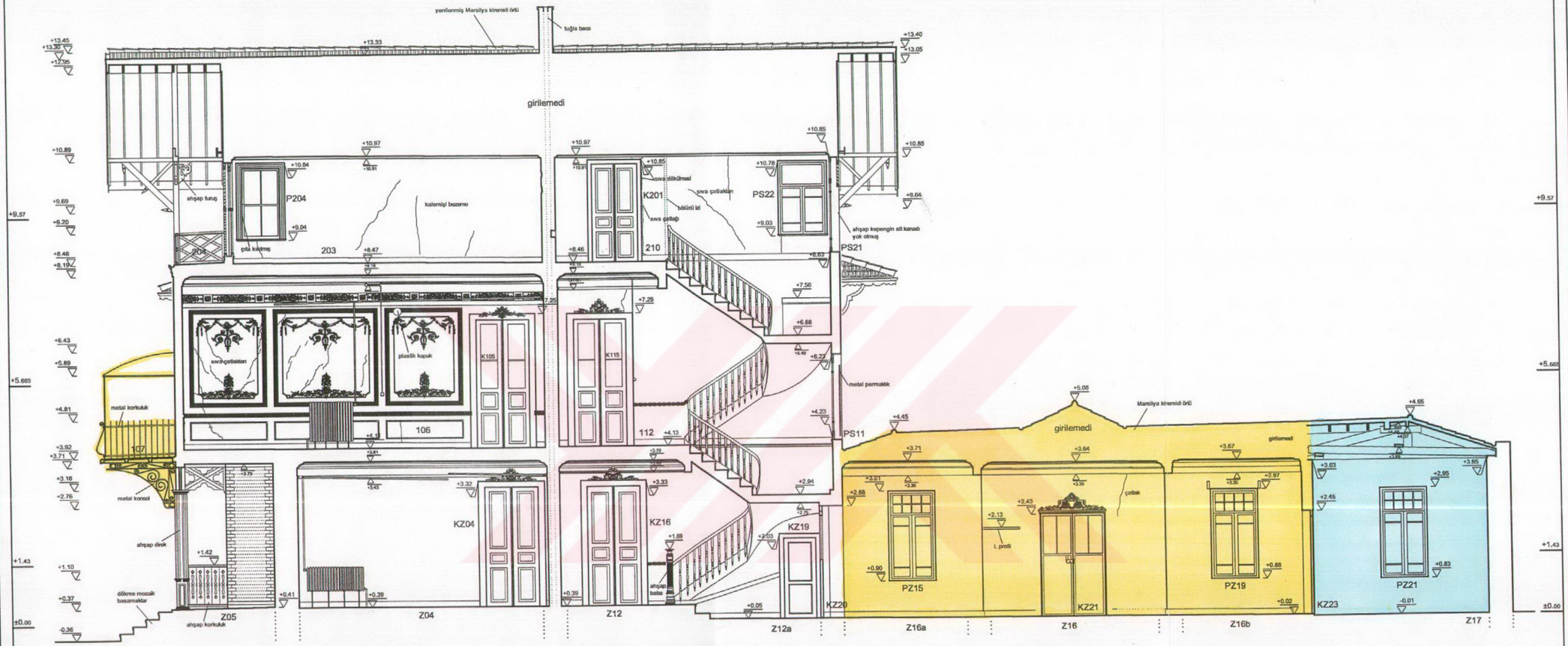

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

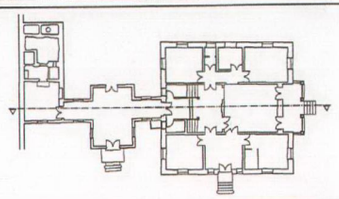

PAFTA ADI: 3-3 KESİTİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 66 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 66. 3-3 Kesiti dönem analizi

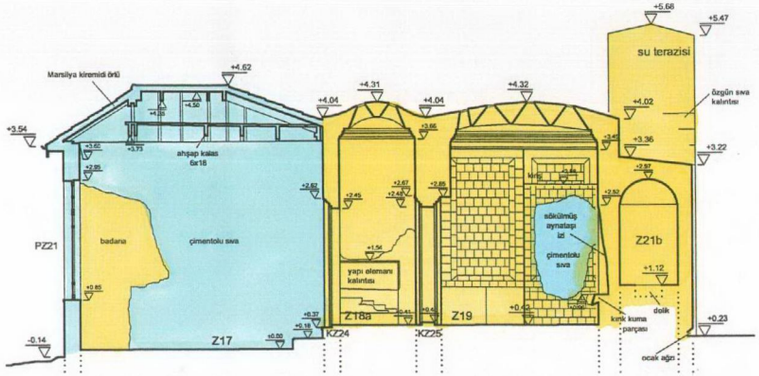

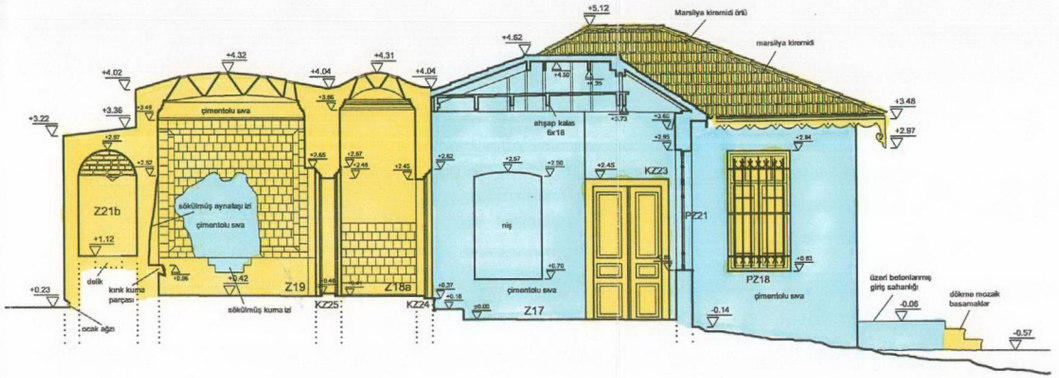

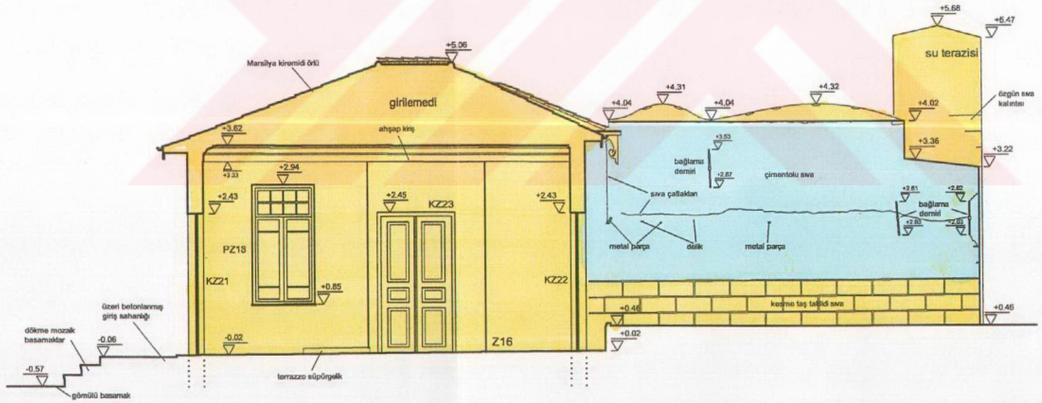

1900
1910-1924
1924-1984
1984-2004

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

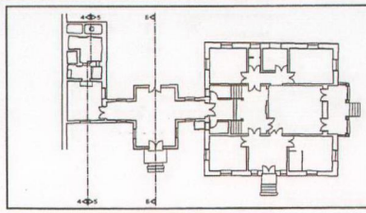

PAFTA ADI: 4-4, 5-5, 6-6 KESİTLERİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 67

ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

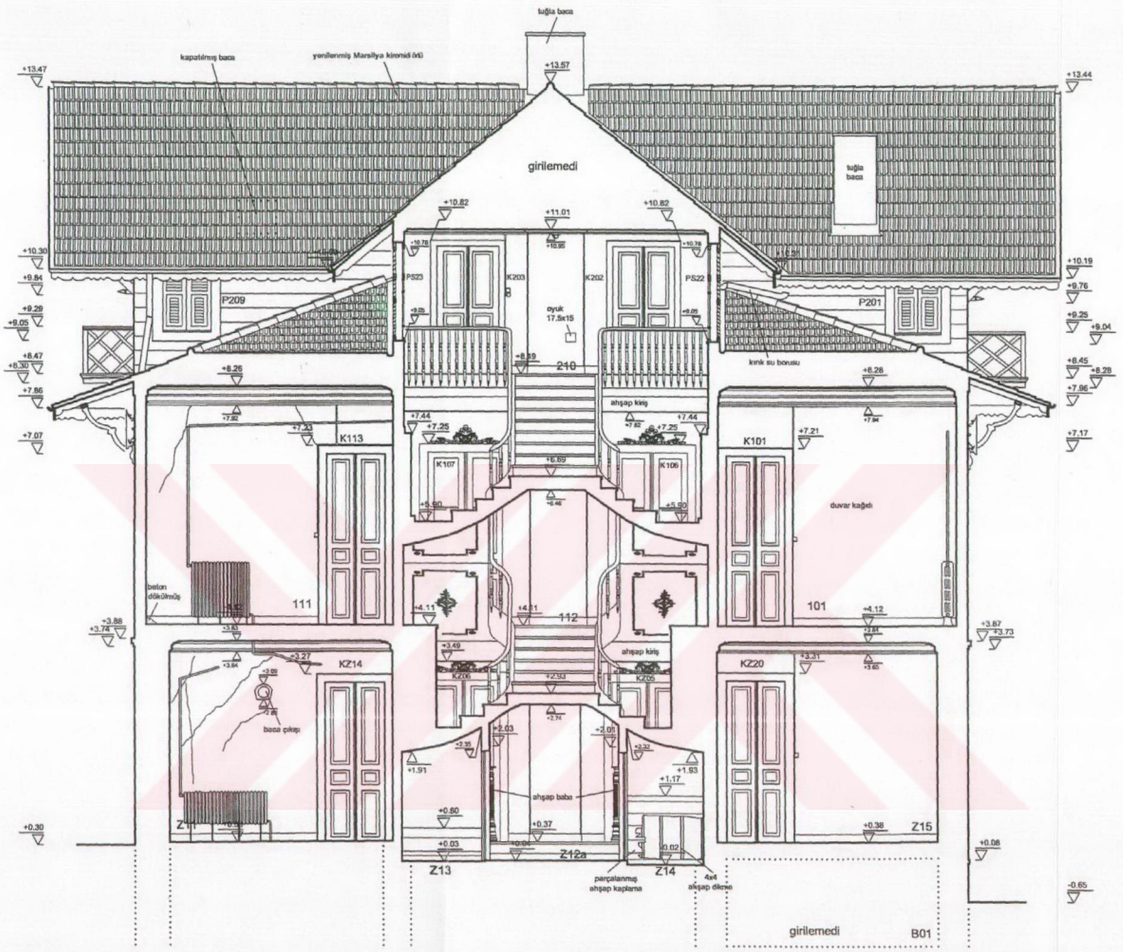

1900
1910-1924
1924-1984
1984-2004

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

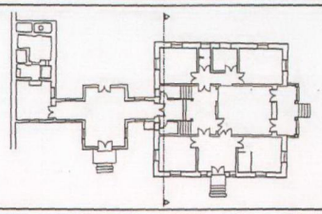

PAFTA ADI: 7-7 KESİTİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 68 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Sekil İ.68. 7-7 Kesiti dönem analizi

1900
1910-1924
1924-1984
1984-2004

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

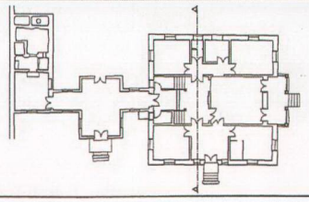

PAFTA ADI: 8-8 KESİTİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 69 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

1900
1910-1924
1924-1984
1984-2004

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

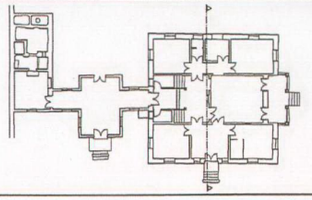

PAFTA ADI: 9-9 KESİTİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 70 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 3.70. 9-9 Kesiti dönem analizi

1900
1910-1924
1924-1984
1984-2004

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

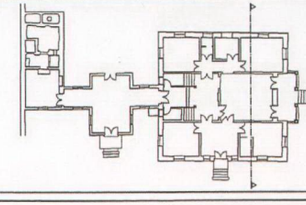

PAFTA ADI: 10-10 KESİTİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 71 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil J.71. 10-10 Kesiti dönem analizi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

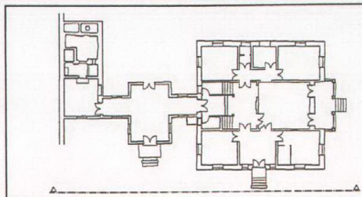

PAFTA ADI: GÜNEYBATI CEPHESİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 72 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.72. Güneybatı cephesi dönem analizi

1900
1910-1924
1924-1984
1984-2004

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

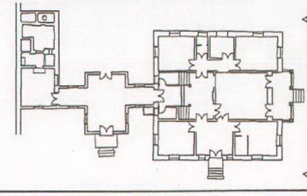

PAFTA ADI: GÜNEYDOĞU CEPHESİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 73 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil 73. Güneydoğu cephesi dönem analizi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

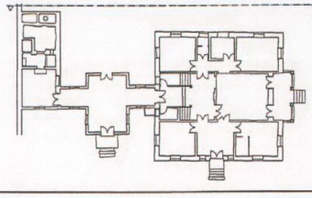

PAFTA ADI: KUZEYDOĞU CEPHESİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 74 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

1900
1910-1924
1924-1984
1984-2004

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ - DÖNEM ANALİZİ

PAFTA NO: 75 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.75 Kuzeybatı cephesi dönem analizi

Z01

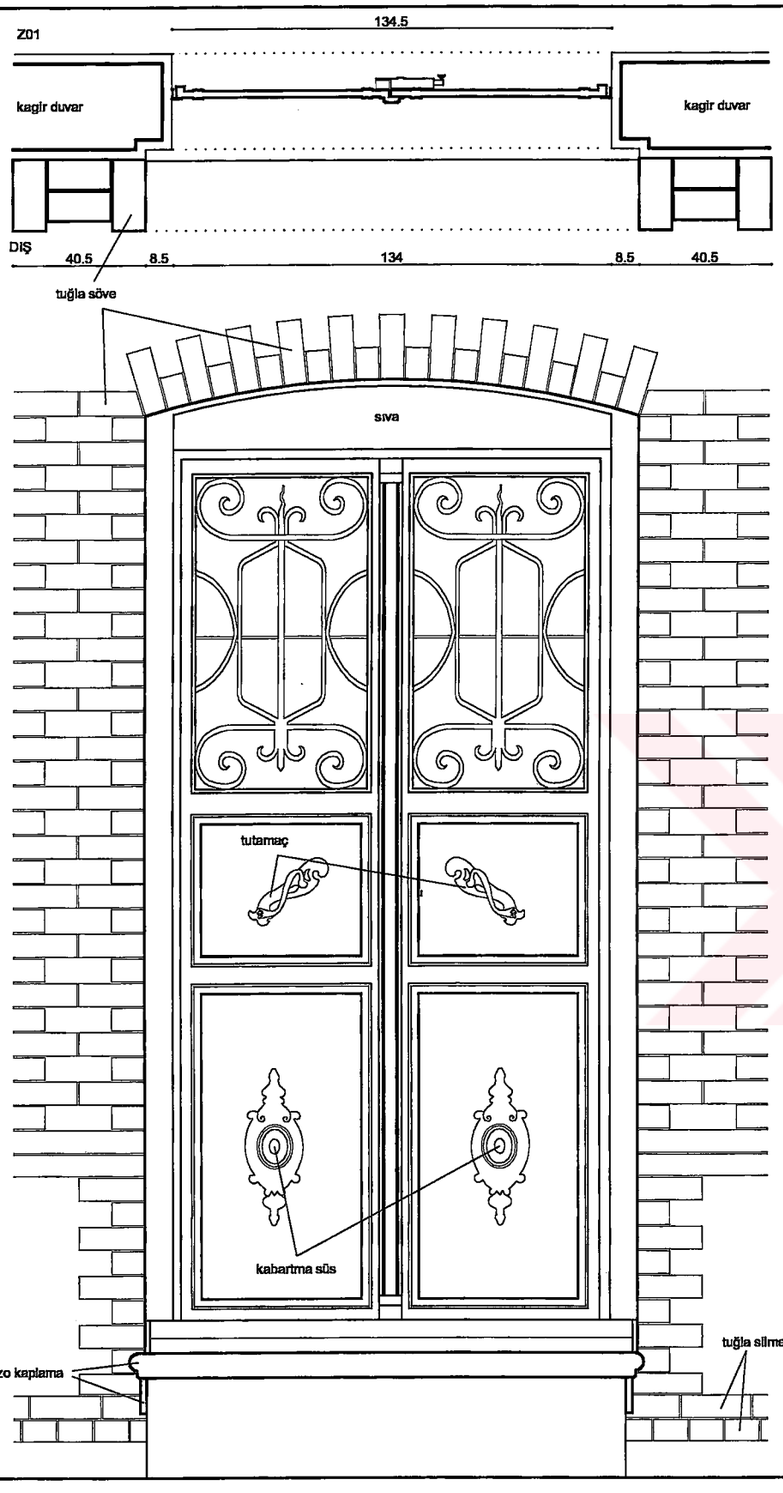

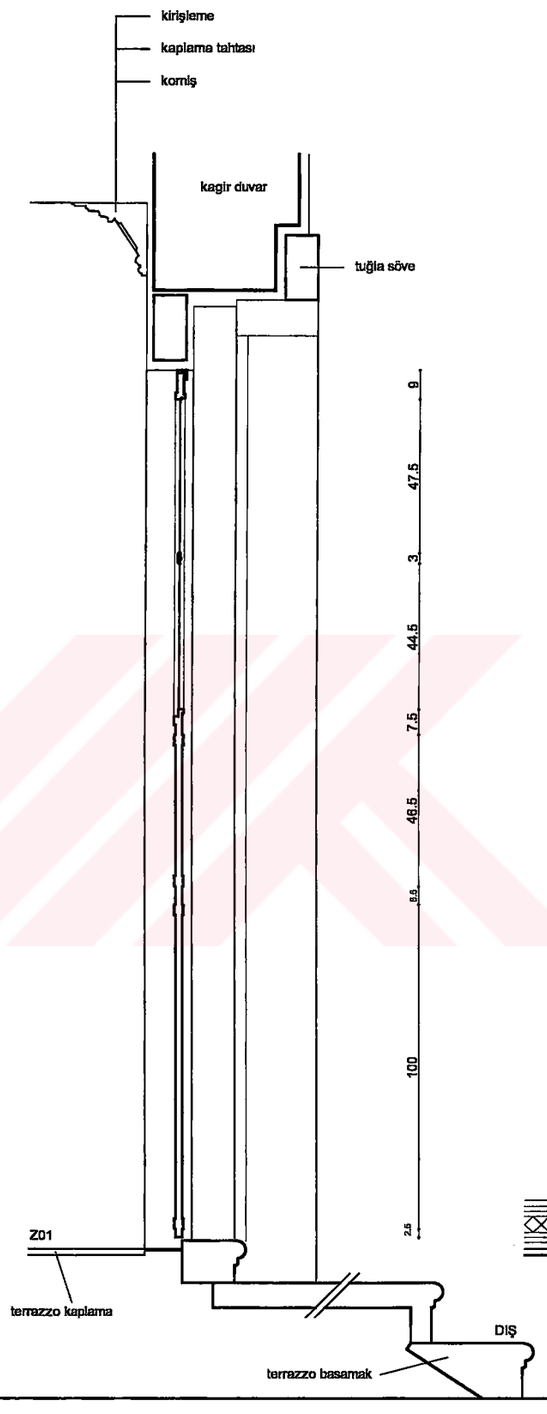

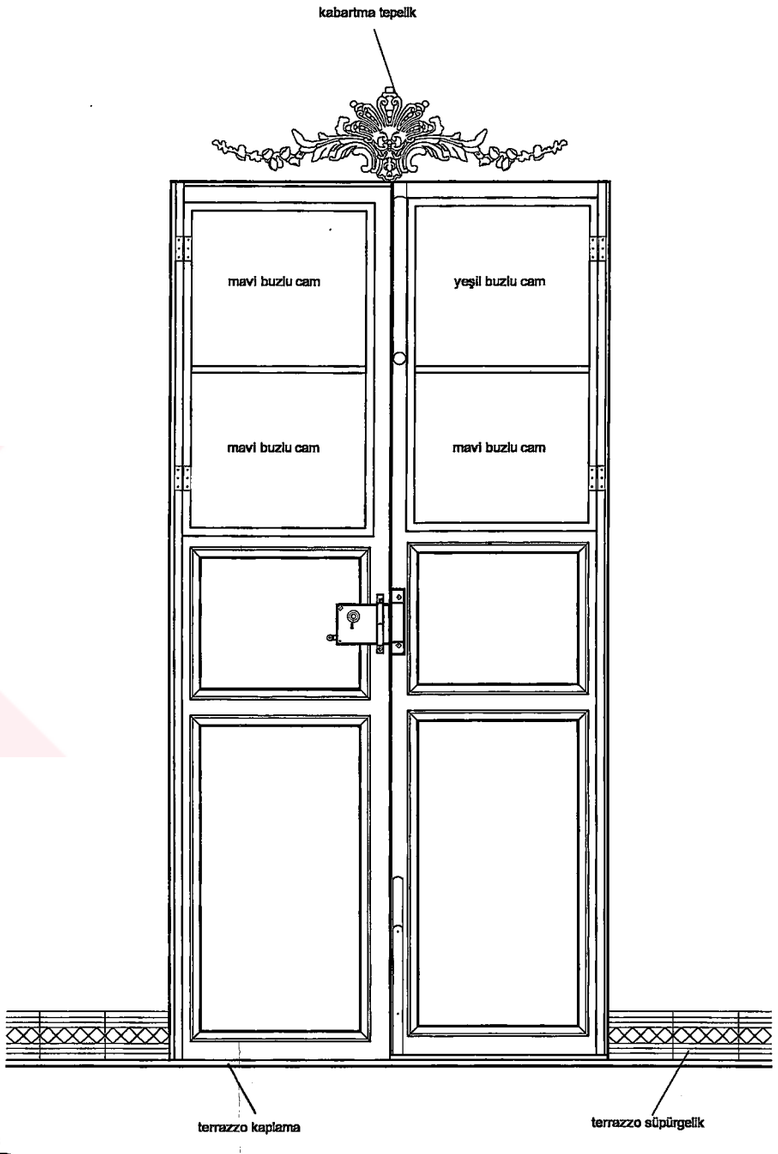

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KZ01

PAFTA NO: 76 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120cm

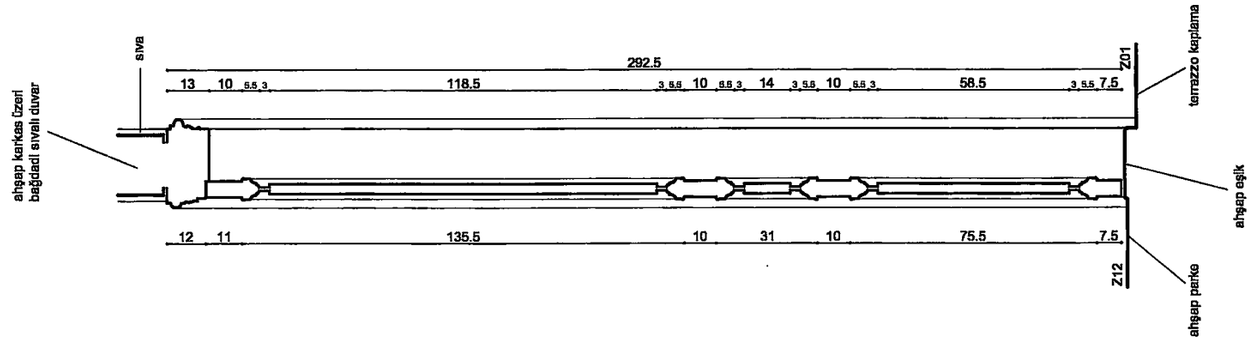

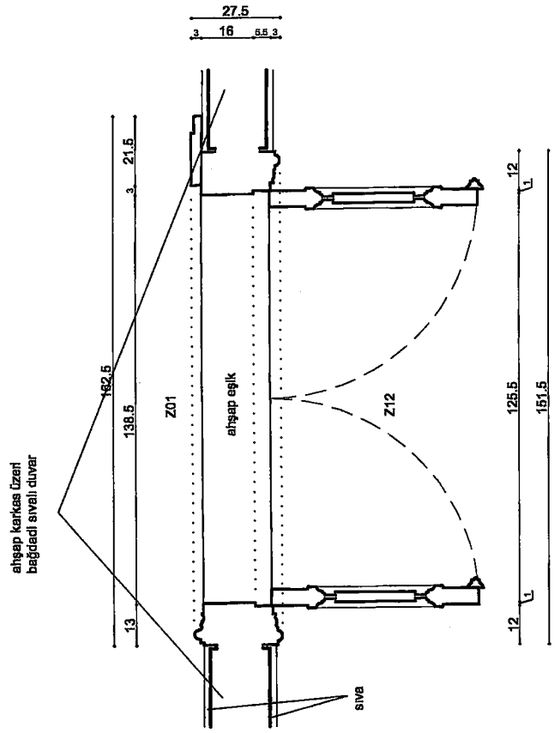

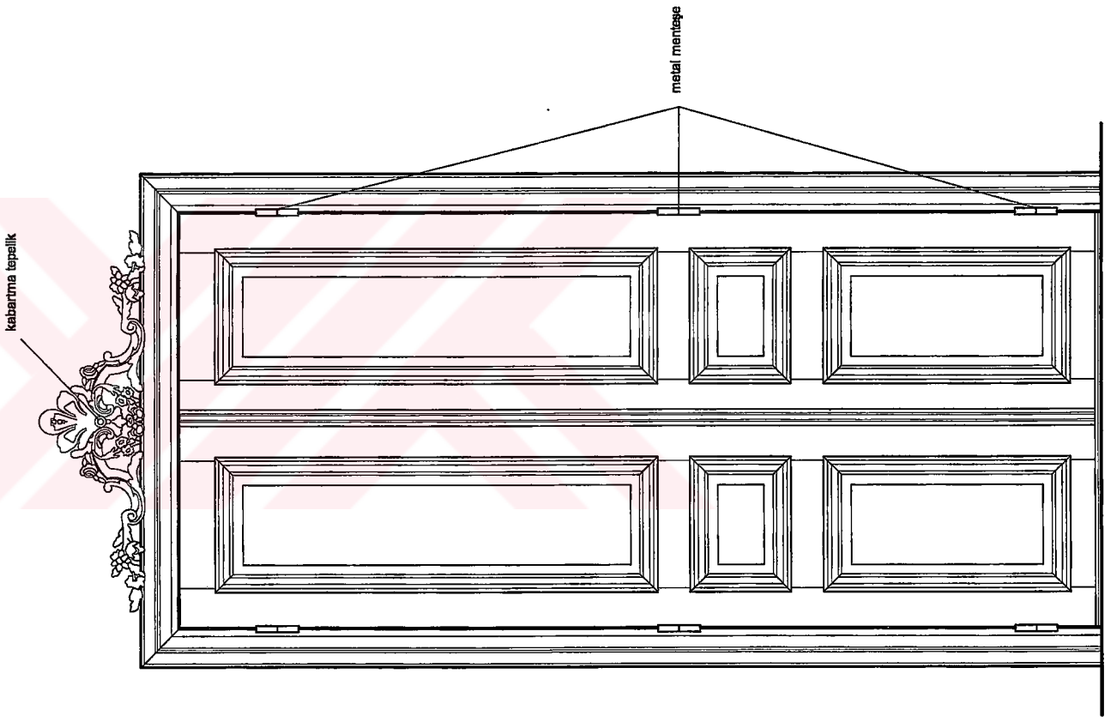

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KZ16

PAFTA NO: 77 | ÖLÇEK: 1/ 20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120cm

Şekil İ.77. KZ16

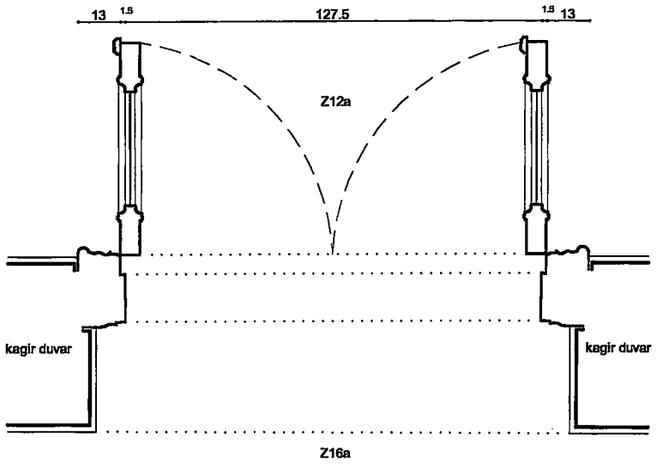

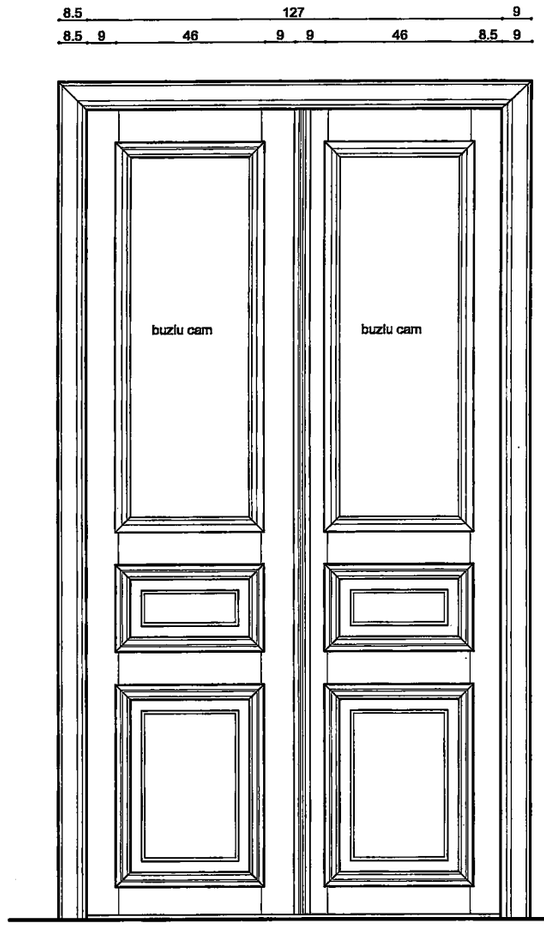

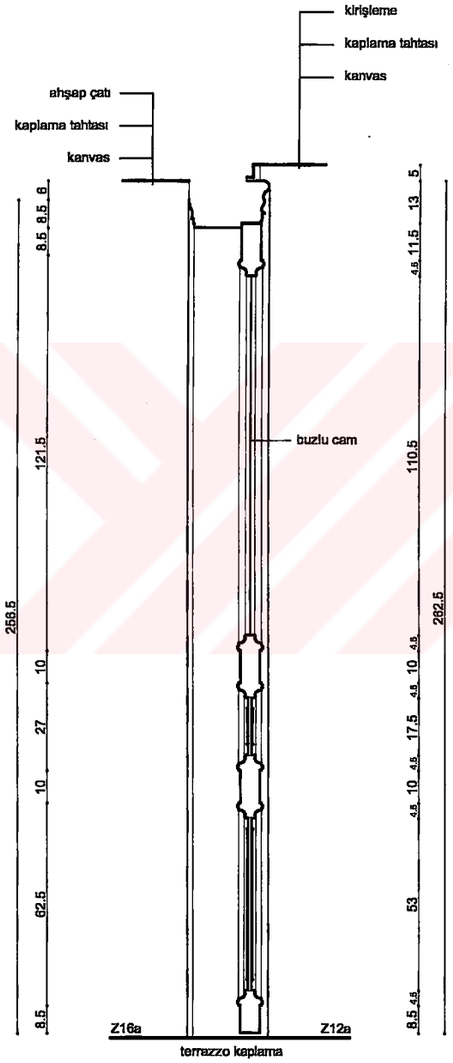

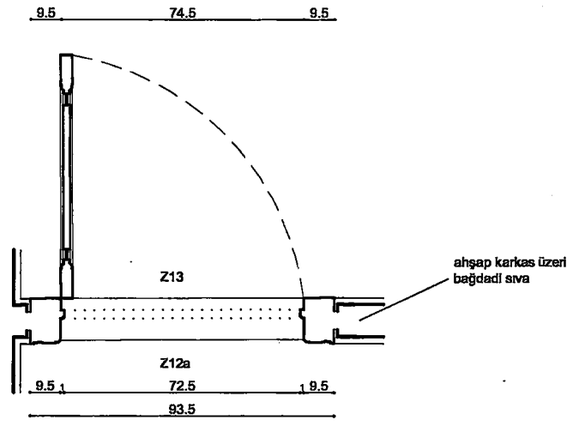

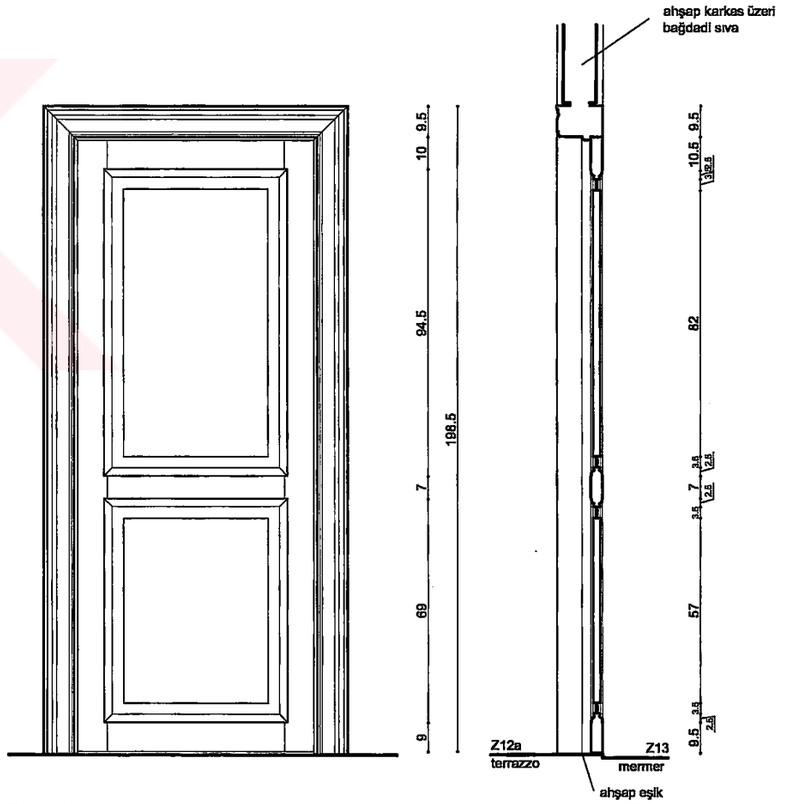

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: KZ17 & KZ18 PAFTA NO: 78 / ÖLÇEK: 1/20 RÖLÖVE / RESTİTÜSYON / RESTORASYON 0 20 40 80 120cm

Şekil İ.78. KZ17 ve KZ18

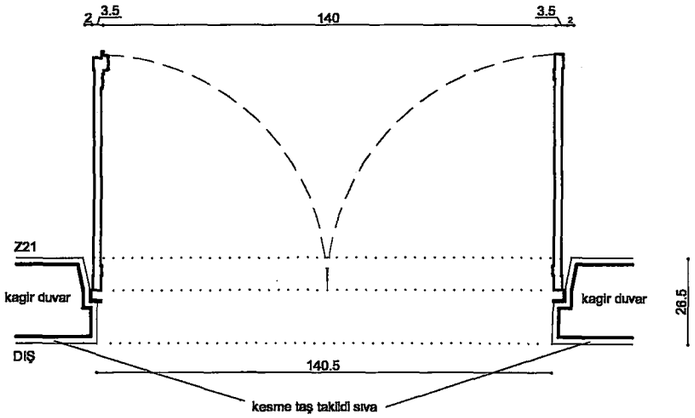

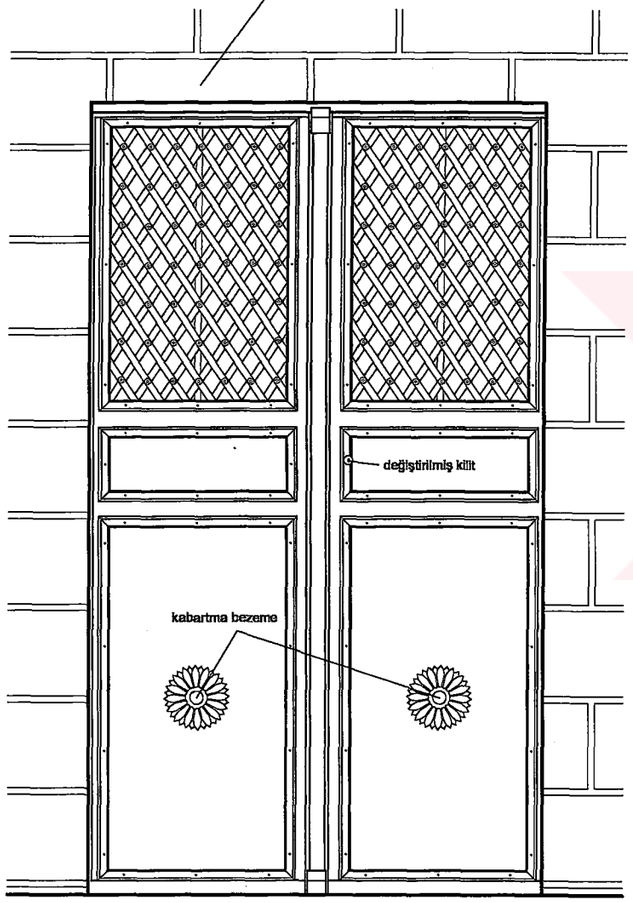

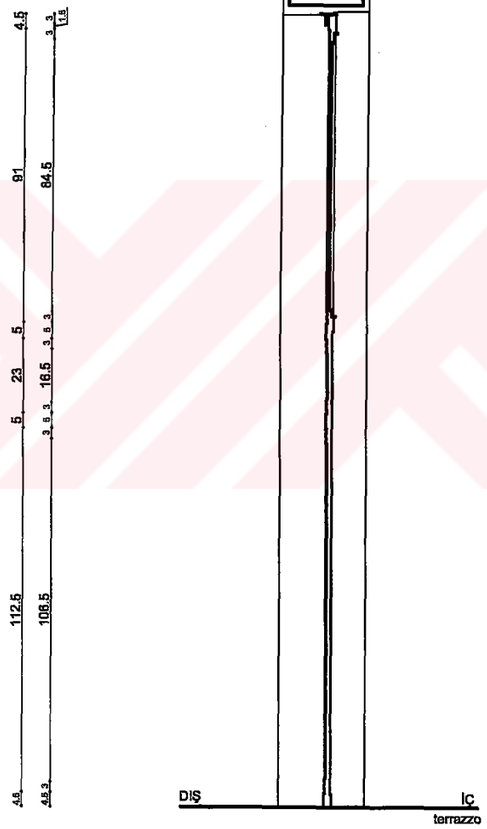

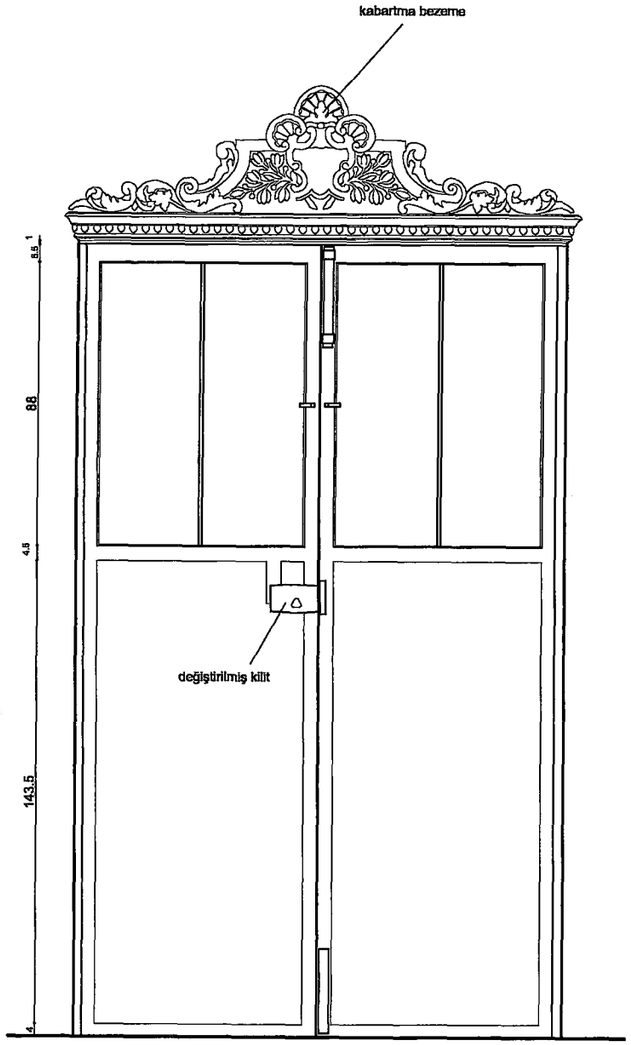

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: KZ21 PAFTA NO: 79 / ÖLÇEK: 1/20 RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON 0 20 40 80 120 cm

Şekil i.79. KZ21

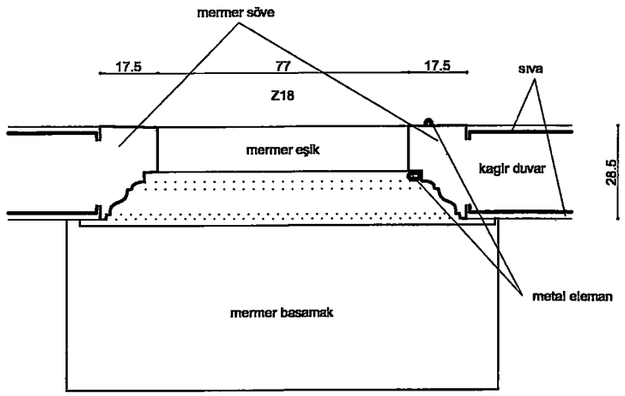

Z17

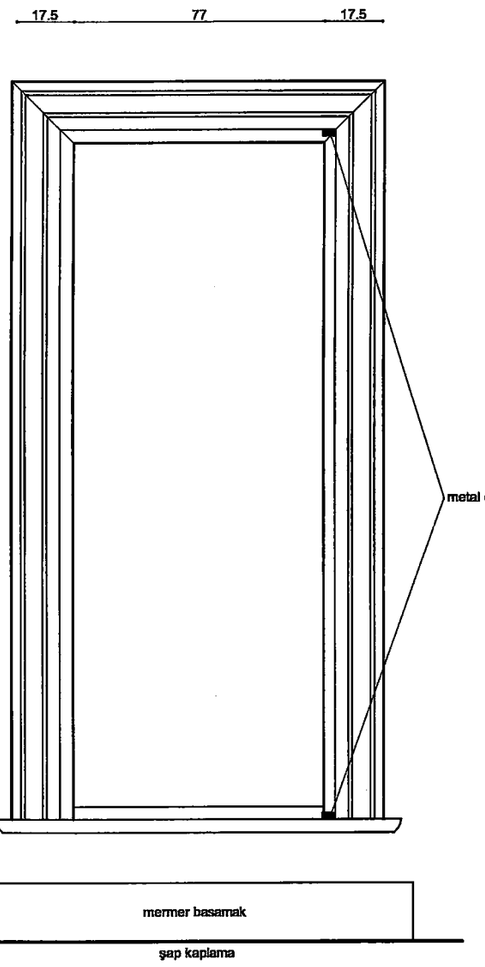

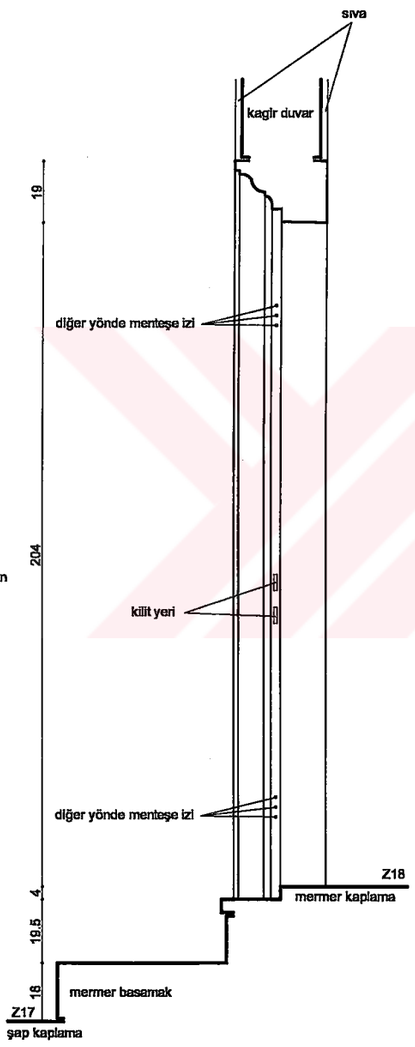

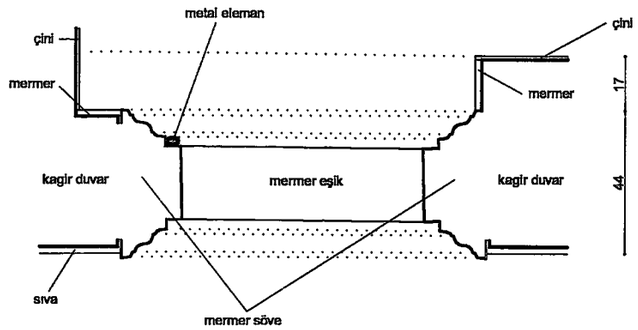

19 74 19

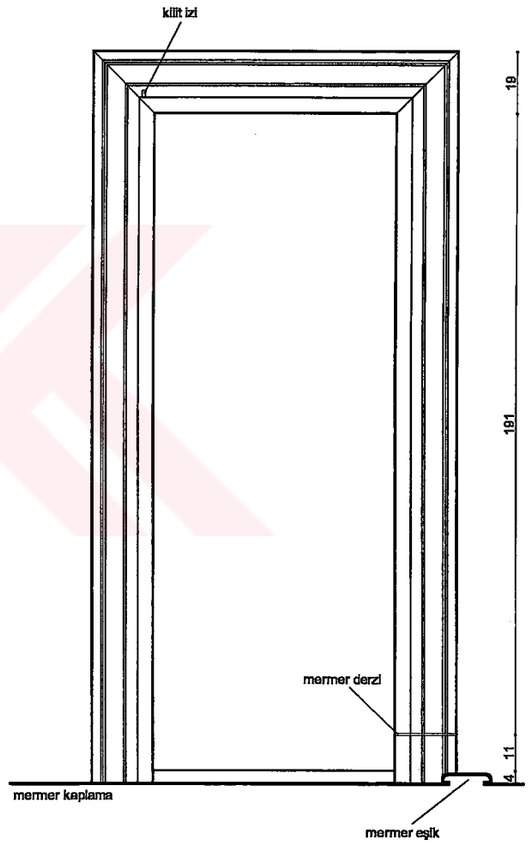

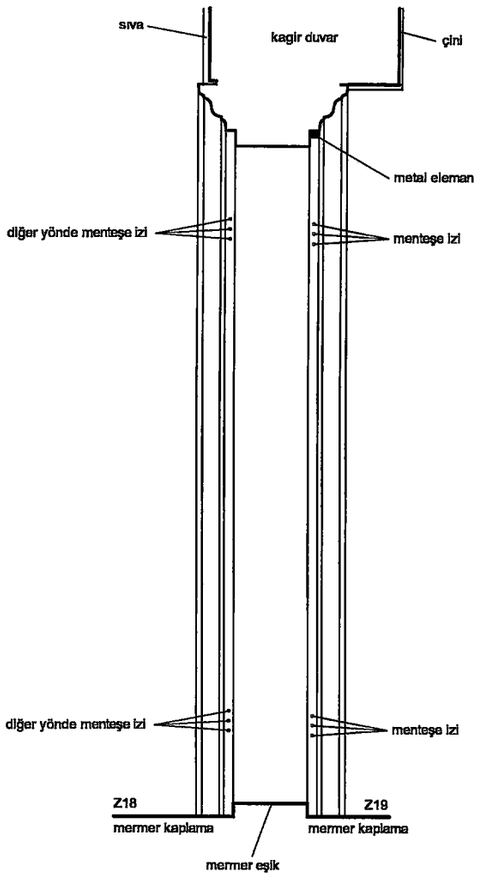

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KZ24 & KZ25

PAFTA NO: 80 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120 cm

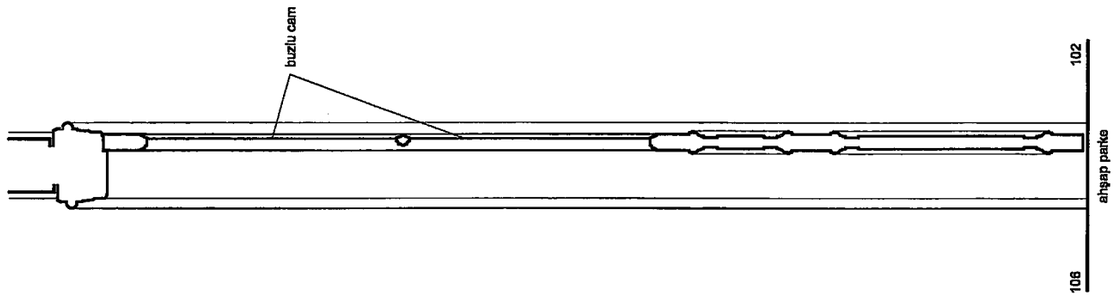

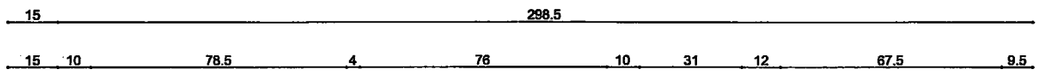

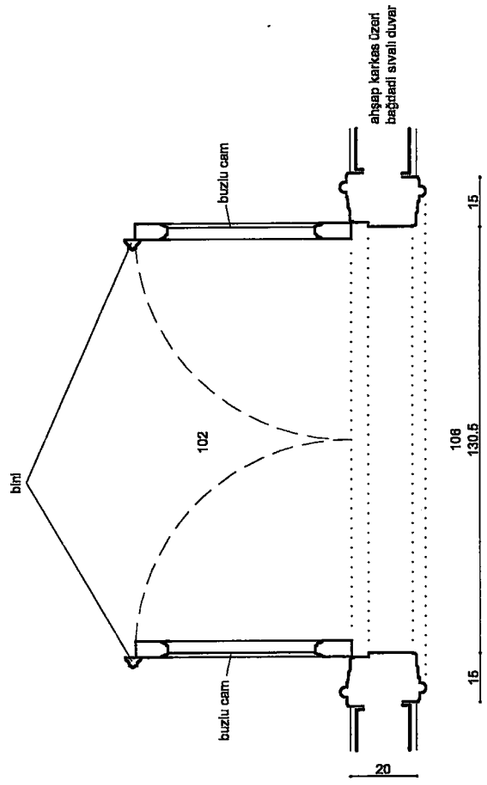

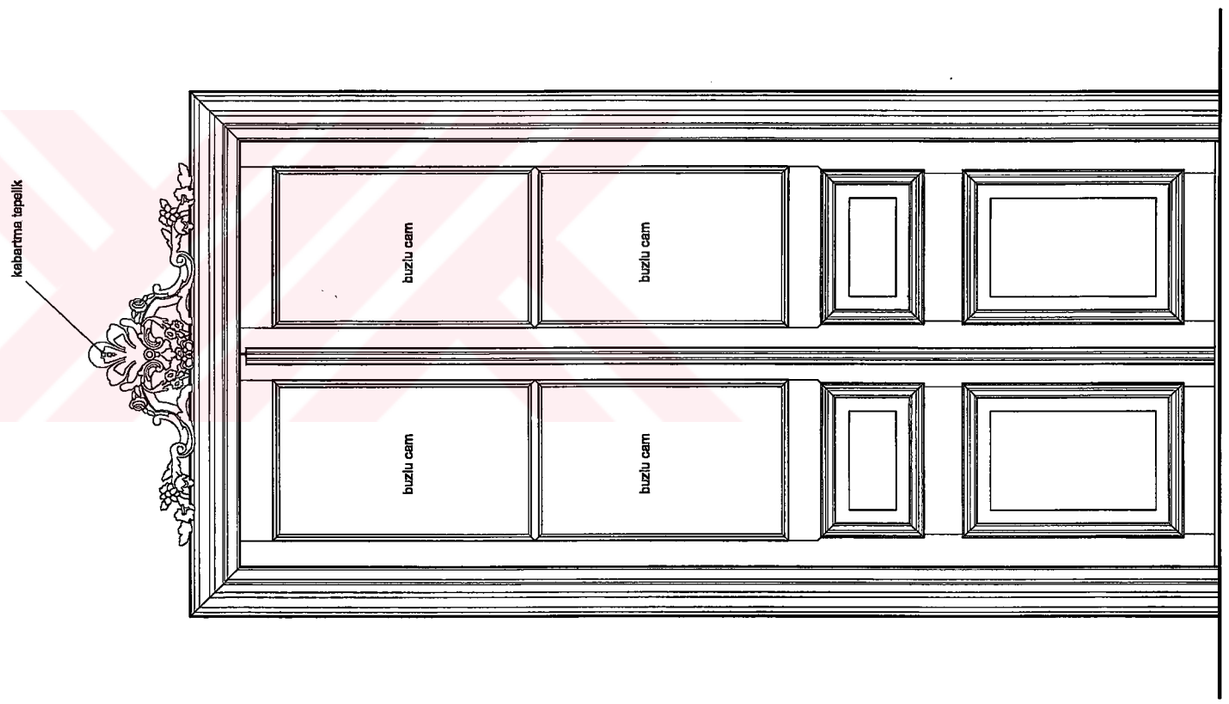

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: K115

PAFTA NO: 81 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120 cm

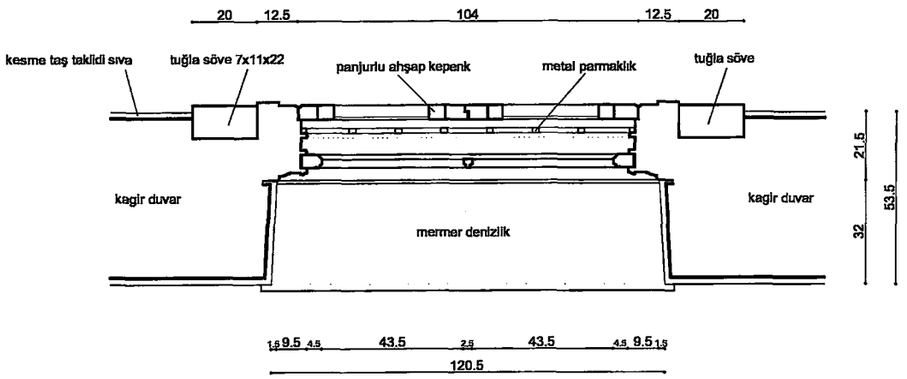

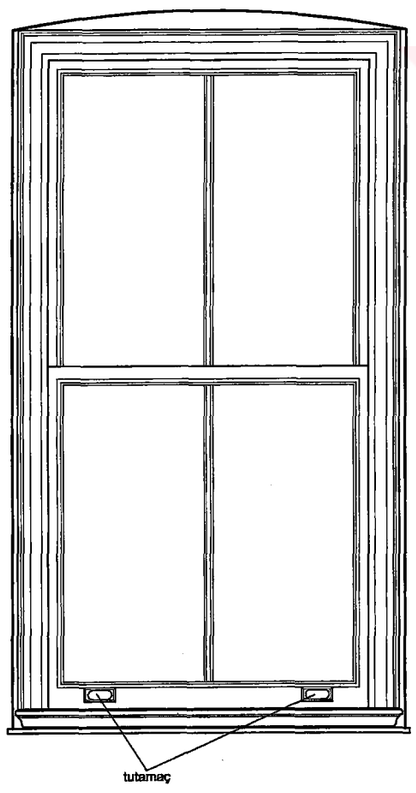

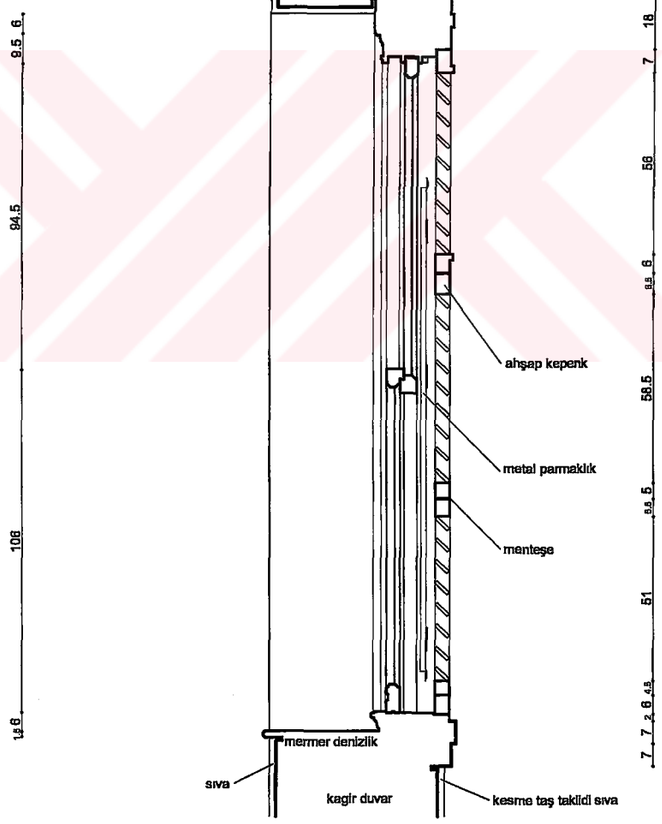

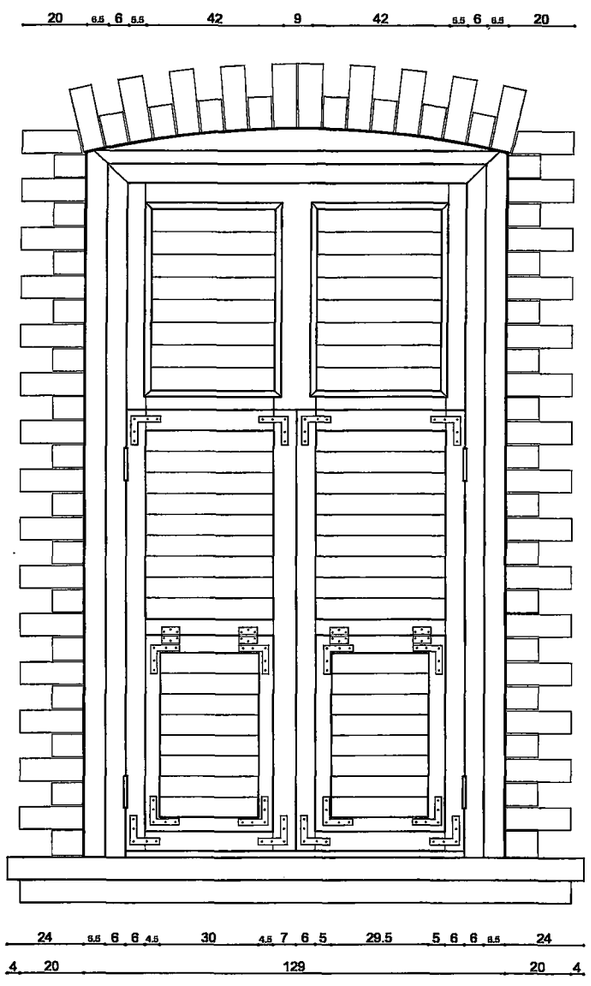

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: PZ10

PAFTA NO: 82 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE ■ RESTİTÜSYON RESTORASYON

0 20 40 80 120 cm

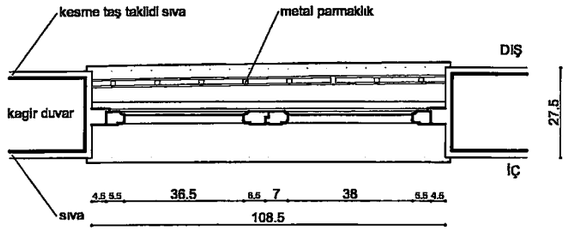

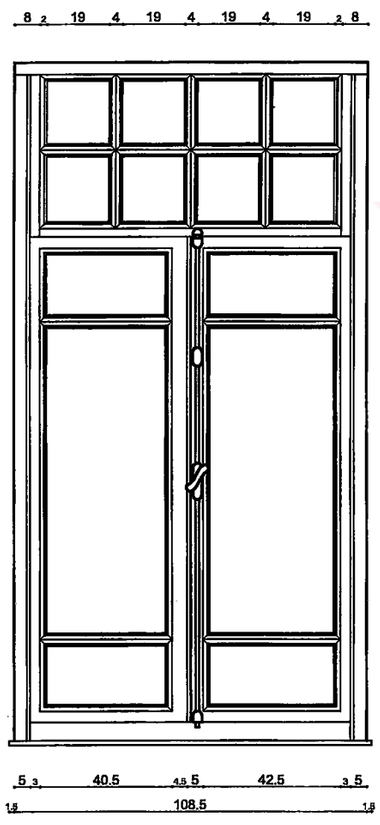

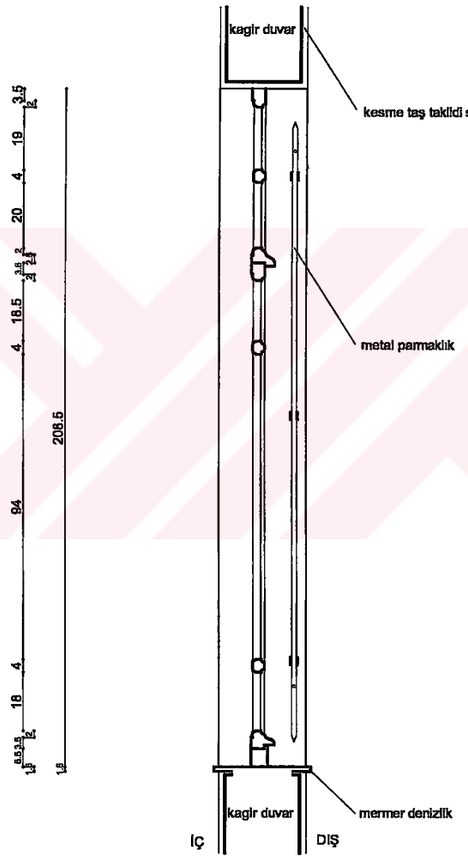

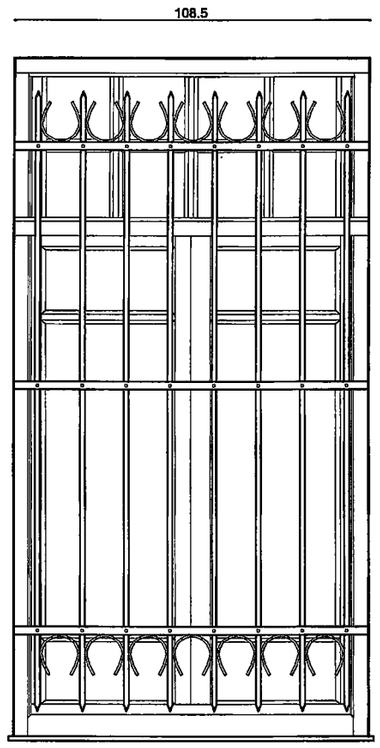

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: PZ15

PAFTA NO: 83 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120 cm

Şekil İ.83. PZ15

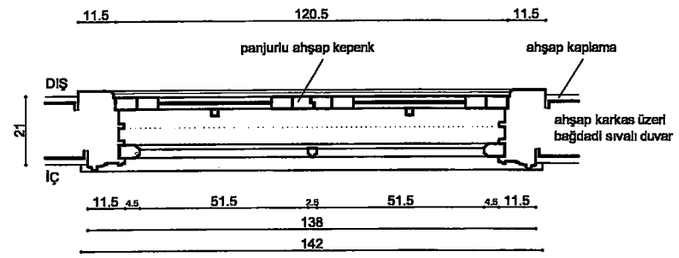

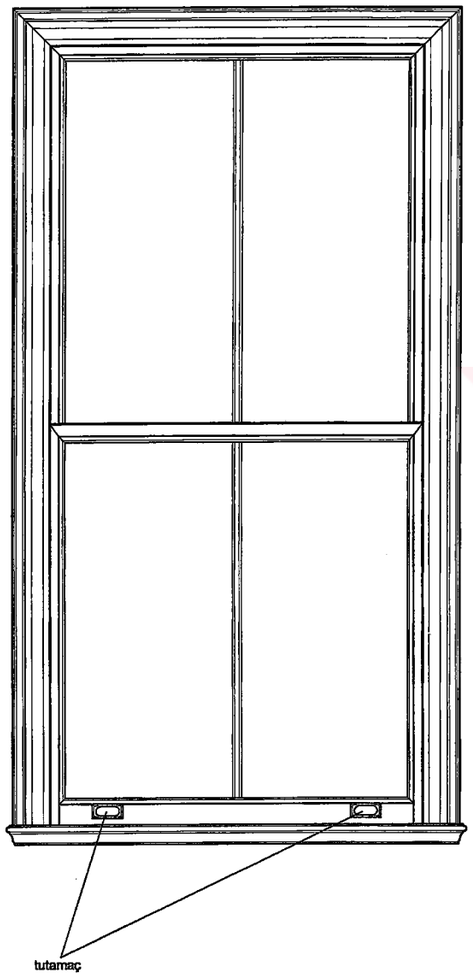

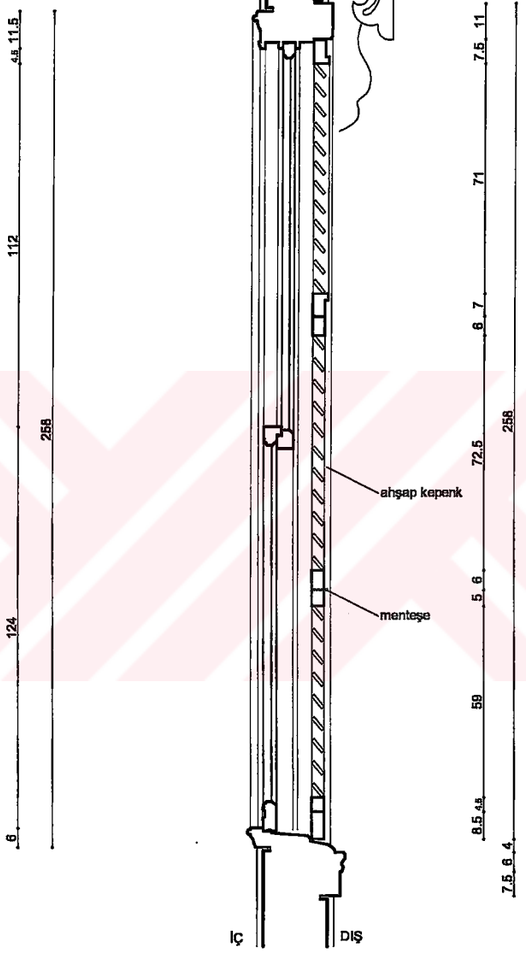

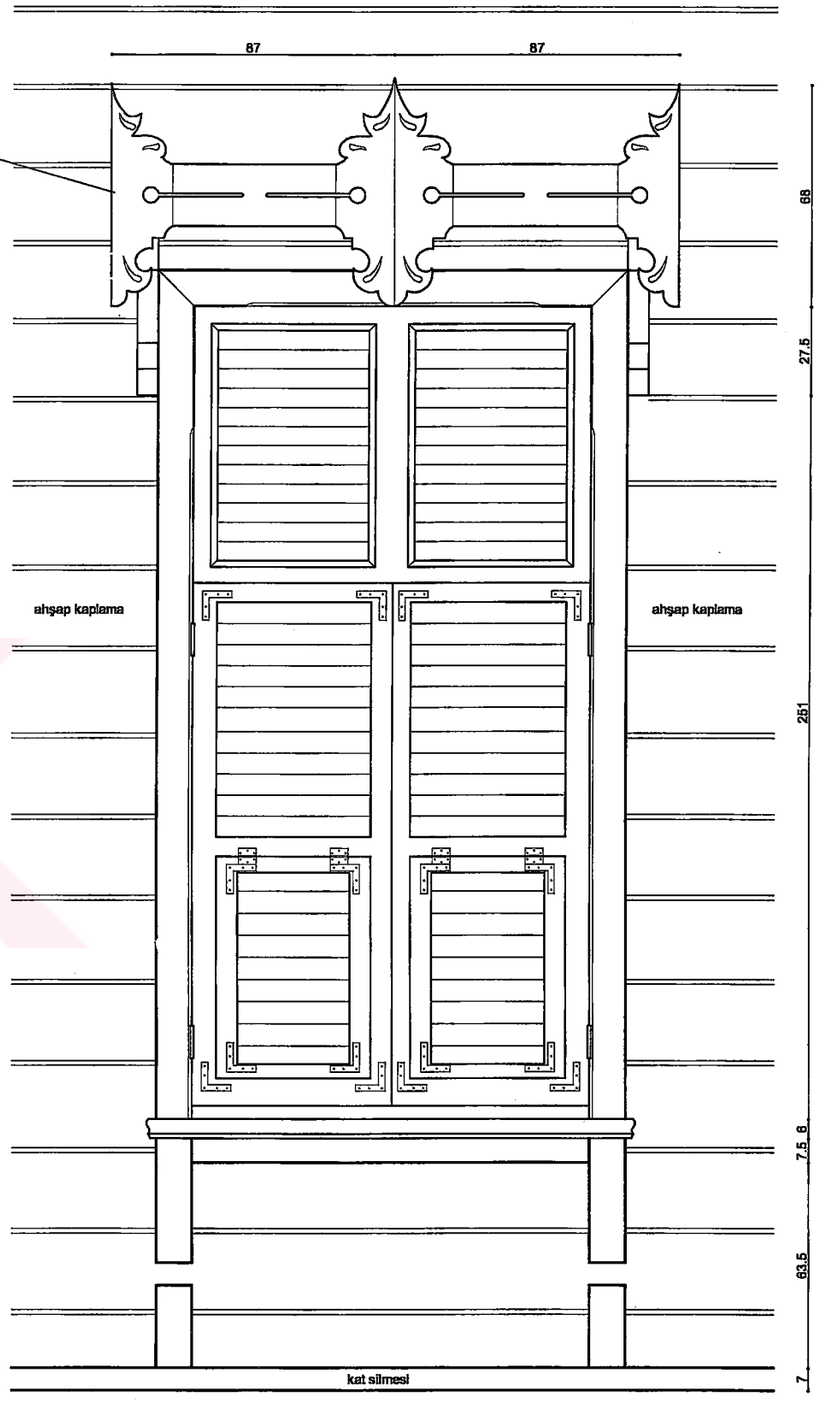

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: P111 PAFTA NO: 84 / ÖLÇEK: 1/20 RÖLÖVE / RESTİTÜSYON / RESTORASYON 0 20 40 80 120 cm

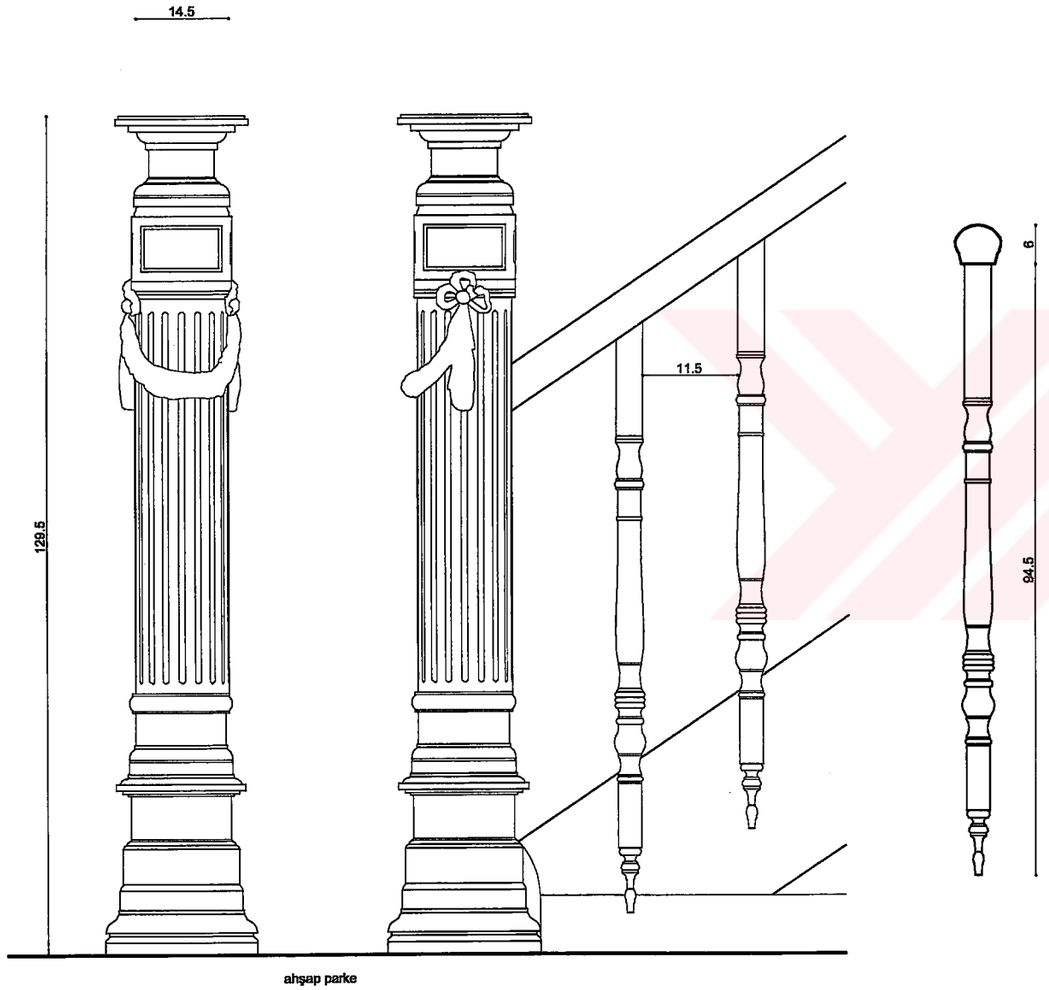

1/10

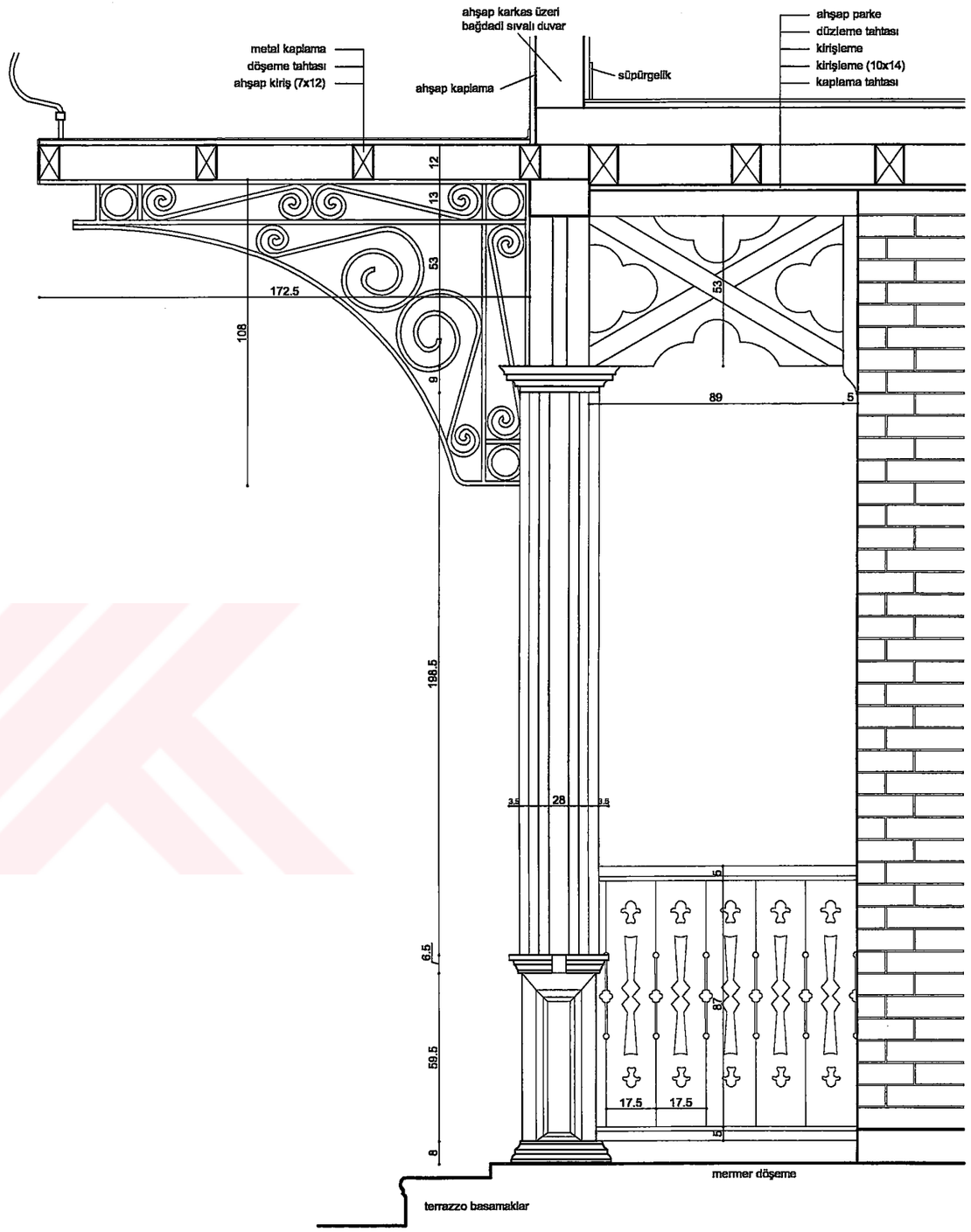

1/20

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BABA VE KORKULUK DETAYLARI

PAFTA NO: 85 | ÖLÇEK: 1/10 & 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 10 20 40 60cm

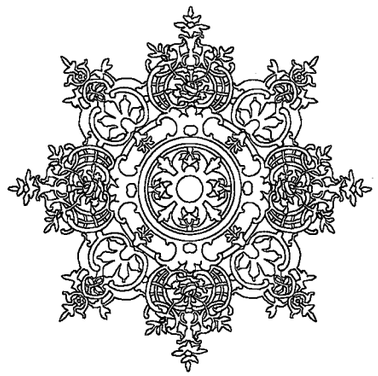

Z07 ve Z11 Mekanları Göbek Deseni

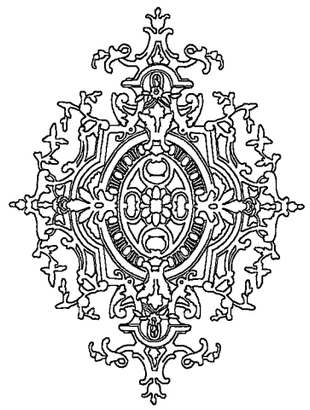

Z12, 105, 109, 112 Mekanları Göbek Deseni

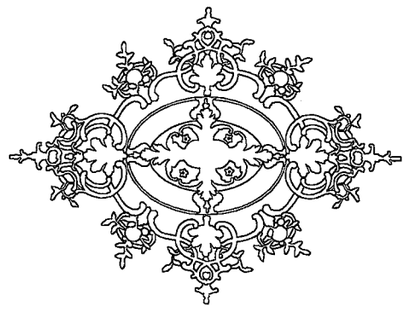

111 Mekanı Göbek Deseni

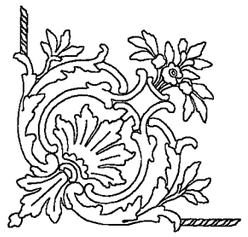

Z04 ve Z Mekanları
Köşe Deseni

Z02, Z15, 101 Mekanları
Köşe Deseni

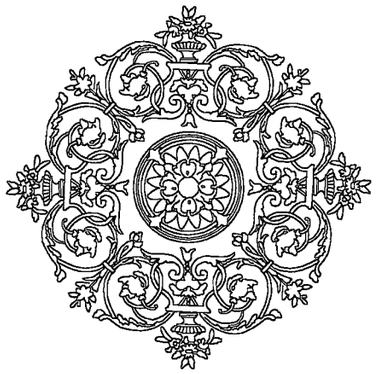

Z02, Z15, 101 Mekanları Göbek Deseni

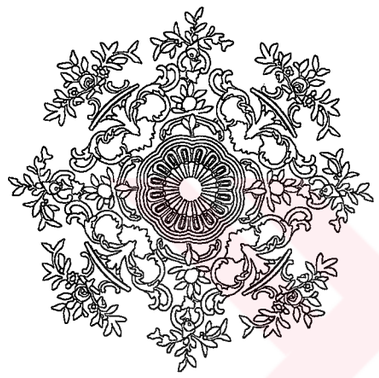

Z16 ve 104 Mekanları Göbek Deseni
*Z16' da merkez motif yok olmuştur

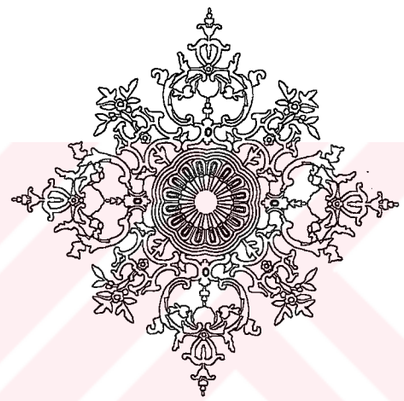

110 Mekanı Göbek Deseni

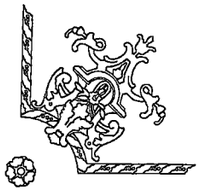

Z12, Z16, 105, 109, 112
Mekanları Köşe Deseni

Z07 ve Z11 Mekanları
Köşe Deseni

111 Mekanı Köşe Deseni

Z02, 101 Mekanları Kenar Deseni
*Aynı desen Z15 mekanında 10 cm eninde bir ahşap parça üzerinde kullanılmıştır.

Z04 Mekanı Kenar Deseni

Z07, Z11, Z12, Z16, Z16a, Z16b, 112
Mekanları Kenar Deseni

105, 109 Mekanları Kenar Deseni

111 Mekanı Kenar Deseni

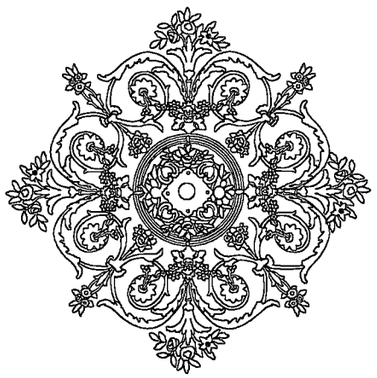

Z04 Mekanı Göbek Deseni

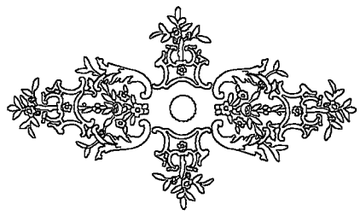

Z16a ve Z16b Mekanları Göbek Deseni

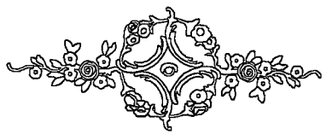

Merdiven Alt Yüzlerinde Kullanılan Desen

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KABARTMA BEZEME DESENLERİ

PAFTA NO: 86 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120cm

Şekil İ.86. Kabartma göbek, köşe ve kenar desenleri

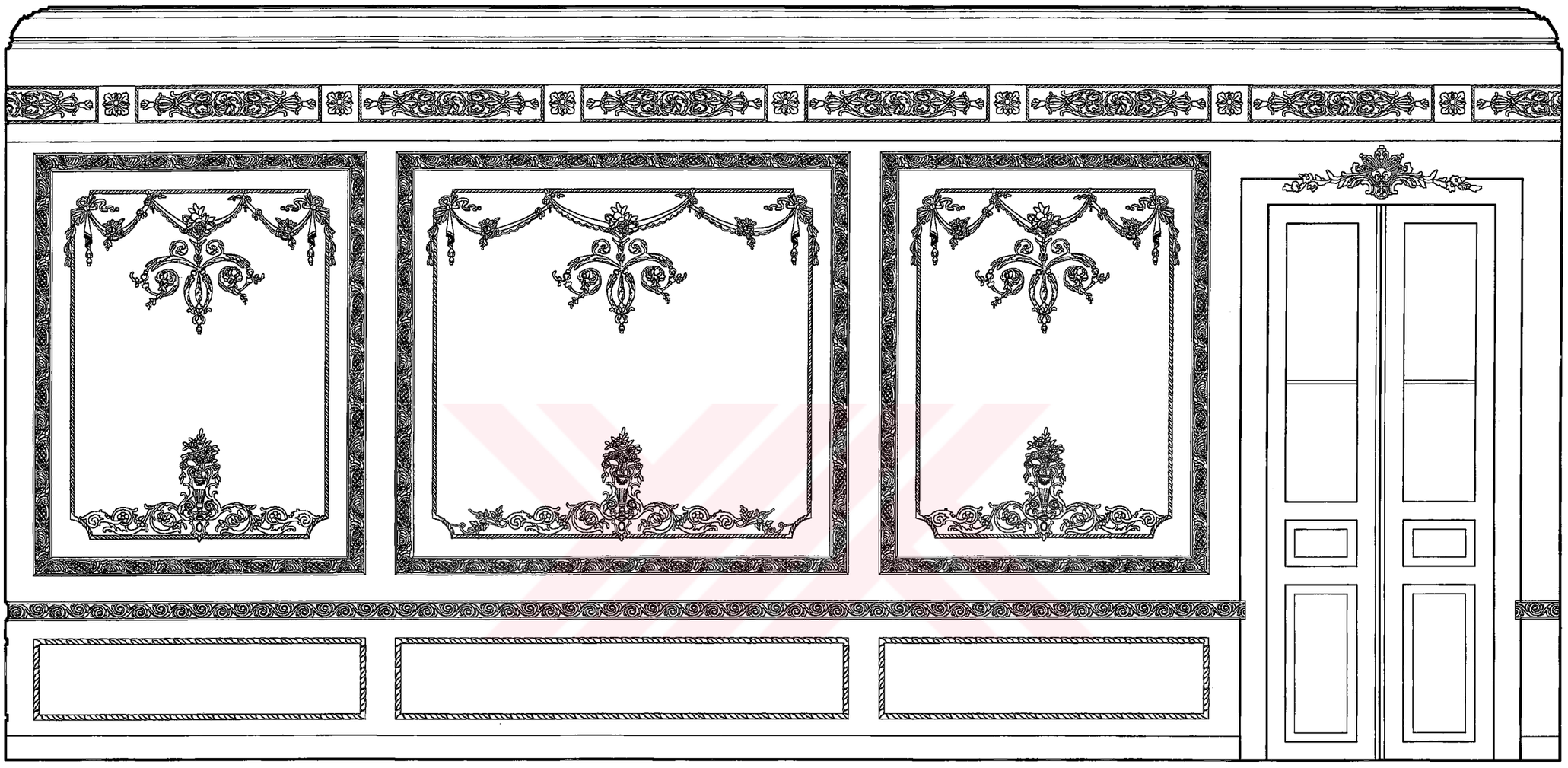

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: 106 MEKANI GÜNEYBATI DUVARI

PAFTA NO: 87 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120cm

Şekil İ.87. 106 Mekanı güneybatı duvarı

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: 106 MEKANI TAVAN BEZEMESİ

PAFTA NO: 88 | ÖLÇEK: 1/20

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 20 40 80 120cm

Şekil İ.90. 106 Mekanı tavanı

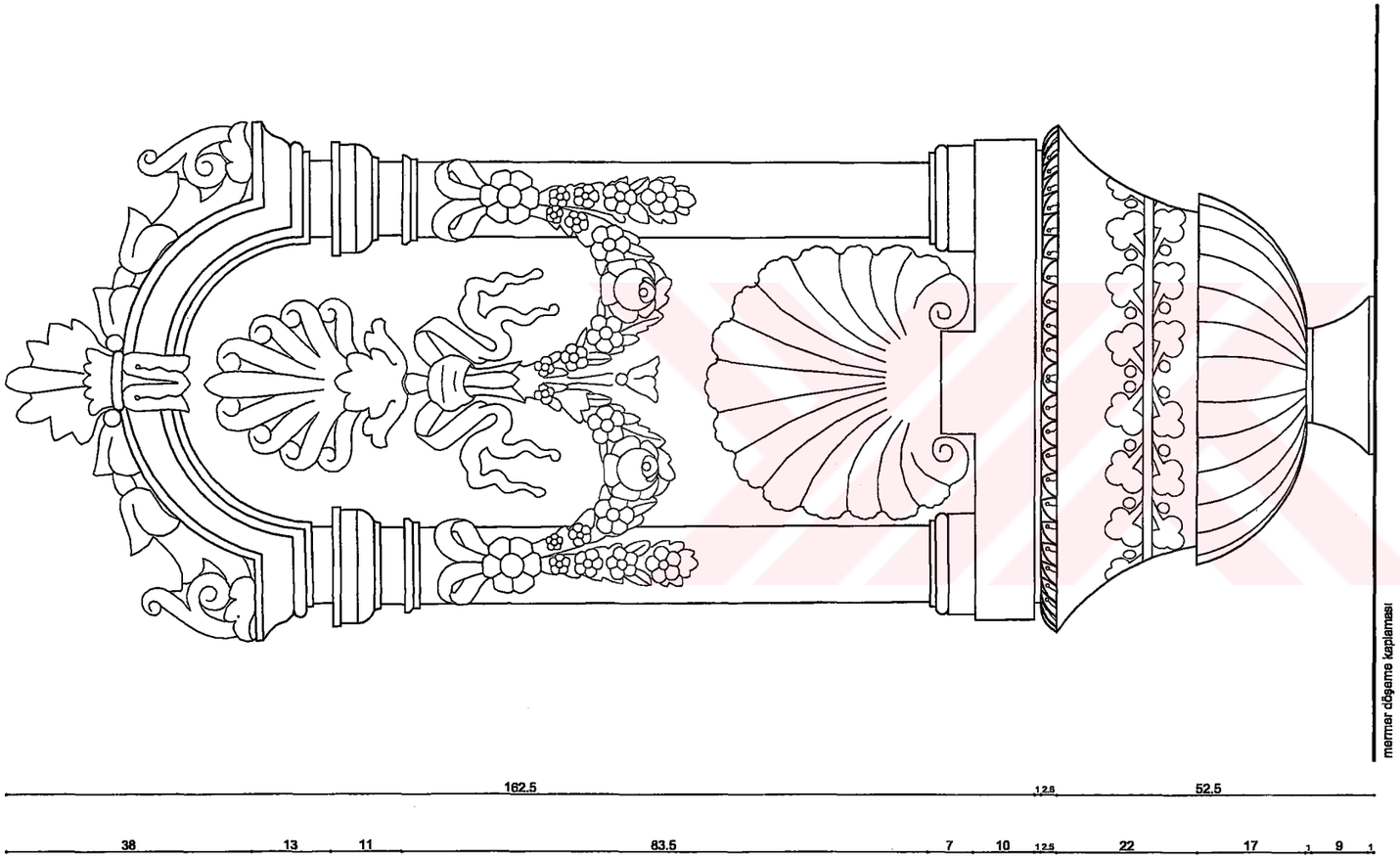

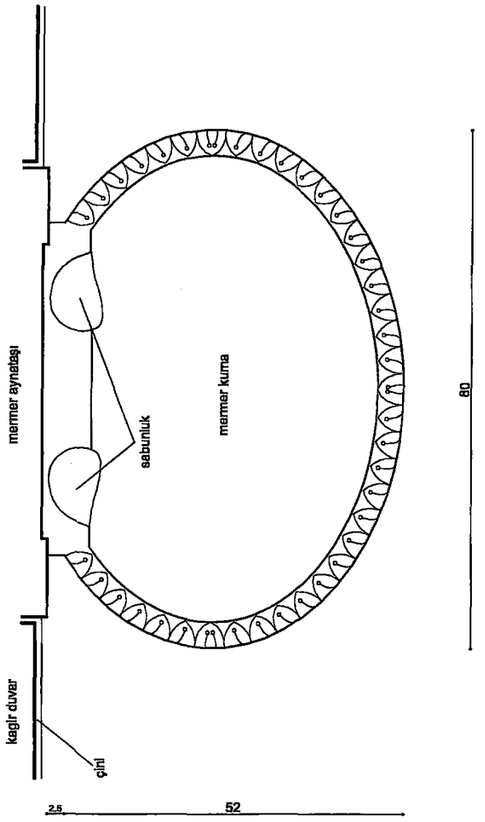

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: MERMER KURNA VE AYNATAŞI DETAYI

PAFTA NO: 91 | ÖLÇEK: 1/10

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 10 20 40 60cm

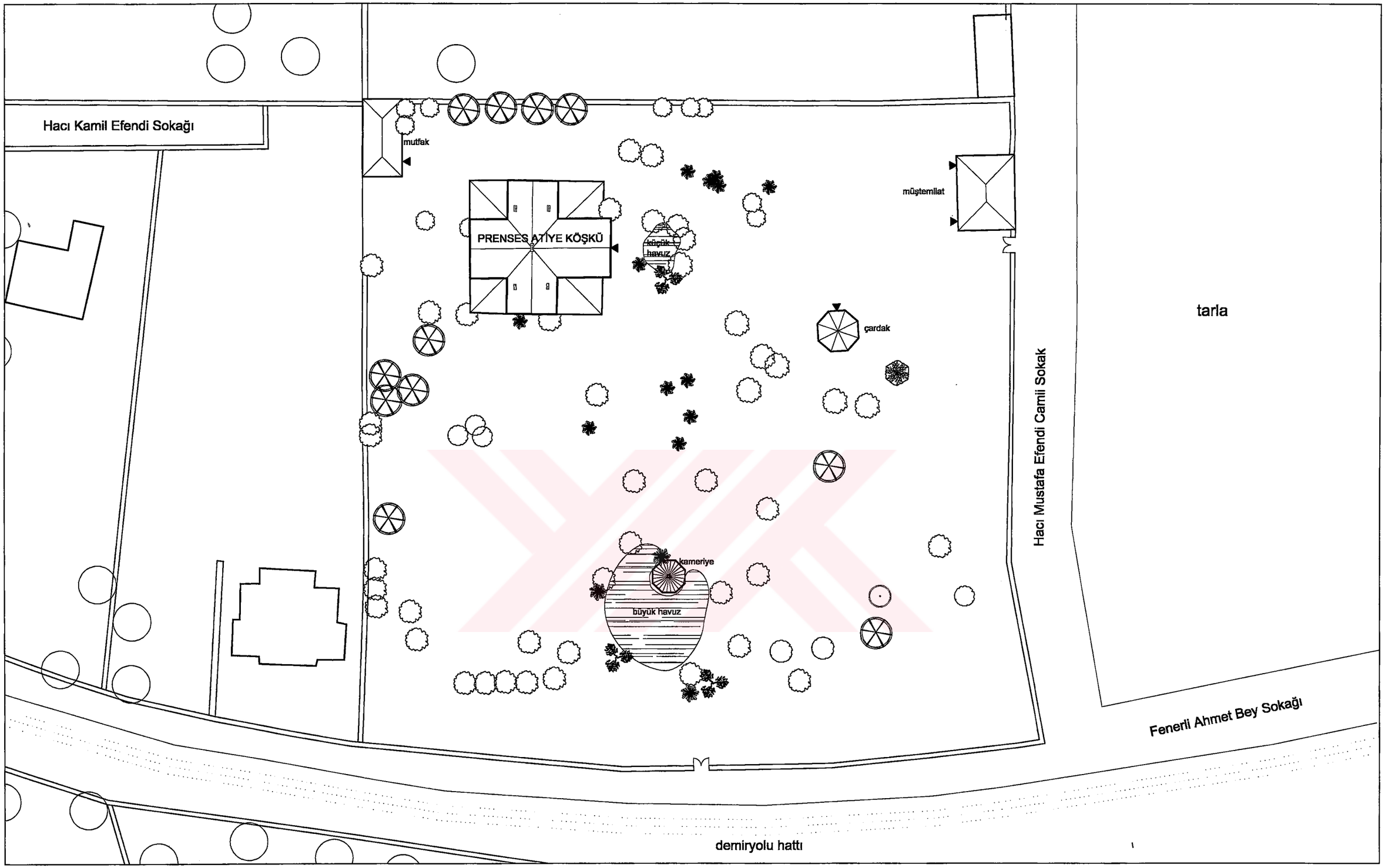

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: VAZİYET PLANI PAFTA NO: 90 — ÖLÇEK: 1/500 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON **1** RESTORASYON 0 5 10 20 30m

Şekil i.90. Vaziyet planı; restitüsyon (1)

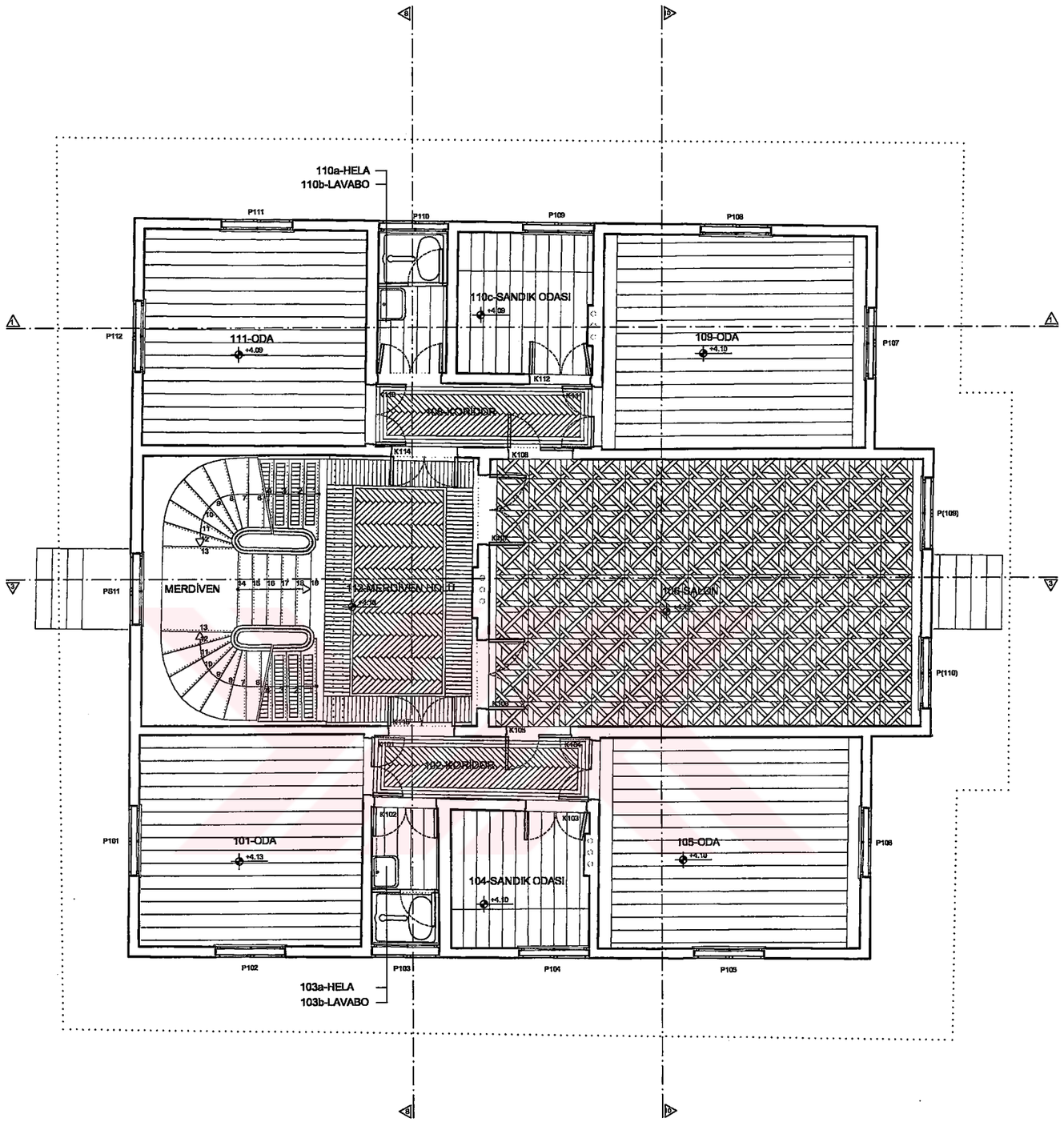

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI PAFTA NO: 92 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON 1 — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.92. Birinci kat planı; restitüsyon (1)

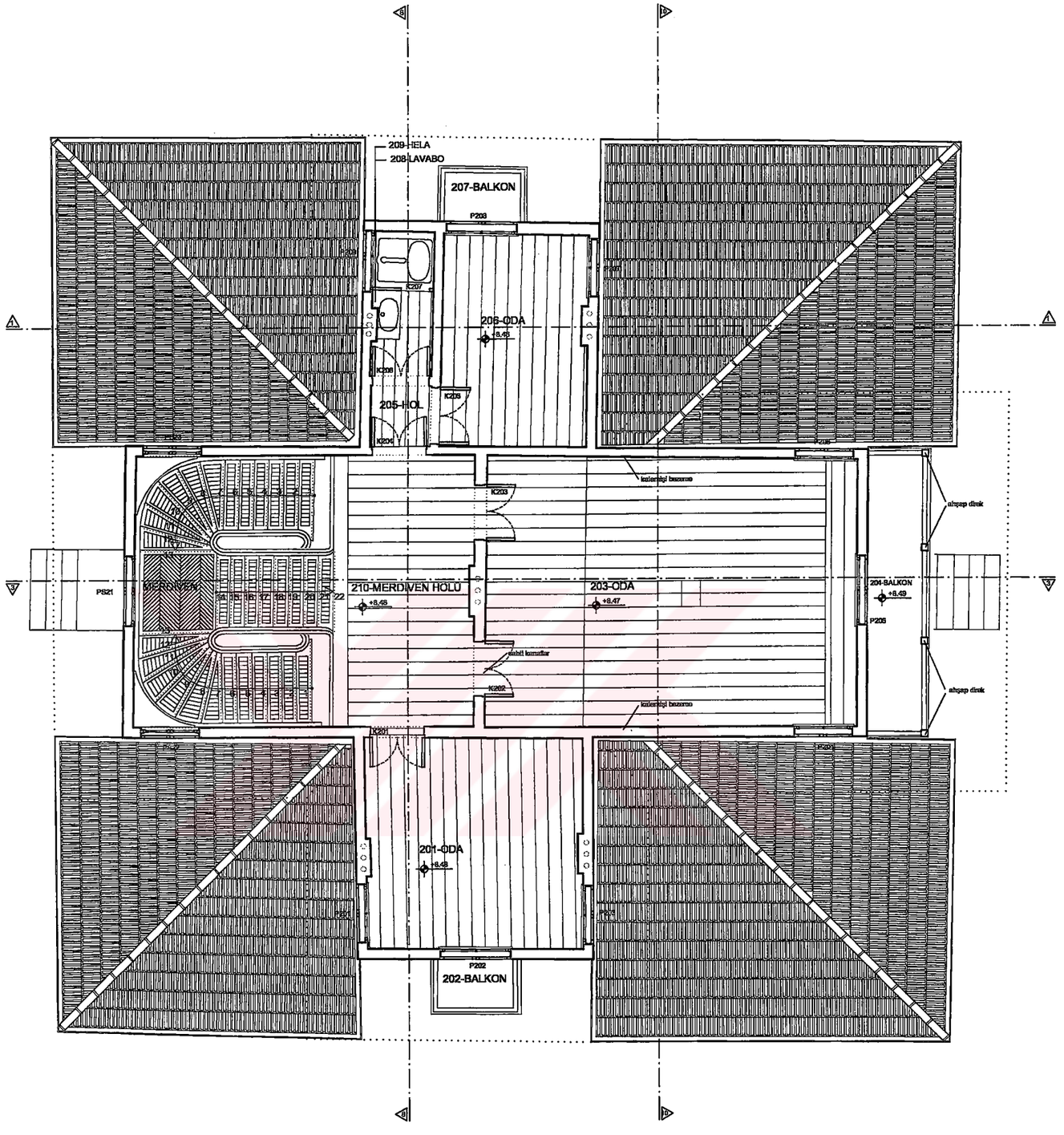

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI

PAFTA NO: 93 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 1 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil i.93. İkinci kat planı; restitüsyon (1)

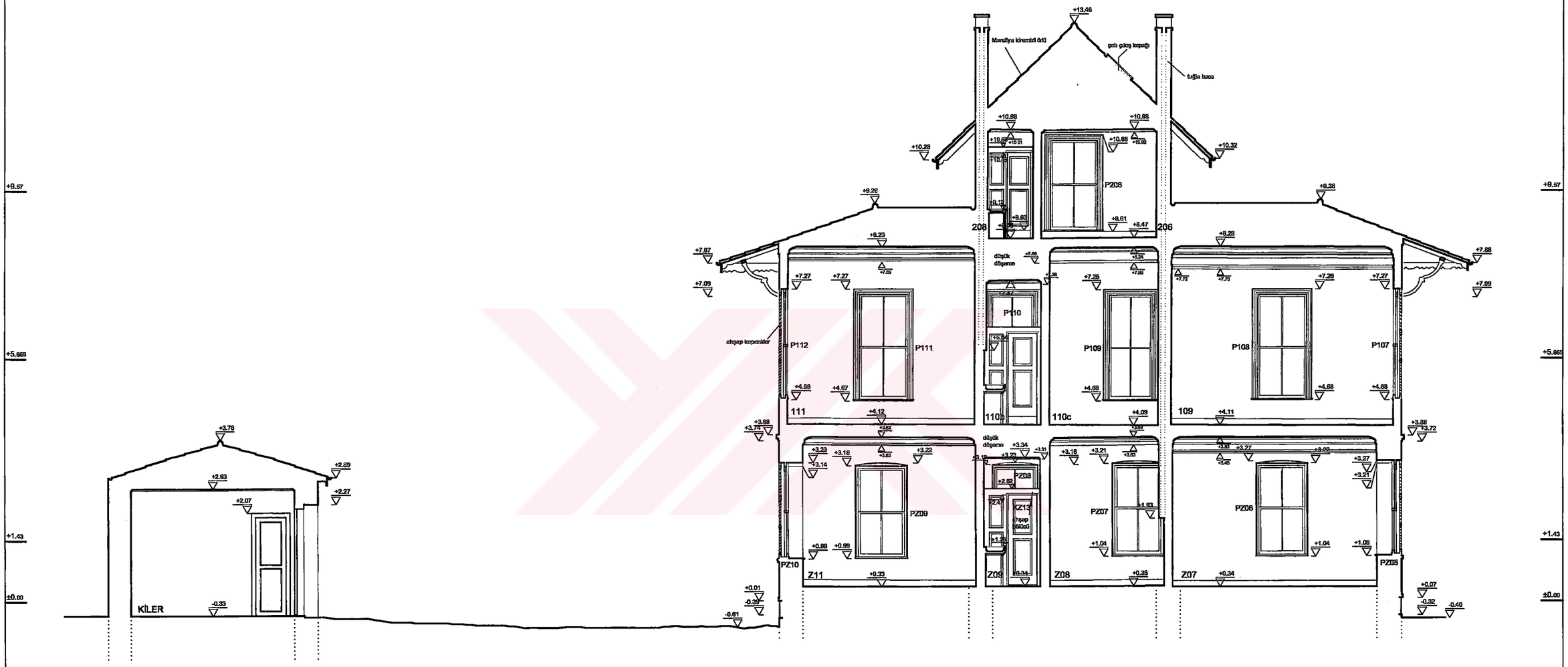

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: 1-1 KESİTİ

PAFTA NO: 95 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 1 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

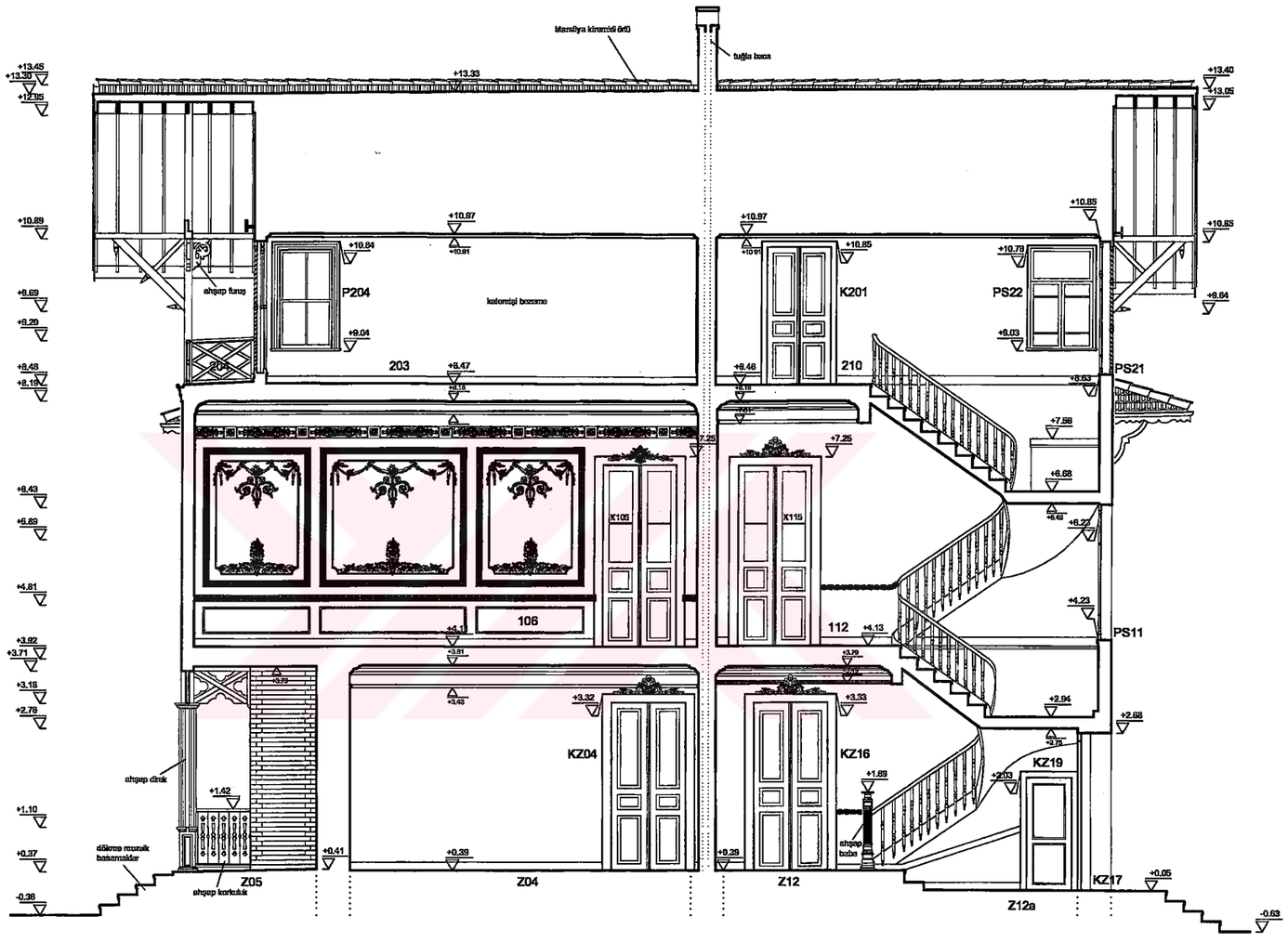

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: 3-3 KESİTİ

PAFTA NO: 96

ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 1 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

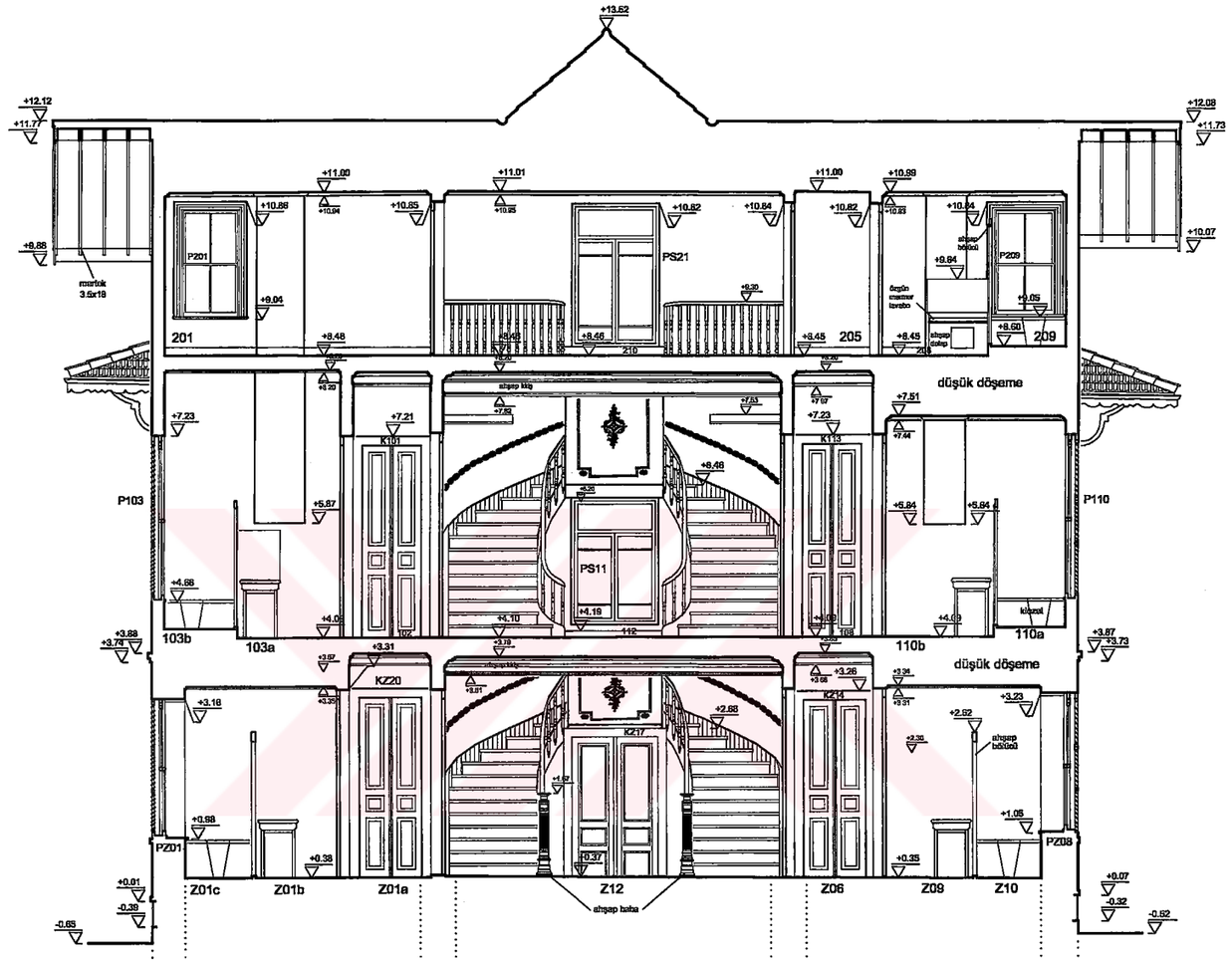

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: 8-8 KESİTİ PAFTA NO: 97 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON **1** RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.97. 8-8 Kesiti; restitüsyon (1)

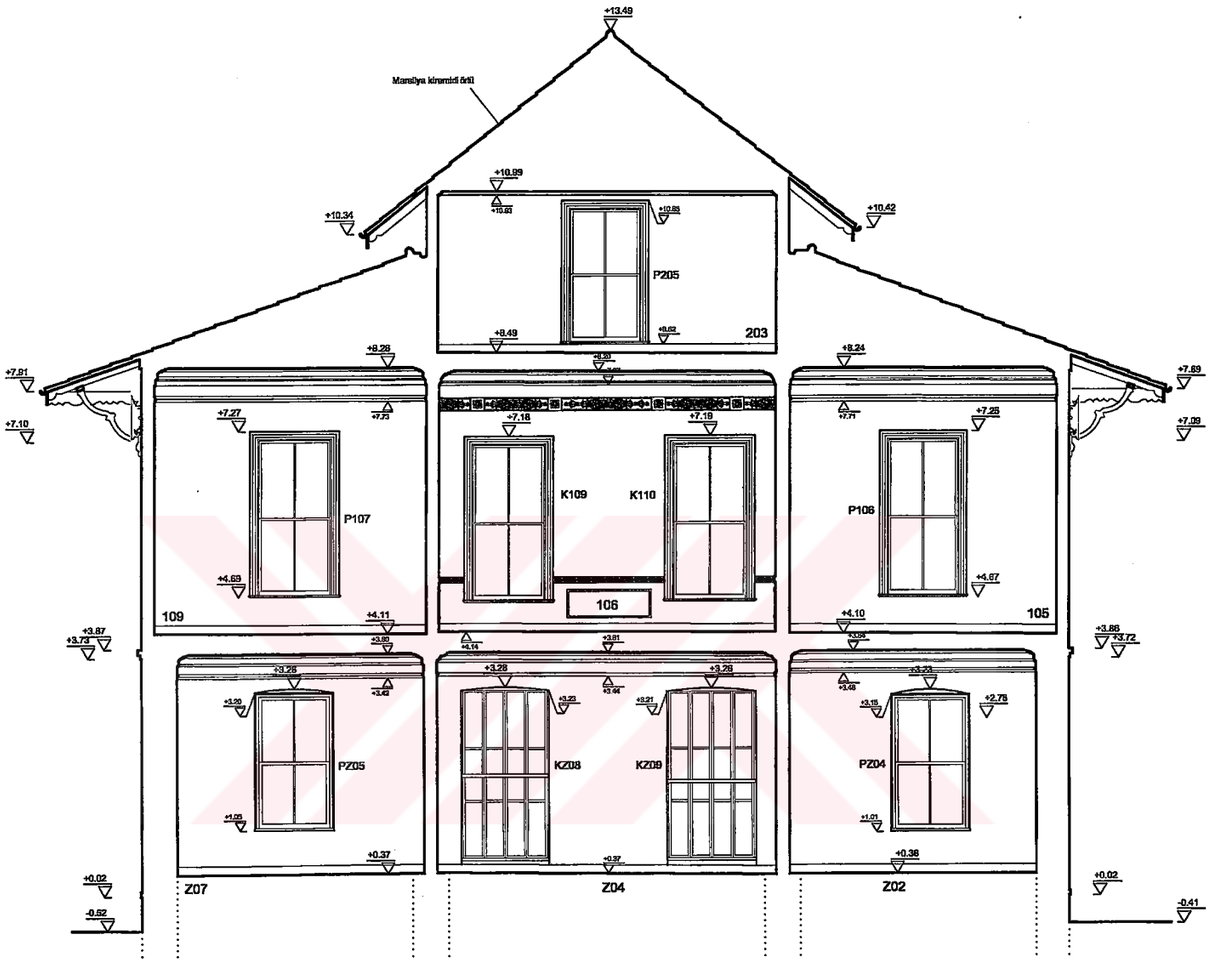

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: 10-10 KESİTİ PAFTA NO: 98 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE | RESTİTÜSYON **1** RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.98. 10-10 Kesiti; restitüsyon (1)

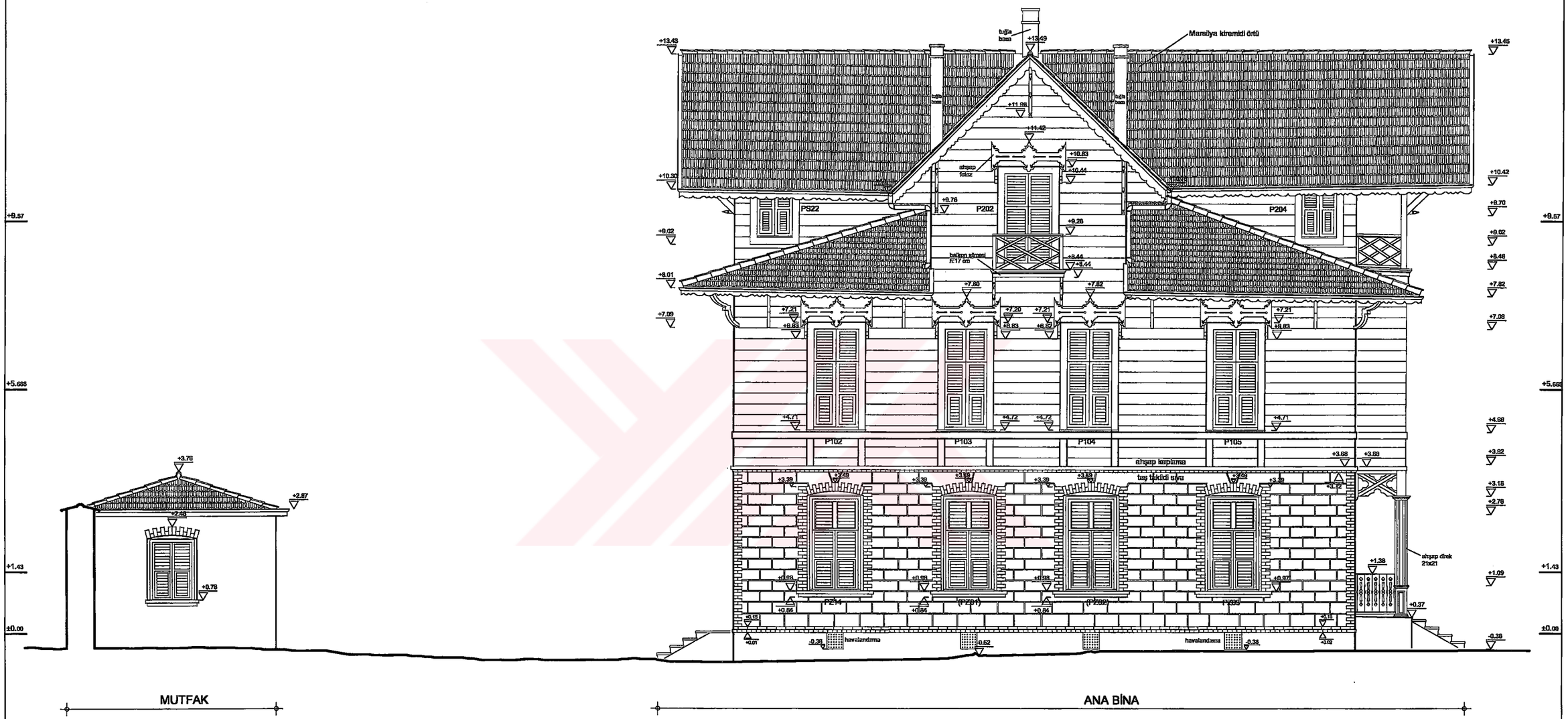

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: GÜNEYBATI CEPHESİ

PAFTA NO: 99 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 1 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

ANA BİNA

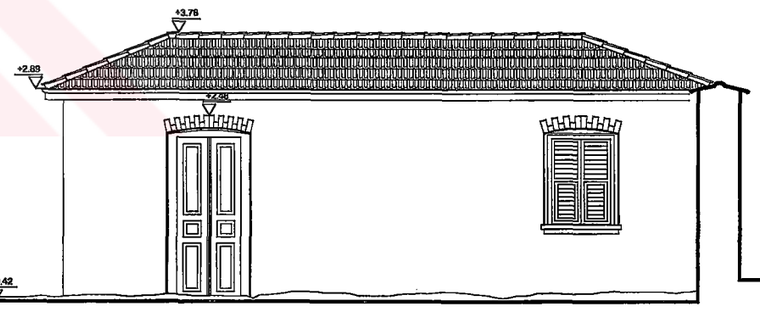

MUTFAK

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

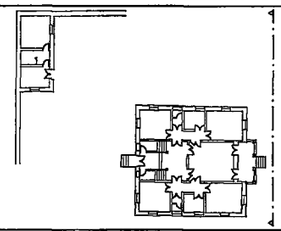

PAFTA ADI: GÜNEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 100 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 1 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

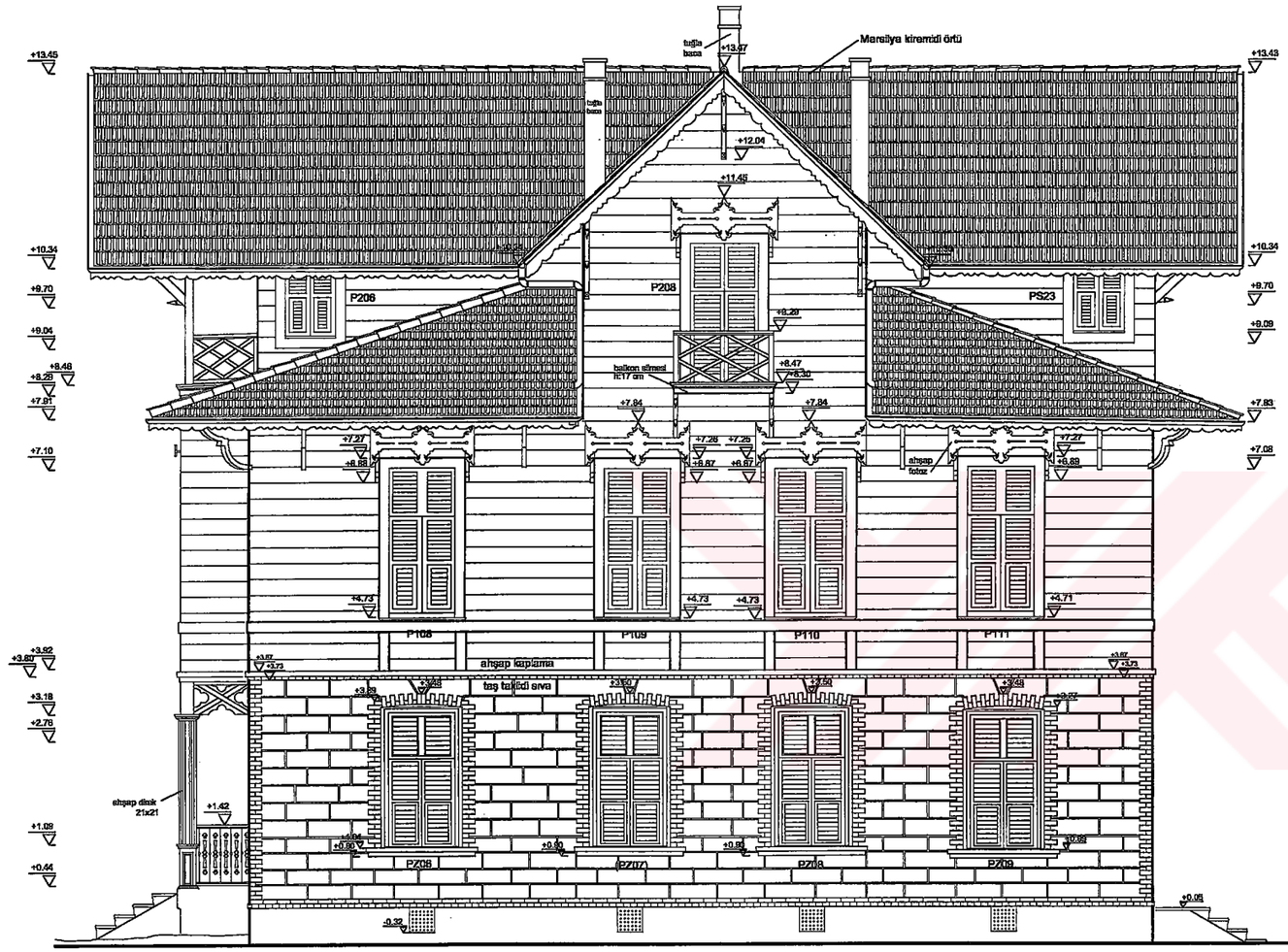

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

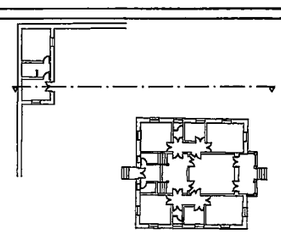

PAFTA ADI: KUZEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 101 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 1 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

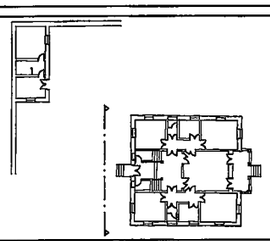

PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ

PAFTA NO: 102 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 1 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ PAFTA NO: 103 — ÖLÇEK: 1 /100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON **1** RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.103. Kuzeybatı cephesi-b; restitüsyon (1)

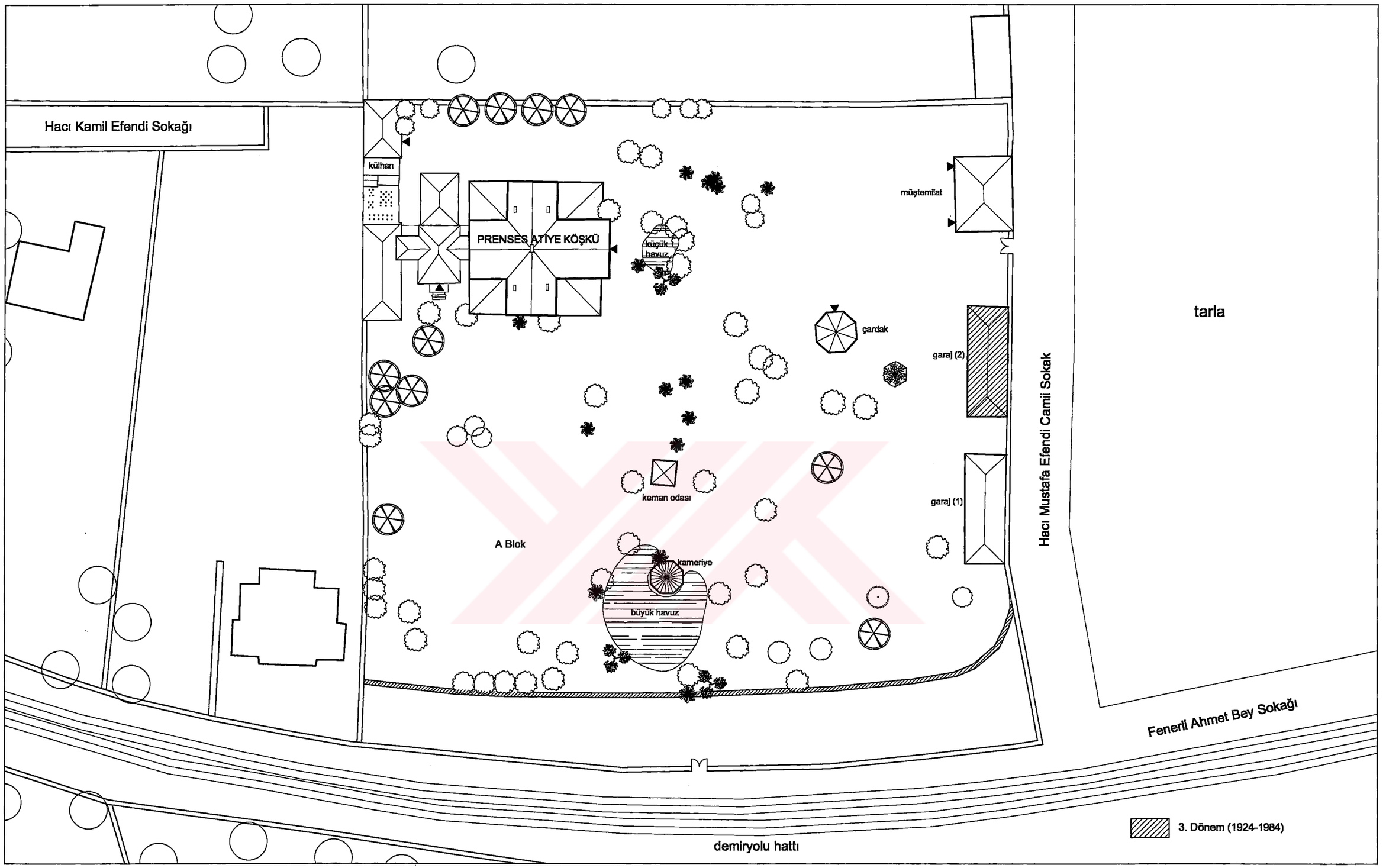

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: VAZİYET PLANI PAFTA NO: 104 — ÖLÇEK: 1/500 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 5 10 20 30m

Şekil i.104. Vaziyet planı; restitüsyon (2-3)

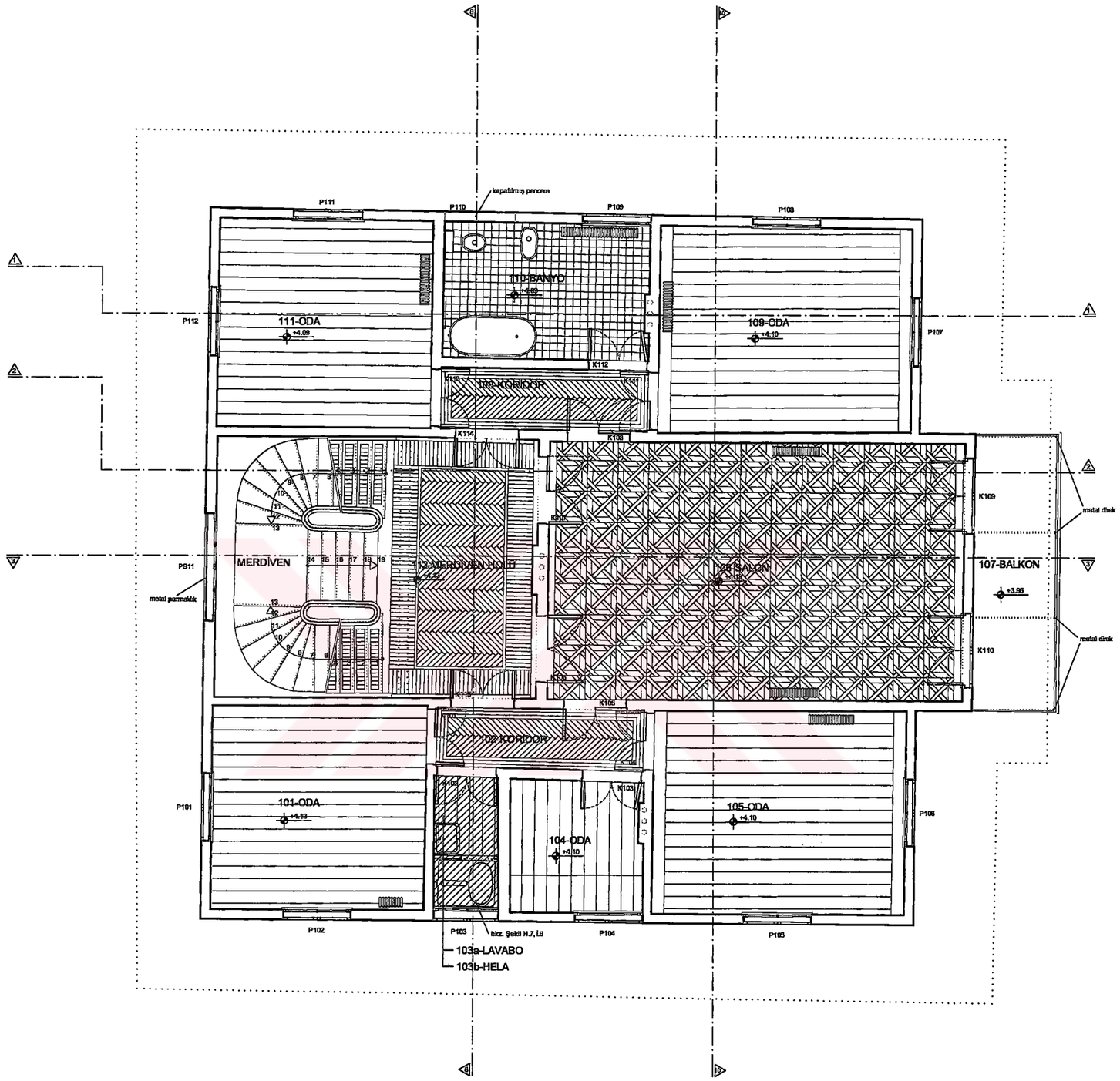

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI

PAFTA NO: 106 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | 2/3 | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.106. Birinci kat planı; restitüsyon (2-3)

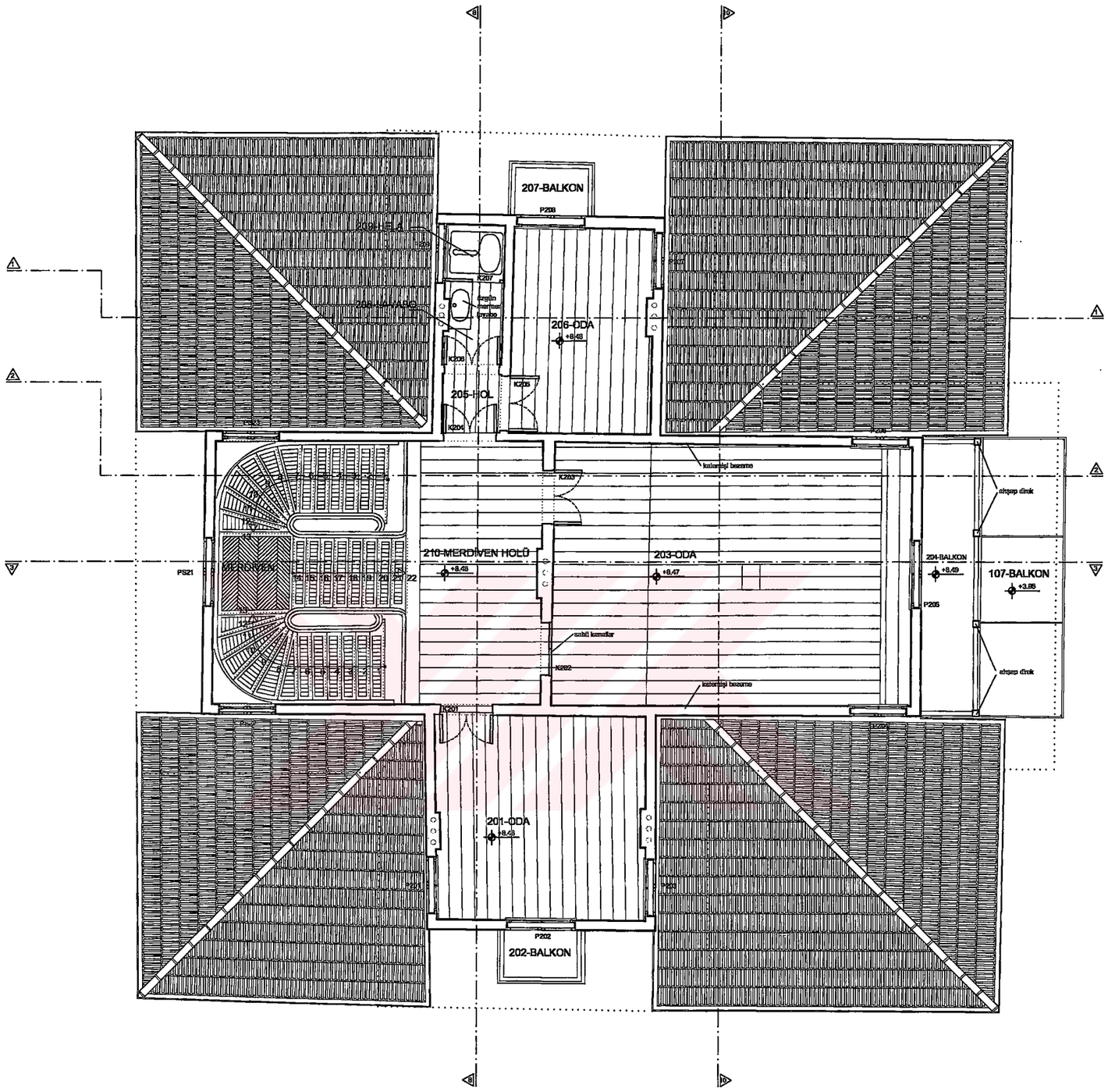

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI

PAFTA NO: 107 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | ⅔ RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.107. İkinci kat planı; restitüsyon (2-3)

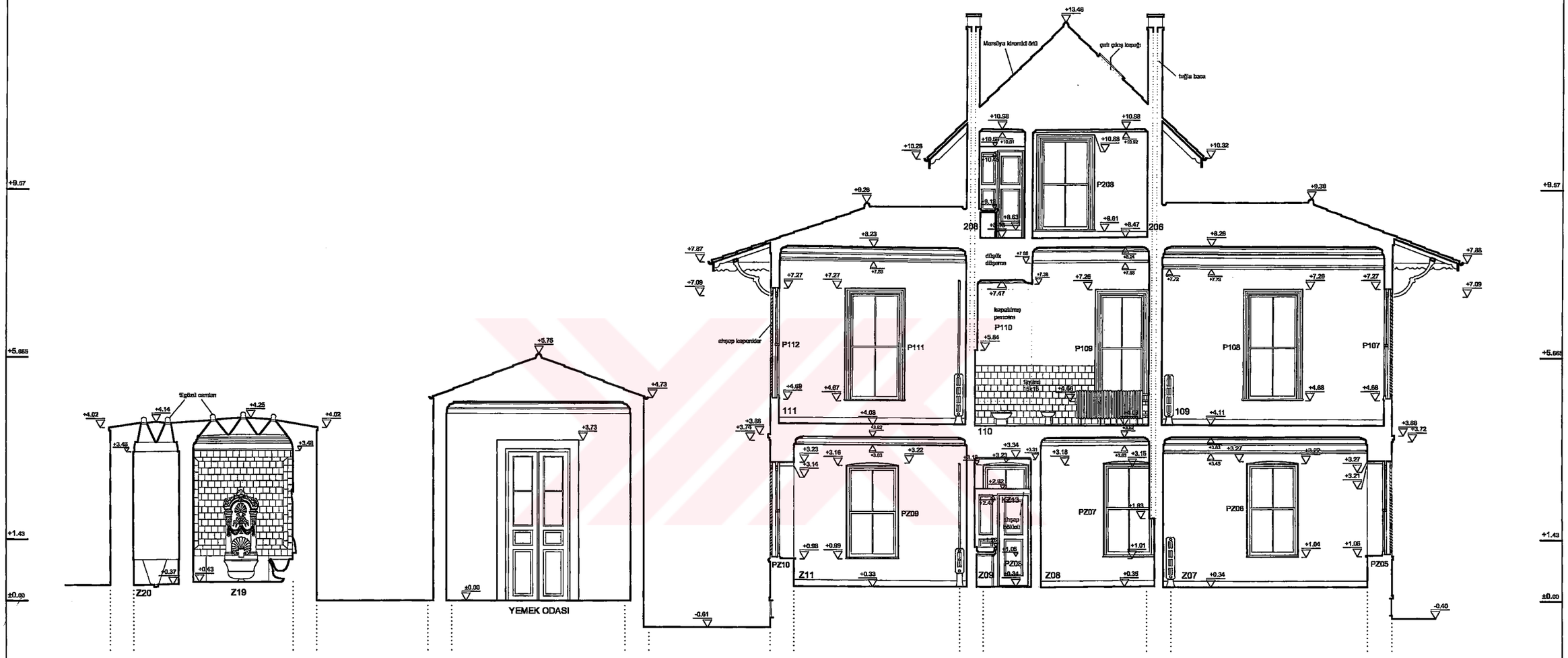

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: 1-1 KESİTİ PAFTA NO: 109 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.109. 1-1 Kesiti; restitüsyon (2-3)

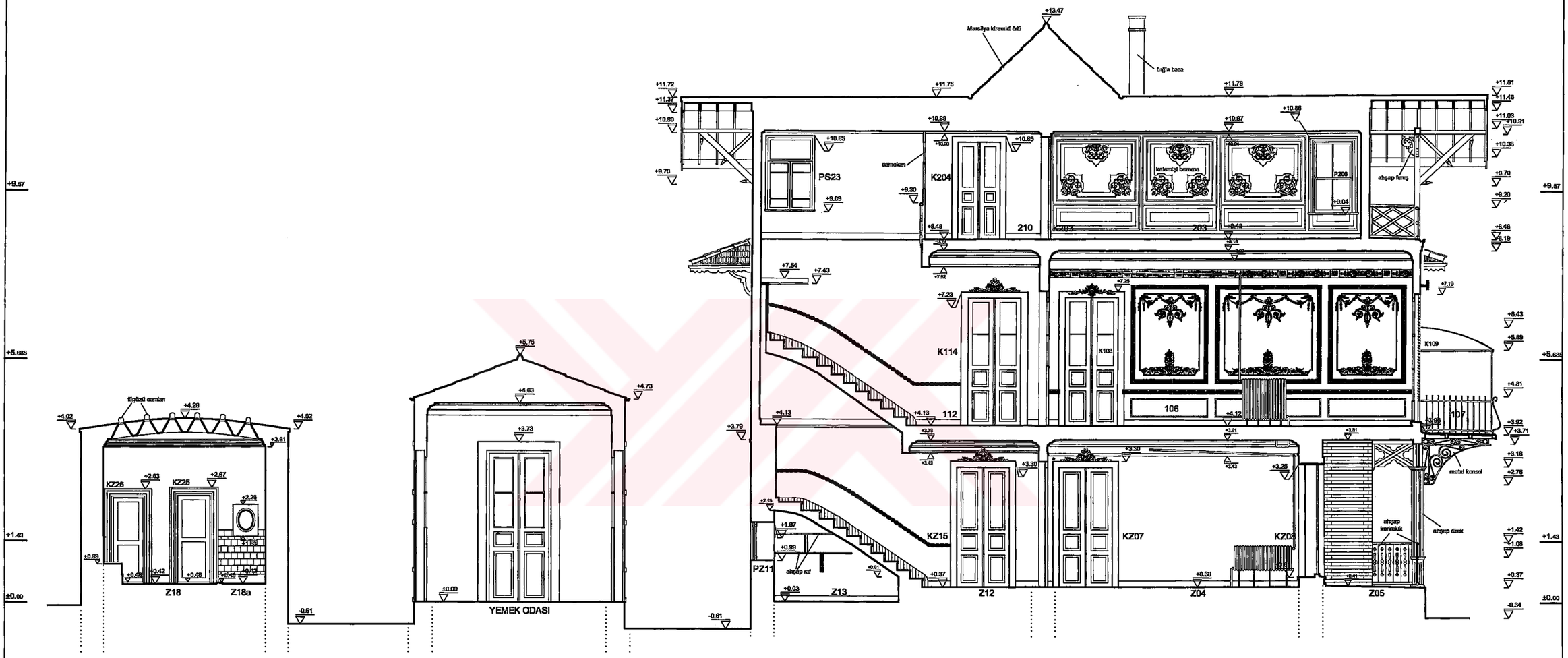

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

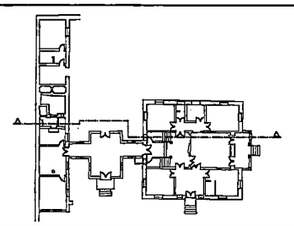

PAFTA ADI: 2-2 KESİTİ

PAFTA NO: 110 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

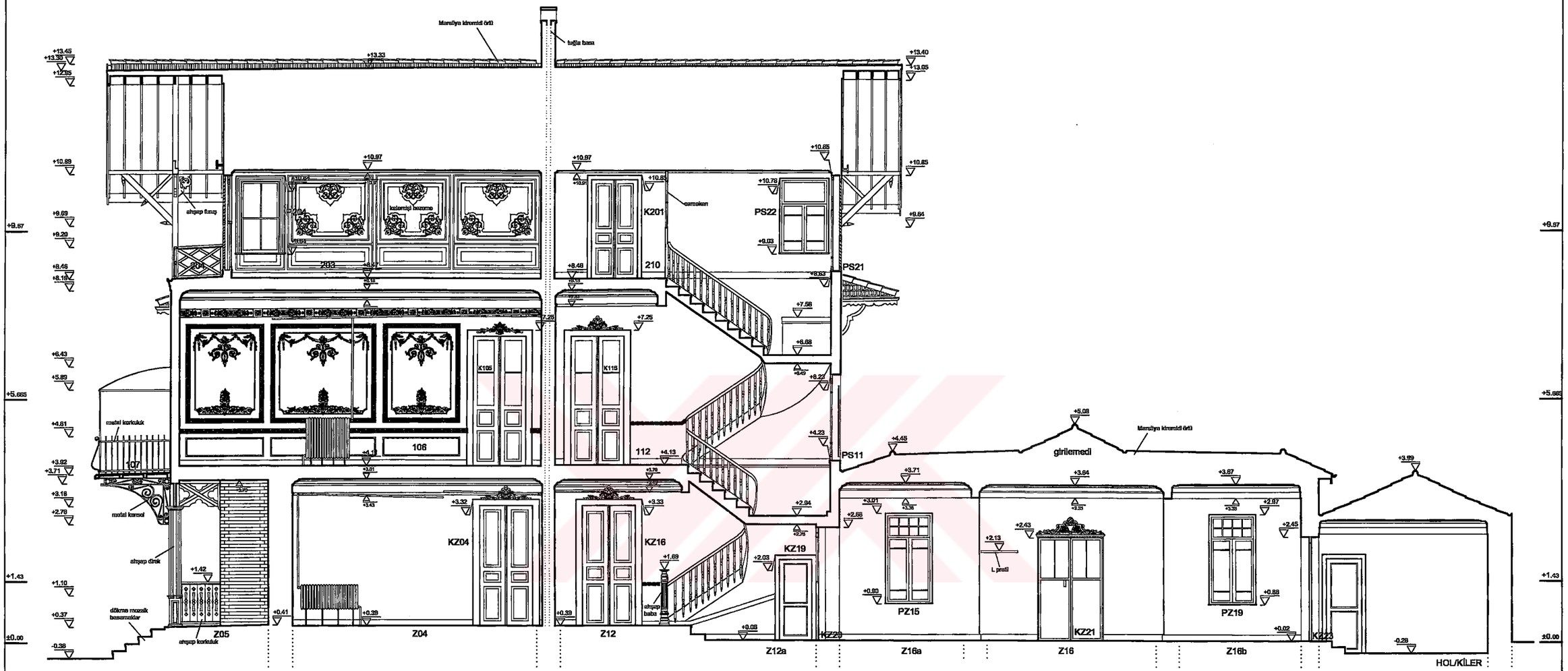

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: 3-3 KESİTİ

PAFTA NO: 111 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | ⅔ RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.111. 3-3 Kesiti; restitüsyon (2-3)

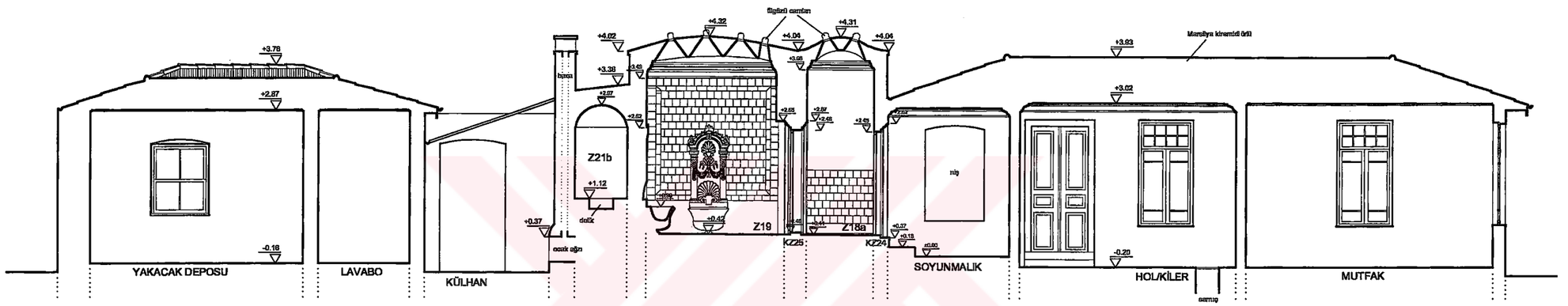

3. Dönem (1924-1984)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	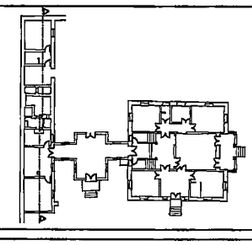	PAFTA ADI: 5-5 KESİTİ PAFTA NO: 112 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.112. 5-5 Kesiti; restitüsyon (2-3)

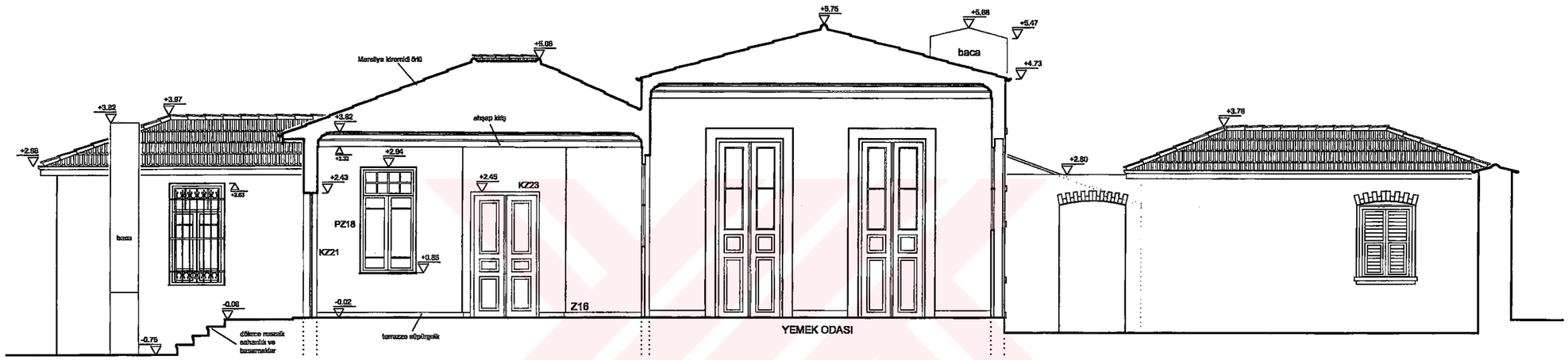

3. Dönem (1924-1984)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: 6-6 KESİTİ PAFTA NO: 113 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — ⅔ RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.113. 6-6 Kesiti; restitüsyon (2-3)

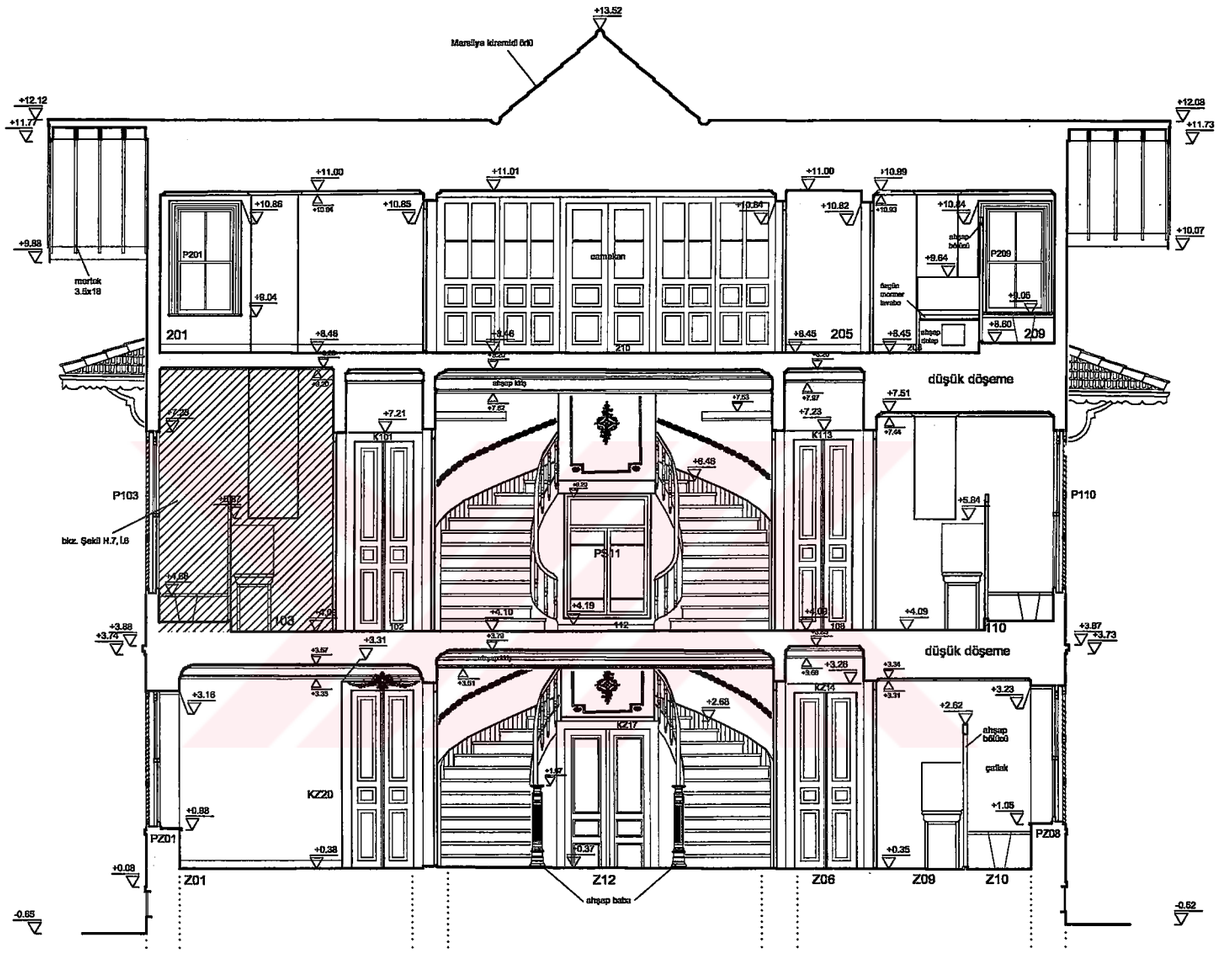

3. Dönem (1924-1984)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

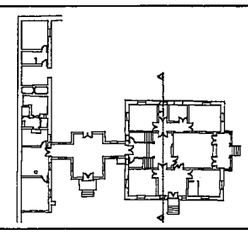

PAFTA ADI: 8-8 KESİTİ

PAFTA NO: 114 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | ⅔ RESTORASYON

0 1 2 4 6m

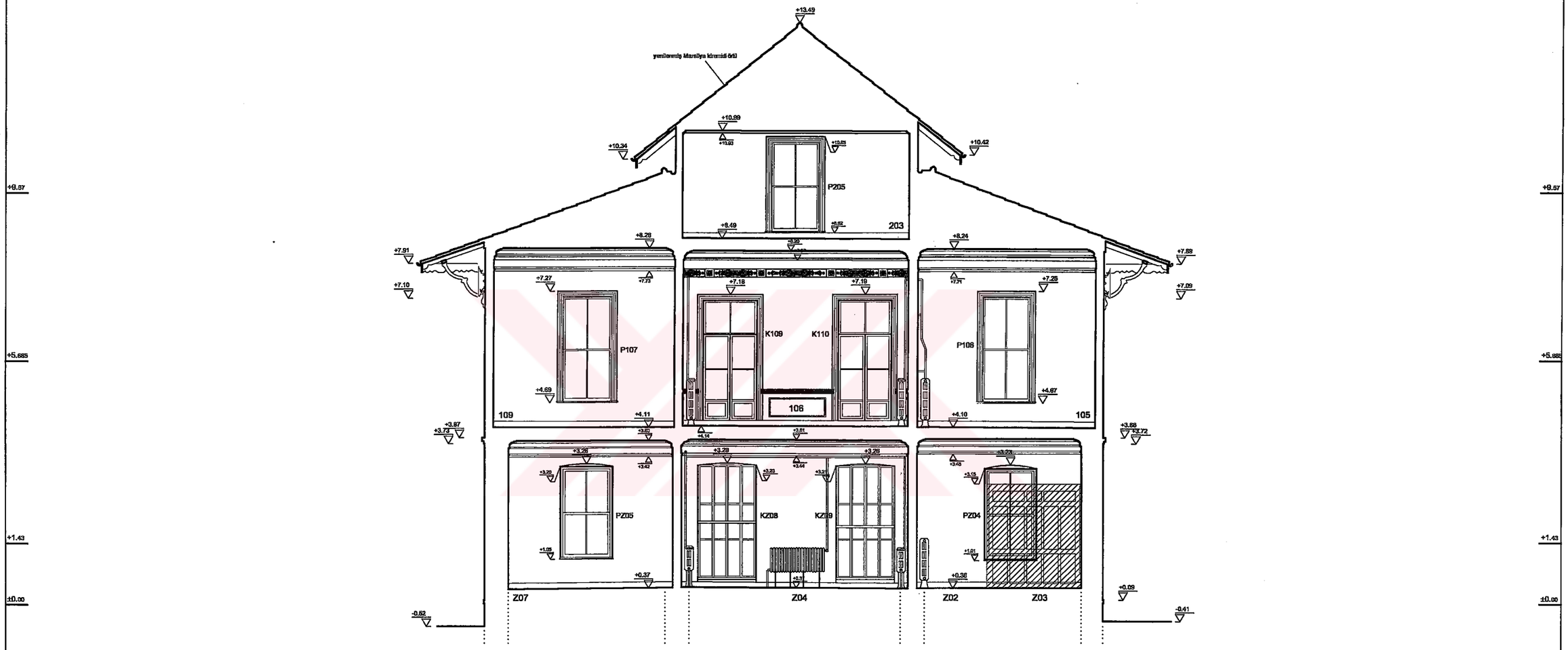

3. Dönem (1924-1984)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: 10-10 KESİTİ PAFTA NO: 115 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

3. Dönem (1924-1984)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	PAFTA ADI: GÜNEYBATI CEPHESİ PAFTA NO: 116 — ÖLÇEK: 1 /100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.116. Güneybatı cephesi; restitüsyon (2-3)

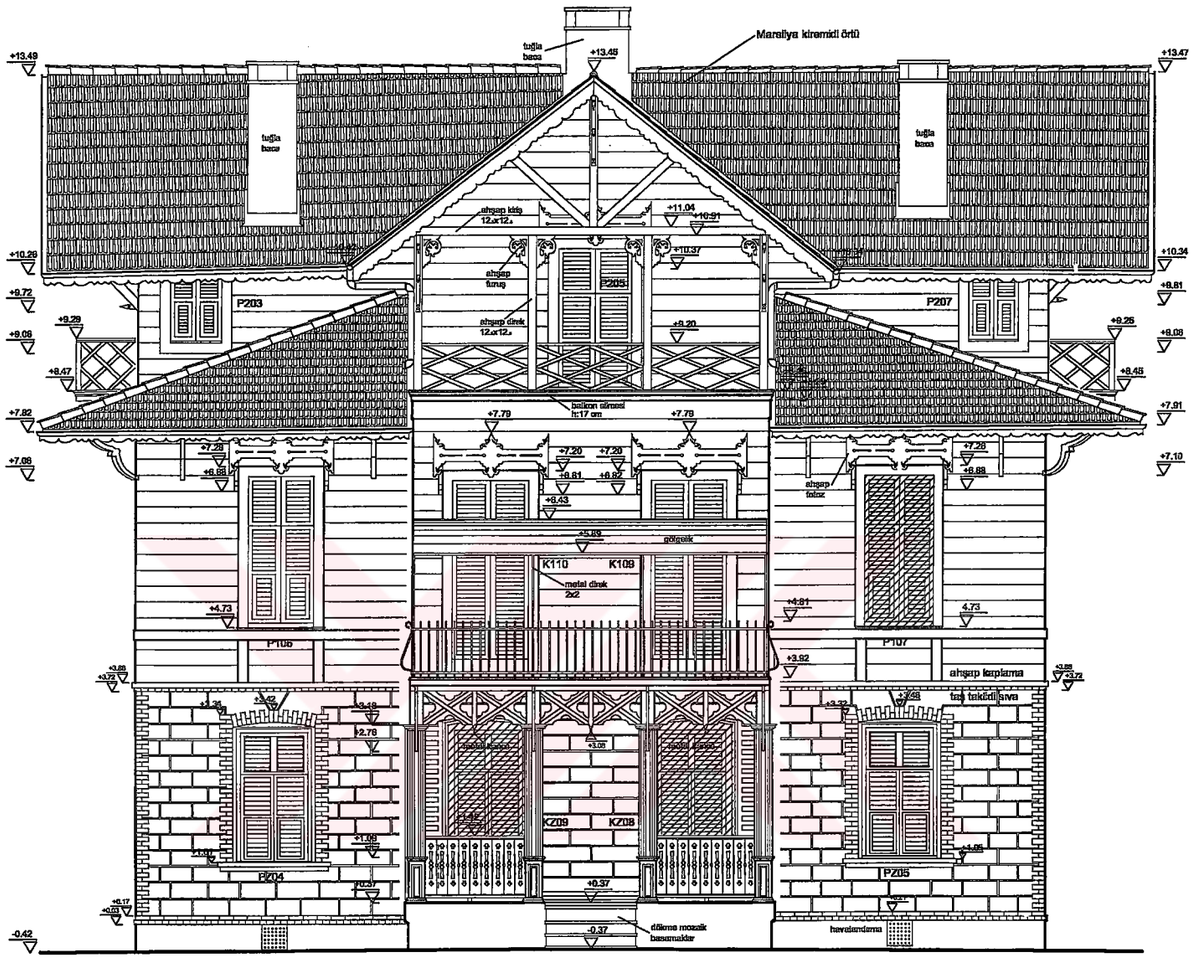

3. Dönem (1924-1984)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: GÜNEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 117 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.117. Güneydoğu cephesi; restitüsyon (2-3)

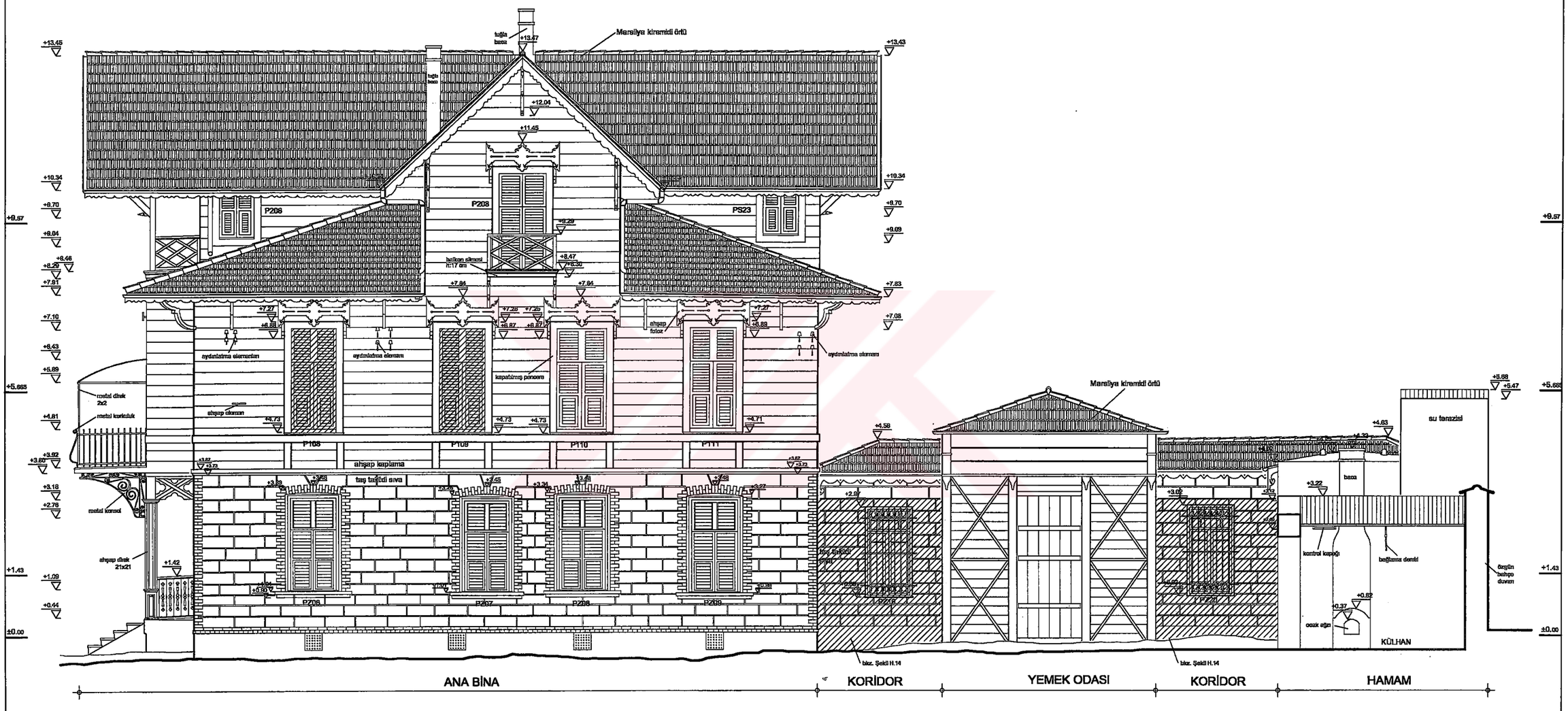

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KUZEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 118 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | ¾ RESTORASYON

0 1 2 4 6m

3. Dönem (1924-1984)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ

PAFTA NO: 119 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: VAZİYET PLANI PAFTA NO: 120 — ÖLÇEK: 1/500 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 5 10 20 30m

Şekil İ.120. Vaziyet planı; restorasyon

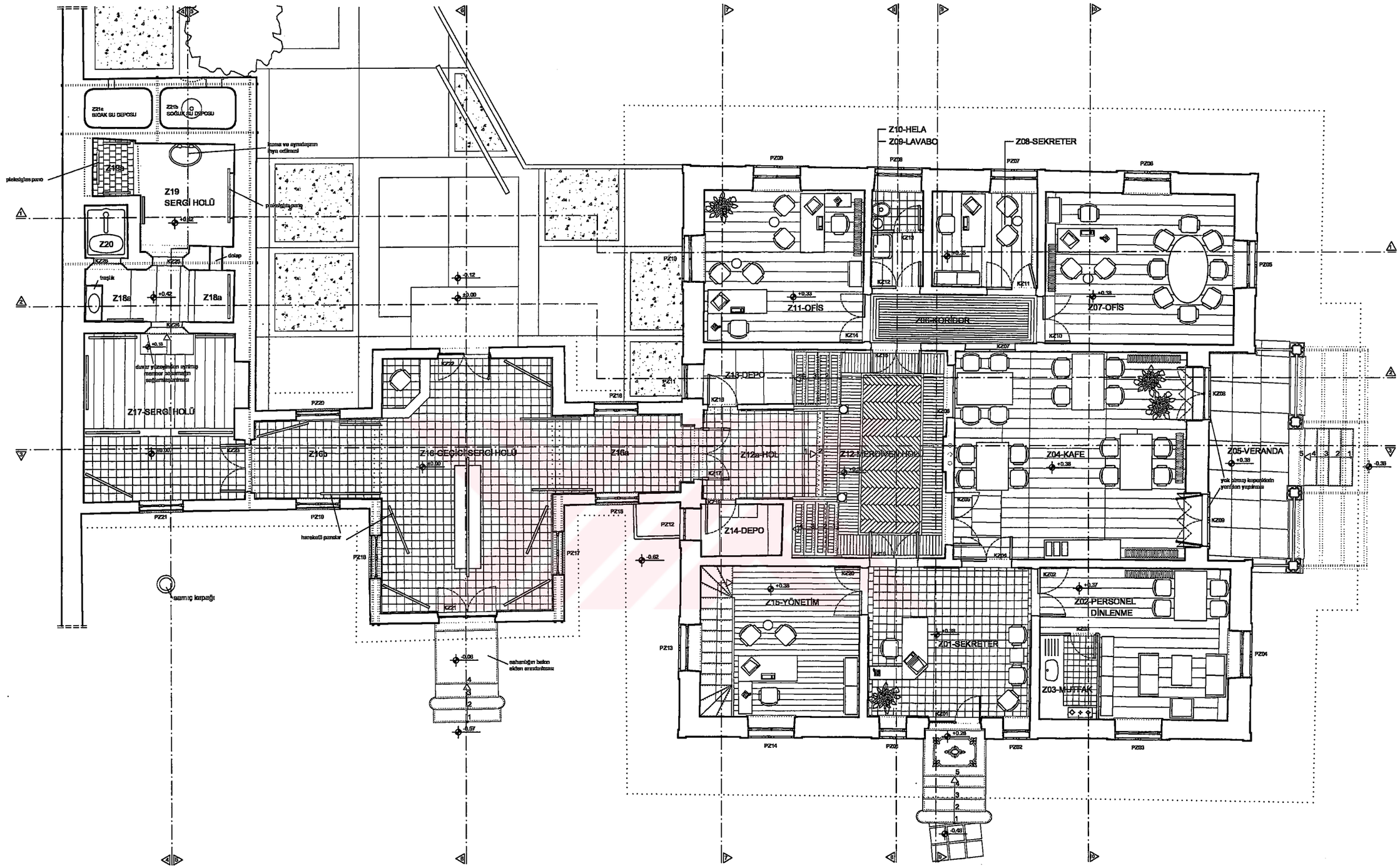

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI

PAFTA NO: 121 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

Şekil İ.121. Zemin kat planı; restorasyon

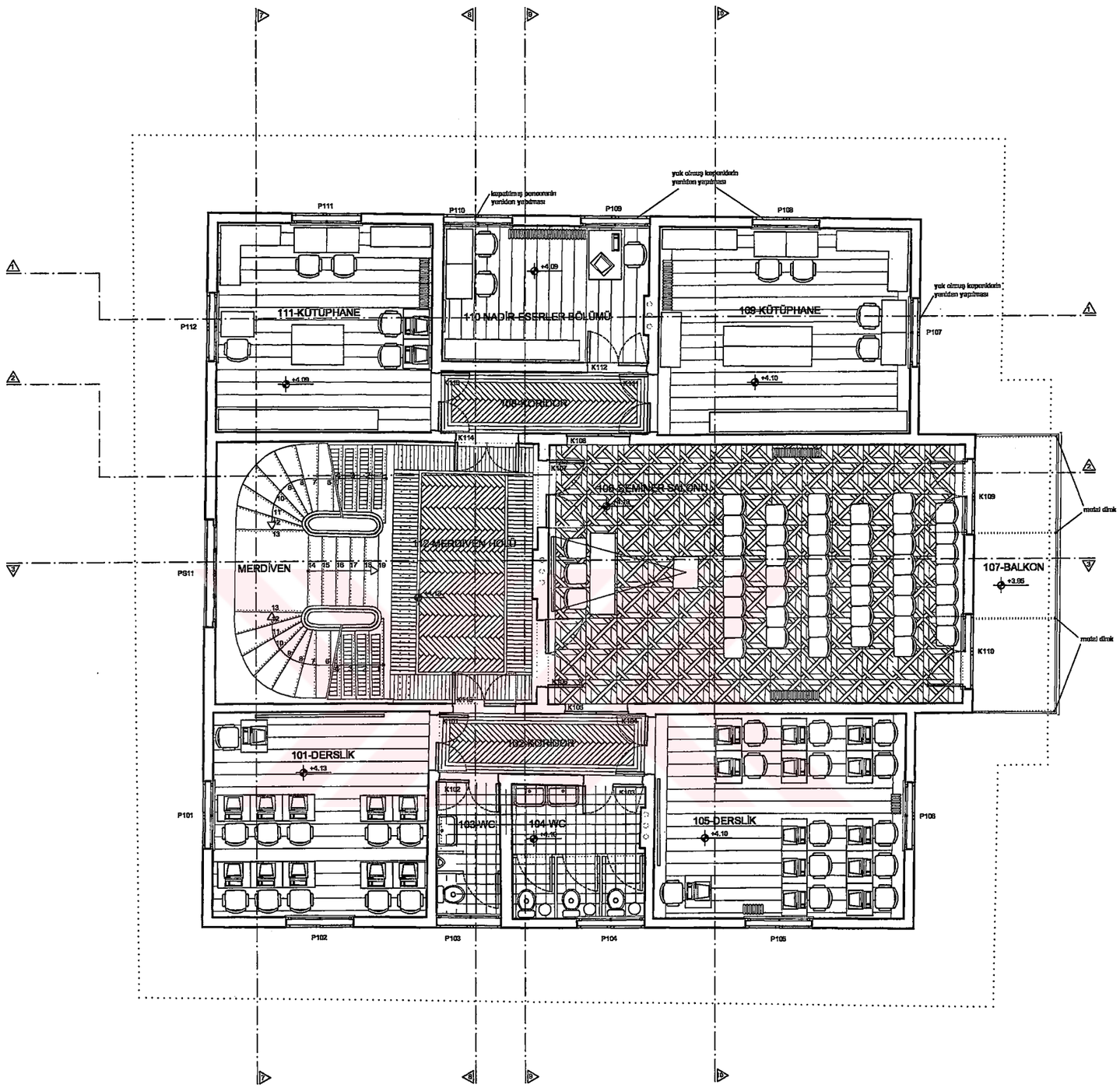

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI PAFTA NO: 122 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.122. Birinci kat planı; restorasyon

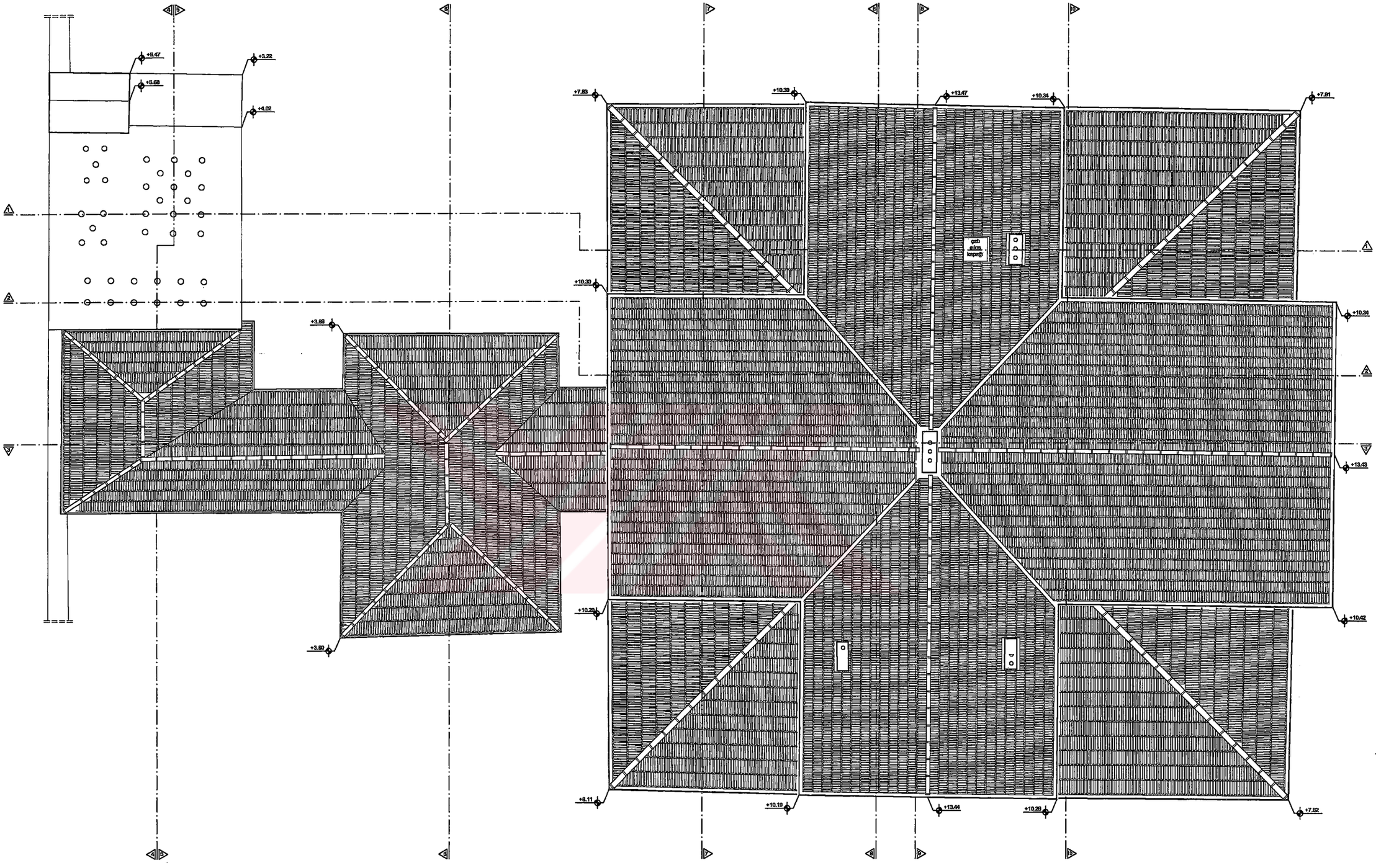

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

PAFTA ADI: ÇATI PLANI

PAFTA NO: 124 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

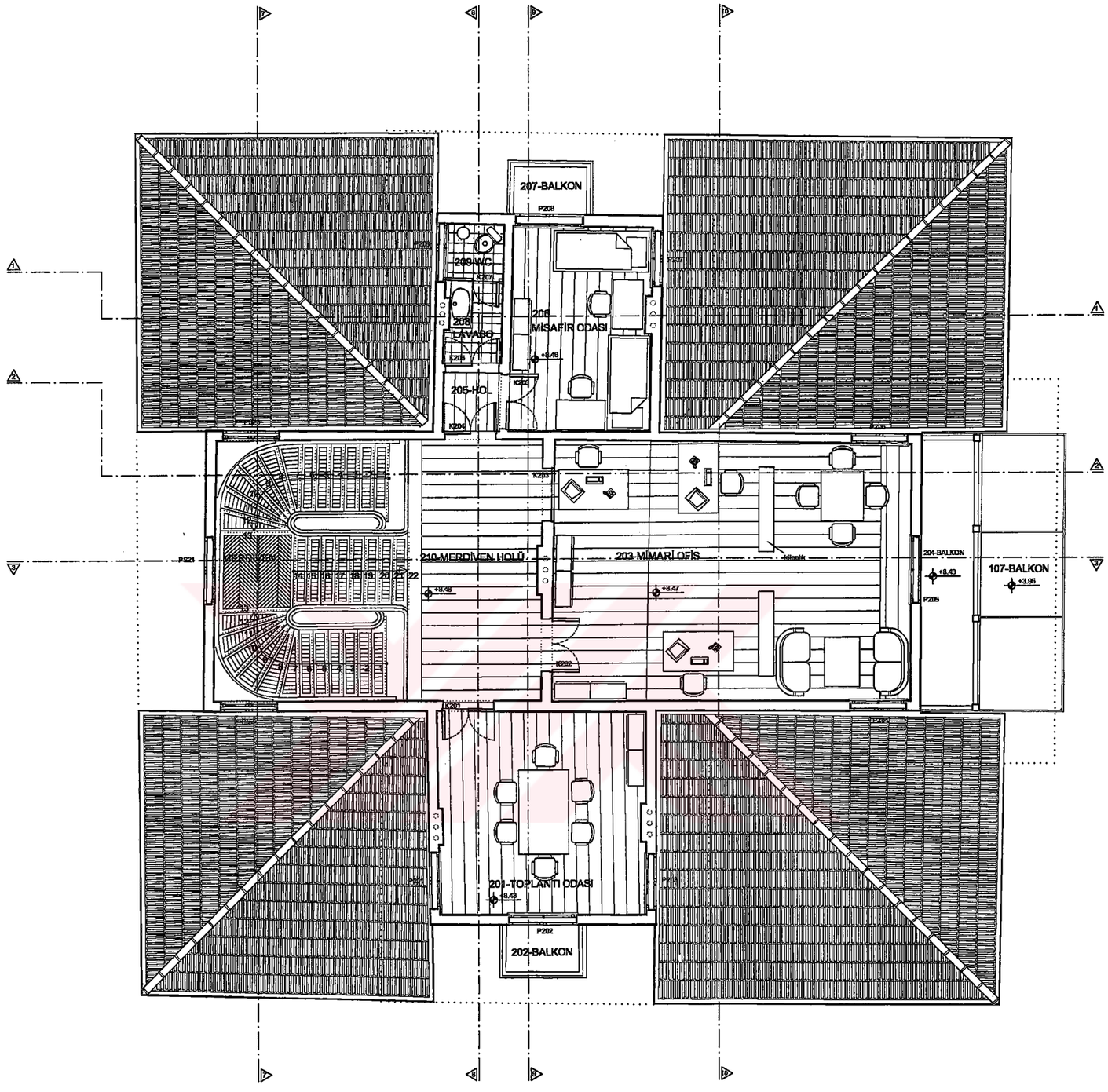

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH		PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI PAFTA NO: 123 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE — RESTİTÜSYON — RESTORASYON 0 1 2 4 6m

Şekil İ.123. İkinci kat planı; restorasyon

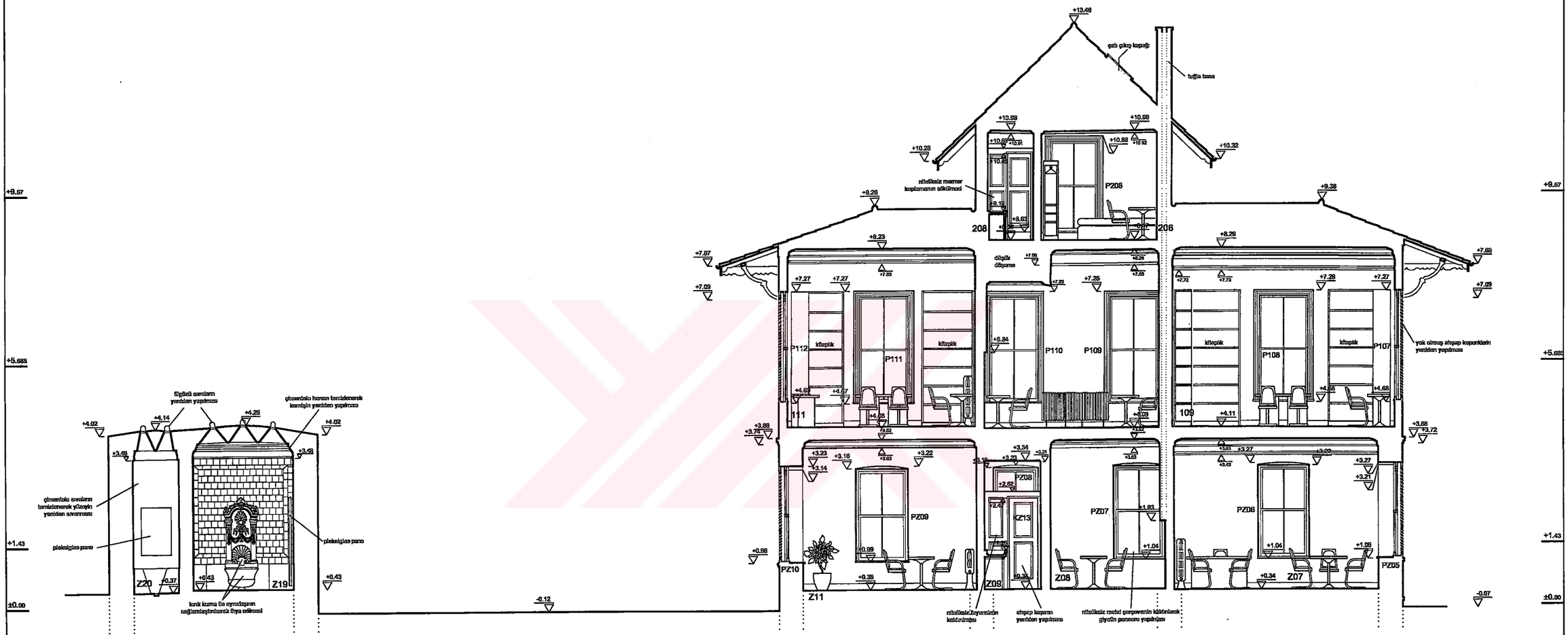

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

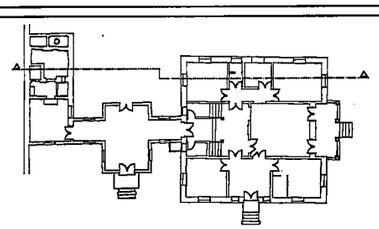

PAFTA ADI: 1-1 KESİTİ

PAFTA NO: 125 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

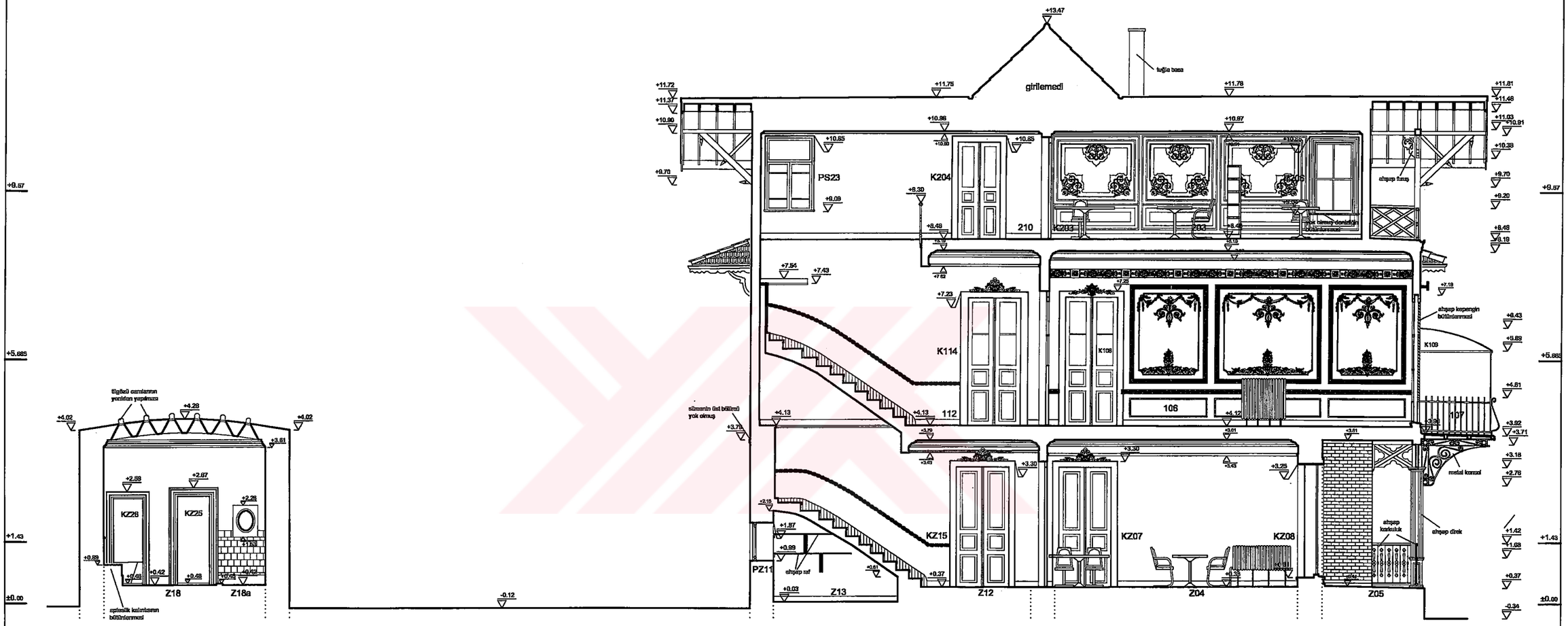

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

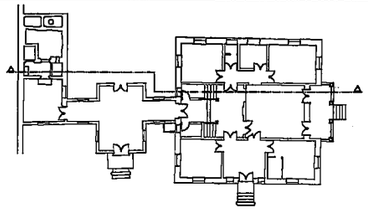

PAFTA ADI: 2-2 KESİTİ

PAFTA NO: 126 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

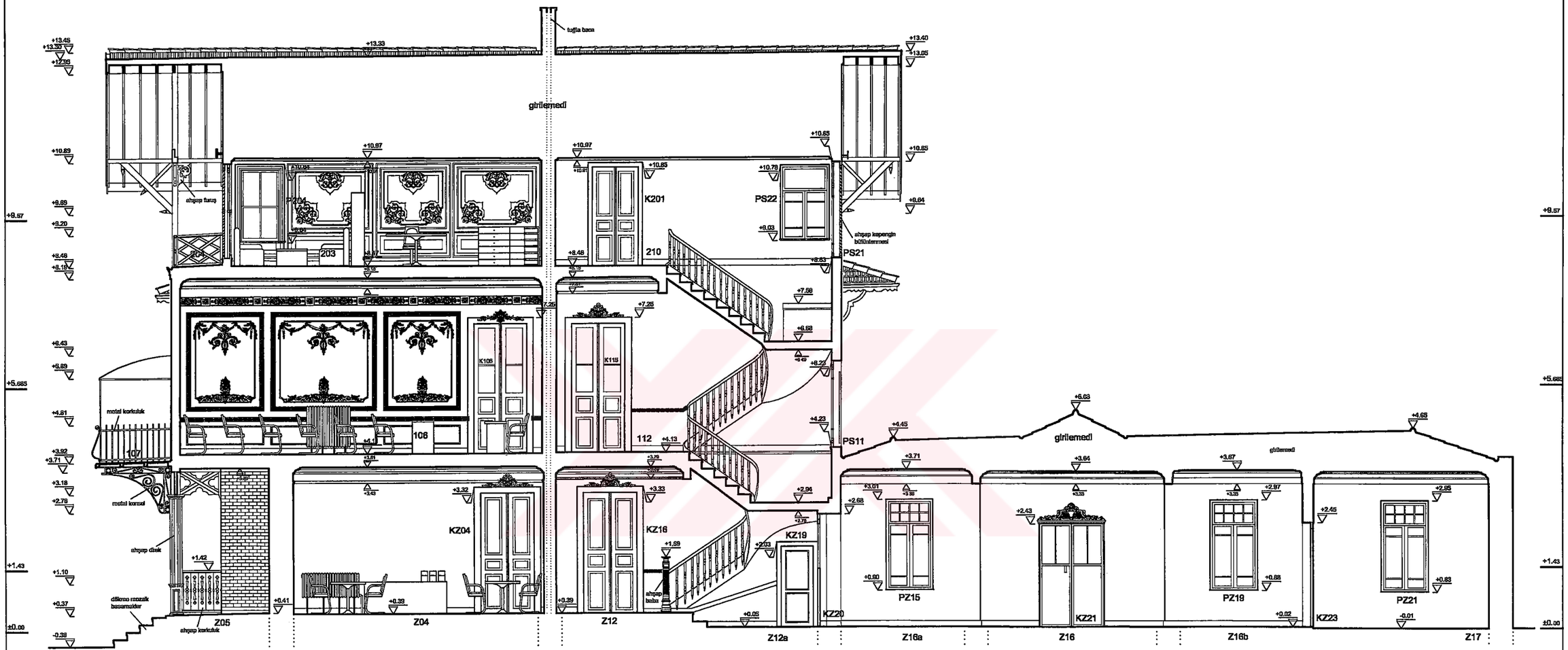

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

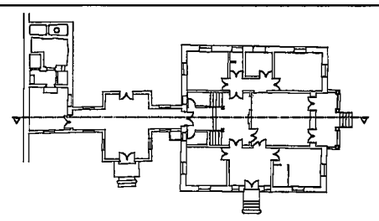

PAFTA ADI: 3-3 KESİTİ

PAFTA NO: 127 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

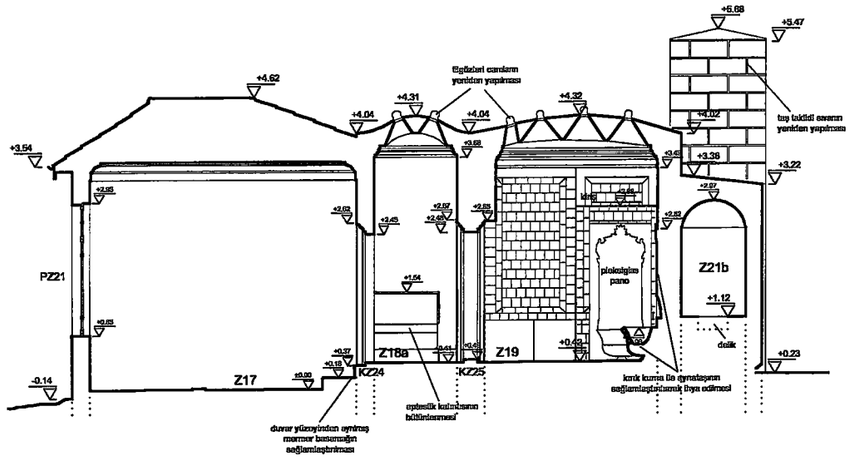

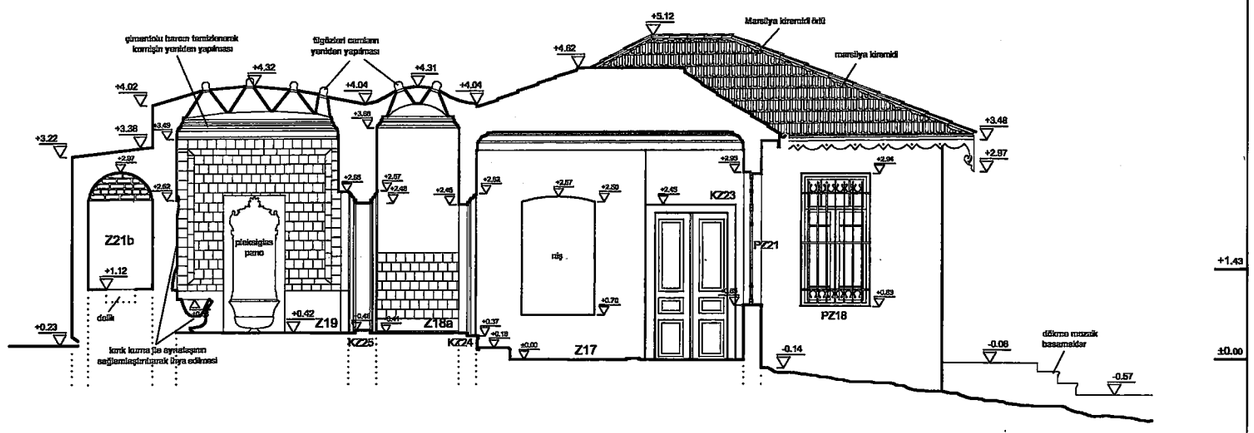

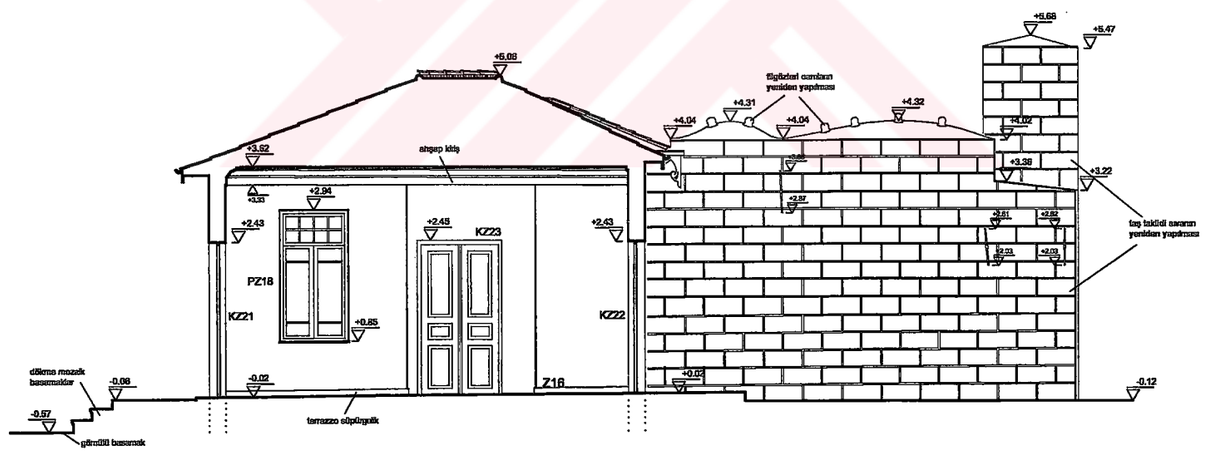

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

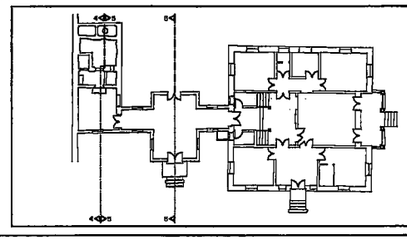

PAFTA ADI: 4-4, 5-5, 6-6 KESİTLERİ

PAFTA NO: 128 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

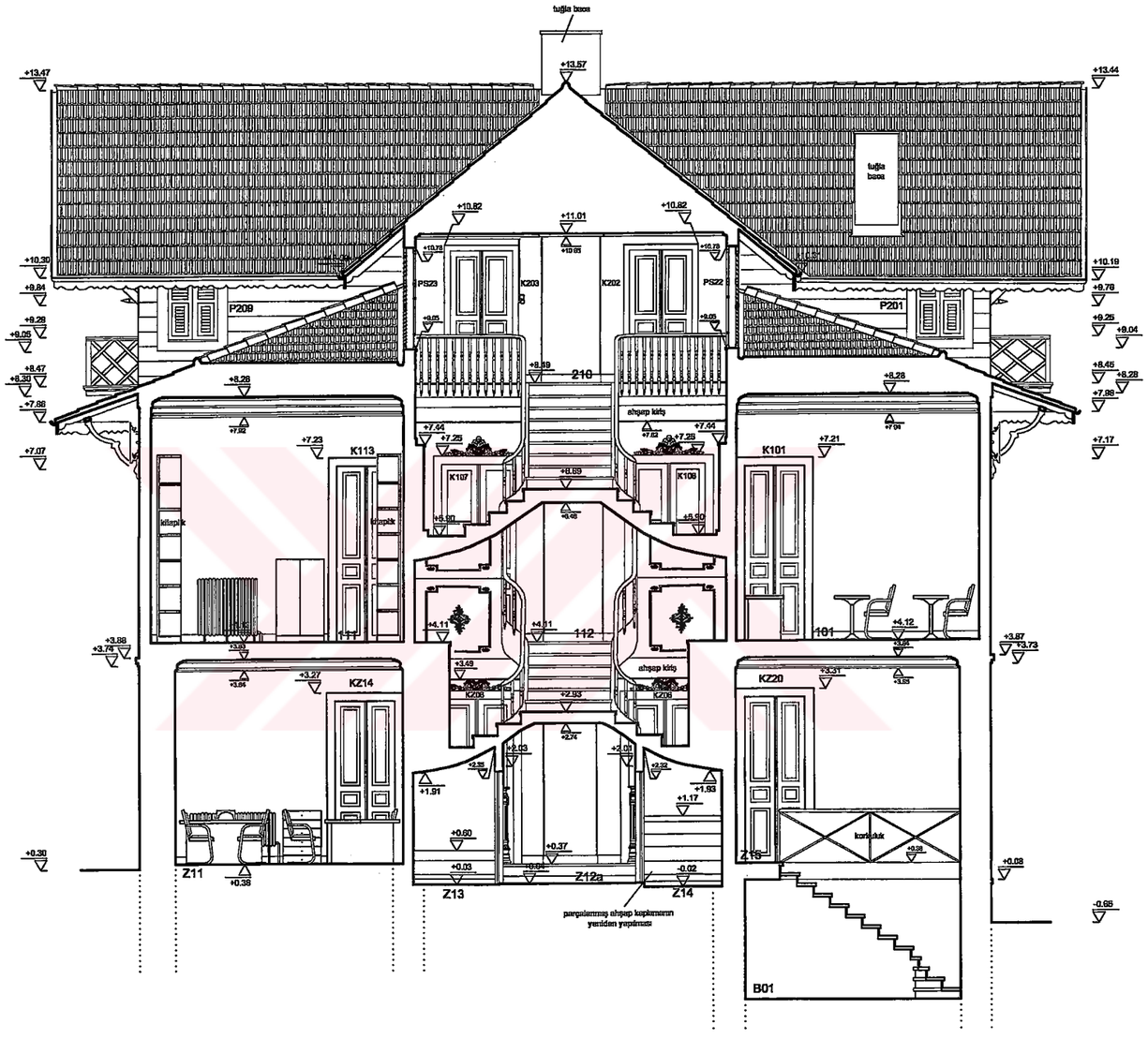

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

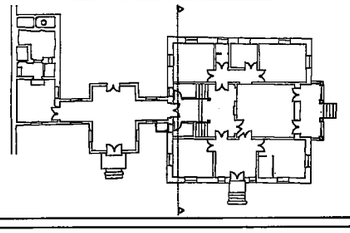

PAFTA ADI: 7-7 KESİTİ

PAFTA NO: 129 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

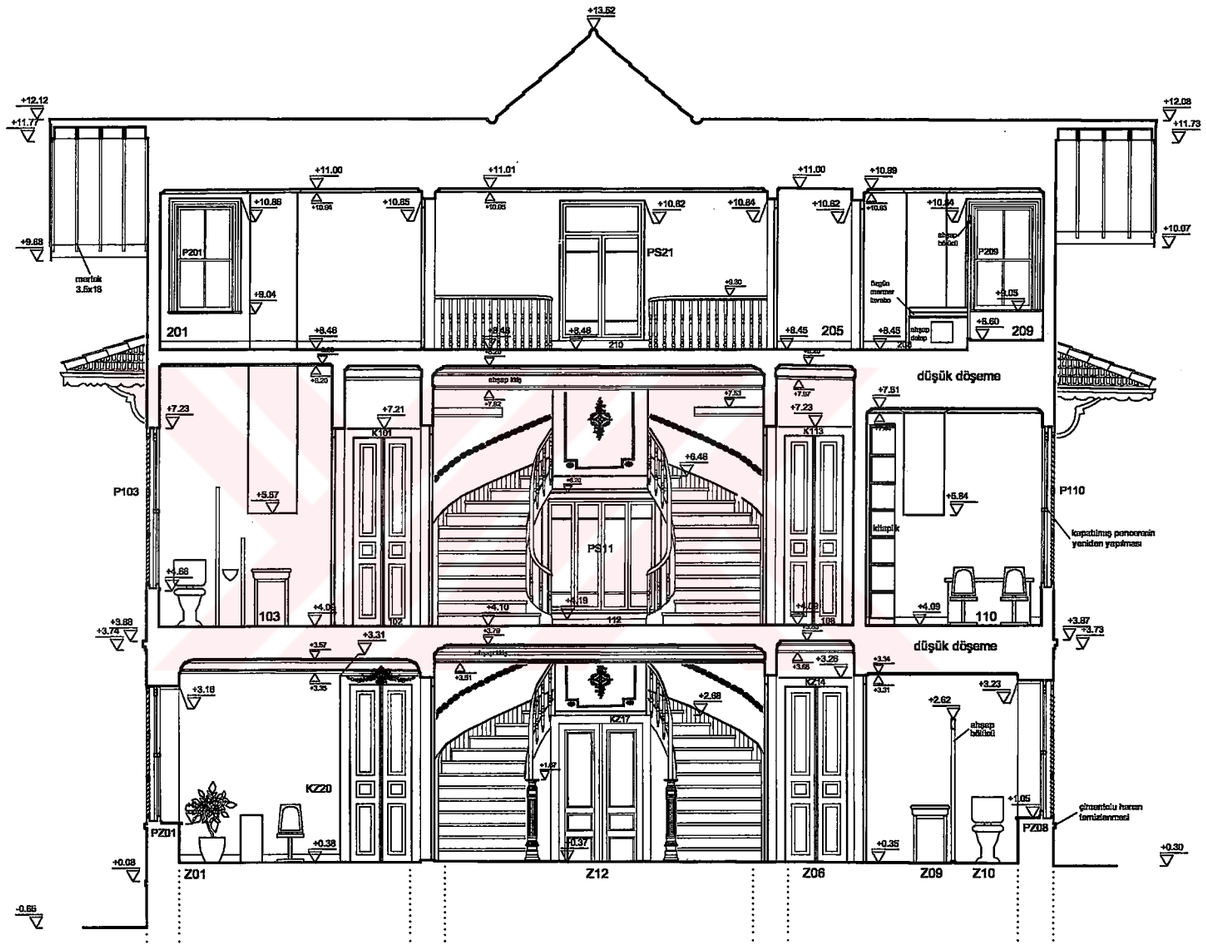

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

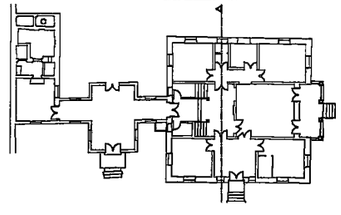

PAFTA ADI: 8-8 KESİTİ

PAFTA NO: 130 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

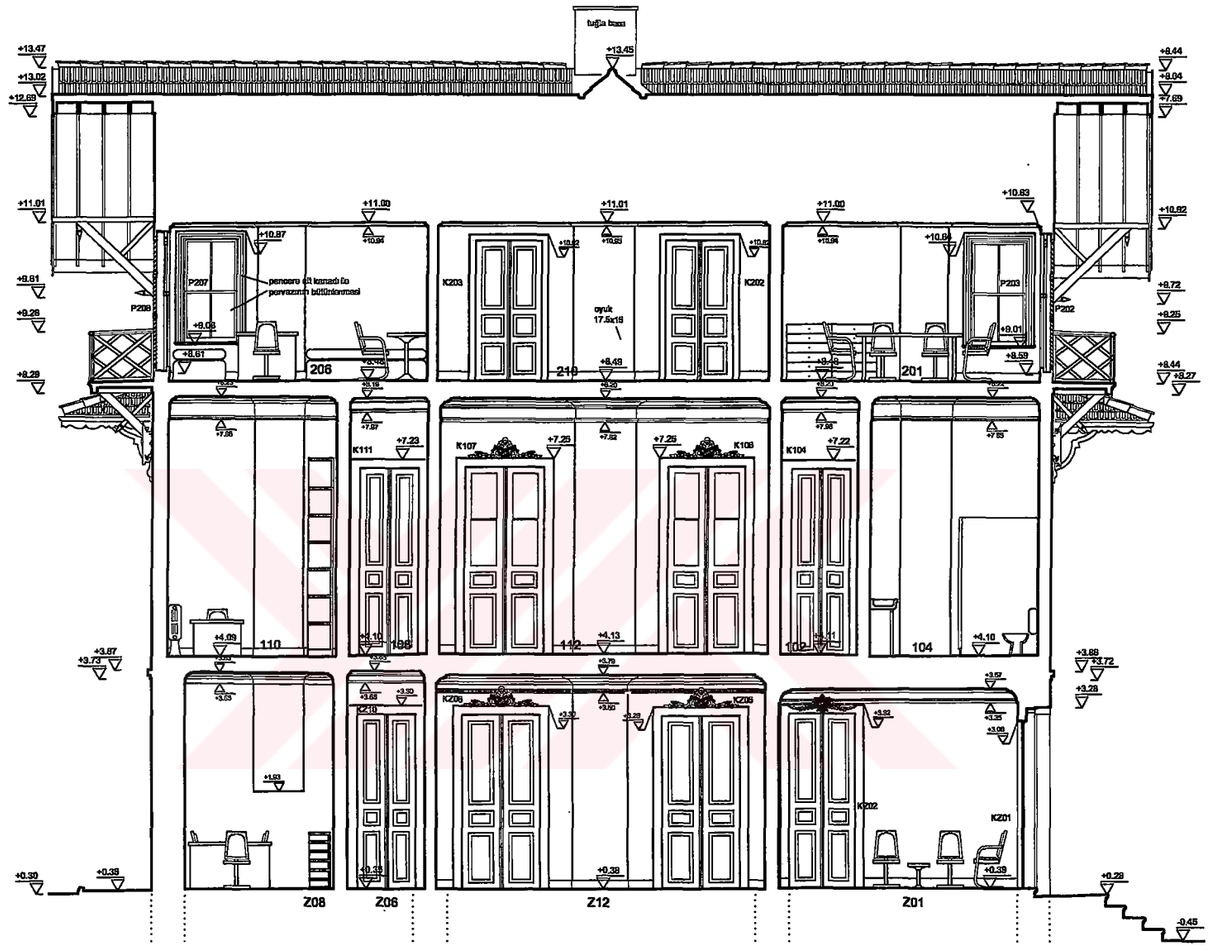

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

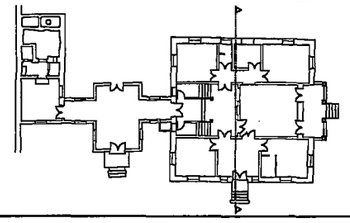

PAFTA ADI: 9-9 KESİTİ

PAFTA NO: 131 | ÖLÇEK: 1/100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON PROGRAMI	PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ	DANIŞMAN: PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY HAZIRLAYAN: MİMAR FÜSUN ECE FERAH	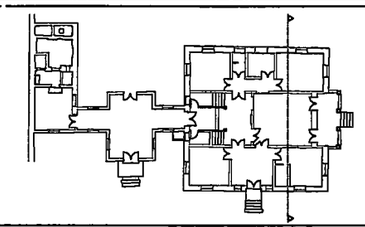	PAFTA ADI: 10-10 KESİTİ PAFTA NO: 132 — ÖLÇEK: 1/100 RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON 0 1 2 4 6m

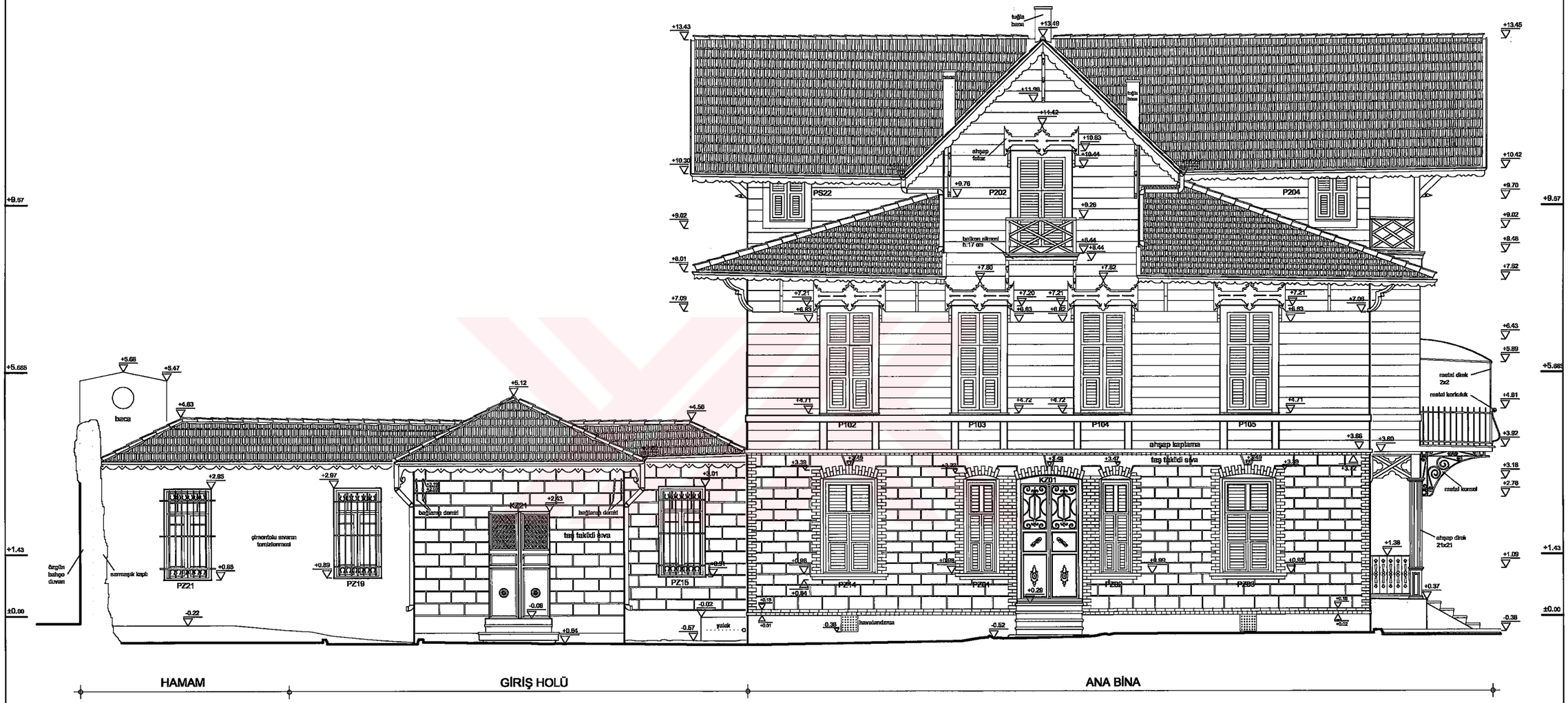

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

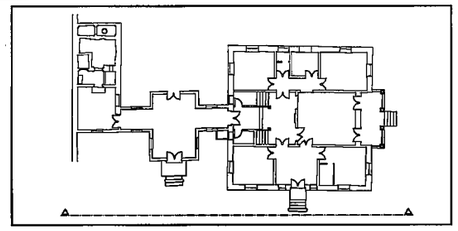

PAFTA ADI: GÜNEYBATI CEPHESİ

PAFTA NO: 133 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

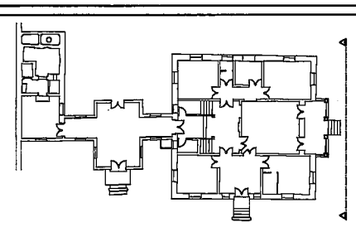

PAFTA ADI: GÜNEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 134 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

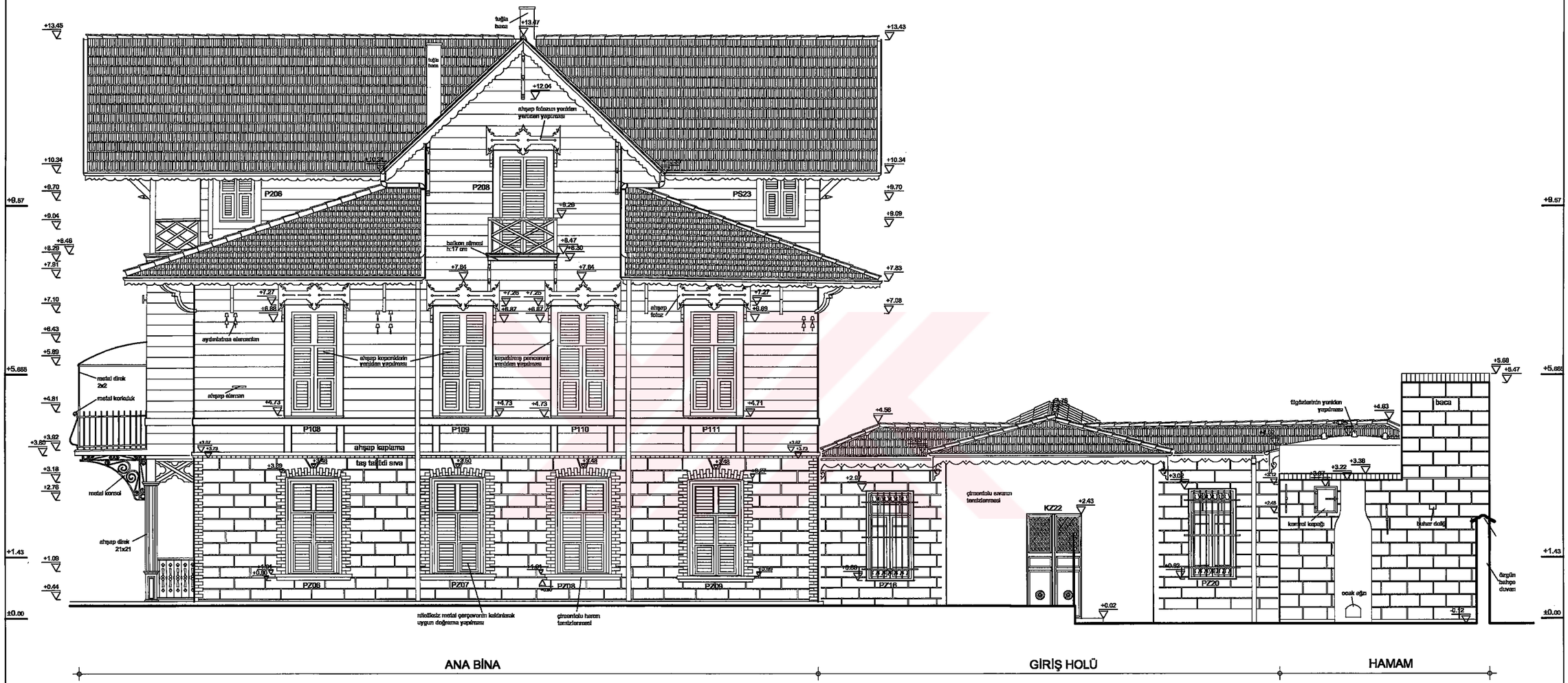

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

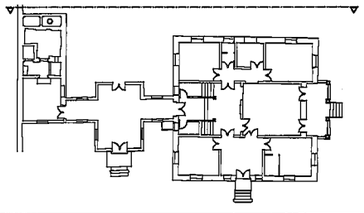

PAFTA ADI: KUZEYDOĞU CEPHESİ

PAFTA NO: 135 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI

PRENSES ATİYE KÖŞKÜ
RESTORASYON PROJESİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. ZEYNEP AHUNBAY

HAZIRLAYAN:
MİMAR FÜSUN ECE FERAH

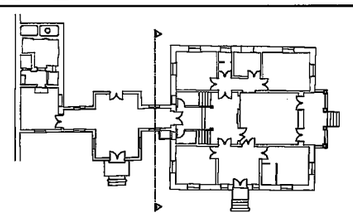

PAFTA ADI: KUZEYBATI CEPHESİ

PAFTA NO: 136 | ÖLÇEK: 1 /100

RÖLÖVE | RESTİTÜSYON | RESTORASYON

0 1 2 4 6m

ÖZGEÇMİŞ

1977' de İstanbul' da doğan Füsun Ece Ferah orta öğrenimini Beyoğlu Anadolu Lisesi' nde yaptı. 1995 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü' nde eğitime başladı ve 2000 yılında mezun oldu. Aynı yıl başladığı İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon programında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Ferah, Kasım 2002' den itibaren İTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı' nda Araştırma Görevlisi' dir.

Prof. Dr. Metin Ahunbay ve Prof. Dr. Zeynep Ahunbay yürütücülüğünde katıldığı proje ve alan araştırmaları şunlardır:

2003	Silifke - Ayatekla Yüzey Araştırması
2001- 2002	Zeyrek Camisi; Güney Kilise Doğu Cephesi
2002	Dara - Anastasiopolis Yüzey Araştırması
2002	Halep Kalesi; Perde Duvarları
2001	Dara - Anastasiopolis Yüzey Araştırması
2001	Silifke - Ayatekla Yüzey Araştırması
2001	Hasankeyf Kurtarma Kazısı
2000	Hasankeyf Kurtarma Kazısı
2000	Ayasofya Müzesi; Güneybatı Köşesi , Batı Cephesi
1999	Tarsus Antik Yol Bilimsel Kazısı
1999	Hasankeyf Kurtarma Kazısı